

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

WIDENER

HN LC49 0

235.16.1

2235.16.7

Harvard College Library

FROM

*the American Bible
Society*

○
SANGO EYAMU

YA

MATYIU E LĚNDĚKIDI.

THE GOSPEL ACCORDING TO

MATTHEW,

TRANSLATED INTO THE BENGA LANGUAGE

BY THE LATE REV. G. M'QUEEN, AND WITH THE OTHER GOSPELS
REVISED AND HARMONIZED BY REV. R. H. NASSAU.

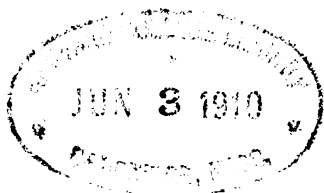
GABOON AND CORISCO MISSION, WEST AFRICA.

NEW YORK:
AMERICAN BIBLE SOCIETY,
INSTITUTED IN THE YEAR MDCCCXVI.

1881.

[*Benga, 16mo.*]

2235.16.7

American Bible Socy

SANGO EYAMU

YA

MATYIU E LĚNDĚKIDI.

KAPITA I.

1. Ekae e ndi ejanganangobo ya mba-
mba ya Jisus Kraist, mwana ua David,
mwana ua Ebrahamu.

2. Ka Ebrahamu a ja Aisak; ka Aisak
a ja Jekob; ka Jekob a ja Judas na bana
ba hangwě;

3. Ka Judas a ja na Thamar, Fares, na
Zara; ka Fares a ja Esrom; ka Esrom a ja
Aram;

4. Ka Aram a ja Aminadab; ka Amina-
dab a ja Neason; ka Neason a ja Salmon;

5. Ka Salmon a ja na Rahab, Boaz; ka
Boaz a ja na Ruth, Oběd; ka Oběd a ja
Jěsi;

6. Ka Jěsi a ja upolo David; ka upolo
David a ja Sălâmoni na a diyakidi mwada
ua Yuraia;

7. Ka Sălâmoni a ja Roboam; ka Roboam
a ja Abaia; ka Abaia a ja Asa;

8. Ka Asa a ja Josafat; ka Josafat a ja Joram; ka Joram a ja Ozaia;

9. Ka Ozaia a ja Joatham; ka Joatham a ja Ahaz; ka Ahaz a ja Ezekaias;

10. Ka Ezekaias a ja Manasa; ka Manasa a ja Amon; ka Amon a ja Josaia;

11. Ka Josaia a ja Jěkonaia na bana ba hangwě, o 'gombe 'abu e valanakudwě o Babulon:

12. O bā-ba pākudwě o Babulon, ka Jěkonaia a ja Salathiěl; ka Salathiěl a ja Zorobaběl;

13. Ka Zorobaběl a ja Abaiud; ka Abaiud a ja Elaiakim; ka Elaiakim a ja Azor;

14. Ka Azor a ja Sadok; ka Sadok a ja Akim; ka Akim a ja Elaiud;

15. Ka Elaiud a ja Eleazar; ka Eleazar a ja Mathan; ka Mathan a ja Jakob;

16. Ka Jakob a ja Josěf momi 'a Meriua Jisus a jakudwě A tubakwě, na, Kraist.

17. Nonaně nd' o mbamba jěhěpi oviya Ebrahim nala David i ndi jomu na mbamba inai; oviya David nala o 'gombe 'abu e valanakudwě o Babulon, jomu ja mbamba na mbamba tepě inai; oviya o bā-ba valanakudwě o Babulon nala Kraist, jomu ja mbamba na mbamb' inai.

18. ¶ Ijawě ja Jisus Kraist i diyaki kakanana:—O Josěf a diyakidi a nyima nyangwě Meri ovaně ba t' o lata, a duwanakiyendi na jemi j' Ilina Iyamu.

19. Ndi momi 'aju Josěf, o mâ-a diyaki mot' uyamu, au vahaka o sala mâ o bato ba jadi, ndi a vahakindi o vëngidě má ikutakuta.

20. O mâ-a diyakidi a pikilakiya belombo tēkabe, enjěl ya Anyambě e pumakiyi mâ o ndâtâ, na, Josěf ja mwana ua David, o bangake o nângâ mwad' 'ávě Meri; ikabojana jemi tē ijaju i kahidi dině i ndi j' Ilina Iyamu.

21. A ka ji mwana, na nâvě o ka vangidi mâ dina, na, JISUS: ikabojana a ka yongi bato baju oviya bobe boabu.

22. Nandi, ekabe beěhěpi be hamakindi na ovaně nd' o nyanga ya Upangiyi e kalakidi na usaki, e ka hohonganě, na,

23. Ehila e ka kahi jemi, na yâ e ka ji mwana, na bâ-ba ka vangidi mâ dina na Imanuel, i jadi ja uludwě i ndi, na, Anyambě a na hwě.

24. Ka Josěf a 'muwa oviya viyâ, ka mâ-a ha ka enjěl ya Upangiyi e langwakiyi mâ, ka mâ-a nângâ mwad' 'aju.

25. Au ngakiya na ju kabo mâ jango njad' 'aju ya momo : ka mâ-a vangidě mâ, na, JISUS.

KAPITA II.

1. O Jisus a jakudwě o Běthlihěm ya Judia, o hwi ja upolo Hěrod, umbwakiyate, bato b' iyowě ba vakiyendi oviya mbuhwa na pá o Jěruselěm,

2. Na, A di jawěngo Upolo mua Jiu a l' ove? Ikabojana ho yěněngo nyětět' 'aju o mbuhwa, ho ma viyi ka kaliya Mâ.

3. O upolo Hěrod a yokakidi, a yěněki njuke, na ba Jěruselěm bēhēpi.

4. O mâ-a lataḱidi prist ja meolo na balěndi bēhēpi, ka mâ-a batě bâ iboko via Kraist vi ka jawě.

5. Ka bâ-ba va na mâ, nâ, O Běthlihěm ya Judia, ikabojana e lěnděkudwěndi na usaki, na,

6. Âvě, Běthlihěm e jadi o ehe ya Juda o 'bě o hâlâviyě o mepolo mea Juda : ikabojana Gâven e ka viyandi o âvě o jadi e ka pangiyě bato bamě Israel.

7. Jâ ndi ja Hěrod ja bē bato b' iyowě ndiyango ikutakuta, ka mâ-a batě bâ na-

ngudi o pělě 'a 'gombe ya nyětěti e pumakidě.

8. Ka mâ-a loma bâ o. Běthlihěm, na, Kěkěni, ka butakěni ukěkě bwam'; oningě oa duwi mâni oa timbana pi 'mbani ndaga, ovaně nd' umba-mbi ka 'lě ka kaliya Mâ tepě.

9. O bâ-ba běkidi yokango k' upolo u vâkidi, na bâ na kěkě; na, umbwakiyate, nyětěti 'abu e yěněkidi o mbuhwa e kěkě o boho boabu na 'la ka tēmě o Ukěkě u diyakidi.

10. Ba yěněki mbya 'něně mětě o bâ-ba yěněkidi nyětěti těně.

11. ¶ O bâ-ba ngakiyedi o ndabo, ka bâ-ba yěně Ukěkě na nyangwě Meri, ka bâ-ba kwa o he na kalakiya Mâ: o bâ-ba dubwaki belandi beabu, ka bâ-ba vě Mâ bea bověkě; gold, frankinsěns na měr.

12. Ka Anyambě a kelevidě bâ o ndâtâ, na, baa timbake pě o Hěrod a jadi, ka bâ-ba vala o ehe 'abu na njeya 'pâkwě.

13. O bâ-ba diyaki ba vala, umbwakiyate enjěl ya Upangiyi ya pumiya Josěf o ndâtâ, na, Umwaka, na nâvě wa nangâ Ukěkě na nyangwě, wa kweya o Ijipt, o ka diyaka ovoně kabo 'mba běkidi' âvě

ndaga : ikabojana Hěrod a vahakand' o weya Mwana.

14. O mâ-a umwakidi, ka mâ-a nângâ Ukěkě na nyangwě na bulu, ka mâ-a vala o Ijpt :

15. A diyakindi ovoně kwanga nala iwe-do ja Hěrod : na ovaně nd' o ya Upangiyi e kalaki na usâki e ka hohonganě, na, O Ijpt nd' Umba-mbi ndiyi Mwan' 'amě.

16. ¶ Já ndi ja Hěrod ja yoka ngamb' eitě, o mâ-a yěněki na bamo b' iyowě ba henjiyi mâ, ka mâ-a lomidě o Běthlihěm n' indendandenda těvině viěhěpi, ka weya betumbě be diyakid' omě beěhěpi oviya be diyakidi mepuma mebale utodu na be diyakidi be t' o pâdě, hohonganěngo na 'gombe 'aju e batakidě bamo b' iyowě.

17. Já ndi ja ya usaki Jěrimi e kalakidi ya timwě, na,

18. Joyi i yokakudwěndi o Rama,—mbe-mbe na iya na kwedi 'něně,—Ratyěl a yaka bana baju, au bâbâkâ o hwěmudwě, ikabojana ba iběwě.

19. ¶ Nd' o Hěrod a běki wango, umbwakiyate, enjěl ya Upangiyi ya pumiya Josěf o ndâtâ o mâ-a diyakidi o Ijpt,

20. Na, Umwaka, wa nângâ Mwana na

nyangwě, na nâvě wa vala o ehe ya Israel : ikabojana ba vahakidi o weya Mwana ba wendi.

21. Ka mâ-a 'muwa ka mâ-a nângâ Mwana na nyangwě, ka mâ-a vala o ehe ya Israel.

22. Nd' o mâ-a yokakidi na Arkileâs a bě nd' upolo mua Judia o maihana ma hangwě Hěrod, a bangakindi o vala ovoně : ndi o mâ-a kelevakudwě na Anyambě o ndâtâ, ka mâ-a 'luwa na vala o pělě ja Galili :

23. Ka mâ-a vala ka diya o mboka e tubakwě na Nazarëth : na ovaně nd' o yâ e ka timwě ka basâki .ba kalakidi, na, A ka tubwi na, Nazarini.

KAPITA III.

1. O hwi tēdině Jân Baptist a vakindi, a vaka, a kalakiya o nginga ya Judia,

2. Na, Ulwaki melema : ikabojana ipangiya ja Hěvën ja bě ndi piělě.

3. Ikabojana Mâ nd' ekaně ua usâki Iseas a vâkidi, na, Joyi j' umbâkâ a yamaka o nginga, na, Kenjakëni njeya ja Upangiya, tēkidi njeya jaju.

4. Jâ Jân tē i diyaki na ngâi ya mevâtâ mea kaměl, na utumba mu' ekoto o 'hen'

'aju: beja beaju be diyakindi lehěnjěnjě na boyi boa 'hiki.

5. Ka bato ba Jeruselěm na Judia běhěpi, na ba inděndandenda via Jordan viěhěpi, na kěkě o mâ-a jadi,

6 Na bâ na baptisakwě na mâ o Jordan, ba měměkě mabe mabu.

7. ¶ Nd' o mâ-a yěněkidi Farisi na Sajusi iitě i vaka o baptisma 'aju, a vâki na bâ, na, A! igona ja mbamba, nj' a kelevidě 'nyěni na kweyakiyani malingwa na vakě?

8. Nandi, lângâkâni ebuma e di lukango n' iluwa j' ulema: .

9. O pikilakiyeni o vâ inyi mětě, na, Ho na hangw' 'ahu Ebrahim': ikabojana mbi vâki n' inyěni, na, Anyambě a t' a yâlâkě o 'mudě malale těkama ma bě bana ba Ebrahim.

10. Nandi, ubâki u tepě nangudwěngq o tina ya bele: ovaně vâkâna ele yěhěpi e ha langâkâ bebuma beyamu e kwělěkwěndi, na yâ y' uhwě o veyâ.

11. Mbambayě, mbi baptisakandi 'nyěni na miba o iluwa ja melema: ndi A vakě o mbuhwa 'amě, A wa n' umbâ, mbi 'bě weyango ibapě ja makogo maju: A ka baptisandi 'nyěni n' Ilina Iyamu na veyâ.

12. A na 'pepa o 'nâ 'aju, A ka viyândi ndĕk' 'aju, na mâ-a yolĕ hwit jaju o ndabo; nd' A ka dikidi behavu na veyâ vi ha di-maka.

13. ¶ Ka Jisus a viya oviya Galili nala o Jordan o Jân a jadi ka baptiswĕ na mâ.

14. Ka Jân a petuwa na Mâ, ua, Umba ndi mbi vahakĕ o baptiswĕ o Ávĕ o jadi, na nâvĕ o ka vaka pĕ umba-mbi jadi?

15. Ka Jisus a yavwana mâ, na, Bâbâká kya tĕkanĕ: ikabojana kakana nd' o yâ e lukakĕ na hwĕ-ho timakĕ bwam' bwĕhĕpi. Ka mâ-a bâbâ Mâ.

16. O Jisus a bĕkidi baptiswĕngo, ka Mâ-a hungana o jâbuwa o miba: umbwakiyate, oba e dubwakudwi Mâ, ka Mâ-a yĕnĕ Ilina ja Anyambĕ i hubaka ona mbe-nga, na jâ i batamaka o Mâ-a jadi.

17. Ka joyi ja viya oviya oba, na, Ekanĕ a ndi Mwan' 'amĕ a tândâkĕ, a tândâkidĕ 'Mba bwamu.

KAPITA IV.

1. Jâ ndi ja Jisus ja tumbwanwĕ na Ilina o nginga ka yĕjudwĕ na Dĕvil.

2. A yokaki nja, o Mâ-a diyakidi a bĕ

mabo ma meehe manai na ma mebulu manai aa je.

3. O Uyějiyi u pākidi o Mâ-a jadi u vâki, na, Oningě na o Mwana ua Anyambě, sombiyakě malale těkama na ma diyake beja.

4. Ndi ka Mâ-a yawuwa, na, E lëndwěngo, na, Moto aa diye kabo na beja pa, ndi tepě na ndaga yěhěpi e pumakě o udumbu mua Anyambě.

5. Já ndi ja Děvil ja valana Mâ o mboka ya hole, ka mâ-a tédě Mâ o hâkâ ya těmpěl.

6. Ka mâ-a vâ na ju, na, Oningě na O te Mwana ua Anyambě, pukwaka o he: ika-bojana e lëndwěngo, na, A ka sombiyěndi enjěl o pěl' 'ávě, na já i ka hukand' 'ávě o benâ beabu o banga 'gombe te 'gombe wa tudiya eko o ilale.

7. Ka Jisus a vâ na mâ, na, E tepě lëndwěngo, na, O yějěkiye Upangiyi Anyambě 'ávě.

8. Ka Děvil a valana pě Mâ o ukodi mu' udomb' uitě, e ka levakidě Mâ mapangiya ma he měhěpi, n' ivenda ja mâ.

9. Ka mâ-a vâ na ju, na, Mbi ka vënd' Avě belombo těkabe beěhěpi oningě O balamingě na nâvě wa kaliya 'mba.

10. Já ndi ja Jisus ja vâ na ju, na, Věngëměkě 'Mba o mbuhwa Setan ; ikabojana e lëndwěngo, na, Kalakiya Upangiyi Anyambě 'ávě, o ka dilakě Mâ dipâ.

11. Já ndi ja Děvil ja dika Mâ ; umbwakiyate, ka enjěl ja viya na hakiya Mâ.

12. ¶ O Jisus a yokakidi na Jân a vamu-dwěndi o ntyogo, ka Mâ-a vala o Galili.

13. Ka Mâ-a věngëmě o Nazarěth, ka Mâ-a vala ka điya o Kapěrneum, e jadi o 'těbě, o mekabo mea Zabulon na Něftalim :

14. Ovaně nd' o yâ e ka timwě ka Isea y' usâki a kalakidi, na,

15. Ehe ya Zabulon na ehe ya Něftalim o pěl' 'a njeja ya manga, o pělě 'pâkwě ya Jordan, Galili ya Betomba,

16. Bato ba diyakidi o ivititi ba yěněki-ndi bwe eněně ; bwe e bumwakindi o ba diyakidi o indendandenda via 'dingihě y' iwedo.

17. ¶ Oviya 'gombe těně ka Jisus a yalě o kaliya, na, Ulwakani melema ; ikabojana ipangiya ja Hěvěn ja běndi pyělě.

18. ¶ Jisus a tamwaka pyělě na manga ma Galili, ka inâ-a yěně ba nyangwě pâkâ babale, Saimon a tubakwě na Pitě, na

Andru mwana-nyangwě, ba uhwaká elâba o manga ; ikabojana ba diyaki bahombwedi.

19. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Vitanaki 'Mbani, vâkâna Mbi pangindi 'nyëni mehombwedi mea bato.

20. Ka bâ-ba paniya o dika belâba beabu, ka bâ-ba vitě Mâ.

21. A di t' o 'vala oviya iboko těvině, ka Mâ-a yěně bapâkwě babale nyangwě pâkâ, Jems mwana ua Zěbědi na Jân mwana-nyangwě, o 'lende na Zěbědi hangwě 'abu, ba hângâkâ belâba ; ka Mâ-a ndiya bâ.

22. Ka bâ-ba paniya o dika 'lende na hangwě 'abu, ka bâ-ba vitě Mâ.

23. ¶ Ka Jisus a vala A kěkě A 'lwana-kidě Galili, A yokwakidě o ndabo jabu ĵa Anyambě, A kalakiya tepě sango eyamu ya ipangiya, A yongakě jângâ ja ebědi jěhěpi na jângâ ja mehiyo jěhěpi be jadi o bato.

24. Ka kum' 'aju ya hamana o Siria yěhěpi ; ka bâ-ba vana Mâ mebědi měhěpi me diyakidi na bebědi bea mangâmangâ na majili, na ba diyaki na děvil, na ba diyaki beboki, na ba diyaki bevandi limbelimbe : ka Mâ-a yongě bâ.

25. Bebimba bea bato beněně be vitanakidi Mâ oviya Galili na Děkapolis na

Jěrusalěm na Judia na ba mwidi mua Jordan.

KAPITA V.

1. O MÂ-a yěněkidi bebimba bea bato, ka MÂ-a bet' o 'kodi; o MÂ-a diyaki diya, ka beyokwedi beaju bea viya o MÂ-a jadi.

2. Ka MÂ-a bumudě udumbu muaju, na MÂ-a ka yokwakidě bâ, na,

3. Ibâtâ na ba nyamanakě o melema; ikabojana ipangiya ja Hěvěn i nd' ijabu.

4. Ibâtâ na ba yěněkě ngěbě: ikabojana ba ka yenudwi mbya.

5. Ibâtâ na ba di hwěyi: ikabojana ba ka jigi he.

6. Ibâtâ na ba yokakě nja na evělě o iva-ha ja bwamu: ikabojana ba ka vulandi.

7. Ibâtâ na ba yokanakiya ngâtâ: ikabojana ba ka yokudwi tepě ngâtâ.

8. Ibâtâ na ba bebumulema bea kěngě-ngě: ikabojana ba ka yěněndi Anyambě.

9. Ibâtâ na balati ba monga: ikabojana ba ka tubwi na bana ba Anyambě.

10. Ibâtâ na ba hakwě njuke o pělě 'a bwam': ikabojana ipangiya ja Hěvěn i nd' ijabu.

11. Ibâtâ n' inyëni, oningě bato ba kila-ka inyëni, na bâ-ba ka haka inyëni njuke, na bâ-ba ka timbakě inyëni jângâ ja ndaga ibe jëhëpi ja bojowa, o nyang' 'amě.

12. Peyakani, n' inyëni o ka yëněkëni mbya 'nëně; ikabojana mahomano manyu ma nd' o kena o Hěvën : nonaně tepě o bâ-ba hakidi basâki ba taki na viya njuke.

13. ¶ O ndini vyanga via he : ndi oningě vyanga via nyangě hombo 'aju, vi ka pahiya lě pě hombo na ove ? vakâna via bě te bwam' boa naně, na bo uhwakwě, na viâ vi ka pitakwě na beko bea bato.

14. O ndini bwe ya he. Mboka 'nëně ya longwě o ukodi yaa kutame.

15. Bato ba běkě vitwa yoděngo, na bâ baa ngidě viâ ibomako ja kwe, ndi ba vama-ki viâ o uhângâ ; na viâ vi ka vĕkě bwe o ba jad' o ndabo bĕhëpi.

16. Bwe 'anyu e bumwake o bato ba jadi, ovaně nd' o bâ-ba ka yëně behavu beanyu beyamu, na bâ-ba ka bendakě Hângw' 'anyu a jad' o Hěvën.

17. ¶ O piviyakeni n' ipě na Mbi viyendi ka weya belekanako na basaki : Mbu viya ka weya, ndi kabo ka timě beâ.

18. Mbi vâki n' inyëni, pâkwěpâkwě, ka-

bo oba na he bea tomba, nd' o ibě n' itâbě na ba epuhu ehâlě yâkâ e ka tombě o belekanako, kabo beěhěpi bea timwě.

19. A ka weyě elekanako yâkâ o belekanako tě behâlě ekabe, na mâ-a ka yokwakidě bato nonaně, a ka tubwi bohâlě o ipangiya ja Hěvěn: nd' a ka hayě na mâ-a ka yokwakidě, ma t' a ka tubwi boněně o ipangiya ja Hěvěn.

20. Ikabojana Mbi vâki n' inyěni, na, Oningě bwamu boanyu bo kebe boa Balěndi na Farisi, o 'běni na ngudi e ngakiyěni o ipangiya ja Hěvěn.

21. ¶ O teni yokango na e vânakudwi na ba 'gombe ya vyo, na, O weyake moto: nd' a ka weyě moto a ka diye na mahihi o yěkě:

22. Ndi Mbi vâki n' inyěni, na, A ka linguwě na mwana-nyangwě o naně, a ka diyi na mahihi o yěkě: tepě, na, A ka vâyě na mwana-nyangwě, na, Raka, a ka diyi na mahihi o 'hoka: nd' a ka vâyě, na, Morě, a ka diyi na mahihi ma veyā via Hěl.

23. Nd' oningě wa vana bova boâvě o âltar, na nâvě wa yongidě na o na mwana-nyangwě na 'lombo,

24. Wa ta dika bova boâvě ovaně pyělě

na âltar, na nâvě wa ta vala ka nyěvěnidě
na mwana-nyângwě, nandi běngě o vake
ka vě bova boâvě.

25. Lataka n' uloni muâvě wâwâ o âvě o
ngit' o njeja na ju; o banga egombe te
'gombe, uloni muâvě mâ-a vě âvě o uyěkidi,
n' uyěkidi mâ-a vě âvě o uvomwanidi, na
nâvě wa vamwě o ntyogo.

26. Pâkwěpâkwě, Mbi vâki na nâvě, wa
pume na vilolombo kabo wa vě farthing ya
madikanido.

27. ¶ O teni yokango na e vânákdwěndi
na ba vyo, na, O diyake na ihonde:

28. Ndi Mbi vâki n' inyěni, na, Uěhěpi a
ka tamuvě mwajo o idokuwa jaju, a handi
ihonde na ju pâni o ulema muaju.

29. Oningě dihâ jâvě iyomi ja panga 'vě
o kâbâkâ, tongwaka já, na nâvě wa uhwa
já: ikabojana e ndi bwamu na nâvě na
evand' 'âvě yâkâ e nyangaka, ndi hanga na
nyolo 'âvě yěhěpi e uhwakwě o Hěl.

30. Tepě, oningě ikadu jâvě iyomi ja
panga 'vě o kâbâkâ, lenaka já, na nâvě wa
uhwa já: ikabojana e ndi bwamu na nâvě
na evand' 'âvě yâkâ e nyangaka ndi hanga
na nyolo 'âvě yěhěpi e uhwakwě o Hěl.

31. E vânákdwi, na, A ka věngidě

mwad' 'aju, a věke mâ ejanganangobo ya ivěngidě.

32. Ndi Mbi vâki n' inyěni, na, A ka věngidě mwad' 'aju, i diye itato j' ihonde, vâkâna a pangi mâ a haka ihonde: na a ka bâyě mâ a di věngudwěngo, a handi ihonde.

33. ¶ O tepěni yokango na e vânakudwi na bâ o 'gombe ya vyo, na, O kanakiye nyolo 'âvě mětě, ndi timakě ikana jâvě o Upangiyi a jadi.

34. Ndi Mbi vâki n' inyěni, na, O kanakiyeni na vilolombo; tombete Hěvěn, ikabojana e nd' eka ya Anyambě:

35. Tombete he; ikabojana e ndi 'bong' 'aju e pitakiyě: tombete Jěrusalěm; ikabojana e ndi mboka ya Upol' uněně.

36. Na nâvě, tepě, o kanakiye molo muâvě, ikabojana wa yâlě o panga howe pâkâ botano tombe bovindo.

37. Ndi joyi janyu i diyake, E, e; Nyawě, nyawě: ikabojana beěhěpi be di wa na ekabe be vakiyandi o bobě.

38. ¶ O teni yokango na e vânakudwi, na, Dihâ te dihâ, ihonga t' ihonga:

39. Ndi Mbi vâki n' inyěni, na, O timbakeni bobě: ndi a ka bweyě âvě ibuku 'yomi, ulwakidě mâ ipâkwě tepě.

40. Oningě moto a ha 'vė 'vāvâ, na mâ-a nângâ ngâi 'âvě, a nangake tepě koto 'âvě.

41. Na, a ka pinyilid' âvě na kěkě na ju nanda pâkâ, kěkěngě na ju ibale.

42. Věkě a jombakě âvě, na nâvě o kumbakiye a vahakě o nângânâ âvě njěmbi mbuhwa.

43. ¶ O teni yokango na e vanakudwi, na, Tândâkâ a diyakě pyělě na nâvě, o ka binaka uloni muâvě.

44. Ndi Mbi vâki n' inyěni, na, Tândâkâni baloni banyu, vambakiyani ba hâkâkě inyěni ibâtâ, hakani ba binakě 'nyěni bwamu, n' inyěni o ka kalakiyani o pělě 'a ba ngongolakidě 'nyěni, na ba hakě 'nyěni njuke:

45. Ovaně nd' inyěni-o ka diyěni bana ba Hângw' 'anyu a jad' o Hěvěn: ikabojana A pumaki joba o babe na o bayamu ba jadi, na Mâ-a nâkidě mbwiya o ba mahuwa na ba ha ibě mahuwa ba jadi.

46. 'O li na nja mahomano-ě, oningě o tândâkâni ba tândâkě 'nyěni? bayoli-pago baa hakate nyanga tě?

47. Nandi, oningě wa homani bana ba nyângwě pa, nd' o haka li nde wa na bapâkwě? bayoli-pago baa hakate nyanga tě?

48. Diyakani hánjâbiyëngo, panika Hângw' 'anyu A jadi o Hëvën A di hanjâbiyëngo.

KAPITA VI.

1. Bandamakidëni iha ja bwamu boanyu o boho boa hato iyënënë na bâ; oningë nonanë vâkâna wa pahiyeni mahomano o Hângw' 'anyu A jad' o Hëvën a didi.

2. Nandi oningë o haka bova boâvë, o lângâke 'heba o boho boâvë ka menoki ba hakë o ndabo ja Anyambë na o mehëngë, na ovanë nd' o ba ka bendwë na bato. Pâkwëpâkwë, Mbi vâki n' inyëni, na, ba na mahomano mabu.

3. Ndi o âvë o haka bova, en' 'âvë ya 'mëngwë e yowake nyanga ya en' 'âvë eyomi e hakë;

4. Na ovanë nd' o ivënë jâvë i ka diyë 'kutakuta: na Hângwë a yënëkë 'kutakuta Mâ mëtë a ka homanaka 'vë o bwebwe.

5. ¶ Oningë o kalakiya, o diyake ka menoki ba jadi: ikabojana ba tândâkândi o kaliya tēmetēme o ndabo ja Anyambë, na o mani ma mehëngë, na ovanë nd' o bâ-ba ka yënënë na bato. Pâkwëpâkwë,

Mbi vâki n' inyëni, Ba na mahomanó n' imabu.

6. Ndi âvě, o âvě o ka kaliya, ngakiya o bëdi 'âvě, wa diba jâmbě jâvě, na nâvě o ka kalakiya Hângwě a jadi 'kutakuta: na Hângwě a yěněkě 'kutakuta, A ka homanaka 'vě o bwebwe.

7. Nd' oningě o kalakiyani, o timbakiyeni ndaga botimbakiya o naně, panika bato ba ha 'wě Anyambě: ikabojana ba piviyaki na ba ka yokwëndi na iyavidě j' ikala.

8. O kwanaki bâni: ikabojana Hângw' 'anyu A yowuděte beanyu be vahakě ovăně o t' o uwi Mâni.

9. Nandi, kalakiyani kakana: Hângw' 'ahu a jad' o Hěvën, dina, jâvě i diyake hole.

10. Ipangiya jâvě i vake. Upango muâvě u hamake o he, ka m' u jad' oba.

11. Věkě hwě o buhwa tĕkabo beja bea buhwa ka buhwa.

12. Na, nâvě o ka iyakidě hwě mabe mahu panika hwě-ho iyakidě ba hakě hwě bobe.

13. O valakidě hwě o iyějudwě, ndi vëngëkidě hwě o bobe: ikabojana ipangiya, na ngudi, n' ivenda be nd' ibeâvě. Amën.

14. Ikabojana, oningě o yiděngěni bato belemě beabu, Hângw' 'anyu a jad' o Hěvěn a ka yidě tepě 'nyěni.

15. Ndi oningě o yiděni bato belemě beabu, Hângw' 'anyu a yide tepě 'nyěni belemě beanyu.

16. ¶ Tepě, oningě o hindinakani, o diya-keni panika menoki ba boho boa ngěbě; ikabojana ba ulwakidi meoho meabu, na ovaně nd' o ba ka yěněně na bato na ba hindinakandi. Pákwěpákwě, Mbi vâki n' inyěni, na, Ba na mahomano n' imabu.

17. Nd' âvě, o âvě o 'hindinakě, hakiya mavulě o molo muâvě, na nâvě wa tuka boho boâvě;

18. Ovaně nd' âvě o ka měndě o yowaně na bato na o hindinakandi, ndi kabo na Hângwě a jadi 'kutakuta: na Hângwě, a yěněkě 'kutakuta, a ka homanand' âvě o bwebwe.

19. ¶ O kumakiděni hik' 'anyu o he, o jadi na nyělělě na nyanga be jongolakidě, o meyibi me tubakě na meâ me ka ibaka:

20. Ndi kumakiděni hik' 'anyu o Hěvěn, o nyělělě na nyanga be ha jongolakidě, na o meyibi me ha tubaka na meâ me iba.

21. Ikabojana o hik' 'anyu e jadi, melema meanyu me ka diya tepě ovoně.

22. Bwe ya nyolo ndi dihâ: ndi oningě dihâ jávě i tamwingě bwam', nyolo 'ávě yěhěpi e ka londi na bwe.

23. Ndi oningě dihâ jávě i diyingě bobbe, nyolo 'ávě yěhěpi e ka londi n' ivititi. Ndi oningě bwe e di na návě ya b' ivititi, ivititi těvině vi ndi viněně.

24. ¶ O ibě na moto a ka yâlě o dilě bahangwě babale: ikabojana a nd' a bina-ka 'mbâkâ, na mâ-a tândâ upâkwě; tombe nonaně, vâkâna a ka bweyiděnd' umbâkâ na mâ-a pějě upâkwě. Wa yâlěni o dilě Anyambě na Mamon.

25. Ovaně nd' Umba-mbi vâkě n' inyěni, na, O nakakeni eměná 'anyu, ibeanyu be ka jě, n' ibeanyu be ka mâtě; tombe na bea nyolo janyu ibeanyu be ka bătě. Eměná e ibě wa na beja, nyolo wa n' ibâtá?

26. Umbwakiyateni lonâni la oba nyang' 'abu e ha liyaka, na lâ la benjaka, na lâ la yolakě o mandabo; ndi Hângw' 'anyu a jad' o Hěvěn a bombakate lâ. O 'běni wa na lâ?

27. Nja didi 'nyěni o jadi a didi a badaka

ekulu bwaba ka hamba 'nâ o utě muaju na bonakaka ?

28. Ndi, o nakaka lě ni 'bâtâ nande? Hilakěteni manga ma 'hiki ka mâ-ma tombwakě; maa haka ehavu, na mâ-maa vihaka:

29. Ndi Mbi vâki n' inyěni, na, O věngě lě Sâlomân n' ivenda jaju jěhěpi, au bătâ-kudwě ka manga těkama.

30. Ndi pě lě Anyambě, a batidě lě behavu bea 'hiki be jadi o buhwa, vakě bea tumbwě, a bătidě 'nyěni wa, inyěni ba ikamidě 'hălě?

31. Ndi, o nakakeni, na, Ho ka ja lě nde? ndi, Ho ka mâtâ lě nde? ndi, Ho ka bătudwě lě nande?

32. (Ikabojana Betomba be vahaki belombo těkabe): ikabojana Hângw' 'anyu a jad' o Hěvën a te yowěngo na o ndini belombo těkabe beěhěpi na mala.

33. Ndi vahakani o boĵoboho ipangiya ja Anyambě na bwamu boaju: vâkâna belombo těkabe beěhěpi be ka badudwěndi 'nyěni.

34. O nakakeni vakě; ikabojana vakě e ka naki belombo beaju mětě. Bobe boa buhwa bo kokango na boâ.

KAPITA VII.

1. O yěkěnkiděni, o banga wa yěku-dwěni.

2. Ikabojana yěkě 'anyu e yěkěnkidě yâ tepě eanyu e ka yěkěnudwě; na eyějâ 'anyu e yějěnkě yâ tepě eanyu e ka yějěnwě.

3. E lě nd' eávé e umbwakiyě uhâmbâ u didi o dihâ ja mwana-nyângwě, ndi wa pi-viye ukákâ u didi o dihâ jávě?

4. Nd' o ka vâ lě na mwana-nyângwě, na, Ta ha, mbi vëngidě uhâmbâ o dihâ jávě; umbwakiyate, ukákâ u ndi o ijávě dihâ?

5. Ávé unoki, ta vëngidě ukákâ u jadi o ijávě dihâ; bëngě o yěněke bwe o ivëngidě ja uhâmbâ o dihâ ja mwana-nyângwě.

6. ¶ O vëkeni e jadi hole mbwa, o uhwa-ke tepěni përl janyu o ngweya i jadi, o banga ja pita já na beko beabu, na já ja 'luwa pë ka kom' inyěni.

7. ¶ Uwakani, e ka vëwěndi 'nyěni: vahakani, o ka duwandini: tinakiděni, i ka dubuwěndi 'nyěni:

8. Ikabojana, a uwakě uěhěpi a pahaki-yandi; a vahakě a duwakandi; na, o a tinakidě, i ka dubuwěndi.

9. A lě nja momo-ě a didi 'nyěni-o jadi, a di a běkě mwan' 'aju a uwa mâ pěmbě, na mâ-a vě mâ ilale ?

10. Tombe a uwa mâ ejaka, a ka vi mâ mbamba ?

11. Opěla 'nyěni, ba di babe, wa yowě lěni ivě ja bana banyu belombo beyam', na kumbakidě Hângw' 'anyu a jad' o Hěvěn, hanga na a ka vi ba uwakě Mâ belombo beyamu wa ?

12. Ndi belombo beěhěpi ibeanyu be vahakě bato bapákwe ba haka inyěni, haka tepi báni nonaně; ikabojana ekae e ndi Elekanako na Basâki.

13. ¶ Ngakiyani o jámb' ihálě; ikabojana jámbě i n' upuju, na njeja e tepě o kena, e valanakidě o iwedo, na baitě ndi ba kěkě ovoně :

14. Ikabojana jámbě i nd' ihálě, na njeja e kopya, e valanakidě o 'měnâ, na ba duwakě yâ ba te nyěvâ.

15. ¶ Bandamakiděni na basâki ba 'vela ba vakě o 'nyěni-o jadi na ibâtâ j' udâmbě, ndi o utema njâ ja majake.

16. O ka yowěndi báni na bebuma beâbu. Bato ba pataki ngakya o mbolobonji, na belola o mbângě ?

17. Nonaně nd' o, ele eyamu yěhěpi e lāngāki bebuma beyamu ; ndi ele 'be e lāngāki bebuma bebe.

18 Ele 'yamu yaa lānge bebuma bebe, na ele 'be e ibě tepě na ngudi e lāngākě bebuma beyamu.

19. Ele yěhěpi e ha lāngākā bebuma beyamu, e kwělěkwěndi na yā y' uhwě o veyā.

20. Nandi, o ka yowěndi bāni na bebuma beabu.

21. ¶ Hanga na uěhěpi a vākě n' Umba, na, Upangiyi, Upangiyi, nd' a ka pāyě o ipangiya ja Hěvěn : ndi kabo a hakě upango mua Paia a jad' o Hěvěn.

22. Baitě ba ka vāndi n' Umba o buhwa tēboně, na, Upangiyi, Upangiyi, hwa bu yokwakidě na dina jāvě, na o dina jāvě ho pumakě dēvil, nā o dina jāvě ho haka belombo beitě be mamanankwě ?

23. Vākāna Mbi ka pupi bā, na, Mba 'wě inyěni : věngēměkěni Umbi jadi, 'nyěni ba hakě bobe :

24. ¶ Ndi uěhěpi a yokakě ndaga tē ijamě ekadi, na mâ-a haka jâ, Mbi ka kwanidi mâ moto u' iyowě a longaki ndabo 'aju o ilale ;

25. Mbwiya ja nā, na tonda ja pā, n'

upupě mua vunga, na beâ bea nyěmbělěně o ndabo tě: na yâ e kwe, ikabojana e kâ-mâmâkindi o ilale.

26. Ndi uěhěpi a yokakě ndaga tě ijamě ekadi, na mâ-a haye já, a ka kwanudwěndi eboki ya moto e longakidi ndabo 'aju o ebonda:

27. Mbwiya ja nâ, na tonda ja pâ, n' upupě mua vunga; na beâ bea nyěmbělěně o ndabo tě; ka yâ ya kwa; na ikwa jaju i diyakindi 'něně.

28. E diyakindi, o Jisus a hukakidě ndaga těkadi, bato ba mamakindi iyokwanidě jaju.

29. Ikabojana a yowkwakidi bâ panika moto a di n' ipanga, hangâ ka Balěndi.

KAPITA VIII.

1. O Mâ-a hubakidi oviya ukodi, bebimba beněně be vitanakidi Mâ.

2. Ka moto a diyaki na egâłani a viya ka kaliya Mâ, na, Upangiyi, oningě wa panga o te na ngudi e yongakě 'mba.

3. Ka Jisus a hambidě enâ 'aju, ka Mâ-a kupaně mâ, na, Mbi pangindi; yongaka. Elěngiaha, ka egâłan' 'aju ya yongwě.

4. Ka Jisus a vâ na ju, na, Bandamakidě, o langwake moto; ndi kěkě, na nâvě wa levidě nyolo 'âvě prist; wa vě ivě ja Mosěs i sombiyakidě ka tali o bâ-ba jadi:

5. ¶ O Jisus a pâkidi o Kapěrneum, sěntyurion e vakindi o Mâ-a jadi, e ka hâhâ-lâkidě Mâ,

6. Na, Upangiyi, uhayi muamě u nd' o mboka bya na ebědi ya nyolo limbelimbe, mehiyo meněně mětě.

7. Ka Jisus a vâ na mâ, na, Mbi ka viyandi ka yongě mâ.

8. Ka sěntyurion a yavwana, na, Upangiyi, mbi 'bě weyango na o pâkâ o ibomako ja unyuwa muamě; ndi kalaka ndaga pa, vâkâna moto 'amě a yongindi.

9. Ikabojana mbi ndi moto a pangakudwě, n' umbamibi pangakiya tepě sâjě: mba vâ na ekaně, na, Kěkě, na mâ-a vala; n' upâkwě, na, Vaka, na mâ-a viya; na moto 'amě, na, Hak' ekae, na mâ-a ha yâ.

10. Jisus a mamakind' o Mâ-a yokakidi, ka Mâ-a vâ na ba vitakidě, na, Mbi vâki n' inyěni pâkwěpâkwě, na, Mbi 'bě duwango ikamidě ka 'kadi, tombe o Isreěl.

11. Ndi Mbi vâki n' inyěni, na, Baitě ba ka viyandi o 'hiki na o manga, ba ka diya-

ndi na Ebrahim', na Aisak, na Jekob o ipangiya ja Hěvěn :

12. Ndi bana ba ipangiya ba ka uhwěndi o ivititi via yaviděngo : ovoně, o ka diyi mbembe na ikalidě ja mahonga.

13. Ka Jisus a vâ na sěntyurion, na, Kěkě : ka 'vě o di kamiděngo, e hamake o âvě-o jadi. Na moto 'aju n' a yongaka o iwěla tědině.

14. ¶ O Jisus a vakidi o ndabo 'a Pitě, ka Mâ-a yěně nyangwě ya mwad' 'aju bya na 'bědi ya ivěvu.

15. Ka Mâ-a kupaně ikadu jaju, ka ivěvu ja dika mâ : na mâ-a 'muwa, na mâ-a ka hakiya bâ.

16. ¶ O kolo e pâkidi, ka bâ-ba vana o Mâ-a jadi baitě ba diyaki na děvil : ka Mâ-a duma malina mabe na ndag' 'aju, ka Mâ-a yongě ba diyaki ba běkě běhěpi.

17. Ovaně nd' o ya usâki Iseya e kalakidi e ka timě, na, Mâ mětě a nângi-ndi ikâhâ jahu, ka Mâ-a bapě bebědi beahu.

18. ¶ O Jisus a yěněkidi bebimba beněně ulwaniděngo Mâ, ka Mâ-a sombiyě na ba kěke o mwid' upâkwě :

19. Ka Ulěndi umbâkâ mu-a viya ka vâ

na ju, na, Uyokwanidi, mbi ka vitënd' ávë
iboko viâvë vi ka valë viëhëpi.

20. Ka Jisus a vâ na ju, na, Mehingi me
na meboboka, na lonâni la oba na mumbu ;
ndi Mwana-moto a ibë na iboko via nangidë
molo.

21. Ka 'yokwed' 'aju epâkwë ya vâ na
ju, na, Upangiyi, hulwakidë 'mba, mbi t'
o vala mbi tonge paia tongango.

22. Ndi Jisus a vâki na ju, na, Vitakë
'Mba: bekengo be tongake bekengo beabu.

23. ¶ O Mâ-a vamakidi o elende, ka be-
yokwedi beaju bea vitanë Mâ.

24. Umbwakiyate, ukudi unënë mua vu-
nga o ndalo, kwanga nala o elende e ka
vihamakudwë na mekeba ; ndi A diyakindi
o viyâ.

25. Ka beyokwedi beaju bea viya o Mâ-a
jadi, ka bâ-ba 'mudë Mâ, na, Upangiyi, yo-
ngakë hwë: ho kukindi.

26. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, O bangaka lë-
ni nande, inyëni ba ikamidë 'hâlë? Ka
Mâ-a 'muwa, na Mâ-a kandidë mepupë na
manga ; ka udëmbë unënë mua wa.

27. Ka bato tē ba mama, na, I lë nja jâ-
ngâ-ë ja momo ekadi, i jadi tombekete me-
pupë na manga bea yokiyate Mâ.

28. ¶ O Mâ-a pâkidi o mwid' upâkwě, o ehe ya Gěrgasin, bamo babale ba diyaki na děvil ba lataki na Mâ, ba vakiya oviya o malonga, na jeku iitě, ovaně nd' o moto a ha yâlâkidě o tomba o njeya těně.

29. Umbwakiyate, ka bâ-ba yama, na, Eahu na nâvě e lě na, Jisus, âvě Mwana-Anyambě? O ma viyandi ono 'kava ka jilě hwě egombe e t' o pâ?

30. Yaviděngo na bâ, o diyaki na bokweya boa ngweya iitě bojaka.

31. Ka děvil ja hâhâlidě Mâ, na, Bâbákâ hwě-ho kěke o bokweya boa ngweya bo ja-di, oningě Wa věngidě hwě.

32. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Kěkěni. O bâ-ba pumakidi, ka bâ-ba vala o bokweya boa ngweya: umbwakiyate, bokweya boěhěpi bo hubakindi umbila nangudi o iboko via mbelenge o manga, ka já-ja pela o miba.

33. Ka ba ma jakidě já ba kweya, ka bâ-ba vala o mboka, ka bâ-ba languwa beěhěpi be hamakidi; na o pělě 'a ba diyakidi na děvil tepě.

34. Umbwakiyate, mboka yěhěpi ya valanidě ka lata na Jisus: o bâ-ba yěněki Mâ, ba hâhâlâkidi Mâ, na, a věngěměke o betěbe beabu.

KAPITA IX.

1. Ka Mâ-a vama o 'lende, na jabwaka, na vala o mbok' 'aju mětě.

2. Umbwakiyate, ba vanaki Mâ momo a běkě nyolo limbelimbe bya o ikondo: ka Jisus a yěně ikamidě jabu, ka Mâ-a vâ n' ubědi mua nyolo limbelimbe, na, Mwana, yěněkě mbya, mabe mâvě ma 'yidwěnd' âvě.

3. Umbwakiyate, Balěndi bâkâ ba vâki bâ mětě na bâ mětě, na, Momo těkaně a kilakand' Anyambě.

4. Ka Jisus a yowě mapikiliya mabu, ka Mâ-a vâ na, O pikilakiya li bobě o bebumu- lema beanyu nande ?

5. Eve lě e di bobâbu wa, na o vâ, na, Mabe mâvě ma 'yidwěnd' âvě; na o vâ, na, Umwaka, na nâvě wa tamuwa ?

6. Ovaně nd' o 'nyěni o ka yowě na Mwana-moto a na ipanga o he i 'yacidě bo- be, (jâ ndi jaju ja vâ n' ubědi mua nyolo limbelimbe, na) Umwaka, nângâkâ ikondo jâvě, na nâvě wa vala o ndabo 'âvě.

7. Ka mâ-a 'muwa, na vala o ndabo 'aju.

8. Nd' o bebimba be yěněkidi be mama-

kindi, na bâ-ba ka bendakě Anyambě, e věki bato ngudi těně.

9. ¶ O Jisus a valakidi oviya iboko těvině, ka Mâ-a yěně moto, dina na Matyu, diyango o inângânido via pago; ka Mâ-a vâ na mâ, na, Vitakě 'Mba. Ka mâ-a 'muwa, ka mâ-a vitě Mâ.

10. ¶ E diyakind', o Jisus a diyakid' a jaka o ndabo, umbwakiyate, bayoli-pago baitě na bato babe ba vakindi ka diya na ju na beyokwedi beaju.

11. Nd' o Farisi ba yěněkidi, ka bâ-ba vâ na beyokwedi beaju, na, E lě nde ya Uyokwidi muanyu e jakě na bayoli-pago na bato babe?

12. Nd' o Jisus a yokakidi a vâki na bâ, na, Ba di mepeha ba ibě na mala na nganga, kabo ba běkě.

13. Ndi kěkěni wa 'la ka yokuwani ka yâ e weyakě, na, Mbi vahakandi ngâtâ wa na benambo. Ikajobana Mbu vaka ka ndiya bayamu, ndi kabo babe, na, ba uluake melema.

14. ¶ Jâ ndi ja beyokwedi bea Jân bea viya o Mâ-a jadi, na, E lě nde eahu na Farisi e hindinakě njo iitě, ndi beyokwedi beavě be hindine?

15. Ka Jisus a vâ na bâ, na, Mbweyi j' ubayi i ka yâlëte o yënë ngëbë, ulingo mu' ubayi u di na já? Ndi hwi i vakandi j' ubayi u ka nângânwë já, bëngë i hindinake?

16. O ibë na moto a vamakë epëhi y' unamba mua kya o ngâi ya vyo, ikabojana e vamakwë enë e nyakandi ngâi, n' ibeko ja kena pë wa.

17. Na bato baa vamakë ivë ja kya o mbute ja vyo, o banga mbute ja tumbiya, na ivë ja hoviya, na mbute ja jongoliya: ndi ba vamakëndi ivë ja kya o mbute ja kya, vâkâna beëhëpi be tatudwëndi.

18. ¶ Umbwakiyate, o Mâ-a diyakid' a kalaka na bâ belombo tékabe, upangiyi umbâkâ u vakindi, ka mâ-a kaliya Mâ, na, Mwan' 'amë ua mwajo a nd' o bowaka; ndi vaka ka kahakidë mâ ikadu jâvë, vâkâna a diyendi.

19. Ka Jisus a 'muwa na vitanë mâ, na beyokwedi beaju tepë.

20. ¶ (Umbwakiyate, mwajo a diyaki na 'bëdi y' ulema mua makiya jomu na mepuma mebale a viya o mbuhwa, ka mâ-a kupanë imbunja ja ngâi 'aju.

21. Ikabojana a vâki n' ulema, na, Pagate mba kupanë ngâi 'aju, vâkâna mbi yongindi.

22. Ka Jisus a timbě iběyi, o Mâ-a yěni mâ, ka Mâ-a vâ, na, Mwa-mwajo, yěněkě mbya; ikamidě jâvě i yongiděndi âvě. Ka mwajo tě a yonga o iwěla tědině.)

23. O Jisus a pākidi o ndabo y' upangiyi, ka Mâ-a yěně ba malela na bato ba haka imbunga.

24. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Ta hani; ika-bojana isesa ibě wango, ndi i yakandi. Ka bâ-ba věhě Mâ.

25. Ndi o bato ba pumakudwě, ka Mâ-a ngiya, ka Mâ-a bweya mâ o 'nâ, k' isesa ja 'muwa.

26. Ka kuma těně ya hamana o ehe těně yěhěpi.

27. ¶ O Jisus a kěkidi, pâgu ibale i vitakidi Mâ, i yamaka, na, Mwana ua Devid, yěněkě hwě ngâtâ.

28. O Mâ-a pākidi o ndabo, pâgu tě i vakindi o Mâ-a jadi: ka Jisus a vâ na bâ, na, O kamakiděteni na Mbi na ngudi e hakě ekae? Ka bâ-ba vâ, na, E, Upangiyi.

29. Já ndi jaju ja kupaně mihâ mabu, na, E diyake n' inyěni hohonganěngo n' ikamidě janyu.

30. Ka mihâ mabu ma bumuwa; ka

Jisus a kelevidě bâ, na, Bandamakiděni, na, e yowanake na moto.

31. Ndi bâ, o bâ-ba validi, ka bâ-ba hamanidě kum' 'aju o ehe tĕně yĕhĕpi.

32. ¶ O bâ-ba diyakidi ba kĕkĕ, umbwakiyate, ba vanaki Mâ emukumuku ya moto a bweyakudwĕ na dĕvil.

33. O dĕvil e pumakudwĕ, ka emukumuku ya kala: ka bebimba bea mama-na, na, Ekae e ha-yĕnĕnĕte n' ivâkwĕ o Israĕl.

34. Ndi Farisi ba vaki, na, A pumakĕndi dĕvil na ihana ja upolo mua dĕvil.

35. Ka Jisus a vala o pĕlĕ ja mboka na mabâkâ mĕhĕpi, a yokwakidĕ o ndabo jabu ja Anyambĕ, a kalakiya sango eyamu ya ipangiya, a yongakĕ mehiyo meĕhĕpi na bebĕdi beĕhĕpi be di na bato.

36. ¶ Nd' o Mâ-a yĕni bebimba, a yĕnĕki bâ ngâta, ikabojana ba diyaki bĕ kâmbâ, na bâ-ba ka vanjanganaka ona medâmbĕ me ha ibe n' utati.

37. Jâ ndi jaju ja vâ na beyokwedi beaju, na, Juma mĕtĕ i ndi iitĕ, ndi bahayi ba ndi nyĕvâ.

38. Ndi kalakiyani Upangiya mua juma, na, a lomake bahayi o juma jaju.

KAPITA X.

1. O Mâ-a bekidi ndiyango jomu jaju` ja beyokwedi na beyokwedi bebale, a věki bá ipanga ja malina mabe i věngěkidě mâ, na i yongakě mehiyo meěhěpi, na bebědi beěhěpi.

2. Ndi mina ma jomu ja metodu na metodu mebale ndi ekama; ua bohoboho ndi Saimon, a tubakwě na Pitě, na mwana-nyangwě Andru; Jems ja Zěbadi, na mwana-nyangwě Jân;

3. Filip, na Barthôlomi; Tomas, na Matyiu ma uyoli-pągo; Jems ja Alfios, na Lěbios, a diyaki tepě na dina `pąkwě na Tadios;

4. Saimon ya Kenan, na Judas Iskariot, e kândákiyi Mâ.

5. Ba jomu na babale ekaba ndi ba Jisus ba lomakidi, ka Mâ-a vâ na bá, na, O kěkeni o njiya ya Betomba, n' inyěni o pąkeni o mamboka ma ba Samaria;

6. Ndi valakangěni o medámbě mea nyangango mea ndabo ya Israěl me jadi.

7. Nd' inyěni-o kěkě, o ka kalakiyani, na, Ipangiya ja Hěvěn ja bě ndi o mata.

8. Yongaki mebědi, tanaki begálani, pu-

mbwakidi bekengo, vëngëkidëni dëvil; o ndini pahiyango bovëkwë, vëkë tepëni bovëkë.

9. O kenjakeni hika ya veyiveyi tombe na etano, tombe nyënyë, o belandi beanyu;

10. Tombe 'landi ya kola o 'këndâ 'anyu, na ngâi ibale, na makogo, na metumbe: (ikabojana ua 'havu a weyango beja beaju.)

11. O mbok' 'anyu tombe ibâkâ janyu i ka pâyë jëhëpi, batakeni a didi omë weyango; o ka diyakani omë diya, kwanga n' inyëni o ka valëni.

12. O pângëni o ndabo, homaki yâni.

13. Oningë ndabo të e didi weyango, jonga janyu i diyak' omë; nd' oningë e diye weyango, jonga janyu i timbake n' inyëni.

14. A ka mëndë a ngidë 'nyëni, na mâ-a yoke ndaga janyu, o inyëni-o ka vëngëmëni o ndabo tënë na ba mboka tënë, pupwaki mahë ma beko beanyu.

15. Mbi vâki n' inyëni pâkwëpâkwë, na, E ka diyandi bobâbu wa na ehe ya Sodom na Gomâra o buhwa boa yëkë, wa na ya mboka tënë.

16. ¶ Umbwakiyate, Mbi lomakandi 'nyë-

ni panika medâmbě o ngalakabo ya njâ; diyakani na bokele ka mbamba, hwěyi ona mbenga.

17. Ndi bandamakiděni opěla bato; ikabojana ba ka věndi 'nyěni o behoka, na bâ-ba ka bomaka 'nyěni o ndabo jabu ja Anyambě;

18. O ka vanwěndini o meoho mea Gâ-ven na mepolo, o nyang' 'amě, ka tali o bâ na Betomba be jadi.

19. Nd' o nakakeni nyanga ya tombe eanyu e ka kalě, o bâ-ba ka vě 'nyěni; ikabojana nyang' 'anyu e ka kalě e ka věwěndi 'nyěni o iwěla tědině.

20. Ikabojana, ba 'bě inyěni o kalakě, ndi Ilina ja Hangw' 'anyu nd' i kalakě o 'nyěni o jadi.

21. Ba nyangwě-pâkâ ba ka vĕnĕndi ka weywě, na hangwě a věkě mwana; na bana ba ka tĕmiyi ba hangwě na ba nyangwě na ba weyakwě.

22. O ka binwěndini na bĕhĕpi o nyanga ya dina jamě: nd' a ka lilimidě nala ihuku mâ nd' a ka hunginwě.

23. Oningě ba ha inyěni njuke o mboka tĕkaně, kweyakani o epâkwě: ikabojana Mbi vâki n' inyěni pâkwěpâkwě, Wa ma-

děni ivala o mamboka ma Israēl, ndi Mwana-moto a pāye.

24. O ibě na eyokwedi e di wa na uyokwidi muaju, tombe uhayi wa na a pangakě mǎ.

25. E twětweš na eyokwedi e diyaka ka uyokwidi muaju, na uhayi ka a pangakiyě mǎ. O pě lě ba tuba lě hangwe ya ndabo, na, Biělsibub, ndi na kumbakidě ibaju ba ndabo.

26. Nandi, o bangaki bǎni: ikabojana o ibě n' elombo e di vihamango e ka měndě e saliye; na ya kutamango, e ka měndě e yowaně.

27. Nyang' 'amě e langwakiyě 'nyěni o ivititi, kalaki yǎni o bwe: na nyang' 'anyu e yokakě o ditǎ, kalaki yǎni o menyuwa.

28. O bangakeni ba weyakě nyolo, ndi ba yǎlě o weya ilina; ndi bangakani a didi a yǎlákě o weya n' ilina na nyolo ta o Hěl.

29. Těmbělěmbě ibale ja hambakwě farthing pǎkǎ? ndi na ya pǎkǎ ya kwe o he Hangw' 'anyu aa diye.

30. Ndi, na howe janyu ja molo jěhěpi i langwěngo.

31. O bangakeni, o ndini ihambe wa na těmbělěmbě iitě.

32. Uěhěpi a ka mēmě 'Mba o boho boa bato mâ tepě uamě a ka mēmiyě o boho boa Paia a jad' o Hěvěn.

33. Ndi uěhěpi a ka hâhiyě 'Mba o boho boa bato, mâ tepě uamě a ka hâhiyě o boho boa Paia a jad' o Hěvěn.

34. O piviyakeni na Mbi viyi ka vě jonga o he; Mbu vaka ka vě jonga, kabo ukwala mu'-ibâtá.

35. Ikabojana Mbi pândi ka hihidě momo na hangwě, na mwa-mwajo na nyangwě, na ubâmbi na nyangwě ya ua momo.

36. Baloni ba moto ba te ba ndabo 'aju mětě.

37. A tândâkě ba hangwě na ba nyangwě wa n' Umba a 'bě weyango o diya uamě; na a tândâkě ba mwa-momo na ba mwa-mwajo wa n' Umba a 'bě weyango o diya uamě.

38. Tepě a ka mëndě a nânge krâs 'aju, na mâ-a vitě 'Mba, a 'bě weyango o diya uamě.

39. A duwakě eměná 'aju a ka nyangi yâ; ndi a nyangakě eměná 'aju o nyang, 'amě a ka duwi yâ.

40. ¶ A věhělěkidě 'nyěni, a věhělěkidi 'Mba; a věhělěkidě 'Mba a věhělěkiděndi a lomaki 'Mba.

41. A věhělěkidě usâki na dina ja usâki a ka pahiyi mahomano ma usâki; a věhělěkidě mot' uyamu na dina ja mot' uyamu a ka pahiyi mahomano ma mot' uyamu.

42. Tepě, uěhěpi a ka mâtidě ua bahâlě ekaba umbâkâ imâgi ja miba ma vâdu pa, o dina ja eyokwedi, Mbi vâki n' inyěni na pâkwěpâkwě, na, A nyange mahomano maju na vilolombo.

KAPITA XI.

1. E diyakindi, o Jisus a běki hukiděngo isombiya ja jomu na beyokwedi beaju bebale, ka Mâ-a věngěmě omě ka yokudě na ka kaliya, o mamboka mabu.

2. O Jon a yokakidi o ndabo ya ntyogo kuma ya behavu bea Kraist, a lomaki beyokwedi beaju bebale, .

3. Ka mâ a vâ na ju, na, Âvě i Mâ-a vakě, ipě ho umbwakiye pě upâkwě ?

4. Jisus a yavwanakindi ka Mâ-a vâ na bâ, na, Kěkěni, n' inyěni-wa languwani Jon beanyu be yokakě na be yěněkě :

5. Pâgu i yěněkě pě, bebokě be tamwaka, begâlani be yongakwě, poke i yokaka, be-

kengo be pumbwakudwě, mekuge me pakwakudwě sango eyamu.

6. Nd' ibâtâ na uéhěpi a ka diyě a kâbe n' Umba.

7. ¶ O ba diyaki ba kěkě, ka Jisus a yalě o vâ na bebimba o pělě ya Jon, na, O kěki lěni o nginga ka yěně nde? Tuka e ninganake n' upupě?

8. Nd' e lě nd' eanyu e kěkidi ka yěně? Momo bătângo n' ibâtâ ibâbu? Ba bătâkě ibâtâ ibâbu ba nd' o ndabo ja mepolo.

9. Nd' e lě nd' eanyu e kěkidi ka yěně? Usâki? E! Mbi vâki n' inyěni, na, wa n' usaki.

10. Ikabojana mâ nd' ekaně a di lěndwěngo, na, Umbwakiya, Mbi lomindi utodu muamě o boho boâvě ka kenjě njeja 'vě o boho na nâvě.

11. Mbi vâki n' inyěni pâkwěpâkwě na, O ba jakwě na bajo o ha pumiye usâki u di boněně wa na Jon ja Baptist; nd' a di yěviyěngo o 'pangiya ja Hěvěn a boněně wa na mâ.

12. Oviya hwi ja Jon Baptist na pá kya těkaně ipangiya ja Hěvěn i viyedi ka janjwě, na ba janjakě ba nângâ já na bwayě.

13. Ikabojana Basâki bēhēpi na Belekana-
nako be sâkâkindi kwanga nala o Jon.

14. Oningě wa bâbâni inângâ, Ilaias nd'
ekaně a diyakidi a vaka.

15. A di na matâ ma yokakě, a yokake.

16. ¶ Ndi Mbi kwanakidě lě okava igona
těkadi nde? I kwanaki bana ba didi o
ihambanido diyediye ba ndanakiya mega-
ngano meabu,

17. Na, Ho lāngindi 'nyēni mabeka, nd' o
yembeni; *ho* diyendi 'nyēni o jěbâ, nd' o
hilweni.

18. Ikabojana, o Jon a vakindi aa je na
mâ-a mâte, na bâ na, A na dēvil.

19. Mwana-moto ka vake A jaka na Mâ-a
mâtâkâ, na bâ na, Umbwakiya, savulaka,
n' umâti-maku, mbweyi ya bayoli-pago na
bato babe. Nd' iyowě i huwudwěngo na
bana baju.

20. ¶ Jâ nd' ijaju ja yalě ihembiya ja
mamboka ma belemba beaju be di hamango
wa, ikabojana b' uluwaka:

21. Maguga na nâvě, Koresin! Maguga
na nâvě, Bethseda! Ikabojana, belemba be
di hamang' o inyēni-o jadi be jaka na be
hamakindi o Tair na Saidon, te ba diyaki
ba bema na 'luwa o bangisi na jubu.

22. Ndi Mbi vâki n' inyëni, na, Ya Tair na Saidon ndi e ka hukaniyë, wa na e anyu, o buhwa boa yëkë.

23. Na nâvë, Kapërnaum, e didi betudwëngo oba, o ka hubwënd' o Hël. Ikabojana belemba be di hamang' o âvë-o jadi be jaka na be hamakindi o Sâdom, t' a ngite na buhwa tëkabo.

24. Ndi Mbi vâki n' inyëni, na, Ya ehe ya Sâdom nd' e ka hukaniyë o buhwa boa yëkë wa na e âvë.

25. ¶ Jisus a yavwakindi o 'gombe tënë, ka Mâ-a vâ, na, Paia, Upangiyi muâ oba na he, Mbi vëkënd' âvë akeva, ikabojana o kutiyango b' iyowë na ba bokeli belombo tëkabe, na nâvë wa sala bea mekëkë.

26. E nonanë, Paia: ikabojana kakana nd' o yâ e yënëñëki bwon' opël' âvë.

27. Paia a i 'Mba vëngo belombo beëhëpi: o ibë na moto a yowudë Mwana, kabo Hangwë: o ibë tepë na a yowudë Hangwë, kabo Mwana, na uëhëpi wa Mwana a ka levidë Mâ.

28. ¶ Ba hakë na ba di na maumba madilo bëhëpi, vakani o 'Mb'-i jadi, n' Umba-Mbi ka yâjidëndi 'nyëni.

29. Nângâkâni panga 'amë o inyëni-o jadi,

n' inyěni-o ka yokwakani o pěl' 'amě; ikabojana Mbi hwěi na ulema ubâbu: o ka duwandini 'yâjâ o malina manyu.

30. Ikabojana pang' 'amě e ndi ebâbu, na jumba jamě i bohadi.

KAPITA XII.

1. Jisus a pudunganaki mwanga mua poti o 'gombe těně o buhwa boa Iyâjâ; na beyokwedi beaju na yokaka nja, na bâ-ba yalě ibuka ja poti n' ija.

2. Nd' o Farisi ba yěněkidi, ba vâki na ju, na, Umbwakiyate, beyokwedi beâvě be hakandi e ha ibě hohonganěngo n' iha o buhwa boa Iyâjâ.

3. Ndi ka Mâ-a vâ na bâ, na, O ha langeteni ya Devid e hakidi, o mâ-a yokaki nja na ba diyaki na ju,

4. Nyang' 'aju e ngakiyedi o ndabo y' Anyambě, na jaka pěmbě y' ilevudwě e ha diyaki hohonganěngo na mâ-a jaka, na ba diyaki na ju, kabo prist dipâ?

5. Ipě, o ha langeteni o belekanako nyanga ya prist, o hwi j' Iyâjâ, e jongolakidě buhwa boa Iyâjâ o těmpěl, ndi ba diye na njěnji?

6. Ndi Mbi vâki n' inyëni, na, Okava, o na A di bonënë wa na tēmpěl.

7. Nd' o jaka o yowakëni nyanga ya 'kae e weyakë, Mbi vahakandi ngâtâ ndi hanga benambo, wa diyeni wa kwehë a ha 'bë kobango.

8. Ikabojanâ Mwana-moto A te Upangiyi tombe mua buhwa boa Iyâjâ.

9. O Mâ-a békidi valango oviy' omë, A këkind' o sunegâgi 'abu.

10. ¶ Omë o diyaki na momo enâ eyomi vivilaniyango. Ka bâ-b' uwa Mâ, na, E te hohonganëngo na o yongë o hwi ja Iyâjâ? na ovanë nd' o bâ-ba ka hënjë Mâ.

11. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, A lë nja moto-ë a didi 'nyëni-o jadi ovanë a ka bë udâmbë 'mbâkâ, oningë mua kwa o epududu o buhwa boa Iyâjâ aa bweye mâ, na mâ-a hoduwa mâ?

12. Na kumbakidë moto a di wa n' udâmbë? Ovanë nd' o yâ e di hohonganëngo na iha ja bwam' o hwi j' Iyâjâ.

13. Jâ ndi 'jaju ja vâ na momo tē, na, Hambakidë enâ 'âvë. Ka mâ-a hambidë: ka yâ-ya timba upëha panika epâkwë.

14. ¶ Jâ ndi ja Farisi ja puma ka lata ehoka ya nyanga 'bu e ka weyanë Mâ.

15. O Jisus a yowakidě, ka Mâ-a vëngě-mě omě: ka bebimba beněně bea vitě Mâ, ka Mâ-a yongě bēhēpi:

16. Ka Mâ-a pakuwa bâ, na, ba pangake Mâ-a yowanakě,

17. Ovaně nd' o yâ e ka timě ya usâki Iseas e kalakidi, na,

18. Umbwakiya uhayi muamě, uamě a di pânângo, uamě a tândâkě, na u' Ilina jamě i tândânâkě: Mbi ka vaměndi Ilina jamě o Mâ-a jadi, na Mâ-a ka leviděndi Betomba yěkě.

19. Aa yomane, na Mâ-aa yame; na moto aa yoke tepě joyi jaju o mehěngě.

20. Aa buke tuka ya nyingiyango, na Mâ-aa dime tepě bevudi be tutakě, kabo A loma yěkě o ibala.

21. Dina jaju ndi ja Betomba i ka pitidě.

22. ¶ Jâ nd' ijaju ja vanwě moto a bweyakwě na dēvil ya emukumuku na pāgu: ka Mâ-a yongě mâ, ka emukumuku ya kala, na pāgu ya yēně.

23. Ka ebumbu yēhēpi ya mama, na, A ibě Mwana-Devid ekaně?

24. Nd' o Farisi na yokakidi, ba vâki, na, Ekaně aa vëngěkidě dēvil, ndi kabo na Biělsibub upolo mua dēvil.

25. Ka Jisus a yowě mapikiliya mabu, ka Mâ-a vâ na bâ, na, Ipangiya jěhěpi i pěhěkě na já mětě i ka jiliyandi; na ba mboka na ba ndabo yěhěpi e pěhěkě na yâ mětě, yaa těme.

26. Ndi oningě Setan a věngěkidě Setan, vâkâna a pěhěki na má mětě: nandi ipangiya jaju i ka těmě lě na-e?

27. Nd' oningě na Mbi věngěkidi děvil na Biělsibub, aja ua bana banyu a věngěněkidě? ovaně nd' o bâ-ba ka diyě bayěkidi banyu.

28. Ndi oningě Mbi věngěkidě děvil n' Ilina j' Anyambě, vâkâna ipangiya j' Anyambě i pândi o inyěni-o jadi.

29. Moto a ka yâlě lě o ngiya o ndabo ya moto ukolo ka jongolidě jumbâ jaju na-e, kabo a t' o kata ukolo katango? běngě a jongolakidě ndabo 'aju.

30. A ha 'bě n' Umba, a 'bě o pěl' 'amě: na a ha yolakě n' Umba, a pajangana-kěndi.

31. ¶ Ovaně nd' Umba-Mbi vâki n' inyěni, na, Mabe měhěpi na, ikila j' Anyambě be te be iyakudwě bato; ndi 'kila ja Ilina Iyamu jaa 'yiudwě bato.

32. Uěhěpi a ka kalě ndaga o pělě ya

Mwana-moto, e ka yidwi má: ndi a ka kalě o pělě ya Ilina Iyamu uěhěpi, ya 'yiudwě nâ, tombete o eměnâ tēkae, na o e vakě.

33. Nyěvėkid' ele, na bebuma beaju; tombe wa bevě ele na bebuma beaju: ikabojana ele a yowanaki na bebuma.

34. A! igona ja mbamba, o lě o kalakani belombo beyamu na-e, inyěni-o jadini babe? ikabojana o bwinge boa 'bumulema ndi boa udumbu bo kalakě.

35. Mot' uyam' o ngumba eyamu ya 'bumulema a bėkėkidi beyamu; na mot' ube o ngumba ebe a bėkėkidi bebe.

36. Ndi Mbi vâki n' inyěni, na, Bato ba ka vi tango o buhwa boa yėkě o ndaga yěhěpi eabu e ka kalě e diye n' itinga.

37. Ikabojana ndaga jâvě t' ijâvě i ka huwanudwě, na ndaga jâvě te ijâvě i ka kwehanwě.

38. ¶ Já ndi ja Balěndi bákâ na Farisi ba yavwuwa, na, Uyokwidi, ho vahakandi o yěně-ndembo o âvě-o jadi.

39. Ndi a yavwanaki bâ, na, Igona j' ihonde na' bobě i vahakandi ndembo; nd' o 'bě na ndembo e ka vėwě jâ kabo ndembo ya usâki Jonas:

40. Panika Jonas a diyaki meehe melalo na mebulu melalo o ihuhu ja nyambimbi, nonaně tepě o Mwana-moto a ka diyě meehe melalo na mebulu melalo o ulemà mua he.

41. Bato ba Niniva ba ka 'muwi na igona těkadi o yěkě na bâ-ba ka kwehi já : ikabojana ba ulwakindi n' ipakuwedi ja Jonas : ndi, umbwakiyate, uněně wa na Jonas a nd' okava.

42. Konde ya diko a ka tēměndi n' igona těkadi o yěkě, ka kwehě já ; 'kabojana a vakiyendi o mahuku ma he ka yoka iyowě ja Solomon : ndi, umbwakiyate, uněně wa na Solomon a nd' okava.

43. Oningě ilina ibe ja věngěmě na moto, a tamwakand' o loboko la yaheyahe, a vahaka iyâjâ, nd' a duwe.

44. Já nd' ijaju ja vâ, na, Mbi ka timband' o ndabo 'amě o umb'-i vakiyedi : o mâ-a pâdi, ka mâ-a kâbidě yâ ebobolo viyâwěngo, na kembwěngo.

45. Já nd' ijaju ja vala ka nângâ na mâ mětě malina mapâkwě hěmbwědi bobě wa na mâ mětě, ka mâ-ma ngiya ka diya omě : madikanido ma moto těně ma bobě wa na bohoboho. Nonaně tepě o yâ e ka diyě n' igona tě ibe ekadi.

46. ¶ O Mâ-a diyakidi A kalaka na ebi-mba, bana ba nyangwě na nyangwě ba tě-měkindi o bwebwe, ba vahaka o kala na ju.

47. Jâ ndi ja moto n' uhuhu ja vâ na ju, na, Umbwakiyate, nyângwě na bana ba nyângwě ba nd' o bwebwe těmetěme, ba vahaka o kala na nâvě.

48. Nd' A yavwakindi ka Mâ-a vâ na a langwakiya Mâ, na, Jaie a lě-a nja? na bana-b' ina lě ba nja?

49. Ka Mâ-a hambid' enâ 'aju o beyo-kwedi beaju be jadi, na, Yěněkěte jaie na bana-b' ina.

50. Ikabojana uěhěpi a ka hayě upango mua Paia a jad' o Hěvěn, mâ tepě mwan'-ina, n' iluku, na jaie.

KAPITA XIII.

1. Buhwa tě te boa Jisus bo pumakidi o ndabo, ka Mâ-a diya baka na manga.

2. Ka bebimba beněně bea yolaně o Mâ-a jadi, ka Mâ-a vala ka diya o elende; ka ebimba yěhěpi ya těmě o kindiki.

3. Ka Mâ-a kaliya na bâ belombo beitě

na mekanakâdi, na, Umbwakiyate, uliyi u kĕkĕ ka liya ;

4. O mâ-a mwanjidi, jâkâ i kwakindi o pĕpĕkĕ ya njeya, ka lonâni la viya ka sâsâ já.

5. Jâkâ i kwakindi o beĕngĕ o mahĕ ma ha diyakidi maitĕ ; ka já-ja hungana o puma, ikabojana ju diyaka na ndiba ya mahĕ.

6. Ka já-ja bâmbâlâniya o joba i pumakidi ; i vivilanakiyendi 'kabojana ju diyaka na metamba.

7. Ka jâkâ ja kwa o mekanda ; ka mekanda mea tomбуwa na meá-meá ha já kálu ;

8. Ndi ipâkwĕ i kwakind' o mahĕ mayamu, ka já-ja yĕkĕmĕ bebuma, jâkâ kama, jâkâ mab' utoba, jâkâ mabo malalo.

9. A di na matá ma yokakĕ ; a yokake.

10. Ka beyokwedi bea viya, ka vâ na ju, na, E lĕ nd' eâvĕ e kalakĕ na bâ na mekanakâdi ?

11. A yavwanaki bá, na, Ikabojana inyĕni nd' o didini vĕwĕngo iyowĕ ja mahâwĕ m' ipangiya ja Hĕvĕn, ndi bá-bá ibĕ vĕwĕngo.

12. Ikabojana a janidi uĕhĕpi nd' a ka vĕwĕ, na mâ-a ka diyaka na beitĕ : ndi a

ha ibě ně uěhěpi, a ka nângânwěndi tombe na eaju a janidi.

13. Ovaně nd' Umba-mbi kalakě na bâ na mekanakâdi; ikabojana boyěnkě, baa yěnkě; boyokaka, baa yokaka; na bâ-baa bandamakidě.

14. Na bâ, isâkâ ja Iseas i hohonganidě-ndi i vâkě, na, N' iyoka nd' ijanyu i ka yokě, ndi wa bandamiděni; iyěně tepě ijanyu i ka yěně, ndi wa bweyiděni.

15. Ikabojana bebumulema bea bato tēkaba be vulindi, na matâ mabu ma tuni n' iyoka, na bâ-ba dibi mihâ mabu; na o banga ba yěně na mâ, na bâ-ba yoka na matâ mabu, na bâ-ba bandamidě na bebumulema, na bâ-ba 'luwa, Mba yongě bâ.

16. Ndi, ibâtâ na mihâ manyu, 'kabojana ma yěnkěndi; na matâ manyu, 'kabojana ma yokakandi.

17. Ikabojana, Mbi vâki n' inyěni pâkwěpâkwě, Basâki baitě na bato bayamu ba vahakind' o yěně beanyu be yěnkě, ndi bu yěnkě bea; na o yoka ibeanyu be yokaka, ndi bu yokaka bea.

18. ¶ Yokakani nandi ukanakâdi mu'liyi.

19. Oningě moto a yoka ndaga ya ipa-

ngiya, na mâ-a bandamidě yâ, vakâna Ube a vakandi ka nângânâ mâ i mwanjakudwě o ebumulem' 'aju. A pahakiyedi 'bângâ o pěpěkě ya njeja nd' ekaně.

20. Ndi a pahakiyedi 'bângâ o beěngě, nd' a běkě ndaga yokango, na mâ-a hungana o nângâ yâ na mbya ;

21. A diye na metamba mâ mětě, a diya-kate ukili ; kwěyi, o betuniya na njuke be ka pâyě o nyanga ya ndaga, na mâ-a kâbâ.

22. A pahakiyedi 'bângâ o mekanda nd' a běkě ndaga yokango ; n' inaka ja eměná tēkae, n' iyabana ja boněně be ka haka ndaga kâlu, na mâ-a bě ekomba.

23. Nd' a pahakiyedi ibângâ o mahě mayamu, ndi a běkě ndaga yokango, na mâ-a yâ bandamiděngo ; mâ nd' a yěkēměkě bebuma, umbâkâ kama, upâkwě mab' utoba, upâkwě mabo malalo.

24. ¶ A kanakiyi bâ ukanakâdi upâkwě, na, Ipangiya ja Hěvěn i kwanaki moto a mwanja ibângâ iyam' o mwanga muaju :

25. O bato ba diyaki ba yaka, k' uloni muaju mâ-a viya ka mwanja ters o hwit ; ka mâ-a vala.

26. Nd' o bekai be pumidě, ka ja-ja ja bebuma, jâ ndi ja ters ja pumě tepě.

27. Ka bahayi ba hangwě-ndabo ba viya ka vâ na ju, na, Upangiya, wu mwanjaka ibângâ iyam' o mwanga muâvě? nd' u pahiyē lě ters na nja pělě?

28. Ka mâ-a vâ na bâ, na, Moto a lonakě nd' a had' ekae. Ka bahayi ba vâ na ju, na, O ka bâbate ho kěkě ka kuwa jâ?

29. A vâki, na, Nyawě; o bang' inyěni-o ka kuwěni ters, wa hoduwa tepěni hwit.

30. Dikakani beĕhěpi be tombwake ta kwanga n' 'al' o juma: mbi ka vwi na babenji o 'gombe ya juma, na, Ta ka yolěni ters, na inyěni wa kati jâni o mebâmbâ ovaně nd' o j'-i ka tumbwi: nd' o yolakěni hwit o kundu 'amě.

31. ¶ A kanakiya bâ ukanakâdi upâkwě, na, Ipangiya ja Hěvĕn i kwanakandi uto-nga mua 'buma ya mutard, mua momo u nângâkidi, na mâ-a liya o mwanga muaju.

32. E di mětě yěviyěngo o bolo bebuma beĕhěpi; yâ ndi e diyakě ya bě eněně wa o bolo bele behâlě, oningě ya tombuwa, na lonani la oba lo ka vaka ka diya o melabe meaju.

33. ¶ A kalakiya bâ ukanakâdi upâkwě, na, Ipangiya ja Hěvĕn i kwanaki lěvĕn ya mwajo e nângâkidi, na mâ-a hâbě yâ o

beyějâ bea pěmbě belalo, kabo yěhěpi ya landa.

34. Jisus a kalaki na bebimba belombo tēkabe beēhěpi na mekanakâdi; Au kalaka na bâ A kaniye bâ ukanakâdi.

35. Ovaně nd' o ya usâki e kalakidi e ka timwě, na, Mbi ka bumuděndi udumbu muamě na mekanakâdi, Mbi ka pumi belombo be di kutwengo oviya jali ja he.

36. Jâ ndi ja Jisus ja validě bebimba, ka Mâ-a vala o ndabo: ka beyokwedi beaju bea viya o Mâ-a jadi, na, Pakwakiya hwě ukanakâdi mua ters ja mwanga.

37. A yawwakindi ka Mâ-a vâ na bâ, na, Mwana-moto nd' a mwanjakě ibângâ iyamu;

38. Mwanga ndi he; bebuma beyamu ndi bana ba ipangiya; ndi ters ndi bana ba Ube;

39. Uloni u mwanjaki jâ ndi děvil; juma ndi 'huku ja he; babenji ndi enjěl.

40. Pani te ka ters i yolakwě na já-ja tumbwě o veyâ; nonaně tepě o ihuku ja he tēkaně e ka diyě.

41. Mwana-moto a ka lomandi enjěl jaju ka věngidě belombo beēhěpi be kâbânâkě, na be hakě bobě, oviya ipangiya jaju.

42. Be ka 'hwěndi o ebekě ya veyā ; omě o ka diyandi na mbembe na ikalidě ja mahonga.

43. Běngě bato bayamu ba panyake panika joba o ipangiya ja Hangw' 'abu. A di na matâ ma yokakě, a yokake.

44. ¶ Ipangiya ja Hěvěn i kwanaki pě hika e di kutwěngo o 'hiki, ya moto a běkě duwango, na mâ yâ kutango, na mâ-a 'la ka hambidě belombo beaju be janidi beěhěpi, na mâ-a hamba ehiki těně.

45. Ipangiya já Hěvěn i kwanaki pě maseni ma vahaka perls iyamu :

46. Ma běkě oningě mâ duwango perl pākâ y' ihambe iněně, na mâ-a 'la ka hambidě belombo beaju be diyanakidi beěhěpi, na mâ-a hamba yâ.

47. ¶ Ipangiya ja Hěvěn i kwana i pě elâba, e 'hwakwě o manga, na yâ-ya yolě mangâ měhěpi :

48. E dulakwě o he, oningě yâ londango, na bâ diya iyola ja beyamu o melega, ndi ba uhwaka bebe.

49. Nonaně tepě o yâ e ka diya o ihuku ja he : enjěl i ka viyi ka paludě babe oviya bayamu ba jadi,

50. Na já i ka uhwi bâ o ebeke ya veyā : .

omě o ka diyi mbembe na ikalidě ja mahonga.

51. Jisus a vâki na bâ, na, O bandamakiděteni belombo tĕkabe beěhěpi? Ba vâki na ju, na, E, Upangiyi.

52. Jâ nd' ijaju ja vâ na bâ, na, Ulěndi muěhěpi u yokwakudwě o ipangiya ja Hěvěn u kwanaki moto a di hangwě-ndabo, a bĕkĕkidě o ngumb' 'aju belombo bea kya na belombo bea vyo.

53. ¶ E diyaki nonaně, o Jisus a bĕkidi hânjâbiděngo mekanakâdi tĕkame, ka Mâ-a vĕngĕmě omě.

54. A yokwanakiděndi o ndabo 'abu y' Anyambě, o Mâ-a pâkidi o wabu mĕtě, ka bâ-ba mama, na, Momo tĕkaně a vaniye lě iyowě tĕkadi na behavu tĕ beněně ekabe o nja pĕlě?

55. A ibě mwana ukĕkĕngĕ ekaně? A ibě nyangwě a tubakwě na Meri? ba ibě bana ba nyangwě Jems, na Josēs, na Saimon, na Judas?

56. Maluku maju mĕhěpi ma ibě na hwě? Ndi ekaně a vaniye lě belombo tĕkabe beěhěpi o nja pĕlě?

57. Ka bâ-ba numba na ju. Ndi Jisus a vâki na bâ, na, Usâki aa pĕněkĕ ihe-

kudwě kabo o wabu, na o ndabo 'aju mětě.

58. Au haka omě behavu beněně beité, ikabojana b' u diyaka n' ikamidě.

KAPITA XIV.

1. O 'gombe těně ndi ya Hěrod ya titrark e yokaki kuma ya Jisus.

2. Ka mâ-a vâ na bato baju, na, Ekaně ndi Jon Baptist; a pumbuwendí; ovaně nd' o behavu beněně be levakudwě o mâ-a jadi.

3. ¶ Ikabojana Hěrod a bweyaki Jon, ka mâ-a kata mâ, na vamě mâ o ntyogo na tina ya Herodias, mwad' 'a mwana-nyangwě Filip.

4. Ikabojana Jon a vâki na ju, na, E ibě hohonganěngo na nâvě o baka mâ.

5. A bangakindi ebimba ya bato, o mâ-a 'mbakidi o weya mâ, 'kabojana ba ma langaki mâ k' usâki.

6. Ndi, o buhwa boa Hěrod bo jakudwě bo tatakudwě, mwana ua Hěrodias ua mwajo a yembakindi o boho boabu, ka yâ-ya tândidi Hěrod.

7. Ovaně nd' o mâ-a yohanakidě mâ n' ikana, na, a ka viyi mâ eaju e ka uwě yě-
hěpi.

8. A diyakindi a ta kelevudwě na nya-
ngwě, ka mâ-a vâ, na, Věkě 'mba okava
molo mua Jon Baptist o epěle-bwalo.

9. K' upolo mâ-a yěně ngěbě; nd' o nya-
nga y' ikana, na ba diyaki na ju o ija, a
sombiyakidi na u věkwě mâ.

10. Ka mâ-a lomidě ka lena molo mua
Jon o ntyogo.

11. Ka molo muaju mfua vanwě o 'pěle-
bwalo, ka muâ-mua věwě isesa; ka viâ-
via valaňa muâ nyangwě.

12. Ka beyokwedi beaju bea viya ka nâ-
ngâ ukuku, na tongaka muâ, ka bâ-ba vala
ka languwa Jisus.

13. ¶ O Mâ-a yokaki yâ, Jisus a věngě-
mėkindi omě na elende ikutakuta; ka bato,
o bâ-ba yokakidi; ba viya o mamboka ba
vitě Mâ na ja he.

14. Ka Jisus a jabuwa, na Mâ n' a yě-
někě ebimba ya bato eněně, ka Mâ-a 'muwa
na ngâtâ o pěl' 'abu, ka Mâ-a yongě mebědi
meabu.

15. ¶ Ka beyokwedi beaju bea viya o
Mâ-a jadi, o yâ diyaki ya bě kolo, na,

Ekavi vi ndi 'boko via nginga, na egombe e tombi tepě; valakidě ebimba ya bato, ba vale o mbok' ihâlě ka hambiya beja beabu.

16. Jisus a vâki na bâ, na, Ba ibě na mala ba kěkě; inyěni, věki bâni beja.

17. Ka bâ-ba vâ na ju, na, Ho nd' okava kabo membunda mea pěmbě metano, na bejaka bebale.

18. A vâki na bâ, na, Vanaki beâni okava Umb'-i jadi.

19. Ka Mâ-a sombiya ebimba ya bato na ba diyake o mbwisanga, ka Mâ-a nângâ membunda mea pěmbě metano, na bejaka bebale, ka Mâ-a umbuwa oba, ka Mâ-a vambiya ibâtâ, o Mâ-a bukakidi, ka Mâ-a vě membunda mea pěmbě o beyokwedi beaju be jadi ka beyokwedi bea vě ebimba ya bato.

20. Běhěpi ba janakiděndi, ka bâ-ba vula; ka bâ-ba tâlidě nguħ i dikanakidi jomu na belinga bebale ti.

21. Ba jakidi ba diyaki ba tâjen ja bamo itano, tepě na bajo na bana.

22. ¶ Elěngiaha tepě ka Jisus a tundudě beyokwedi beaju na ba vamake o elende, na bâ-ba ta vala o mwidi upâkwě, o ulingo muaju u valakidě bebimba bea bato.

23. O Mâ-a bëki bebinba validëngo, ka Mâ-a beta ukodi o pëpëkë ka kaliya; a diyakite omë dipâ, o kolo e pâkidi.

24. Ndi elende e diyaki ya bë o etima o hanganë, e bolonganaka na mekeba; 'kabo-jana upupë u diyaki bobe.

25. O 'lahe ya benai na bulu ndi ya Jisus e këkidi o bâ-ba jadi, a tamwaka o etima.

26. O bâ-ba yënëki Mâ-a tamwaka o etima, ka beyokwedi beaju bea juka ipiki-liya, na bâ-ba yamaka na jângâ, na, U ndi ukuku!

27. Ndi Jisus a hunganakindi o kala na bâ, na, Yâdâkâni; a t' Umba; o bangakeni.

28. Ka Pitë a yavwana Mâ, na, Upangiyi, ipë a nd' Âvë, langwakiya 'mba, na mbi vake o Âvë-o jadi o miba.

29. Ka Mâ-a vâ, na, Vaka. Ka Pitë a huba oviya elende itamuwa ja miba ivala o Jisus a jadi.

30. Ndi a bangakindi, o mâ-a yënëkidi upupë ukolo; na mâ-a ka yalakë igilindâ-ndâ, ka mâ-a yama, na, Upangiyi, hunginaka 'mba.

31. Elëngiaha tepë Jisus a hambakid' enâ,

ka Mâ-a bweya mâ, ka Mâ-a vâ na ju, na, Avě, u' ikamidě ihâlě, e lě nd' eávě e ma boma penda?

32. K' upupě mua wa, o bâ-ba vamakidi o elende.

33. Já ndi ja ba diyakidi o elende ja viya ka kaliya Mâ, na, E! pákwěpákwě, O i Mwana-Anyambě.

34. ¶ Ka bâ-ba pá o ehe ya Jěněsarět, o bâ-ba běkidi jabuwango.

35. O bamo b' iboko těvině ba yowakidě Mâ, ba lomidě magende o etěbě těně yěhěpi uluaniděngo, ka bâ-ba vana o Mâ-a jadi ba diyaki ba běkě běhěpi;

36. Ka bâ-ba hâhâlidě Mâ na ba kupana-ke tombekete ugunde mua ngâi 'aju pa: ndi tango e kupanakidě e yongakudwěndi.

KAPITA XV.

1. Já ndi ja Balěndi na Farisi ba Jěrusalěm, ba viya o Jisus a jadi, na,

2. E lě nde ya beyokwedi beávě be pulakě epepa ya batodu? 'kabojana baa tukaka benâ beabu o bâ ba jakě beja.

3. Nd' a yawwakindi, ka Mâ-a vâ na bâ,

na, E lě nd' eanyu tepě e pulakě élahanako y' Anyambě na bepepa beanyu ?

4. Ikabojana Anyambě a sombiyakidi, na, Hekakidě nyângwě na hângwě; nd' a ka hâkě hangwě na ba nyangwě, a wake bowaka.

5. Ndi 'nyěni mâ, na, Uěhěpi a ka vâ na hangwě na ba nyangwě, E ndi ya bověkwě eávě e didi o kovaka n' umba;

6. Na mâ-a hekidě hangwě na ba nyangwě. Nonaně nd' inyěni-o hadivakiděni elekanako y' Anyambě na bepepa beanyu.

7. Inyěni menoki, Iseas â huwakite o sâ-kâ inyěni, na,

8. Bato těkaba ba bengakiyate Umb'-'i jadi na medumbu meabu, na bâ-ba hekakidě 'Mba na belěbu beabu; ndi melema meabu me ndi yavaniděngo n' Umba.

9. Ndi, ba kalakiyate 'Mba o naně, ba yokwakidě iyokwanidi ja belekanako bea bato.

10. ¶ Ka Mâ-a ndiya ebimba, ka Mâ-a vâ na bâ, na, Yokakani, n' inyěni na bwe-yiděni;

11. E ibě e kěkě o udumbu e bevakě moto; ndi e pumakě udumbu, yâ nd' e bevakě moto.

12. Já ndi ja beyokwedi beaju bea viya ka vâ na ju, na, O yowudête na Farisi ba ma numbandi, o bâ-ba ma yoka ndaga tĕkanĕ ?

13. Ndi A yavwakindi, na, Iliya jĕhĕpi ja Paia ya oba i ha liyakidi, i ka kuwĕndi.

14. Dikaki bâni mbwe, ba ndi batu-mbwani ba pâgu na pâgu. Ndi oningĕ pâgu na pâgu i tumbwanaka já jĕhĕpi i ka kwand' o epupudu.

15. Já ndi ja Pitĕ ja yavwuwa, ka mâ-a vâ na ju, na, Pakwakiya hwĕ ukanakâdi tĕkamu.

16. Ka Jisus a vâ, na, Inyĕni-o ibĕ tepĕni n' ibweyidĕ ?

17. O ha bweyidĕteni na e ngakiyĕ o udumbu yĕhĕpi e kĕkĕndi o ihuhu, na yâ ya pumwĕ o pĕpĕkĕ ?

18. Ndi belombo be pumakĕ o udumbu be vakiyandi o ebumulema ; beâ ndi be bevakĕ moto.

19. Ikabojana oviya ebumulema be pumakiyandi mapikiliya mabe, iweyana, inanganiya, na ihonde, iyiba, ilanguwa ja 'vela, ikila j' Anyambĕ :

20. Be bevakĕ moto nd' ekabe : ndi ija na benâ be tukwĕ ya bevakĕ moto.

21. ¶ Já ndi ja Jisus ja věngěmě omě, ka Mâ-a vala o betěbě bea Tair na Saidon.

22. Umbwakiyate, mwajo ua Kenan a vakiyed' o betěbě tě, a yamakindi o Mâ-a jadi, na, Upangiyi, Mwana ua Devid, yoka-kiya 'mba ngâtâ; mwan' 'amě ua mwajo a na mehiyo mětě mea dēvil.

23. Ndi au yavwanaka mâ ndaga. Ka beyokwedi beaju bea viya ka hâhâlidě Mâ, na, Valakidě mâ; 'kabojana a yamakiyi hwě.

24. Ndi A yavwakindi ka Mâ-â vâ, na Mbu lomakwě kabo o medâmbě me nyanga-ngo mea ndabo ya Israěl.

25. Já nd' ijaju ja viya ka kaliya Mâ, na, Upangiyi, hanaka 'mba.

26. Ndi A yavwanakindi ka Mâ-a vâ, na, E ibě lukango na o nângâ beja bea bana, na o 'hwa beâ mbwa.

27. Ka mâ-a vâ, na, E! Upangiyi, ndi mbwa i jaki nguhu i kwakě o tagulu ya hangw' 'abu.

28. Já ndi ja Jisus ja yavwana, ka Mâ-a vâ na ju, na, Mwajo! ikamidě jávě i ndi 'něně; e diyake o âvě o jadi nyanga 'vě e di vahango. Ka mwan' 'aju ua mwajo a yonga oviya iwěla tědině.

29. Ka Jisus a vëngëmë omë, na valaka pyëlë na etima ya Galili; ka Mâ-a diya omë, o Mâ-a betakidi ukodi oba.

30. Ka bebimba benënë bea viya o Mâ-a jadi ba diyaki na bebokë, na pâgu, na mambuke, na bekëhë, na bapâkwë baitë, ka bâ-ba nangidë bâ o beko bea Jisus; ka Mâ-a yongë bâ;

31. Nana ebimba ya mama, o bâ-ba yënëki mambuke ma kalaka, bekëhë be yongaka, bebokë be tamwaka, pâgu i yënëkë: ka bâ-ba bendë Anyambë ya Israël.

32. ¶ Já ndi ja Jisus ja ndiya beyokwedi beaju o Mâ-a jadi, ka Mâ-a vâ, na, Mbi yë-nindi ebimba ngâtâ, 'kabajana ba bi n' Umba hwi 'lalo okava, ba diye na 'lombo e jakë: n' Umba Mba vahaka o validë bâ tepë baa je, obanga ba hoviya na nja o njeja.

33. Ka beyokwedi beaju bea vâ na ju, na, Ho lë ho pahakiya beja beité o nja pëlë on' okava o nginga, be vulakë ebimba tē 'nënë 'kae?

34. Ka Jisus a vâ na bâ na, O lëni membunda meningë? Ka bâ-ba vâ, na, Hëmbwëdi, na lojajaka lohâlë.

• 35. Ka Mâ-a sombiyë bebimba na be diyake o he.

36. Ka Mâ-a nângâ membunda tě hěmbwědi na bejaka, ka Mâ-a vě akeva, ka Mâ-a buka bea, ka Mâ-a vě beyokwedi beaju, ka beyokwedi bea vě ebimba.

37. Na bâ běhěpi na jaka, ka bâ-ba vula: ka bâ-ba tâlidě belinga hěmbwědi ti bea nguhu i dikanakidi.

38. Ba jakidi ba diyaki tâjen ja bamo inai, tepě na bajo na bana.

39. Na Mâ na valakidě ebimba, ka Mâ-a vama o elende, na pâkâ o betěbě bea Magdala.

KAPITA XVI.

1. Farisi na Sajusi ba pâki tepě, ba ka yějěkiyě Mâ, ba vahaka Mâ na A levakidě bâ elembo oviya Hěvěn.

2. A yavwakindi ka Mâ-a vâ na bâ, na, O ya bě kolo, 'nyěni mâ na, E ka diyandi epedi eyamu; 'kabajana oba e veyu.

3. Ndi, ubwa, E ka diyandi epedi ya lâmbulâmbu o buhwa: 'kabajana oba e ndi veyu na bevindi. A! menoki, o t' o yowakěni boho boa oba; nd' o 'běni na ngudi ya 'yowě ja belombo bea 'gombe.

4. Igonja ja bobě n' ihonde i vahakand'

elembo ndi o 'bě na elembo e ka věvě já kabo ya usáki Jonas. Ka Mâ-a dika bâ na kěķě.

5. Ka beyokwedi beaju bea behalidě inângâ ja beja, o bâ-ba pákidi o mwidi upákwě.

6. ¶ Já ndi ja Jisus ja vâ na bâ, na, Bاندamakiděni, 'nyěni o ka kelivakani na lěvěn ya Farisi na Sajusi.

7. Ka bâ-ba totongana bâ mětě, na, E ndi 'kabojana hu vana beja.

8. O Jisus a-yowakidě, A vâki na bâ, na, Inyěni ba ikamidě ihâlě, e lě nde 'anyu e totonganakě inyi mětě, 'kabojana wu vanani beja ?

9. O ha bweyiděteni, n' inyěni wa yongakiděni membunda metano o tájeni itano, na nyang' 'anyu e tálákidi belinga beité ?

10. Na membunda hěmbwědi o tájen' inai, na nyang' 'anyu e tálákidi belinga beité ?

11. Ndi e lě nde 'anyu e ha bweyiděteni na Mbu kala n' inyěni o pělě ya beja, na, o ka kelevakani na lěvěn ya Farisi na Sajusi ?

12. Já ndi jabu ja bweyidě na Au kala

na bâ na ba kelevake na lěvĕn ya beja, kabo n' iyokwanidě ja Farisi na Sajusi.

13. ¶ Jisus a u'waki beyokwedi beaju o Mâ-a pâkidi o betěbě bea Sěsaria Filipai, na, Bato ba vâkâ lě 'Mba Mwana-moto na Mbi lě nja ?

14. Ka bâ-ba vâ, na, Bâkâ na, Jon ja Baptist; bâkâ na, Ilaias; bapâkwě mâ na Jěrimaia, na ba usâki umbâkâ.

15. A vâki na bâ, na, Ndi inyĕni-o vâkâ lě na Mbi lě nja ?

16. Ka Saimon Pětě a yavwana, na, Ávĕ ndi Kraist, Mwana-Anyambě ya emĕnâ.

17. Ka Jisus a yavwana, ka Mâ-a vâ na ju, na, Ibâtâ na nâvĕ, Saimon Bar-Jona; 'kabajana me ibĕ mehoni na makiya be ma levid' âvĕ yâ, ndi kabo Paia a jad' o Hĕvĕn.

18. Mbi vâkâ tepĕ na nâvĕ, na, Ávĕ ndi Pitĕ; na o ilale tĕkadi nd' Umba-mbi ka longĕ tyâtyi 'amĕ: na mambĕ ma Hĕl maa bale yâ.

19. Mbi ka vĕnd' âvĕ benunguna bea ipangiya ja Hĕvĕn: eâvĕ e ka kombiyĕ o he yĕhĕpi e ka kombwĕ tepĕ o Hĕvĕn; na eâvĕ e ka 'njuwĕ o he yĕhĕpi e ka 'njwĕ tepĕ o Hĕvĕn.

20. Já ndi jaju ja pakuwa beyokwedi beaju, na baa langwake moto na a ndi Jisus ja Kraist inětě.

21. ¶ Ka Jisus a yalě ilevidě ja beyokwedi beaju oviya 'gombe těně, nyang' 'aju e ka valě o Jěrusalem, na ka yěně belombo beitě na batodu na prist ja meolo na Balěndi, na Mâ-a weyudwě, na Mâ-a pumbudwě pě o buhwa boa hwi 'lalo.

22. Já ndi ja Pitě ja nāngâ Mâ o pěpěkě, na mâ-a ka yalakě ikandidě jaju, na, E diyake yaviděngo na nāvě, Upangiysi; ekae yaa diye o Ávě-o jadi.

23. Ndi A tiimbakiděndi iběi, ka Mâ-a vâ na Pitě, na, Setan, věngěměkě 'Mba o mbuhwa, o numbakidi 'Mba: 'kabojana wa pikilakiya belombo bea Anyambě, ndi kabo bea bato.

24. ¶ Já ndi ja Jisus ja vâ na beyokwedi beaju, na, Oningě moto a pangaka ivitě jamě, a hâhâkiye nyol' 'aju, na mâ-a bapě krâs 'aju, na mâ-a ka vilinganakě 'Mba.

25. Ikabojana uěhěpi a ka tândě o yongě eměná 'aju a ka nyangi yâ: ndi uěhěpi a ka nyangi eměná 'aju o nyang' 'amě a ka duwi yâ.

26. E lě nja 'lombo-ě ya moto e di kova-

ngo, oningě a joya he yěhěpi na má-a 'hwa ilina jaju? e lě ba nja 'lombo-ě ya moto e ka vangwaně ilina jaju.

27. Ikabojana Mwana-moto a ka viyi n' ivenda ja Hangwě na enjěl jaju; běngě a homanake moto uěhěpi hohonganěngo na behavu beaju.

28. Mbi langwakiyandi 'nyěni pâkwěpâ-kwě, O na bâká ba jad' okava tēmetēme, ba ka diyě baa veke iwedo, kabo ba ta yěně Mwana-moto a vaka o ipangiya jaju.

KAPITA XVII.

1. Hw' utoba tombango ka Jisus a nāngá Pitě, Jems, na mwana-nyangwě Jon, ka Má-a valana bá o ukodi musa udomba, o pěpěké,

2. Ka nyol' 'aju ya 'luwa o pwanj' 'abu: boho beaju bo panyaka ka joba, na ibâtá jaju ja bě botano ka bwe.

3. Umbwakiyate, ka omě wa pumiya Mosēs na Ilaias o bá-ba jadi, ba kalaka na ju.

4. Já ndi ja Pitě ja yavwuwa, ka má-a vâ na Jisus, na, Upangiya, e ndi bwam' na

ho diyaka okava : na hwa ha okava meáká melalo, oningě wa bâbâ : Ávë umbáká, Mosës umbáká, n' umbáká mua Ilaias.

5. Umbwakiyate, evindi ya bwë e yambakiyi bâ, o mâ-a diyakidi a kalaka : na, umbwakiyate, joyi oviya evindi, i vâki, na, Ekaně a Mwan' 'amě a tândâkwě, a tândâkidě 'Mba bwam' ; yokakiyi Mâni.

6. Ka beyokwedi bea kwa na meoho meabu, o bâ-ba yokakidi, na bâ-ba ka bangaka jângâ iitě

7. Ka Jisus a viya ka kupaně bâ, na, Umwakani, o bangaka tepěni.

8. O bâ-ba bëki betěngo mihâ inabu, bu yěněkě pě moto, kabo Jisus dipâ.

9. Ka Jisus a pakuwa bâ, o bâ-ba diyakidi ba hubaka ukodi, na, O langwakeni ehihila těkae moto, kabo Mwana-moto a pumbuwa pě oviya bawewe.

10. Ka beyokwedi beaju bea uwa Mâ, na, E lě nde ya Balěndi e vâkě na Ilaias nd' a ka t' o pâ ?

11. Ka Jisus a yavwana ka Mâ-a vâ na bâ, na, Pâkwěpâkwě Ilaias nd' a ka t' o viya, ka timbě belombo beěhěpi.

12. Ndi Mbi vâki n' inyěni, na, Ilaias a žěndi a pâ, ndi bu yowakě mâ, ba hakite

mâ kabo nyang' 'abu e vahakidi. Nonaně tepě nd' o Mwana-moto a ka yěně na bâ.

13. Já ndi ja beyokwedi ja yowě na A kalaki na bâ o pělě 'a Jon Baptist.

14. ¶ O bâ-ba pâkidi o ebimba e jadi, moto a vakindi a vaka a humaka mabângâ o Mâ-a jadi, na,

15. Upangiya, yokakiya 'mba mwan' 'amě wa momo ngâtâ : 'kabajana a potwakandi, na mâ-a yokaki mehiyo mětě : 'kabajana e kwehaki mâ 'gombe eité o veyá na egombe eité o miba.

16. K' umba-mba valana mâ o beyokwedi beâvě be jadi, ndi bu yálákě o yongě mâ.

17. Já ndi ja Jisus ja yavwana, na, E! igona ja belenganango na ipuhwa j' ika-midě, Mbi ka diya lě n' inyěni nj' ulingo-ě? Mbi ka 'yika lě 'nyěni nj' ulingo-ě? Vana-ki mâni Umba-mbi jadi okava.

18. Ka Jisus a kandidě děvil; na yâ na věngěměkě o mâ-a jadi; ka mwana a yonga oviya iwěla tědině.

19. Já ndi ja beyokwedi bea viya o Jisus a jadi o pěpěkě, na, E lě nd' eahu e diyaki ho yálě o věngidě yâ?

20. Ka Jisus a vâ na bâ, na, Na tina ya

ipuhwa janyu j' ikamidě; ikabojana Mbi vâki n' inyěni, o pâkwěpâkwě, oningě o di-yingěni n' ikamidě ona utonga mua 'buma ya mutard o ka vateni n' ukodi tēkamu, na, Emwaka okava nal' iboko tēkavině, u ka 'muwate; o ibě na 'lombo e ka diyě e haniye n' inyěni.

21. Ndi jângâ tēkadi ja vengēmēkē kabo n' ikaliya n' ihindina.

22. ¶ Jisus a vâki na bâ, ukili muabu u diyakidi o Galili, na, Mwana-moto a ka bweyudwěndi o benâ bea bato:

23. Ba ka weyi Mâ, ndi A ka pumbudwěndi o buhwa bo' ilalo. Ka bâ-ba yěně ngěbě eitě.

24. ¶ Ba ma yolakě pago ba vâki na Pitě, o bâ-ba pâkidi o Kapěrnaum, na, Uyokwidi muanyu aa vėke pago-e?

25. A vâki, na, E. Ka Jisus a takindi o kala na mâ, o mâ-a ngakiyedi o ndabo, na, O piviyaka lě na Saimon? ba lě ba nja ba mepolo mea he me nāngānāk' ivě na ba pago? bana babu mětě, ipě bangi?

26. Pitě a vâki na Mâ, na, Bangi. Ka Jisus a vâ na ju, na, Hāngě na bana ba te hulamango.

27. Nandi, obanga hoa numbidě bâ, kēkē

o etima, na návě w' uhwa jábá, na návě oa
 bweya ejaka e ka t' o pã: na návě-o ka
 duwandi epuhu ya dâlě o udumbu muaju
 o ávě-o ka bumudě muà: wa nãngá eně,
 o ka věkě bá o nyang' 'ahu na návě.

KAPITA XVIII.

1. O yâ egombe tēně te ya beyokwedi
 be vakidi o Jisus a jadi, na, Nj' uněně wa
 o ipangiya ja Hěvěn ?

2. Ka Jisus a ndiya etumbě o Mâ-a jadi,
 ka Mâ-a tědě yâ o hanganě 'abu,

3. Ka Mâ-a vâ, na, Mbi vâki n' inyěni
 pâkwěpâkwě, Wa ngiyeni o ipangiya ja
 Hěvěn kabo wa 'luwani, n' inyěni wa běni
 ka betumbě.

4. A di boněně wa o ipangiya ja Hěvěn
 ndi a ka yěvidě nyol' 'aju uěhěpi ona etu-
 mbě tēkae.

5. A ka věhělidě etumbě ka 'kae yâ-
 kâ uěhěpi na dina jamě a věhělěkidi
 'Mba.

6. Na uěhěpi a ka bevě etumbě yâkâ o
 betumbě tě be kamakidě 'Mba ekabe, e ndi
 tãmãngo na mâ na a tingakwě ilale i kâ-

kânâkwě o ibâlu jaju, na mâ-a ngilindâ-ndwě o ndiba ya manga.

7. ¶ Maguga na he o nyanga ya ibevidě ! 'kabojana e ndi na ibevidě i ka pândi: ndi maguga na moto u' ibevidě i vakiyě !

8. Vakana, oningě ikadu jávě na ba itambi jávě ja bevidě ávě, lenaka mâ, na nâvě wa 'hwa mâ; e ndi bwam' o pěl' 'ávě na nâvě o ngakiya o 'mênâ o dēhimaka na ba yěmě, wa na o diya na makadu mabale na ba matambi mabale na nâvě wa uhwě o veyá via 'gombe yěhěpi.

9. Ndi tongwaka dihâ jávě, na nâvě uhwa já, oningě i bevidě ávě: e bwam' na nâvě o ngakiya o 'mênâ na dihâ jákâ wa na o diya na mihâ mabale na nâvě wa 'hwě o Hěl ya veyá.

10. Bandamakiděni o pějěkeni na yâká o betumbě tě behálě ekabě; 'kabojana Mbi vâki n' inyěni, na, O Hěvěn enjěl jabu i 'mbwakiyi boho boa Paia a jad' oba, egombe yěhěpi.

11. Ikabojana Mwana-moto a vaki ka hungina e diyaki nyangango.

12. O piviyaka lě na? Oningě moto a na kama ya medâmbě, n' umbákâ o tango 'abu mu-a lenga, aa dikanaka mabo ibuwa

n' ibuwa na mâ-a ka kĕkĕ o mekodi, ka vaha u di lengango ?

13. Mbi vâki n' inyĕni pâkwĕpâkwĕ, oningĕ ya diya nonanĕ na mâ-a duwa muâ, a ka peyi na muâ wa na mabo ibuwa n' ibuwa ma ha lengakidi.

14. Nonanĕ tepĕ u ibĕ upango mua HĀngw' 'anyu a jad' o Hĕvĕn, na behâlĕ ekabe be pelake na yâkâ.

15. ¶ Tepĕ, kĕkĕ ka langwakiya mwana-nyângwĕ bobe boaju inyi na ju babale, oningĕ a beviy' âvĕ; oningĕ a yokiye âvĕ, vâkâna o pahiyi mwana-nyângwĕ.

16. Ndi oningĕ aa yokiye, nângâkâ na nâvĕ metĕ umbâkâ na babale, na ovanĕ nd' o ndaga yĕhĕpi e ka kâmâmĕ o udumbu mua tali ibale na ba ilalo.

17. Na, oningĕ aa yokiye bâ, langwakiya ba tyâtyi; nd' oningĕ aa yokiye ba tyâtyi, a ka diyaka panika moto a ha 'wĕ Anyambĕ na uyoli-pago.

18. Mbi vâki n' inyĕni pâkwĕpâkwĕ, Eanyu e ka kombiyĕ o he yĕhĕpi e ka kombwĕ tepĕ o Hĕvĕn: na eanyu e ka unjuwĕ o he yĕhĕpi, e ka unjuwĕ tepĕ o Hĕvĕn.

19. Mbi vâki pĕ n' inyĕni, na, Oningĕ babale o tango 'anyu ba latingĕ o he opĕla

elombo yěhěpi eabu e ka uwě, e ka hawu-dwi bâ na Paia a jadi o Hěvěn.

20. Ikabojana o babale na ba balalo ba di lataniyango ta o dina jamě, ovoně Mbi tepě o ngalakabo 'abu.

21. ¶ Já ndi ja Pitě ja viya o Mâ-a jadi, ka mâ-a vâ, na, Upangiyi, mwanina a ka bevě lě 'mba nj' iningě, n' umba-mba 'yidě mâ? nala njo hěmbwědi?

22. Jisus a vâki na ju, na, Mba vâkâ na nâvě, na, Nala njo hěmbwědi; ndi, Kwannga nala mabo hěmbwědi njo hěmbwědi.

23. ¶ Ovaně nd' o ipangiya ja Hěvěn e kwanakudwě upolo umbâkâ, u 'mbakidi o nângâ tango o bahayi baju ba jadi.

24. O mâ-a yalakidě o langa tango, k' umbâkâ a vanwě o mâ-a jadi a diyaki mâ nuwanango jomu ja tâjen ja talěnt.

25. Ndi, o mâ-a ha diyakidi na elombo e timbakě, upangiyi muaju a sombiyakidi na a hambakwě, na mwad' 'aju, na bana baju, na beaju be diyanakidi beěhěpi, na beâ-bea věwě. ?

26. Ka uhayi tě a kwa o he, na kalakiya mâ, na, Upangiyi, ta yika 'mba, mbi ka timběte âvě beěhěpi.

27. Já ndi ja upangiyi mua uhayi tě mâ-a

'muwa na ngátâ, ka mâ-a unjuwa mâ, na 'yakidě mâ inwana tědině.

28. Ndi uhayi těmuně a kěkindi, ka mâ-a duwa uhayi na ju umbâkâ, a diyaki mâ nuwanango kama ya děsu; ka mâ-a bweya mâ o kingâ, na, O i 'mba nuwanango, věkě 'mba.

29. Ka uhayi-na-ju a kwa o matambi maju, na mâ-a ka hâhâlâkidě mâ, na, Ta yika 'mba, mbi ka timběte âvě beěhěpi.

30. Ndi au bâbâkâ, nd' a kěkindi, ka mâ-a 'hwa mâ o ntyogo kabo a ta vě.

31. Bahayi-na-bâ bapâkwě ba yěněki ngěbě eitě, o bâ-ba yěněkidi nyanga ya e hamakidě, na bâ na vaka ka languwa upangiyyi muabu nyanga ya e hamakidi yěhěpi. yěhěpi.

32. Jâ ndi ja upangiyyi muabu ja ndiya mâ, ka mâ-a vâ na mâ, na, E! mot' ube, mbi 'yakiděnd' âvě inwana tě jěhěpi, 'kabo-jana o hâhâlâkidi 'mba;

33. Wu lukaka o yěně uhayi-na-nâvě upâkwě ngátâ, panika umba-mbi yěněkid' âvě?

34. Ka upangiyyi muaju a languwa, n' a věkě mâ bavomwanidi kabo a ta vě e di mâ nuwanango yěhěpi.

35. Nonaně tepě o Paia a jad' o Hěvěn e

ka hayě inyěni oningě o yiděni moto uě-
hěpi mabe ma bana ba nyangwě banyu
oviya melema meanyu.

KAPITA XIX.

1. E diyaki nonaně o Jisus a makidě
ndaga těkadi, ka Mâ-a vëngëmě oviya
Galili, na kěkě o betěbě bea Judia o mwidi
'pâkwě mua Jordan.

2. Ka bebimba beněně be vitakidě Mâ,
ka Mâ-a yongě beâ omě.

3. ¶ Ka Farisi ja viya o Mâ-a jadi, o bo-
yějěkiyě Mâ, na, E te hohonganěngo na
moto a valakidě mwad' 'aju na tina yěhěpi ?

4. A yavwanakindi, ka Mâ-a vâ na bâ
na, O 'běni langango, na, A velakidi bâ o
jali A velaki bâ momi na mwadi,

5. Ka Mâ-a vâ, na, Yâ tina těkaně ndi
ya moto e ka dikě hangwě na nyangwě, na
mâ-a ka kangalanaka na mwad' 'aju ; na bâ
babale ba ka diyaka uhoni umbâkâ ?

6. Ovaně vâkâna ba 'bě pě babale, kabo
uhoni umbâkâ. Moto aa palwakidě pě ya
Anyambě e di latěngo ta.

7. Ka bâ-ba vâ na Ju, na, Nd' e lě nde

ya Mosēs e langwakidi na a vĕkwĕ ejanganangobo y' ivĕngidĕ, na mâ-a valudwĕ.

8. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Mosēs a bâbâ-kindi o valakidi bajo banyu ikabojana be-bumulema beanyu be jadi bekolo; ndi yu diyaka nonanĕ oviya jali.

9. Ndi Mbi vâki n' inyĕni, na, Uĕhĕpi a ka validĕ mwad' 'aju, oningĕ e diya kabo n' inanganudwĕ, na mâ-a 'la ka baya upâkwĕ, a hakand' ihonde; na uĕhĕpi tepĕ a ka bayĕ a ěi valudwĕngo nĕ a hakand' ihonde.

10. ¶ Beyokwedi beaju be vâki na Ju, na, E ibĕ bwamu na o ba, oningĕ moto na mwad' 'aju ba jadi nonanĕ.

11. Ndi A vâki na bâ, na, Bato bĕhĕpi baa nânge ndaga tĕkanĕ, kabo ba di yâ vĕwĕngo.

12. Ikabojana o na metonga meâkâ me jakudwĕ oviya memi ma ba nyangwĕ; na meâkâ me tongakwĕ na bato; na meâkâ me tongakĕ nyolo jabu mĕtĕ o nyanga ya ipangiya ja Hĕvĕn. A didi a yâlâkĕ o nângâ; a nângâke.

13. ¶ Jâ ndi ja ba-ndĕmbĕ ja vanwĕ omĕ o Mâ-• jadi, nana a kahakidĕ makadu maju o bâ-ba jadi na Mâ-a kaliya; na beyokwedi beaju na kandakidĕ bâ.

14. Ndi Jisus a vâki, na, Dikakani bandëmbë ba vake o Umb'-i jadi, o kandakidi bâni ; 'kabajana já jângâ tédinë ndi ja ipangiya ja Hëvën.

15. Ka Mâ-a kahidë bâ makadu maju na vëngëmëkë omë.

16. ¶ Umbwakiyate, umbâkâ a vakindi o Mâ-a jadi ka vâ na Ju, na, Uyokwidi uyamu, mbi ka ha lë nja 'lombo-ë eyamu nana mbi diye na emënâ ya egombe yëhëpi ?

17. Ka Mâ-a vâ na ju, na, E lë nd' eâvë e tubakë 'Mba na uyamu ? o 'be na uyamu kabo 'mbâkâ, mâ ndi Anyambë. Ndi tataka belekanako, oningë o vahaka o ngiya o emënâ.

18. Ka mâ-a vâ na Ju, na, Beve lë ? Ka Jisus a vâ na ju, na, O weyake moto, O hake ihonde, O ibake, O langwanakiye evela,

19. Hekakidë nyângwë na hângwë, na Nâvë o ka tândâkâ moto a bakakë na nâvë pani-ka nyol' 'âvë mëtë.

20. Iwanja tē i vâki na Ju, na, Mbi tatite ekabe beëhëpi oviya ndëmbë 'amë ; e lë pë ndi eamë e nyamakë ?

21. Jisus a vâki na ju, na, Këkë ka

hambidě belombo beávě be di duwango, oningě o vahaka o diya hânjâbiyěngo, na nâvě wa vě mekuge, o ka diyi na hika o Hěvěn : na nâvě wa viya ka vitě 'Mba.

22. Nd' iwanja tedině i kěkindi na ngěbě eitě, o má-a yokaki ndaga těně : 'kabajana a diyaki na jumba iněně.

23. ¶ Já ndi ja Jisus ja vâ na beyokwedi beaju, na, Mbi vâki n' inyěni pâkwěpâkwě, na, E ka diyi bokolo na moto a di kenango a ngakiya o ipangiya ja Hěvěn.

24. Mbi vâki pě n' inyěni, na, E bobâbu na kaměl e pudunganaka ubana mua to-mbo wa na moto a di kenango a ngakiya o ipangiya j' Anyambě.

25. Beyokwedi beaju be mamakindi ima-ma iněně, o bâ-ba yokakidi, na, Nandi nja ka yâlě o yonga ?

26. Ndi Jisus a 'mbwakiyi bâ, ka Mâ-a. vâ na bâ, na, Ekae yaa haniye na bato ; ndi belombo beěhěpi be ka haniyate n' Anyambě.

27. ¶ Já ndi ja Pitě ja yavwuwa ka má-a vâ na Ju, na, Umbwakiyate, ho senji beěhěpi na vitě Ávě ; e lě nja 'lombo-ě eahu e ka pahiyě ?

28. Ka Jisus a vâ na bâ, na, Mbi vâki

n' inyëni pâkwëpâkwë, na, Inyëni ba di 'Mba vitëngo o ijawë iyânâ, o Mwana-moto a ka viya ka diya o eka ya ivenda jaju; 'nyëni o ka diyate pëni o jomu na beka bebale, o yëkëkidëni jom' na iniyâ mabale ma Israël.

29. Tepë moto uëhëpi a di senjango ndabo, tombe bana ba-nyangwë, tombe maluku, tombe hangwë, tombe nyangwë, tombe mwajo, tombe bana, tombe behiki, o nyanga ya dina jamë; a ka pahiyi pë kama, na mâ-a ka jiga tepë emënâ ya 'gombe yëhëpi.

30. Ndi baitë ba jadi ba bohoboho ba ka diyi pë o mbuhwa; na ba mbuhwa ba ka diyi pë o bohoboho.

KAPITA XX.

1. Ikabojana ipangiya ja Hëvën i kwana-ki momo a di hangwë-'a-ndabo a pundaki n' ubwa ka kâlâ bahayi ba hakiyë o mwanga muaju.

2. O mâ-a panganakidë bahayi fura ka buhwa, ka mâ-a loma bâ o mwanga muaju.

3. Ka mâ-a vala o epedi ya mawëla ibu-

wa, ka mâ-a yěně bákâ tēmetēme o ihambanido baa haye elombo.

4. Ka mâ-a vâ na bâ, na, Kěķě tepěni o mwanga, mbi ka vět' inyěni o yěhěpi e di hohonganěngo. Ka bâ-ba vala.

5. Ka mâ-a ha pě nyanga tē, o mâ-a ķěkidi o epedi ya jomu na mawěla mabale, na ya malalo.

6. Ka mâ-a duwa pě bapâkwě tēmetēme baa haye elombo, o mâ-a ķěkidi o epedi ya mawěla matano, ka mâ-a vâ na bâ, na, E lě ndi eanyu e tēměķě okava buhwa boěhěpi o hayeni elombo.

7. Ka bâ-ba va na ju, na, 'Kabojana moto a ibě hwě kâlângo. Ka mâ-a vâ na bâ, na, Kěķě tepěni o mwanga; e di hohonganěngo yěhěpi ndi eanyu e ka pahiyě.

8. Ka upangiyi mua mwanga mâ-a vâ na yongo 'aju, o kolo pâkidi, Ka ndakiye bahayi, na nâvě wa vě bâ ivě jabu, yalakě na ba madikanido na vala ka bweya ba bohoboho.

9. O ba kâlâkudwě o mawěla matano ba pâkidi, ba pahaki moto moto eaju fura.

10. Ndi o ba bohoboho ba pâkidi ba pivi-yaki n' ipě ba ka pahiyi wa; ka bâ-ba pahiya tepě moto moto eaju fura.

11. O bâ-ba bëki pahiyango, ka bâ-ba hâkâlâniyë moto të a duwë ndabo në,

12. Na, Ba madikanido ekaba ba ma hate iwëla jâkâ, na nâvë o ka vëkë hwë ba' ma bapë jumba ja yomu ya buhwa nyanga pâkâ na bâ.

13. Ndi a yavwanakindi umbâkâ, na, Mbweyi 'amë, mbu ha 'vë bobë: wu panga naka n' umba fura ?

14. Nângâkâ eâvë, na nâvë wa vala, mbi ka vi ua madikanido ekanë pani te ka 'vë.

15. E 'bë hohonganëngo n' umba-mbi haka nyang' 'amë e ka vahë n' ibeamë mëtë? Dihâ jâvë i nd' o 'beva, 'kabojana mbi did' o nyëvë ?

16. Nonanë nd' o ba mbuhwa ba ka diyë o bohoboho, na ba bohoboho ba ka diyë o mbuhwa: 'kabojana baitë ndi ba ndakudwë, ndi nyëvâ te e pânâkwë.

17. ¶ Ka Jisus a nânga jomu na beyokwedi beaju bebale o njeja o pëpëke, o Mâ-a diyakidi a betaka o Jërusalëm, ka Mâ-a vâ na bâ, na,

18. Umbwakiyate, ho betakandi o Jërusalëm; na Mwana-moto a ka kândâkudwë-ndi o prist ja meolo na Balëndi ba jadi, na bâ-ba ka kwehi Mâ na A wake,

19. Na bá-ba ka bweyidi Má ka věhwě na Betomba, na ka bomwě, na ka kâmidě Má o 'le: nd' A ka pumbuwi pě o buhwa boa ilalo.

20. ¶ Já ndi ja nyangwě 'a bana ba Zěbědi na bana baju ja viya o Má-a jadi, ba kalakiya Má, na bá-ba ka yombwaka elombo n' ehuhu o Má-a jadi.

21. Ka Má-a vâ na ju, na, E lě nd' eávě e vahakě? Ka má-a vâ na Ju, na, Vâká na ba tě ibamě babale ekaba, na, ba diyake umbáká o en' 'ávě eyomi, na umbáká o ená ya 'měngwě, o ipangiya jávě.

22. Ndi Jisus a yavwanakindi ka Má-a vâ, na, Wa 'wěni nyang' 'anyu e uwakě. O t' o yálákěni imâtânâ j' imâgi jamě i ka mâtâně, na o baptaiswě na baptisma 'amě e ka baptaiswě? Ka bá-ba vâ na Ju, na, Ho ka yâlěte.

23. Ka Má-a vâ na bá, na, Pâkwěpâkwě o ka mâtâteni imâgi jamě, n' inyěni-o ka baptaiswě tepěni na baptisma 'amě e ka baptaiswě: nd' ivě ja idiya ja 'ná 'amě eyomi, na ya 'měngwě e 'bě 'amě, ndi e ka věwi ba Paia ba kanjakidě yâ.

24. O jomu i yokakidi i lingwaki na ba nyangwě páká babale.

25. Ndi Jisus a ndakiyi bâ, ka Mâ-a vâ, na, O yowudëteni na mepolo mea Betomba me pangakiyi bâ, na banënë ba pangakiya bâ na ngudi.

26. Ndi yaa diye n' inyëni nonanë, ndi uëhëpi a ka vahë o diya unënë o inyëni-
jadi a diyake udili muanyu ;

27. Na uëhëpi a ka vahë o diya o molo o 'nyëni-o jadi, a diyake uhayi muanyu :

28. Pani te ka Mwana-moto a ha vakidi ka hadwë, kabo ka hana, na ka vë emënë 'aju ivango ja baitë.

29. Ka ebimba ya bato enënë ya vitë Mâ, o Mâ-a vëngëmëkidi o Jëriko.

30. ¶ Pâgu ibale i diyaki diya o pëpëké ya njeya i yamakindi, o já i yokakiyi na Jisus a tombakandi, na, Yokakiya hwë ngâtâ, Upangiyi, Mwana-Devid.

31. Ka ebimba ya kandidë bâ nana ba diyake dá : ndi ba yamaki pë wa, na, Yoka-kiya hwë ngâtâ, Upangiyi, Mwana-Devid.

32. Na Jisus na tëmëké de, ka Mâ-a ndiya bâ, ka Mâ-a va, na, O vahaka li Mbi hake 'nyi nde ?

33. Ba vâki na Ju, na, Upangiyi, mihâ mahu ma bumwakwë.

34. Ka Jisus a yokiya bâ ngâtâ, na Mâ

na kupanakě mihá mabu: na elěngiaha tepě mihá mabu ma pahakiyendi 'yěně, ka bá-ba vitě MA.

KAPITA XXI.

1. Ka bá-ba pá o Běthpaje o ukodi mua Álivěs, o bá-ba bakami na Jěrusalěm, já ndi ja Jisus ja loma beyokwedi bebale;

2. Mâ na bâ, na, Kěkěni o ibâkâ i jadi o boho boanyu, o ka hunganandini o duwa buru tingwěngo na mwana na yâ; unjuwaki jáni, n' inyěni wa vanani o Umba-mbi jadi.

3. Oningě moto a vâ n' inyěni elombo, o ka vâki, na, Upangiyi a na mala na já; vâkâna a hunganindi o loma já.

4. Ekae yěhěpi e hamakindi, na ovaně nd' o ya usaki e kalakidi e ka timwě, na,

5. Langwakiyani mwa-mwajo ua Zaion, na, Umbwakiya, Upolo muávě u vakand' o âvě-o jadi hwěi, diyango o buru na o etumbě ya mwana ua buru.

6. Ka beyokwedi bea vala, na bâ na haka ka Jisus a langwaki bâ.

7. Kâ bá-ba vana buru na mwana, ka bá-ba nangidě já menamba meabu, ka bá-ba diyidě Mâ omě.

8. Ka ebimba eněně ya wanja menamba meabu o njeya: bákâ ba lenaka paha ja bele, na bâ-ba ka takidě já o njeya.

9. Ka bebimba be kěkidi o bohoboho, na be vitakidě be yama, na, Hosana na Mwana-Devid! Ibâtâ na a vakě na dina ja Upangiya; Hosana oba mětě!

10. Ka mboka yěhěpi ya 'muwa, o Mâ-a pâkidi o Jěrusalěm, na, Ekaně a lě nja?

11. Ka bebimba bea vâ, na, Ekaně a Jisus, usâki mua Nazarěth ya Galili.

12. ¶ Ka Jisus a vala o těmpěl ya Anyambě, ka Mâ-a pumě ba hambakidě na ba ma hambak' omě běhěpi, na Mâ-a ka hovaka tagulu ja bapepengani ba dâlě, na bediya bea ba hambakidě mbenga;

13. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, E lěndwěngo na, Ndabo 'amě e ka tubwi na ndabo y' ikaliya; nd' o ndi yâni pangango eboboka ya meyibi.

14. Pâgu na bebokě be vakindi o Mâ-a jadi o těmpěl, ka Mâ-a yongě bâ.

15. Ka prist ja meolo na Balěndi ba bina nangudi, o bâ-ba yěněkidi belombo beaju be hakidi be mamanakwě, na bana ba yamanakidě o těmpěl, na, Hosana na Mwana-Devid

16. Ka bâ-ba vâ na Ju, na, O yokakate ka 'kaba ba vâkě? Na Jisus na vâkâ na bâ, na, E; o 'bëni langango, Oviya ndaga i vakiyě o medumbu mea mekěkě na ba nya-ngakě, o hânjâbiděngo ibendwě?

17. ¶ Na Mâ na dikaka bâ, ka Mâ-a vëngëmě o mboka na vala o Běthani; na Mâ na yëngëkidě omě.

18. Nd' o Mâ-a timbakidi o mboka n' ubwa, A yokaki nja.

19. Ka Mâ-a viya o ele ya itâlâ, o Mâ-a yënëki yâ o njeya, ndi Au duwaka elombo 'mě, kabo bekai dipâ, na Mâ na vâki na yâ, na, Wa jaye pě bebuma oviya egombe tēkae na vala egombe yěhěpi. Ka ele tē ya itâlâ ya hungana o vivilaniya.

20. O beyokwedi be yënëkidi, ka bâ-ba mama, na, Ele ya itâlâ e vivilaniyete piělě!

21. Jisus a yavwanakindi, ka Mâ-a vâ na bâ, na, Mbi vâki n' inyëni pâkwëpâkwě, Oningě o diyingëni n' ikamidě, n' inyëni-o bomeni penda, wa hayeni kabo e ma hama na ele ya itâlâ ekae, nd' o ka vâteni n' ukodi tēkamu, na, Vëngëmëkě, wa 'la ka kwa o manga, e ka hamate.

22. Tepě o ka pahiyati belombo beěhěpi

ibeanyu be k' uwě n' ikaliya, o kamakiděni.

23. ¶ O Mâ-a ngakiyedi o těmpěl, ka prist ja meolo na batodu ba bato ba viya o Mâ-a jadi, o Mâ-a diyakidi a yokwanakidě, na, I lě nja ipang' ě ijâvě i hanakě belombo těkabe? tepě nj' a věkid' âvě ipanga těkadi ?

24. Jisus a yavwana, ka Mâ-a vâ na bâ, na, Mbi k' uwa tepě 'nyěni ndaga yâkâ, e jadi oningě wa languwi 'Mbani vâkâna Mbi languwa tepě 'nyěni ipanga jamě i hanakě belombo těkabe.

25. Baptisma ya Jon, e vaki e lě nja pělě? oviya Hěvěn, ipě o bato ba jadi? Ka bâ-ba hokolani bâ mětě na bâ mětě, na, Oningě hwa vâ, na, Oviya Hěvěn, A ka vwi na hwě, na, E lě nd' eanyu e 'nyakidě o kamidě mâ ?

26. Nd' oningě hoa vâ, na, Oviya bato; ho bangaki ebimba; 'kabojana běhěpi ba yěněki Jon na a usâki.

27. Ba yavwanaki ka bâ-ba vâ na Jisus, na, Hoa yâlě o languwa. Ka Jisus a vâ na bâ, na, N' Umba-mba languwe tepě inyěni ipanga jamě i hanakě belombo těkabe.

28. ¶ Nd' o piviyaka li na-e? Moto n' uhuhu a diyi bana babale; ka mâ-a viya o ua bohoboho a jadi, na, Mwana, o kěkě ka ha o mwanga muamě o buhwa.

29. A yavwanaki, ka mâ-a vâ na mâ, na, Mba vale: nd' o kwěi, o mâ-a viyi ka 'luwa ulema, a kěkindi.

30. Ka mâ-a viya ka vâ na ua babale tepě nyanga tě. Ka mâ-a yavwana, na, Mb' 'alandi, Paia. Nd' a vale.

31. A lě nja o babale baně a di hango upango mua hangwě? Ba vâki na Ju, na, Ua bohoboho. Jisus a vâki na bâ, na, Mbi vâki n' inyěni pâkwěpâkwě, Bayoli-pago na bevove ba taki na vala o ipangiya j' Anyambě n' inyěni.

32. Ikabojana Jon a vakindi' o inyěni-o jadi na njeja ya bwamu, ndi wu kamakidi mâni: kabo bayoli-pago na bevove ndi ba kamakidě mâ; ndi 'nyěni w' ulwaka pě ni, o 'nyěni běkidi yěněngo, na ovaně nd' inyěni-o ka kamidě mâ.

33. ¶ Yokakani ukanakâdi upâkwě: O diyaki na hangwě-ndabo pâkâ, e liyaki mwanga, ka mâ-a ha muâ ugoimba ulwaniděngo, na mâ-a puduwa ibabo j' ivě omě, ka mâ-a longo elongo, na mâ-a di-

kiya muâ baliyi, ka mâ-a vala o 'hiki ya yaviděngo.

34. Ka mâ-a loma bahayi baju o baliyi ba jadi, o 'gombe ya bebuma e pâki piělě, ka nângâ bebuma bea omě.

35. Ka baliyi ba bweya bahayi baju, ba bomi 'mbâkâ, na bâ-ba weya 'mbâkâ, na bâ-ba yanguwa upakwě malale.

36. Ka mâ-a loma pě bahayi bapâkwě wa na ba bohoboho: na bâ na haka tepě bâ nyanga tě.

37. Nd' o madikanido a lomaki mwan' 'aju o bâ-ba jadi, na, Ba ka dili mwan' 'amě.

38. Ndi baliyi ba vâki bâ mětě na bâ mětě, o bâ-ba yěněki mwana, na, Ujigi nd' ekamu: vakani, ho weyaki mâni, na hwě-hwa patuwa ekuh' 'aju.

39. Ka bâ-ba bweya mâ, na uhwa mâ o mwanga, na weyaka mâ.

40. Upangiwi mua mwanga a ka ha lě baliyi těbaně na, o mâ-a ka viyě?

41. Ba vâki na Ju, na, A ka jilidi boji-lakidě bato tě babe baně, na mâ-a dikiya mwanga o baliyi bapâkwě ba ka veyě mâ bebuma o hongodi jabu.

42. Jisus a vâki na bâ, na, O ha langeteni o Malěndwě, Ilale ja balongi i kiyakidi já

ndi diyaki ja bě molo mu' itududu: ekavi vi ndi 'hadi via Upangiya, na viâ vi ndi vi mamanakwě o mihâ mahu;

43. Ovaně nd' Umba-mbi vâki n' inyěni, na, Ipangiya j' Anyambě i ka nângânwěndi n' inyěni na já ja věwě etomba e ka bėkidě bebuma bea omě.

44. Ndi a ka kwě o ilale tĕkadi a ka bukiyandi; ndi u' ilale tĕkadi i ka kwě i ka nyingi mâ.

45. O prist ja meolo na Farisi ba yokakidi mekanakâdi meaju, ka bâ-ba yěně na A kalaki o pěl' 'abu.

46. Ba bangakindi bebimba, o bâ-ba butakidi o bweya Mâ, 'kabojana ba yěněki Mâ na A ndi usâki.

KAPITA XXII.

1. Ka Jisus a yavwuwa ka Mâ-a kala pě na bâ na mekanakâdi, na,

2. Ipangiya ja Hěvěn i te ona upolo mua momo u hakidi diba ja mwan' 'aju.

3. Ka mâ-a loma bahayi baju ka ndiya ba langwakudwě na ba vak' o diba: ndi baa vahe o viya.

4. Ka mâ-a loma pě bahayi bapakwě, na,

Langwakiyani ba langwakudwi, na, Mbi kenjidi huma 'amě; nyati jamě na tito j' ivāngu i weyudwěndi, belombo beěhěpi be kokindi: Vakani o diba.

5. Ndi ba pějěkindi, ka bâ-ba 'la pělě n' ijabu, 'mbâkâ o mwanga muaju, upâkwě o ihamba jaju:

6. Ndi bapâkwě ba bweya bahayi baju, ba ka jongolakidě bâ, ka bâ-ba weya bâ.

7. Nd' upolo a yoki yâ, ka mâ-a linguwa: ka mâ-a loma ndumb' 'aju, ka jilidě baweyani tēbaně, na tumba mbok' 'abu.

8. Já nd' ijaju ja vâ na bahayi baju, na, Diba i kokindi, ndi ba ndakudwě bu diyaka weyango.

9. Ndi kěkěni o njej' iněně, ibanyu ba ka duwa ndakiyani o diba.

10. Ka bato tēbaně ba vala o njej' iněně, ka bâ-ba yolě ibabu ba duwakidi bēhěpi ta, na babe na bayamu: ka diba ja koka na bangi.

11. ¶ Upolo a viyi ka yěně bangi, ka mâ-a yěně omě moto a ha bātâkudwě ibâtâ ja diba:

12. Ka mâ-a vâ na mâ, na, Mbweyi 'amě, o ma viya lě okava o diye n' ibâtâ ja diba, na-e? Au diyaka na ndaga.

13. Já ndi j' upolo ja vâ na bato, na, Katakí mâni makadu na beko, wa 'lani mâni, wa 'hwi mâni o ivititi via yaviděngo; omě o ka diyi mbembe n' ikalidě ja mahonga.

14. Ikabojana baitě ndi ba ndakudwě, ndi nyěvâ te pânâkwě.

15. ¶ Já ndi ja Farisi ja vala ka lata 'hoka ya nyang' 'abu e ka jukě Má o ndaga jaju.

16. Ka bâ-ba loma beyokwedi beabu o Mâ-a jadi na Hěrodian, na, Uyokwidi, ho yowuděte na O ndi pâkwěpâkwě, na nâvě o yokwakidě njeja ya Anyambě pâkwěpâkwě, o 'bě tepě n' isâlâ na moto: 'kabajana wa yěněkě meoho mea bato pivi.

17. Langwakiya hwě nandi ka âvě-o pikilakiyě, E ndi hohonganěngo na ho věkě Sisar pago, ipě e 'bě?

18. Ka Jisus a yowě bobě boabu, ka Mâ-a vâ, na, O yějěkiyě li Mbi nande, inyěni menqki?

19. Levakidi 'Mbani hika ya pago, ka bâ-ba vana Mâ fura.

20. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, U lě uvela na dina ja nja 'kadi?

21. Ka bâ-ba vâ na Mâ, na, Ja Sisar. Já

ndi jaju ja vâ na bâ, na, Věkëni Sisar belo-
mbo be jadi beaju: vëkë tepëni Anyambë
be jadi ibeaju.

22. Ba mamakindi o bâ-ba yoki ndaga
tëkadi, ka bâ-ba dika Mâ, ka bâ-ba 'la
pëlë n' ijabu.

23. ¶ Sajusi ba pâkindi o Mâ-a jadi
buhwa tē, i vâkâ na o 'bë n' ipumbuwa, ka
bâ-ba uwa Mâ,

24. Na, Uyokwidi, Mosës a vâki, na,
Oningë moto a wa aa diye na bana, mwana-
nyangwë a baki mwad' 'aju, na mâ-a ka
tëkidë mwana-nyangwë ibângâ.

25. Ba diyaki na hwë nyangwë-pâkâ
hëmbwëdi: ua bohoboho, o mâ-a bëkidi
mwajo bango, ka mâ-a wa au diyaka na
ibângâ, ka mâ-a dika mwad' 'aju na
mwana-nyangwë.

26. Yâ nyanga tē tepë ya ua babale,
yâ tepë ya ua balalo, kwanga na ua hë-
mbwëdi.

27. Na mbuhëmbuhë ka mwajo a wa
tepë.

28. Ndi o 'pumbuwa, a ka diya lë mwada
'a nja o hëmbwëdi tēkanë? 'kabojana bâ
bëhëpi ba bakite mâ.

29. Ka Jisus a timbwana ka Mâ-a vâ na

bâ, na, O lemakëndini, wa 'wëni Malëndwë, tombe na ngudi ya Anyambë.

30. Ikabojana o ipumbuwa baa baye, na bâ-ba vëwë pë o maba, ndi ba ka diyate ona enjël ja Anyambë i jadi o Hëvën.

31. O pëlë ya ipumbuwa ja ba wewe, o ha langeteni ka Anyambë a kalaki n' inyëni, na,

32. Umba ndi Anyambë ya Ebrahim, na Anyambë ya Aisak, na Anyambë ya Jakob? Anyambë e 'bë Anyambë ya ba wewe, ndi ya ba di mihâ.

33. O bebimba be yokidi ekae, ba mama-kindi iyokwanidi viaju.

34. ¶ Nd' o Farisi ba yokidi na A kubidi Sajusi, ka bâ-ba lataniya ta.

35. Jâ ndi j' umbâkâ a diyakidi uyowi mua belekanako, a kâtâ Mâ, boyëjëkiyë, na,

36. Uyokwidi, elekanako enënë o belekanako e lë nde?

37. Ka Jisus a vâ na mâ, na, Tândâkâ Upangiyi Anyambë 'âvë n' ulema muâvë muëhëpi, n' ilina jâvë jëhëpi, n' ipikiliya jâvë jëhëpi.

38. Elekanako ya bohoboho na 'nënë nd' ekae.

39. Ya bebale e tepě ona ekae, Tândáká bato bapâkwě ka 'vě mětě.

40. Belekanako beěhěpi na basâki ba yâ-dâki na bebale ekabe.

41. ¶ O Farisi ba diyaki ba lataniya, Jisus a uwaki bâ,

42. Na, O pikilakiya li na-e, o pělě ya Kraist? A lě mwan' 'a nja? Ka bâ-ba vâ na Mâ, na, Ua Devid.

43. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, E lě nde ya Devid e tubakě Má n' Ilina, na, Upangiyyi, na,

44. Jěhova a vâki na Upangiyyi muamě, na, Diyaka o 'nâ 'amě 'yomi, kaḅo Mba ta panga baloni bāvě ebong' 'âvē e pita-kiyě?

45. Oningě Devid a tubaka Mâ, na Upangiyyi, nd' A lě mwan' 'aju na-e?

46. U diyaka na moto a yâlâkidě o timbwana Mâ ndaga; na moto ka moto au jijakiya pě o uwa Mâ nyuwe 'pâkwě oviya buhwa těboně.

KAPITA ¶XXIII.

1. Jâ ndi ja Jisus ja kala na bebimba, na beyokwedi beaju,

2. Na, Balěndi na Farisi ba diyakandi o diya ya Mosěs :

3. Elombo yěhěpi eabu e ka languwě 'nyěni na, tatakani, tatakani na o ka haki yáni; nd' o vilinganakeni behadi beabu : 'kabojana ba vákândi ndi baa haye.

4. Ikabojana ba kataki maumba madilo makolo n' ibapwě, ba ka nangakidě má o maběké ma bato; ndi bá mětě baa vahe o ninganě má tombe n' upenjo muabu 'mbáká.

5. Ndi ba haki behavu beabu beěhěpi na ovaně nd' o ba ka yěněně na bato, ba haki failaktiri jabu upuju, na bâ-ba ka kenakě sai ja ngâi jabu,

6. Ba tándákândi loboko la betiyango o masango, na bediya beněně o sinegâg,

7. Na mahomu o mahambanido, na ka tubwě na bato, na, Rabbai, Rabbai.

8. Ndi o tubakwěni, na, Rabbai : 'kabojana Utumbwani muanyu u te umbáká kabo Kraist : 'nyěni běhěpi o ndini nya-ngwě páká.

9. O tubakeni moto o he na Hangwě 'anyu; 'kabojana Hangwě 'anyu e te páká, Má-a jad' o Hěvěn.

10. N' inyěni o tubakwě tepěni, na, Ba-

tumbwani; 'kabajana Utumbwani muanyu u t' umbâkâ, kabo Kraist.

11. Ndi a did' uněně wa o njamb' 'anyu, mâ nd' a ka diyě uhani muanyu.

12. Uěhěpi a ka betidě nyolo 'aju mětě a ka hubudwěndi; uěhěpi a ka hubidě nyolo 'aju mětě a ka betudwěndi.

13. ¶ Ndi maguga n' inyěni Balěndi na Farisi, inyěni menoki, 'kabajana o diba-kiyandini bato ipangiya ja Hěvěn: inyěni mětě wa kěkěni omě, n' inyěni wa bâbâ-kâni ba 'mbaka o vala na ba kěkě omě.

14. Maguga n' inyěni, Balěndi na Farisi, inyěni menoki! 'kabajana o pukulakandini ndabo ja mealika, na o hakani makaliya mayaba o iyaba ja bato: na tina těkaně o ka duwandini ivomudwě iněně wa.

15. Maguga n' inyěni, Balěndi na Farisi, inyěni menoki! 'kabajana o 'luanakidě-ndimi manga na ehiki ipanga j' umbâkâ a uluaka; o mâ-a 'luwedi, wa pangi mâ-ni nj' ibale mwan' 'a Hěl wa n' inyěni mětě.

16. Maguga n' inyěni batumbwani ba pâgu, ba vâkě, na, A ka kaniyě těmpěl, i te naně; ndi a ka kaniyě gold ya těmpěl a kwango!

17. Inyěni beboki na pāgu! eve lě eněně wa, gold, ipě těmpěl e nyěvěkidě gold?

18. Na, A ka kaniyě āltar, i te naně; nd' a ka kaniyě ivěwě i jad' omě, a kwan-go.

19. Inyěni beboki na pāgu! eve lě eněně wa, ivěwě, ipě āltar e nyěvěkidě ivěwě?

20. Uěhěpi a ka kaniyě āltar, a kanakiyě yā na belombo be jad' omě beěhěpi.

21. Na a ka kaniyě těmpěl, a kanakiyi yā, na A diyakě omě.

22. Na a kaniyě Hěvěn, a kanakiyandi eka y' Anyambě, na A diyakě omě.

23. Maguga n' inyěni, Balěndi na Farisi, inyěni menoki! 'kabojana o vėkěndini ya jomu ja mint na anis na kummin, nd' o dikakani belombo beněně bea belekanako, ihohonganě, ngātā, n' ikamidě; ekabe ndi beanyu be lukakidi o ha, ndi o dika tepě ni bepākwě be hawě.

24. Inyěni batumbwani ba pāgu, ba lěngěkě ipihi, ndi o miyakani kainěl.

25. Maguga n' inyěni Balěndi na Farisi, inyěni menoki! o tanakěndini sěngě na 'pělě o bwebwe, nd' o 'tema u jadi ti na mbabo na bobe:

26. Ávě pāgu ngávě ya Farisi! ta taně e

jadi o 'tema mua sěngě na 'pělě, ovaně vâ-kâna bwebwe 'abu e tani tepě.

27. Maguga n' inyěni Balěndi na Farisi, inyěni menoki! 'kabojana o kwanakandini ka ndabo ja malonga itano i yěněněkě bwam' o bwebwe, nd' utema u jadi ti na bevehe bea bawewe na sěkě yěhěpi.

28. Nonaně tepě 'nyěni o yěněněkěni honganěngo o bato ba jadi, o bwebwe, ndi o jadi ni utema ti na melango na bobě.

29. Maguga n' inyěni Balěndi na Farisi, inyěni menoki! 'kabojana o longakandini malonga ma basáki, n' inyěni o lukakěni ndabo ja njama ja bato bayamu,

30. N' inyěni má, na, Ho jaka o hwi ja bahangwě bahu, te hu hábáká na bá o iweya ja basáki.

31. Inyěni mětě o langwakiyandini na o ndini bana ba ma weyaka basáki.

32. Londakěni yějá ya bahangwě banyu.

33. Inyěni mbamba, inyěni igona ja pe, o ka věngěmě lě ni yěkě ya Hěl na-e?

34. ¶ Yěněkěteni k' Uмба-mbi lomakě 'nyěni basáki na bato b' iyowě na Balěndi; o ka weyandini na o ka kámákidi báká o krás; báká, o ka bomandi bá ni o sinigág

janyu, na o ngongolakidi bâ ni oviya mboka nala mboka :

35. Makiya ma bato bayamu ma tâkudwě o he mēhēpi ma ka kahamandi o 'nyēni o jadi, oviya ma moto uyamu Eběl nala ma Sakaraias mwan' 'a Barakaias uanyu o weyakidi o hanganě ya tēmpěl na âltar.

36. Pâkwěpâkwě Mbi vâki n' inyēni, na, Belombo tēkabe behēpi be ka kahamandi o igona tēkadi.

37. Jērusalēm ! Jērusalēm ! âvě o weyakě basâki, na nâvě o bweyaka ba lomakwě o âvě-o jadi malale, nj' iitě ndi jamě i vahakidi o yolě bana bâvě ta, panika mwadi mua kuba u yolakě bana baju o mapěpu, ndi wu vahakani !

38. Yēnēkěte, ka ndabo 'anyu ya dikana o inyēni-o jadi ebâbâ.

39. Ikabojana Mbi vâki n' inyēni, na, Oviya 'gombe tēkae, wa yēne pi 'Mbani, kabo 'nyēni o ka vâyēni, na, Ibâtâ na A vakě na dina ja Upangiyi.

KAPITA XXIV.

1. Ka Jisus a vĕngĕmĕ, ka Mâ-a putaa o tĕmpĕl; ka beyokwedi beaju bea viya

o Mâ-a jadi, ka levidě Mâ-a ilongidi ja tĕmpĕl.

2. Ka Jisus a vâ na bâ, na, Wa yĕnĕkĕni belombo tĕkabe beĕhĕpi? Pâkwĕpâkwĕ, Mbi vâki n' inyĕni, na, Wa dikani okava ilale kahamango ipâkwĕ, i ka mĕndĕ i sajwĕ.

3. ¶ O Mâ-a diyakidi diya o ukodi mua Alives, ka beyokwedi bea viya o Mâ-a jadi ikutakuta, na, Langwakiya hwĕ, egombe ya belombo tĕkabe e ka diyĕ? na ndembo y' iviya jâvĕ, na ya ihuku ja he e ka diya lĕ na-e?

4. Ka Jisus a timbwana bâ, na, Banda-makidĕni o banga moto a temidĕ inyĕni.

5. Ikabojana baitĕ ba ka viyi na dina jamĕ, na, Umba ndi Kraist; vâkâna ba ka temidi baitĕ.

6. O ka yokandini beduka na sango ja beduka: yĕnĕkĕteni wa vaveni: 'kabojana belombo tĕkabe beĕhĕpi be ka hamandi, ndi ihuku i ha pâye.

7. Yenĕ 'tomba e ka yani na epâkwĕ, dinĕ ipangiya na ipâkwĕ; usalâku, na bevuva, be ka diyandi, na he ninganakĕ o loboko lâkâ.

8. Belombo tĕkabe beĕhĕpi ndi jali ja ngĕbĕ.

9. Vâkâna ba ka kândândi 'nyĕni ka

yěnudwě majili, na bâ-ba ka weyaka 'nyěni: o ka binakwěni na betomba beěhěpi o nyanga ya dina jamě.

10. Baitě ba ka kâbândi, na bâ-ba ka kândânâkâ, na bâ-ba ka binanaka.

11. Basâki ba bojowa baitě ba ka tēměndi, na bâ-ba ka temakidě baitě.

12. N' ikabojana bobe bo ka diyi boitě, itândě ja baitě i ka vâtândi.

13. Ndi a ka lilimidě kwanga nal' ihuku, mâ tepě a ka yongě.

14. Sango tě eyamu ya ipangiya ja Hěvěn ekaně e ka hamanudwěndi o he yěhěpi, ilanguwa ja betomba beěhěpi; vâkâna ihuku i pândi.

15. Nandi 'nyěni o ka yěněni elombo e binakwě ya ujilo (ya usâki Danyěl e kalakidi) de o iboko via hole (a langakě, a bweyakidě,)

16. Nandi ba jadi o Judia ba kweyake o mekodi;

17. A jad' o ndabo oba a hubake pě ka nângâ elombo o ndabo 'aju:

18. Tombe na, a jad' o mwanga aa timbake o mbuhwa ka nângâ ngâi jaju.

19. Majili na ba ka diyě na memi, na ba ka diyě ba nyangakě o hwi tědině.

20. Kalakiyani na ikweya janyu i diyake o 'gombe y' ivěvu, tombo na buhwa boa Iyâjá.

21. Ikabojana etuniya eněně e ka diyandi, e ha diyete oviya jali ja he na pâ kya těkaně ; e! ya diye tepě epâkwě njo.

22. Kabo hwi tědině ja vuvudwě, ya diye na moto a ka yongwě : ndi hwi tědině i ka vuvudwěndi o nyanga ya bato ba di pânwěngo.

23. Nandi, oningě moto a vâ n' inyěni, na, Yěněkěteni, Kraist a nd' okava, na ba 'kavaně : o kamakiděni.

24. Ikabojana Kraist ja bojowa i ka pândi, na basâki ba vela ba ka levidi ndembo na megoma ; e jaka na e na ngudi e hamakě, te ba ka temiděndi ba pânwěngo.

25. Yěněkěteni, Mbi tind' o languwa 'nyěni.

26. Oningě ba vâ n' inyěni, na, Yěněkěteni, a nd' o nginga ; O valaken' ovoně ; Yěněkěteni, a nd' o ilika via 'kutakuta ; O kamakiděni.

27. Ikabojana ka epělupělu e vakiya o mbuhwa, na yâ e panyaka na 'la ulânga : nonaně tepě iviya ja Mwana-moto i ka diyě.

28. Ikabojana iboko via ubimba vi jadi viâ ndi via mbela vi ka diyě kotakota.

29. ¶ Elëngiaha etuniya ya hwi tēdině ya tomba vākâna joba i vindindi, ngândě ya vëye unanga muaju, nyētěti i ka kwandi oviya oba, ngudi ja oba i ka ninganědi.

30. Běngě nandi nděmbo ya Mwana-moto e pumakiyě oba: běngě makaka mēhěpi ma he ma yakě, ba ka yěni Mwana-moto a vaka na bevindi bea oba na ngudi na ivend' iněně.

31. Vākâna A lomindi enjěl jaju na joyi iněně ja heba, na bâ-ba ka yolakě ibaju ba pânwěngo oviya mahuku ma he manai, oviya pělě ya oba pākâ na-'la 'pākwě.

32. Yokwakani, ukanakâdi mua ele ya itâlâ: Oningě mekilibanjo meaju me ngite mebâbu, na meâ me pumakě bekai, o yowuděteni na egombe ya viohi ya bi piělě;

33. Yâ nyanga tē te 'anyu, o inyěni-o ka yěněni belombo tēkabe behěpi, yowakěni, na, ya běndi piělě o mebiyâ.

34. Igonâ tēkadi ja tombe, mbambayě Mbi langwakiyandi 'nyěni, kabo belombo tēkabe behěpi bea hama.

35. Oba na he be ka tombandi, ndi ndaga jamě ja tombe.

36. ¶ Ndi buhwa těboně n' iwěla tědině bea 'wane na moto, tombe na enjěl ja Hě-věn, kabo Hangwě 'amě pa.

37. Pani-ka hwi ja Noa i diyakidi, nyannga ya Mwana-moto e ka viyě, e ka diya tepě nonaně.

38. Ikabojana o hwi ja tonda e t' o pá, ba diyakite ba jaka, ba mâtákâ, ba baka, na bâ-ba vĕněkě o maba, kwanga na-'la o buhwa boa Noa bo ngakiyedi o Ark,

39. Bu yowakě, kabo tonda e pākidi, na nāngâ bâ běhěpi; iviya ja Mwana-moto i ka diya tepě nonaně.

40. Babale ba ka diyandi o mwanga; 'mbákâ a ka nāngwĕndi, n' umbákâ a dikana.

41. Bajo babale ba nyingaka o ilale i kākánákě; 'mbákâ a ka nāngwĕndi, n' upákwě a dikana.

42. ¶ Nandi pepwakani: 'kabojana wa 'wĕni iwěla ja Upangiyi muanyu i vakě.

43. Ndi yowakĕni ekae, hangwě-ndabo a jak' a yowakě elahē na 'huhu ya mwibi e ka viyě, t' a pepwakite, t' au bâbákâ ndabo 'aju na e tubakwě.

44. Ndi diyakani tepě kokěngo ; 'kabojana iwěla janyu i ha pikilakiya já ndi ja Mwana-moto i pākě.

45. Nj' a jadi uhayi mu' ikěngě n' iyowě, ua upangiyi muaju a di tēděngo oba ya ndabo 'aju, o ivě jabu beja o hongodi ?

46. Ibâtâ n' uhayi tēmune u ka bě o upangiyi muaju u ka pâyě, na mâ-a kâbidě mâ a haka nonaně.

47. Mbambayě Mbi vâki n' inyěni, na, A ka tēdi mâ oba ya eaju e janidi yěhěpi.

48. Nd' oningě uhayi t' ube muně u pikiliyingě, na, Upangiyi muamě u bembakandi ipâ ;

49. Na mâ-a ka yalakě iboma ja bahayi na ju, n' ija, n' imâtâ na beyânga ;

50. Upangiyi mua uhayi tēmune a ka pândi na buhwa boaju bo ha 'mbwakiyi mâ, n' iwěla jaju i ha 'wě,

51. A ka leni mâ bolenaka na mâ-a vě mâ mběi 'aju o njamba ya menoki ; ovoně o ka diyi mbembe n' ikalidě ja mahonga.

KAPITA XXV.

1. Ipangiya ja Hěvĕn i ka kwanudwĕ-ndi jomu ja behila be nāngākidi litwa labu, na puma ka lata n' ubayi.

2. Betano be diyaki na bokeli, betano be-tiketike.

3. Be diyakidi betiketike be nangā-ki litwa labu, ndi be nānge mavulĕ na bâ :

4. Ndi be diyaki na bokeli be nāngāki mavulĕ o beva beabu na lampi labu.

5. O ubayi a bembakidi, ka bâ-ba tika na bâ-ba ka yaka.

6. O bulu-'tema ka ukenyu mua yamwĕ, na, Umbwakiyani, ubayi u vakandi; pu-makani, ka bonganakiyi mâ ni.

7. Ka behila tĕbenĕ bĕhĕpi bea 'muwa, ka bâ-ba bonguwa lampi labu.

8. Ka be diyaki betiketike bea vâ na bea bokeli, na, Vĕki hwĕ ni mavulĕ manyu; 'kabojana lampi lahu lo dimindi.

9. Ndi ka bea bokeli bea timbwana, na, Hanga nonanĕ; o banga ma koke na hwĕ n' inyĕni; ndi tāmākâ o valani o ba hama-kidĕ, wa hambani manyu mĕtĕ.

10. O bâ-ba kĕkidi ka hamba, k' ubayi

mâ-a pâ ; ba diyaki kokěngo, ka bâ-ba ngiya na mâ o diba ; ka jámbě ja dibwě.

11. Kwěi, ka behila bepákwě bea pâ tepě, na, Upangiyi, Upangiyi, dubwakiya hwě.

12. Ndi ka mâ-a yavwana, na, Pákwěpákwě Mbi vâki n'inyěni, na, Mba 'wě inyěni.

13. Nandi, pepwakani, 'kabojana wa 'wěni buhwa na b' iwěla ja Mwana-moto i ka pâyě.

14. ¶ Ipangiya ja Hěvěn i t' ona moto a vala ekěndâ o 'tomba ya bo, a ndakiyi bahayi baju, ka mâ-a vě bâ jumba jaju.

15. Ka mâ-a vě umbákâ talěnt itano, upákwě ibale, upákwě páká ; moto uěhěpi hohonganěngo na ngud' 'aju : ka mâ-a paniya o vala o 'kěndâ.

16. A věkudwě talěnt itano, o mâ-a vali ka hamba na já, ka mâ-a kova ipákwě itano.

17. Yâ nyanga tě te ya a věkudwě ibale, ka mâ-a kova tepě ipákwě ibale.

18. Ndi a věkudwě páká, a kěkindi ka tonga o he, ka mâ-a kuta dálě ja upangiyi muaju.

19. Ulingo uyaba tombango ka upangiyi mua bahayi těbaně a pâ ka hohonganě na bâ.

20. A věkěkudwě talěnt itano, a viya ka

mâ-a vana talënt ipâkwě itano, na, Upangiyyi, o věki 'mba talënt itano: yěněkěte, mbi kovango ipâkwě itano na já.

21. Ka upangiyyi muaju a vâ na mâ, na, O hi bwam' 'âvě uhayi uyamu mu' ikěngě; o viyi ka diya n' ikěngě o belombo behâlě, mbi ka těděnd' âvě oba ya belombo beité: ngakiya o mbya ya upangiyyi muâvě.

22. A věkudwě tepě talënt ibale, ka mâ-a viya, na, Upangiyyi, o věki 'mba talënt ibale; yěněkěte, mbi kovindi ipâkwě tepě ibale na já.

23. Ka upangiyyi muaju a vâ na mâ, na, O hi bwamu, âvě uhayi mu' ikěngě; o viyi ka diya n' ikěngě o belombo behâlě, mbi ka těděnd' âvě oba ya belombo beité. ngakiya o mbya ya upangiyyi mwâvě.

24. A věkudwě talënt pâkâ ka mâ-a viya, na, Upangiyyi, mbi yowakiděte na o moto ukolo, o benjaka o âvě-o ha liyakidi, na o yolakě o âvě-o ha mwanjidi:

25. Ovaně nd' umba-mbi bangakidi, k' umba-mba vala ka kuta talënt 'âvě o he; yěněkěte, o nângindi eâvě mětě.

26. Upangiyyi muaju a timbwana mâ, na, Âvě uhayi ube na mua henga! o yowakiděte na mbi benjakandi o 'mba-mbi ha liya-

kidi, n' umba-mbi yolakě o umba-mbi ha mwanjidi :

27. O lukakindi o vě dâlě jamě o bapepengani, te mbi ka timbwěndi eamě na nyeno o ipá jamě.

28. Nandi nāngānāki má ni talěnt tēně, n' inyěni wa vi yā ni o a jadi jomu ja talěnt.

29. Ikabojana uěhěpi a janidi a ka věwěndi, na má-a bě na beité; nd' a ha 'bě ně a ka nāngānwěndi tombe n' ibeaju be janidi.

30. Uhwakani uhayi u ha 'bě n' itinga o ivititi via yaviděngo; ovoně o ka diyi mbe-mbe n' ikalidě ja mahonga.

31. ¶ O Mwana-moto a ka viyě n' ivenda jaju, na enjěl ja hole jěhěpi i ka diyi na Ju, vākāna A diyendi o 'ka y' ivenda jaju.

32. Betomba beěhěpi be ka yolaněndi o boho boaju: na Mā-a ka palwakidě bâ, pani-ka utati u palwakidě medāmbě meaju o mbodi 'jaju.

33. A ka tědi medāmbě o 'ná 'aju eyomi, ndi mbodi o ya 'měngwě.

34. Vākāna Upolo a vwi na ba jadi o 'ná 'aju eyomi, na, B' ibátá ja Paia, vakani, jigakani ipangiya i kenjakudwě 'nyěni oviya jali ja he;

35. Ikabojana Mbi diyaki na nja, k'

inyěni wa jedi 'Mba ni; Mbi diyaki na 'vėlě, k' inyěni wa mâtidi 'Mba ni; Mbi diyaki mwěngi, k' inyěni wa ngidi 'Mba ni;

36. Mbi diyakind' uhamba, k' inyěni wa bâtidi 'Mba ni; Mbi diyaki Mbi běkě, k' inyěni wa lumbiyi 'Mba; Mbi diyakindi o ntyogo, k' inyěni wa pâni o 'Mbambi jadi.

37. Vâkâna bayamu ba timbwani Mâ, na, Upangiyi ho yěněki l' Ávě na nja, ka hwě-hwa jed' Ávě ove? na ba evělě, ka hwě-hwa mâtidě Ávě ove?

38. Ho yěněki l' Ávě mwěngi, ka hwě-hwa ngid' Ávě ove? na b' uhamba, ka hwě-hwa bâtid' Ávě ove?

39. Nja 'gombe eahu e yěněkid' Ávě běkě, na o ntyogo, ka hwě-hwa viya Ávě-o jadi?

40. Nd' Upolo u ka timbwani bâ, na, Pakwěpâkwě Mbi vâki n' inyěni, na, Bwěsě k' inyěni o hakidini 'mbâkâ uhâlě wa ba tě b'-ina ekaba, o hakiyendi Mbi yâ.

41. Ndi A ka vâ tepě na ba 'nâ eměngwě, na, Věngěměkěni o 'Mbambi jadi, inyěni ba di hâkwěngo, o veyá via 'gombe yěhěpi, vi kenjakudwě děvil na enjěl jaju.

42. Ikabojana Mbi diyaki na nja, nd' o vëyi 'Mba ni beja : Mbi diyaki na evëlë, nd' o matidi 'Mba ni :

43. Mbi diyaki mwëngi, ndi wu ngakidi 'Mba ni ; uhamba, ndi wu bâtákidi 'Mba ni : Mbi békë, na o ntyogo, nd' o lumbakiyi 'Mba ni.

44. Ndi ba ka timbwana tepë Mâ, na, Upangiyi, ho yënëki l' Âvë na nja ove, na ba 'vëlë, na ba mwëngi, na b' uhamba, na b' ibë, na ba ntyogo, ndi ho hane Âvë ove?

45. Ndi A ka yavwani bâ, na, Pâkwë-pâkwë, Mbi vâki n' inyëni, na, Bwësë k' inyëni o ha hakidini 'mbâkâ uhâlë ekanë wu hakiyi 'Mba ni.

46. Ekaba ba ka 'landi o ivomudwë ja 'gombe yëhëpi, ndi bayam' o 'mënâ ya 'gombe yëhëpi.

KAPITA XXVI.

1. E diyakindi, o Jisus a békidi mepako tékame mehëpi pa, ka Mâ-a vâ na beyokwedi beaju, na,

2. Wa dimbakiyani na, hwi 'bale tombango i ndi 'sango ja Ikunduwa : Mwa-

na-moto a ka kândudwëndi ka wewě o krás.

3. Já ndi ja prist ja meolo, na balěndi, na batodu ba bato, já yolaně o ikenga ja prist eněně, a ma tubakwě na Kaiefas,

4. Ba ka hohonganakě ugono muabu u ka nângâně Jisus, na bâ-ba weya Mâ.

5. Ka bâ-ba vâ, na, Hanga o buhwa bo' isango, o banga etoko ya diya bato omě.

6. ¶ O Jisus a diyakidi o Bethani, o ndabo 'a Saimon ya 'gâlani,

7. Mwajo a vakind' o Mâ-a jadi, a diyi na egala ya alabastěr ya mavulě ma kango m' ihambe ikolo, ka mâ-a hovidě mâ o molo muaju o Mâ-a diyakidi diyango a jaka.

8. Nd' o beyokwedi beaju be yěni nonaně, be numbakindi, na, Imbaniya těkadi i lě ja nde?

9. Ikabojana mavulě tě ma kango ekama ma ma diyate ma hambakudwě ihambe iněně, na mâ ma věwě mekuge.

10. O Jisus a yowakidě yâ, ka Mâ-a vâ na bâ, na, O haka li mwajo njuke nande? a hi 'Mba ehavu eyamu.

11. Ikabojana mekuge me te n' inyěni egombe yěhěpi; ndi Mba diye n' inyěni egombe yěhěpi.

12. Ikabojana o yeně a hoviděngo mavulě tě ma kango ekama o nyolo 'amě, a hi yâ itongwě jamě.

13. Pâkwěpâkwě, Mbi vâki n' inyěni, na, Iboko viěhěpi via sango tě 'yam' ekaně vi ka hamanudwě o he yěhěpi, ovoně ekae tepě ya mwajo těkaně e di hango, e ka languěndi iyongidě jaju.

14. ¶ Já ndi j' umbâkâ wa jomu na be bale, a tubakwě na Judas Iskariot, a vala o prist iněně i jadi,

15. Ka mâ-a vâ na bâ, na, O ka vě li mbi nde, vâkâna mbi věndi 'nyěni Mâ? Ka bâ-ba panga na mâ mabo ma dâlě malalo.

16. A 'mbwakiyendi egombe e kândâkě Mâ oviya 'gombe těně.

17. Buhwa boa bōhoboho bo' isango ja pěmbě e ha 'bě na ilanda, ka beyokwedi bea viya o Jisus a jadi, na, O ka vaha lě hwě-ho kenjakě Ávě iboko vi jakě isango j' Ikunduwa ove?

18. Ka Mâ-a vâ, na, Kěkěni o mboka 'něně o moto ua giligili, wa vwi na mâ, na, Uyokwidi a ma vwi, na, Egombe 'amě ya bě ndi piělě; Mbi ka tatandi isango j' Ikunduwa o ndabo 'ávě na beyokwedi beamě.

19. Ka beyokwedi bea ha ka Jisus a le-
vaki bâ ; ka bâ-ba kenjë isango.

20. O kolo e diyaki ya pá, ka Mâ-a diya
na jomu na bebale.

21. O bâ-ba diyakidi ba jaka, ka Mâ-a
vâ, na, Pâkwěpâkwě, Mbi vâki n' inyěni,
na, 'mbâkâ ua njamba 'anyu a ka kândi
'Mba.

22. Ba yěněki ngěbě 'něně, ka bâ-ba yalě
o vâ o Mâ-a jadi, moto moto, na, Upangiya,
a i 'mba ?

23. Ka Mâ-a timbwana na bâ, na, A du-
bakě n' Umba ikadu o sěngě, mâ nd' a ka
kândě 'Mba.

24. Mwana-moto a 'landi, pani-ka yâ
e di lěndwěngo Mâ: ndi maguga na
moto těně ua Mwana-moto a ka kâ-
ndwě ! e diyakindi bwamu na moto těně
t' au jakwě.

25. Jâ ndi ja Judas, a kândâkiyi Mâ,
a timbwana, na, Paia-o, a nd' umba ?
Ka Mâ-a vâ na mâ, na, O vâki nonaně.

26. ¶ O bâ-ba diyakidi ba jaka, ka
Jisus a nângâ pěmbě, ka Mâ-a vambiya yâ
ibâtâ, ka Mâ-a buka yâ, ka Mâ-a vě yâ be-
yokwedi beaju, na, Nângâkâni, jakani ;
ekaně e nyolo 'amě.

27. Ka Mâ-a nângá sěngě ya kâpi, ka Mâ-a vĕ akeva, ka Mâ-a vĕ bâ yâ, na, Mâ-tâki yâni 'nyĕni bĕhĕpi;

28. Ikabojana ekama ndi makiya mamĕ ma panga ya kya ma hoviyeđi iyidĕ ja bobe boa baitĕ.

29. Ndi Mbi vâki n' inyĕni, na, Mba mâte pĕ njo 'pâkwĕ ebuma tĕ ya ukâdi ekae, kabo buhwa tĕbonĕ o 'Mba-mbi ka mâtĕ yâ ya kya n' inyĕni o ipangiya ja Paia.

30. O bâ-ba bĕkidi viembo tumbudĕngo, ka bâ-ba puma nala o ukodi mua Âlivi.

31. Já ndi ja Jisus ja vâ na bâ, na, Inyĕni bĕhĕpi o ka kâbândini o nyanga 'amĕ na bulu tĕkabo, 'kabojana e lĕndwĕngo, na, Mbi ka bweyandi Utati, na medâmbĕ mea mwanga me ka pajanganaka.

32. Ndi Uмба-mbi ka pumbuwĕ pĕ, Mbi ka 'landi o bohoboho n' inyĕni o Galili.

33. Ka Pitĕ a timbwana na vâ na Má, na, Tombekete bĕhĕpi ba kâbâkâte o nyanga 'vĕ, ndi mbi 'bĕ na ngudi mbi kâbâkĕ.

34. Jisus a vâ na má, na, Pâkwĕpâkwĕ Mbi vâki na nâvĕ, na, Na bulu tĕkabo, na

kuba na kâkâlâkâ, o ka hâhiyi 'Mba nj' ilalo.

35. Ka Pitě a vâ na Ju, na, Tombete na hwě na nâvě nd' o ka wě, mba hâhiy' Ávě. Yâ nyanga tě te ya beyokwedi bě-hěpi e vâkidi.

36. ¶ Jâ ndi ja Jisus ja viya na bâ o mwanga u ma tubakwě, na, Gěthsěmani, ka Mâ-a vâ na beyokwedi, na, Diyakani okava, o 'Mba-mb' 'ala ka kaliya okaoně.

37. Ka Mâ-a nângâ Pitě, na bana ba Zě-hadi babale, ka Mâ-a yalě ngěbě 'něně na nyolo vâhâ mětě.

38. Jâ ndi jaju ja vâ na bâ, na, Ilina jamě i yěněkě ngěbě 'něně mětě piělě n' iwedo; vengakiděni okava, o ka pepwanaki 'Mba ni.

39. Ka Mâ-a piya kwěi, ka Mâ-a kwa na boho boaju, a ka kalakiya, na, Paia-o, oningě na e t' e hamaka, ndi sěngě tě ya kâpi ekaně e tombake 'Mba; ndi hanga nyang' 'amě e vahakě, ndi ka 'vě o pangakě.

40. Ka Mâ-a vala o beyokwedi be jadi, ka Mâ-a kâbidě bâ ba yaka viyâ, ka Mâ-a vâ na Pitě, na, E lě, nde! wa yâlěni o pepuwi n' Umba iwěla jâkâ-ě?

41. Pepwakani n' inyěni o ka kalaki-

yani, o banga wa ngiyani o iyějudwě: ilina mětě i kokěngo ndi nyolo e ibě na ngudi.

42. Ka Mâ-a vala pě njo ibale, ka Mâ-a kaliya, na, Paia-o, ipě sěngě tě ya kâpi ekaně e ibě na ngudi e tombakě 'Mba, kabo Mba mâtâ yâ, upango muâvě u hamake.

43. Ka Mâ-a viya, ka Mâ-a kâbidě pě bâba yaka viyâ; 'kabajana mihâ mabu ma diyaki ma bě bodilo.

44. Ka Mâ-a dika bâ, ka Mâ-a vala pě, ka kaliya njo ilalo, ka Mâ-a vâte yâ ndaĝa tě.

45. Ka Mâ-a viya o beyokwedi beaju be jadi, ka Mâ-a vâ na bâ, na, Yakani nandi, yâjâkâni; umbwakiyateni, iwěla ja bě ndi piělě, Mwana-moto a kândudwěndi o benâ bea bato babe.

46. Umwakani, ho kěkeni: a kândâkě 'Mba a běndi piělě.

47. ¶ O Mâ-a diyakidi a kalaka, Judas, umbâkâ ua jomu na babale, a viya na 'bumbu eněně na mekwala na metumbe oviya prist iněně na batodu ba bato.

48. Nandi a kândâkiyi Mâ, a věki bâ ndembo, na, Uamě a ka pyâpyě vâkâna mâ ndi Mâ ně; bweyaki Mâ ni ndu.

49. Ka mâ-a hungana o vala o Jisus a

jadi, na, Mbolo, Paia: ka mâ-a pyâpyâ Mâ.

50. Ka Jisus a vâ na mâ, na, Nwëla, o ma viya lě ka ha nde? Jâ ndi jabu ja nangidě makadu o Jisus a jadi, ka bâ-ba nângâ Mâ.

51. Umbwakiyate, umbâkâ ua ba diyaki na Jisus a hambid' enâ 'aju, ka mâ-a hoduwa ukwala muaju, na kokaka uhayi mua prist eněně, ka mâ-a lena mâ ditâ jaju.

52. Jâ ndi ja Jisus ja vâ na mâ, na, Timbakě ukwala muâvě o iboko vřaju: 'kabajana ba nângâkě mekwala běhěpi ba ka nyangi na mekwala.

53. O piviyaki na Mbi 'bě na ngudi Mbi kalakiyě Paia, na Mâ-a vě 'Mba wâwâ jomu ja ligion na ligion ibale ja enjěl?

54. Ndi Malěndwě ma Anyambě ma ka timwě lě na-e, nana e ka diyě nonaně?

55. Ka Jisus a vâ na bebumbu o iwëla tědině, na, O ma viyandini o 'Mba-mbi jadi na mekwala na beposa ka nângâ 'Mba ona mwibi? Mbi ma diyaki diya Mbi yokwanakidě o těmpěl buhwa ka buhwa, o bweyi 'Mba ni.

56. Ndi yěhěpi ekae e hamakindi na ovaně nd' o Malěndwě ma basâki ma ka

timwě. Já ndi ja beyokwedi běhěpi ja dika Mâ, ka bâ-ba kweya.

57. ¶ Ba bweyakiyi Jisus ba valanaki Mâ o Kaiefas prist eněně a jadi, o balěndi na batodu ba diyaki yolaněngo.

58. Ndi Pitě a vitanaki Mâ yaviděngo o ikenga ja prist eněně, ka mâ-a ngiya ovoně, ka mâ-a diya na benami iyěně ja bea madi-kanido.

59. Prist iněně, na batodu, na ba 'hoka běhěpi, ba butakindi ndaga ja bovelaka opěla Jisus, na ovaně nd' o bâ-ba ka weyě Mâ.

60. Ndi bu duwaka; tombekete tali ja bojowa iitě i vakidi, bu duwaka. Nd' o madikanido ka ibale ja viya, tali ja bojowa,

61. Ka já-ja vâ, na, Ekaně a vâki, na, Mbi te na ngudi o buludě těmpěl y' Anyambě, n' Umbâ-mba longa yâ na hwi 'lalo.

62. Ka prist eněně a těmě, ka mâ-a vâ na Ju, na, Wa timbwanaka 'lombo? E lě nde ya 'kaba e pakwaka o pěl' 'ávě?

63. Ka Jisus a diya dâ. Ka prist eněně a vâ na Ju, na, Mbi kanakiyand' ávě na Anyambě ya eměná, na, langwakiya hwě ipě o ndi Kraist Mwana ua Anyambě.

64. Ka Jisus a vâ na ju, na, O vâkâ-ndi nonaně: Mbi vâki n' inyěni tepě, O

ka yěněndi Mwana-moto diyango o 'nâ eyomi ya ngudi, okava kělěbě, A vaka na bevindi bea oba.

65. Já ndi ja prist eněně ja nya ngâi jaju, na, A kilind' Anyambě; ho lě pi na nja mala-ě ma tali? Yěněkěteni, o yoki-ndini kya ikila jaju ja Anyambě.

66. O pikilakiya li na-e? Ka bâ-ba timbwana, na, A n' inyanga n' iwedo.

67. Já ndi jabu ja tuwa malě o boho boaju, ba ka bomaka Mâ; bâkâ ba bweyaka Mâ mabanjo.

68. Na, Âvě Kraist, sâkâkâ hwě, Nja a bweyaki Âvě?

69. ¶ Ndi Pitě a diyakindi o ipumaido j' ikenga; k' itângâ ja viya o mâ-a jadi, na, Âvě tepě o diyaki na Jisus ya Galili.

70. Ndi a hâkâki o boho boabu boa běhěpi, na, Mba 'wě ka 'vě o vâkě.

71. O mâ-a valakidi o 'lěmbě, k' itângâ ipâkwě ja yěně mâ, ka já-ja vâ na ba diyakid' omě, na, Ekaně tepě a ma diyaki na Jisus ya Nazarěth.

72. Ka mâ-a hâhâ pě n' ikana, na, Mba 'wě momo těně.

73. Kwěi ka ba tēměkidi piělě ba viya o

Pitě a jadi, na, Pâkwěpâkwě, âvě tepě uabu, 'kabajana mbâhi 'âvě ya dimbana-kiya.

74. Já ndi jaju ja yalě o kila na o kana, na, Mba 'wě momo těně. Elěngiaha tepě kuba e kâkâlâkâ.

75. Ka Pitě a yongidě ndaga ya Jisus e vâki na ju, na, Na kuba na kâkâlâkâ, o ka hâhi 'Mba nj' ilalo. Ka mâ-a puma o uhěngě, a ka yaka nangudi.

KAPITA XXVII.

1. O mu diyaki ubwa, prist iněně jěhěpi na batodu ba bato ba hakindi ehoka ya Jisus nyang' abu e ka weyě Mâ.

2. O bâ-ba běki Mâ katango ba valanaki Mâ, ka bâ-ba vě Mâ Gâven Pontius Pailat.

3. ¶ Já ndi ja Judas e kândâkiyi Mâ, o mâ-a yěněkidi na A kwendi, ja yěně ngěbě, ka mâ-a timbwana pě mabo ma dâlě malalo o prist iněně na batodu ba jadi,

4. Na, Mbi hango bobě o 'mbi kândâkidi makiya ma ha 'bě kobango. Ka bâ-ba vâ, na, Elombo e nd' ovaně o hwě-ho jadi? Yeně nd' eâvě.

5. A ngombwakidi dâlě o těmpěl, ka mâ-a puma; a kěkindi, ka mâ-a kělidě nyolo 'aju.

6. Ka prist iněně ja nāngâ dâlě, ka bâ-ba vâ, na, E 'bě bwamu na i vamakwě o ngu-mba, 'kabojana i ndi 'hambe ja makiya.

7. Ka bâ-ba ha 'hoka, ka bâ-ba hamba ehiki ya uměyi e tongakě bangi.

8. Ovaně nd' o 'hiki těně e tubakudwě, na, Ehiki ya makiya, na boa buhwa těkabo.

9. Já ndi ja ya Jěrimaia usaki e kalakidi ya hama, na, Ka bâ-ba nāngâ mabo ma dâlě malalo, ihambe ja nyang' 'aju e weyakidi, ua bana ba Israěl a tubakidi 'hambe;

10. Ka bâ-ba vě já o pělě ya 'hiki ya uměyi, ka Upangiyi a lenakidi n' umba.

11. Ka Jisus a těmě o boho boa Gâven: ka Gâven a uwa Mâ, na, Ávě nd' Upolo mua Jiu? Ka Jisus a vâ, na, O vâki yâ.

12. O Mâ-a bakakudwě na prist iněně na batodu au yavwanaka 'lombo.

13. Já ndi ja Pailat ja vâ na Mâ, na, Wa yokaka belombo beité ibeabu be pakwakě opěl' Ávě?

14. Au timbwanaka mâ ndaga na ya pá-kâ; já ndi ja Gâven ja mamana nangudi.

15. Nandi o isango tědině Gâven a ma

hulakidi mběmbě o ebimba e jadi mbwedi pākâ eabu e ma vahaka.

16. O 'gombe tēně ba diyaki na mbwedi ya kuma e tubakwě na Barabas.

17. O bâ-ba diyakidi yolaněngo ta, ka Pailat a vâ na bâ, na, A lě nja uanyu a vahakě na mbi hulakidě inyěni? Barabas, ipě Jisus, a tubakwě na Kraist?

18. Ikabojana a yowakiděndi na ivina ndi jabu i věni Mâ.

19. ¶ O mâ-a diyakidi o 'diya ya yěkě, ka mwad' 'aju a bandidě mâ, na, O diyake na 'lombo 'âvě e ka hayě moto tē uyamu ně, 'kabojana mbi ma yěněndi etuniya o ndâtâ eamě e ma yâtâ Mâ o buhwa.

20. Ndi prist iněně na batodu ba sombiyakiděndi bebimba na ba jombake Barabas, na bâ-ba weya Jisus.

21. Ka Gâven ya timbwana, ka mâ-a vâ, na, Ua babale ekaba o vahaka lě ni na mbi hulakidě 'nyěni nja? Ka bâ-ba vâ, na, Barabas.

22. Ka Pailat a vâ na bâ, na, Nandi, mbi ka ha lě Jisus a tubakwě na Kraist na-e? Ba bēhěpi mâ, na, A weyakwě o krâs.

23. Ka Gâven a vâ, na, Nande lě, A ma

ha lě nja bobě? Ndi ba yamaki pě nangudi wa, na, A weyakwě o krâs.

24. ¶ O Pailat o yěni na a yâle elombo, ndi kabo edungu e ka pangwěndi, ka mâ-a nângâ miba, ka mâ-a tuka makadu maju o boho boa 'bumbu, na, Mbi 'bě na makwa ma makiya ma moto tě uyamu ekaně: yeně nd' eanyu.

25. Já ndi ja bato běhěpi ja vâ, na, Makiya maju ma diyake na hwě na bana bahu.

26. ¶ Já ndi jaju ja huludě bâ Barabas: o mâ-a běkidi Jisus bomango, ka mâ-a vě Mâ ka kâ mudwě o krâs.

27. Ka sâjě ja Gâven ja nângâ Jisus o ikenga iněně, ka bâ-ba yolě njamba 'abu yěhěpi o Mâ-a jadi.

28. Ka bâ-ba duwa Mâ ngâi jaju, ka bâ-ba batidě Mâ ngâi j' ingâla.

29. ¶ O bâ-ba longakidi korowa ya mayà, ka bâ-ba tědě yâ o molo muaju, n' utumbe o ikadu jaju iyomi: ka bâ-ba huma mabângâ o boho boaju, ba věhěkě Mâ, na, Mbolo, Upolo mua Jiu!

30. Ba tuwakiya Mâ malě, ka bâ-ba nângâ utumbe, ba ka bweyaka Mâ o molo.

31. O bâ-ba běki Mâ věhěngo, ka bâ-ba věngidě Mâ ngâi, ka bâ-ba batidě Mâ ngâi

jaju mětě, ka bâ-ba 'lana Mâ ka weya
Mâ o krâs.

32. O bâ-ba pumakidi o bwebwe, ka bâ-
ba duwa moto ua Sairini dina na Saimon :
mâ nd' uabu a pangakidi na a bapake
krâs 'aju.

33. O bâ-ba pâkidi o iboko vi tubakwě
na Gâlgâtha, vi vânakwě, na, Iboko via
mbombo,

34. Ka bâ-ba vĕ Mâ vinegar e mâtákĕ,
hâbwěngo na bwayĕ: Mâ yâ vekango, au
bâbâkâ o mâtâ.

35. Ka bâ-ba kâmidĕ Mâ o krâs, ka bâ-ba
kaba ngâi jaju, ba hodwaka kwayi : na ova-
ně nd' o e kalakudwě na usâki e ka timwě,
na, Ba kabanaki ibâtâ jamĕ bâ mětĕ na bâ
mětĕ, ba hodwaka koto 'amĕ kwayi.

36. Bâ 'mĕ diyediye, ba pepwaka MÂ ;

37. Ka bâ-ba panidĕ ebuke 'aju lĕndwěngo
oba ya molo muaju, EKANĚ NDI JISUS UPOLO
MUA JIU.

38. Jâ ndi ja meibi mebale ja kâmudwĕ
na Ju, 'mbâkâ o 'nâ eyomi, 'mbâkâ o 'nâ
ya 'mĕngwĕ.

39. ¶ Ba ma tombaka baka, ba ma kilaki
Mâ, ba vugumakidĕ meolo meabu,

40. Na, Âvĕ o ka buludĕ tĕmpĕl, na nâvĕ

wa longa yâ na hwi 'lalo, yongakě nyol'âvé. Oningě na o ndi Mwana-Anyambě, hubaka oviya krás.

41. Yâ nyanga tě te ya prist iněně i vâkidi, ba věhěkě Mâ, na balěndi na batodu, na,

42. A ma yongaki bapâkwě; nd' A ibě na ngudi e yongakě Mâ mětě. Oningě na A ndi Upolo mua Israěl, A hubake oviya krás, nandi vâkâna ho kamidi Mâ.

43. A ma pitakiděndi Anyambě; ndi a věngěkidě Mâ nandi, ipě a ka vahate Mâ: 'kabajana A vâki, na, Mbi ndi Mwana-Anyambě.

44. Meibi tepě me kâmâkudwě na Ju, ba timbaki Mâ ndaga těně.

45. Nandi oviya joba meolo, ivititi i diya-kindi o he yěhěpi kwanga nala mawěra malalo.

46. O 'gombe ya mawěra malalo ka Jisus a yama na joyi oba, na, Eloï, Eloï, lama sabakthenae? yeně ndi, na, Anyambě 'amě, Anyambě 'amě, e lě nd' eâvé e senji 'Mba?

47. Bâka ba diyakid' omě těmetěme o bâ-ba yoki nonaně, ba vâki, na, Ekaně a ndakiyandi Elaias.

48. Elěngiaha tepě umbâká uabu a vala

umbila, ka mâ-a nângâ nyândâ, a ka londa-kě yâ vinegar, ka mâ-a kahidě yâ utumbe, ka mâ-a mâtidě Mâ.

49. Bapâkwě ba vâki, na, Dikaka, ho t' o yeně ipě Elaias a ka viyandi ka yongě Mâ.

50. ¶ Jisus o Mâ-a yami pě na joyi oba, ka Mâ-a dika ilina.

51. Na, umbwakiyate, unamba uněně mua těmpěl u pěhěkiyendi bepěhi oviya oba kwanga nala he: he e ka ninganaka, mala-le ma pěhěkiyě;

52. Malonga ma ka dubwanakiya, beken-go beité bea bato bayamu be diyaki wewe be pumbwaka,

53. Ba ka pumaka o malonga, ipumbuwa jaju tombango, ka bâ-ba vala o mboka-hole, ka bâ-ba yěněně o bato baitě ba jadi.

54. O Sěnturion na ba diyaki na mâ ba pepwaka Jisus, ba yěně he e ninganakě, na belombo tě be hamakidi beně, ba bangaki jângâ iněně, na, Mbambayě, ekaně A diyaki Mwana-Anyambě.

55. Bajo baitě ba diyakind' omě (ba hila-kě na masěyi) ba vitakidi Jisus oviya Gahili, ba hakiya Mâ;

56. Bâkâ ndi ba Meri Magdalini na Meri

nyangwě ya Jems na Josēs, na nyangwě ya bana ba Zěbadi.

57. O kolo e pādi, o pākind' omě enami ya momo ya Arimathia, dina na Josěf, mâ mětě a diyaki tepě eyokwedi ya Jisus ;

58. Ekaně a kěkindi o Pailat a jadi, a ka jombaka ekengo ya Jisus. Já ndi ja Pailat ja sombiya na ekěngo e vėkwě.

59. O Josěf a nāngākidi ekengo, ka mâ-a dinga yâ n' unamba mu' ivěla utano,

60. Ka mâ-a nangidě yâ o malonga maju mětě ma kya imaju ma pudwakidi o ilale ; ka mâ-a vungulidě ilale iněně o 'biyâ mua malonga ; ka mâ-a vala.

61. Meri Magalini na Meri mepâkwě ba diyakind' omě diyango, hohonganěngo na njama.

62. ¶ Buhwa bopâkwě bo vitakidě buhwa boa ikenjě, ka prist iněně na Farisi ba yolanakindi o Pailat a jadi,

63. Na, Pa, ho yongiděndi, na uyabani tēmuně a vākindi, o mâ-a diyakidi mihâ, na, Hwi 'lalo tombango, vākâna mbi pumbu-wendi.

64. Nandi vākâ na njama e sulakwě kwanga nala hwi 'lalo, o banga beyokwedi beaju bea viya na bulu ka iba Mâ, na bâ-ba

vâ na bato, na, A pumbuwendî oviya bawe-we, vâkâna iyaba ja madikanido i ka diyi bobe wa na ja bohoboho.

65. Ka Pailat a vâ na bâ, na, O teni na bavengidi; kĕkĕni, wa sulĕni nyanga 'anyu e ka yowĕ.

66. Ka bâ-ba vala, ka bâ-ba sulidĕ njama, ba ka yembakidĕ ilale, ba ka tĕkidĕ bavengi.

KAPITA XXVIII.

1. O ihuku ja Iyâjâ o majenjina ma bu-hwa boa wik boa bohoboho, ka Meri Magdalini na Meri mepâkwĕ ba viya ka hilĕ njama.

2. Na, umbwakiyate, he e ninganakĕ nangudi, 'kabojana enjĕl ya Upangiyi e hubaka oviya Hĕvĕn, ka yâ ya viya ka vungulidĕ ilale oviya ubiyâ, ka yâ ya diya o jâ.

3. Boho boaju bo diyakind' ona epĕlu-pĕlu, ngâi jaju botano ona snow:

4. Jângâ jaju ndi ja bapepuwi i likimanakidi, ba bi ona bekengo.

5. Ndi enjĕl e ka yavwanaka, ka yâ ya vâ na bajo, na, O bangake 'nyĕni: 'kabojana

mbi yowuděte na o butakandini Jisus, a weyakudwě o krás.

6. A 'bě okava, 'kabojana A pumbuwendí, ka Mâ-a vâkidi. 'Ka, yěněkeni iboko via Upangiyi vi ma nangiya.

7. Kěkěni wâwâ, ka langwakeni beyokwedi beaju, na, A pumbuwendí oviya bawewe; ndi, umbwakiyate, a 'landi o bboho n' inyěni o Galili; ovoně nd' inyěni o ka yěni Mâ ni: umbwakiyate, mbi languwendí 'nyěni.

8. Ka bâ-ba puma wâwâ oviya malonga na jángâ na mbya 'něně: ka bâ-ba vala umbila ka pâdě sango o beyokwedi beaju be jadi.

9. ¶ O bâ-ba kěkidi ka pâdě beyokwedi beaju sango, umbwakiyate, ka Jisus a lata na bâ, na, Mbolani. Ba ka bengakiya, ka bâ-ba kupaně Mâ o beko beaju, ba ka kala-kiya Mâ.

10. Ka Jisus a vâ na bâ, na, O bangakeni: valakani, o ka pâkiděni bana-bina sango, ovaně nd' o bâ-ba ka 'lě o Galili, ovoně nd' o bâ-ba ka yěně 'Mba.

11. ¶ O bâ-ba diyakidi ba kěkě, ka bave-
ngi bâkâ ba viya o mboka, ka bâ-ba levidě
prist iněně belombo beěhěpi be ma hama.

12. O bâ-ba yolanakidě na batodu, ka bâ-ba lata 'hoka, ka bâ-ba vě sâjě hika eitě,

13. Na, Vâki, na, Beyokwedi beaju be vaki na bulu, ka bâ-ba iba Mâ, o hwě-ho diyakidi ho yaka.

14. Oningě ekae ya pá o matâ ma Gaven, ho ka tundudi mâ, na hwě-hwa huludě njě-nji 'anyu.

15. Ka bâ-ba nângâ hika, ka bâ-ba ha ka ba ma levwě: ndaga těkaně e ngite langwakwě o Jiu ba jadi na boa buhwa.

16. ¶ Já ndi ja jomu ja beyokwedi na eyokwedi yâkâ ja vala o Galili o ukodi mua Jisus u levakiyi bâ.

17. O bâ-ba yěněki Mâ, ba ka kalakiya Mâ: ndi bâkâ ba bomaka penda.

18. Ka Jisus a viya ka kala na bâ, na, Ipanga jěhěpi i věwěngo 'Mba o Hěvěn na o he.

19. ¶ Kěkěni nandi, o ka levakiděni be-tomba beěhěpi, o baptisaki bâ ni na dina ja Hangwě na ja Mwana, na j' Ilina Iyamu.

20. O ka yokwakidi bâ ni o tata belombo beěhěpi ibeamě be jadi 'nyěni languwango. Ūmbwakiyateni, Mbi n' inyěni buhwa ka buhwa kwanga nala ihuku ja he.

IHUKU.

0 Bible Society, 100 20.

SANGO EYAMU

YA MARK E LĒNDĚKIDI.

THE GOSPEL ACCORDING TO

MARK,

TRANSLATED INTO THE BENGA LANGUAGE

BY THE LATE REV. JAMES L. MACKEY, AND WITH THE OTHER
GOSPELS REVISED AND HARMONIZED BY REV. R. H. NASSAU.

GABOON AND CORISCO MISSION, WEST AFRICA.

NEW YORK:
AMERICAN BIBLE SOCIETY,
INSTITUTED IN THE YEAR MDCCLXVI.

1881.

[Benga, 16mo.]

SANGO EYAM'

YA MARK E LĚNDĚKIDI.

KAPITA I.

1. Jali ja sango eyamu ya Jisus Kraist mwana ua Anyambe.

2. E lěndwěngo o basaki, na, Mbi loma-ngo utodu muamě o boho boâvě, u ka bonguwě njeya 'vě o boho.

3. Joyi j' umbâkâ i yamaka o nginga, na, Kenjakěni megâmbâ mea Upangiyi, pangakani njeya jaju de.

4. Jân a ma baptaisakandi o nginga, na mâ-a kalakiya baptilisma ya iluwa ja melema o ivěngidě ja bobe.

5. Bato ba 'he ya Judia, na ba Jěrusalěm, ba kěkind' o mâ-a jadi, bâ běhěpi ba ma baptaisakwěndi na mâ o viho Jordan, ba měměkě mabe mabu.

6. Jân a ma bâtâkândi ngâi ja mevâtâ mea kaměl, n' utumba mu' ekato tingango; a jaka lohěnjěnjě na boyi boa 'hiki.

7. A kalakiya, na, O vakand' Umbâkâ o mbuhw' 'amě, ngudi wa n' umba, uHINGA mua makogo maju umuamě u ha ibě weyango n' ibalama n' umba-mba 'njuwa mâ.

8. Mbi baptaisango 'nyěni mbambayě na miba, ndi A ka baptaisandi 'nyěni n' Ilina Iyamu.

9. E diyakindi o hwi tědině ka Jisus a viya oviya Nazarěth ya Galili, ka Mâ-a baptaiswě na mâ o Jordan.

10. A jabwakate o kindiki, ka Mâ-a yěně oba e jadi bwe, Ilina ona mbenga i hubaka o Mâ-a jadi :

11. Ka joyi ja viya oviya oba, na, O Mwan' 'amě a tândâkě, a tândâkidě 'Mba bwamu.

12. Ka Ilina ja validě Mâ o nginga, o njo pâkâ.

13. A diyakindi o nginga ovoně mabo ma hwi manai, A yějěkudwě na Setan : A diyakindi na tito : ka enjěl ja haya Mâ.

14. O Jân a běkidi vamwěngo o ntyogo, ka Jisus a viya o Galili, A langwaka sango-eyamu ya ipangiya ja Anyambě,

15. Na, Egombe e pândi, ipangiya ja Anyambě ja bě ndi piělě : uluakani melema, n' inyěni o ka kamakidi sango-eyamu.

16. O Mâ-a diyakidi a tamwaka baka na etima ya Galili, ka Mâ-a yěně Saimon, na mwana-nyangwě Andru, ba dulaka 'lâba o 'tima, ba diyaki mehombwedi.

17. Ka Jisus a vâ na bâ, na, Vitanaki 'Mba ni, vâkâna Mbi pangindi 'nyěni mehombwedi mea bato.

18. Ka bâ-ba dika belâba beabu njo tě ya pâkâ, ka bâ-ba vitě Mâ.

19. O Mâ-a běkidi yaviděngo kwěi, ka Mâ-a yěně Jems mwana Zěbědi, na mwana-nyangwě Jân, ba diyaki tepě o elende, ba hângâkâ belâba beabu.

20. Ka Mâ-a ndiya bâ njo tě ya pâkâ, ka bâ-ba dika hangw' 'abu Zěbědi o elende na ba ma hakiya mâ, ka bâ-ba vitě Mâ.

21. Ka bâ-ba vala o Kapěrnaum; o buhwa boa Iyâjâ, ka Mâ-â ngiya o tyâtyi 'abu, A ka yokwakidě.

22. Ba mamakindi iyokwanidi viaju, 'ka-bojana A yokwakidi bâ bwěšě ona moto a di na ipangiya, ndi hanga ka balěndi.

23. Momo a diyakindi o tyâtyi 'abu n' ilina ibe; ka mâ-a yama,

24. Na, Dikaka hwě mbwe, ho lě na nâvě nande, Âvě Jisus ya Nazarěth? O ma viyi

ka weya hwě? Mbi yowudět' Ávě, Ávě
ndi Umbáká ua Anyambě ua Hole.

25. Ka Jisus a kandidě má, na, Diyaka
dá, na návě wa puma o má-a jadi.

26. O ilina ibe i njimi má, ka já-ja
yama na jöyi oba, ka já-ja puma o má-a
jadi.

27. Ka bâ bēhēpi ba mama imama i pa-
ngakě bâ uwanaka bâ mětě na bâ mětě,
na, Ekae e lě nja 'lombo-ě? Vi lě nj' iyo-
kwanidě via kya ekavi? 'kabojana n' ipa-
ngiya a sombiyakěndi tombete malina mabe
na má-ma yokiyate má.

28. Ka kuma 'aju ya hamana wáwá o
hanganě tě ya Galili ně yēhēpi.

29. O bâ-ba pumakidi o tyátyi, ka bâ-ba
ngiya o ndabo ya Saimon na Andru; na
Jems na Jân ba diyakind' omě.

30. Ndi nyangwě ya mwad' 'a Saimon
a diyaki na mehiyo mea ivěvu bya; kwěi
ka bâ-ba languwa Má o pěl' 'aju.

31. Ka Má-a viya ka bweya má na 'ná,
ka Má-a 'mudě má; elěngiaha tepě ka
ivěvu ja dika má, a ka hakiya bâ.

32. O joba i kweyakiyedi, na kolo, ba va-
nakindi mebēdi meēhēpi o Má-a jadi, na ba
diyaki na dēvil.

33. Ka mboka yěhěpi ya yolaně o ubiyâ.

34. Ka Mâ-a yongě baitě ba diyaki na bebědi bea mangâ maitě, ka Mâ-a pumě děvil iitě, Au tândâkâ děvil i kalaka; 'kabojana ba yowakidi Mâ.

35. Ka Mâ-a 'muwa n' ubwa-n' ubwa, buhwa bo t' o bumuwa, ka Mâ-a vala o iboko via ikutakuta; A ka kalakiya.

36. Saimon na ba diyaki na ju ba vitakidi Mâ.

37. O bâ-ba běki Mâ duwango, ka bâ-ba vâ na Mâ, na, Bato běhěpi ba vahakand' Âvě.

38. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Ho kekeni o mboka ipâkwě, ovaně nd' Umba-mbi ka kaliy' ovoně tepě, 'kabojana tina 'amě e vanakidi ndi yâně.

39. Ka Mâ-a kaliya o tyátyi ijabu o Galili yěhěpi, na Mâ-a věngěkidě děvil.

40. Egálani e vakindi o Mâ-a jadi, ka yâ-ya balama, e ka hâhâlakidě Mâ, na, Oningě wa panga o te na ngudi e yongakě 'mba.

41. Ka Jisus a yěně mâ ngátâ, ka Mâ-a hambid' enâ, ka Mâ-a kupaně mâ, na, Mbi pangindi; yongaka.

42. Elěngiaha A kala, tepě egálani e věngěměkě, ka mâ-a yongwě.

43. Ka Mâ-a kelevidě mâ, ka Mâ-a timbě mâ.

44. Ka Mâ-a vâ na mâ, na, Bandamakidě o langwake moto, ndi kěkě, levakidě nyolo 'ávě prist, na nâvě wa vě o pělě ya iyongwě jávě belombo bea Mosès be vâkidi, ka tali o bâ-ba jadi.

45. Ka Mâ-a vala, a ka kenakě yâ n' iněně mětě, i pangaka Jisus a diye na ngudi e pâkě o mboka o bwebwe, nd' A ka diyaka kabo o loboko la nginga; bato ba ma vakandi o Mâ-a jadi oviya hanganě yěhěpi.

KAPITA II.

1 Ka Mâ-a vala pě o Kapěrnaum hwi jákâ tombango, ka sango ya 'luanidě, na, a bě nd' o ndabo.

2. Ka bato baitě ba yolaně o njo pâkâ, ba diye pě na ngudi ba kokakě o ndabo, tombe n' ubiyâ; A ka kalakiya ndaga o bâ-ba jadi.

3. Ka bâ-ba viya o Mâ-a jadi na moto a diyakidi na ebědi ya nyolo limbelimbe, a diyaki bapwěngo na bato banai.

4. O bâ-ba diyakidi ba·diye na ngudi e pakiyě o Mâ-a jadi 'kabojana ebimba, ka bâ-ba tuba unyuwa o ndabo 'aju e diyakidi; o bâ-ba diyaki mâ tubango, ka bâ-ba hubě ikondo ja ubědi mua nyolo limbelimbe u diyakidi.

5. O Jisus a yěnekidi ikamidě jabu, ka Mâ-a vâ na ubědi mua nyolo limbelimbe, na, Mwana-o, mabe mâvě ma 'yidwěnd' âvě.

6. Ndi balěndi na bahuhu ba diyakind' omě diye-diye, ba ka kalaka na melema meabu,

7. Na, E lě nde ya momo tēkaně e kilakě Anyambě kakana? Nja ka 'yidě mabe kabo Anyambě dipâ?

8. Elěngiaha o Jisus a yowakidi n' ilina jaju na ba pikilakiyandi bâ mětě na bâ mětě, ka Mâ-a vâ na bâ, na, O pikilakiya li belombo tēkabe o melema meanyu nande?

9. Nana e ndi bobâbu na vâ na ubědi mua nyolo limbelimbe, na, Mabe mâvě ma 'yaku-dw' âvě, na ba vâ, na, Umwaka, na nâvě wa nângâ ikondo jâvě, na nâvě wa tamuwa?

10. Nd' ovaně nd' inyěni o ka yowěni, na, Mwana-moto a na ngudi e 'yakidě mabe o he (ka Mâ-â vâ na ubědi mua nyolo limbelimbe, na),

11. Mbi vwi na nâvě, na, Umwaka, nângâkâ ikondo jávě, na nâvě wa 'la o ndabo 'âvě.

12. Elëngiaha, tepě ka mâ-a 'muwa, ka mâ-a nângâ ikondo jaju, ka mâ-a vala o boho boabu boa běhěpi; já ndi jaju ja běhěpi ja mama, ba ka bendakě Anyambě, na, Ho ha yěnete yâ kakana.

13. Ka Mâ-a vala pě njo 'pâkwě baka na etima, ka 'bumbu yěhěpi ya kâbidě Mâ, a ka yokwakidě bâ.

14. O Mâ-a diyakidi a tombaka, ka Mâ-a yěně Livai mwan' 'a Alfius diyango o inângâñido via pago, ka Mâ-a vâ na mâ, na, Vitakě 'Mba. Ka mâ-a 'muwa na vitě Mâ.

15. E diyakindi o Jisus a diyakidi a jaka o ndabo 'aju kakana, bayoli-pago na bato babe ba diyaki tepě, na Jisus na beyokwedi beaju ta; 'kabajana ba diyaki baitě, ka bâ-ba vitaně Mâ.

16. O balěndi na Farisi ba yěni Mâ-a jaka na bayoli-pago na bato babe, ka bâ-ba vâ na beyokwedi beaju, na, E lě nde eaju e mâtâ-kě na e jakě na bayoli-pago na bato babe.

17. O Jisus a yoki yâ, ka Mâ-a vâ na bâ, na, Ba di mepeha, ba vahaka uganga; ndi kabo ba běkě: Mbu vaka ka ndiya bato

bayamu, ndi kabo babe na, ba luwake melema.

18. Beyokwedi bea Jân na bea Farisi ba ma diyakandi ba hindinaka njo jâkâ, ka bâ-ba viya, ka bâ-ba uwa Mâ, na, E lě nde ya beyokwedi bea Jân na bea Farisi be diyakě be hindinaka, ndi beávě be hindine.

19. Ka Jisus a vá na bâ, na, Mbweyi j' ubayi i ka yâlěte o hindina o ubâmbi u di na já? Ulingo 'muabu u di n' ubâmbi i 'bě na ngudi o hindina.

20. Ndi hwi i vakandi j' ubayi u ka nângânwě bâ, nandi běngě ba hindinake o buhwa těboně.

21. O 'bě na moto a ka tumě epěhi y' unamba mua kya o ngái ya vyo, vâkâna epěhi tě e hângâkwě ně e ka paděndi ya vyo, n' ibeku ja kena.

22. O 'bě tepě na moto a vamakě ivě ja kya o mbuta ja vyo, vâkâna ivě ja kya i ka tumbidi mbuta na ivě ja hoviya, na mbuta ja jongoliya: ndi ivě ja kya i vama kwěndi o mbuta ja kya.

23. O buhwa boa Iyâjâ, A diyakindi a tamwaka o meanga mea poti kakana; ka beyokwedi beaju bea yalě ibuka ja poti o bâ-ha diyaki ba kěkě.

24. Ka Farisi bá vâ na Mâ, na, Yěněkěte, e lě nde 'abu e hakě, o buhwa boa Iyâjâ, e ha ibě hohonganěngo ?

25. Ka Mâ-a vâ na bá, na, O ha langeteni ka Devid a hakidi o mâ-a diyakidi na mala, na mâ-a yoka nja, mâ na ba diyaki na ju ?

26. O mâ-a kěkidi o ndabo 'a Anyambě o 'gombe ya Abaiethar prist eněně, ka mâ-a ja pěmbě y' ilevudwě, e ha 'bě hohonganěngo na o ja ndi kabo prist, ka mâ-a vě tepě ba diyaki na ju.

27. Ka Mâ-a vâ na bá, na, Iyâjâ i vela-kudwi moto, ndi hanga na moto a velakudwi Iyâjâ.

28. Vâkâna Mwana-moto a ndi Upangiyi tepě mua Iyâjâ.

KAPITA III.

1. Ka Mâ-a vala o tyátyi 'abu epâkwě njo: moto a diyakind' omě a diyakidi enâ vivilaniyango.

2. Ba ka běmběkě Mâ na ipě A ka yongi mâ o buhwa boa Iyâjâ, ovaně nd' o bá-ba ka hěnjě Mâ.

3. Ka Mâ-a vâ na momo a diyakidi enâ vivilaniyango, na, Těměkě o hanganě.

4. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, E te hohonga-nëngo o ha bwam' o hwi j' Iyâjâ, ipě o ha bobě? o yongě 'mënâ, ipě o weya? Ka bâ-ba diya dâ.

5. Ka Mâ-a tamuwa bâ na ngambi, A yënëkě ngěbě o melema meabu mekoló, ka Mâ-a vâ na momo, na, Hambakidě enâ 'vě. Ka mâ-a hambidě: ka enâ 'aju ya timba upeha pani-ka epakwě.

6. Ka Farisi ba puma, ka bâ-ba paniya o vala o 'hoka na Herodian o pěl' 'aju, nyang' 'abu o ka weyaně Mâ.

7. Ndi ka Jisus a vëngëmě na beyokwedi beaju na 'la o 'tima : ebumbu eněně e vitakě Mâ oviya Galili na Judia,

8. Na oviya Jërusalëm na oviya Idumia, na o pělě 'pâkwě ya Jordan na ba Tair na Saidon, ebumbu ya bato eněně e vakind' o Mâ-a jadi, o bâ-ba yoki belombo beaju be haki beněně.

9. Ka Mâ-a kala na beyokwedi beaju, na, elende ehâlě e vengakidě Mâ, o banga ebumbu ya dibidě Mâ.

10. Ikabojana a yongakidi bato baitě, ovaně nd' o bâ-ba pinyilakidě o kupaně Mâ, tango e diyaki na bebědi yehěpi.

11. O malina mabe ma yěni Mâ, ma ka

kwaka o boho boaju, ma ka yamaka, na, O i Mwana ua Anyambě.

12. Ka Mâ-a languwa bâ, na, ba pangake Mâ-a yowanakě.

13. Ka Mâ-a beta o ukodi, ka Mâ-a ndiya ibaju ba vahakidi; ka bâ-ba pá o Mâ-a jadi.

14. Ka Mâ-a kenjě jomu na babale, na ba diyaki na Ju, ovaně nd' o Mâ-a ka lomě bâ ka kaliya,

15. Na bâ-ba bi na ngudi o yonganakě mebědi, na e pumanakě děvil :

16. Saimon uaju a vangakidě na Pitě ;

17. Jěms ja Zěbědi, na Jân mwan'-'a-nyangwě na Jems, ibaju ba vangakidě, na, Boaněrjes, i weyaki, na Bana-ba-ngadi :

18. Na Andru, na Filip, na Bartholomiu, na Mathiu, na Thomas, na Jems ja Alfeus, na Thadius, na Saimon ya Kenan,

19. Na Judas Iskariot a kândâkiyi Mâ : ka bâ-ba ngiya o ndabo.

20. Ka ebumbu ya lataniya pě epâkwě njo, ba diye na ngudi e jakě na beja.

21. O mbweyi jaju i yoki yâ, ka bâ-ba vala ka bweya Mâ ; 'kabojana ba vâki, na, A potwakandi.

22. ¶ Ka balěndi ba vakiyedi o Jěrusalěm

ba vâ, na, A na Biëlzibub, A vëngëkidëndi dëvil na ngudi y' upolo mua dëvil.

23. Ka Mâ-a ndiya bâ o Mâ-a jadi, ka Mâ-a vâ na bâ na mekanakâdi, na, Setani a lë a yâlâkë o vëngidë Setani na-e ?

24. Oningë ipangiya ja pëhë já mëtë, ipangiya tëdinë ja yâlë o tëmë.

25. Oningë ndabo ya pëhë yâ mëtë, ndabo tënë ya yâlë o tëmë.

26. Ndi oningë Setan a yanaka na mâ mëtë, a di pëhëngo, a yâlë o tëmë, vâkâna a pândi 'huku.

27. O ibë na moto a ka yâlë o ngiya o ndabo ya moto ukolo, na jongolidë jumba jaju, kabo a t' o kata moto ukolo katango, nandi bëngë a jongolakidë ndabo 'aju.

28. Pakwëpâkwë Mbi vâki na inyëni, na, Mabe mëhëpi ma te ma iyakudwë bana ba bato, n' ikila ja Anyambë nyang' 'abu e ka kilë yëhëpi ;

29. Ndi a ka kilë Ilina Iyamu a 'yidwe, ndi a na mahihi ma yëkë ya 'gombe yëhëpi.

30. Ikabojana ba vâki, na, A na ilina ibe.

31. ¶ Nandi ka bana ba nyangwë na

nyangwě ba viya, tēměngo o bwebwe, ka bâ-ba lomidě Mâ, ba ndakiya Mâ.

32. Ebumbu e diyaki Mâ lungango, ka bâ-ba vâ na Ju, na, Yěněkěte, nyángwě na bana ba nyángwě ba vahakand' Ávě o bwebwe.

33. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Jaie a lě a nja, tombe na bana-b'-ina lě ba nja ?

34. Ka Mâ-a hilě ba diyaki diye-diye, ka Mâ-a vâ, na, Yěněkěte jaie na bana-b'-ina !

35. Uěhěpi a ka hayě upango mua Anyambě, mâ nd' a di mwan'-ina na jaie.

KAPITA IV.

1. Ka Mâ-a yalě pě iyokudě baka na etima ; ka ebumbu eněně ya yolaně o Mâ-a jadi, ka Mâ-a vama o elende, ka Mâ-a diya o etima: ebumbu yěhěpi e diyakindi piěle na etima o uhěkě.

2. Ka Mâ-a yokudě bâ belombo beitě na mekanakâdi, ka Mâ-a vâ na bâ o iyokwanidi viaju, na,

3. Yokolakiděni, uliyi u kěki ka liya ibângâ :

4. E diyakindi, o mâ-a mwanjidi, jákâ i kwakindi o pĕpĕkĕ ja njeja, ka lonâni la oba la viya ka sâsâ já.

5. Ka jákâ ja kwa o beĕngĕ, o ha diyaki na mahĕ maitĕ; elĕngiaha tepĕ ka já-ja puma, 'kabajana ju diyaka na ndiba ya mahĕ.

6. O joba i pumidi ka já-ja bâmbâlâniya; 'kabajana ju diyaka na metamba, i vivilana-kiyendi.

7 Ka jákâ ja kwa o mekanda, o mekanda me tombuwedi ka meâ-mea ha já kâlu, i jaye bebuma.

8. Ka jákâ ja kwa o mahĕ mayamu, ka já-ja yĕkĕmĕ bebuma, i ka tombwaka, i ka vuhaka, ka já-ja ja bebuma beitĕ, jákâ mabo malalo, jákâ utoba, jákâ kama.

9. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, A di na matâ ma yokakĕ, a yokake.

10. O Mâ-a diyaki dipâ, ba diyaki na Ju na jomu na bebale, ba uwaki Mâ ukana-kâdi tĕ.

11. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Inyĕni nd' o didini vĕwĕngo iyowĕ ja mahâwĕ ma ipangiya ja Anyambĕ: ndi o ba ha 'bĕ omĕ belombo tĕkabe beĕhĕpi be hakwĕ na mekanakâdi:

12. Boyěněkě ba ka yěněte, ndi ba yowe; boyokaka, ba ka yokate, ndi ba bweyidě; o banga ba 'luwa egombe t' egombe, na mabe mabu ma 'yudwě bâ.

13. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Wa 'wěni ukanakâdi tĕkamu? nd' o ka yowě li mekanakâdi mečĕpi na-e?

14. Uliyi a liyakě ndaga.

15. Ekaba ndi ba pĕpĕkě ya njeja o ndaga i liyakwě, o bâ-ba bĕkě yokango, na Setan a viya ka nângâ ndaga i liyakudwě o melema meabu.

16. Ekaba tepě ba liyakwě o beěngě, ba bĕkě ndaga yokango, na bâ-ba hungana o pahiya yâ na mbya :

17. Ndi bâ mĕtĕ ba diye na metamba, ovaně nd' o bâ-ba diyakě o 'gombe; kwěi o betuniya na njuke be ka pâyě o nyanga ya ndaga, elěngiaha na bâ-ba kâbâ.

18. Ekaba ndi ba liyakwě o mekanda; ba bĕkě ba yoka ndaga,

19. Manaka ma emĕnâ tĕkae, n' iyabana ja bonĕně, n' ivaha ja belombo bepâkwě, o beâ be ka ngiyě, vâkâna be weyaki ndaga, na yâ-ya bě ekomba.

20. Ekaba ndi ba liyakwě o mahě mayamu: ba bĕkě ndaga yokango, na bâ-ba

pahiya yâ, na bâ-ba ka pumakě bebuma, bâkâ mabo malalo, bâkâ mab' utoba, bâkâ kama.

21. ¶ Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Vitwa vi vanakwěndi ka vamwě o ibongalo ja kwe, na b' ibongalo j' ikondo? via tědwě o uhângâ?

22. O ibě na 'lombo e di kutamango e ka měndě e yowaně, tombe na jadi ilimbo vâkâna e ka pâdwěte o bwe.

23. A di na matâ ma yokakě, a yokake.

24. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Bandamakidi nyang' 'anyu e yokakě: nyanga 'anyu e ka yějěně, yâ tepě e ka yějwěně inyěni; o inyěni o jadi ba ka' yokě, bâ te ba ka věwě wa.

25. A janidi mâ t' a ka věwě, a ha 'bě ně a ka nângânwěndi tombe na eaju e duwakě.

26. ¶ Ka Mâ-a vâ, na, Ipangiya ja Anyambě i ndi kakana, bwěsě ona moto a mwanjaka ibângâ o he;

27. Na mâ-a ka yaka, a 'mwaka bulu na mwehe, na ibângâ ja puma na já-ja tombuwa, a yowě ka yâ e jadi.

28. Ikabojana he e pumakěte bebuma beaju mětě; o bohoboho nd' utondo, nandi

běngě molo u páke, kwěi běngě mihâ mětě ma pumake o molo.

29. Nd' o ebuma e běkě yádângo, elěngiaha vâkâna a lomakandi ubenji, 'kabajana juma i pândi.

30. ¶ Ka Mâ-a vâ, na, Ipangiya ja Anyambě ho ka kwanidě lě já na nja 'lonbo-ě? na ka yějě lě já na nja ukana-kâdi?

31. E t' ona utonga mua 'buma ya mutard, e jadi, o yâ e liyakwě o he, bohâlě wa na bebuma bepâkwě be jadi o he :

32. Nd' o yâ e běkě liwěngo na yâ-ya tombuwa, na yâ-ya bě eněně wa na bele bepâkwě behâlě, na yâ e ka hambakidě melabe meněně, ovaně nd' o lonâni la oba lo diyakě o edingiha ya yâ.

33. A kalaki na bâ ndaga na mekana-kâdi těkame meitě, nyanga 'abu e diyaki na ngudi e yokakě.

34. Nd' Au kalaka na bâ kabo na ukana-kâdi ; o Mâ-a diyakě na beyokwedi beaju dipâ, ka Mâ-a pěhě bâ belombo beěhěpi.

35. Bâ buhwa tě, o yâ e diyaki kolo, ka Mâ-a vâ na bâ, na, Ho jabwakeni o mwidi 'pâkwě.

36. O bâ-ba běkidi ebumbu 'a bato ti-

mběngo, ka bâ-ba nângâ Mâ ka Mâ-a diyakidi o elende ; belende bepâkwě be diyaki tepě na Mâ.

37. Ka ukudikudi mua upupě mua vunganga ; mekeba me bweyaka elende ; e ka 'mbaka o hinga.

38. A diyakindi o mahina bya o epondoma ; ka bâ-ba 'mudě Mâ, ka bâ-ba vâ na Mâ, na, Uyokwidi, wa yěněk' isâlâ, na o banga hwa kuga ?

39. Ka Mâ-a 'muwa, ka Mâ-a kandidě upupě, ka Mâ-a vâ na etima, na, Běmbělě, hwěměkiyě. Ka upupě mu-a wa, mu-a bě uděmbě uněně.

40. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Jângâ iněně i lě ja nde ? E lě nd' eanyu e ha 'bě n' ikamidě ?

41. Ka bâ-ba banga jângâ iněně, ba ka himaka bâ mětě na bá mětě, na, Ekaně mcto a lě nja jângâ-ě, tombe upupě na etima bea yokiyate Mâ.

KAPITA V.

1. Ka bâ-ba pâ o mwid' upâkwě mua etima o ehe ya ba Gadara.

2. O Mâ-a hubakidi o elende, elëngiaha tepě ka Mâ-a lata na momo omě a diyaki n' ilina ibe a viya o malonga,

3. A ma diyaka o malonga, o diye na moto a ka hukě mâ, tombe n' uhingana-kano ;

4. Ikabojana a ma bweyakwëndi njo iitě, a vamakwě o meboka na mehinganakano, na mâ-a bukaka mehinganakano, meboka me waka. O diye na moto a ka lumbidě mâ.

5. A ma diyakandi egombe yěhěpi, na bulu na mwehe, o mekodi na malonga, a yamaka, na mâ-a lumaka nyolo 'aju na malale.

6. Nd' o mâ-a yěněki Jisus na masěi maitě, ka mâ-a 'la umbila, ka mâ-a kaliya Mâ,

7. Ka mâ-a yama nangudi, na, Eahu na nâvě 'lě nde, Jisus, Mwana-Anyambě e didi oba mětě. Mbi kanakiyand' âvě na Anyambě, na, o yěněkidě 'mba majili.

8. Ikabojana a vâki na mâ, na, Vëngě-měkě o momo těně, âvě, ilina ibe.

9. Ka mâ-a uwa mâ, na, Dina jâv' i lě nja? Ka mâ-a timbwana, na, Dina jamě ndi Lijân, ikabojana ho ndi baitě.

10. Ka mâ-a hâhâlidě Mâ nangudi, na, a dumake bâ o ehe tĕně.

11. Piělě n ukodi omě o diyakindi bo-kweya bonĕně boa ngweya bo jaka.

12. Ka dĕvil jĕhĕpi ja hâhâlidě Mâ, na, Valakidě hwĕ ọ ngweya, ovaně nd' o hwĕho ka ngiyě jâ.

13. Ka Jisus a bâbâ, o njo pâkâ. Ka malina mabe ma puma, ka mâ-ma ngiya o ngweya, ka bokweya boa huba umbila umbâkâ o mbelenge o etima (bo diyakindi pani-ka tâjen ibale) ka boâ-boa lâka o 'tima.

14. Ba ma jakidě ngweya ka bâ-ba kweya, ka bâ-ba languwa yâ o mboka na o 'hiki. Ka bâ-ba valanidě ka yĕně e ma hama yĕně.

15. Ka bâ-ba pâ o Jisus a jadi, ka bâ-ba yĕně a diyaki na dĕvil, a diyaki na Lijân, bătudwĕngo, diya, a bĕ bwamu; ka bâ-ba banga.

16. Ba yĕněki yâ ka bâ-ba languwa bâ nyanga e ma hama na a diyaki na dĕvil, na o pĕlĕ ya ngweya tepĕ.

17. Ka bâ-ba yalĕ Mâ iuwa ja na A vĕngĕmĕke o betĕbě beabu.

18. O Mâ-a pâkidi o elende, a diyakidi

na děvil 'ně a háhálákidi Mâ, na, a diyake na Ju.

19. Ndi Jisus au bábákâ má, nd' A vâki na má, na, Kěkě o 'anyu o 'tâkâ 'âvě e jadi, o ka langwakiya bâ belombo beněně bea Anyambě be jad' âvě hango, na nyang' 'aju e yěnid' âvě ngâtâ.

20. Ka mâ-a vala, a ka yalakě o hamanidě o Děkapolis, nyanga ya belombo beněně bea Jisus be hakiyi má; ka bato běhěpi ba mama.

21. O Jisus a jabwaki pě na elende o mwidi 'pâkwě, bato baitě ba kumanakidě-ndi o Mâ-a jadi; a diyaki piělě na etima.

22. Ka enami yâkâ ya tyâtyi, dina na Jairus, ya viya omě; o mâ-a yěni Mâ, ka mâ-a kwa o beko beaju,

23. A ka háhálákidě Mâ nangudi, na, Mwan' 'ame ua mwajo ua nděmbě a bowa-ka; pâkâ, ka nangidě makadu mâvě o mâ-a jadi, ovane nd' o mâ-a ka yongě; na mâ-a diya.

24. Ka Jisus a vala na ju: ka bato baitě ba vitaně Mâ, ba ka pambalakidě Mâ.

25. Mwajo n' uhuhu a diyaki n' ulema mua makiya jomu ja mepuma na mepuma mebale,

26. A yěněkě njuke eněně na meganga 'meitě, ka mâ-a pelidě belombo beaju beěhěpi, ndi a diye na ngudi e yongakě, ndi kabo bololuaka pě wa,

27. O mâ-a yokidi o pělě 'a Jisus, ka mâ-a viya o kopya ovaně o mbuhwa, ka mâ-a kupaně ngâi 'aju.

28. Ikabojana a vâki, na, Pagate 'mba kupaně ngâi jaju, vâkâna mbi yongindi.

29. Elěngiaha tepě ka tongo ya makiya maju ya yaha: ka mâ-a yowě o nyolo na, a yongudwěndi oviya ebědi těně.

30. Elěngiaha ka Jisus mâ mětě a yowě na, ngudi y' iyonganě e pumindi o Mâ-a jadi, ka Mâ-a timbě iběyi o ba sâtaki Mâ ba jadi, na, Nja a kupanakě ngâi jamě?

31. Ka beyokwedi beaju bea vâ na Mâ, na, O yěněkěte ebumbu e pambalakid' Ávě, nd' O ka vâkâ pě, na, Nja a kupaně 'Mba?

32. Ka Mâ-a tamuwa kěběngě-kěběngě iyěně ja a ma ha 'lombo těeně.

33. Ka mwajo a banga, a ka likimaka, 'kabojana a yowakiděte e hamakidi o mâ-a jadi, ka mâ-a viya ka kwa o beko beaju, ka mâ-a languwa Mâ pâkwěpâkwě yěhěpi.

34. Ka Mâ-a vâ na mâ, na, Mwa-mwajo,

ikamidě jávě i yongiděndi ávě; kěké na jonga, o ka diyaka upeha oviya eběd' ávě.

35. O Mâ-a diyakidi a kalaka, ka bato ba viya o ndabo ya enami ya tyâtyi, ba vâki, na, Mwan' 'ávě a wendi; e lě nde eávě e hakě pě Uyokwidi njuke?

36. O Jisus a yoki ndaga t' i kalakudwě dině, ka Mâ-a vâ na enami ya tyâtyi, na, O bangake, kamakidě pa.

37. Au bâbâkâ moto a vitanakě Mâ kabo Pitěr, na Jems, na Jon mwana-nyangwě na Jems.

38. Ka Mâ-a pâ o ndabo ya enami ya tyâtyi, ka Mâ-a yěně imbunga, na ba 'yakidi na ba yamanakidě nangudi.

39. O Mâ-a ngakiyedi ka Mâ-a vâ na bâ, na, O haka lě ni imbunga na o 'yakani na nja 'lombo-ě? itângâ i ha weyete, ndi a yakandi.

40. Ba ka vĕhĕkě Mâ. Nd' o Mâ-a bĕki bâ bĕhĕpi pumĕngo, ka Mâ-a nângâ hangwě na nyangwě ya mwa-mwajo na ba diyaki na Ju, ka bâ-ba ngiya o iboko viya itângâ i diyaki bya.

41. Ka Mâ-a bweya itângâ na 'nâ, ka Mâ-a vâ na mâ, na, Talitha kumai; yeně ndi, na, Isesa, Mbi vwi na nâvě, na, Umwaka.

42. Elëngiahā tepě ka isesa a 'muwa, a ka tamwaka; 'kabojana a diyakindi jomu ja mepuma na mepuma mebale o utodu. Ba mamakindi imam' iněně.

43. Ka Mâ-a languwa bâ omě, na, E yowanake na moto. Ka Mâ-a sombiya na elombo e věkwě mâ e jakě.

KAPITA VI.

1. Ka Mâ-a vëngëmě omě, ka Mâ-a vala o wabu, ka beyokwedi beaju bea vitaně Mâ.

2. O buhwa boa Iyâjâ bo pâdi, ka Mâ-a yalě iyokudě o tyâtyi; bato ba yokolakidě Mâ baitě ba mamakindi, na, Momo těkaně a vaniye lě bolombo těkabe ove? I lě nj' iyowě i věkudwě Mâ ekadi, i jadi na tombe-kete belombo beněně be hamakate o benâ beaju.

3. A 'bě ukěkěngě ekaně, mwan' 'a Meri, mwana-nyangwě na Jems, na Josēs, na Judas, na Saimon? Maluku maju ma 'bě na hwě okava? Ka bâ-ba numba na Ju?

4. Ndi ka Jisus a vâ na bâ, na, Usâki a pěněķě ihekudwě kabo o wabu, na o ikaka jaju, na o diyâ jaju.

5. Au yâlâkě tepě o ha ehavu eněně omě, kabo a kahakidě makadu o tango ehâlě ya mebědi, na Mâ-a yongakě bâ.

6. Ka Mâ-a mama o pělě 'a ipuhwana jabu j' ikamidě. Ka Mâ-a vala, A kěkě, A yokwanakidě o mamboka mahâlě.

7. ¶ Ka Mâ-a ndiya jomu na bebale, A ka yalakě o loma bâ babale-babale, ka Mâ-a vě bâ ipanga ja malina mabe.

8. Ka Mâ pakuwa bâ na, ba nângâke elo-mbo o 'kěndâ, kabo utumbe pa, hanga elandi ya kola, tombe beja, na ba dâlě o belandi beabu.

9. Bâtâkâni sandal o beko: nd' o bātâke-ni koto ibale.

10. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Iboko vianyu vi ka pâyě o ndabo, diyakani omě, kabo inyěni o ka valěni omě.

11. A ka měndě a pahiye 'nyěni, na o yokolidě tepě inyěni, o inyěni-o ka valěni omě, pupwakani ubulubulu oviya matambi manyu o ilanguwa jabu. Mbi vâki n' inyěni pâkwěpâkwě, e ka diyandi bobabu na ba Sodom na Gomâra o buhwa boa yěkě, wa na mboka těně.

12. Ka bâ-ba vala, ba ka kalakiya na bato ba 'luwake melema.

13. Ka bâ-ba pumě děvil iitě, na bâ-ba ka hakiya mebědi meitě mavulě, na yongě bâ.

14. Ka upolo Hěrod a yoka o pěl' 'aju ('kabojana dina jaju i diyaki ja hamana); ka mâ-a vâ, na, Jon Baptist a pumbuwendí, ovaně nd' o behavu beněně be levakudwě o mâ-a jadi.

15. Bâkâ mâ, na, A ndi Ilaias, Bapâkwě mâ, na, A ndi usâki, na ba moto a kwanaka usâki.

16. Ndi Hěrod, o mâ-a yoki yâ, ka mâ-a vâ, na, A ndi Jon uamě a lenakidi ibâlu; a pumbuwendí oviya iwedo.

17. Ikabojana Hěrod mâ mětě t' a lomaki bato ka bweyidě Jon, ka mâ-a tiniya mâ meboka o ndabo 'a ntyogo, o nyanga ya Hěrodias, mwad' 'a mwana-nyangwě Filip; ikabojana a bakiyi mâ.

18. Nana Jon a vâki na Hěrod, na, E 'bě hohonganěngo na o nângâkâ mwad' 'a mwana-nyângwě.

19. Ovaně nd' o Hěrodias a yomanaki na mâ, na mâ-a vahaka o weya mâ, nd' au yâlâkě.

20. Ikabojana Hěrod a bangakindi Jon, yowěngo, na, a ndi momo uyamu na hole,

ka mâ-a lala mâ; o mâ-a yokaki mâ a kala-kiya, ka mâ-a ha belombo beité, a yěněki mbya na yoka mâ.

21. O buhwa boa lukango bo pâdi, boa Hěrod bo jakudwě, ka mâ-a hadě mepangiwi meaju, na ngawe iněně, na bato baněně ba Galili, isango.

22. O mwana ua Hěrodias tě ua mwajo a vakidi ka yemba, ka mâ-a tândidě Hěrod na ba diyaki na ju, ka upolo mâ-a vâ n' isesa, na, Uwaka 'mba elombo 'ávě e vahakě, vâkâna mbi věnd' ávě yâ.

23. Ka mâ-a kaniya mâ, na, Eávě e ka uwě 'mba yěhěpi, mbi ka věnd' ávě yâ, tombe e jadi epěhi y' ipangiya jamě.

24. Ka mâ-a puma, ka mâ-a vâ, na, Mbi uwake 'lě nde? Ka mâ-a vâ, na, Molo mua Jon Baptist.

25. Elěngiaha, ka mâ-a timba o upolo a jadi ngwambe, ka mâ-a uwa mâ, na, Mbi vahakandi o věkě 'mba kwěi molo mua Jon Baptist o 'pělē-bwalo.

26. Ndi upolo a yěněki ngěbě oitě, ndi o nyanga ya ikana na ba diyaki na ju ija, au vahaka o lěvě mâ.

27. Elěngiaha tepě k' upolo a loma uweyi, ka mâ-a vâ na molo muaju u vana-

kwě; ka mâ-a vala ka lena mâ ibâlu o ndabo ya ntyogo.

28. Ka mâ-a vana, molo muaju o 'pělebwalo, ka mâ-a vě muâ isesa, ka isesa ja vě muâ nyangwě.

29. O beyokwedi beaju be yoki yâ, ka bâ-ba viya ka nângâ ekengo 'aju, ka bâ-ba nangidě yâ o malonga.

30. Ka metodu ba yolaně ta o Jisus a jadi, ka bâ-ba languwa Mâ belombo beěhěpi ibeabu be hakidi, n' ibeabu be yokwakidi.

31. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Vakani, inyěni mětě, o iboko via nginga dipâ, na wa ta yâjâni kwěi; 'kabojana ba vakidi na ba kěkidi, ba diyaki baitě, bu diyaka na epedi e jakě.

32. Ka bâ-ba vala a iboko via nginga, na elende, ikutakuta.

33. Ka bato ba yěně bâ-ba kěkě, ka baitě ba yemba Mâ, ka bâ-ba 'la umbila na ja he omě, bopumaka o mboka jěhěpi, ka bâ-ba tombě bâ, ka bâ-ba yolaně o Mâ-a jadi.

34. O Jisus a jabwakidi ka Mâ-a yěně bato baitě, ka Mâ-a 'muwa na ngátâ o pěl' 'abu, 'kabojana ba diyakindi pani-ka

medâmbě me diye n' utati, ka Mâ-a yalě bâ iyokudě ja belombo beité.

35. O buhwa bo diyakidi boa vala, ka beyokwedi beaju bea via o Mâ-a jadi, na, Ekavi vi ndi iboko via nginga, egombe tepě e tombindi.

36. Valakidě bâ, ovaně nd' o bâ-ba ka 'lě boulwanakidě o 'hiki na o mamboka, na bâ-ba ka hambaka pěmbě jabu, 'kabojana ba 'bě na elombo e jakě.

37. Ka Mâ-a yavwana bâ, na, Inyěni, věki bâ ni beja. Ka bâ-ba vâ na Mâ, na, Ho kěke ka hamba pěmbě i weyakě kama ja fura ibale, na hwa vě bâ na ba jake?

38. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, O li membunda meningě? ka t' o 'mbuwani. O bâ-ba yěněkidi, ka bâ-ba vâ, na, Metano, na bejaka bebale.

39. Ka Mâ-a sombiya bâ na ba pangake běhěpi na ba diyake njamba-njamba o mbwisanga ja mihâ.

40. Ka bâ-ba diya megândâ, meâkâ kama, meâkâ mabo matano.

41. O Mâ-a diyakidi membunda metano na bejaka bebale nângângo, ka Mâ-a buwa oba, ka Mâ-a vambiya ibâtâ, ka
u

Mâ-a buka membunda, ka Mâ-a vë meâ beyokwedi beaju na ba tēkidē o bâ-ba jadi ; a ka kabaka bejaka tē bebale na bâ bēhēpi.

42. Ka bâ-ba bēhēpi janidē, ka bâ-ba vula. ●

43. Ka bâ-ba tâlidē jomu ja belinga na belinga bebale ti bea nguhu, na bea bejaka tepē.

44. Ba jaki membunda mea pēmbē ba diyakindi ba tâjen ja bamo itano.

45. Elēngiaha tepē ka Mâ-a tundudē beyokwedi beaju na ba vamake o elende, na bâ-ba vala o mwidi 'pâkwē, o Bēthseda, o bohoboho, ulingo muaju u valakidē ebimba ya bato.

46. O Mâ-a timbakidē bâ, ka Mâ-a vala o ukodi ka kaliya.

47. O kolo e pâdi, elende e diyakindi o hanganē ya etima, a dikana o he dipâ.

48. Ka Mâ-a yēnē bâ-ba pēpēnēkē n' iduka ; 'kabojana upupē u diyakindi banjanidēngo na bâ ; o 'gombe ya elahe ya benai ya bulu, ka Mâ-a viya o bâ-ba jadi a tamwaka o etima, ona a vahaka o bambuwa bâ.

49. Nd' o bâ-ba yěni Mâ-a tamwaka o etima, ba piviyaki na, ipě u nd' ukuku, ba ka yamaka ;

50. Ikabojana bâ bēhēpi ba yěněki Mâ, ka bâ-ba juka ipikiliya. Ka Mâ-a hungana o kala na bâ, ka Mâ-a vá ňa bâ, na, Yádákáni ; a te 'Mba ; o bangakeni.

51. Ka Mâ-a beta o bâ-ba jadi o elende, ka upupě mu-a wa ; ka bâ-ba mama nangu-di eitě mětě, ba ka utuwaka.

52. Ndi bu yongakidě pě elembo ya pěmbě ; 'kabojana melema meabu me diyaki bokolo.

53. O bâ-ba jabwakidi, ka bâ-ba pá o ehe ya Jěněsarěth, ka bâ-ba bakama na he.

54. O bâ-ba pumakidi o elende, elengiaha tepě ka bâ-ba yowě Mâ,

55. Ka bâ-ba vala umbila uluaniděngo o etěbě těně yěhēpi, ka bâ-ba yalě ibapě ja ba diyaki na bebědi o makondo, o iboko viabu vi yokaka na A iwě.

56. Iboko viaju vi pákidi viěhēpi o ba mabákâ, na ba mboka, na ba 'hiki, vákâna ba nangakidi mebědi o mehěngě, na bâ-ba ka hâhâlâkidě Mâ, na ba kupanake tombe-kete ihuku ja ngâi 'aju ; tango e ma kupanake Mâ yěhēpi e te ma yongaka.

KAPITA VII.

1. Já ndi ja Farisi na balëndi na bahuhu ba vakiyedi o Jérusalëm, ba lataniya o Mâ-a jadi.

2. O bâ-ba yënidi beyokwedi beaju beákâ be jaka beja na ndindo, yeně ndi na ba tuke benâ, ka bâ-ba duwa ponda.

3. Ikabojana Farisi na Jiu bēhēpi, kabo ba t' o tuka benâ njo iitě, ba jaka, itata ja epepa ya batodu.

4. Oningě ba viya o ihambanido ba jaka kabo ba t' o tuka. Na belombo bepâkwě beité be jadi ibeabu be di nângângo na ba tataka, pani-ka ituka ja kâpi na mbeya, na melombo, na tagulu.

5. Já ndi ja Farisi na balëndi ba uwa Mâ, na, E lě nde ya beyokwedi beavě be ha tamwaka na bepepa bea batodu, ndi ba jaka beja ba tuke benâ.

6. Ka Mâ-a timbwana bâ, na, Isaia a huwakite o sâkâ 'nyëni menoki pani-ka yâ di lëndwěngo, na, Bato tēkaba ba hekakidi 'Mba na belěbu beabu, ndi melema meabu me yavaniděngo n' Umba.

7. Kakana ba kalakiyate 'Mba o naně, ba yokwakidě iyokwanidi via belekanako bea bato.

8. O bakakiděni belekanako bea Anyambě, ndi o tatakani bepepa bea bato, panika ituka ja mbeya na sěngě ja kâpi, na bea jángâ tědině bepâkwě beité ibeanyu be hakě.

9. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, O hakandi bwamu mětě! n' isenja ja elekanako ya Anyambě, na ovaně nd' inyěni o ka tatě bepepa beanyu.

10. Ikabojana Mosěs a vâki, na, Hekakidě hângwě na nyângwě; tepě, A ka hákě hangwě na ba nyangwě, a wake bowaka.

11. Ndi 'nyěni mâ na, Oningě moto a vâkâ na hangwě na ba nyangwě, E ndi Kârbán (ekae ndi, na, Bověkwě) elombo 'anyu e ka pahaniyě o 'mba-mbi jadi, vâkâna a bi pwenjavwenja.

12. Vâkâna wa bâbâkâni na a hake pě hangwě na ba nyangwě elombo;

13. O hadivakiděni ndaga ja Anyambě na bepepa beanyu be hadi; na bea jángâ tědině beité ibeanyu be hakě.

14. ¶ O Mâ-a běki ebimba yěhěpi ndiyango, ka Mâ-a vâ na bâ, na, Inyěni běhěpi yokaki 'Mbani, o ka bweyakiděni:

15. O 'bě na elombo o bwebwe ya moto e ngakiyě o mâ-a jadi e ka yâlě o bevě mâ,

ndi belombo be pumakě oviya o mâ-a jadi, ekabe ndi be bevakě moto.

16. Oningě moto a di na matâ ma yokakě, a yokakě.

17. O Mâ-a vakiyedi oviya ebimba, ka Mâ-a ngiya o ndabo, ka beyokwedi beaju bea uwa Mâ o pělě ya ukanakâdi.

18. Ka Mâ vâ na bâ, na, O ibě tepě ni n' ibweyidě? Wa 'wěni na elombo yěhěpi e jadi o bwebwe e ngakiyě o moto, e 'bě na ngudi e bevakě mâ;

19. Ikabojana ya ngakiya o 'bumulema 'aju, ndi o ihuhu, na yâ ya pumwě o pěpěké e vovolaki na beja beěhěpi?

20. Ka Mâ-a vâ, na, E vakiyě o ulema, yâ ndi e bevakě moto.

21. Ikabojana ovoně, o melema mea bato, nd' o pumakiyě ipikiliya ibe, inanganiya, ihonde, iweyana,

22. Iyiba, itângina, bebe, ijowa, uhâ, dihâ ibe, ikila ja Anyambě, maměmě, behayě-hayě:

23. Belombo tě bebe 'kabe beěhěpi, be vakiyandi oviya utema, na beâ bea bevě moto.

24. ¶ Oviya 'vaně ka Mâ-a 'muwa nala o mapěpěké ma Tair na Saidon, ka Mâ-a

ngiya o ndabo, Au vahaka moto a yowakē, nd' Au diyaka na ngudi e kutamakē.

25. Mwajo a diyaki na mwa-mwajo ua nděmbě a diyaki na ilina ibe, o mâ-a yoki sango 'aju, ka mâ-a viya ka kwa o beko beaju :

26. Mwajo tēnē a diyakindi ua Grik, etomba na Surofinisia, ka mâ-a hâhâlidě Mâ, na, a pumake mwana 'aju ua mwajo dēvēl tēnē.

27. Ka Jisus a vâ na ju, na, Bana ba take na vula vulango, 'kabojana e 'bě luka-ngo na o nângâ beja bea bana na o 'hwa beâ mbwa.

28. Ka mâ-a yavwana Mâ, na, E, Upangi, ndi mbwa tē o ibongalo ja tagulu i jaka nguhu ja bana.

29. Ka Mâ-a vâ na mâ, na, O nyanga ya ndaga tēkadi, kēkē; dēvil e vĕngĕmi mwan' 'âvĕ ua mwajo.

30. O mâ-a pâkidi o ndabo 'aju, ka mâ-a kâbidě dēvil ya vĕngĕmĕ, mwan' 'aju ua mwajo a diyi nangudwĕngo o ikondo.

31. ¶ Ka Mâ-a vĕngĕmĕ pĕ o tungu ya Tair na Saidon, ka Mâ-a pâ o etima' ya Galili, a pudunganaki hanganĕ ya tungu ya Dĕkapolis.

32. Ka bâ-ba vana o Mâ-a jadi moto ua poke n' imbuke, ka bâ-ba háhálidě Mâ na A kahakidě mâ ikadu jaju.

33. Ka Mâ-a nângâ mâ o pĕpĕkĕ ya ebumbu, ka Mâ-a vamĕ mepenjo meaju o matâ maju, ka Mâ-a tuwa malĕ, ka Mâ-a kupanĕ emi 'aju ;

34. Ka Mâ-a tamuwa hĕvĕn oba, ka Mâ-a veguma, ka Mâ-a vâ na mâ, na, Efa-tha, yenĕ ndi, na, Bumwanakiya.

35. Elĕngiaha tepĕ ka matâ maju ma bumuwa, ka ukato mua emi 'aju mu-a 'nju-waniya, a ka kalaka hohonganĕngo.

36. Ka Mâ-a sombiyĕ bâ, na, ba langwake moto; nd' ulingo muaju u langwakiyĕ nangu-di, yâ nyanga tĕ te 'abu e hamanakidě yâ :

37. Ba ka mamaka bomamaka, na, A hi belombo beĕhĕpi bwam' ; A pangakate poke i yokaka na mambuke ma kalaka.

KAPITA VIII.

1. O hwi tĕdinĕ ebumbu e diyakindi enĕ-nĕ mĕtĕ, bu diyaka na 'lombo e jakĕ; ka Jisus a ndiya beyokwedi beaju, ka Mâ-a vâ na bâ, na,

2. Mbi yĕnindi ebumbu ngátá, 'kabojana ba bi n' Umba okava hwi 'lalo, ba diye na elombo e jakĕ :

3. Oningĕ 'Mba validĕ bâ o ndabo jabu ba je, ba ka hoviyandi na nja o njeja, 'kabojana bâkâ ba vakiyendi yavidĕngo.

4. Ka beyokwedi beaju bea yavwana Mâ, na, Moto a ka vulĕ lĕ ekaba na beja o nginga ono na ove ?

5. Ka Mâ-a uwa bâ, na, O li membunda meningĕ ? Ka bâ-ba vâ, na, Hĕmbwĕdi.

6. Ka Mâ-a vâ na ebimba e diyake o he, ka Mâ-a nângâ membunda hĕmbwĕdi, ka Mâ-a vĕ akeva, ka Mâ-a buka, ka Mâ-a vĕ beyokwedi beaju na ba tĕkidĕ o boho boabu ; ka bâ-ba tĕdĕ beâ o boho boa ebimba.

7. Ba diyaki na lojajaka lohâlĕ ; ka Mâ-a vambiya ibâtâ, ka Mâ-a vâ na lo tĕkudwĕ tepĕ o boho boabu.

8. Kakana ndi bâ-ba jakidi, ka bâ-ba vula, ka bâ-ba tâlidĕ nguhu i dikanakidi belinga hĕmbwĕdi.

9. Ba jakidi ba diyakindi ba tâjen inai ; ka Mâ-a validĕ bâ.

10. ¶ Elĕngiaha tepĕ ka Mâ-a vama o 'lende na beyokwedi beaju, ka Mâ-a pâ o pĕlĕ ja Dalmanutha.

11. Ka Farisi ja viya, ka bâ-ba yalé o boma penda na Mâ, ba vahaka na A hake bâ elembo ya viya oba, ba yějě-kiyě Mâ.

12. A ka vegumaka n' iněně, o ilina jaju, ka Mâ-a vâ, na, E lě nde ya igona těkadi e vahakě elembo? Mbi vâki n' inyěni pâkwěpâkwě, O 'bě na elembo e ka věwě igona těkadi.

13. A ka věngěměkě na bâ, ka Mâ vama pě o 'lende, ka Mâ-a 'la o mwidi 'pâkwě.

14. ¶ Ndi beyokwedi ba behalaciděndi o nângâ beja, bu diyanaka o elende wa n' umbund' umbâkâ.

15. Ka Mâ-a languwa bâ, na, Bandamakiděni, dikakani lěvěn ya Farisi na lěvěn ya Hěrad.

16. Ba ka totonganaka bâ mětě na bâ mětě, na, E ndi 'kabajana o hwě-ho ha 'bě na beja.

17. O Jisus a yowakidě yâ, ka Mâ-a vâ na bâ, na, E lě nde 'anyu e totonganakě, 'kabajana o 'běni na beja? O ha yoweteni, tombe wa bweyiděni? O ndini melema meanyu yâdiděngo?

18. Inyěni na mihâ, wa yěněkěni?

Inyëni na matâ, wa yokakani? Wa yongakidëni?

19. O 'Mba-mbi bukakidi membunda metano o tâjen itano, o tâlâkidë li belinga bea nguhu ti beningë? Ka bâ-ba vâ na Mâ, na, Jomu na bebale.

20. Tepë na hëmbwëdi o tâjen inai, o tâlâkidë li belingë bea nguhu ti beningë? Ka bâ-ba vâ na Mâ, na, Hëmbwëdi.

21. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, E lë nd' eanyu e ha bweyakidë?

22. ¶ Ka Mâ-a pâ o Bëthseda, ka bâ-ba vana Mâ momo ua pâgu, ka bâ-ba hâ-hâlidë Mâ na A kupanake mâ.

23. Ka Mâ-a bweya pâgu o 'nâ, ka Mâ-a pumana mâ o mboka, o Mâ-a bë-kidi malë tuwango o mihâ maju, ka Mâ-a kahidë benâ beaju o mâ-a jadi, ka Mâ-a uwa mâ na ipë a yëni elombo.

24. Ka mâ-a tamuwa oba, ka mâ-a vâ, na, Mbi yënëki bato ona bele ba tamwaka.

25. Ka Mâ-a timbiya pë o kahidë benâ beaju o mihâ maju, ka Mâ-a panga mâ a tamwakiya oba, ka mâ-a yongwë, ka mâ-a yënë bato bëhëpi bwebwe.

26. Ka Mâ-a timbë mâ o ndabo 'aju, na,

O valake o mboka, o langwaka tepě yâ moto o mboka.

27. ¶ Ka Jisus na beyokwedi beaju ba vała o mboka ja Sěsaria Filipai; o njeja, ka Mâ-a uwa beyokwedi beaju, a vâki na bâ, na, Bato ba vâkâ lě, na, Umba lě a nja?

28. Ka bâ-ba yavwana Mâ, na, Jon Baptist, ndi bâkâ mâ, na, Ilaias, na bapâkwě mâ, na, Ua basâki umbâkâ.

29. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Nd' o vâkâ li na Mbi lě a nja? Ka Pitěr a yavwuwa, ka mâ-a vâ na Mâ, na, Ávě ndi Kraist.

30. Ka Mâ-a kelevidě bâ na, ba langwake moto o pěl' 'aju.

31. Ka Mâ-a yalě bâ iyokudě na, Mwana-moto a ka yěni belombo beité; batodu na prist iněně na balěndi ba ka kiyi Mâ, na, bâ-ba ka weya Mâ; nd' o na hwi 'lalo A ka pumbuwa pě.

32. Ekae nd' eaju e kalakidi o bwebwe. Ka Pitěr a a nângâ Mâ o pěpěké na mâ-a ka yalakě ikandidě jaju.

33. O Mâ-a běkidi iběi timběngo, ka Mâ-a tamuwa beyokwedi beaju, A ka ka-ndakidě Pitěr, na, Věngěměkě 'Mba o mbu-

hwa Setan, 'kabajana wa pikilakiya belombo bea Anyambě, ndi kabo bea bato.

34. ¶ Ka Mâ-a běkidi ebimba ndiyango na beyokwedi beaju, ka Mâ-a vâ na bâ, na, A ka vitě 'Mba uěhěpi a binake nyolo 'aju, na Mâ-a bapě krâs 'aju, na mâ-a ka vilinganakě 'Mba.

35. Ikabajana uěhěpi a ka tândě o yongě eměná 'aju a ka nyangi yâ, ndi uěhěpi a ka nyangi eměná 'aju o nyang' amě na sango eyamu, mâ tepě a ka yongě yâ.

36. Ikabajana e ka kova lě moto nde, oningě a jeya he yěhěpi, na mâ-a 'hwa ilina jaju ?

37. E lě ba nja 'lombo-ě ya moto e ka vangwaně ilina jaju ?

38. Ikabajana a ka yěně 'Mba ndaga jamě ihâni o igona tě j' ihonde na bobe ekadi, mâ tepě ua Mwana-moto a ka yěně ihâni o Mâ-a ka viyě n' ivenda ja Hangwě na enjěl iyamu.

KAPITA IX.

1. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Pâkwěpâkwě, Mbi langwakiyandi 'nyěni, na, o na bâkâ ba tēměkě okava ba veke iwedo kabo ba

ta yënë ipangiya ja Anyambě pāngo na ngudi.

2. ¶ Hwi 'toba tombango, ka Jisus a nāngā Pitěr na Jems na Jān, ka Mā-a valana bâ o ukodi mua udomba o pēpěkě bâ dipā, ka nyolo 'aju ya 'luwa o pwanj' 'abu.

3. Ibâtâ jaju i diyaki ngěningěni botano mětě ka sno, o diye pě na moto o he a di na ngudi e tanakě jâ wa.

4. Ka Ilaias na Mosēs ba pumiya bâ, ba diyaki ba kalaka na Jisus.

5. Ka Pitěr a yavwuwa, ka mâ-a languwa Jisus, na, Uyokwidi, e ndi bwamu na ho diyaka okava, na hwa ha meâkâ melalo, Āvē 'mbâkâ, Mosēs 'mbâkâ, Ilaias tepě 'mbâkâ.

6. Ikobojana au yowaka eaju e ka kala, 'kabojana ba diyaki ba bangaka.

7. Ka omě o diyaki na evindi e yambakiyi bâ, ka joyi ja viya o 'vindi, na, Ekaně a Mwan' 'amě a tândâkwě, yokakiyi Mâ ni.

8. O bâ-ba tamuwe këběngě-kěběngě, elěngiaha tepě, ba yěne pě moto, kabo Jisus, na bâ mětě, pa.

9. A pakuwa bâ na, ba langwake moto belombo beabu be ma yënë, o bâ-ba diyakidi

ba hubaka ukodi, kabo o Mwana-moto a ka pumbuwa oviya bawewe.

10. Ka bâ-ba tata ndaga tĕdinĕ bâ mĕtĕ, ba ka uwanaka bâ metĕ na bâ mĕtĕ, na, ipumbuwa oviya bawewe i lĕ na.

11. ¶ Ka bâ-ba uwa Mâ, na, E lĕ nde ya Balĕndi e vâkĕ, na, Ilaias nd' a ka t' o pâ?

12. Ka Mâ-a yavwana, ka Mâ-a vâ na bâ, na, Ilaias pâkwĕpâkwĕ nd' a takĕ na viya, na Mâ-a timbĕ belombo beĕhĕpi; na nyanga ya e di lĕndwĕngo o pĕlĕ ya Mwana-moto nana a ka yĕni majili maitĕ, na Mâ-a pĕjwĕ.

13. Mbi vâki n' inyĕni, na, Ilaias pâkwĕ-pâkwĕ a pândi, ndi ba hakite mâ kabo nyanga 'abu e vahakidi bwĕsĕ e di lĕndwĕngo mâ.

14. ¶ O Mâ-a pâkidi o beyokwedi beaju a yĕnĕkindi ebumbu enĕnĕ bâ ulwanidĕngo, Balĕndi ba uwanaka na bâ.

15. Elĕngiaha o ebimba yĕhĕpi e yĕni Mâ, ba mamakindi imama inĕnĕ, ka bâ-ba vala o Mâ-a jadi mbila, ba ka homaka 'Mâ.

16. Ka Mâ-a uwa Balĕndi, na, O uwaka li bâ-i nande?

17. Ka 'mbâkâ ua ebumbu a yavwana

ka mâ-a vâ na Ju, na, Uyokwidi, mbi ma vanandi mwan' 'amě ua momo o Ávě-o jadi, a di na ilina j' imbuke.

18. Iboko viaju vi valanakě mâ viěhěpi, vâkâna i hunjaki mâ, a ka pumakě mavudi, a ka kalakidě mahonga, na mâ-a ka kângâkâ; ndi mbi ma kali na beyokwedi beâvě, na ba pumakě já, ndi bu yâlâkě.

19. Ka Mâ-a yavwana mâ, na, A! igona i ha 'bě na ikamidě, Mbi ka diya lě n' inyěni nj' ulingo-ě? Mbi ka hingina lě 'nyěni nj' ulingo-ě? Vanaki mâ ni o 'Mbambi jadi.

20. Ka bâ-ba pâdě mâ o Mâ-a jadi: o mâ-a yěni Mâ, k' ilina ja hunja mâ: ka mâ-a kwa o he, a ka yangalaka, a pumakě mavudi.

21. Ka Mâ-a uwa hangwě, na, Ulingo na mua ekae u di diyango o mâ-a jadi? Ka mâ-a vâ, na, Oviya ukěkě.

22. Njo jákâ e 'hwaka mâ o veyâ na o miba nana e weye mâ: ndi ipě O ka hate, yěněkě hwě ngâtâ, na Ávě wa hana hwě.

23. Ka Jisus a vâ na mâ, na, Oningě o yâliděngě o kamidě, belombo beěhěpi be te be hamaka na ba kamakidě.

24. Hangwě-mwana ka mâ-a yama na

manyângádiba, na, Upangiyi, mbi kamakiděndi; hanaka 'mba n' ipuhwa jamě j' ikamidě.

25. O Jisus a yěnidi na bato ba vakidi membila, ka Mâ-a kandidě ilina tě ibe, na, Ávě ilina j' imbuke na poke, Mbi langwakiyand' ávě, věngěměkě o mâ-a jadi, o ngakiye pě o mâ-a jadi njo 'pâkwě.

26. K' ilina ja yama, ka já-ja hunja pě má, ka já-ja věngěmě; a bi ona ekengo: baitě ba ka vâkâ na, A wěndi.

27. Ka Jisus a bweya má o 'nâ, ka Mâ-a hěhě má; ka mâ-a těmě.

28. O Mâ-a vakid' o ndabo, ka beyokwedi beaju bea uwa Mâ o pěpěkě, na, E lě nd' eahu e ha yâlâkidě o věngidě já.

29. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Jângâ těkadi ja yâlě o puma na vilolombo kabo na ikaliya na ihindina.

30 ¶ Ka bâ-ba věngěmě omě, ka bâ-ba pudungana Galili; Au vahaka na moto a yowakě.

31. Ikabojana A, yokwakidi beyokwedi beaju, ka Mâ-a vâ na bâ na, Mwana-moto a bweyudwěndi o benâ bea bato, na ba ka weyi Mâ; o Mâ-a ka bě weyuwěngo, A ka pumbuwandi o buhwa bo' ilalo.

32. Ndi bu yowakě ndaga tědině, ba ka bangaka o uwa Mâ.

33. ¶ Ka Mâ-a pá o Kapěrneum; o ndabo ka Mâ-a uwa bâ, na, E lě nd' eanyu e ma sâjaka o njeja, inyěni n' inyěni ?

34. Ndi bâ dâ ; 'kabajana o njeja ba ma sâjakandi bâ mětě na bâ mětě, na, ja di wa.

35. Ka Mâ-a diya, ka Mâ-a ndiya jomu na babale, ka Mâ-a vâ na bâ, na, Oningě moto te moto a vahaka o diya o bohoboho má nd' a ka diyě ua mbuhwa ya běhěpi, na uhayi mua běhěpi.

36. Ka Mâ-a nângâ etumbě, ka Mâ-a tědě yâ o hangan' 'abu ; o Mâ-a nângi má na benâ beaju, ka Mâ-a vâ na bâ, na,

37. Uěhěpi a ka věhělídě unbâkâ ua betumbě ka ekabe na dina jamě vâkâna a věhělidi 'Mba ; a věhělěkidi 'Mba uěhěpi a věhělěkidě 'Mba dipâ, ndi na a lomaki 'Mba.

38. ¶ Ka Jân a yavwana Mâ, na, Uyo kwidi, ho yěněkindi 'mbâkâ a věngěkidě děvil na dina jávě, ndi a vitaně hwě, ka hwa kandidě mâ, 'kabajana a vitakě hwě.

39. Ndi ka Jisus a vâ, na, O kandakidi má ni, 'kabajana o 'bě na moto a ka haye

elemba o dina jamě, a ka tândě o kala bobo o pěl' 'amě.

40. Ikabojana a ha hingaka na hwě a nd' o pěl' 'ahu.

41. Uěhěpi a ka mâtidě inyěni sěngě ya kapi ya miba o dina jamě, 'kabojana o ndini ba Kraist, mbambaye, Mbi vâki n' inyěni, a nyange mahomano maju.

42. Ndi uěhěpĩ a ka bevě yâkâ ya betumbě be kamakidě 'Mba, e ndi bwamu wa o pěl' 'aju n' ilale iněně i tingakwě o ibálu jaju, na mâ-a 'hwě o manga.

43. Oningě ikadu jávě ja bevidě âvě, lenaka já; e ndi bwam' o pěl' 'âvě na nâvě o ngakiya o 'měná yěmě wa na o diya na makadu mabale na nâvě wa 'la o Hěl, o veyavi ka měndě vi dime:

44. O ukuju muabu u ha waka, na veyavi hiniye.

45. Tepě, oningě itambi jávě ja bevidě âvě, lenaka já: e ndi bwam' opěl' âvě na nâvě o ngakiya o 'měná o děhimaka wa na o diya na matambi mabale na nâvě o 'hwě o Hěl, o veyavi ka měndě vi dime:

46. O ukuju muabu u ha waka, na veyavi hiniye.

47. Na, oningě dihâ jávě ja bevidě âvě,

tongwaka já : e ndi bwam' opěl' ávĕ na ná-
vĕ ngakiya o ipangiya ja Anyambĕ na dihâ
já kâ wa na o diya mihâ mabale, na návĕ o
uhwĕ o Hĕl ya veyá :

48. O ukuju muabu u ha waka, na veyá
vi hiniye.

49. Ikabojana uĕhĕpi a ka mwahudwi
na veyá, na mwambo muĕhĕpi u ka mwa-
hudwi na vianga.

50. Vianga ndi bwam' ; nd' oningĕ via-
nga vi diya uju hambe, o ka timbĕ lĕ pi
viâ ni uju na ? Diyakani na vianga inyĕni
mĕtĕ, o ka diyakani jonga inyi mĕtĕ n' inyi
mĕtĕ.

KAPITA X.

1. Ka Mâ-a 'muwa oviya ovanĕ, ka Mâ-a
pâ o betĕbĕ bea Judia baka na mwidi 'pâ-
kwĕ mua Jordan : ka bebimba bea yolánĕ
pĕ o Mâ-a jadi, ka Mâ-a yokudĕ pĕ bâ ka
mbĕmbĕ.

2. Kâ Farisi ja viya o Mâ-a jadi, ka bâ-
ba uwa Mâ, na, E te hohonganĕngo na mo-
mo a valakidĕ mwad' 'aju ? boyĕjĕkiyĕ Mâ.

3. A yavwanakindi, ka Mâ-a vâ na bâ,
na, Mosĕs a sombiyaki lĕ n' inyĕni na ?

4. Ka bâ-ba vâ, na, Mosës a bâbâkindi na ho lëndëke ejanganangobo ya ivëngidë, na mâ-a valudwë.

5. Ka Jisus a yavwana, ka Mâ-a vâ na bâ, na, Melema meanyu mekolo meâ ndi meaju me lëndënëkidi 'nyëni ndaga tëkanë :

6. Ndi, oviya jali ja ivelwë, Anyambë a velaki bâ momi na mwadi.

7. Yâ tina tëkanë ndi ya moto e ka dikë hangwë na nyangwë, na mâ-a kangalanaka na mwad' 'aju ;

8. Na bâ babale ba ka diyaka uhoni umbâkâ ; ovanë vâkâna ba 'bë pë babale kabo uhoni umbâkâ.

9. Moto a palwakidë pë ya Anyambë e di latëngo ta.

16. O ndabo ka beyokwedi beaju ba uwa pë Mâ upako tëmunë.

11. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, A ka validë mwad' 'aju na mâ-a ba upâkwë, a handi 'honde opël' aju.

12. Oningë mwajo a validë momi 'aju, na mâ-a ba upâkwë, vâkâna a handi 'honde.

13. ¶ Ka bâ-ba vana ba-ndëmbë o Mâ-a jadi nana A kupanakë bâ ; ka beyokwedi bea kandidë ba ma vanaka bâ.

14. Ndi Jisus, o Mâ-a yëni nonaně, a numbaki nangudi, ka Mâ-a vâ na bâ, na, Dikakani ba-nděmbě, o kandakidi bâ ni ba vake o 'Mba-mbi jadi, 'kabajana já jángá tědině ndi ja ipangiya ja Anyambě.

15. Pâkwěpâkwě Mbi vâki n' inyëni, na, A ka měndě a vĕhĕlidě ipangiya ja Anyambě ona mwa-nděmbě à ngiye omě na vilombo.

16. Ka Mâ-a nângá bâ na benâ beaju, ka Mâ-a kahidě bâ makadu maju, ka Mâ-a vambiya bâ ibâtâ.

17. ¶ O Mâ-a diyakidi a vala o njeya, k' umbâkâ a viya umbila, ka mâ-a bala-miya Mâ, ka mâ-a uwa Mâ, na, Uyo-kwidi uyamu, mbi ka ha lě nja 'lombo-ě eamě e ka jiga eměná ya 'gombe yĕhĕpi?

18. Ka Jisus a vâ na mâ, na, E lě nde 'âvě e tubakě 'Mba, na, Uyamu? O 'bě na uyamu kabo 'mbâkâ, mâ ndi Anyambě.

19. O te yowěngo belekanako, O diyake n' ihonde, O weyake moto, O ibake O langwanakiye evela, O balanake, Hekakidě hângwě na nyângwě.

20. A yavwanakindi, ka mâ vâ na Mâ, na, Uyokwidi, mbi tatite ekabe beĕhĕpi oviya nděmbě 'amě.

21. Já ndi ja Jisus ja hilě má, A tándáká má, ka Mâ-a vâ na má, na, Ndi o na elo-mbo yâká eávě e di dikanango ; kěké, wa 'la ka hambidě ibeávě be janidi, wa vě beá mekuge, vâkána wa bi na hika o Hěvën ; na nâvě wa viya ka nângâ krás, o ka vitě 'Mba.

22. A yěněki ndaga tědině njuke, ka má-a vala na ngěbě : 'kabojana a diyaki na jumba iněně.

23. ¶ Ka Jisus a tamuwa kěběngě-kěběngě, ka Mâ-a vâ na beyokwedi beaju, na, Bokolo boitě nde boa ba di na hika eitě, ba ngakiya o ipangiya ja Anyambě !

24. Ka beyokwedi bea mamana ndaga jaju. Ndi ka Jisus a yavwana pě, ka Mâ-a vâ na bâ, na, Bana, bokolo nde boa ba pitakidě hika, ba ngakiya o ipangiya ja Anyambě !

25. E ndi bobâbu na kaměl e pudunganaka ubana mua tombo wa na moto a di kenango a ngakiya o ipangiya ja Hěvën.

26. Ka bâ-ba mama nangudi, ba vâká bâ mětě na bâ mětě, na, Ndi nja, ka yâlě o yonga ?

27. Ka Jisus a tamuwa bâ, ka Mâ-a

vâ, na, Na bato e 'bë na ngudi e ha-
make, ndi hanga na Anyambë, 'kabojana
belombo beëhëpi be ka haniyate na Anya-
mbë,

28. ¶ Já ndi ja Pitër ja yalë o vá
na Má, na, Ho senji beëhëpi na vitë Ávë.

29. Jisus a yavwanakindi, ka Má-a vá,
na, Pákwëpákwë, Mbi váki n' inyëni, na,
O 'bë na moto a di senjango ndabo, tombe
bana ba nyangwë, tombe maluku, tombe
hangwë, tombe nyangwë, tombe mwajo,
tombe bana, tombe 'hiki o nyang' 'amë na
sango-'yamu,

30. Ndi a ka pahiyandi kama ya njo kya
tëkanë okava, mandabo, na bana ba nya-
ngwë, na maluku, na nyangwë, na bana, na
'hiki, na ingongoludwë ta; nd' o 'hiki e yakë
emënâ ya 'gombe yëhëpi.

31. Ndi, baitë ba jadi ba bohoboho ba ka
di pě o mbuhwa; na ba mbuhwa ba ka
diyi pě o bohoboho.

32. ¶ Ba diyakind' o njeya ba betaka
nala Jërusalëm; ka Jisus a vala o bohobo-
ho; ka bâ-ba mama; ba ma bangakandi o
bâ-ba vitanaki Má. Ka Má-a nângákâ pě
jomu na babale, ka Má-a yalë bâ ilanguwa
ja be ka hamë o Má-a jadi,

33. Na, Umbwakiyate, ho betakandi o Jërusalëm; Mwana-moto a ka kândudwě-ndi o prist ja meolo na Balěndi ba jadi, na bâ-ba ka kwehi Mâ na A wake, na bâ-ba bweyidě Mâ Jěntail;

34. Ba ka věhi Mâ, na bâ-ba ka bomaka Mâ, ba ka tuwakiya Mâ malě, na bâ-ba weya Mâ; o buhwa boa ilalo na Mâ-a pumbuwa pě.

35. ¶ Ndi Jems na Jân bana ba Zěbědi ba kěkindi o Mâ-a jadi, na, Uyokwidi, ho vahakand' Ávě-o haka hwě elombo 'ahu e ka yombuwa.

36. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, O vahaka li 'Mba ni, Mbi hak' inyěni nja 'lombo-ě?

37. Ka bâ-ba vâ na Mâ, na, Věkě hwě nana ho diyake, 'mbâkâ o 'nâ 'ávě eyomi, 'mbâkâ o en' 'ávě ya 'měngwě o ivenda jávě.

38. Ndi ka Jisus a vâ na bâ, na, Wa 'wě-ni eanyu e uwakě, o t' o yâlâkěni o mâtâni sěngě 'amě e mâtânâkě? na o baptaiswě na baptisma 'amě e ka baptaiswě?

39. Ka bâ-ba vâ na Mâ, na, Ho ka yâlěte. Ka Jisus a va na bâ, na, O ka mâtateni sěngě 'amě e mâtâkě mbambaye, na baptisma eamě e ka baptaiswě yâ tepě eanyu e ka baptaiswě:

40. Ndi, o diya o 'nâ 'amě eyomi, na o 'nâ 'amě ya 'měngwě, e 'bě 'amě e věkě; nd' e ka věwi bâ-ba di yâ kenjwěngo.

41. Nd' o jom' i yoki yâ, ka bâ-ba yalě inumba iitě na Jemś na Jân.

42. Ndi ka Jisus a ndiya bâ, ka Mâ-a vâ na bâ, na, O yowuděteni na ba těkudwě mepolo mea Jěntail ba pangakiyi bâ; na baněně ibabu ba pangakiya bâ na ngudi.

43. Nd' e diyake nonaně n' inyěni; ndi uěhěpi a ka vahě o diya uněně o inyěni o jadi, t' a ka diyi udili muanyu:

44. Ndi uanyu uěhěpi a ka vahě o diya o molo, t' a ka diyi uhayi mua běhěpi.

45. Pě lě Mwana-moto au vaka ka hadwě ndi ka hana, na ka vě eměná 'aju ivango ja baitě.

46. ¶ Ka ba pâ o Jěriko; o Mâ-a diya-kidi a věngěmě o Jěriko na beyokwedi beaju na ebimba eněně, pâgu Bartimeus, mwana ua Timeus, a diyaki diya o pěpěkě ya njeya a jombanaka.

47. O mâ-a yoki na A Jisus ya Nazarěth, ka mâ-a yalě o yama, na, Jisus, Mwana David, yokakiya 'mba ngâtâ.

48. Ka bato baitě ba kandidě mâ nana

a diyake dâ, ndi ka mâ-a yama pě na-
ngudi, na, Mwana-David, yokakiya 'mba
ngâtâ.

49. Ka Jisus a tēmě de, ka Mâ-a vâ na a
ndakudwě; ka bâ-ba ndiya pâgu tě, na bâ,
na, Yěněkě mbya, umwaka; A ndakiya-
nd' âvě.

50. Ka mâ-a 'hwa ngâi 'aju, ka mâ-a
'muwa nala Jisus a jadi.

51. Jisus a yavwanakindi ka Mâ-a vâ,
na, O vahaka lě na Mbi hake âvě nja 'lo-
mbo-e? .Ka pâgu ya vâ na má, na, Paia-o,
mbi pahakiye iyěně.

52. Ka Jisus a vâ na mâ, na, Kěkě,
ikamidě jâvě i yongiděnd' âvě. Ele-
ngiaha tepě ka mâ-a pahiya iyěně, ka
mâ-a vitaně Jisus o njeya.

KAPITA XI.

1. O bâ-ba bakamidi na Jěrusalěm, o
Běthfaje na Běthane, o 'kodi mua Álive,
ka Mâ-a loma beyokwedi beaju bebale.

2. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Kěkěni o
ibâkâ i jad' o boho boanyu, o betakateni
omě, o ka hunganandini o duwa mwana

buru tingamango, o moto a ha diyete; unjuwaki yâ ni, wa vanani.

3. Oningě moto a vâ n' inyëni, na, E lě nde eanyu e hakě ekae? o ka vâki, na, Upangiyi a na yâ na mala; vâkâna a hungani tepě o huludě yâ.

4. Ka bâ-ba vala, ka bâ-ba duwa mwana-buru tingamango piělě n' ubiyâ, o mani ma njeja, ka bâ-ba 'njuwâ yâ.

5. Bâkâ ba diyakid' omě tēmetēme, ka bâ-ba vâ, na, E lě nde eanyu e 'njuwakě mwana-buru?

6. Ka bâ-ba vâ na bâ ka Jisus a langwaki bâ; ka bâ-ba hulidě bâ.

7. Ka bâ-ba vana mwana-buru o Jisus a jadi, ka bâ-ba puga yâ ngâi jabu, ka Mâ-a diya o yâ.

8. Baitě ba wanjaka ngâi jabu o njeja; bâkâ ba lenaka paha ja bele, ba takidě ja o njeja.

9. Ba kěkid' o bohoboho, na ba vitakidě ka bâ-ba yama, na, Hosana, Ibâtâ na A vakě na dina ja Upangiyi.

10. Ibâtâ na ipangiya ja hangw' 'ahu David i vakě na dina ja Upangiyi, Hosana oba mětě.

11. Ka Jisus a pâkidi o Jěrusalēm, na o

těmpěl; o Mâ-a běkidi belombo beěhěpi hilěngo, ndi egombe ya kolo e ka vaka, ka Mâ-a vala o Běthane na jomu na ba-bale.

12. ¶ Mwehe upâkwě o Mâ-a timbakidi oviya Běthane, ka Mâ-a yoka nja.

13. Ka Mâ-a yěně ele ya itálâ yaviděngo e di na bekai, ka Mâ-a 'la ovoně n' ipě a ka duwandi elombo omě; o Mâ-a pâkidi o tina, au duwaka elombo kabo bekai; 'kabo-jana egombe ya fig e diyakite e t' o pá.

14. Ka Jisus a vâ na yâ, na, Moto a je pě bebuma o ávě-o jadi oviya 'kava nala egombe yěhěpi. Ka beyokwedi beaju bea yoka yâ.

15. ¶ Ka bâ-ba pá o Jěrusalěm; ka Jisus a vala o těmpěl, ka Mâ-a yalě ipumě ja ba ma hambaka na ba hambakidě o těmpěl; A ka hovaka tagulu ja bapepengani ba dálě na bediya bea ba ma hambakidě mbenga;

16. A bâte na moto a pudunganake těmpěl na eva.

17. Ka Mâ-a yokudě bâ, na, E 'bě lě-ndwěngo, na, Ndabo 'amě e ka tubwi na betomba beěhěpi na Ndabo y' Ikaliya? ndi o pangindi yâ ni ndabo 'a meyibi.

18. Ka Balëndi na prist inënë ja yoka yâ, ba ka butaka nyang' 'abu e ka we-yanë Mâ; ba ma bangaki Mâ, 'kabojana ebimba yëhëpi e mamakindi iyokwanidi viaju.

19. O kolo e pâdi ka Mâ-a vëngëmë mboka tē.

20. ¶ N' ubwa, o bâ-ba diyaki ba tomba-ka, ka bâ-ba yënë ele ya itâlâ vivilaniyango 'viya metamba.

21. Ka Pitër a yongidě, ka mâ-a vâ na Mâ, na, Paia-o, yënekëte ele ya fig eâvë e hâkâkidi e vivilaniyendi.

22. Jisus a yavwanaki ka Mâ-a vâ na bâ, na, Diyakani n' ikamidě o Anyambě a jadi.

23. Ikabojana Mbi vâki n' inyëni mba-mbaye, na, A ka vâyé n' ukodi tēkamū, Vëngëmëkě, wa 'la ka kwa o manga, à bome penda n' ulema, ndi mâ-a kamakidi na belombo beaju be ma vâ be ka hamandi, a ka pahiyandi eaju e ka vâyé.

24. Ovaně nd' o 'mba-mbi vâkě n' inyëni, na, Belombo beanyu be uwakě, oni-ngě o kalakiyani, kamakiděni na o pahakiyandi beâ ni, vâkâna be ka diyandi o inyëni o jadi.

25. Oningě o jadini de o kalakiyani, iya-kiděni oningě o jadini na moto na 'lo-mbo; na ovaně nd' o Hangw' 'anyu a jad o Hěvěn a ka 'yid' inyěni mabe manyu.

26. Nd' oningě ò 'yiděni, Hangwě 'anyu a jad o Hěvěn à 'yide 'nyěni mabe manyu.

27. ¶ Ka bâ-ba pâ pě o Jěrusalěm; o Mâ-a diyakidi a tamwaka o těmpěl kakana ka prist ja meolo na Balěndi na batodu ba viya o Mâ-a jadi,

28. Ka bâ-ba vâ na Mâ, na, I lě nja ipanga ijâvě i hanakě belombo těkabe? Nja věkid' âvě ipanga těkadi o ha belombo těkabe?

29. Jisus a yavwanakindi ka Mâ-a vâ na bâ, na, Mbi ka uwa tepě inyěni ndaga pâkâ, wa yavwani 'Mba ni, vâkâna Mbi languwendi 'nyěni ipanga jamě i hanakě belombo těkabe.

30. Baptisma ya Jân e vakiyendi oviya Hěvěn, ipě o bato ba jadi? yavwanaki 'Mba ni.

31. Ka bâ-ba hokolani bâ mětě na bâ mětě, na, Oningě hwa vâ, na, Oviya oba, A ka vwi, na, Nd' e lě nde 'anyu e ha kama-kidě Mâ?

32. Nd' oningě hwa vâ, na, Ya bato ; ba bangaki bato, 'kabojana bēhēpi ba ma yēnēki Jân na a ndi usâki mba-mbaye.

33. Ba yavwanaki ka bâ-ba vâ na Jisus, na, Hoa languwe, Jisus a yavwanaki ka Mâ-a vâ na bâ, na, Mba languwe tepě inyēni ipanga jamě i hanakě belombo tēkabe.

KAPITA XII.

1. Ka Mâ-a yalě na bâ na mekanakâdi. Momo n' uhuhu a liyaki mwanga, ka mâ-a lungidě muâ ugomba, ka mâ-a puduwa ibabo vi hovakě ivě, ka mâ-a longa elongo, ka mâ-a vě muâ baliyi, ka mâ-a vala o ehe ya yaviděngo.

2. O hongodi ka mâ-a loma uhayi o baliyi ba jadi nana a pahakiye bebuma bea mwanga oviya baliyi ba jadi.

3. Ka bâ-ba bweya mâ, ka bâ-ba boma mâ, ka bâ-ba timbě mâ naně.

4. Ka mâ-a loma pě bâ uhayi upâkwě ; ka bâ-ba yanguwa mâ malale, ka bâ-ba luma mâ o molo, ka bâ-ba timbě mâ yoki-děngo ihâni.

5. Ka mâ-a loma pĕ upakwĕ, ka bâ-ba weya mâ na bapâkwĕ baitĕ; ba bomaka bâkâ, ba weyaka bâkâ.

6. A diyakite mwan' umbâkâ uaju a tâ-ndâkidi, ka mâ-a loma mâ na mbuhwĕmbu-hwĕ tepĕ o bâ-ba jadi, na, Ba ka dili mwan' 'amĕ.

7. Ndi baliyi tĕbanĕ ba kalaki bâ mĕtĕ na bâ mĕtĕ, na, Ekanĕ nd' ujigi; vakani, ho weyaki mâ ni, ovanĕ nd' ekuha e ka diyĕ ya bĕ 'ahu.

8. Ka bâ-ba bweya mâ, ka bâ-ba weya mâ, ka bâ-ba uhwa mâ o pĕpĕkĕ ya mwanga.

9. Ndi, upangiyi mua mwanga a ka ha lĕ na? A ka viyi ka jilidĕ baliyi, na mâ-a vĕ mwanga o bapâkwĕ.

10. O ha langeteni Ilĕndwĕ tĕkadi, Ilale ja balongi i kiyakidi ja bĕ ndi molo mu' itudûdu:

11. Ekavi vi diyaki ihadi vi' Upangiyi; viâ tepĕ vi mamanakwĕ o mihâ mahu?

12. Ba butakind' o bweya Mâ, ndi ba bangakindi ebimba; 'kabojana ba yĕnĕki-ndi na, a kalaki o pĕl' 'abu ukanakâdi tĕmunĕ; ka bâ-ba dika Mâ, ka bâ-ba vala.

13. ¶ Ka bâ-ba loma Farisi na Hĕrodian

n' ihuhu o Mâ-a jadi nana ba hilakě ndaga jaju. .

14. O bâ-ba vakidi, ka bâ-ba vâ na Mâ, na, Uyokwidi, ho te yowěngo na O ndi pâ-kwěpâkwě, O 'bě tepě na moto n' isâlâ; na nâvě wa yěněkě tepě meoho mea bato pivi, nd' O yokwakidě njeja ya Anyambě na pâkwěpâkwě. E ndi hohonganěngo na ho věkě Sisar pago, ipě e ibě ?

15. Ho věkě, ipě hò věkě ? Ka Mâ-a yowě inoka jabu, ka Mâ-a vâ na bâ, na, E lě nde 'anyu e yějěkiyě 'Mba ? Vanaki 'Mba ni fura, Mbi yěně yâ.

16. Ka bâ-ba vana yâ. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Ekamu uvela na dina be lě bea nja ? Ka bâ-ba vâ na Mâ, na, Bea Sisar.

17. Jisus a yavwanaki ka Mâ-a vâ na bâ, na, Věkěni Sisar belombo be jadi beaju, o Anyambě be jadi ibeaju tepě. Ka bâ-ba mama na Mâ.

18. ¶ Ka Sajusi ja viya o Mâ-a jadi i vâkâ na o ibě na ipumbuwa ; ka bâ-ba uwa Mâ, na,

19. Uyokwidi, Mosěs a lěnděkiyi hwě, na, Oningě mwa-nyangwě na moto a wa, na mâ-a dika mwajo à dike bana, na mwana-

nyangwě a baki mwad' 'aju, na mâ-a ka tēkidě mwana-nyangwě ibângâ.

20. Ba diyakindi nyangwě pākâ hěmbwě-di; ka ua bohoboho a ba mwajo, ka mâ-a wa à dike ibângâ.

21. Ka ua balalo a ba mâ, ka mâ-a wa, au dikaka tepě ibângâ; ka ua balalo nyanga tě.

22. Ka ua hěmbwědi a ba mâ, ba dike ibângâ; na mbuhwa ya bēhēpi ka mwajo a wa tepě.

23. Ndi o ipumbuwa, o bâ-ba ka pumbuwa, a ka diya lě mwad' 'a nja o bâ-ba jadi? 'kabojana bâ bēhēpi hěmbwědi te ba baki mâ.

24. Ndi Jisus a timbwanaki, ka Mâ-a vâ na bâ, na, Wa lemakěni, 'kabojana wa 'wěni Malěndwě tombe na ngudi ya Anyambě?

25. Ikabojana o bâ-ba ka pumbuwa oviya iwedo, ba baye, na bâ-ba banudwě; ndi ba ka diyandi ona enjěl i jad' o Hěvën.

26. O pělě 'a bawewe, nana ba ka pumbuwandı, o 'běni langango o 'janganango-bo ya Mosēs nyanga ya Anyambě e kalaki na ju o ele, na, Umba ndi Anyambě ya Ebrahim, na Anyambě ya Aisak, na Anyambě ya Jekâb?

27. A 'bě Anyambě ya bawewe, ndi ya ba di mihâ. O dimbakiyandini n' iněně.

28. ¶ Ka ulěndi umbâkâ mâ-a viya, ka mâ-a yoka bâ-ba kalaka, ka mâ-a yěně na, A ma yavwani bâ bwamu, ka mâ-a uwa Mâ, na, Elekanako ya boboboho mět' e lě nde?

29. Ka Jisus a yavwani mâ, na, Elekanako ya bohoboho e ndi, na, Israěl, yokakani; Jěhova, Anyambě 'ahu u ndi umbâkâ Upangiyi.

30. Na, tândâkâ Jěhova Anyambě 'âvě n' ulema muâvě muěhěpi, n' ilina jâvě jěhěpi, n' ipikiliya jâvě jěhěpi, na ngud' 'âvě yěhěpi; elekanako ya bohoboho nd' ekae.

31. Ya babale e tepě ona 'kae, Tândâkâ bato bapâkwě ka 'vě mětě. O 'hě na 'lekanako epâkwě eněně wa na 'kabe.

32. Ka ulěndi mâ-a vâ na Mâ, na, Bwamu, Uyokwidě, o languwi pâkwěpâkwě; 'kabojana Anyambě e te yâkâ; o 'bě pě na epâkwě kabo yâ dipâ;

33. O tândâ Mâ n' ulema muěhěpi, n' ibweyidě jěhěpi, n' ilina jěhěpi, na ngudi yěhěpi, na o tândâ bato bapâkwě panika 'vě mětě, e ndi wa na bova bo ma tumbakwě na meambo meěhěpi.

34. O Jisus a yěni na a ma yavwani n'

iyowě, ka Mâ-a vâ na mâ, na, O 'be yavidě-ngo na ipangiya ja Anyambě. Oviya 'vaně o diye pě na moto a uwakě Mâ nyuwe.

35. ¶ O Jisus a diyakidi a yokwakidě o tēmpěl ka Mâ-a yavwana bâ, na, Nd' e lě nde ya Balendi ba vâki na Kraist a ndi Mwana-David ?

36. David mâ mětě a vâkindi k' Ilina Iyamu a vâki na ju, na, Jěhova a vâki Upangiyyi muamě, na, Diyaka 'vě o 'nâ 'amě eyomi, kabo 'Mba ta panga baloni bâvě ebo-nga 'vě e pitakiyě.

37. David mâ mětě a ma tubaki Mâ na Upangiyyi, nd' a bě lě mwan' 'aju na? Ka ebimba yěhěpi ya yoka Mâ a kalaka, na mbya.

38. ¶ Ka Mâ-a vâ na bâ n' iyokwanidi viaju, na, Kelevakani na Balěndi ba vahakě o tamwaka na ngâi iyaba na bâ-ba tândâká mahomwě o mahambanido,

39. Na bediya beněně o ndabo ja Anyambě, na loboko la betiyango o masango :

40. Ba pukulakě ndabo ja mealika, na bâ-ba ka temakidě bato na makaliya maya-ba ; ekaba ndi ba ka duwě ivomudwě iněně wa.

41. ¶ Ka Jisus a diya o pělě ya egala ya

ungumba, a yěněkě ka bato ba kutwakidě hika o egala tě; ba diyakidi benami ba kutwakidi eitě.

42. Ka mwalika n' uhuhu, mâ-a viya oně u diyakidi sâmiyěngo, ka mâ-a kutudě mait ibale i weyakě farthing.

43. Ka Mâ-a ndiya beyokwedi beaju, ka Mâ-a vâ na bâ, na, Pâkwěpâkwě, Mbi vâki n' inyěni, na, Mwalika tě mua ukuge muně u ma vaměndi wa na bato běhěpi ba ma kutudě o 'gala-ya ungumba.

44. Ikabojana bâ běhěpi ba kutudi oviya bwinge boabu; ndi a kutwakiděndi oviya bonyamo boaju eaju yěhěpi e diyanakidi, eaju e ma bikinaka.

KAPITA XIII.

1. O Mâ-a diyakidi a pumaka těmpěl, ka eyokwedi 'aju yâkâ ya vâ na Mâ, na, Uyo-kwidi yěněkěte itingidi tě ja malale na ja ilongidi ekadi!

2. Jisus a yavwanaki, ka Mâ-a vâ na mâ, na, O yěněkěte ndabo t' iněně ekadi? wa dikan' okava ilale kahaniděngo n' ipâkwě i ka měndě i sajwe.

3. O Mâ-a diyakidi diya o ukodi mua Alive, hohonganěngo na těmpěl, Pitěr na Jems na Jân na Andru ba uwaki Mâ ilimbo.

4. Langwakiya hwě egombe ya belombo těkabe e ka diyě? na e ka diya lě nja ndembo o belombo těkabe beěhěpi be ka timě?

5. Ka Jisus a yavwana A ka yalakě o vâ na bâ, na, Bandamakiděni o banga moto a temidě inyěni.

6. Ikabojana baitě ba ka viyi na dina jamě, na, Umba ndi Mâ, na bâ-ba ka temakidě baitě.

7. Ndi o inyěni-o ka yokěni beduka na sango ja beduka, o papolanakeni, 'kabojana belombo bea jângâ tědině be ka hamandi, ndi ihuku i ha pâyete.

8. Yeně 'tomba e ka yani na epâkwě, din' ipangiya na ipâkwě; he e ka ninganěndi o loboko lâkâ, mesalâķu na njuke be ka diyandi; ekabe ndi bea jali ja ngěbě.

9. ¶ Ndi kelevakani inyi mětě; 'kabojana ba ka kândândi 'nyěni o behoka; o ndabo ja Anyambě o ka bomwěndini; o ka vawwěndini o meoho mea mepangiysi na mepollo o nyang' 'amě, ilanguwa o pěl' 'abu.

10. Sango eyam' e ka tand' o hamana o betomba beěhěpi.

11. Nd' o bâ-ba ka valakidě 'nyěni, na bâ-ba kândâ tepě inyěni, o take o nakani eanyu e ka kalě, o pikilakiyeni tepě egombe e t' o pâ: ijanyu i ka věwě o iwěla tědině já ndi 'janyu i ka kalě, 'kabajana ba 'bě inyěni o ka kala, ndi Ilina Iyamu.

12. Nandi vâkâna ba nyangwě pâkâ ba ka kândânâkândi o iwedo, na ua hangwě na mwana; na bana ba ka 'mwaniděndi, na bâ-ba běkěleniya ba jakidi bâ, na bâ-ba weyidě bâ.

13. O ka binwěndini na bato bēhēpi o nyanga ya dina jamě: nd' a ka lilimidě nal' ihuku, mâ t' a ka yongě.

14. ¶ Nd' o 'nyěni o ka yěněni elombo e binakwě y' ujilo (ya Danyěl usâki e kalakidi) de o yâ e ha lukakidi o tēmě (a langakě a bweyakidě) nandi ba jad' o Judia ba ka kweyaka o mekodi.

15. A ka diyě o ndabo oba a hubake pě o ndabo tombe o ngiya ovoně ka nângâ elombo o ndabo 'aju.

16. A ka diyě o mwanga a timbake o bea mbuhwa ka nângâ ngâi 'aju.

17. Ndi majili na ba ka diyě na me-mi, na ba ka diyě ba nyangakě o hwi tědině!

18. Ndi kalakiyani na ikweya janyu i diyake o 'gombe y' ivëvu.

19. Ikabojana o hwi tēdinē o ka diyi na etuniya e ha diyete oviya jali j' ivela j' Anyambē i velakidi na pā kya tēkanē, na yā ya diye pē.

20. Tepē kabo Upangiyi a vuvidē hwi tēdinē, vākāna o 'bē na moto a ka yongwē; nd' o nyanga ya ba pānwēngo, ibaju ba di pānāngo, a vuvidi hwi.

21. Nandi oningē moto ka moto a vā n' inyēni, na, Yēnēkēte, Kraist nd' ekanē; tombe, na, Yēnēkēte, A nd' ovonē; o kama-kidi mā ni.

22. Ikabojana Kraist ja 'vela na basāki ba bojowa i ka pāndi, na j' i ka levidi ndembo na megoma be ka 'mbaki o kweyidē tombe na ba pānwēngo, e jaka na e ndi e hamaka.

23. Ndi kelevakani; yēnēkēte, Mbi tind' o languwa 'nyēni belombo beēhēpi.

24. ¶ Oningē betuniya bea hwi tēdinē tombango, joba i ka vindandi, ngāndē ya vēye unanga muaju.

25. Nyētēti ja oba i ka kwandi, na ngudi i jad' oba i ka ninganaka.

26. Nandi vākāna ba yēnindi Mwana-

moto a vaka o bevindi na ngudi eněně n' ivenda.

27. Nandi vákána a lomindi enjěl jaju, na bâ-ba ka yolakě ibaju ba pânwěngo oviya mahuku ma he manai, oviya pělě ya he ya bo na kwanga pělě ya bo ya oba.

28. Nandi yokwakani ukanakádi mua 'le ya itâlâ; Oningě mekilibanjo meaju me ngite mebâbu, na me ka pumakě bekaï, o yowuděteni na bokâ boa běndi piěle.

29. Yâ nyanga tě, te 'anyu o inyěni-o ka yěněni belombo těkabe be hamaka, yowakěni na ya bě ndi piěle, o mebiyâ.

30. Mbambayě, Mbi langwakiyandi 'nyěni, Igona těkadi ja tombe, belombo těkabe beěhěpi be t' o hama.

31. He na oba be ka tombandi, ndi ndaga jamě jà tombe.

32. ¶ Ndi buhwa těboně, n' iwěla tědině beà 'wane na moto, tombe na enjěl i jad' o Hěvěn, tombe na Mwana, ndi kabo Hangwě.

33. Kelevakani, pepwakani, kalakiyani tepě; 'kabajana wa 'wěni o egombe e ka pâyě.

34. Ikabajana Mwana-moto a ndi ona moto a vala o 'tomba ya yaviděngo, a di-

kakidi ndabo 'aju, ka mâ-a vĕ bahayi baju ipanga, moto uĕhĕpi eaju 'havu; ka mâ-a vâ na utatî mua ubiyâ na a pepwake.

35. Nandi pepwakani; 'kabojana wa 'wĕni egombe ya upangiyi mua ndabo e ka payĕ, ipĕ na ba kolo, ipĕ na ba bulutema, ipĕ na ba yakako, ipĕ n' ubwa:

36. Banga a pâ matota, na mâ-a kâbidĕ 'nyĕni o yakani.

37. Nyang' 'amĕ e vâkĕ n' inyĕni, yâ te 'amĕ e vâkĕ na bĕhĕpi, na, Pepwakani.

KAPITA XIV.

1. Isango ja 'kunduwa na ja pĕmbĕ e ha 'bĕ na ilanda i hakudwĕndi hwi 'bale tombango; prist ja meolo na Balĕndi ba ka vahaka ugono muabu u ka nângânĕ Mâ, na bâ-ba weya Mâ.

2. Ndi ba vâki, na, Hanga o buhwa boa isango, banga etoko ya bĕ o bato ba jadi.

3. ¶ O Mâ-a diyakid' o Bethane, o ndabo ya Saimôn, e diyaki na 'gâlani, o Mâ-a diyakidi a jaka, ka mwajo a viya omĕ na

'gala ya alabastěr ya mavulě ma kango ma spiknard ma tâ mětě, ka mâ-a dubu-wa 'gala, ka mâ-a hovidě mâ molo muaju.

4. Bâkâ ba diyakind' omě ba numbakindi bâ mětě na bâ mětě, na, Imbaniya tě ja mavulě ma kango ekama i hawudwě nande?

5. Ikabojana ma ma diyate ma hambakudwě wa na kama ja fura ilalo na já-ja věwě mekuge. Ba ka hěnjěkě mâ.

6. Ka Jisus a vâ, na, Dikaki mâ ni mbwe; e lě nd' eanyu e hakě mâ njuke? a hi 'Mba ehavu eyamu.

7. Ikabojana mekuge me i n' inyěni egombe yěhěpi, oningě o vahingěni o ka hati meâ ni bwam'; nd' o'běni n' Umba egombe yěhěpi.

8. A handi nyang' 'aju e ka yâlě; a viyendi pàni ka hiya mavulě o nyol' 'amě opěla itongwě.

9. Pâkwěpâkwě Mbi vâki n' inyěni, na, Iboko viěhěpi via sango t' eyam' ekaně vi ka hamanudwě o he těkaně yěhěpi, elombo tě eaju e di hango ekae, e ka langwěndi iyongidě jaju.

10. ¶ Ka Judas Iskariot, umbâkâ ua jomu na bebale, a vala o prist ja meolo i jadi ka kândâ Mâ o bâ-ba jadi.

11. Ba yěněki mbya o bâ-ba yokaki nonaně, ka bâ-ba yohaně mâ na ba ka vi mâ dâlě. Ka mâ-a vaha pěl' 'aju e ka kândáně Mâ swě.

12. ¶ Buhwa boa pěmbě e ha 'bě na ilanda boa bohoboho, o bâ-ba weyakiyedi ikunduwa, ka beyokwedi beaju bea vâ na Mâ, na, O vahaka lě na ho kěke ka kenjě iboko ovaně nd' Ávě o ka jě isango ja Iku-nduwa ove ?

13. Ka Mâ-a loma beyokwedi beaju bebale, ka Mâ-a vâ na bâ, na, Kěkěni o mboka, o ka latandi na moto ovoně bapěngo imâgi ja miba ; vitaki mâ ni.

14. Iboko viaju vi ka ngiyě vâki na hangwě-ndabo, na, Uyokwidi a ma vwi, na, Ikenga ja bangi i l' ove o 'Mba-mbi ka jě isango ja bokundwaka na beyokwedi beamě?

15. A ka leviděndi 'nyěni ilika iněně oba, bonguěngo kenwěngo : kenjakeni o pěl' 'ahu ovoně.

16. Ka beyokwedi beaju bea kěkě ka bâ-ba vala o mboka, ka bâ-ba kâbidě ka Mâ-a vâki na bâ ; ka bâ-ba kenjě isango.

17. O yâ e diyaki kolo ka Mâ-a viya na jomu na bebale.

18. O bâ-ba diyakidi diya, ba jaka, ka

Jisus a vâ, na, Pâkwěpâkwě, Mbi vâki n' inyëni, na, Umbâkâ ua njamb' 'anyu a jaka n' Umba a ka kândi 'Mba.

19. Ka bâ-ba yalě ngěbě, na vâ na Mâ umbâkâ umbâkâ, na, A nd' umba? upâkwě, na, A i 'nba?

20. Ka Mâ-a timbwana na vâ na bâ, na, A ndi ua njamba ya jomu na bebale, a dubakě n' Umba o 'pělě-bwalo.

21. Mwana-moto a 'landi, ka yâ e di lëndwěngo o pěl' 'aju, ndi maguga na moto tē ua Mwana-moto a ka kândwě, bwamu ndi na moto tēnē t' au jakwě.

22. ¶ O bâ-ba yalacidě ija, ka Jisus a nângâ pěmbě, ka Mâ-a vambiya ibâtâ, ka Mâ-a pěhě yâ, ka Mâ-a vě bâ yâ, na, Nângâ-kâni, jakani, nyalo 'amě nd' ekaně.

23. O Mâ-a běkidi akeva věngo, ka Mâ-a nângâ sěngě, ka Mâ-a vě bâ yâ: ka bâ bēhēpi ba mâtânidě.

24. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Makiya mamě nd' ekama ma panga ya kya ma hovi-yedi o pělě 'a baitě.

25. Mbambayě inětě, Mba mâte pě bebuma bea ukâdi epâkwě njo, kabo o buhwa boamě bo ka mâtě bea bea kya o ipangiya j' Anyambě.

26. ¶ O bâ-ba bĕkidi viembo tumbudĕngo, ka bâ-ba puma nala o 'kodi mua Álive.

27. Ka Jisus a vâ na bâ, na, Inyĕni bĕhĕpi o ka kâbândini o nyang' 'amĕ na bulu tĕkabo, 'kabojana e lĕndwĕngo, na, Mbi ka bweyandi utati na medâmbĕ mea paja-ngana.

28. Nd' o 'Mba-mbi ka pumbuwĕ, Mbi ka 'land o Galili o bohoboko.

29. Ndi ka Pitĕr a vâ na Mâ, na, Tombe-kete bĕhĕpi ba kâbâte, ndi mba yâlĕ.

30. Ka Jisus a vâ na Mâ, na, Mbambai, Mbi vâki na nâvĕ, na, O buhwa tĕkabo, mĕtĕ bulu tĕkabo, na kuba na kâkâlâkâ nj' ibale, o ka hâhiyi 'Mba nj' ilalo.

31. Ka mâ-a kala pĕ nangudi, na, Oningĕ mba wa na nâvĕ, mba hâhiy' Ávĕ na vilolombo. Yâ nyanga tĕ te ya bĕhĕpi e vâkidi.

32. Ka bâ-ba pâ o mwanga u ma tuba-kwĕ na Gĕthsĕmane, ka Mâ-a vâ na beyo-kwedi beaju, na, Diyakani okava ulingo muamĕ u kalakiyĕ.

33. Ka Mâ-a nângâ Pitĕr na Jems na Jân, ka Mâ-a yalĕ imama nangudi, na nyolo vâhâ mĕtĕ;

34. Ka Mâ-a vâ na bâ, na Ilina jamĕ i

yěněkě ngěbě eněně piěle na iwedo; vengakiděni, pepwakani.

35. Ka Mâ-a piya kwěi, ka Mâ-a kwa o he, ka Mâ-a kaliya nana iwěla i tombake Mâ, oningě na e te e hamakě.

36. Ka Mâ-a vâ, na, Abba, Paia, belombo beěhěpi be ka hamate Ávě o jadi; věngěkidě 'Mba sěngě ya kâpi ekaně; ndi hanga nyang' 'amě e vahakě, ndi ka 'vě o pangakě.

37. Ka Mâ-a viya, ka Mâ-a kâbidě bâ-ba yaka viyâ, ka Mâ-a vâ na Pitě, na, Saimon, o yaka tepě? Wa yâlě o pepuwa iwěla jâkâ?

38. Pepwakani, o ka kalakiyani, o banga wa ngiyani iyějudwě. Ilina mětě i kokěngo, ndi nyolo e ibě na ngudi.

39. Ka Mâ-a vala pě, ka Mâ-a kaliya, A ka kalaka jâ ndaga tě tě.

40. O Mâ-a timbakidi, ka Mâ-a kâbidě pě bâ ba yaka viyâ ('kabojana mihâ mabu ma diyaki bodilo) na bâ-bu yowakě tepě eabu e ka yavwaně Mâ.

41. Ka Mâ-a 'la pě njo ilalo, ka Mâ-a vâ na bâ, na, Yakani nandi, yâjâkâni; ya bě ndi twětwe, iwěla i pândi; umbwakiyateni, Mwana-moto a kândudwěndi o benâ bea bato babe.

42. Umwakani, ho kekeni; umbwakiyani, a kândâkě 'Mba a bě ndi piělě.

43. ¶ O Mâ-a diyakidi a kalaka, elěngiaha tepě ka Judas a viya, ua njamba ya jomu na babale, ebumbu eněně e diyaki na ju na mekwala na metumbe, ba viya o prist ja meolo na balěndi na batodu.

44. A kândâkiyi Mâ a vėki bâ ndembo, na, Uamě a ka pyâpyě, Mâ ndi Mâně; bweyaki Mâ ni, ka valanaki Mâ ni na bokeli.

45. O mâ-a pâkidi, ka mâ-a paniya o vala bokěkě o Mâ-a jadi, ka mâ-a vâ, na, Paia-o! Paia-o!; ka mâ-a pyâpyâ Mâ.

46. ¶ Ka bâ-ba nangidě makadu o Mâ-a jadi, ka bâ-ba bweya Mâ.

47. Umbâkâ ua njamb' 'abu a diyakidi bakamango, ka mâ-a hoduwa ukwala, ka mâ-a koka uhayi mua prist eněně, ka mâ-a leniya ditâ jaju.

48. Ka Jisus a vâ na bâ, na, O ma viyandini o 'Mba-mbi jadi, ona mwibi, na mekwala na beposa ka nângâ 'Mba?

49. Mbi diyakindi buhwa boěhěpi n' inyěni o ndabo ya Anyambě Mbi yokwakidě, o bweyi 'Mba ni; ndi Malěndwě ma ka timwě.

50. Ka bâ bĕhĕpi ba dika Mâ, ka bâ-ba kweya.

51. K' iwanja n' ihuhu ja vitanĕ Mâ, unamba mu' ivĕla pugang' o nyolo; ka mawanja ma bweya mâ;

52. Ka mâ-a dika unamba mu' ivĕla, ka mâ-a kweya na bâ uhamba.

53. ¶ Ka bâ-ba valana Jisus o prist enĕnĕ e jadi; prist inĕnĕ na batodu na balĕndi ba yolanakidĕndi o mâ-a jadi.

54. Ka Pitĕr a vitanĕ Mâ yavidĕngo, kwanga nala ikenga ja prist enĕnĕ; ka mâ-a diya na benami, a yokaka veyâ.

55. Ka prist inĕnĕ na ba ehoka bĕhĕpi ba butaka ndaga ja bovelaka opĕla Jisus ijabu i ka weyanĕ Mâ; ndi bu duwaka.

56. Ikabojana bato baitĕ ba pakwaki bea bojowa o pĕl' 'aju, ndi mepako meabu meu hohonganakĕ.

57. Ka bato bâkâ ba tĕmĕ ka veliya o pĕl' 'aju, na,

58. Ho yokaki Mâ-a vâkâ, na, Tĕmpĕl tĕ e longakudwĕ na benâ ekanĕ, Mbi ka buludi yâ, ndi na hwi 'lalo vâkâna Mbi longi pĕ 'pâkwĕ e longwĕ na benâ.

59. Ndi tombe kakana mepako meabu meu hohonganakĕ.

60. Ka prist eněně ya těmě o hanganě, ka mâ-a uwa Jisus, na, Wa timbwanaka elombo? E lě nde ya ekaba e pakwaka opěl' Ávě?

61. Ka Mâ-a diya dâ, Au yavwanaka 'lombo. Ka prist eněně ya uwa pě Mâ, na mâ, na, Ávě ndi Kraist mwana w' Ibâtâ?

62. Ka Jisus a vâ, na, Umb' i Mâ; tepě, o ka yěněndini Mwana-moto diyango o 'nâ eyomi ya ngudi, A vaka na bevindi bea oba.

63. Já ndi ja prist eněně ja nya ngâi jaju, na, Ho lě pi na nja mal'-ě ma tali?

64. O yokindini ikila jaju j' Anyambě; o yěněkě li na? Ka bá běhěpi ba hubě Mâ na A n' inyanga n' iwedo.

65. Ka bâkâ ba yalě Mâ ituwa ja malě, na diba boho boaju, na bâ-ba ka bweyaka Mâ bebodi, na o vâ na Mâ, na, Sâkâkâ; bahayi tepě ba ka bweyaka Mâ mabanjo.

66. ¶ O Pitěr a diyakidi o ikenga o he, k' umbâkâ ua lotângâ la prist eněně mâ-a viya;

67. Ka mâ-a yěně Pitěr a lâlâkâ veyâ, ka mâ-a tamuwa mâ, na, Ávě tepě o diyaki na Jisus ya Nazarěth.

68. Ka mâ-a hâhâ, na, Mba 'wě, n' umbâ.

mba bweyakidě tepě ka 'vě o vâkě. Ka mâ-a vala o 'lěmbě; ka kuba ya kâkâlâ.

69. Ka itângâ ja yěně pě mâ, ka jâ-ja yalě o vâ na ba diyaki tēmetēme, na, Ekaně nd' uabu.

70. Ka mâ-a hâhâ pě. Kwěi, ka ba diyaki tēmetēme ba vâ pě na Pitěr, na, Mba-mbayě, âvě nd' uabu; 'kabojana o ndi ua Galili, na mbâhi 'âvě tepě e kwanakandi.

71. Ka mâ-a yalě o kila na o kana, na, Mba 'wě moto t' uanyu a vâkě ně.

72. Ka kuba ja kâkâlâ njo y' ibale. Ka Pitěr a yongidě ndaga ya Jisus e vâki na mâ, na, Kuba na kâkâkâlâ njo y' ibale, o ka hâhiyi 'Mba njo y' ilalo. O mâ-a bēkidi nonaně pikiliyango, ka mâ-a e ya.

KAPITA XV.

1. N' ubwa, elěngiaha, ka prist iněně ja ha ehoka na batodu na balěndi na njamba yěhěpi, ka bâ-ba kata Jisus, ka bâ-ba 'la ka vě Mâ o Pailat a jadi.

2. Ka Pailat a uwa Mâ, na, Âvě nd' Upolo mua Jiu-e? A ka yavwanaka mâ ka Mâ-a va, na, O vâki yâ.

3. Ka prist iněně ba bakidě Mâ belombo beité; ndi A timbwane elombo.

4. Ka Pailat a uwa pě Mâ, na, Wa yavwanaka 'lombo? yěněkěte, belombo beité ibeabu be pakwakě opěl' âvě.

5. Ndi Jisus au timbwanaka pě elombo, ovaně nd' o Pailat a mamakindi.

6. Nandi o isango tědině a ma hulakidi bâ mbwedi páká eabu e jombakidi yěhěpi.

7. Nd' omě o diyakindi n' umbákâ a ma tubakwě na Barabas, a diyakidi katwěngo na ba logwakidi na mâ, ba diyakidi ba weyana n' ulogo.

8. Ka ebumbu ya yama nangudi, e ka yalakě o jomba mâ na a haka ka mâ-a hakě bâ mběmbě.

9. Ka Pailat a yavwana na bâ, na, O vahakandi 'mba ni mbi hulakidi 'nyěni Upolo mua Jiu-e?

10. Ikabojana a diyakite yowěngo na prist iněně ba věki Mâ n' ivina.

11. Ndi ka prist iněně ja háká ebimba nana a ta o huludě bâ Barabas.

12. Pailat a timbwanaki pě, ka mâ-a vâ na bâ, na, Nandi, o vahaka lě ni mbi haka uanyu a tubakě na Upolo mua Jiu na?

13. Ka bâ-ba yama pě, na, Kâmâkidě Mâ o krâs.

14. Jâ ndi ja Pailat ja vâ na bâ, na, Na nja 'lombo-ě, a ma ha lě nja bobe? Ka bâ-ba yama pě nangudi, na, Kâmâkidě Mâ o krâs.

15. ¶ Ndi Pailat a pangaka o hwěmidě ebimba melema, ka Mâ-a hulidě bâ Barabas, ka mâ-a vě Jisus, o mâ-a běki Mâ bo-miděngo, ka weywě o krâs.

16. Ka sâjě ba valana Mâ o ikenga i tubakwě na Pritorium; ka bâ-ba ndiya njamba 'abu yěhěpi ta.

17. Ka bâ-ba bâtidě Mâ iveyu, ka bâ-ba longa korowa ya mayá, ka bâ-ba bâtidě Mâ yá,

18. Ka bâ-ba yalě Mâ ihoma, na, Mbolo, Upolo mua Jiu.

19. Ka bâ-ba bweya Mâ o molo n' utumbe, ka bâ-ba tuwa Mâ malě, ba kalakiya Mâ mabângâ humehume.

20. O bâ-ba běki Mâ věhěngo, ka bâ-ba věngidě Mâ ibâtá iveyu, ka bâ-ba bâtidě Mâ ngái jaju mětě, ka bâ-ba valana Mâ ka weywě o krâs.

21. Ka bâ-ba panga Saimon ua Sairini a tombakidi baka, a viya o 'hiki, hangwě

ya Alëxandër na Rufus, na a bapakě krás 'aju.

22. Ka bâ-ba valana Mâ o iboko via Golgotha vi jadi, na, oningě via 'ludwě, Iboko via Mbombo.

23. Ka bâ-ba vě Mâ ivě, hâbwěngo na myrrh: nd' au nângâkâ já.

24. O bâ-ba bëki Mâ kâmiděngo o krás, ka bâ-ba kabaniya ngâi jaju, ba nângâkiyě já lát, ya moto uěhěpi e ka nângě.

25. E diyaki egombe ya mawěra ibuwa, ka bâ-ba kâmidě Mâ o krás.

26. Ka ilěndě ja ebuke 'aju i diyaki lěndwěngo oba, na, UPOLO MUA JIU.

27. Ba kâmâkidi na Ju meibi mebale; 'mbâkâ o 'nâ 'aju eyomi, 'mbâkâ o 'nâ ya 'měngwě.

28. Kâ Ilěndwě ja hohonganě i vâkě, na, A langakudwi na baweyi ba belekanako.

29. Ba ma tombaka baka ba ma kilaki Mâ, ba vugumakidě meolo meabu, na, Ěhě! Ávě o bulwakidě těmpěl na nâvě wa longa yâ na hwi 'lalo,

30. Yongakě nyolo 'ávě, na nâvě wa hu-ba oviya krás.

31. Yâ nyanga të te ya prist inënë e vâkidi na balëndi bâ mětě na bâ mětě bověhěkě, na, A ma yongaki bapâkwě; ndi A 'bě na ngudi e yongakě Mâ mětě.

32. Nandi, Kraist, Upolo mua Israěl, a hubake oviya krâs, ovaně nd' o ho ka yě-ně na hwě-hwa kamidě. Ba kâmâkudwě na Ju, ba ka timbakě Mâ ndaga të.

33. O já i diyaki joba meolo ka ivititi ja diya o he yěhěpi kwanga nala mawěra malalo.

34. O mawěra malalo ka Jisus a yama na joyi oba, na, Ěloi, Ěloi, l' ma sabakthe-nai? Yeně ndi, oningě ya 'ludwě, na, Anyambě 'amě, Anyambě 'amě, e lě nde 'ávě e senji 'Mba?

35. Bâkâ ba diyaki těmetěme, o bâ-ba yoki nonaně, ka bâ-ba vâ, na, Umbwakiyate, A ndakiyandi Elaias.

36. K' umbâkâ a val' umbila, ka mâ-a londa nyândâ na vinigar, a ka kahakidě yâ o utumbe, ka mâ-a mâtidě Mâ, na, Dikaki Mâ ni mbwe; ho t' o yěně. ipě Elaias a ka viyi ka hubě Mâ.

37. O Jisus a diyaki yamango joyi oba, ka Mâ-a dība.

38. Ka unamba uněně mua těmpěl mua

pěhěniyě bepěhi bebale oviya oba kwanga nala he.

39. ¶ O Sěnturiân e diyaki tēměngo hohonganěngo na Ju e yěněki Ma-a ya-maka na dibaka, a vâki, na, Mbambayě, moto těkaně a diyaki Mwana-Anyambě.

40. Bajo ba diyaki tepě ba hilakě na ma-sěyi, ibabu bākâ ndi Meri Magdaline, na Meri nyangwě ya Jems ehâlě na Josěs, na Salome ;

41. (Ba vitakidi Mâ o Mâ-a diyakidi o Galili, na haya Mâ) na bajo bapâkwě baitě ba betaki na Ju o Jěrusalěm.

42. ¶ O kolo pâdi, 'kabojana bo diyakindi buhwa boa ikenjě, boně ndi, buhwa bo takě na Iyâjâ,

43. Josěf ya Arimathia, umbâkâ ua 'hoka na moto ua kuma eyam', a ma vengakidě tepě ipangiya ja Anyambě, ka mâ-a viya, ka mâ-a ngiya na evemba o Pailat a jadi, ka mâ-a jomba ekengo ya Jisus.

44. Ka Pailat a mama n' ipě A we pâni ; ka mâ-a ndiya ua sěnturiân ka mâ-a uwa mâ, na, ipě A bi na wa n' ukili.

45. O mâ-a yowudě na ua sěnturiân, ka mâ-a vě Josěf ekengo.

46. Ka mâ-a hamba mavěla mayamu, ka

mâ-a hubě Mâ, ka mâ-a dinga Mâ na maveľa tĕ, ka mâ-a nangidě Mâ o malonga ma pudwakudwě o malale, ka mâ-a vungulidě ilale o ubiyâ mua malonga.

47. Meři Magdaline, na Meri nyangwě ya Josěs, ba yĕně o Mâ-a nangudwě.

KAPITA XVI.

1. O Iyâjâ i bĕkidi tombango, Meri Magdaline, na Meri nyangwě ya Jems, na Salome, ba diyaki ba hamba belombo bea kango beyamu, ovaně nd' o bâ-ba ka viya ka hiya Mâ beâ.

2. O buhwa boa wiki boa bohoboho, n' ubwa n' ubwa mĕtĕ, ba pâkind' o malonga, o 'gombe ya joba e pumakĕ.

3. Ka bâ-ba vâ bâ mĕtĕ na bâ mĕtĕ, na, Nja ka vungulidě hwě ilale oviya ubiyâ mua malonga?

4. O bâ-ba tamuwedi ka bâ-ba yĕně na ilale i diyaki vungulidwĕngo ('kabojana i diyakindi 'nĕně.)

5. Ka bâ-ba ngiya o malonga, ka bâ-ba yĕně iwanja diyango o pĕlĕ eyomi pugango na ngâi 'tano eyaba; ka bâ-ba nyânyâviyĕ.

6. Ka mâ-a vâ na bâ, na, O nyânyâvâki-yeni: o butakandini Jisus ya Nazarëth, e weyakudwë o krâs: A pumbuwendî: A 'bë pë okava; yënëkëteni, iboko viabu vi ma nangidë MÂ.

7. Ndi valakani, langwakiyani beyokwedi beaju na Pitër, na, A valind' o boho n' inyëni o Galili, ovonë nd' o inyëni o ka yëni MÂ ni, ka MÂ-a vâki n' inyëni.

8. Ka bâ-ba puma bokweyaka oviya, malonga 'kabojana ba mamakindi, na bâ-ba ka likimaka; na bâ-ba vâkâ na moto te moto elombo; 'kabojana ba bangakindi.

9. ¶ Ndi o Jisus a pumbwakidi n' ubwa mua buhwa boa wiki boa bohoboho, A pumakiyendi o Meri Magdaline uaju a diyakite a pumë dëvil hëmbwëdi.

10. Ka mâ-a vala ka languwa ba diyakidi na mâ, o bâ-ba diyaki ba yënëkë ngëbë na bâ-ba e yaka.

11. O bâ-ba yoki na A bi mihâ, na na a yënëki MÂ, bu kamakidë.

12. ¶ Yenë tombango, ka MÂ-a pumiya pë itingidi ipâkwë o babale ibabu, o bâ-ba diyakidi ba tamwaka, ba këkë o 'hiki.

13. Ka bâ-ba 'la ka languwa yâ ba ma dikana; ndi bâ-bu kamakidë tepë bâ.

14. ¶ Kwěyi, ka Mâ-a pumiya o jom' n' umbâkâ o bâ-ba diyaki ba jaka, A ka hě-njěkě bâ o nyang' 'abu e ha 'bě na ikamidě, na melema mekolo, 'kabojana bu kamakidě ba yěněkiyi Mâ o Mâ-a diyaki pumbu-wango.

15. Ka MÂ-a vâ na bâ, na, Kěkěni o he yěhěpi, o ka pakwakiyani ekeha yěhěpi sango tě 'yam' ekaně.

16. A kamakidě, na mâ-a baptaiswě a ka yongwěndi; ndi a ha kamakidě a ka kwe-hwěndi.

17. Ndembo těkadi i ka vitani ba kama-kidě; ba ka pumaki děvil na dina jamě; ba ka kali beemi bea kya;

18. Ba ka bweyi mbamba; oningě ba mâtâ elombo e weyanakě, ya kokidě bâ; ba ka nangidi mebědi makadu, na meâ mea diya upeha.

19. ¶ Nandi, o Upangiyi a běki na bâ nonaně kalango, ka Mâ-a nângwě o Hěvěn, ka Mâ-a diya o 'nâ y' Anyambě eyomi.

20. Ba kěkě, ka bâ-ba pakuwa o iboko viěhěpi, Upangiyi a haka na bâ, na Mâ-a sulakě ndaga na ndembo i benganakě. Aměn.

IHUKU.

০ *Bible Luke Benga* ১১

SANGO EYAMU

EA LUK E LĒNDĒKIDI.

THE GOSPEL ACCORDING TO

LUKE,

TRANSLATED INTO THE BENGA LANGUAGE

BY THE LATE REV. T. S. OGDEN, REVISED AND WITH THE OTHER
GOSPELS HARMONIZED BY THE REV. R. H. NASSAU.

GABOON AND CORISCO MISSION, WEST AFRICA.

NEW YORK:
AMERICAN BIBLE SOCIETY,
INSTITUTED IN THE YEAR MDCCCLVI.

1881.

[*Benga*, 16mo.]

SANGO EYAMU

EA LUK E LĚNDĚKIDI.

KAPITA I.

1. O baitě ba nāngidi na enā itědě j' ipakuwa ja belombo tě be kamakudwě pākwě-pākwě o hwě-ho jadi,

2. Te pani ka bá-ba bweyakidě hwě beâ, ba diyakidi oviya jali tali ja mihâ, na bahayi ba ndaga ;

3. E yĕnĕnĕki tepě bwam' o 'mba-mbi jadi, 'kabajana mbi jadi hānjābidĕngo ibweyidě ja belombo beĕhĕpi oviya jali mĕtĕ, ka lĕndi y' âvĕ Tiâfĭlus uyamu hohonganĕngo,

4. Na ovanĕ nd' âvĕ-o ka yowĕ pākwĕpākwĕ ea belombo tě ibeâvĕ be yokwakudwĕ ekabe.

5. O diyaki na prist pākâ, o hwi ja Hĕrod y' upolo mua Judia, dina na Sakaraias, ua njamba ea Abaia : mwad' 'aju a diyakindi ua bana ba Erân, dina jaju i diyakindi Ilisebĕt.

6. Na bâ babale ba diyaki bayam' o boho boa Anyambě, ba tamwaka na belekanako na sale ja Upangiyi jěhěpi ba diye na njěnji.

7. Bu diyaka na mwana, 'kabojana Ilisebět a diyakindi ekomba; na bâ běhěpi ba diyakindi batodu.

8. E diyakindi, o mâ-a haki ebano 'aju ya prist o boho boa Anyambě hohonganěngo na njamb' 'aju,

9. Hohonganěngo na ihadi via ebano ya prist mběi 'aju e diyakindi itumba ja uyâmbâ o mâ-a ngakiyedi o těmpěl ya Upangiyi.

10. Ka ebimba ya bato yěhěpi ya diya e kalakiya o bwebwe o 'gombe y' uyâmbâ.

11. Ka enjěl ya Upangiyi ya 'pumiya mâ těměngo o pělě 'a 'nâ 'yomi ya âlta y' uyâmbâ.

12. O Sakaraias a yěni mâ, a yěněki njuke, ka jângâ ja bweya mâ.

13. Ndi enjěl e vâki na ju, na, O bangake, Sakaraias: ikabojana ikaliya jâvě i yokani-ndi; na mwad' 'âvě Ilisebět a ka jand' âvě mwa' momo, na nâvě oa vangidě mâ dina jaju na Jân.

14. O ka diyi na mbya n' upeyo; baitě ba ka peyandi n' ijawě jaju.

15. Ikabojana a ka diyi boněně o boho boa Upangiyi, a mâte ivě na ba maku makolo; a ka diyi londango n' Ilina Iyam', oviya ihuhu ja nyangwě.

16. A ka 'ludi bana ba Isreël baitě o Upangiyi Anyambě 'abu a jadi.

17. A ka 'land' o boho boaju n' ilina na ngudi ya Ilaias, ka 'ludě melema mea ba hangwě o bana ba jadi, na ba ha yokakiya o iyowě ja hohonganěngo; ka kenjě bato kokěngo na Upangiyi.

18. Ka Sakaraias a vâ na enjěl, na, Mbi ka yowě lě ekae na ove? 'kabojana mba běndi utodu na mwad' 'amě a toduwendi na hwi jaju.

19. Ka enjěl ya yawwana ka mâ-a vâ na ju, na, Umba ndi Gebriël e tēměkě o pwanja ya Anyambě; mbi ma lomwi ka kala na nâvě, na ka levid' âvě sango t' iyam' ekadi.

20. Ndi, hilakěte, o ka diyandi emukumuku, o diye na ngudi ya kala, kabo buhwa boa belombo těkabe bo ka hamě, 'kabojana ou kamidě ndaga jamě, i ka hamě o 'gombe 'abu.

21. Ka bato ba venga Sakaraias, ba ka mamaka eaju e bembanakidi o těmpěl.

22. O má-a pumidi, a yálě o kala na bá: ka bá-ba yowě na a yěnni ehihila o těmpěl; ikabojana a pěpěkidi bá, na a kale.

23. E diyakindi, o hwi ja ehavu 'aju i diyakidi i makiyate, ka má-a timba o ndabo 'aju mětě.

24. Hwi tědině kělěbě ka mwad' 'aju Ilisebět a kaha, ka má-a kutamiya ngándě itano, na,

25. Kakana ndi ka Upangiyi a hadi n' umba o hwi jaju i 'mbuwi 'mba, ivěngidě j' ihubiya jamě o bato ba jadi.

26. ¶ O ngándě y' utoba ka enjěl Gebríel ya lomwě oviya Anyambě a jadi o mboka ya Galili, dina, na, Nasarět,

27. O itángá ja ndabo ya Devid i jadi, i diyakidi nyimwěngo na momo dina ja Josěf; dina j' itángá i diyaki na Meri.

28. Ka enjěl ya pâ o j' i jadi, na vâ, na, Mbolo, âvě o jadi hekudwěngo nangudi, Upangiyi a na nâvě: o n' ibátá o bajo ba jadi.

29. O j' i yěni má, ka já-ja yěně njuko na ndaga jaju, ka má-a pikiliya na jángá tě ja mbolo ekadi i ka diya lě na.

30. Ka enjěl ya vâ na já, na, O banga-

ke, Meri: 'kabajana o duwindi ehekwě o Anyambě a jadi.

31. Ndi hilakěte, o ka kahandi jemi, na návě oa ja mwa' momo, o ka vangakidě dina jaju, na, JISUS.

32. A ka diyandi boněně, a ka tubwi, na, Mwana ua A did' oba mětě; Upangiyi Anyambě a ka vi mâ eka ya hangwě Devid:

33. A ka pangiyi ndabo ya Jekáb ego-mbe yěhěpi; ipangiya jaju ja diye n' ihuku.

34. Já ndi ja Meri ja vá na enjěl, na, Ekae e ka diya lě na, o mbi ha yowěte momo?

35. Ka enjěl ya yawwana ka yâ-ya vá na ju, na, Ilina Iyam' i ka pândi ávě-o jadi, na ngudi ya A did' oba mětě e ka pugand' ávě: ovaně nd' o elombo tě ya holi eávě e ka jayě yeně e ka tubwi, na, Mwana ua Anyambě.

36. Ndi hilakěte, mwan' 'a 'kad' 'ávě Ilisebět, a kahindi mwa' momo o utodu muaju; ekaně ndi ngândě y' utoba na a ma tubakwě na ekomba.

37. Ikabajana o' 'bě na 'lombo e ka mě-ndě e hame na Anyambě.

38. Ka Meri a vâ, na, Hilakête uhayi mua Upangiyi mua mwajo; e diyake n' umba hohonganengo na ndaga 'vê. Ka enjël ya vëngëmë o mâ-a diyakidi.

39. ¶ O jâ hwi tēdinē ndi ja Meri i umwakidi, ka mâ-a hadividē o vala o 'hiki y' ukodi, o mboka ya Juda;

40. Ka mâ-a ngiya o ndabo ya Sakaraias, ka mâ-a homa Ilisebēt.

41. E diyakindi, o Ilisebēt a yoki ihoma ja Meri, ukēkē u ka sodaka mâ o ihuhu; ka Ilisebēt a londa na Ilina Iyamu.

42. Ka mâ-a kala na joi kehengo, na vâ, na, O n' ibâtâ o bajo ba jadi, ibâtâ na ebuma e jad' o ihuhu jâvë.

43. Ekae e viye lë 'mba na ove, ya nyanngwë y' Upangiyi muamë e pâdi o 'mba-mbi jadi ekae?

44. Ikabojana hilakête, joi ja mbolo 'âvë ja bête i yokanaka o matâ mamë, ukēkē u ka sodaka 'mba o ihuhu na mbya.

45. Ibâtâ na mâ-a kamakidë: 'kabojana ihama ja belombo tē i ka diyandi be langwakudwë mâ oviya Anyambë a jadi.

46. Ka Meri a vâ, na, Ilina jamë i kenakë Upangiyi,

47. N' ilina jamě i peyaki na Anyambě Uhungini muamě.

48. Ikabojana A tanginindi ihubiya j' uhayi muaju mua mwajo: 'kabojana, hila-kěte, oviya okava magona mēhěpi ma ka tubě 'mba, na, ibâtá.

49. Jambojana A di na ngudi A 'mba hango belombo beněně; na dina jaju i ndi holi.

50. Ngâtá 'aju e nd' o ba bangakě Má oviya mbamba nala mbamba.

51. A levidi ngudi na enâ 'aju; A vanjanigiděndi b' iduba na iyebiyedi via melema meabu.

52. A hubidi ba ngudi oviya bediya beabu, ka mâ-a betidě ba hubiyango.

53. A vulidi ba nja na belombo beyam'; A tiimbakě benami naně.

54. A hanindi uhayi muaju Isreěl, iyo-ngidě ja ngâtá 'aju;

55. Ka Mâ-a kalaki na ba hangwě bahu, na Ebrahim, n' ibângá jaju egombe yěhěpi.

56. Ka Meri a diya na mâ ba ngândě ilalo, ka mâ-a timba o ndabo 'aju mětě.

57. ¶ Nandi egombe ya Ilisebět y' ijadi ya hohonganěngo e diyaki ya pá; ka mâ-a ja mwa' momo.

58. Ka ba ma bakaka na mâ, na bana ba 'kadi baju ba yoka nyanga ya Upangiyi e levakidě mâ ngâtá 'aju 'nënë; ka bâ ba peya na mâ.

59. E diyakindi, o buhwa boa lowambi, ka bâ-ba pâ ka hěbě mwana; ka bâ-ba vangidě mâ dina ja hangwě, na, Sakaraias.

60. Ka nyangwě a yavwana ka mâ-a vâ, na, Hanga nonaně; ndi a ka tubwi, na, Jân.

61. Ka bâ-ba vâ na ju, na, O 'bě na ija-wě jâvě i di vangamango dina těkadi.

62. Ka bâ-ba ha hangwě ndembo, na, a vahaka lě mâ a tubakwě na.

63. Ka mâ-a uwa elombo e lënděnkwe, ka mâ-a lëndě, na, Dina jaju ndi Jân. Ka bâ běhěpi ba mama.

64. Ka udumbu muaju mu-a bumuwa o mbenjě pâkâ, ka emi 'aju ya hulama, ka mâ-a kala, ka mâ-a bendě Anyambě.

65. Ka jângá ja bweya ba diyakidi ulwaniděngo běhěpi: k' ivádi těkadi jěhěpi ja hamana o 'hiki y' ukodi ya Judia yěhěpi.

66. Ba yokaki já běhěpi ba nangakidi já o melema meabu, na, Mwa těkaně a ka diya lě nja jângá-ě! Enâ ya Upangiyi e diyaki na mâ.

67. ¶ Ka hangwě Sakaraias a londa n' Ilina Iyamu, ka mâ-a sâkâ, na,

68. Ibâtâ na Upangiyi Anyambě ya Isreël; ikabojana a lumbiyendi, ka Mâ-a vanguwa bato baju,

69. A umudi hwě ibomba j' iyonga o ndabo y' uhayi muaju David;

70. Pani-ka Mâ-a kalakidi n' udumbu mua basâki baju ba holi, ba diyakidi oviya jali ja he:

71. Na ovaně nd' o hwě-ho ka yongě oviya ndoba jahu, na oviya enâ ya ba lonakě hwě bēhēpi;

72. Ihaya ja ngâtâ e yohanakudwě ba hangwě bahu, na o iyongidě ja panga 'aju e di holi;

73. Ikana jaju i kanaki na hangw' 'ahu Ebrahim,

74. Na, A ka vi hwě, oningě hwě vĕngĕmĕngo o 'nâ ya ndoba jahu, ho ka hakiya Mâ ho bange,

75. Na holi na bwam' o boho boaju, hwi ja emĕnâ 'ahu jĕhĕpi.

76. Na nâvĕ mwana, o ka tubwi, na, usâki mua A did' oba mĕtĕ: 'kabojana o ka 'landi o boho boa Upangiyi ikenjĕ ja njeya jaju;

77. Ivě ja bato baju iyowě j' iyonga na ivěngidě ja bobe boabu,

78. Na ngâtá ya Anyambě 'ahu ebâbu ; yâ ndi ya majenjina ma buhwa e lumbi hwě oviya 'ba,

79. Ivě ja ba didi o ivitit' na 'dingihě y' iwedo bwe, itumbwana ja matambi mahu o njeja ya jonga.

80. Ka mwana a tomбуwa, a ka yâdâ-kiyě n' ilina, a diyakind' o nginga kab' o buhwa boaju bo levakudwě Isreěl.

KAPITA II.

1. E diyakindi o hwi tědině, ka eleka-nako ya viya oviya Sisa Augustus a jadi, na, he yěhěpi e langakwe tango.

2. Tango těkaně e takind' o hawě o 'gombe ya Sairinius e diyakidi gâven ya Siria.

3. Ka běhěpi ba 'la ka langwě, moto uě-hěpi o mboka 'aju mětě.

4. Ka Josěf a viya o Galili, o mboka ya Nasarět, na 'la o Judia, o mboka ya David, e tubakwě, na, Bětlihěm, (ikabojana a diyakindi ua ndabo na diyâ ja David,)

5. Ka langwě na mwad' 'aju a dīyaki nyi-mango, Meri, a bě boněně na mwana.

6. E diyakindi, o bâ-ba diyakid' omě, ka hwi j' ijadi ja maya.

7. Ka mâ-a ja njad' 'aju ya momo, ka mâ-a dinga mâ menamba bodingaka, ka mâ-a nangidě mâ o ilika via honji; 'kabojana bu diyaka na iboko o ndabo 'a bangi.

8. O yâ 'hiki tě o diyaki na batati ba medambě ba diyaka o 'hiki, ba tataka meanga meabu na bulu.

9. Na umbwakiyate, enjěl ya Upangiyi ya viya o bâ-ba jadi, ka ivenda ja Upangiyi ja panya ulwaniděngo o bâ-ba jadi, ka bâ-ba banga nangudi.

10. Ka enjěl ya vâ na bâ, na, O bangakeni: 'kabajana mbi vanindi inyěni sango eyam' ya mbya 'něně, e ka diyě ya bato běhěpi.

11. Ikabajana A ndi jawěngo inyěni o buhwa těkabo o mboka ya David, Uhungini, a jadi Kraist Upangiyi.

12. Ndembo e ka diyě o inyěni-o jadi nd' ekaně; O ka kâbiděndini ukěkě dingwěngo na menamba, bya o ilika via honji.

13. O mbenjě pâkâ ndumba ya ebumbu ya oba ba bě na enjěl, ba bendakě Anyambě, na,

14. Ivenda na Anyambě oba mětě, o he jonga, upango uyamu na bato.

15. ¶ E diyakindi, o enjěl i diyakidi i kěkětě oviya o bâ-ba jadi na 'la oba, ka batati ba medâmbě ba vâ bâ mětě na bâ mětě, na, Ho t' o valani o Bětlihěm, ka yěně elo-mbo tě e di hamango, ya Anyambě e di hwě yowuděngo.

16. Ka bâ-ba hungana o pâ, ka bâ-ba kâ-bidě Meri na Josěf, n' ukěkě bya o ilika via honji.

17. O bâ-ba yěnidi, ka bâ-ba yowudě ilango tě i langwakudwě bâ o pělě 'a mwa tēkaně.

18. Ba yokaki běhěpi ba mamakindi belombo tě bea batati ba medâmbě be langwakiyi bâ.

19. Ndi Meri a tataki belombo tēkabe behěpi, na mâ-a pikilakiya *beâ* n' ulema muaju.

20. Ka batati ba medâmbě ba timbanidě, ba kěkě ba vĕkě Anyambě ivenda n' ibendě o pělě 'a belombo beabu be yokakidi n' ibeabu be yěněkidi behěpi, hohonganěngo na nyanga e langwakudwě bâ.

21. ¶ O hwi logwambi i hânjâbiyedi j' ihěbě ja mwana, a vangakudwi dina, na,

JISUS, dina ja enjël i vangakidě mâ ovaně a t' o kaḥwě jemi.

22. O hwi jaju j' ibonguwě hohonganěngo na elekanako ya Mosēs i hânjâbiyedi, ka bâ-ba vana mâ o Jëruselēm, ka levidě mâ Upangiyi;

23. (Pani ka yâ e di lëndwěngo o elekanako ya Upangiyi, na, Momo uěhěpi a bu-mwakidě ihuhu a ka tubwi, na, holi o Upangiyi A jadi;)

24. Na ka vě mwambo hohonganěngo na e di vânwěngo o elekanako ya Upangiyi, na, Lobembe lobale tombe bana ba mbe-nga babale.

25. Umbwakiyate, o diyaki na momo o Jëruselēm, dina, na, Simiân; momo tě a diyakindi ua hânjâbiyěngo uyam', a vengaka ipeyudwě ja Isreěl; Ilina Iyamu i diyaki na mâ.

26. E levakudwi mâ, n' Ilin' Iyamu na, a yěne iwedo, kabo a ta yěně Kraist ya Upangiyi.

27. Ka mâ-a pâ o těmpěl n' Ilina Iyam': o hangwě na nyangwě ba vanidi ukěķě mua Jisus, ka ha yâ mběmbâ ya elekanako,

28. Ka mâ-a nângâ mâ o benâ beaju, ka mâ-a bendě Anyambě, na,

29. Nandi Jěhova, hulwakidě uhayi muâ-
vě u kěķě na jonga, hohonganěngo na
ndaga 'vě :

30. Ikabojana mihâ mamě ma yěnindi
iyonga jávě,

31. Ijávě i kenjidě o boho boa bato
běhěpi ;

32. Bwe e panyakiye betomba bepâkwě,
na ivenda ja bato bávě Isreěl.

33. Ka Josěf na nyangwě ba mama belo-
mbo tě be kalakudwě o pěl' 'aju.

34. Ka Simiân a vambiya bâ ibâtâ, ka
mâ-a vâ na nyangwě Meri, na, Hilakěte,
mwa těkaně a ndi tědwěngo o ikwa n' iumu-
wa ja baitě o Isreěl ; na ndembo e ka kala-
kudwě bobě ;

35. E, ukwala mu' ibâtâ u ka tubě tepě
ilina jávě mětě ; na ovaně nd' o mapikiliya
ma melema meitě ma ka saliyě.

36. ¶ O diyaki na Ana pâká, usâki mua
mwajo, mwan' 'a Fanuěl, ua diyâ ja Asěr :
a diyakindi a bě utodu uitě, na mâ-a di-
yaki na momo mepuma hěmbwědi oviya
itângâ ;

37. A diyaki mwalika mabo ma mepuma
lowambi na mepuma menai, a věngěme
oviya těmpěl, ndi a ma dilakěndi Anyambě

na ihindina ja nja na makaliya bulu na mwehe.

38. O má-a ngiyedi o 'gombe tēnē ka má-a vē tepē Upangiyi akeva, ka má-a kala na ba diyakidi ba vahaka ivango o Jēruselēm bēhēpi o pēl' 'aju.

39. O bâ-ba hadi belombo beēhēpi hohonganēngo na elekanako ya Uyangiyi, ka bâ-ba timba o Galili, o mboka 'abu mētē Nasarēt.

40. Ka mwana A tombuwa, ka Mâ-a yâdiyē n' ilina, londango n' iyowē; na ehēkwē ya Anyambē e diyaki o Mâ-a jadi.

41. ¶ Nandi hangwē na nyangwē ba ma kēkēndi o Jēruselēm upuma k' upuma muēhēpi o isango j' Ikunduwa.

42. O Mâ-a diyakidi a bē jomu ja mepuma na mepuma mebale utodu, ka bâ-ba beta na 'la o Jēruselēm ibenga ja behadi be' isango.

43. O bâ-ba timakidē hwi tē, ka bâ-ba timba, ka etumbē ya Jisus ya dikana o mbuhwa o Jēruselēm; ndi Josēf na nyangwē bu yowakē yâ.

44. Ndi ba piviyaki na a t' o njamba, ka bâ-ba tamuwa ekēndâ ya buhwa bâkâ; ka

bâ-ba vaha Mâ o majawě mabu na o 'badiya babu ba jadi.

45. O bâ-ba ha duwaki Mâ, ka bâ-ba tímba pě o Jěruselěm, ba kěķě ba vahaka Mâ.

46. E diyakindi, o hwi 'lalo ka bâ-ba duwa Mâ o těmpěl, diyang' o ibemba ja ba yokwidě, a yokolakidě bâ, na Mâ na uwaka bâ nyuwe.

47. Ba yokakidi běhěpi ba mamakindi ibweyidě n' iyavwanidi viaju.

48. O bâ-ba yěni Mâ, ka bâ-ba ma: ka nyangwě a vâ na Ju, na, Mwana 'amě, o lě hwě hango kakana na? hila-kěte hwě na hângwě ho vahind' âvě na ngěbě.

49. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, O ma vaha li 'Mba ni nande? oa 'wěni na Mbi vahakand' o diya o ehavu ya Paia?

50. Ndi bu bweyacidě ilango jaju i kalaki na bâ.

51. Ka Mâ-a huba na bâ, na 'la o Nasarět, a ma dilaki bâ: ndi nyangwě a ma tataki ndaga těkadi jěhěpi o ebumu-
lema 'aju.

52. Ka Jisus a tomuwa n' iyowě n' utě, n' itândě ja Anyambě na bato.

KAPITA III.

1. O upuma mua jomu na metano mu' ipangiya ja Taibirius Sisa, Pântius Pailat gâven ya Judia, Hërod titrak ya Galili, mwana nyangwë Filip titrak ya Ituria n' indendandenda via Trakonaitis, Lisantias titrak ya Abilini,

2. Anas na Kaiafas prist ja meolo, ka ndaga ja Anyambë ja pâ o Jân mwana ua Sakaraias a jadi o nginga.

3. Ka mâ-a viya o indendandenda via Jâdan viëhëpi, a vaka a kalakiya baptisma y' iluwa ja melema o ivëngidë ja bobë;

4. Panika yâ di lëndwëngo o ejangana-ngobo ya ndaga j' usâki Iseas, na, Joyi j' umbákâ i yamaka o nginga, na, Kenjakëni megâmbâ mea Jëhova, tëkidëni njeya jaju.

5. Itaba jëhëpi i ka londwëndi, ukodi na ekandangolo yëhëpi e ka hubudwëndi; bea lëngëmëngo be ka tëdwëndi, njeya ja potapota i ka pangwëndi vëvëlë;

6. Mehoni meëhëpi me ka yënëndi iyonga ja Anyambë.

7. Ka mâ-a vâ na bebimba be vakidi ka baptaiswë na, mâ, na, A! igona ja mbamba,

nja a kelevidě inyěni na kweyakiyani malingwa ma vakě?

8. Nandi lāngākāni bebuma be di lukango iluwa j' ulema, n' inyěni o yalakěni o vā o melema meanyu, na, Ho na hangw'ahu Ebrahim: ikabojana mbi vāki n' inyěni, na, Anyambě a te a yālākě o 'mudě malale těkama ma bē bana ba Ebrahim.

9. Nandi ubāki u tepě nangudwěngo o tina ya bele: ovaně vākāna ele yěhěpi e ha lāngākā bebuma beyam' e kwělěkwěndi, na yā-y' uhwě o veyā.

10. Ka bato ba uwa mā, na, Ho hake lě nde?

11. A yavwanaki ka mā-a vā na bā, na, A di na ngāi 'bale, a kabake na a ha 'bē na; a di na beja, a haki tepě nyanga tē.

12. Ka bayoli pago ba viya ka baptaiswě, ka bā ba vā na ju, na, Paia, ho hake lě nde?

13. Ka mā-a vā na bā, na, O nāngākeni wa na nyanga 'anyu e di langudwěngo.

14. Ka sājě ja uwa tepě mā, na, Hwě ho hake lě nde? Ka mā-a vā na bā, na, O hakeni moto njuke, n' inyěni o bakana-kiděni *moto elombo* o naně, n' inyěni o ka diyaki hwěmiyěngo n' ivě janyu.

15. O bato ba diyaki n' ipepuwa, na bēhēpi ba diyaki ba pikilakiya o melema meabu o pělě ya Jân, n' ipě mâ ndi Kraist, ipě a ibě ;

16. Jân a yavwanakindi ka mâ-a vâ na bâ bēhēpi, na, Pâkwěpâkwě mbi baptaisakandi inyēni na miba ; nd' Umbâkâ a di ngudi wa n' umba a vakandi, mbi 'bē weyango n' injuwa j' ukâdi mua makogo maju : Mâ nd' a ka baptaisě inyēni n' Iina Iyamu na veyâ :

17. A na epepa o 'nâ 'aju, A ka viyâ-ndi nděk 'aju, na Mâ-a yolě hwit o ndabo 'aju ; nd' A ka dikidi behavu na veyâ vi ha dimaka.

18. A kalakiyi bato belombo bepâkwě beitě bea ihâhâlidě jaju.

19. Nd' o mâ-a kandakidě Hěrod titrak, o pělě ya Hěrodias mwad' 'a mwana-nyangwě Filip, na o pělě ya mabe ma Hěrod ma hakidi mēhēpi,

20. A badaki ekabo wa na meēhēpi, ivamě ja Jân o ndabo 'a ntyogo.

21. E diyakindi, o bato bēhēpi ba diyaki baptaiswěngo, na Jisus tepě na baptisakwě A ka kalakiya, oba e dubwanakiyendi,

22. Ilina Iyam' i hubakind' o Mâ-a jadi na ehini ya nyolo ka mbenga, ka joyi ja viya oviya 'ba, na, O Mwan' 'amě a tândâkě; o tândâkidi 'mba bwamu.

23. Jisus mětě a diyakindi a ka 'mbaka o pâ mabo ma mepuma malalo utodu, (pani ka yâ e piviyakudwě, na,) a diyaki mwan' 'a Josěf, a diyaki *mwan' 'a Hilai,*

24. A diyaki *mwan' 'a Matat,* a diyaki *mwan' 'a Livai,* a diyaki *mwan' 'a Mělkai,* a diyaki *mwan' 'a Jana,* a diyaki *mwan' 'a Josěf,*

25. A diyaki *mwan' 'a Matataias,* a diyaki *mwan' 'a Emâs,* a diyaki *mwan' 'a Neum,* a diyaki *mwan' 'a Eslai,* a diyaki *mwan' 'a Nagi,*

26. A diyaki *mwan' 'a Maat,* a diyaki *mwan' 'a Matataias,* a diyaki *mwan' 'a Sěmiai,* a diyaki *mwan' 'a Josěf,* a diyaki *mwan' 'a Juda,*

27. A diyaki *mwan' 'a Joana,* a diyaki *mwan' 'a Risa,* a diyaki *mwan' 'a Sorobaběl,* a diyaki *mwan' 'a Salatiěl,* a diyaki *mwan' 'a Nirai,*

28. A diyaki *mwan' 'a Mělkai,* a diyaki *mwan' 'a Adai,* a diyaki *mwan' 'a Kosam,*

a diyaki *mwan'* 'a Elmodam, a diyaki *mwan'* 'a Ěr,

29. A diyaki *mwan'* 'a Josi, a diyaki *mwan'* 'a Eliisěr, a diyaki *mwan'* 'a Jorim, a diyaki *mwan'* 'a Matat, a diyaki *mwan'* 'a Livai,

30. A diyaki *mwan'* 'a Simiân, a diyaki *mwan'* 'a Juda, a diyaki *mwan'* 'a Josěf, a diyaki *mwan'* 'a Jonan, a diyaki *mwan'* 'a Eliekim,

31. A diyaki *mwan'* 'a Milia, a diyaki *mwan'* 'a Minan, a diyaki *mwan'* 'a Matata, a diyaki *mwan'* 'a Netan, a diyaki *mwan'* 'a David.

32. A diyaki *mwan'* 'a Jěsi, a diyaki *mwan'* 'a Oběd, a diyaki *mwan'* 'a Boos, a diyaki *mwan'* 'a Salmân, a diyaki *mwan'* 'a Neasân,

33. A diyaki *mwan'* 'a Aminadab, a diyaki *mwan'* 'a Eram, a diyaki *mwan'* 'a Esrâm, a diyaki *mwan'* 'a Ferěs, a diyaki *mwan'* 'a Juda,

34. A diyaki *mwan'* 'a Jekáb, a diyaki *mwan'* 'a Aisak, a diyaki *mwan'* 'a Ebraham, a diyaki *mwan'* 'a Tera, a diyaki *mwan'* 'a Nekâr,

35. A diyaki *mwan'* 'a Seruk, a diyaki

mwan' 'a Regâ, a diyaki *mwan' 'a* Fëlëk, a diyaki *mwan' 'a* Hibir, a diyaki *mwan' 'a* Sala,

36. A diyaki *mwan' 'a* Kainan, a diyaki *mwan' 'a* Arfaksad, a diyaki *mwan' 'a* Syëm, a diyaki *mwan' 'a* Noi, a diyaki *mwan' 'a* Lemëk,

37. A diyaki *mwan' 'a* Matusela, a diyaki *mwan' 'a* Inâk, a diyaki *mwan' 'a* Jerëd, a diyaki *mwan' 'a* Malilil, a diyaki *mwan' 'a* Kainan,

38. A diyaki *mwan' 'a* Inâs, a diyaki *mwan' 'a* Sët, a diyaki *mwan' 'a* Adam, a diyaki *mwan' 'a* Anyambë.

KAPITA IV.

1. Ka Jisus a viya oviya Jâdan ti na Ilina Iyamu, ka Mâ-a valanwë na Ilina o nginga,

2. A diyakindi mabo ma hwi manai A yëjëkudwë na dëvil. Au jaka o hwi tē-dinë: o já-i makiyedi, ka Mâ-a yoka nja.

3. Ka dëvil ya vâ na Ju, na, Oningë na o Mwana ua Anyambë, sombiyakë ilale tē-kadi na i diyake beja.

4. Ka Jisus a yavwana mâ, na, E lëndwěngo, na, Moto a diye kabo na beja pa, ndi tepě na ndaga ya Anyambě eěhěpi.

5. Ka děvil ya betana Mâ o ukodi mu' udomba, ka mâ-a levidě Mâ mapangiya ma he měhěpi o vililingo vihâlě.

6. Ka děvil ya vâ na Ju, na, Ngudi těkaně eěhěpi n' ivenda jabu, nd' ibeamě be kâ vě âvě: 'kabojana be věwěngo 'mba; na moto uěhěpi uamě a ka pangě o vě beâ, mba vě.

7. Oningě o bâbingě o kaliya 'mba, vâ-kâna beěhěpi be ka diyi bea bě ibeâvě.

8. Ka Jisus a yavwana, ka Mâ-a vâ n' aju, na, Věngěměkě 'Mba mbuhwa, Setan, 'kabojana e lëndwěngo, na, Kalakiya Upangiya Anyambě 'âvě, o ka dilakě Mâ dipâ.

9. Ka mâ-a pâdě Mâ o Jěruselēm, ka mâ-a tědě Mâ o hâkâ ya těmpěl, ka mâ-a vâ na Ju, na, Oningě na o Mwana ua Anyambě pukwaka oviya ovaně:

10. Ikabojana e lëndwěngo, na, A ka sombiyěndi enjěl jaju n' i tatake âvě:

11. Na jâ i ka huka nd' âvě o benâ *beabu*, o banga egombe te 'gombe oa tudiya eko o ilale.

12. Jisus a yavwanaka ka Mâ-a vâ na ju,

na, E vânwěngo, na, O yějěkiye Jěhova Anyambě 'ávě.

13. O děvil e diyaki ya madě iyějijě jě-
hěpi, ka yâ ya dika Mâ ukili.

14. ¶ Ka Jisus a timba o Galili na ngudi
y' Ilina : ka kum' 'aju ya hamana indenda-
ndenda těvině viěhěpi.

15. Ka Mâ-a yokudě o sinegâg jabu, bě-
hěpi ba bendakě Mâ.

16. ¶ Ka Mâ-a pâ o Nasarět, o Mâ-a to-
mbwakidi : na hohonganěngo n' ihadi viaju
vi diyakidi, A ngakiyendi o sinegâg o bu-
hwa bo' Iyâjâ, ka Mâ-a tēmě o ilanga.

17. Ka ejanganangobo ya usâki Iseas ya
bweyudwě Mâ. O Mâ-a běkidi ejangana-
ngobo bumuděngo, A duwakindi iboko vi
diyaki lěndwěngo, na,

18. Ilina ja Jěhova i n' umba, 'kabojana
a i 'mba hoviděngo mavulě ka pakuwa me-
kuge sango eyam' ; a i 'mba lomango ka
yongě ba melema bukiyango, ka pakuwa
mbwedi ihuludwě, ka timbě pâgu mihâ, ka
huludě ba di nyingiyango,

19. Ka pakuwa upuma u věhělěkudwě
mua Jěhova.

20. Ka Mâ-a diba ejanganangobo, ka
Mâ-a timbě yâ yongo, ka Mâ-a diya diya.

Ka mihâ ma ba diyakidi o sinegâg bĕhĕpi ma vonguwa o Mâ-a jadi.

21. Ka mâ-a yalĕ o vâ na bâ, na, Buhwa tĕkabo ndi boa ilĕndĕ tĕkadi bo hohonganidĕ o matâ manyu.

22. Ka bâ bĕhĕpi ba languwa o pĕl' 'aju, ba ka mamaka ndaga ja 'hekwĕ i pumakidi o udumbu muaju. Ka bâ ba vâ, na, A 'bĕ mwan' 'a Josĕf ekanĕ?

23. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, O ka kaniyandi 'Mba ni ukanakâdi tĕkamu mba-mbayĕ, Nganga, yongakĕ nyol' 'avĕ: ibeahu be di yokango na be di hamango o Kapĕrnaum, haka tepĕ beâ okava o ehe 'âvĕ.

24. Ka Mâ-a vâ, na, pâkwĕpâkwĕ Mbi vâki n' inyĕni, na, Usâki a vĕhĕlĕkudwĕ o 'hiki 'aju mĕtĕ.

25. Ndi Mbi langwakiyandi inyĕni mba-mbaĕ, mealika neitĕ me diyakite o Isreĕl o hwi ja Ilaias, o oba e diyakidi dibamango mepuma melalo na ngândĕ utoba, o nja 'nĕnĕ e diyakidi o 'hiki yĕhĕpi;

26. Ndi Ilaias au lomakwĕ o bâ-ba jadi, kabo o Sarĕpta, *mboka* ya Saidân, o mwajo a *diyaki* mualika a jadi.

27. Na begâlani beitĕ be diyaki o Isreĕl

o 'gombe ya usâki Ilisius; bu yongaka n' umbâkâ, kabo Neman ua Siria.

28. Ba diyakidi o sinegâg bēhēpi, ba londa-ki na jeku, o bâ-ba yokaki belombo tēkabe,

29. Ka *bâ-ba* 'muwa, ka *bâ-ba* tindiya Mâ o mboka o bwebwe, ka *bâ-ba* valana Mâ o matângě m' ukodi mua mboka 'abu e longakudwě, na ovaně nd' o bâ ba ka yanguwě Mâ o he molo na he.

30. Nd' A tombakind' o hanganě 'abu, ka Mâ-a vala pělě na eaju.

31. Ka Mâ-a huba o Kapërnaum, mboka ya Galili, ka Mâ-a yokudě bâ o hwi j' Iyâjâ,

32. Ka *bâ-ba* mama iyokwanidě viaju: 'kabajana ndaga 'aju e diyaki na ngudi.

33. ¶ O sinegâg o diyaki na momo, a diyaki n' ilina ja dēvil ibe, ka mâ-a yama joyi oba,

34. Na, dikaka hwě mbwe Jisus ya Nasarēt, *ho* lě na nâvē nande? O ma viyi ka weya hwě? Mbi yowudět' âvē; âvē nd' Umbâkâ ua Anyambě ua Holi.

35. Ka Jisus a kandidě mâ, na, Diyaka dâ, na nâvē oa puma o mâ-a jadi. O dēvil e bi mâ yanguwango o hanganě, e vĕngĕmĕ-kind' o mâ-a jadi, e yokidě mâ mehiyo.

36. Ka bâ bĕhĕpi ba mama, ba ka kalaka bâ mĕtĕ na bâ mĕtĕ, na, E lĕ nja ndaga ekanĕ! 'kabajana a sombiyakĕndi malina mabe n' ipangiya na ngudi, na ma mâ vĕngĕmĕ.

37. Ka kuma o pĕl' 'aju ya vala iboko viĕhĕpi via 'hiki tĕnĕ ulwanidĕngo.

38. ¶ Ka mâ-a 'muwa o sinegâg, ka mâ-a ngiya o ndabo 'a Saimân. Ka nyangwĕ ya mwad' 'a Saimân a bweywĕ n' ivĕvu inĕnĕ; ka bâ-ba hâhâlidĕ Mâ o pĕl' 'aju.

39. Ka Mâ-a tĕmĕ baka na mâ, ka Mâ-a kandidĕ ivĕvu; ka jâ ja dika mâ: ka mâ-a 'muwa o njamba pâkâ na mâ-a haya bâ.

40. ¶ Nandi o joba i diyakidi i ka kweya-kiya, ba diyaki na mebĕdi 'mea bebĕdi bea mangâ maitĕ bĕhĕpi ba vanaki meâ o Mâ-a jadi; ka Mâ-a kahidĕ benâ beaju o meâ-mea jadi meĕhĕpi, ka Mâ-a yongĕ bâ.

41. Ka dĕvil ja vĕngĕmĕ o baitĕ ba jadi, i yamaka, na, Avĕ ndi Kraist Mwan' 'a Anyambĕ. Ka Mâ-a kandidĕ jâ, Au bâbâkâ jâ-i kalaka: 'kabajana i yowakidi na Mâ ndi Kraist.

42. O mu diyaki mu-a bĕ mwehe, a umwa-kindi ka Mâ-a vala o iboko via ikutakuta: ka bato ba vaha Mâ, ka bâ-ba pâ o Mâ-a

jadi, ka bâ-ba himbidě Mâ, na a dikakě bâ.

43. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Mbi kalakiye ipangiya ja Anyambě o mamboka mapâkwě tepě : 'kabajana yâ ndi eamě e lomakudwě.

44. Ka Mâ-a kaliya o sinegâg ja Galili.

KAPITA V.

1. E diyakindi, o bato ba pinyilakidě Mâ o iyoka ja ndaga ja Amyambě, ka Mâ-a tēmě o manga ma Jěnšarět,

2. Ka Mâ-a yěně belende bebale o manga kubu : bahombwedi ba diyaki ba huba, ba tukaka belâba *béabu*.

3. Ka Mâ-a vama o elende eâkâ, e diyaki ea Saimân, ka Mâ-a hâhâlidě mâ na a jě-njuwěkidě na he kwěi. Ka Mâ-a diya diya, ka Mâ-a yokudě bato o elende.

4. O Mâ-a mad' ikala, ka Mâ-a vâ na Saimân, na, Jěnjuwěkidě na 'la ndiba, oa huběni belâba beanyu uhombo.

5. Ka Saimân a yavwana Mâ, na, Paia, ho janjango bulu tēkabo boěhěpi, ho bwe-yidě elombo : nd' Ávě o ma vâ, mbi ka huběte elâba.

6. O bâ-ba hi nonaně, ba dibakiděndi ikinda ja bejaku iněně: elába e ka nya-kiya.

7. Ka bâ-ba pěpidě *ibabu* ba njamba, ba diyakidi o elende epâkwě, na ba vake ka hana bâ. Ka bâ-ba viya, ka bâ-ba londě belende beěhěpi bebale, be ka 'mbaka o hinga.

8. O Saimân Pite a yěnidi, ka mâ-a kwa o beko bea Jisus, na, O Upangiyi, věngěměkě o 'mba-mbi jadi; 'kabojana mbi mot' ube.

9. Ikabojana mâ, n' ibaju ba diyanakidi, ba mamakindi o ikinda ja bejaka i jabu i weyakidi:

10. Yâ nyanga tě te ya Jems, na Jân, bana ba Sěbidi, ba diyaki na Saimân o njamba. Ka Jisus a vâ na Saimân, na, O bangake; o ka bweyi bato oviya ego-mbe těkae.

11. O bâ-ba pādě belende beabu o he, ba dikaki beěhěpi, na vitakě Mâ.

12. ¶ E diyakindi, o Mâ-a diyakidi o mboka n' ehuhu, umbwakiyate moto a diyaki na egálani ti; a yěněkětě Jisus ka mâ-a kwa o boho *boaju*, ka mâ-a hâhâlidě Mâ, na, Upangiyi, oningě oa panga, o te na ngudi e yongakě 'mba.

13. Ka Mâ-a hambidě enâ 'aju, ka Mâ-a kupaně mâ, na, Mbi pangindi: yongaka. Ka egâlani ya vëngëmě o mâ-a jadi o njo pâkâ.

14. Ka Mâ-a sombiyě mâ, na, a langwawe moto: ndi kěkě, na nâvě oa levidě nyol' 'âvě prist, oa vě opěla iyongwě jâvě, ka Mosěs a sombiyakidě, ka tali o bâ-ba jadi.

15. Ndi kum' 'aju e hamanaki pě n' ině-ně: ka bebimba beněně bea yolaně ka yoka, na ka yongwě bebědi beabu o Mâ-a jadi.

16. ¶ Ka Mâ-a timbiya o nginga, ka Mâ-a kaliya.

17. E diyakindi, o buhwa na bohuhu, o Mâ-a diyakidi a yokwakidě, ka Farisi na bayokwidi ba belekanako ba vakiyedi o mboka ja Galili, na Judia, na Jěruselěm jěhěpi, bâ diya diya: ngudi y' Upangiyi e diyakindi *omě* iyongě jabu.

18. ¶ Umbwakiyate, bato ba vanaka momo a diyaki na ebědi 'a nyolo limbelimbe o ikondo: ka bâ-ba vaha *pělē* ea ngakidě mâ, ka nangidě *mâ* o boho boaju.

19. O bâ-ba diyakidi ba diye na ngudi e pahakiyě *pělē* 'a ngidě. mâ 'kabojana ebimba, ka bâ-ba beta o ndabo oba, ka bâ-

ba hubě mâ o unyuwa na enangi o boho boa Jisus.

20. O Mâ-a yënidi ikamidě jabu, ka Mâ-a vâ na ju, na, Momo, mabe mâvě ma 'yidwënd' âvě.

21. Ka balěndi na Farisi ba yalě ipikiliya, na, Nj' a kilakě Anyambě ekaně? Nja ka 'yidě mabe, hanga Anyambě dipâ?

22. O Jisus a yowakidě mapikiliya mabu ka Mâ-a yavwana bâ, na, O pikilakiya li nde o melema meanyu?

23. Eve lě e di bobâbu wa, na o vâ, na, Mabe mâvě ma 'yidwënd' âvě; ipě o vâ, na, Umwaka, oa tamuwa?

24. Ovaně nd' inyěni o ka yowě na Mwanamoto A na ngudi o he e iyakidi bobě, (ka Mâ-a vâ n' ubědi mua nyolo limbelimbe, na,) Mbi vâki na nâvě, na, Umwaka, na nâvě oa nângâ enangi 'âvě, oa vala o ndabo 'âvě.

25. Ka mâ-a 'muwa o njo pâkâ o boho boabu, ka mâ-a nângâ eaju e nangakiyedi, ka mâ-a vala o ndabo 'aju mětě, a kěkě a bendakě Anyambě.

26. Ka bâ bĕhĕpi ba mama, ka bâ-ba bendě Anyambě, londango na jângâ, na, Ho yĕnĕngo belombo be mamanakwě o buhwa.

27. ¶ O ekabe be diyakidi bea maya A këkindi, ka Mâ-a yěně uyoli-pago, dina na Livai, diyango o inângânido via pago: ka Mâ-a vâ na ju, na, Vitakě 'Mba.

28. Ka mâ-a dika beěhěpi, ka mâ-a 'mu-wa, na vitě Mâ.

29. Ka Livai a hadě Mâ isango iněně o ndabo 'aju mětě: omě o diyaki na ndumba ea bayoli-pago na bapâkwě ba diyaki diya o *beja* na bâ.

30. Ndi balěndi babu na Farisi ba hâkâ-lânâkiyendi na beyokwedi beaju, na, E lě nd' eanyu e jakě n' inyěni o mâtâkâni na bayoli-pago na bato babe?

31. Ka Jisus a yavwana bâ, na, Ba di mepeha ba vahaka nganga; kabo ba běkě.

32. Mbu vaka ka ndiya bato bayamu, kabo babe, o iluwa ja melema.

33. ¶ Ka bâ-ba vâ na Ju, na, E lě nde'a beyokwedi bea Jân e hindinake njo iitě, na bâ-ba haka makaliya, eâ nyanga tě 'a bea Farisi; ndi ibeávě be jaka be mâtâká?

34. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, O t' o panga-kani ba ilika vi' ubâmbi ba hindinaka ulingo mu' ubayi u di na bâ?

35. Ndi hwi i vakandi, j' ubayi u ka nâ-

ngânwě bá, bĕngě ba hindinake o hwi tĕdině.

36. ¶ Ka Mâ-a kaniya bâ ukanakâdi, na ; O 'bĕ na moto a vamakĕ epĕhi e' unamba uyânâ o unamba mua vyo ; oningĕ a hangĕ, vâkânâ uyânâ u nyakiyandi, na epĕhi tĕ e nângâkwĕ o mua kya ea hohonganake na mua vyo.

37. O 'bĕ na moto a vamakĕ ivĕ ja kya o mbute ea vyo ; o banga ivĕ ja kya ja tumba mbute, na já-ja hoviya, na mbute ja umbaniya.

38. Ndi ivĕ ja kya i vamakwĕndi o mbute ja kya ; vâkâna beĕhĕpi *be* tatudwĕndi.

39. O 'bĕ na moto a bĕkĕ *ivĕ* ja vyo mâ-tângo na mâ-a ka vahakâ pĕ ja kya o njo tĕ ea pâkâ ; 'kâbojana a vâki na ja vyo i bwa-mu wa.

KAPITA VI.

1. E diyakindi o buhwa bo' Iyâjâ ja mabale o ja boho i bĕkĕ tombango, ka Mâ-a tomba o meanga mea poti ; ka beyokwedi beaju bea buka poti, ba ka jaka, ba hingilaka *jâ* o makadu *mabu*.

2. Ka Farisi jákâ ja vâ na bá, na, E lĕ

nd' eanyu e hakë e ha ibě hohonganěngo na o ha o hwi j' Iyâjâ ?

3. Ka Jisus a yavwana bâ, na, O ha langeteni tombete ekae, ea David e hakidi, o mâ na ba diyaki na ju ba yokaki nja ;

4. O mâ-a ngakiyedi o ndabo 'a Anyambě, ka mâ-a ja pěmbě e' ilevudwě, ka mâ-a vě tepě ba diyaki na mâ ; e ha diyaki hohonganěngo na *mâ-a* jaka kabo prist dipâ ?

5. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Mwana-moto a tepě Upangiyi mua buhwa bo' Iyâjâ,

6. E diyakindi tepě o buhwa bo' Iyâjâ bopâkwě, ka Mâ-a ngiya o sinegâg ka Mâ-a yokudě : omě o diyaki na momo a diyakidi enâ eyomi vivilaniyango.

7. Ka balěndi na Farisi ba běmbě Mâ, n' ipě A ka yongěte o buhwa bo' Iyâjâ ; na ovaně nd' o bâ-ba ka pahiyě ponda o Mâ-a jadi.

8. Nd' a diyakite yowěngo ipikiliya jabu, ka Mâ-a vâ na momo a diyakid' enâ vivilaniyango, na, Umwaka, na nâvě oa tēmě o hanganě. Ka mâ-a umuwa ka mâ-a tēmě.

9. Ka Jisus a vâ na bâ, na, Mbi ka uwandi inyěni elombo ; E te hohonganěngo na

o ha bwam' o buhwa bo' Iyájá, ipě o ha bobe? o yongě 'měná ipě o weya eá?

10. Ka Mâ-a umbuwa bâ bēhēpi, ka Mâ-a vâ na momo tē, na, Hambakidě enâ 'âvě. Ka mâ-a ha nonaně: ka enâ 'aju ya timba upeha ka epakwě.

11. Ka bâ-ba londa na jeku iitě; ba ka tingaka bâ mětě na bâ mětě nyang' 'abu e ka hayě Jisus.

12. ¶ E diyakindi o hwi tēdině, ka Mâ-a vala o ukodi ka kaliya, ka Mâ-a diya o ika-liya ja Anyambě bulu bohuhu.

13. O mu diyaki mu-a bě mwehe, ka Mâ-a ndiya beyokwedi beaju: ka Mâ-a pânâ omě jomu na babale, ibaju ba vangakidě, na, metodu;

14. Saimân, uaju A vangakidě pě, na, Piter, na mwana-nyangwě Andru, Jems na Jân, Filip na Batâlomiu,

15. Matiu na Tâmas, Jems ja Alfius, na Saimân a ma tubakwě, na, Silotěs,

16. Na Judas *mwana-nyangwě* na Jems, na Judas Iskariât, a diyakidi tepě ukândi.

17. ¶ Ka Mâ-a huba na bâ, ka Mâ-a tēmě o itaba, na ndumba ea beyokwedi beaju, na ebimba ea bato eněně e vakiyedi o Judia eēhēpi na Jěruseľem, na oviya be-

těbě bea Tair na Saidân, ka yoka Mâ na ka yongwě bebědi beabu ;

18. Na ba ma yěněkě njuke na malina mabe: ka bâ-ba yongwě.

19. Ka ebimba eěhěpi ya vaha o kupaně Mâ: 'kabajana ngudi e vakiyendi o Mâ-a jadi, ka eâ-ea yongě bâ běhěpi.

20. ¶ Ka Mâ-a betaně beyokwedi beaju mihâ, na, Ibâtâ, *n' inyěni* banyamanani 'kabajana ipangiya ja Anyambě i ndi janyu.

21. Ibâtâ *n' inyěni* ba yokakě nja pâni: 'kabajana o ka vulandini. Ibâtâ *n' inyěni* ba eyakě pâni: 'kabajana o ka yândini.

22. Ibâtâ *n' inyěni*, oningě bato ba lonaka inyěni, na bâ-ba palwakidě inyěni *o njamba jabu*, na bâ-ba kilaka *inyěni*, na bâ-ba ka uhwaka dina janyu pani-ka i ndi bobě, o pělě 'a Mwana-moto.

23. Peyakani o buhwa těboně, *n' inyěni* o ka sodaki na mbya: 'kabajana, hilakěteni mahomano manyu ma *nd'* o kena oba: 'kabajana bahangwě babu ba ma hakate basâki ihadi tě.

24. Ndi maguga *n' inyěni* ba di kenango! 'kabajana o pahiyendini mbya 'anyu.

25. Maguga *n' inyěni* ba di vulango! 'kabajana o ka yokandini nja. Maguga *n'*

inyěni ba yâkě pâni! 'kabajana o ka yěněndi ngěbě n' inyěni o ka eyakani.

26. Maguga n' inyěni, oningě bato běhěpi ba kalakě inyěni bwamu! 'kabajana bhangwě babu ba haki basâki ba menoki nonaně.

27. ¶ Ndi Mbi vâki n' inyěni ba yokakě, na, Tândâkâni baloni banyu, hakani ba binak' inyěni bwamu.

28. Vambakiyani ba hâkâkě inyěni ibâtâ, n' inyěni o ka kalakiyani o pělě 'a ba ngongolakid' inyěni.

29. Na a ka bweye âvě ibuku *jâká* věkě mâ ipakwě; a ka patuwě koto 'avě o kanda-kidě tepě mâ *inângâ* ja ngâi 'âvě.

30. Věkě a jombakě âvě uěhěpi; a ka patuwě belombo beâvě o uwake pě *beâ*.

31. K' inyěni o ka vahě bato ba hak' inyěni, haka tepi bâ ni nyanga tě.

32. Nd' oningě o tândâkâni ba tândâk' inyěni, o li na nja akeva? 'kabajana bato babe ba tândâkâte ba tândâkě bâ.

33. Nd' oningě o nyěvěkiyěni ba nyěvěkiyě inyěni, o li na nja akeva? 'kabajana bato babe ba hakate nyanga tě.

34. Nd' oningě o věkěni ibanyu ba pitakidě na ba ka timběndi, o li na nja akeva?

'kabajana bato babe ba věkě tepě bato babe, na ovaně nd' o bâ-ba ka pahiyě pě nyanga tě.

35. Ndi tândâkâni ndoba janyu, nyěvăně-kiyěni, vĕněkĕni, o pitidě pě ni elombo; vâkâna mahomano manyu ma ka kenandi, n' inyěni o ka diyandini bana ba Ua Oba: 'kabajana A ndi kĕngâ na bato babe na bâ-ba ha věkě Mâ akeva.

36. Diyakani tepě na ngâtâ, ka Hângw' anyu A di na ngâtâ.

37. O yĕkĕněkidĕni, vâkâna oa yĕkudwĕni: o kwehanakĕni, vâkâna oa kwehwĕni: iyanakidĕni, vâkâna o 'yidwĕndini.

38. Vĕkĕni, vâkâna o vĕwudwĕndini; eyĕjâ eyamu, e bandakwĕ, na e ninganakwĕ, na eâ e hovakiya, ndi eabu e ka vĕyĕ o ngonga janyu. Ikabajana eyĕjâ eanyu e yĕjĕněkĕ eâ tepě eanyu e ka yĕjĕnwĕ.

39. Ka Mâ-a kaniya bâ ukanakâdi, na; Pâgu e ka tumbwanate pâgu? bâ babale ba kwe o mbela?

40. Eyokwedi a 'bĕ wa n' uyokwidi muaju, ndi ũĕhĕpi a di hânjâbiyĕngo a ka diyi k' uyokwidi muaju.

41. E lĕ nd' eâvĕ e 'mbwakiyĕ uhâmbâ

u jadi o dihâ ja mwana-nyângwě, nd' o hilě ukâkâ u jadi o dihâ jâvě mětě.

42. Nd' o lě o vâkâ na mwana-nyângwě, na, Mwan'-ina, ta ha, mbi vëngid' uhâmbâ u jadi âvě o dihâ, nd' âvě mětě o hilě ukâkâ u jadi ijâvě dihâ? Âvě unoki, ta vëngidě ukâkâ u jadi o dihâ jâvě, vâkâna o yënnindi bwe o ivëngidě j' uhâmbâ u jadi o dihâ ja mwana-nyângwě.

43. Ikabojana ele eyam' ea lângâkâ bebuma bebe; na ele ebe 'a lângâkâ bebuma beyamu.

44. Ikabojana ele eëhëpi e yowanaki na bebuma beaju mětě. Ikabojana bato ba pataka fig o inbângě, na bâ-ba pataka ivě o bombela.

45. Mot' uyamu o ngumba eyam' e' ulema muaju a pumaki belombo beyamu; na mot' ube o ngumba ebe e' ulema muaju a pumakëndi belombo bebe: 'kabojana o bwinge bo' ulema ndi bo' udumbu muaju u kalakě.

46. ¶ Nd' e lě nd' eanyu e tubakě 'Mba, na, Upangiyi, Upangiyi, o hayeni belombo beamě be vâkě?

47. Mbi ka levidëndi inyëni, a vakě o 'Mba-mbi jadi, a yokaka ndaga jamě, na mâ-a haka jâ, ka mâ-a kwanakě:

48. A kwanaki momo a longakě ndabo, a 'la ka tonga dângěngo, na mâ-a 'la ka yalě o ilale: o tonda e pâdi, na miba ma viya ka kumbiya o ndabo těně nangudi, e diye na ngudi o hoka; 'kabojana e kâ-mâmâkindi o ilale.

49. Nd' a yokakě, na mâ-a haye, a kwanaki momo a longakidi ndabo o he oba e diye na jali; ea miba e kumbakiyi na ngudi, ka eâ-ea hungana o kwa; n' ibuluwa ja ndabo těně i diyakindi iněně.

KAPITA VII.

1. O Mâ-a madě ndaga jaju jěhěpi o matâ ma bato, ka Mâ-a ngiya o Kapěrnaum.

2. Uhayi mua sěnturiân pâkâ, u muaju mu-a yěněkě jambo iněně, u diyakindi u běkě, piělě n' iwa.

3. O mâ-a yokidi o pělě 'a Jisus, ka mâ-a loma batodu ba Jiu o Mâ-a jadi, ka hâhâlidě Mâ na A vake ka yongě uhayi muaju.

4. O bâ-ba pâdi o Jisus a jadi, ba hâhâ-lakidi Mâ nangudi, na, Uâvě a ka hayě a weyango:

5. Ikabojana a tândâkândi etomb' 'ahu, na mâ-a i hwě longiyango sinegâg.

6. Kâ Jisus a vala na bâ. O Mâ-a diyakidi a diye yaviděngo na ndabo, ka sěnturiân ea loma inboi o Mâ-a jadi, ka mâ-a vâ na ju, na, Upangiyi, o hake nyol' 'âvě na njuke; 'kabojana mbi 'bě weyango na o pâkâ o ibomako j' unyuwa muamě:

7. N' umba-mbu pikiliya nyol' 'amě weyango na iviya o âvě-o jadi: ndi kalaka ndaga pa, vâkâna mot' uamě a yongindi.

8. Ikabojana mbi ndi momo a pangakudwě, n' umba-mbi na sâjě i pangakiyě, mba vâ na ekaně, na, Kěkě, na mâ-a 'la; n' upâkwě, na, Vaka, na mâ-a viya; n' uhayi mtaimě, na, Haka 'kae, na mâ-a ha.

9. O Jisus a yoki belombo těkabe, ka Mâ-a mama na mâ, ka Mâ-a 'luwa, ka Mâ-a vâ na bato ba vitakidě Mâ, na, Mbi 'bě duwango ikamidě iněně kakana, tombete o Isreěl.

10. Ba lomakudwě, o bâ-ba timbidi o ndabo, ka bâ-ba kâbidě uhayi u diyakidi u běkě mâ-a yonga.

11. ¶ Bia bwe, ka Mâ-a vala o mboka e tubakwě, na, Nen; beyokwedi beaju beitě be kěki na Ju, na bato baitě.

12. O Mâ-a diyakidi a bě baka na jámbě j' ugomba mua mboka, umbwakiyate, eken-go 'a moto e pumanakwě, a diyakite mwana ua nyangwě dipâ, na *nyangwě* a diyaki tepě mwalika: bato ba mboka těně baitě ba diyaki na mâ.

13. O Upangiyi a yěni mâ, ka Mâ-a yěně mâ ngâtâ, ka Mâ-a vâ na ju, na, O eyake pě.

14. Ka Mâ-a pâ ka Mâ-a kupaně ilala *ja 'kengo*: ka babapi ba těmě de. Ka Mâ-a vâ, na, Iwanja, Mbi vâki na nâvě, na, Uinwaka.

15. Ka a diyaki wango a diya diya, a ka kalaka. Ka Mâ-a bweyidě mâ nyangwě.

16. Ka jângâ ja bweya běhěpi: ka bâ-ba bendě Anyambě, na, Usâki uněně u pumiye-ndi o hwě-ho jadi; na Anyambě a lunbiyi bato baju.

17. K' ilango těkadi ja hamana o pěl' 'aju o Judia eěhěpi, n' indendandenda těvině ulwaniděngo.

18. Ka beyokwedi bea Jân bea levidě mâ belombo těkabe beěhěpi.

19. ¶ Ka Jân a ndiya beyokwedi beaju bebale, ka mâ-a loma *beâ* o Jisus a didi, na, Âvě nd' A vakě? ipě ho umbwakiye pě upâkwě?

20. O bamo tě ba pâdi o Mâ-a jadi, ba

vâki, na, Jân Baptist a ma lomi hwě o âvě o jadi, na, Ávě nd' A vakě? ipě ho umbwakiye pě upâkwě?

21. A yongakiděndi iwěla tědině baitě oviya bebědi na bevuva, na malina mabe; ka Mâ-a bumudě iitě pâgu mihâ.

22. Já ndi ja Jisus ja yavwana bâ, na, Kěkěni, n' inyěni oa languwani Jân beanyu be yěnidu n' ibeanyu be yokidi; ka pâgu i yěněkě, bebokě be tamwaka, begâlani be yongakwě, poke i yokaka, bekengo be pumbwakudwě, na sango eyam' e pakwaku-dwě mekuge.

23. Nd' ibâtâ, na, a ka diyě a kâbe n' Umba.

24. ¶ O metodu mea Jân me validi, A yalakiděndi ikala na bato e pělě 'a Jân, na, O kěki lě ni o nginga ka yěně nde? Tuka e ninganakě n' upupě?

25. Nd' o kěki lě ni ka yěně nde? Mo-mo bătângo ibâtâ ibâbu? Umbwakiyate, ba bătâkě mabâtâ m' ivenda, na bâ-ba di-yaka n' ulunda, ba nd' o ndabo ja mepolo.

26. Nd' o kěki lě ni ka yěně nde? Usâki? E, Mbi vâki n' inyěni na wa n' usâki.

27. Ekaně ndi a di lěndwěngo, na,

Luke.

4

Umbwakiyate, mbi lomindi utodu muame o boho boavě, ka kenjě njeja 'vě o boho boavě.

28. Ndi Mbi vâki n' inyěni, na, O 'bě na ba di jawěngo na bajo usâki u di boněně wa na Jân ja Baptist: nd' a di yeviyěngo o ipangiya ja Anyambě a boněně wa na mâ.

29. Ka bato bēhēpi ba yokaki *Mâ-a kalaka*, na bayoli-pago, ba huwudě Anyambě, baptaiswěngo na baptisma ea Jân.

30. Ndi Farisi na bayokwidi ba belekanako ba kiyaki o pělě 'abu mětě upango mu' Anyambě, ba baptaiswě o Mâ-a jadi.

31. ¶ K' Upangiya a vâ, na, Mbi kwanakidě lě okava bamo b' igona tēkadi nde? ba kwanakā lě nde?

32. Ba kwanakandi ba-nděmbě o ihambanido diye diye, ba ndanakiya, na, Ho lāngindi inyěni mabeka, nd' o yembeni; ho diyendi inyěni o jěbâ, nd' o eyeni.

33. Ikabojana Jân Baptist a vakindi a je pěmbě a mâte ivě; n' inyěni mâ, na, A na děvil.

34. Mwana-moto a vakindi a jaka na Mâ-a mâtākâ; n' inyěni mâ, na, Umbwa-

kiyate savulaka, n' umâti ivě, mbweyi ea bayoli ba pago na bato babe!

35. Nd' iyowě i huwudwěngo na bana baju bēhēpi.

36. ¶ Ka Farisi pākâ ea vaha na A jake na mâ. Ka Mâ-a ngiya o ndabo 'a Farisi, ka Mâ-a diya o beja.

37. Umbwakiyate mwajo, ua mboka tē, a diyaki mot' ube, o mâ-a yowudě na *Jisus* a ndi diya o beja o ndabo 'a Farisi, ka mâ-a vana ukâbě mu' alabasta m' uyâmbâ,

38. Ka mâ-a tēmě o beko beaju o mbu-hwa, a eyaka, a ka tukaka beko beaju na manyângâdiba, a titwaka *beâ* na howe ja molo muaju, a pyâpyâkâ matambi maju, a hakiya *meâ* uyâmbâ.

39. O Farisi e ndakiyi Mâ e yēnidi, ka mâ-a kala na nyol' 'aju mētě, na, Momo tē-kaně, a jaka na a nd' usâki, t' a yowuděte mwajo tē a kupanakě Mâ ekaně na nya-ng' 'aju e didi; 'kabojana a mot' ube.

40. Ka *Jisus* a yavwana mâ, na, Saimân, Mbi na 'lombo e kalakě na nâvě. Ka mâ-a vâ, na, Uyokwidi, kalaka.

41. O diyaki na moto a diyaki banwani babale: umbâkâ nuwanango kama ja fula itano, upâkwě mabo matano.

42. O bâ-ba diyaki ba diye na 'lombo e věkě, a iyakidi bâ běhěpi o naně. Langwakiya 'Mba, oviya bâ babale, nj' a ka tandě mâ wa ?

43. Ka Saimân a yavwana Mâ, na, Mbi yebakiyi na uaju a iyakidě wa. Ka Mâ-a vâ na ju, na, O ma yěkiděndi hohonga-něngo.

44. Ka Mâ-a 'luwa o mwajo a didi, ka Mâ-a vâ na Saimân, na, O yěněkěte mwajo těkaně ? Mbi ma ngiyand' o ndabo 'ávě, ou vě 'Mba miba ina beko beamě : nd' a tukango beko beamě na manyângâdiba, a titwaka *beâ* na howe ja molo muaju.

45. Ou pyâpyâ 'Mba : ndi mwajo těkaně, n' Umba na ngiya, a ha yâjete ipyâpyâ ja matambi mamě.

46. Oa bu hiya molo muamě mavule : ndi mwajo těkaně a hiyango matambi mamě uyâmbâ.

47. Ndi Mbi vâki na nâvě, na, Mabe maju ma di maitě, ma iyidwěndi ; 'kabojana a tândâki wa : nd' a iyakudwě bohâlě, a tândâki bohâlě.

48. Ka Mâ-a vâ na ju, na, Mabe mâvě ma iyidwěnd' âvě.

49. Ba diyaki ba jaka na Ju ba yalaki-

děndi o vâ na melema meabu, na, Nja ka 'yakidě pě mabe ekaně ?

50. Ka Mâ-a vâ na mwajo, na, Ika-midě jávě i yongiděnd' ávě ; kěké na jonga.

KAPITA VIII.

1. E diyakindi o mbuhwě mbuhwě, ka Mâ-a ulwanidě mamboka na mabákâ mēhěpi, A kěké A pakwanakiya na Mâ-a levakidě sango 'a mbya ea ipangiya ja Anya-imbě : jomu na babale ba diyaki na Ju,

2. Bajo bákâ, ba yongakudwě malina mabe na bepulu, Meri a ma tubakwě, na, Magdelin, ua děvil hěmbwědi a věngěmēkidi,

3. Na Joana mwad' 'a Tyusa yongo 'a Hěrod, na Susana, na bapákwě baitě, ba ma hakiya Mâ na ngumb' 'abu.

4. ¶ O bato baitě ba vakiyedi o mamboka mēhěpi, ba latanakiyedi ta, ka Mâ-a kaniya bâ ukanakâdi :

5. Uliyi u kěké ka liya ibângâ jaju : o mâ-a mwanjidi, jákâ i kwakindi o pěpěké 'a njea ; ka já-ja pitwě, ka lonâni la oba la sásâ já.

6. Ka ipâkwě ja kwa o ilale; o j' i kěki-di, ka já-ja vivilaniya, 'kabajana i puhwanaki tâ ea he.

7. Ka ipâkwě ja kwa o hanganě 'a mekanda; ka já na mekanda bea kěkěnidě, ka já-ja bweya kálu.

8. Ka ipâkwě ja kwa o máhě mayamu, ka já-ja kěkě, ka já-ja ja bebuma kama. O Mâ-a vwi belombo těkabe, ka Mâ-a yaima, na, A di na matâ ma yokakě a yokake.

9. Ka beyokwedi beaju bea uwa Mâ, na, Ukanakâdi těkamu u lě ovaně na e?

10. Ka Mâ-a vá, na, Inyěni nd' o didini vėwěngo iyowě ja mahâwě m' ipangiya ja Anyambě: ndi bapâkwě kabo na mekana-kâdi; ovaně nd' o boyěněkě ba yâlě o yěně, bo yokaka ba yâlě o bweyidě.

11. Nd' ukanakâdi nd' ekamu: Ibângâ ndi ndaga ja Anyambě.

12. Ba pěpěke ea njea, ndi ba yokakě; vâkâna děvřil e vakandi, na eâ-ea vėngidě ndaga o melema meabu, na banga ba kami-dě na bâ-ba yonga.

13. Ba ilale, ndi ba běkě yokango, ba pa-hiya ndaga na mbya; ba diye na metamba, ba kamakiděte ulingo uhâlě, o 'gombe e' iyějudwě ba kwa.'

14. I kwakidi o mekanda, ndi ba bĕkĕ yokango, ba 'la; na inaka na hika na upeyo mua emĕnâ *tĕke* be haki bá kálu, ba jaye bebuma bea hânjâbiyĕngo.

15. Ndi ba mahe mayamu, ndi ba bĕkĕ ndaga yokango n' ulema uyamu mua batango, bá *jâ* tatango, ba ka jaka bebuma n' iyika.

16. ¶ O 'bĕ na moto a bĕkĕ vitwa yodĕngo, na mâ-a diba viâ o eva, tombete a ngidĕ viâ ibomako j' ikondo; ndi a tĕkidi viâ o uhângâ, na ovanĕ nd' o ba ngakiyĕ ba ka yĕnĕ bwe.

17. Ikabojana o 'bĕ na 'lombo e didi iku-takuta, e ka diyĕ e puniye; tombete e didi ihâwĕ, e ka diyĕ e yowanĕ na eâ-ea hamana.

18. Bandamakidĕni nyang' 'anyu e yokakĕ: a janidi, a ka vĕwĕndi; a ha 'bĕ nĕ, a ka nângânwĕndi tombe eaju e yĕnĕnĕkĕ na a ndi duwango.

19. ¶ Ka nyangwĕ na bana ba nyangwĕ ba viya o Mâ-a didi, ba diye na ngudi 'a bengiya o Mâ-a jadi o pĕl' 'a ebimba.

20. Ka Mâ-a langudwĕ, na, Nyângwĕ na bana ba nyângwĕ ba nd' uhĕngĕ tĕmetĕme, ba vahakand' o yĕn' âvĕ.

21. Ka Mâ yavwana bâ, na, Jaie na bana

b' ina nd' ekaba ba yokakě ndaga ja Anyambě, na bâ-ba haka já.

22. ¶ E diyakind' o buhwa na bohuhu, ka Mâ na beyokwedi beaju ba vama o elende: ka Mâ-a vâ na bâ, na, Ho jabwakeni o mwi-di mua 'tima upâkwě. Ka bâ-ba tindiya.

23. O bâ-ba diyaki ba tamwaka, ka Mâ-a ya; ka ekudikudi e' upupě ea vunga o 'tima; ba diyaki ba bě ti *na miba*, na ba yěněkě mahihi.

24. Ka bâ-ba viya o Mâ-a jadi, ka bâ-ba 'mudě Mâ, na, Paia-o, Paia-o, ho kugindi. Ka Mâ-a umuwa, ka Mâ-a kandidě upupě na miba ma diyaki ma bumbaka: ka beâ-bea vâtâ, ka omě wa diya uděmbě.

25. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Ikamidě janyui l' ove? Ba bangakindi ba ka mama-ka, ba ka kalaka bâ mětě na bâ mětě, na, I lě nja jângâ-ě ja moto ekadi! 'kabajana A sombiyakěte, tombete mepupě na miba, na beâ-bea yokiyate Mâ.

26. ¶ Ka bâ-ba pâ o ehe 'a ba Gadara, e di banjaniděngo na Galili.

27. O Mâ-a hubakid' o he, ka moto ua mboka n' uhuhu, a diyaki na děvil uling' uyaba, au bătâkâ ibâtâ, a diye o ndabo, ka-bo o malonga, a lata na Mâ.

28. O mâ-a yëni Jisus, ka mâ-a yama, ka mâ-a kwa o boho boaju, ka mâ-a kala na joi oba, na, Jisus, Mwan' 'a Anyambě e didi oba mětě, eahu 'na navě e lě na e? Mbi hâhâliděnd' âvě, o yěněkidě 'mba majili.

29. Ikabojana A sombiyakiděndi ilin' ibe na i vëngëměke o momo tě a jadi. Jambojana i ma bweyaki mâ njo iitě, a ma tatakwě kâmudwěngo mehinganakano na meboka; a bukaka meboka, děvil e valakidě mâ o nginga.

30. Ka Jisus a uwa mâ, na, Dina jâv' i lě i nja? Ka mâ-a vâ, na, Lijân: 'kabojana děvil iitě i ngakiyendi o mâ-a jadi.

31. Ka bâ-ba hâhâlidě Mâ na A sombiyake bâ na ba kěķě o ndiba ea *hěl*.

32. Omě o diyaki na bokweya boa ngweya iitě i jaka o ukodi: ka bâ-ba hâhâlidě Mâ na A hulakidě bâ na ba kěķě o jâ-i didi. Ka Mâ-a kamidě.

33. Ka děvil ja vëngëmě o momo tě a jadi, ka jâ-ja ngiya o ngweya: ka bokweya boa huba umbila umbâkâ o iboko via mbelenge o 'tima, ka jâ-ja lâkâ.

34. O ba jakidě *jâ* ba yěněki nyanga e hamidi, ka bâ-ba kweya, ka bâ-ba 'la ka languwa o mboka na o 'hiki.

35. Ka bâ-ba valanidě ka yěně nyanga e hamidi; ka bâ-ba pá o Jisus a jadi, ka bâ-ba duwa momo tě, a vëngëkudwě dëvil, diyango o beko bea Jisus, bătângo, n' ipi-kiliya jaju ja hohonganěngo: ka bâ-ba banga.

36. Ba yěněkidi ba langwakiyi bâ nyanga ea a diyaki na dëvil e yongakudwě.

37. ¶ Já ndi ja ebimba eěhěpi ea ehe 'a ba Gadara ulwaniděngo ja hâhâlidě Mâ na A vëngëměke o bâ-ba jadi; 'kabajana jângâ iněně i bweyaki bâ: ka Mâ-a vama o ele-nde, na timba.

38. Nandi momo tě, a pumakudwě dëvil, a hâhâlâkidě Mâ na ovaně nd' o mâ-a ka diyě na Mâ: ndi Jisus a valakidi mâ, na,

39. Timbaka o ndabo 'âvě mětě, oa levidě belombo bënëně bea Anyambě be had' âvě. Ka mâ-a vala, a kěķě a langwakiya o mboka eěhěpi belombo beněně bea Jisus be haki mâ.

40. E diyakindi, o Jisus a timbidi, ka bato ba vëhělěkidi Mâ na *mbya*; 'kabajana bēhěpi ba diyaki ba vengaka Mâ.

41. ¶ Umbwakiyatě, momo dina na Jai-rus a vakind' o Mâ-a jadi, a diyakidi upa-ngiyi mua sinegâg; a kwakind' o beko bea

Jisus, ka Mâ-a hâhâlidě Mâ na A kěkě o ndabo 'aju :

42. Ikabojana a diyakite mwa-mwajo umbâkâ pa, ba jomu na mepuma mebale utodu, a diyaki bya o bowaka. Nd' o Mâ-a diyakidi A kěkě ka bato ba pinyilidě Mâ.

43. ¶ Ka mwajo a diyaki na ulema mua makiya jomu na mepuma mebale, a makidě ibeaju be janidi beěhěpi na nganga, a diye na ngudi o yonga na jěhěpi,

44. A viya o mbuhw' 'aju, ka ma-a kupaně imbunja ja ngâi 'aju ; ka ulema mua ju mua makiya mu-a lena.

45. Ka Jisus a vâ, na, Nja kupaně 'Mba ? O běhěpi ba hâhidi, ka Piter na ba diyaki na ju ba vâ, na, Paia, ebimba e pinyilakid' âvě na eâ e palakě âvě, nd' o ka vâkâ, na, Nj' a kupaně 'Mba.

46. Ka Jisus a vâ, na, Moto a kupani 'Mba ; 'kabojana Mbi yěněki na ngudi e' iyonga ea pumandi o Umba-mbi jadi.

47. O mwajo a yěnidi na a ibě o kutama, ka Mâ-a viya a likimaka, ka mâ-a kwa o beko beaju, ka mâ-a pakuwa tin' 'aju e ma kupaně Mâ o boho boa bato běhěpi, na nya ng' 'aju e yongakidi o njo pâkâ.

48. Ka Mâ-a vâ na ju, na, Mwa-mwajo, yënëkě mbya : ikamidě jâvě i yongiděnd' âvě ; kěkě na jonga.

49. ¶ O Mâ-a. diyakidi A kalaka, ka moto a viya oviya *ndabo* 'a upangiyi mua sinegâg, na vâ na mâ, na, Mwan' 'âvě a wendi ; o hake Uyokwidi njuke.

50. O Jisus a yokidi, ka Mâ-a yavwana mâ, na, O bangake : pagate o kamiděngě, vâkâna a yongindi.

51. O Mâ-a pâdi o ndabo, a ib' o ngakidě moto, kabo Piter, na Jems, na Jân, na hangwě na nyangwě e' itângâ.

52. Ka bēhēpi ba diya o kwedi, ba eyaka mâ : nd' A vâki, na, O eyakeni ; a 'bě wango, ndi a yakandi.

53. Ka bâ-ba vĕhĕ Mâ, yowĕngo na a wendi.

54. Ka Mâ-a pumě bâ bēhēpi, ka Mâ-a bweya mâ o 'nâ, ka Mâ-a ndiya mâ, na, Itângâ, umwaka.

55. K' ilina jaju ja timba, ka mâ-a hungana o 'muwa : ka Mâ-a sombiyě na a vĕkwĕ beja.

56. Ka hangwě na nyangwě ba mama : ndi A langwakiyi bâ na ba pakwake moto nyanga e ma hama.

KAPITA IX.

1. Já ndi jaju ja ndiya jomu ja beyokwedi na beyokwedi beaju bebale o Mâ-a jadi, ka Mâ-a vě beâ ngudi n' ipangiya ja děvil jěhěpi, n' iyongě ja bebědi.

2. Ka Mâ-a loma bâ ka pakuwa ipangiya ja Anyambě, na ka yongě mebědi.

3. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, O nângâkeni elombo ea 'kěndâ, tombete metumbe, tombe ełandi 'a. kola, tombe beja, tombe hika; o diyakeni tombe ngâi ibale.

4. Ndabo ka ndabo eanyu e ka ngiyě, diyakani omě, o ka pumaka *tepěni* omě.

5. A ka diyě a ngid' inyěni, o inyěni o ka věngěměni o mboka těně, pupwakani mahě ma beko beanyu o ilanguwa jabu.

6. Ka bâ-ba valanidě, ka bâ-ba ulwanidě mamboka, ba pakwaka sango eyamu, ba yongakě o loboko lěhěpi.

7. ¶ Ndi Hěrod titrak a yokidi belombo beaju be hakidi: ka mâ-a yěně njuke, 'kabojana bâkâ ba vâki, na, Jân, a pumbuwendi oviya iwedo;

8. Bâkâ, na, Ilaias nd' a pumiyedi; na bepâkwě, na, usâki umbâkâ mua vyo u pumbuwi pě.

9. Ka Hěrod a vâ, na, Jân nd' uamě a lenakidi ibâlu ; nd' ekaně lě př nja, uamě a yokakě belombo těkabe ? Ka mâ-a vaha o yěně Mâ.

10. ¶ O metodu me timbidi, ka bâ-ba languwa Mâ belombo beabu be ma ha beěhěpi. Ka Mâ-a vala na bâ o pěpěké ikutakuta, o iboko via nginga via mboka e tubakwě na Bětseda.

11. O bato ba yowakidě, ka bâ-ba vitaně Mâ : ka Mâ-a vėhělidě bâ, ka Mâ-a kala na bâ o pělě e' ipangiya ja Anyambě, ka Mâ-a yongě ba diyaki na mala m' iyongwě.

12. O buhwa bo diyaki bo ka hubakiya, ka jomu na babale ba viya o Mâ-a jadi, ka bâ-ba vâ, na, Valakidě ebimba, óvaně nd' o bâ-ba ka valě o mamboka na 'hiki e didi ulwaniděngo, ka yěngidě, na ka vaha beja ; 'kabojana ho nd' okava o iboko via nginga.

13. Nd' A vâki na bâ, na, Inyěni vėki bâ ni beja. Ka bâ-ba vâ, na, Ho 'bě wa na membunda metano na bejaka bebale ; kabo hwa vala ka hambiya bato těkaba běhěpi beja.

14. Ikabojana ba diyaki ba tājěn itano ja bamo. Ka Mâ-a vâ na beyokwedi beaju, na, Diyakidi bâ ni mabo matano njamba páká.

15. Ka bâ-ba ha nonaně, ka bâ-ba diyidě bâ běhěpi.

16. Já ndi jaju ja nângâ membunda metano na bejaka bebale, o Mâ-a bědi umbuwango oba, ka Mâ-a vambiya beâ ibâtá, ka Mâ-a buka, ka Mâ-a vě beyokwedi na ba těkidě o ebimba e jadi.

17. Ka bâ-ba janidě, ka bâ běhěpi ba vula : ka nguhu jabu i dikakidě ja tâludwě jomu na belinga bebale.

18. ¶ E diyakindi o Mâ-a diyaki dipâ A kalakiya, beyokwedi beaju omě na Mâ ; ka Mâ-a uwa bâ; na, Bebimba be vâká lě na Umba lě a nja ?

19. Ba yavwanaki, na, Jân Baptist ; ndi bâká *bâ*, na, Ilaias ; na bapâkwě *bâ*, na, Usâki umbâká mua vyo ndi u pumbuwi pě.

20. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Nd' o vâká li na Mbi lě a nja ? Ka Piter a yavwana, na, Kraist ea Anyambě.

21. Ka Mâ-a kelevidě bâ, ka Mâ-a sombiyě *bâ* na ba langwake moto elombo těně ;

22. Na, Mwana-moto a ka yěni belombo beité, batodu na prist ja meolo na balěndi ba ka kiyi Mâ, a ka wěyudwěndi, na Mâ-a pumbudwě o buhwa boa hwi 'lalo.

23. ¶ Ka Mâ-a vâ na *bâ* běhěpi, na, Oni-

ngě *moto* a panga o vitě 'Mba a hâhâkiye nyol' 'aju, na mâ-a bapě krâs 'aju buhwa ka buhwa, na mâ-a ka vilinganakě 'Mba.

24. Ikabojana uěhěpi a ka tândě o yongě eměná 'aju a ka nyangi eâ : nd' a ka nya-ngě eměná 'aju o nyang' 'amě, mâ tepě a ka yongě eâ.

25. Ikabojana *moto* a lě kovango nde, a jeyakě he eěhěpi, na mâ-a nyangě nyol' 'aju mětě, tombete a uhvě vě ?

26. A ka yokiyě 'Mba na ndaga jamě ihâni, mâ tēpě ua Mwana-*moto* a ka yokiyě ihrâni, o Mâ-a ka viyě n' ivenda jaju mětě, na ja Hangwě, na ja enjěl i didi holi.

27. Ndi Mbi langwakiyandi inyěni ea mbambayě, o na bákâ ba jadi okava tēme-tēme, ba ka diyě ba veke iwedo, kabo ba ta yěně ipangiya ja Anyambě.

28. ¶ E diyaki panika hwi lozwambi oviya belombo tēkabe, ka Mâ-a nângâ Pite na Jân na Jems, ka Mâ-a beta o ukodi ka kaliya.

29. Mâ t' ikaliya, ka boho boaju boa ulu-wa itingidi vipakwě, na ibâtâ jaju ja bě botano i panyaka.

30. Umbwakiyate, bato babale ba ka kala-ka na Mâ ovoně, ba diyaki Mosěs na Ilaias :

31. Ba pumakiyedi n' ivenda, ba ka kalaka o pĕlĕ e' iwedo jaju i ka hânjâbidě o Jĕruselĕm.

32. Ndi Piter na ba diyaki na mâ ba diyaki ba bĕ *mihâ* bodilo na viyâ: o bâ-ba umuwedi, ka bâ-ba yĕnĕ ivĕnda jaju, na bamo tĕ babale ba tĕmĕki na Mâ.

33. E diyakindi, o bâ-ba vĕngĕmidi o Mâ-a jadi, ka Pite a vâ na Jisus, na, Paia, e ndi bwamu na ho diyaka okava: ho longaka meâkâ melalo; umbâkâ umuâvĕ, umbâkâ mua Mosĕs, na umbâkâ mua Ilaias: a yowĕ eaju e kalakidi.

34. A kalakate ekabe, omĕ o diyaki na evindi, ka eâ-ea yambiya bâ: ka bâ-ba banga o bâ-ba ngakiyedi o evindi.

35. Ka joi i diyakindi oviya evindi, na, Mwan' 'amĕ a tândâkĕ nd' ekanĕ: yokakiyi Mâ ni.

36. O joyi i tombidi, Jisus a duwanakiyete dipâ. Ka bâ-ba kuta *jà*, bu langwaku moto o hwi tĕdinĕ belombo tĕ ibeabu be yĕnĕkidi benĕ.

37. ¶ E diyakindi, o buhwa bopâkwĕ, o bâ-ba hubidi o ukodi ka ebimba enĕnĕ ea lata na Mâ.

38. Umbwakiyate, momo ua njamba a

yamaka na, Uyokwidi, mbi hâhâlidënd'âvë, na umbwakiya 'mba mwan' 'amë ua momo; 'kabojana mbi te mâ mwana umbâkâ.

39. Umbwakiyate, ilina i bweyingë mâ, na mâ-a yamaka matota; i hunjaka mâ, a pumakë ivudi, i nyingaka mâ, manini ma na i vëngëme na bovëngëmëkë.

40. K' umba-mba hâhâlidë beyokwedi beâvë nana ba pumakë jâ; ndi ba yâlë.

41. Ka Jisus a yavwana, na, E! igona ja belenganango, na ipuhwa j' ikamidë, Mbi ka diya lë n' inyëni nj' ulingo-ë, n' Umba-mba 'yika inyëni? Pâkidëngë mwan' 'âvë okava.

42. A vakate, ka dëvil ea bweya mâ ubondo, e ka hunjaka mâ. Ka Jisus a kandidë ilina të ibe, ka Mâ-a yongë mwana, ka Mâ-a bweyidë mâ hangwë.

43. ¶ Ka bâ bëhëpi ba mama ngudi ea Anyambë 'nënë. O bâ bëhëpi ba diyaki ba mamaka belombo bea Jisus be hakidi bëhëpi, mâ na beyokwedi beaju, na,

44. Ngakidëni ndaga tëkadi o matâ manyu: 'kabojana Mwana-moto a ka bweyudwëndi o benâ bea bato.

45. Bâ ib' o bweyakidë ndaga tëkanë, e

diyaki kutamango o bâ-ba jadi, nana bu yënëke eá: ba bangaki o uwa Mâ opëla ndaga tënë.

46. ¶ Ka usâja u betakindi o bâ-ba jadi, na, a lë a nja a ka diyë bonënë wa.

47. Jisus a yowakidëte ipikiliya ja melema meabu, ka Mâ-a nângâ etumbë, ka Mâ-a tädë mâ o boho boaju.

48. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, A ka vëhëlidë etumbë tëkae o dina jamë a ka vëhëlidë 'Mba; a ka vëhëlidë 'Mba, a vëhëlkidëndi a lomaki 'Mba: 'kabajana a di yëviyëngo wa o inyëni bëhëpi, mâ tepë a ka diyë bonënë.

49. Ka Jân a yavwana ka mâ-a vâ, na, Paia; ho yënëkindi umbâkâ a vëngëkidë dëvil na dina jávë; ka hwë hwa kandidë mâ, 'kabajana a vitanakë hwë.

50. Ka Jisus a vâ na ju, na; O kandakidë *mâ*: 'kabajana a ha hingaka na hwë a nd' o pël' 'ahu.

51. E diyakindi, o 'gombe e bëki pângo eaju e ka 'mbaka o beta oba, ka Mâ-a vongudë boho boaju n' ivala ja Jëruselëm.

52. Ka Mâ-a loma metodu o boho boaju: ka bâ-ba vala, ka bâ-ba ngiya o mboka ea ba Samaria, ka kokë o pël' 'aju.

53. Ba ib' o vĕhĕlĕkidĕ Mâ, 'kabojana boho boaju bo diyakindi ona A kĕkĕ o Jĕruselĕm.

54. O beyokwedi beaju Jemš na Jân ba yĕnidi, ka bâ-ba vâ, na, Upangiyi, o ka kamidĕte ho sombiyakĕ veyâ na vi hubake oviya 'ba, na viâ-viâ hinidĕ bâ, panika Ilaias a hakidi?

55. Nd' a ulwakindi, ka Mâ-a hĕnjĕ bâ; ka Mâ-a vâ, na, Oa 'wĕni jângâ ja malina manyu ma jadi.

56. Ikabojana Mwana-moto au vaka ka weya bemĕnâ bea bato, ndi kabo ka yongĕ. Ka bâ-ba 'la o ibâkâ ipâkwĕ.

57. ¶ E diyakindi, o njea o bâ-ba diyaki ba kĕkĕ, ka *moto n' uhuhu* a vâ na Ju, na, Upangiyi, mbi ka vitĕnd' âvĕ iboko viĕhĕpi i viâvĕ vi ka valĕ.

58. Ka Jisus a vâ na ju, na, Mehingi me na meboka, na lonâni la oba *na* mumbu; ndi Mwana-moto a 'bĕ n' iboko via nangidĕ molo.

59. Ka Mâ-a vâ n' upâkwĕ, na, Vitakĕ 'Mba. Nd' a vâki, na, Upangiyi, hulwakidĕ 'mba mbi t' o vala mbi tonge paia tongango.

60. Jisus a vâki na ju, na, Bekengo be tongake bekengo beabu; ndi kĕkĕ ka pakuwa ipangiya ja Anyambĕ.

61. K' upákwě a vá pě, na, Upangiyi, mbi ka vitěnd' ávě, ndi mbi t' o vala ka yohaně ba did' o ahu o ndabo 'amě.

62. Ka Jisus a vá na ju, na, O 'bě na moto a běkě ená 'aju kahiděngo o plau, a timbakě maběyi a ka diyě kokango n' ipangiya ja Anyambě.

KAPITA X.

1. O helombo těkabe be tombidi ka Upangiyi a pâná pě bapákwě mabo hěmbwědi, ka Mâ-a loma bâ babale babale o boho boaju o mamboka n' iboko viěhěpi, i viaju vi ka valě.

2. Ovaně nd' o Mâ-a vâki na bâ, na, Pákwěpákwě juma i boněně, ndi bahayi ba nyěvâ: nandi kalakiyani Upangiyi mua juma, na A lomake bahayi o jum' 'aju.

3. Kěkěteni: umbwakiyatěni, Mbi lomakandi inyěni ka bana ba medâmbě o hanganě ea njâ.

4. O bapakěni elandi ea *hika*, tombe ea kola, tombe makogo; o homakeni moto o njea.

5. Ndabo eanyu e ka ngiyě eěhěpi taka vâni, na, Jonga o ndabo těkaně.

6. Oningě mwana ua jonga a diyet' omě, jonga janyu i himbake omě: oningě a diye, i timbakete inyěn' o jadi :

7. Diyakateni o ndabo tě, o jakani o mâtákâni belombo beabu be ka věyě: 'kabojana uhayi a weyango ivě jaju. O umwakani oviya ndabo pâkâ nala epâkwě.

8. Mboka eěhěpi eanyu e ka betě, na bâba věhělidě inyěni, jakani belombo be těkudwě o boho boanyu :

9. Yongaki mebědi me did' omě, n' inyi na bâ, na, Ipangiya ja Anyambě i bakami-ndi o inyěni-o jadi.

10. Ndi mboka eanyu e ka betě eěhěpi, ba věhělidě inyěni, kěkěni uhěngě mua omě, oa vwi, na,

11. Ho pupwakiyate inyěni, tombe na mahě ma mbok' 'anyu, ma di hwě natamango o beko : ndi yowakěni ekae pâkwě-pâkwě, na ipangiya ja Anyambě i bakami-ndi o inyěni-o jadi :

12. Ndi Mbi vâki n' inyěni, na, o buhwa těboně tāmâkâ pě Sâdâm, na mboka těně.

13. Maguga na nâvě, Koresin! maguga na nâvě, Bětseda! 'kabošana behavu beněně be di hawěngo inyěni, be jaka be hakudwě Tair na Saidân, te ba diyaki ba uluwa, diyango na bangisi na jubu ovyo.

14. Ndi tāmâkâ pě Tair na Saidân o buhwa boa yěkě, n' inyěni.

15. Na nâvě, Kapěrnaum, o diyaki oa betudwě oba, o ka pukudwěndi o hěl.

16. A yokakiyě inyěni a yokakiyi 'Mba; na a pějěkě inyěni a pějěki 'Mba; na a pějěkě 'Mba a pějěkěndi a lomaki 'Mba.

17. ¶ Ka mabo hěmbwědi ba timba na mbya, na, Upangiyi, tombe na děvil i ma yokakiyi hwě o dina jâvě.

18. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Mbi ma hili Setan a kwaka oviya 'ba ona epělupělu.

19. Umbwakiyateni, Mbi věndi inyěni ngudi e pitakě mbamba na makole, wa na ngudi yěhěpi ea ndoba; o 'bě na 'lombo e ka kokidě inyěni.

20. Ndi o peyakeni na ekae, na malina ma ka yokakiyandi inyěni; ndi tāmâkâni o peya, nana mina manyu ma lěndwěngo oba.

21. ¶ Iwěla tědině ndi ja Jisus i peyaki n' ilina, ka Mâ-a vâ, na, Paia, Upangiyi

mua oba na he, Mbi věkěnd' ávě akeva ka ávě-o di kutiyango b' iyowě na ba bokeli belombo těkabe, na nâvě o 'ala ka sala-ka beâ mekěkě; e nonaně Paia; 'kabojana nonaně nd' o eâ e' yěněněki bwam' o mihâ mâvě.

22. Paia a 'Mba věngo belombo beěhěpi : o 'bě na moto a yowudě a di Mwana, kabo Hangwě; o 'bě tepě na moto a yowudě a di Hangwě, kabo Mwana, na ua Mwana a ka pangě o sala.

23. ¶ Ka Mâ-a 'luwa o beyokwedi beaju be jadi, ka Mâ-a vâ na bâ ikutakuta, na, Ibâtâ na mihâ ma yěněkě belombo beanyu be yěněkě :

24. Ikabojana Mbi langwakiyandi inyěni, na, mesâki na mepolo meitě me vaha-kind' o yěně belombo tě ibeanyu be yěněkě ekabe, ndi bu yěněkě beâ; na o yoka ekabe, ndi bu yokaka.

25. ¶ Umbwakiyate, upakuwi mua belekanako umbâkâ a tēměkindi, ka mâ-a yějiyě Mâ, na, Uyokwidi, mbi haķe lě na ijiga ja eměná ea 'gombe eěhěpi ?

26. Ka Mâ-a vâ na ju, na, E lě lě ndwěngo o belekanako na? o langaka lě na e?

27. Ka mâ-a yavwana, na, Tândákâ Upangiye Anyambě 'âvé na ulema muâvé mu ehěpi, n' ilina jávé jěhěpi, na ngud' 'âvé .eěhěpi, n' ipikiliya jávé jěhěpi; na moto a bakakě na nâvé ka nyol' 'âvé mětě.

28. Ka Mâ-a vâ na ju, na, O yavwani hohonganěngo: o hangě ekae, vâkâna o yongindi.

29. Ndi a vahaka o huwudě nyol' 'aju, ka mâ-a vâ na Jisus, na, Ndi moto a bakakě n' umb' a lě a nja?

30. Ka Jisus a yavwana mâ, na, Moto n' uhuhu a hubaka oviya Jěruselěm na 'la o Jěriko, ka mâ-a lata na meibi, me patwaki mâ ngâi jaju, ka meâ-meâ luma mâ mavenge, ka meâ-meâ 'lanidě, dikango mâ piělě na bowaka.

31. Ka prist pâkâ ea huba tepě na njea tě ea vale vale; o mâ-a yěni' mâ, ka mâ-a bambuwa o pěpěkě 'pâkwě.

32. Ka ua Livai tepě, o mâ-a diyakidi iboko tě, ka mâ-a pâ ka yěně mâ, ka mâ-a bambuwa o pěpěkě 'pâkwě.

33. Ndi ua Sameria n' uhuhu, o mâ-a tamwakidi ekěndâ 'aju, ka mâ-a pâ o mâ-a jadi; o mâ-a yěni mâ, ka mâ-a yěniyě mâ ngěbě.

34. Ka mâ-a vala o mâ-a jadi; ka mâ-a kata mavenge maju, a hovakidě mavule n' ivě, ka mâ-a diyidě mâ o tito 'aju mětě, ka mâ-a vana mâ o ndabo 'a bangi, a ka bandamakidě mâ.

35. Buhwa bwe, o mâ-a diyakidi a kě-kě, ka mâ-a hoduwa fula ibale, ka mâ-a vě já a duwě ndabo, ka mâ-a vâ na ju, na, Bandamakidě mâ: mbi ka timbět' âvě, eâvě e ka pelidě wa, o umba-mbi ka pâyě pě.

36. Nandi, o balalo ekaba, nj' uâvě a piviyakě na, a diyaki moto a bakakě na a lataki na meibi?

37. Ka mâ-a vâ, na, Mâ-a hakidi mâ kěngâ. Já ndi ja Jisus ja vâ na ju, na, Kě-kě, na nâvě oa ha nyanga tě.

38. ¶ E diyakindi, ba kěkěte, ka Mâ-a ngiya o mboka ehâlě na ehuhu: ka mwajo n' uhuhu, dina na Martha, a věhělěkidě Mâ o ndabo 'aju.

39. A diyaki na iluku a tubakwě na Meri, a diyaki tepě o beko bea Jisus, a yokaka ndaga jaju.

40. Ndi Martha a diyakindi a njěmbělě-někě n' iha, ka mâ-a pâ o Mâ-a jadi, ka mâ-a vâ, na, Upangiyi, oa yěněk' isâlâ ka

iluku jamě a diki 'mba na mbi hake di-pâ? langwakiya mâ ovaně nd' o mâ-a ka haně 'mba.

41. Ka Jisus a yavwana ka Mâ-a vâ na mâ, na, Martha, Martha, o nakakate na nâvě o yěněkětě njuke na belombo beité ;

42. Ndi elombo eâkâ ndi e di na mala ; Meri nd' a pânidi ngabo eyam', e ka mëndě e nângânwě mâ.

KAPITA XI.

1. E diyakindi, o Mâ-a diyakidi a kalakiya o iboko n' ihuhu, Mâ pa, ka eyokwed' 'aju eâkâ ea vâ na Ju, na, Upangiyi, yokwakidě hwě ikaliya, ka Jân a yokwakidě tepě beyokwedi beaju.

2. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, O inyěni-o kalakiyěni, vâki, na, Hangw' 'ahu a jad' oba, Dina jâvě i diyake holi. Ipangiya jâvě i vake. Upango muâvě u hamake o he, ka mu jad' oba.

3. Věkě hwě buhwa ka buhwa beja beahu bea buhwa bohuhu.

4. Na nâvě o ka 'yakidě hwě bobe boahu ; 'kabajana ho iyakidě tepě ba di hwě

nuwanango běhěpi. O valakidě hwě iyě-judwě; ndi vëngëkidě hwě o bobe.

5. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Nja a jadi inyëni o jadi a běkě mâ na mboi, na eâ-ea viya o mâ-a jadi na bulu hanganě, na eâ-ea vâ na ju, na, Mbweyi 'amě, vë 'mba okava membunda melalo;

6. Ikabojana mboi 'amě e viyedi o 'këndâ e lumbiyi 'mba, mbi 'bě na 'lombo e yambiya mâ:

7. Ua ndabo a ka yavwani o utema, na, Ka nyungudě 'mba: jâmbě i dibamindi, hwě na bana bamě hwa bëndi ikondo; mba yâlě o 'muwa n' umba-mba vë âvě.

8. Mbi vâki n' inyëni, na, Tombe a 'muwe na mâ-a vë mâ, o pělě 'a, na a mboi 'aju, ndi 'kabojana ililimidě jaju j' iuwa a ka 'muwandi na mâ-a vë mâ-nyang' 'aju e ka vahě.

9. N' Umba-mbi vâki n' inyëni, na, Uwakani, e ka vëwëndi inyëni; vahakani, o ka duwandini; tinakiděni, i ka dubudwëndi inyëni.

10. Ikabojana a uwakě uěhěpi a pâhakiyandi; a vahakě a ka duwandi; na o a tinakidě i ka dubudwi mâ.

11. Oningě mwa momo a jomba inyi ba

di ba hangwě pěmbě, a ka vi mâ ilale? tombe ejaka, a ka vi mâ mbamba o pělě 'a ejaka?

12. Tombe a uwa dikě, a ka vi mà ikole?

13. Pě lě 'nyěni, ba didi bobě, oa yowě lě ni ivě ja bana banyu belombo beyamu; na kumbanakidě Hângw' 'anyu a jad' obe hanga na A ka vi ba uwakě Mâ Ilina Iyamu wa?

14. ¶ A diyakindi a vĕngĕkidě dĕvil, e diyakidi emukumuku. E diyakind' o dĕvil e vĕngĕmidi, ka emukumuku ea kala; ka bato ba mama.

15. Ndi bákâ o njamb' 'abu ba vâki, na, A vĕngĕkidi dĕvil na Biĕlsibub upolo mua dĕvil.

16. Bapâkwě, ba uwaki Mâ ndembo oviya 'ba o bo yĕjĕkiyě.

17. Ndi Mâ yowĕngo ipiviyedi jabu, A vâki na bâ, na, Ipangiya jĕhĕpi i pĕhĕkě na já mĕtĕ i ka jiliyandi; na ndabo ea pĕhĕ na ndabo e ka kwandi.

18. Oningě tepě Setan a pĕhĕ na mâ mĕtĕ, ipangiya jaju i ka tĕmĕ lě na? 'kabo-jana o vâkândi na Mbi vĕngĕkidi dĕvil na Biĕlsibub.

19. Ndi nja ua bana banyu a vĕngĕnĕkidě

děvil, oningě na Mbi vëngëkidě já na Biëlsibub? ovaně nd' o bâ-ba ka diyě bayëkidi banyu.

20. Nd' oningě na Mbi vëngëkidě děvil n' upenjo mua Anyambě, vâkâna ipangiya ja Anyambě i pândi o inyëni-o jadi.

21. Oningě moto ukolo na bevolani a takana ndabo 'aju, jumba jaju i diyaki hwëi :

22. Nd' oningě ua ngudi wa na mâ a pâ o mâ-a didi, na mâ-a bala mâ, a patwana mâ bevolani beaju be ma pitakidě beëhëpi, bëngě a kabake imano.

23. A ha 'bë n' Uмба a 'bë o pêl' 'amě ; a ha na yolanakě 'Mba a pajanganakëndi.

24. Oningě ilina ibe já vëngëmě na moto, i tamwakandi o loboko la yaheyahe, a vahaka iyâjâ ; a duwe, ka mâ-a vâ, na, Mbi ka timbandi o ndabo 'amě o umb' i vakiyedi.

25. O mâ-a pâdi, ka mâ-a kâbidě eâ viyâwëngo na kembwëngo.

26. Já ndi jaju ja vala ka nângâ na mâ mëtě malina mapâkwě hëmbwëdi bobé wa na mâ mëtě ; ka mâ-ma ngiya, ka diya omě : madikanido ma moto tënë ma bobé wa na o bohoboho.

27. ¶ E diyakindi, o Mâ-a diyakidi a kalaka belombo tëkabe, ka mwajo umbákâ ua

njamba a betě joyi jaju, ka má-a vâ na má, na, Ibâtâ n' ihuhu i bapakid' âvě, na mabě mâvě ma nyangakidi.

28. Ka Mâ-a vâ, na, E, ibâtâ wa na ba yokakě ndaga ja Anyambě, na bâ-ba tataka já.

29. ¶ O bato ba diyaki ba palaně ta, a yalakiděndi o vâ, na. Ekadi ndi igona ibe: i vahaki ndembo; nd' o 'bě na ndembo e ka věwě já, kabo ndembo ea Jonas e' usâki.

30. Panika Jonas a diyakidi ndembo o ba Niniva ba jadi, nonaně tepě Mwana-moto a ka diyě o igona těkadi.

31. Konde ea diko e ka tēměndi o yěkě na bamo b' igona těkadi, na a kwehě bâ: 'kabojana a vakiyendi o mahuka ma he ka yoka iyowě ja Sâlomân; ndi hilakěteni, uněně wa na Sâlomân a nd' okava.

32. Bato ba Niniva ba ka 'muwi, ka kwehě igona těkadi o yěkě: 'kabojana ba ulwakindi n' ipakuwedi ja Jonas; ndi umbwakiyate, uněně wa na Jonas A nd' okava.

33. O 'bě na moto, a běkě vitwa yoděngo, na má-a tědě *viâ* iboko vi' 'kutakuta, hanga tepě ibomako ja kwe, nd' o uhângá, na ba ngakiyě ba ka yěněkě bwe.

34. Bwe ya nyolo ndi dihâ: nd' oni-
ngě dihâ javě i tamuwingě bwe, nyol'
'âvě eěhěpi e ka londi na bwe; nd' oningě
i diyingě bobē, nyol' 'âvě e ka londi tepě n'
ivititi.

35. Bandamakidě, o banga bwe e di na
nâvě ea diya ivititi.

36. Nd' oningě nyol' 'âvě eěhěpi ea diya
ti na bwe, e diye na pělě e didi ivitit', *nyol'*
'âvě eěhěpi e ka diyi ti na bwe, bwēsě o
na vitwa vi yodakě na ngudi vi vĕkě âvě
bwe.

37. ¶ O Mâ-a diyakidi a kalaka, ka Fa-
risi n' uhuhu ea hâhâlidě Mâ na A jake na
ju, ka Mâ-a ngiya o mâ-a jadi ka Mâ-a
diya o beja.

38. O Farisi a yĕnidi, a ka mamaka
na au tuka benâ na Mâ-a taka o diya o
huma.

39. K' Upangiyi a vâ na ju, na, Hâ-
ngě inyi Farisi o tanakĕni sĕngě na epělě o
bwebwe; nd' o utema muanyu u di ti na
majake na bobē.

40. *Inyi* betiketike, a 'bĕte a vela-
kidi bea bwebwe, a velakidi bea utema
tepě?

41. Ndi vĕkĕni bova boa beanyu be ja-

nidi; vákána belombo beěhěpi bea běndi botano o inyěni-o jadi.

42. Maguga n' inyěni, Farisi! 'kabajana o vėkěndini ea jomu ja mint na ru na belombo be tombwakě beěhěpi, ndi o tombakěni yěkě n' itándě ja Anyambě: ekabe ndi beanyu be lukakid' o ha, nd' o dika tepě ni bepákwě be hawe.

43. Maguga n' inyěni, Farisi! 'kabajana o tándákándini bediya beněně o sinegág, na mahomwě o lohambanido.

44. Maguga n' inyěni, balěndi na Farisi, menoki! 'kabajana o ndi ka malonga ma ha yěněněkě, na bato ba kundwakě *mâ* ba yowe.

45. ¶ Ka ubweyidi mua belekanako umbákâ *mâ*-a yavwana, ka *mâ*-a vâ na Ju, na, Uyokwidi, o ávě-o vákě nonaně o běte o hěnjěkě na hwě ta.

46. Ka *Mâ*-a vâ, na, Maguga tepě n' inyěni, babweyidi ba belekanako! 'kabajana o bapakiděndini bato maumba madilo n' ibapě, nd' inyi mětě o kupaněni maumba tē n' upenjo muanyu umbákâ.

47. Maguga n' inyěni! 'kabajana o longakandi malonga ma mesáki, bahangwě banyu ba weyaki meá.

48. Mbambayě o ndini leviděngo na o kamakiděndini behadi bea bahangwě banyu, 'kabajana bâ-ba ma weyaki meá, inyěni o longakani malonga mabu.

49. Ovaně nd' o iyowě ja Anyambě i vâkě, na, Mbi ka lomi mesâki na metodu o bâ-ba jadi, ba ka weyakandi na bâ-ba ngongolakidě bâkâ :

50. Ovaně nd' o makiya ma mesâki měhěpi, ma tâdi oviya jali ja he, ma ka uwě igona těkadi ;

51. Oviya makiya ma Eběl na pâ makiya ma Sakaraias, a wakidi o hanganě ea âlta na těmpěl : Mbi langwakiyandj inyěni pâkwěpâkwě, na, Be ka uwěndi igona těkadi.

52. Maguga n' inyěni, babweyidi ba belekanako ! 'kabajana o věngiděndini enunguna e' iyowě : n' inyi mětě o ngiyeni, n' inyěni-o himbakiděni ba ombakě o ngiya.

53. O Mâ-a diyakidi a kalaka na bâ belombo těkabe, balěndi na Farisi ba ka tndwakidě Mâ bakita bakita, o bohihakidě Mâ na A kalake belombo beitě :

54. Ba běmběkě Mâ, ba vahaka o kaha elombo o udumbu muaju, eabu e ka tubě Mâ.

KAPITA XII.

1. O egombe tēeně, o bato baitě ba latakijedi lataniyango ba diye na tango, ba pitanaka na bwinge, a ka yalaka o vâ na beyokwedi beaju na bohoboho, na, Kelevakani na ilanda ja Farisi, i jadi inoka.

2. Ikabojana o 'bě na 'lombo e di vihamaŋgo, e ka mēndě e saliye; tombe kutamaŋgo, e ka mēndě e yowaně.

3. Ovaně nd' o eanyu e kalakidi n' ivitit' e ka yokaně o bwě; n' ibeanyu be kalakidi o matâ o lolika be ka hamanudwěndi o menyuwa.

4. Mbi vâki n' inyěni mboi jamě, na, O bangakeni ba weyakě nyolo, yeně pa ba diye pě na eabu e di ba haka.

5. Ndi Mbi ka keleviděndi inyěni uanyu a ka hangě: Bangaki Mâ ni, a didi a běkě weyango na Mâ na ngudi e uhwakě o hěl; e, Mbi vâki n' inyěni, na, Bangaki Mâ ni.

6. Těmbělěmbě itano ja hambakwě fathing ibale? na ea pâkâ ea behaliye o Anyambě a jadi.

7. Ndi na howe janyu ja molo jěhěpi i nd' o tango. O bangakeni: o kebakěndi těmbělěmbě iitě.

8. Mbi vâká tepě n' inyěni, na, Uěhěpi a ka mēmiyě 'Mba o boho boa bato, mâ tepě ua Mwana-moto a ka mēmiyě o boho boa enjěl ja Anyambě:

9. Nd' a ka hâhiyě 'Mba o boho boa bato a ka hâhudwi tepě o boho boa enjěl ja Anyambě.

10. Na a ka kalě ndaga o pělě 'a Mwana-moto, e ka 'yidwi mâ: nd' a ka kilě Ilina Iyam' a iyidwě.

11. O bâ-ba ka pâdě inyěni o sinegâg, na o bapangiyyi, na o ngudi i jadi, o nakakeni nyanga e tombe eanyu e ka yavwaně, tombe eanyu e ka vâyě:

12. Ikabojana Ilina Iyam' i ka yokuděte inyěni nyang' 'anyu e lukakě o vâ o iwěla tēdině.

13. ¶ Ka moto n' uhuhu ua njamba a vâ na Ju, na, Uyokwidi, kalaka na mwan'-ina, na a kabake n' unba ekuha.

14. Ka Mâ-a vâ na ju, na, Momo, nj' a pangaki 'Mba uyěkidi n' ukabi muanyu?

15. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Kelevakani, n' inyěni o ka bandamakiděni itângina: 'kabojana eměná ea moto e 'bě o belombo beitě ibeaju be pigakě.

16. Ka Mâ-a kaniya bâ ukanakâdi, na, He ea enami n' uhuhu e lêngâkindi beité :

17. Ka mâ-a pikiliya n' ulema, na, Mbi hake lě na, 'kabojana mbi 'bě n' iboko via kotidě bebuma beamě ?

18. Ka mâ-a vâ, na, Mbi hake kakana : mbi bulwakiděndi kundu jamě, n' umbamba longa iněně; omě nd' umba-mbi ka kotidě bebuma beamě na ngumb' 'amě eě- hěpi.

19. N' umba-mba vâ n' ilina jamě, na, Ilina, o kotudwěngo ngumba eité ea mepuma meité; yâjâkâ, jaka, mâtâkâ, peyaka.

20. Nd' Anyambě a vâki na ju, na, O ndi etiketike, ilina jâvě i vahakwěnd' âvě o bulu těkabo: vâkâna ibeâvě be kuhidi beně be lě bea nja ?

21. Eâ nyanga tě te 'a a kuhakě hika 'aju mětě, a diye enami o pělě 'a Anyambě.

22. ¶ Ka Mâ-a vâ na beyokwedi beaju, na, Ovaně nd' Umba-mbi vâkě n' inyěni, na, O nakakeni eměná 'anyu sasě, ibeanyu be ka jě; tombe na bea nyolo janyu, n' ibeanyu be ka bătě.

23. Eměná e wa na beja, na nyolo wa na ibâtâ.

24. Hilakěteni byungu, 'kabojana bea liyaka na bea-bea benjaka; be 'bě na kundu na ndabo; nd' Anyambě a jakiděte bea: o 'běni bwamu wa na lonâni?

25. Nj' a didi inyěni-o jadi a didi a bada-ka ekulu bwaba ka hamba 'nâ o utě muaju na bonakaka?

26. Oningě o diyeni na ngudi e hakě elo-mbo e di yěviyěngo, e lě nd' eanyu e naka-kě bepâkwě?

27. Hilakěteni ka manga ma tombwakě: ma haka ehavu, na mâ-ma vihaka; ndi mbi vâki n' inyěni, na, pě lě Sâlomân n' ivenda jaju jěhěpi a ib' o bătâkâ ka manga těkama.

28. Ndi pě lě Anyambě a bătidě lě behavu, be jadi o buhwa o 'hiki, vakě bea bě o diyâ; a bătidě inyěni wa? O ndini n' ikamidě ihâlě.

29. O vahakeni eanyu e ka jě, tombe eanyu e ka mâtě, o diyake tepě ni na melema mea penda.

30. Ikabojana betomba bea he be vahakandi belombo těkabe behěpi: ndi Hângw' 'anyu a te yowěngo na o ndi na mala ma belombo těkabe.

31. ¶ Ndi vahakani o bohoboho ipangiya

ja Anyambě; vâkâna belombo tĕkabe beš-
hĕpi be ka badudwĕndi inyĕni.

32. Mwanga uhâlĕ, o bangakeni; 'kabo-
jana Hângw' 'anyu a tândàngo o vĕ inyĕni
ipangiya.

33. Hambakidĕni ibeanyu be janidi, vĕki
mekuge; kenjakĕni o pĕl' 'anyu belandi be
ha dunaka, hika oba e ha makiya, o mwibi
u ha bakamaka, o nyĕlĕlĕ e ha 'bĕ na ngu-
di o jongolidĕ.

34. Ikabojana o hik' 'anyu e jadi, tĕ ule-
na muanyu u ka diya tepĕ.

35. Behena beanyu be diyake tingwĕngo,
na litwa lanyu lo yodakani.

36. N' inyĕni mĕtĕ ka bato ba vengakĕ
upangiyi muabu, o mâ-a ka pâyĕ oviya
diba; ovanĕ nd' o mâ-a ka bĕ a pângĕ
a tinakidĕ, ba dubwakiya mâ o mbenjĕ
pâkâ.

37. Ibâtâ na bahayi tĕbanĕ, ba upangiyi
a ka kâbidi ba pepwaka o mâ-a ka timbĕ:
Mbi langwakiyandi inyĕni pâkwĕpâkwĕ,
na, a ka tingandi utumba, na mâ-a diyidĕ
bâ o beja; na mâ-a viya ka haya bâ.

38. Oningĕ na a ka pâyĕ elahĕ 'a be-
bale, tombe elahĕ 'a belalo, na mâ-a kâbidĕ
bâ nonanĕ, ibâtâ na bahayi tĕbanĕ.

39. Ndi yowakëni ekae, na, a duwakë ndabo a jaka a yowakë iwëla ja mwibi u ka pâyë, a ka pepwandi, a hulide ndabo 'aju e tubakwë.

40. Diyaka tepëni kokëngo: 'kabojana Mwana-moto a vakandi iwëla janyu i ha pikilakiyani.

41. ¶ Já ndi ja Piter ja vâ na Ju, na, Upangiyi, hwë te ibâvë ba kanakiyë ukana-kâdi tēkamu, ipë na bēhēpi ?

42. K' Upangiyi a vâ, na, Nja jadi yongo ea bokeli na yunya e' upangiyi *muaju* u ka tēdē mâ upepuwi mua ndabo, a kabakë beja o hongodi 'aju ?

43. Ibâtâ n' uhayi tēmunë, e' upangiyi muaju o mâ-a ka pâyë a ka kâbidi mâ na a haka nonanë.

44. Pâkwëpâkwë Mbi langwakiyandi inyëni, na, a ka tēdē mâ upangiyi mua ibeaju be janidi beēhēpi.

45. Nd' oningë uhayi tēmunë mâ-a vâ n' ulema muaju, na, Upangiyi muamë u dilidëndi ipâ jaju; a ka yalakë o boma bahayi ba bamo na ba bajo, a jaka, a mâtâka, a peyaka,

46. Upangiyi mu' uhayi tēmunë a ka pândi o buhwa boaju bo ha umbwakiyi mâ,

iwěla jaju i ha bandamakidě, a ka leni má kya, na má-a vě má ngabo 'aju na ba ha kamakidě.

47. Uhayi tě u yowakidě upango mua upangiyi muaju, a kenjě, a haye ipangidi viaju, a ka bomwi metilakwě meitě.

48. Nd' a ha yowakide, a 'la ka ha belombo twětwe na mbomako, a ka bomwi mehâlě. Ikabojana a věkwě beitě, a ka uwě beitě; ua bato a bweyakidě beitě, má tepě uabu a uwakě wa.

49. ¶ Mbi pwi ka huludě vey a o he; ndi Mbi pangaka lě nde, oningě via kalwa?

50. Ndi Mbi na baptisma eamě e ka baptaiswě; Mbi ka naka lě pě ndi e t' o maya!

51. O yebakiyandini na Mbi viyi ka vě jonga o he? Mbi languwendi 'nyěni, na, Nyawě; te kabo ipěhě:

52. Oviya 'gombe tēkae batano o ndabo pākâ ba ka pěhěndi, balalo pěhěngo na babale, babale pěhěngo na balalo.

53. Hangwě a ka pěhi na mwa-momo, mwa-momo na hangwě; nyangwě na mwa-mwajo, na mwa-mwajo na nyangwě; nyangwě 'a momo n' ubâmbi, n' ubâmbi na nyangwě 'a momo.

54. ¶ Ka Mâ-a vâ tepě na bato, na, O běkěteni o yěningěni evindi e pumakě o pělě 'a manga, elěngiaha inyěni mâ, na, Unyěngě u vakandi; na eâ e diyaka *tepě* nonaně.

55. N' upupě mua diko u vungaka, inyěni, na, Yomu e ka diyandi; na eâ e hamaka.

56. Menoki! o yowuděndini iyebiya ja boho boa oba na he; nd' e lě nd' eanyu e ha yebakiya egombe tēkae?

57. E, nd' e lě nd' eanyu e ha yěkěkidě inyěni mětě e di hohonganěngo.

58. ¶ Oningě o kěkě na ndoba 'vě na 'la o uyěkidi u didi, hunganaka o huludě mâ nyol' 'ávě, o njea; banga a dula 'vě o uyěkidi u jadi, n' uyěkidi mâ-a vě ávě ubweyani muaju na a uhwa 'vě o ndabo 'a ntyogo.|

59. Mbi langwakiyand' ávě, na, oa pume omě, kabo oa vě vipupuhu yia madikanido.

KAPITA XIII.

1. Omě o diyaki na bâkâ ba langwakiyi Mâ o pělě 'a ba Galili, ba Pailat ba hábâkidě makiya mabu na meambo meabu.

2. Ka Jisus a yavwana ka Mâ-a vâ na bâ, na, O yebakiyandini-na ba Galili baně

ba diyaki bobe wa na ba Galili bēhēpi, 'ka-bojana ba hakudwi belombo tēkabe ?

3. Ndi Mbi langwakiyandi inyēni, na, Nyawē: inyēni bēhēpi o ka wati nyanga tē, kabo oa uluwani.

4. O pikilakiyandini na tombe jomu na lowambi tē, i vihamakiyi na elongo o Siloam, ka eā-ea weya bā, ba bobe wa na ba diyaki o Jēruselēm bēhēpi ?

5. Ndi Mbi langwakiyandi inyēni, na, Nyawē: inyēni bēhēpi o ka wati nyanga tē, kabo oa uluwani.

6. ¶ Ka Mâ-a kaniya tepē ukanakâdi tē-kamu, na Momo n' uhuhu a diyaki na ele 'a fig liwēngo o mwanga muaju; ka mâ-a pâ ka vaha bebuma omē, nd' a duwe.

7. Já ndi jaju ja vâ na utati mua mwannga muaju, na, Hilakēte, o mepuma tē melalo ekame ndi imeamē me pâdi ivaha ja bebuma o ele tē ea fig ekae, ndi mbi duwe: kwēlěkē eā; e palakē lē he na nde ?

8. Ka mâ-a yavwana ka mâ-a vâ na mâ, na, Upangiysi, ta dika tepē eā upuma tē-kamu mbwe, mbi t' o tonga eā, na pepe-njanē eā;

9. Ipē e ka jate bebuma: nd' oningē e jaye, bēngē kwēlěkē eā.

10. ¶ A diyakidi a yokwakidi o sinegâg pâkâ o buhwa bo' Iyâjâ.

11. Hilakěte, mwajo a diyakidi n' ilina j' ikâhâ jomu ja mepuma na mepuma lowambi, tumbamango, au yâlâkě o tepuwa na vilolombo.

12. O Jisus a yěni mâ, ka Mâ-a ndiya mâ o Mâ-a jadi, ka Mâ-a vâ na ju, na, Mwajo o 'njuwaniyendi oviya ikâhâ jâvě.

13. Ka Mâ-a kahidě mâma kadu maju: ka Mâ-a těmě de o mbenjě pâkâ, a bendakě Anyambě.

14. K' upangiyi mua sinegâg a yavwana na malingwa, 'kabojana Jisus a yongakiděndi o Iyâjâ, ka mâ-a vâ na ebimba, na, Ho na hw' utoba ja bato i lukakě o ha behavu: vakani nandi ka yongakwěni o hwi tědině, ndi hanga o buhwa bo' Iyâjâ.

15. K' Upangiyi a yavwana mâ, na, Ávě unoki! inyěni, uěhěpi oa běkěni o Iyâja oa unjuwani nyati tombe buru 'aju o ndabo ea bembe, na vala ka mâtidě eâ miba?

16. Nandi te mwajo tě, a di mwana ua Ebrahim ekaně, ua Setan a diyakě katango, o jomu tě ja mepuma na mepuma lowambi ekadi, au lukaka o unjwě mekato těkame o buhwa bo' Iyâjâ?

17. Ndobá jaju jěhěpi i yěněkindi iháni, o Mâ-a kalaki belombo těkabe: ka ebimba eěhěpi ea peya na belombo be' ivenda ibeaju be hakidi beěhěpi.

18. ¶ Ka Mâ-a vâ, na, Ipangiya ja Anyambě i kwanaka lě nja 'lombo ě? Mbi ka kwanidě lě já nde?

19. I kwanakandi utonga mua ebuma ea mustard, mua moto u nângâkidi, ka mâ-a uhwa mâ o mwanga muaju; ka muâ-mua tombuwa, ea bě ele 'něně; na lonáni la oba lo ka batamaka o melabe meaju.

20. Ka Mâ-a vâ pě, na, Mbi kwanakidě lě ipangiya ja Anyambě nde?

21. I kwanakandi ilanda, ja mwajo i nângâkidi ka mâ-a hâbě já na byějâ bea pěmbě belalo, ka beâ beěhěpi bea landa.

22. Ka Mâ-a pudungana o mamboka na mabâka a pakwanakiya a kěkě na 'la o pělě 'a Jěrusalěm.

23. ¶ Já ndi j' umbâkâ ja vâ na Ju, 'na, Upangiyi, ba ka yongě ba ka diyi nyěvâ? Ka Mâ-a vâ na bâ, na,

24. Haka na jai ingiya ja jámbě ihâlě: 'kabojana Mbi langwakiyand' inyěni, na, baitě ba ka vahand' o ngiya, ndi ba yâle.

25. Nd' oningě a duwě ndabo a 'muwi-

ngě, na mâ-a diba jámbě, běngě o yalakěni o těmě o bwebwe, o ka tinakiděni jámbě, na, Upangiyi, Upangiyi, dubwakiya hwě ; a ka yavwanand' inyěni, na, Mba 'we inyěni pělě 'anyu ea viya :

26. O ka yalěndini o vá, na, Ho jakite na hwě-ho mâtákite o pwanja 'vě, na návě-o yokwakiděte o mehěnge meahu.

27. Nd' A ka vwi, na, Mbi langwakiyandi inyěni, na, Mba 'we inyěni pělě 'anyu ea viya, věngěměkěni Umba-mbi jadi inyi běhěpi bahayi ba bobě.

28. Omě o ka diyi mbembe n' ikalidě ja mahonga, o inyěni-o ka yěněni Ebraham, na Aisak, na Jekáb, na basáki běhěpi, o ipangiya ja Anyambě, ndi inyi mětě o dumakwěni.

29. Ba ka viyě o mbuhwa, na manga, na ngângá, na diko, ba ka diyandi diya o ipangiya ja Anyambě.

30. Hilakěteni, ba madikanido ba ka diyi ba bě o bohoboho, na ba bohoboho ba bě o madikanido.

31. ¶ O buhwa tě ka Farisi jáká ja viya ka bâ-ba vá na Ju, na, Umwaka, věmgěměkě okava ; 'kabojana Hěrod a vahakand' o weya 'vě.

32. Ka Mâ-a vá na bâ, na, Kěkěni, ka langwakiyeni uHINGI tĕmunĕ, na, Hilakĕte, Mbi dumaka devil, n' Umba-mbi ka yongi bebĕdi o buhwa na vakĕ, nd' o bwe n' ubwa bĕngĕ Mbi hânjâbâkudwĕ.

33. Ndi tombe kakana Mbi na mala na mbi tamwaka o buhwa, na vakĕ, na bo ka vitĕ: 'kabojana ea diye na usâki u ka wĕ oviya Jĕruselĕm.

34. O Jĕruselĕm, Jĕruselĕm, âvĕ-o weya-kĕ basâki, na nâvĕ-o yangwaka ba ma lomakwĕ o âvĕ-o jadi malale; njo iitĕ ndi jamĕ i bâbâkidĕ o yolĕ bana bâvĕ ta, bwĕsĕ ka mwadi mua kuba u yolakĕ bana baju o mapĕpu maju, ndi o bâbeni!

35. Hilakĕteni, ndabo 'anyu e dikanindi inyĕni e jiliyango: Mbi langwakiyandi inyĕni pâkwĕpâkwĕ, Oa yĕne pi 'Mba ni, kabo o 'gombe e ka pâyĕ eanyu e ka vâyé, na, Ibâtâ na A vakĕ na dina ja Upangiyi.

KAPITA XIV.

1. E diyakindi o Mâ-a diyakidi a kĕkĕ o ndabo 'a Farisi pâkâ enĕnĕ ka ja pĕmbĕ o buhwa bo' Iyâjâ, ba ka bĕmbĕkĕ Mâ.

2. Hilakěte, moto n' uhuhu a diyaki na mehiyo mea jemi ja njambě a didi o boho boaju.

3. Ka Jisus a yavwuwa, ka Mâ-a vâ na bayokwidi ba Elekanako na Farisi, na, E te hohonganěngo na o yongě o Iyâjâ ?

4. Bâ te dâ. Ka Mâ-a nângâ mâ, ka Mâ-a yongě mâ, ka Mâ-a huludě mâ.

5. Ka Mâ-a yavwana bâ, na, Nj' a jadi inyěni-o didi a běkě ba nyati 'aju tombe buru 'aju ea kwa o mbela, a hungane o hoduwa eâ na buhwa boa Iyâjâ ?

6. Bu yâlâke o yavwana pě Mâ belombo těkabe.

7. ¶ Ka Mâ-a kaniya ba ndakudwě ukanakâdi, o Mâ-a yěněki bâ-ba pânâkâ bediya beněně ; ka Mâ-a vâ na bâ, na,

8. Oningě oa ndudwě na moto o isango ja diba, o diyake o ediya ea hěhiyěngo ; ipě moto ua betiyango wa na nâvě a ma ndudwěndi na mâ ;

9. Na a ma ndiya inyěni na mâ a viya ka vâ na nâvě, na, Věkě momo těkaně iboko ; vâkâna oa 'la n' ihâni ka nângâ ediya ea hubiyango.

10. Nd' oningě oa ndudwě, ka diyake o ediya ea hubiyango ; na ovaně nd' o a nda-

kiyě ávě a ka viyě a ka vâyě na nâvě, na, Mbweyi 'amě, betakiya okaně: vâkâna o pahiyendi idilwě o pwanja ea ba di na nâvě o ija.

11. Ikabojana a betakidě nyol' 'aju mětě, a ka hubudwěndi; na a hubakidě nyol' 'aju mětě, a ka betudwěndi.

12. ¶ Já ndi jaju ja vâ tepě na a ndakiyi Mâ, na, Oningě o haka beja bea joba-meolo tombe bea kolo, o ndakiye mboi jâvě, tombe bana ba nyângwě, tombe majawě mâvě, tombe na ba bakakě na nâvě baněně; o banga ba ndiya tepě ávě, nâ nâvě oa pahiya yâbu.

13. Nd' oningě oa had' isango, ndakiye mekuge, na byěmě, bebokě, na pâgu:

14. Vâkâna o vambudwěndi ibâtâ; 'kabojana bâ ba 'bě na ngudi ea timbě ávě yâbu; nd' o ka timbwi yâbu o ipumbuwa ja bayamu.

15. ¶ O moto n' uhuhu a diyaki na Ju o beja a yoki belombo těkabe, ka mâ-a vâ na Ju, na, Ibâtâ na a ka jě pěmbě o ipangiya ja Anyambě.

16. Ka Mâ-a vâ na ju, na, Moto n' uhuhu a hakiděndi isango iněně na kolo, ka mâ-a ndidě baitě:

17. O 'gombe e' isango na kolo ka m̄a-a loma uhayi muaju ka v̄a na ba ndakudwě, na, Vakani; 'kabojana belombo beēhēpi bea bi kokango.

18. Bēhēpi timbango udumbu 'mbâkâ ba ka yalakě iha ja ponda. Ua bohoboho na m̄a, na, Mbi ndi hambango epēhi ea 'hiki, e na mala na mbi kěkě ka yēnē eâ: mba hâhâlidēnd' âvē papwakidě 'mba.

19. K' upakwě a v̄a, na, Mbi ndi hambango jomu ja nyati, mb' 'alandi ka yějijě jâ: mba hâhâlidēnd' âvē papwakidě 'mba.

20. K' upâkwě a v̄a, na, Mbi ndi bango mwajo, ovaně nd' umba-mba yâle o viya.

21. K' uhayi tē m̄a-a timba, ka levidě upangiyyi muaju belombo tēkabe. Ka a duwi ndabo a linguwa ka m̄a-a v̄a n' uhayi muaju, na, Kěkě wâwâ o mehěngě na o njea ja mboka, na nâvē oa vana okava mekuge, na byēmě, na bebokě, na pâgu.

22. K' uhayi m̄a-a v̄a, na, Upangiyyi, e hamindi ka 'vē o ma sombiyě, ndi loboko lo ngitewě.

23. K' upangiyyi a v̄a n' uhayi, na, Kěkě o njea iněně na mani, o ka pinyilakidě bâ na ba vake, ndabo 'amě e londě.

24. Ikabojana mbi langwakiyand' âvē, na,

Bamo ba ma ta ndudwě baně ba veke pě isango jamě n' umbâkâ.

25. ¶ Bebimba beněně be tamwaki na Ju: ka Mâ-a 'luwa, ka Mâ-a vâ na bâ, na,

26. Oningě moto a vaka o 'Mba-mbi jadi, a bine hangwě, na nyangwě, na mwad' 'aju, na bana baju, na bana ba nyangwě, na mala ku, e, na eměná 'aju mětě tepě, a yale o diya eyokwed' 'amě.

27. A ka měndě a bape krâs 'aju, na mî-a vitě 'Mba, a yâle o diya eyokwed' 'amě.

28. Ikabojana nja a didi inyěni o jadi ovaně, a didi a běkě a pangaka ilonga ja ndabo eněně, a ta o diya diya, na mâ-a ka langaka nyanga e ka weyě, ipě a te twětwě na o madě eâ?

29. O banga a bě mâ janga yalěngo, a diye pě na ngudi e hânjâbâkidě eâ, na ba ka hilě běhěpi ba ka yalakě o věhě mâ,

30. Na, momo těkaně a yalakiděnd' ilonga, nd' au diyaki na ngudi e hânjâbâkidě.

31. Tombe b' upolo u kěkě ka yana eduka n' upolo upâkwě, mâ-a taka diya

diyango, a ka langanakě n' ipě bâ na jomu jaju ja tâjeni ba ka yâlěte o lata na a vakě o mâ-a jadi na mabo ma tâjen mabale.

32. E diye nonaně, vâkâna a lomakandi metodu, me latakě jonga, o upâkwě a ngite na masěyi maitě.

33. Yâ nyanga tě te 'a a didi inyěni o jadi ovaně uěhěpi a ka měndě a dike ibeaju be janidi beěhěpi, a yâle o diya eyokwed' amě.

34. ¶ Vianga a bwamu: nd' oningě vianga via nyangě uju muaju, vi ka pahiya lě pě ulěle na ově ?

35. Via lukaka pě na ba he, tombe na ba behu ; ndi bato ba uhwaki viâ. A di na matâ ma yokakě, a yokake.

KAPITA XV.

1. Ka bayoli-pago běhěpi na bato babě ba viya o Mâ-a jadi ka yoka Mâ.

2. Ka Farisi na balěndi ba hâkalâniyě, na, Momo těkaně a věhělěkiděndi bato ba-be, na Mâ-a jaka na bâ.

3. ¶ Ka Mâ-a kaniya bâ ukanakâdi tě-kamu, na,

4. A lě.nja moto a didi o inyěni o jadi,' a běkě mâ na kama ea medâmbě, na mâ-a nyanga umbâkâ o tango 'abu, nd' a dike mabo ibuwa n' ibuwa o nginga, na mâ-a 'la ka vaha mua nyangango, kabo a t' a duwa muâ?

5. O mâ-a duwi *muâ*, a kahakidě muâ o iběkě jaju, a peyaka.

6. O mâ-a pâkâ o ndabo, vâkâna a ndanakiya ba mboi jaju na ba bakakě na mâ, na mâ-a vâ na bâ, na Peyaki n' umba; 'kabojana mbi duwendi udâmbě muamě u ma nyanga.

7. Mbi langwakiyandi inyěni, na, eâ nyanga tě te ea mbya e ka diyandi oba o pělě 'a mot' ube umbâkâ, a ulwaka, wa na o pělě 'a mabo ma bato bayam' ibuwa na bato ibuwa, ba ha ibě na mala m' iluwa.

8. ¶ Tombe nja mwajo-ě a didi a běkě mâ jomu ja fula ja hika etano, na mâ-a nyangě fula pâkâ, nd' a yode vitwa, na mâ-a viyâ ndabo, a ka vahaka na bokele kabo a te o duwa eâ?

9. A duwingě eâ, vâkâna a ndanakiyandi mboi jaju na ba bakakě na mâ, na, Peyaki n' umba; 'kabojana mbi duwendi fula tě eamě e nyangakidě.

10. Mbi langwakiyandi inyëni, na, eä nyanga tē te ea mbya e nd' o pwanja ea enjël ja Anyambë o mot' ube umbâkâ a 'luwakë.

11. ¶ Ka Mâ-a vâ, na, Momo n' uhuhu a diyaki bana babale :

12. Ka uabu ua ndëmbë a vâ na hangwë, na, Paia, vëkë 'mba mbëi ea jumba i ka kwë umbi jadi. Ka mâ-a kabaniya bâ nyanga 'aju e diyanakidi.

13. Hwi i diye iitë ka ua ndëmbë a yolë beëhëpi ta, ka mâ-a ha 'këndâ o ehe 'a yavi-dëngo, ka mâ-a jongolidë jumba jaju ovonë n' idiyedi vi' ujolongo.

14. Nd' o mâ-a bëkidi a makidëte jëhëpi, ka nja enënë ea kwa o ehe tënë; ka mâ-a yalakand' o nyamana.

15. Ka mâ-a 'la ka lata na umbâkâ ua badiyi ba ehe tënë; ka mâ-a loma mâ o mwanga muaju ka jedë ngweya.

16. A ka yombwaka na te a londidëndi ihuhu jaju na bepape bea ngweya be ma jaka : au diyaka na moto a vëki mâ.

17. O mâ-a pâdi ipikiliya jaju mëtë, ka mâ-a vâ, na, Paia a lë bahayi ba bokâlâkwë baningë ba di na pëmbë wa na e kokakë bâ, nd' umba kabo bowaka na nja !

18. Mbi těměkěndi na 'la o Paia a jadi, n' umba-mba vâ na ju, na, Paia, mbi hango bobo o pělě 'a Hěvěn, na o boho boâvě,

19. Mbi 'bě pě weyango na mbi tubakwě na mwan' 'âvě : pangaka 'mba uhayi muâvě mua bokâlâkwě umbâkâ.

20. Ka mâ-a těmě, na pâ o hangwě a jadi. Nd' o hangwě a yěni mâ, a ngite yaviděngo, ka mâ-a yěniyě mâ ngâtâ, ka mâ-a vala umbila, ka mâ-a hikamiya ibâlu jaju, ka mâ-a pyâpyâ mâ.

21. Ka ua mwana a vâ na ju, na, Paia, mbi hango bobo o pělě 'a Hěvěn, na o boho boâvě, mbi 'bě pě weyango na mbi tubakwě na mwan' 'âvě.

22. Ndi hangwě a vâki na bahayi baju, na, Pumakěni ibâtâ iyamu mětě, oa bătidi mâ ni; oa vami mâ ni mbonga o upenjo muaju, na makogo o matambi maju :

23. N' inyěni oa vanani etumbě ea nyati evangu, oa weyani; ho ka jakani, ho ka peyakani :

24. Ikabojana mwa t' uamě ekaně a diya-ki wango, a pumbuwendí; a diyaki nya-ngango, a duwaniyendi. Ba ka yalakě o peya.

25. Ndi mwan' 'aju u' utodu a diyakind' o

mwanga: o mâ-a pâdi a bakamakate na ndabo, a ka yokaka mabeka na lembo.

26. Ka mâ-a ndiya uhayi umbâkâ, ka mâ-a bata mâ, na, belombo tĕkabe be lĕ na?

27. Ka mâ-a languwa mâ, na, Mwana-nyângwĕ a pâdi; ka hângwĕ a weyidĕ etumbĕ ea nyati evângu, 'kabojana a pahiyete mâ upeha.

28. Ka mâ-a linguwa, au bâbâkâ o ngiya: ovanĕ nd' o hangwĕ a puma, ka mâ-a hâhâlidĕ mâ.

29. Ka mâ-a yavwana ka mâ-a vâ na hangwĕ, na, Hilakĕte, inepuma tĕ imeamĕ me hayed' âvĕ meitĕ ekame, mbi 'bĕ na ego-mbe eamĕ e pulidĕ elekanako 'âvĕ; nd' o 'bĕ 'mba vĕngo na ba mwana mbodi, nana mbi peyaka na mboi jamĕ:

30. Ndi ipâ ja mwa tĕ uâvĕ ekanĕ ja pâ, a kuwidĕ jumba jâvĕ na bevove, o weyidi mâ etumbĕ ea nyati evângu.

31. Ka mâ-a vâ na ju, na, Mwan' 'amĕ, o diyakate n' umba egombe eĕhĕpi, n' ibeamĕ be janidi beĕhĕpi be nd' ibeâvĕ.

32. E lukakite na ho peyaka, na hwĕ-ho ka yĕnĕkĕ mbya: 'kabojana mwa tĕ oa nyângwĕ ekanĕ a diyakindi a wa, nd' a pumbu-wendi; a diyaki nyangango, a duwaniyendi.

KAPITA XVI.

1. Ka Mâ-a vâ tepě na beyokwedi beaju, na, Enami ea momo n' uhuhu, e diyaki na yongo; e salakudwě mâ na e jongolakidi mâ jumba jaju.

2. Ka mâ-a ndiya mâ, ka mâ-a vâ na ju, na, E lě nd' eamě e yokakě ekae o pěl' 'ávě? ta tatuwa nyanga 'vě e hadi o ávě-o diyě yongo; 'kabajana oa diye pě yongo.

3. Já ndi ja yongo tě ja vâ n' ulema, na, Mbi hake lě na? 'kabajana upangiyi muamě a vengidě 'mba oviya yongo: mba yâle o tonga; mbi yokakandi ihâni j' ijo-mbana.

4. Mbi ka langandi nyang' 'amě e ka hayě, na ovaně nd' o bâ-ba ka ngidě 'mba o mandabo mabu, o 'mba-mbi ka věngěmě oviya yongo.

5. Ka mâ-a ndiya ba diyaki hangwě nuwanango běhěpi, ka mâ-a vâ na ua boho-boho, na, O lě nuwanango upangiyi muamě na ě?

6. Ka mâ-a vâ, na, Kama ea byějâ bea mavulě. Ka mâ-a vâ na ju, na, Nángákâ ejanganangob' 'ávě, oa diya wâwâ, na nâvě oa lěndě mabo matano.

7. Já ndi jaju ja vâ n' upâkwě, na, O lě nuwanango na ě? Ka mâ-a vâ, na, Kama ea byějâ bea hwit. Ka mâ-a vâ na ju, na, Nângâkâ ejanganangob' 'ávě, oa lěndě ma-bo lowambi.

8. K' Upangiyi a bendě yongo tě e ha hakidi hohonganěngo yeně, 'kabojana e haki bokeli: 'kabojana bana ba he těkaně ba ndi o igona jabu iyowě wa na bana ba bwe.

9. Mbi langwakiyandi inyěni, na, Lataki mboi na mamân ea bobě; ovaně nd' o inyěni o ka bějě oa věngěměni, ba nângâ inyěni o bediya bea 'gombe eěhěpi.

10. A bweyakě ikěngě na behâlě, a ka bweya tepě ikěngě na beité: na a ka humamě na behâlě, a ka humamě tepě na beité.

11. Nd' oningě o bweyeni ikěngě na mamân ea bobě, nja ka bweyidě inyěni hika ea mbambayě?

12. Nd' oningě o bweye n' ikěngě na bea mot' upâkwě, nja ka vě inyěni ibeanyu mětě?

13. O 'bě n' uhayi a ka dilě bahangwě babale: 'kabojana a ndi a binaka umbâkâ, na mâ-a tândâ upâkwě; e diye nonaně vâ-

kâna a ka bweyiděndi umbâkâ, na mâ-a pějě upâkwě. O iběni na ngudi o dilě Anyambě na mamân.

14. Ka Farisi ba diyaki tepě n' itângina, ba yoka belombo tĕkabe beěhěpi; ba ka vĕhĕkĕ Mâ.

15. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Inyěni ndi ba huwakidě nyolo janyu mĕtĕ o bato ba jadi; ndi Anyambě a te yowěngo melema meanyu; 'kabojana e yĕnĕnĕkwě jambo inĕnĕ na bato e ndi elombo e binakwě o boho boa Anyambě.

16. Belekanako na basâki ba hukakiděnd' o Jân: oviya egombe tĕenĕ ipangiya ja Anyambě i kalakudwěndi, na mĕto uĕhěpi a pinyilakiděnd' o ngiya 'mĕ.

17. E bobâbu wa na he na oba ba tombaka, ndi hanga na epuhu ehâlĕ mĕtĕ e puhwanakiya o belekanako.

18. A ka vĕngidĕ mwad' 'aju, na mâ-a ba upâkwě, a handi ihonde; na a ka bayĕ pĕ mwajo tĕ a di vĕngudwěngo na momi 'aju nĕ a ha tepĕ ihonde.

19. ¶ O diyaki na enami ea inomo e ma bătâkâ mangâla na mavĕla mayam', a ma jaka beja beyamu buhwa boĕhěpi.

20. O diyaki n' ujombani dina na La-

sarus, a ma nangakudwě o jámbě jaju, penge ti.

21. A vahaka o jedwě na nguhu i ma kutwaka o tagulu ea enami tě ea momo: na mbwa tepě i ma vaki ka měngwěké penge jaju.

22. E diyakindi, na, ujombani u wakidi, ka mâ-a bapwě na enjěl na 'la o ngonga ea Ebrahim: ka enami ea wa tepě, ka mâ-a tongwě;

23. Ka mâ-a betaně mihâ maju o Hěl, a bě o majili, ka mâ-a yěně Ebrahim yaviděngo, na Lasarus o ngong'aju.

24. Ka mâ-a yama, ka mâ-a vâ, na, Paia Ebrahim, yěněké 'mba ngátâ, na nâvě oa loma Lasarus, na, a dubake upenjo muaju o miba, na mâ-a vâtě 'mba emi 'amě; 'kabojana mbi yěněki majili o ungo-nyi tēkamū.

25. Ndi Ebrahim a vâki, na, Mwana-o, yongakiděte o 'gombe 'âvě e diyakidi mihâ o ma pahakiyi belombo beâvě beyamu, Lasarus tepě belombo bebe: ndi kya tēkâně a ka yěněkudwě mbya, nd' âvě-o yěněké majili.

26. Tombete bečhěpi ekabe be diye, ho ndi na mbelenge eněně bonguwěngo o ha-

ngan' 'ahu na nâvě: ovaně nd' o ba ka vahě o tomba oviya okava na pâ o âvě-o jadi ba ka diyě ba yâle; na ba vakiyě ovoně, ba yâle o tomba na pâ o hwě-ho jadi.

27. Ka mâ-a vâ, na, Paia, mba hâhâli-děnd' âvě lomaka mâ o ndabo 'a paia:

28. Ikabojana mbi na bana b' ina batano; ovaně nd' o mâ-a ka pakuwě bâ, o banga ba pâ tepě iboko tě via majili ekavi.

29. Ebrahim na mâ, na, Ba na Mosěs na basâki; ba yokakiye bâ.

30. Ka mâ-a vâ, na, Nyawě, Paia Ebrahim: nd' oningě umbâkâ a vala o bâ-ba jadi oviya iwedo, vâkânâ ba uluwendi.

31. Ka mâ-a vâ na ju, na, Oningě ba yokiye Mosěs na basâki, ba yoke pě, tombe-te umbâkâ a pumbuwa oviya iwedo.

KAPITA XVII.

1. Jâ ndi jaju ja vâ na beyokwedi beaju, na, Ikâbânidě ja himbani' ja diye i pâyē: ndi maguga na a ka pâdě jâ!

2. E ndi bwam' wa na mâ n' ilale i kâ-

kânákwě i tingákwě má o íbálu jaju, na má-a uhwě o manga, nana a kâbânákidě umbákâ o bahále ekaba.

3. ¶ Bandamakiděni inyi mětě n' inyi mětě: Oningě mwana-nyángwě a beviya ávě, kandakidě má; oningě a 'luwa, iyakidě má.

4. Nd' oningě a beviya 'vě njo hěmbwědi o buhwa, na má-a timba tepě o ávě-o jadi njo hěmbwědi o buhwa, na, Mbi 'luwendi; na návě oa 'yidě má.

5. Ka metodu mea vâ n' Upangiyi, na, Badakiya hwě ikamidě.

6. K' Upangiyi a vâ, na, O jakani n' ikamidě ka utonga mua 'buma ea mustard, te o t' o vâkâni na ele tě ea sikamain ekae, na, Pumbwanakiya na metamba, oa 'la ká liyaniya o manga; na eâ-e ka yokiyate inyěni.

7. Ndi nja a jadi o inyěni-o jadi, a běkě má n' uhayi u pudwaka na plou tombe u jakidě bembe, a pâkâte oviya mwanga, na má na má, na, Egombe te 'gombe ka diyake ija?

8. Hanga na a ka vahand' o vâ na ju, na, Kenjakě ibeamě iboko viamě vi ka jě, oa tinga utumba, o ka vengaka 'mba, mba

ta ja, n' umba-mba ta mâtâ; bĕngĕ o jake na nâvĕ o mâtâke.

9. A vĕkĕndi uhayi tĕmunĕ akeva 'kabo-jana a haki belombo be sombiyakudwĕ mâ? Mba piviyaka.

10. Eâ nyanga tĕ te eanyu, oningĕ o hangĕni belombo beanyu be di sombyuwĕngo beĕhĕpi, vâkâteni, na, Ho ndi bahayi ba ha 'bĕ na evângâ: ho te hango nyang' 'ahu e luki na ha.

11. ¶ E diyakindi, o Mâ-a bĕkidi a kĕkĕ na 'la o Jĕruselĕm, ka Mâ-a tomba o hanganĕ ea Sameria na ea Galili.

12. O Mâ-a betidi o ibâkâ n' ihuhu, ka jomu ja bamo ba diyaki begâlani ja lata na Mâ, ba tĕmĕki yavidĕngo:

13. Ka bâ-ba betĕ moyi mabu, na vâ, na, Paia, Jisus, yokakiya hwĕ ngâtâ.

14. Nd' o Mâ-a yĕni bâ, ka Mâ-a vâ na bâ, na, Kĕkĕni, oa levidĕni nyolo janyu prist. E diyakindi, o bâ-ba diyakidi ba kĕkĕ, ka bâ-ba yonga.

15. Umbaka, o mâ-a yĕni na a yongindi, ka mâ-a timba, a ka bendakĕ Anyambĕ na joyi oba.

16. Ka mâ-a kwa na boho boaju o beko beaju, a ka vĕkĕ Mâ akeva: na mâ-a diyaki ua Sameria.

17. Ka Jisus a yavwana ka Mâ-a vâ, na Bu yongakwě jomu? ndi ibuwa ja bě l' ove?

18. Bu duwaniya ba timbidi ivě ja ibendě o Anyambě a jadi kabo mwěngi tēkamū.

19. Ka Mâ-a vâ na ju, na, Tēmēkě, kēkě pělě na eâvě: ikamidě jâvě i hunginind' âvě.

20. O Farisi ba uwi Mâ, na, Ipangiya ja Anyambě i ka viya lě nja 'gombe-ě, ka Mâ-a yavwana bâ, na, Ipangiya ja Anyambě ja vaka ona 'lombo e yěněněkě :

21. Na bâ-ba vâye, na, Hilakěni okava! tombete, na, Hilakěte okavaně! 'kabojana ipangiya ja Anyambě i n' inyěni.

22. Ka Mâ-a vâ na beyokwedi beaju, na, Hwi i vakandi, ijanyu i ka vahě o yěně buhwa bákâ boa Mwana-moto, ndi oa yěni boâ ni.

23. Ba ka diyi ba ka vâkâ n' inyěni, na, Yěněkěte okava; tombete, Yěněkěte na okavaně. O vitaki bâ ni, o bengaki bâ ni.

24. Ikabojana bwěsě te ka epělupělu, e pělumakě o ihuku ja oba jâkâ, e panyakate na 'la ihuku ja oba ipâkwě; eâ nyanga tē te 'a Mwana-moto e ka diyě o buhwa boaju.

25. Nd' a ka lukandi a ta yěně belombo beitě, na igona tēkadi ja ta kiya Mâ kiyango.

26. Bwěsě ka eâ-e diyakidi o hwi ja Noa,

nonaně tepě ka eâ-e ka diyě o hwi ja Mwanamoto.

27. Ba jaka, ba mâtákâ, ba baka, ba věněkě o maba, kwanga nala buhwa boa Noa bo ngakiyendi o Ak, boa tonda bo pâkidi, na jilidě bâ běhěpi.

28. Pani ka eâ-ě diyakidi o hwi ja Lât; ba jaka, ba mâtákâ, ba hambaka, ba hambanaka, ba liyaka, ba longaka;

29. Ndi buhwa tě boa Lât bo pumakid' o Sâdâm te boa veyá na sulfěr bo nâkidi oviya 'ba, na jilidě bâ běhěpi.

30. Nonaně tepě o eâ-e ka diyě o buhwa boa Mwana-moto bo ka puliyě.

31. O buhwa těboně, a ka diye o ndabo oba, na mâ na belombo beaju o ndabo, a hubake ka vĕngidě beá: na a ka diyě o 'hiki, a timbake tepě o bea mbuhwa.

32. Yongakiděni mwad' 'a Lât.

33. Uěhěpi a ka vahě o yongě emená 'aju a ka nyangi eâ; na uěhěpi a ka nyangě emená 'aju te a ka tatě eâ.

34. Mbi langwakiyandi inyěni, o bulu těboně bamo babale ba ka diyandi ikondo jákâ; umbákâ a ka nângwěndi, n' upâkwě a dikana.

35. *Bajo* babale ba ka diyi ba nyingaka

ta; umbâkâ a ka nângwëndi, n' upâkwě a dikana.

36. Bamo babale ba ka diyand' o 'hiki; umbâkâ a ka nângwëndi, n' upâkwě a dikana.

37. Ka bâ-ba yavwana Mâ, na, Ove lě Upangiyi? Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Iboko via ekengo vi jadi, viâ te via mbela vi ka yolwě ta.

KAPITA XVIII.

1. Ka Mâ-a kaniya bâ ukanakâdi, nana bato ba lukakand' o kaliya egombe eëhëpi, ba kâambe;

2. Na, O diyaki na uyëkidi o mboka, u ha bangakidi Anyambě, na mâ-a tangina tepě moto.

3. O diyaki na mwalika o mboka tě; ka mâ-a viya o mâ-a jadi, na, Kundaka 'mba ndoba 'amě.

4. Nd' au bâbâkâ o 'gombe: ndi na mbuhwě-mbuhwě a vâki n' ulema, na, Tombe k' umba-mbi ha bangaka Anyambě, n' umba-mbi tangini tepě moto;

5. Ndi 'kabajana mwalika tĕkamu u haki 'mba njuke, mbi ka kundi mâ, o

banga a vâhidě 'mba na bovaka na bovaka.

6. K' Upangiyi a vâ, na, Yokakateni ka uyěkidi ube u vâkě.

7. Ndi Anyambě a kunde ibaju ba di pânângo, ba yakiyě Mâ bulu na mwehe, tombete Mâ-a vengakate ulingo uya-ba?

8. Mbi langwakiyandi inyěni, na, A ka hunganandi o kunda bâ. Mětě, o Mwanamoto a ka pâyě, a ka duwate ikamidě o he?

9. Ka Mâ-a kaniya ukanakâdi tĕkamu o ba ma pitakidě bâ mětě na ba diyaki bwamu, ndi ba pĕjĕkě bapâkwě:

10. Bato babale ba betakind' o tĕmpĕl ka kaliya; umbâkâ ua Farisi, upâkwě uyoli-pago.

11. Ka Farisi a tĕmě ka mâ-a kaliya na nyol' 'aju kakana, Anyambě, mbi vĕkĕnd' Ávě akeva, 'kabojana mbi 'bĕ ka bato bapâkwě ba jadi, ka bapambalanidi, ka ba ha haka hohonganĕngo, ka ba ihonde, tĕpĕ bwĕsĕ k' uyoli-pago tĕkamu.

12. Mbi hindinakandi nja o wiki pâkâ njo ibale, mbi vĕkĕ mbĕi ea jom' o ungu-mba muamĕ.

13. K' uyoli-pago, mâ-a těmě yaviděngo, a diye na ngudi o betě tombe na mihá maju oba, a kumbaka ngong' 'aju, na, Anyambě, yokakiya 'mba ngâtâ, mbi mot' ube.

14. Mbi langwakiyandi inyěni, na, mo-to těkaně a hubakindi na vala o ndabo 'aju huwudwěngo wa n' upâkwě: 'kaboja-na a ka betidě nyolo 'aju uěhěpi nd' a ka hubudwě; nd' a ka hubidě nyolo 'aju nd' a ka betudwě.

15. Ka bâ-ba vana tepě Mâ mekěkě, nana A kupanakě meâ: nd' o beyokwedi beaju be yěnidi, ka bâ-ba kandidě bâ.

16. Ndi Jisus a ndakiyi bâ o Mâ-a ja-di, na vâ, na, Dikakani ba nděmbě ba va-ke o 'Mba-mbi jadi, o kandakidi bâ ni, 'kabojana já jângâ tědině ndi j' ipangiya ja Anyambě.

17. Pâkwěpâkwě Mbi vâki n' inyěni, na, A ka měndě a věhělidě ipangiya ja Anyambě ka mwa-nděmbě a ngiye omě na vilolombo.

18. K' ipangiysi n' uhuhu mâ-a uwa Mâ, na, Uyokwidi uyamu, mbi hake lě nja 'lombo-ě o ijiga ja eměná ea egombe eěhěpi?

19. Ka Jisus a vâ na mâ, na, O tubaka lě 'Mba na uyamu na nde? o 'bě na uyamu, kabo Umbákâ, Mâ ndi Anyambě.

20. O te yowěngo belekanako, O hake ihonde, O weyake moto, O ibake, O langwanakiye evela, Hekakidě hângwě na nyângwě.

21. Ka mâ-a vâ, na, Mbi tatite ekabe beěhěpi oviya nděmbě 'amě.

22. Nd' o Jisus a yoki belombo těkabe, ka Mâ-a vâ na ju, na, O ngite o nyamaka elombo eákâ : hambakidě ibeávě be janidi beěhěpi, o ka kabaka na mekuge, vâkâna oa bi na hika o Hěvěn : oa viya, ka vitě 'Mba.

23. O mâ-a yoki ekae, a yěněki ngěbě eitě, 'kabojana a diyaki na boněně boitě.

24. O Jisus a yěni na a yěněki ngěbě eitě, ka Mâ-a vâ, na, Bokolo boitě nde boa ba di na hika eitě ba ngakiya o ipangiya ja Anyambě!

25. Ikabojana e bobâbu na kaměl e ngakiya o ubana mua tombo, wa na moto a di kenango a ngakiya o ipangiya ja Anyambě.

26. Ka ba yokakidi ba vâ, na, Nandi a lě nja a ka yálě o yonga?

27. Ka Mâ-a vâ, na, Belombo be ha 'bě na

ngudi o hama na bato be te be hamaka na Anyambě.

28. Já ndi ja Piter ja vâ; na, Yëněkěto, ho senji beěhěpi, na vit' ávě.

29. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Pâkwěpâkwě Mhi vâki n' inyěni, na, O 'bě na moto a di senjango ndabo, tombe hangwě na nyangwě, tombe bana ba nyangwě, tombe mwa-jo, tombe bana, o nyanga ea ipangiya ja Anyambě,

30. A ka měndě a pahiye wa kya těkaně okava, na o ehe e vakě eměna ea egombe eěhěpi.

31. Ka mâ-a nângâ jomu na babale, ka Mâ-a vâ na bâ, na, Hilakěteni, ho betakandi o Jěruselěm, o belombo bea basâki be lěnděkidi o pělě ea Mwâna-moto beěhěpi be ka timwě.

32. Ikabojana a ka kândudwěndi bato ba 'tomba epâkwě, A ka věhwěndi, na A ka hakwě bobe boitě, na A ka tuwakwě malě;

33. Ba ka bomi Mâ, na bâ-ba weya Mâ; o buhwa boa hwi 'lalo vâkâna A punbu-wendi.

34. Ndi ba ib' o bweyakidě belombo těkabe na ea eâkâ: ndaga těkaně e diyaki

kutamango o bâ-ba jadi, na ba ib' o yowakě belombo be ma kalakwě.

35. ¶ E diyakindi, o Mâ-a diyakidi a bě baka na Jěriko, ka pāgu na 'huhu a diyaki diya o pēpěkě 'a njea a jombanaka :

36. O mâ-a yokidi ebimba e tombaka, ka mâ-a uwa, na, ekae e lě na ?

37. Ka bâ-ba languwa mâ, na, Jisus ea Nasarět nd' a tombakě.

38. Ka Mâ-a yama, na, Jisus, Mwana Devid, yokakiya 'mba ngâtâ.

39. Ka ba kěkidi o bohoboho ba kandidě mâ, nana a diyake dâ : nd' a yamaki pě wa, na, Mwana Devid yokakiya 'mba ngâtâ.

40. Ka Jisus a tēmě, ka Mâ-a sombiyě na a vanakwě o Mâ-a jadi : o mâ-a bakamidi, ka Mâ-a uwa mâ,

41. Na, O vahaka lě 'Mba-mbi haka 'vě na ě ? Ka mâ-a vâ, na, Upangiyi, mbi pahakiye iyěně.

42. Ka Jisus a vâ na ju, na, Paha-kiya iyěně : ikamidě jāvě i yongiděnd' âvě.

43. Ka mâ-a hungana o pahiya iyěně, ka mâ-a vitě Mâ, a kěkě a bendakě Anyambě : o bato bēhēpi ba yěnidi, ka bâ-ba vē Anyambě ibendě.

KAPITA XIX.

1. Ka Jisus a ngiya na pudungana Jě-riko.

2. Hilakěte, momo dina na Sakius, a diyakidi ngawe 'a bayoli-pago, na mǎ tepě kenango.

3. Ka mâ-a vaha o yěně Jisus nyang' 'aju e diyakidi; nd' a yâle na ndumba, 'kabojana a diyaki n' ute uvuve.

4. Ka mâ-a 'la umbila o bohoboho ka mâ-a beta o ele ea sikamor nana a ka yěni Mâ; 'kabajana A diyaki na A ka tombi o njea těně.

5. O Jisus a pâdi o iboko tě, ka Mâ-a unbuwa oba, ka Mâ-a yěně mâ, ka Mâ-a vâ na mâ, na, Sakius, hadivakidě, na nâvě oa huba; 'kabajana Mbi te Mbi diyaka o buhwa těkabo o ndabo 'âvě.

6. Ka mâ-a hadividě, ka mâ-a huba, ka mâ-a ngidě Mâ na mbya.

7. Nd' o bâ-ba yěni eâ, bâ běhěpi ba ka hâkâlânâkiyi, na, A 'li ka yěngidě na momo a di mot' ube.

8. Ka Sakius a těmě, ka mâ-a vâ n' Upangiyi, na; Upangiyi, hilakěte, ekulu e' ungumba muamě nd' eamě e vĕkě me-

kuge; nd' oningě 'mba nāngānā moto ka moto elombo na mbabo, mbi ka timbi mā benai.

9. Ka Jisus a vā na ju, na, Buhwa tēkabo ndi bo' iyonga bo pādi o ndabo tēkaně, jambojana māa te mwana ua Ebrahim.

10. Ikabojana Mwana-moto a pāndi ka buta na ka yongě e jadi nyangango.

11. O 'bā-ba yoki belombo tēkabe, ka Mā-a bada ka Mā-a kaniya ukanakādi, 'kābojana A diyakindi A bě baka na Jē-ruselēm, 'kabojana ba ma pikilakiya na ipangiya ja Anyambě ja 'li ka pumiya o mbenjě pākā.

12. Ovaně nd' o Mā-a vāki, na, Enāmi 'a momo na uhuhu e kěkind' o ehe 'a yaviděngo ka pahiya ipangiya o pěl' 'aju mětě, na mā-a timba.

13. Ka mā-a ndiya jomu jaju ja bahayi, ka mā-a bweyidě bā jomu ja mawēla, ka mā-a vā na bā, na, Janjakani kwanga n' umba-mbi ka pāyě.

14. Ndi ibaju ba mboka ba ma lonaki mā, ka bā-ba loma mbando o mbuhwa 'aju, na, Hoa vahaka momo tēkaně a pangakiya hwě.

15. E diyakindi, o mâ-a diyakidi a timba, pahiyango ipangiya, ka mâ-a sombiyě na bahayi tě ibaju ba věki hika, ba ndakudwě o mâ-a jadi, na ovaně nd' o mâ-a ka yowě nyanga ea moto uěhěpi e kovidin' ukita.

16. Ka ua bohoboho a pâ, na, Upangiyi, iwěla jávě i kovi jomu ja mawěla.

17. Ka mâ-a vâ na ju, na, Hohonganěngo, uhayi uyamu: 'kabojana o bweyidi ikěngě na ehâlě mětě, pangakiya jomu ja mboka.

18. Ka ua babale a pâ, na, Upangiyi, iwěla jávě i kovi mawěla matano.

19. Ka mâ-a vâ tepě na ju, na, Diyaka tepě ávě ua mboka itano.

20. K' upákwě a pâ, na, Upangiyi, hila-kěte, iwěla jávě nd' ekadi ijamě i di tatango bakiděngo n' unamba:

21. Ikabojana mbi bangind' ávě, nana o mot' ukolo: o tâlâkiděte ibeávě be ha nangakidě, na n' ávě o benjaka ibeávě be ha liyakidi.

22. Ka mâ-a vâ na ju, na, Uhayi ngávě ube, mbi ka yěkiděte ávě na bea udumbu muávě mětě. Avě te yowěyowě na mbi mot' ukolo, mbi tâlâkidě ibeamě be ha

nangakidě, mbi benjaka ibeamě be ha liyakidi.

23. Nd' e lě nd' eâvě e ha vĕkidi hika 'amě o ikova, ovaně nd' umba-mbi ka uwě ibeamě n' ikova o ipâ jamě i ka pâyě?

24. Ka mâ-a vâ na ba diyaki baka, na, Nângânâki mâ ni iwĕla tĕdině, oa vi jâ ni a di jomu ja mawĕla.

25. (Ka bâ-ba vâ na ju, na, Upangiyyi, a jomu ja mawĕla.)

26. Ikabojana mbi vâki n' inyĕni, na, A janidi uĕhĕpi nd' a ka vĕwĕ; a ha 'bĕ nĕ, a ka nângânwĕndi tombete ibeaju be janidi.

27. Ndi vanakani okava ndoba t' ijamě, i ha vahaki 'mba mbi pangakiya bâ, n' inyĕni oa weyi bâ ni o boho boamě.

28. ¶ A kalakate nonaně, ka mâ-a 'la o bohoboho, bobetaka na 'la o Jĕruselĕm.

29. E diyakindi, o Mâ-a diyakidi a bĕ baka Bĕtpeje na Bĕtane, o ukodi u tubakwĕ na ukodi mua Alivs, ka Mâ-a loma beyokwedi beaju bebale,

30. Na, Kĕkĕni o ibâkâ i jadi o boho boanyu; o betakateni omě o ka duwandini etumbĕ ea buru tingamango, e ha diuwĕte na moto; unjuwaki eâ ni oa vani eâ ni okava.

31. Nd' oningĕ moto ka moto a uwa inyĕ-

ni, na, O unjuwaka li eâ-i na nde? o ka vâki na ju kakana, Ikabojana Upangiyi a na mala na eâ.

32. Ka ba lomakudwě ba 'la, ka bâ-ba kâbidě pani-ka Mâ-a ma languwa bâ.

33. O bâ-ba diyaki ba unjuwaka etumbě, ka bâ-ba duwi eâ ba vâ na bâ, na, O unjuwaka li etumbě na nde?

34. Ka bâ-ba vâ, na, Upangiyi a na eâ na mala.

35. Ka bâ-ba vana eâ o Jisus a jadi: ka ba-bâ kahidě ngâi jabu o etumbě, ka ba-bâ batidě Jisus omě.

36. A kěkě, ba wanjaka ngâi jabu o njea.

37. O Mâ-a diyakidi a bě baka n' ihu-
banido j' ukodi mua Alivs, ebimba ea be-
yokwedi eěhěpi e ka yalakě ipeya n' ibe-
ndě ja Anyambě na moyi maněně o pělě
ea behavu tě beněně ibeabu be yěňkidi;

38. Na, ibâtâ n' Upolo u vakě na dina
j' Upangiyi: jonga o Hěvěn, ivenda oba
mětě.

39. Ka Farisi jáká ja ebimba ja vâ
na Ju, na, Uyokwidi, kandakidě beyokwedi
beâvě.

40. Ka Mâ-a yavwana ka Mâ-a vâ na bâ,

na, Mbi langwakiyandi inyëni, na, ekaba ba diyingě dâ, vâkânâ malale ma te ma hunganaka o yama.

41. ¶ O Mâ-a bakamidi, ka Mâ-a hilě mboka, ka Mâ-a eya eâ mbembe,

42. Na, Avě kab' avě, t' o diyakingě yowěngo tombekete o buhwa k' iboavě ekabo, belombo bea jonga jâvě! nd' o kya těkaně be kutudwěngo mihâ mâvě.

43. Ikabojana hwi i vakand' avě-o jadi, ja ndoba jâvě i ka tongě avě uhembe ulwaniděngo, na ba avě petango sâta, dibiděngo avě pělě jěhěpi,

44. Ba ka nangiděnd' avě na he vĕvĕlě, na bana bâvě ba jadi utema muavě; na bâ-ba dikiye avě tombe n' ilale jâkâ kahamango n' ipâkwě; 'kabojana oa ' o diyaka egombe 'avě e lumbakudwě yowěngo.

45. Ka Mâ-a vala o tĕmpĕl, ka Mâ-a yalĕ ipumě ja ba ma hambaka omě, na ba hambakidě tepě.

46. Na Mâ na bá, na, E lĕndwěngo, na, Ndabo 'amě e ndi ndabo e' ikaliya; nd' o ndi yâ ni pangango eboboka ea me-yibi.

47. A yokwakidě o tĕmpĕl buhwa ka

buhwa. Ndi prist ja meolo na balēndi na bato banēnē ba butakind' o weya Mâ,

48. Ba duwe nyang' 'abu e ka hayē : 'kabojana bato bēhēpi ba ma yokolakiidi Mâ na iyokiya inēnē.

KAPITA XX.

1. E diyakindi, buhwa bâkâ o jâ hwi tēdinē, A yokwakidē bato o tēmpēl, a kalakiya sango-eyamu, ka prist ja meolo na balēndi na batodu ba pâ o Mâ-a jadi,

2. Ka bâ-ba kala na Ju, na, Langwakiya hwē, ngud' 'âvē e hanakē belombo tēkabe? tombe a lē nja a vēkid' Âvē ngudi tēkanē?

3. Ka Mâ-a yavwana ka Mâ-a vâ na bâ, na, Mbi ka uwa tepē inyēni ndaga pâkâ ; n' inyēni oa languwi 'Mba ni :

4. Baptisma ea Jân, e diyakindi ea Hēvën, ipē ea bato ?

5. Ka bâ-bâ hokolani bâ mētē na bâ mētē, na, Oningē hoa vâ na, ea viya oba ; A ka vwi, na, Nd' o 'nyakidē li o kamidi mâ ni nandē ?

6. Nd' oningě hoa vâ, na, Ea bato ; bato bēhēpi ba ka yanguwi hwě malale : 'kabojana ba ditākidi na Jân a diyaki usāki.

7. Ka bâ-ba timbwana, na, ba yāle o languwa pělě 'aju e vakiyedi.

8. Ka Jisus a vâ na bâ, na, N' Umbamba languwe tepě inyēni ipanga jamě i hanakě beloinbo tēkabe.

9. Jâ ndi jaju ja yalě o kaniya bâ ukanakâdi tēkamu ; Momo n' uhuhu a liyaki mwanga, ka mâ-a dikiya muâ baliyi, ka mâ-a 'la o ehe ea yaviděngo ulingo uyaba.

10. O hongodi ka mâ-a loma uhayi o baliyi ba jadi, nana ba vėke mâ bebuma bea mwanga : ndi baliyi ba bomaki mâ, ka bâ-ba timbě mâ naně.

11. O njo 'pâkwě ka mâ-a loma uhayi upâkwě : ka bâ-ba boma tepě mâ, ka bâ-ba haya mâ ihadi vi' ihâni, ka bâ-ba timbě mâ naně. •

12. Njo 'pâkwě ka mâ-a loma ua balalo : ka bâ-ba luma tepě mâ, ka bâ-ba uhwa mâ o uhěngě.

13. Jâ ndi j' upangiyi mua mwanga ja vâ, na, Mbi hakě lě na ě? Mbi ka loma-

ndi mwan' 'amě a tândâkě : e te diyaka na ba ndi ba běkě ba yěningě mâ na bâ-ba dilě mâ.

14. Nd' o baliyi ba yěni mâ, ka bâ-ba hokolaniya bâ mětě na bâ mětě, na, Ujigi nd' ekamu : vakani, ho weyaki mâ ni, na ekuha ea bě eahu.

15. Nonaně, ka bâ-ba pumě mâ o mwanga o bwebwe, ka bâ-ba weya mâ. Upangiyi mua mwanga a ka ha lě bâ ovaně na ě?

16. A ka viyi ka jilidě baliyi tēbaně, na mâ-a vě mwanga bapâkwě. O bâ-ba yoki eâ bâ, na, E diyake nonaně.

17. Ka Mâ-a hilě bâ, ka Mâ-a vâ, na, E di lëndwěngo ekae e lě, na, Ilale ja balongi i kiyakidi, já ndi ja bě pě molo mu' itudu?

18. Moto uěhěpi a kwakě o ilale tēkadi a ka bukiyandi ; ndi uaju a ka kwě uěhěpi, i ka nyingi mâ.

19. Ka prist ja meolo ma balěndi ba butaki o nangidě benâ o Mâ-a jadi o iwěla tēdině ; ndi ba bangaki bato : 'kabajana ba yěněki na A kanakiyi bâ ukana-kâdi tēkamu.

20. Ba ka běmběkě Mâ, ka bâ-ba loma

ndâdu, i pumakiyedi ona bato bayamu, nana ba ka bweyi ndaga jaju, na ovaně nd' o ba ka pâdě Má o ngudi na ipangiya ja gâven.

21. Ka bâ-ba uwa Má, na, Uyokwidi, ho yowěngo na o vâkândi na nâvě o yokwakidě hohonganěngo, na nâvě oa yěněké moto uěhěpi pivi, nd' o yokwakiděndi njeja ea Anyambě pâkwěpâkwě :

22. E te hohonganěngo na ho věké Sisar pago, ipě e ibě ?

23. Nd' A yěněkindi ugono muabu, ka Má-a vâ na bâ, na, O yějěkiyě li Mbi na nde ?

24. Levakidi 'Mba ni fura. E lě na uvela na dina ja nja? Ka bâ-ba timbwana na vâ, na, Bea Sisar.

25. Ka Má-a vâ na bâ, na, Věkěni Sisar belombo be di bea Sisar, na Anyambě belombo be di bea Anyambě.

26. Ba yâle o bweya ndaga jaju o boho boa bato: ka bâ-ba mama iyavwana jaju, ka bâ-ba vâlâmiyě vo.

27. ¶ Ka Sadusi jâkâ i ma hâhâkâ nana o 'bě n' ipumbuwa, ja pâ o Má-a jadi; ka bâ-ba uwa Má,

28. Na, Uyokwidi, Mosěs a lěnděkiyi

hwě, na, Oningě mwana-nyangwě na moto a wa, na mâ-a dika mwajo, a wa a diye na bana, na mwana-nyangwě a ka nângâkâ mwad' 'aju, na mâ-a tĕdĕ mwana-nyangwě ibângâ.

29. O diyaki ba nyangwě pâkâ hĕmbwĕdi: ka ua bohoboho ua nângâ mwajo, ka mâ-a wa a diye na bana.

30. Ka ua babale a nângâ mâ o bobaka, ka mâ-a wa a diye na mwana.

31. Ka ua balalo a nângâ mâ; eâ nya-nga tĕ te ea hĕmbwĕdi tĕ eĕhĕpi; ba wakite ba dike bana.

32. O madikanido ka ua mwajo a wa tepĕ.

33. A ka diya lĕ ovanĕ mwad' 'a nja o ipumbuwa? 'kabojana bĕhĕpi hĕmbwĕdi tĕ te ba baki mâ.

34. Ka Jisus a timbwana ka Mâ-a vâ na bâ, na, Bana ba he tĕkanĕ ba bakandi, na bâ-ba vĕkwĕ o maba:

35. Ndi ba ka yĕnwĕ weyango na o pa-hiya ehe tĕe nĕ, n' ipumbuwa j' iwedo, ba baka, na bâ-ba vĕkwĕ o maba:

36. Na bâ-ba yalĕ pĕ o wa: 'kabojana ba diyakate ba bĕ bwĕsĕ ka enjĕl; ba bĕndi bana ba Anyambĕ, ba diyaki bana ba ipumbuwa.

37. Ea na bato ba pumbwakandi, pë lë na Mosës a levakidëte o ele, o mâ-a tubakë Jëhova, na, Anyambë ea Ebrahim, na Anyambë ea Aisak, na Anyambë ea Jekâb.

38. Ikabojana A 'bë Anyambë ea ba di wewe, ndi A ea ba di mihá : 'kabojana bëhëpi ba te o Mâ-a jadi miha.

39. ¶ Jâ ndi ja balëndi bâkâ ja timbë, na, Uyokwidi, oa vwi bwamu.

40. Oviya 'vanë b' uwaka pë Mâ *nyuwë* na vilolombo.

41. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, E lë ndi eabu e vâkë na Kraist a Mwana ua Devid ?

42. Devid mâ mëtë a ka vâkâ o ejanganangobo ea Psamu, na, Jëhova a vâki n' Upangiyi muamë, na, Diyaka o enâ 'amë eyomi,

43. Kabo Mba ta panga baloni bâvë ebonga 'vë e pitakiyë.

44. Devid a tubaka Mâ, na, Upangiyi, nd' A lë mwan' 'aju na ë ?

45. Ka Mâ-a vâ na beyokwedi beaju o matâ ma bato bëhëpi, na,

46. Kelevakani na balëndi, ba vahakë o tamwaka na ngâi iyaba, ba tândâkâ mahomwë o mahambanido, na bediya benëñë o sinegâg, na lolika la betiyango o masango.

47. Ba pukulakě mandabo ma mealika, na bâ-ba haka makaliya mayaba iyaba ja bato: bâ baně ba ka duwi pě ivomudwě iněně wa.

KAPITA XXI.

1. Ka Mâ-a betaně mihâ, ka Mâ-a yěně benami be kutwakidě mavě mabu ma bove-kě o egala ea ungumba.

2. Ka Mâ-a yěně tepě mwalika n' uhu-hu mu' ukuge u kutwakidě mait ibale omě.

3. Ka Mâ-a vâ, na, Mbi langwakiyandi inyěni o pâkwěpâkwě, na, ukuge tě mua mwalika ekamu mâ-a kutudi wa na bâ bě-hěpi :

4. Ikabojana ekaba běhěpi ba kutidě-ndi mavě mabu ma Anyambě oviya bwi-ge boabu : ndi mâ na bonyamo boaju a kutuděte nyang' 'aju e ma diyana eěhěpi.

5. ¶ O bâkâ ba diyaki ba kalaka o pělě 'a těmpěl, nyang' 'aju e diyaki kâ-vudwěngo na malale na mavě mayam', A vâki, na,

6. Nd' o pělě 'a belombo tě ibeanyu be hilakě ekabe, hwi i vakandi, i ka měndě i

dikane ilale jáká n' ipákwě kahaniděngo, i ka mēndě i sajwě.

7. Ka bâ-ba uwa Mâ, na, Uyokwidi, belombo tēkabe be ka diya lě nja 'gombe ě? na e lě nja ndembo ě e ka diya o belombo tēkabe be ka hamě?

8. Ka Mâ-a vâ, na, Bandamakiděni o banga oa temudwěni: 'kabošana baitě ba ka pwi na dina jamě, na, Umbi Mâ; ego-mbe ea bi baka: o vitanaki bâ ni.

9. Ndi o inyěni-o ka yokěni o pělě 'a be-duka na bedungu, o bangakeni: 'kabošana belombo tēkabe ndi be ka botě; nd' ihuku i ha koke.

10. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Yeně etomba e ka yani na etomba epákwě, dině ipangiya na ipangiya ipákwě:

11. He e ka ninganěndi ininganě iněně o loboko lákâ, n' usalâku, na bevuva; na belembo bea mahihi na megoma meněně me ka yěněněndi oba.

12. Ndi na ekabe beěhěpi na taka, ba ka kahidi benâ beabu o 'nyěni-o jadi, na o ngongolidě 'nyěni, ba ka pāděndi inyěni o sinegâg, na o ndabo ja ntyogo, o pákudwěni o boho boa mepolo na bapangiyyi o nyanga ea dina jamě.

13. E ka diyandi o 'nyëni-o jadi o pëlë 'a ipakuwa.

14. Nandi lenakide *eâ ni* o melema meanyu, o take o pikiliyani nyang' anyu e ka timbwaně:

15. Ikabojana Mbi ka vëndi 'nyëni uduumbu n' iyowě, bea ndoba janyu jěhěpi be ka mëndě ba sule na ba dibide,

16. O ka kândwëndini na ba jakidi 'nyëni, na bana ba nyangwě, na majawě, na mboyi; ba ka weyakiděndi 'nyëni *bâkâ*.

17. O ka binwëndini na *bato* běhěpi o nyanga ea dina jamě.

18. Ndi tombe na howe ea molo muanyu ea nyange.

19. Pahakiyateni malina manyu n' iyika janyu.

20. O inyëni-o ka yënëni Jěruselēm na ndumba ulwaniděngo, yowakěni na ůjilo muaju mua bě piělě.

21. Nandi ba jadi o Judia ba kweyakě o mekodi; ba ka diyě omě o hanganě ba vengěměke; ba ka diyě o behiki ba ngakiye omě.

22. Ikabojana já hwi těkadi ndi ja ngundako, ovaně nd' o belombo behěpi be lěnděkudwě be ka hohonganě.

23. Ndi majili na ba ka diyě na memi na ba ka nyangě, o hwi tēdině! 'kabajana etuniya eněně e ka diyandi o ehe, na ngambi na bato tēkaba.

24. Ba ka kwi na mběbâ e' ukwala mu' ibâtâ, ba ka valanwi mbwedi o betomba beěhěpi; na Jěrušelēm a ka pitakwě nâ Betomba kabo o 'gombe ea Betomba e ka honganě.

25. ¶ Ndembo i ka diyandi o joba, na ngândě, na nyětěti; o he majili ma betomba, na njukě; manga na bebuluwa be bumbaka;

26. Melema mea bato me ka diyě mea pěpě na jângâ, na imbuwa ja belombo be vakě o he: 'kabajana ngudi ja oba i ka ninganěndi.

27. Nandi běngě ba yěněkě Mwana-moto a vaka o evindi na ngudi n' ivenda iněně.

28. O belombo tēkabe be ka yalě o hama, běngě o umbwakiyeni oba, n' inyěni oa betěni meolo meanyu; 'kabajana ivango janyu ja běndi baka.

29. Ka Mâ-a kaniya bâ ukanakâdi, na; Hilakěteni ele ea itâlâ, na bele beěhěpi;

30. Oningě be ka pumakě *bekai*, o yěně-

kětení na o yowudětení 'nyěni mětě na ego-
mbe ea yomu ea běndi piělě.

31. Eâ nyanga tě te eanyu, o inyěni-o ka
yěněni belombo těkabe be hamaka, yowakě-
ni na ipangiya ja Anyambě ja běndi piěle.

32. Mbi langwakiyandi inyěni pâkwě-
pâkwě, na, Igona těkadi ja tombe, kabo
beěhěpi ekabe bea hama.

33. He na oba ndi be ka tombě; ndi nda-
ga jamě ja tombe.

34. ¶ Bandamakiděni inyi mětě, banga o
'gombe te 'gombe melema meanyu mea to-
mba o londa na belombo bea 'měna těkae n'
ivula n' ipeya, na buhwa těboně boa kábidě
inyěni matota.

35. Ikabojana bo ka viyandi pani-ka ila-
mbo o běhěpi ba jadi o boho boa he boě-
hěpi.

36. Nandi, vengakiděni n' inyěni-o ka ka-
lakiyani egombe eěhěpi, ovaně nd' inyěni o
ka yěněněni weyango na o kweyia belombo
tě be vakě ekabe beěhěpi, na o těmě o boho
boa Mwana-moto.

37. Na mwehe A diyakindi A yokwakidě
o těmpěl; o bulu ka Mâ-a puma, na 'la ka
diya o ukodi u tubakwě na *Ukodi* mua
Alivs.

38. Ka bato běhěpi ba punda o Mâ-a jadi o těmpěl n' ubwa, ka yoka Mâ.

KAPITA XXII.

1. Nandi isango ja pěmbě e ha 'bě na ilanda i ma tubakwě, na, Isango j' Ikunduwa, i diyaki ja bě piělě.

2. Ka prist ja meolo na balěndi ba vaha nyang' 'abu e ka weyě Mâ ; 'kabajana ba bangaki bato.

3. ¶ Ka děvil ea ngiya o ulema mua Judas a ma tubakwě, na, Iskariât, ua tango ea jomu na bebale.

4. Ka mâ-a 'la pělě na 'aju, ka mâ-a tinga na prist ja meolo na ngâwě, nyang' 'aju e ka kândě Mâ o bâ-ba jadi.

5. Ba yěněki mbya, ka bâ-ba panganě mâ na ba ka vi mâ dâlě.

6. Ka mâ-a yohaně ; a ka vahaka egombe e kândânâkě Mâ o bâ-ba jadi o ebimba e ha 'bě.

7. ¶ Ka buhwa boa pěmbě e ha 'bě na ilanda boa pâ, o Ikunduwa i ka weywě.

8. Ka Mâ-a loma Pite na Jân, na, Kěkěni ka kenjaki hwě ni Ikunduwa, ho jeni.

9. Ka bâ-ba vâ na Ju, na, O ka vaha lě ho kenjakě ove ?

10. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Hilakěteni, inyěni o ka ngiyěni o mboka, moto a ka lati n' inyěni omě, bapěngo imâgi ja miba ; o ka vitanaki mâ ni o ndabo 'aju e ka ngiyě.

11. N' inyěni oa vâni na momo uyam' ua ndabo, na, Uyokwidi a vwi na nâvě, na, Ikenga ja bangi ijamě i ka jě Ikunduwa na beyokwedi beamě, i l' ově ?

12. A ka leviděndi inyěni ilika via 'ba iněně bonguěngo : o ka kenjakěni omě.

13. Ka bâ-ba 'la, ka bâ-ba kâbidě ka Mâ-a ma languwa bâ : ka bâ-ba kenjě isango.

14. O iwěla i ipákidi, ka bâ na jomu ja metodu na metodu mebale ba diyanidě.

15. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, N' iyombuwa ndi 'jamě i yombwakidi o ja Ikunduwa tě-kadi n' inyěni n' Uimba na taka o yěně betuniya :

16. Ikabojana Mbi vâki n' inyěni, na, Mba je pě já, kabo o já i ka hohonganě o ipangiya ja Anyambě.

17. Ka Mâ-a nângâ sěngě ea kapi, ka Mâ-a vě akeva, na, Nângâkâni ekae, o ka kabanakiyani inyi mětě n' inyi mětě.

18. Ikabojana Mbi vâki n' inyëni, na, Mba mâtě pë ebuma e' ukâdi, kabo ipangiya ja Anyambë ja pâ.

19. ¶ Ka Mâ-a nângâ pěmbë, ka Mâ-a vë akeva, ka Mâ-a pěhë *ed*, ka Mâ-a vë bâ, na, Nyol 'amë e didi vëwëngo o pël' 'anyu nd' ekanë: hakani ekae iyongidë jamë,

20. Ka Mâ-a vë pě *sëngë* ea kâpi, beja pa, na, *Sëngë* tě ea kâpi ekanë, e ndi panga ea kya na makiya mamë, ma tâkë o pël' 'anyu.

21. Ndi hilakëteni, enâ ea a kândâkë 'Mba e *te* n' Umba o tagulu.

22. Pâkwëpâkwë Mwana-moto a këkëte, kâ eâ-e pangakudwë: ndi maguga na moto tě uaju A ka kândwë!

23. Ka bâ-ba yalë iuwana bâ mëtë na bâ mëtë, na, nja didi o bâ-ba jadi a 'mbaka o ha elombo tēkae.

24. ¶ Ba diyaki tepë na jomano, na, nja ka langwë bonënë wa.

25. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Mepolo mea Betomba me pangakiyi bâ; na ba yambakiyi bâ ba tubakwë na ba hakë bwamu.

26. Ndi oa *diyeni* nonanë: nd' a ka diyë bonënë o 'nyëni-o jadi, a diyake ka ndëmbë mëtë; a ka diyë molo, ka a hakiyë.

27. *Mětě* nja *di* boněně wa, a diyakě o beja, ipě a hakiyě? hanga na a diyakě o beja? ndi Mbi nd' o 'nyěni-o jadi ka a hakiyě.

28. Inyěni ndi ba bembidi n' Uмба o mayějudwě mamě.

29. Mbi kenjiděndi 'nyěni ipangiya, ka Paia a di 'Mba kenjiyěngo.

30. Na ovaně nd' inyěni-o ka diyěni o jakani o mâtákâni o tagulu 'amě o ipangiya jamě, diyango o beka o yěkěkiděni jomu ja miyâ na miyâ mabale ma Isreěl.

31. ¶ K' Upangiya a vâ, na, Saimân, Saimân, hilakěte, Setan a yombwakand' inyěni ovaně nd' o mâ-a ka hěhě inyěni pani ka hwit.

32. Ndi Mbi kaliyendi o pěl' 'âvě, na ovaně nd' ikamidě jâvě i ka měndě i nyanĝe: o âvě-o ka diyě oa 'luwa, o ka yâdâkidě bana ba nyângwě.

33. Ka mâ-a vâ na Ju, na, Upangiya, mbi te kokěngo na o vala na nâvě, o ndabo 'a ntyogo, na iwedo.

34. Ka Mâ-a vâ, na, Pite, Mbi langwakiyand' âvě, na, kuba ea kâkâle o buhwa těkabo, nd' o hâhě nj' ilalo na oa 'wě 'Mba.

35. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, o 'Mba-mbi

lomakidi inyěni o diyi na elandi ea dālě, na elandi ea kola, na makogo, o nyamakindini elombo? Ka bā-ba vā, na, Na vilolombo.

36. Jā ndi jaju ja vā na bā, na, Nd' o kya tēkaně, a di na elandi ea dālě, a nāngā-ke *ea*, a di na elandi ea kola a *hake* nyanga tē; a ha 'bě n' ukwala mu' ibātā, a hamba-kidě ngāi 'aju, na mā-a hamba umbākā.

37. Mbi vāki n' inyěni, na, e di lěndwě-ngo ekae e ka hānjābiyi n' Umba, Ka Mā-a langwě na bahayi ba bobē: 'kabojana belombo be jadi o pěl' 'amě be te n' ihuku.

38. Ka bā-ba vā, na, Upangiyi, hilakēte mekwala mu' ibātā me bale nd' ekame. Ka Mā-a vā na bā, na, Ea bi twět wě.

39. ¶ Ka Mā-a puma, ka Mā-a 'la o ukodi mua Alivi te ka Mā-a ma haka mběmbě; ka beyokwedi beaju bea vitě Mā.

40. O Mā-a diyedi A bě iboko tē, ka Mā-a vā na bā, na, Kalakiyani, banga oa ngiyani iyějudwě.

41. Ka Mā-a věngěmě o bā-ba diyakidi pani-ka ihwa j' ilale, ka Mā-a kwa na ma-bāngā ka Mā-a kaliya,

42. Na, Paia, oningě oa panga, věngěkidě 'Mba *sěngě* tē ea kāpi ekaně; ndi, hanga upango muamě, nd' umuāvě, u hamake.

43. Ka enjël e viya oba ea pumiya Mâ, e ka yâdâkidë Mâ.

44. O Mâ-a diyakidi a ka yënëkë meadi ka Mâ-a kaliya pë n' inënë: ebadadi 'aju ea bë bwësë ona matâi ma makiya manënë ma kwaka o he.

45. O Mâ-a umwedi ikaliya, ka Mâ-a pâ o beyokwedi beaju be jadi, ka Mâ-a kâbidë bâ-ba tikaka na ngëbë,

46. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, O yaka li na nde? tēmekëni, o ka kalakiyani, banga oa ngiyani iyëjudwë.

47. ¶ O Mâ-a bëkite a kalaka, hilakëte ebimba, na a ma tubakwë, na, Judas, ua jomu na babale, a këkë o boho boabu, ka mâ-a bakama na Jisus k' a pyâpyâ mâ.

48. Ndi Jisus a vâki na mâ, na, Judas, o kândâki Mwana-moto n' ipyâpyâ?

49. O ba diyakidi Mâ ulwanidëngo ba yënidi be ka vitë, bâ na Mâ, na, Upangiyi, ho kokake n' ukwala mu' ibâtâ?

50. ¶ K' umbâkâ uabu a koka uhayi mua prist ya molo ka mâ-a lena mâ ditâ jaju iyomi.

51. Ka Jisus a timbwana, na, Hukakidëni ovanë. Ka Mâ-a kupanë ditâ jaju, ka Mâ-a yongë mâ.

52. Já ndi ja Jisus ja vâ na prist ja meolo, na ngáwe ja těmpěl, na batodu, ba vaki o Mâ-a jadi, na, O pândini na mekwala na beposa, ona o vakandi o mwibi u jadi ?

53. O Mbi diyaki n' inyěni o těmpěl buhwa ka buhwa, ou hambakiděni benâ o Umbi jadi; ndi iwěla janyu nd' ekadi, na ipanga j' ivititi.

54. ¶ Já ndi jabu ja nângâ Mâ, na vala na Mâ, ka bâ-ba pâdě Mâ o ndabo 'a prist ea molo. Ka Pitě a vitě yaviděngo.

55. O bâ-ba bondakidě veyá o hanganě e' ikenga, bâ 'mě diyango, ka Pitě a diya těpě o ngalakabo 'abu.

56. Ndi itângâ n' ihuhu i yěněki mâ diyango baka na veyá, mâ mâ dihâ sii, mâ, na, Ekaně a diyaki tepe na Ju.

57. Ka mâ-a hâhâ mâ, na, Mwajo, mba 'wě Mâ.

58. Vikikili kwěi k' upâkwě a yěně mâ, ka mâ-a vâ, na, O tepě uabu. Ka Pitě a vâ, na, Momo, mbi 'bě.

59. Ulingo k' iwěla jákâ tombango, k' upâkwě a vâ yâdiděngo, na, Mbambayě ekaně a diyaki tepě na mâ; 'kabojana a ndi ua Galili.

60. Ka Pitě a vâ, na, Moto, mba 'wě ka ávě o vâkě. A kalakate o mbenjě tě ea pâkâ, kuba e kâkâlâkâ.

61. K' Upangiysi a vonguwa, ka Mâ-a umbuwa Pitě. Ka Pitě a yongidě ndaga e' Upangiysi, nyang' 'aju a vâki na ju, na, Na kuba na kâkâlâkâ, o ka háhiyi 'Mba nj' ilalo.

62. Ka Pitě a puina o uhěngě, a ka eyaka nangudi.

63. ¶ Ka bamo tě ba bweyaki Jisus ba diyaki ba ka vĕhĕkĕ Mâ, ba bomaka Mâ.

64. O bâ-ba dibi Mâ mihâ, ba ka bweyaka Mâ o boho, na uwa Mâ, na, Sâkâkâ, nj' 'a bweyakĕ Ávě?

65. Na belombo bepâkwě beité beabu be ma kalaka o pĕl' 'aju bokilaka.

66. Buhwa bo yakate, ka batodu ba bato na prist ja meolo na balĕndi ba lataniya, ka bâ-ba pâdĕ Mâ o 'hoka 'abu, na,

67. Ávě ndi Kraist? langwakiya hwĕ. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Oningĕ 'Mba languwa inyĕni, oa kamidĕni:

68. Oningĕ 'Mba uwa tepĕ *inyĕni*, oa yavwani 'Mba ni, n' inyĕni oa huludĕ tepi 'Mba ni.

69. Okava tombango vâkâna Mwana-

moto a diyendi o 'nâ 'yomi ea ngudi ea Anyambě.

70. Ka bâ bĕhĕpi ba vâ, na, O te Mwana-Anyambě e? Ka Mâ-a vâ na bâ, na, O ndini vângo na Mbi wĕ.

71. Ka bâ-ba vâ, na, Ho lĕ pi na nja mal' ě ma tali? 'kabojana hwĕ mĕtĕ ho yokindi oviya udumbu muaju mĕtĕ.

KAPITA XXIII.

1. Ka ebimba eabu eĕhĕpi ea umwanidĕ, ka bâ-ba valana Mâ o Pailat a jadi.

2. Ka bâ-ba yalĕ o bakidĕ Mâ, na, Ho duwindi ekanĕ a ulwakidĕ 'tomba, na a kandakidĕ na Sisa a vĕkwe pago, na na Mâ mĕtĕ ndi Kraist upolo.

3. Ka Pailat a uwa Mâ, na, Ávĕ ndi Upolo mua Jiu? Ka Mâ-a yavwana Mâ ka Mâ-a vâ, na, O vâki eâ.

4. Já ndi ja Pailat ja vâ na prist ja meolo na bebinba, na, Mba 'b' o duwa móto tĕkanĕ evenda.

5. Ka bâ-ba loluwa n' inĕnĕ, na, A hiha-kidĕ bato, a yokwakidĕ o Jndia eĕhĕpi, a yalakĕ o Galili na pâ ono okava.

6. O Pailat a yokidi o pělě ea Galili, ka mâ-a uwa n' ipě a ua Galili.

7. O mâ-a yowudě na a u' ipanga ja Hěrod, ka mâ-a validě Mâ o Hěrod a jadi, mâ mětě a diyakit' omě o Jěruselěm hwi tědině.

8. Hěrod a yěněki mbya 'něně, o mâ-a yěněki Jisus: 'kabajana a diyakindi a vahaka o yěně Mâ *ulingo* uyaba, 'kabajana a diyakindi a yoka belombo beitě o pěl' 'aju; a yombwaka na t' a ka tand' o yěně Mâ a haka elembo.

9. Ka mâ-a uwa Mâ ndag' iitě; nd' A 'b' o yavwanaka mâ elombo.

10. Ka prist ja meolo na balěndi ba tēměkindi ba ka bakakidě Mâ nangudi wa.

11. Ka Hěrod na bamo baju ba 'duka ba hadividě Mâ, ba ka vėhėkě Mâ, ka bâ-ba batidě Mâ ibâtâ i panyakě, ka bâ-ba timbě pě Mâ o Pailat a jadi.

12. ¶ Boâ buhwa tě boa Pailat na Hěrod be lataki mboi; 'kabajana ba diyaki n' ibino. ovyo bâ mětě na bâ mětě.

13. ¶ O Pailat a bėdi prist ja meolo na bapangi yi ba bato ndiyango,

14. Mâ na bâ, na, O vanakidi 'mba ni moto tėkaně, na a ulwakiděndi bato; hila-

kěteni, mbi kátite *Má* o boho boanyu, na mbi 'bě duwango moto těkaně njěnji o pělě 'a belombo t' ibeanyu be bakakidě *Má* :

15. E! tombe na Hěrod : 'kabojana mbi lomakite inyěni o mâ-a jadi; ndi umbwakiyateni, o 'bě na elombo lukango n' iwedo e hawudwě o *Mâ*-a jadi.

16. Vákâna mbi ka bomi *Mâ*, na huludě *Mâ*.

17. Ikabojana o mala ndi imaju ma hula-kidě umbákâ o bâ-ba jadi o Isango.

18. Ka bâ-ba yama o njamba pâkâ, na, Věngěmě na *moto* těkaně ovaně, na nâvě oa hulidě hwě Barabas :

19. (A vamakudwě o ndabo 'a ntyogo, o pělě 'a ivegwanidě n' ihuhu i hakudwě o mboka, n' iweyana.)

20. Pailat a diyaki n' upango mu' ihulidě ja Jisus, ka mâ-a kala pě na bâ.

21. Ndi ba yamaki, na, Kâmâkidě *Mâ* o krâs, kâmâkidě *Mâ* o krâs.

22. Ka mâ-a vâ na bâ njo e' ilalo, na, Na nd' e lě, a ma ha lě nja bob' ě? Mbi 'bě mâ duwango na tina e' iwedo: vákâna mbi ka bomi *Mâ*, na validě *Mâ*.

23. Ka bâ-ba loluwa n' iněně moyi oba,

ba uwaka na a kâmakudwě o krâs : ka moyi mabu na ma prist ja meolo ma bala.

24. Ka Pailat a lenidě na e diyake nyang' 'abu e ma jomba.

25. Ka mâ-a hulidě uabu a jombakidi, a ngakudwě o ndabo 'a ntyogo n' ivegwaniidě n' iweyana ; ndi a věki Jisus o itâ-ndidi muabu.

26. O bâ-ba diyaki ba valanaka Mâ, ka bâ-ba bweya Saimân pâkâ, ua Sairini a viya o 'hiki, mâ ndi uabu a hikakidě krâs, na a bapakiyě *yâ* o mbuhwa ea Jisus.

27. ¶ Ka njamba ea bato eněně, na bajo, ya vitě ba eyaka mâ na bâ-ba tatabanganaka.

28. Ndi Jisus a ka vongwaka o bâ-ba jadi ka Mâ-a vâ, na, na, Bajo ba Jěruselēm, o eyaki 'Mba ni, ndi 'yakani o pěl' 'anyu, na bana banyu.

29. Ikabojana umbwakiyateni hwi i vakandi, ijabu i ka vâyě, na, Ibâtâ na ba bekomba, na mahuhu ma ha jakidi, na mabě ma ha nyangakidě.

30. Ba ka diyi ba ka yalakě o vâ na mekodi, na, Vihamakiyi hwě ni ; na bekandan-golo, na, Dibaki hwě ni.

31. O vĕngĕ lĕ ba ha belombo tĕka-be o ele e di mihá, ba ka ha lĕ ea yahe-yahe na ě ?

32. O diyaki tepĕ na bapákwĕ babale, ba haki bobe, ba valanakwĕ na Mâ ka weyudwĕ.

33. O bâ-ba pâdi o iboko, i ma tubakwĕ na Kalvari, ka bâ-ba kâmidĕ Mâ omĕ, na ba haki bobe, ekanĕ o 'nâ eyomi, ekanĕnĕ o 'nâ ea 'mĕngwĕ.

34. ¶ Já ndi ja Jisus ja vâ, na, Paia, iyakidĕ bâ ; 'kabojana ba 'wĕ nyang' 'abu e hakĕ. Ka bâ-ba kabaniya ngâi 'aju na hoduwa kwai.

35. Ka bato ba tĕmĕ inbuwa. Ka bâ na bapangiyyi ba tâba tepĕ Mâ, na, A ma yongaki bapákwĕ ; a t' o yongĕ nyol' 'aju mĕtĕ, oningĕ na ekanĕ te Kraist ea Anyambĕ e di pânângo.

36. Na sâjĕ tepĕ ba ka vĕhĕkĕ Mâ, ba vaka o Mâ-a jadi, ka vĕkĕ Mâ vinigar,

37. Na, Oningĕ na o ndi Upolo mua Jiu, yongakĕ nyol' 'âvĕ mĕtĕ.

38. Ka ilĕndĕ ja lĕndwĕ oba ea molo muaju na melĕndâ mea Grik, na Latin, na Hibu, na, UPOLO MUA JIU ND' EKAMU.

39. ¶ Ka moto a haki bobē umbâkâ a diyaki kĕlĕmĕngo a kila Mâ, na, Oningĕ na o te Kraist, yongakĕ nyol' 'âvĕ na hwĕ tepĕ.

40. Ndi k' upâkwĕ a yavwana n' a kandidate mâ, na, Oa bangaka Anyambĕ, âvĕ o jadi o jâ ikobwĕ tĕ ?

41. Hwĕ hohonganĕngo mbambayĕ; 'kabojana ho pahiyi mahomano ma behadi beahu: ndi momo tĕkanĕ a 'bĕ hango elombo ka 'lombo.

42. Ka mâ-a vâ na Jisus, na, Upangiya, o ka yongakidĕ 'mba o âvĕ-o ka pâyĕ o ipangiya jâvĕ.

43. Ka Jisus a vâ na ju, na, Mbambayĕ, Mbi langwakiyand' âvĕ, na, O buhwa tĕkabo nd' âvĕ-o ka diyĕ n' Umba o Paradais.

44. E diyakindi ea bĕ hongodi ea ba jomu na mawĕla mabale, na ivititi na diyaka o he eĕhĕpi kwanga nala mawĕra malalo.

45. Ka joba ja vinda, ka unamba unĕnĕ mua tĕmpĕl mu-a pehiyĕ na hanganĕ.

46. ¶ O Jisus a yamidi na joyi 'nĕnĕ ka Mâ-a vâ, na, Paia, Mba bweyidĕndi ilina jamĕ o makadu mâvĕ. O Mâ-a bi nonanĕ vângo, ka Mâ-a diba.

47. O Sĕnturiân a yĕnidi be hamakidi,

ka Mâ-a bendě Anyambě, na, Ea bo-
mwě penda, na, moto tēkaně a diyakindi
uyamu.

48. Bebimba beěhěpi be yolanakidě ka
yěně nyanga tēkaně, o bâ-ba hilidě belombo
be hamakidi, ka bâ ba timbanidě, ba kěķě
ba kumbaka ngonga jabu.

49. Megangano meaju meěhěpi, na bajo
ba vitakidě Mâ oviya Galili, ba tēměki na
masěyi, ba hilakě belombo tēkabe.

50. ¶ Hilakěte, o *diyaki* na momo dina
na Josěf, ua 'hoka; na *mâ-a diyaki* tepě
moto uyam', ua hohonganěgo :

51. Mâ nd' a ha kamakidě ehok' 'abu n'
ihadi viabu: a diyaki ua Arimatia, mboka
ea Jiu; na mâ mětě a diyaki tepě a veng-
ka ipangiya ja Anyambě.

52. *Momo* tēkaně a kěķind' o Pailat a
jadi, ka mâ-a jomba ekengo ea Jisus.

53. Ka mâ-a hubě eâ, ka mâ-a dinga eâ
na ivěla, ka mâ-a nangidě eâ o malonga ma
puđwakudwě ilale, ma diyakidi ma t' o na-
ngudwě moto n' ivâkwě.

54. Boâ buhwa tēboně ndi bo diyaki bo'
ikengě na buhwa bo' Iyâjâ bo diyaki bo
bengakiya.

55. Ka bajo tepě, ba vakiyi na Ju o Ga-

lili, ba vitě, ka bâ-ba hilě malonga, na nyannga ea ekengo 'aju e nangakudwě.

56. Ka bâ-ba timba, ka kenjě meyâmbâ na mavulě ; ka bâ-ba yâjâ o buhwa bo' Iyâjâ, hohonganěngo na elekanako.

KAPITA XXIV.

1. Nandi o *buhwa* boa wiki boa bohoboho ka bâ na *bapâkwě*, ba punda n' ubwa ka bâ-ba viya o malonga, ba valanaka belombo bea kango beabu be kenjakidě.

2. Ka bâ-bâ kâbidě ilale vunguludwěngo o malonga.

3. Ka ba-ba ngiya, ndi bu kâbâkidě eke-ngo ea Upangiyi Jisus.

4. E diyakindi, o bâ-ba diyakidi ba naka-ka opěla těně, hilakěte, bamo babale ba diyaki na ngâi i panyakě de piělě na bâ ;

5. O bâ-ba diyaki ba bangaka ka bâ-ba balidě meoho *meabu* o he, bâ na bâ, na, O butaka lě ni A di mihâ o ba wewe ba didi na nde ?

6. A ibě okava, nd' A pumbuwendu ; yongakiděni kâ Mâ-a kalaki n' inyěni o Mâ-a diyakite a ngite o Galili,

7. Na, Mwana-moto a ka bweyudwěndi o makadu ma bato babe, na Mâ-a kâ mudwě o krâs, o buhwa bo' ilalo na Mâ-a umuwa pě.

8. Ka bâ-ba yongidě ndaga jaju.

9. Ka bâ-ba timba oviya malonga, na pâdě sango ea belombo tĕkabe beĕhĕpi o jomu n' umbâkâ na bapâkwě bĕhĕpi.

10. Ba diyakindi Meri Magdalini na Joanna, na Meri *nyangwě* ea Jems, na *bajo* bapâkwě *ba diyaki* na bâ, ba langwakiyedi metodu belombo tĕkabe.

11. Ndaga jabu i yĕnĕnĕkindi o bâ-ba jadi ka bekalĕkalĕ ; bu kamidě bâ.

12. Já ndi ja Pitě ja umuwa, na vala mĕmbila o malonga ; a ka balamaka, ka mâ-a yĕnĕ menamba mea linĕn iboko n' iviabu bya, ka mâ-a timba, a kĕkĕ a mamaka n' ulema muaju belombo tĕ be hamidi.

13. ¶ Umbwakiyate, o boâ buhwa tĕ babale ibabu ba diyaki ba kĕkĕ o ibâkâ dina na Emaus, i diyaki mabo ma furlâng utoba oviya Jĕruselĕm.

14. Ka bâ-ba hova elâmbĕ bâ mĕtĕ na bâ mĕtĕ o pĕlĕ ea belombo tĕ be hamidi ekabe beĕhĕpi.

15. E diyakindi, o bâ-ba diyaki ba hova-

ka elâmbě, na bâ-ba batanakě, ka Jisus Mâ mětě a bakama, na kěkě na bâ.

16. Ndi mihâ mabu ma himbakudwěndi na bu yowakě Mâ.

17. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Ma lě nja mangâ-e ma ndaga imanyu ma kěkě o kěkě o bomaka penda inyěni mětě n' inyi mětě o inyěni-o tamwakě na ngěbě ekama?

18. Ka uabu umbâkâ, a diyaki dina na Kliopas, a timbwana ka mâ-a vâ na Mâ, na, O ndi mětě mwěngi o Jěruselěm, ka 'vě o ha yowakě belombo be di hama-ngo omě o hwi těkadi ekabe?

19. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Nja belombo e? Ka bâ-ba vâ na Ju, na, Bea Jisus ea Nasarět, momo a diyaki usâki u kenaki na behadi na ndaga o boho boa Anyambě na bato běhěpi :

20. Ka prist ja meolo na bapangiyyi bahu ba bweyidě Mâ o yěkě e' iwedo, ka bâ-ba kâmidě Mâ o krâs.

21. Ndi ho ma pitakidi na Mâ nd' a 'mbakid' o vanguwa Isreěl : na tombe behěpi ekabe, o buhwa ndi buhwa bo' ilalo na belombo těkabe na hama.

22. E, na bajo ba njamb' 'ahu bâkâ ba ma punda o malonga, ba pangi hwě ho mamaka ;

23. O bâ-ba ha duwedi ekengo 'aju, ka bâ-ba timba, ka bâ-ba vâ, na, ba ma yěně tepě ehihila ea enjěl, i ma languwa *bâ* na A bi mihâ.

24. Ka ba di na hwě bákâ ba vala tepě o malonga, ka bâ-ba kâbidě tepě ka bajo ba ma vâ : ndi Mâ ndi uabu a ha yě-nidi.

25. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, A ! betiketike, na melema me di bodilo n' ikamidě ja beěhěpi bea basâki be kalakidi :

26. Kraist au lukaka o yěně njuke tēkadi, na ngiya o ivenda jaju ?

27. Ka Mâ-a yalě na Mosēs na basâki bapâkwě bēhěpi, A ka pēhěkiyě bâ Ilēndwě jēhěpi belombo bea pělě 'aju mětě.

28. Ka bâ-ba bakama o ibâkâ jabu i kēkidi : ka Mâ-a ha bwēsě ona A 'mbaka o tomba yaviděngo kwěi.

29. Ndi ba pinyilakidi Mâ, na, Yěngěkidě na hwě ; 'kabojana ea bi kolo, na buhwa bo tângâmindi. Ka Mâ-a 'la ka yěngidě o bâ-ba jadi.

30. E diyakindi, o bâ na Mâ ba diyanakid' o beja, a ka nângâkâ pēmbě, ka Mâ-a vambiya eâ ibâtâ, A ka pēhěkě, ka Mâ-a vě bâ.

31. Ka mihâ inabu ma bumuwa, ka bâ-ba yowě Mâ; ka Mâ-a nyângiyě bâ mihâ mabu.

32. Ka bâ-ba vâ bâ mětě na bâ mětě, na, Ulema muahu u diya u ka yodaka hwě utema, o Mâ-a ma kala na hwě o njeja, na o Mâ-a ma bumudě Malěndwě o hwě-ho jadi?

33. Ba ka těmě kě o j' iwěla tě ka bâ-ba timba o Jěruselěm, na bâ-ba kâbidě jomu n' umbâkâ, na ba diyaki na bâ yolaněngo,

34. Na, Upangiyi a pumbuwendí pâkwě-pâkwě, A ma pumiyand' o Saimân a didi.

35. Ka bâ-ba pakuwa belombo *be hamakid'* o njea, na nyang' 'abu e yowakidě Mâ, na ipěhě ja pěmbě.

36. ¶ O bâ-ba kalaki kakana, ka Jisus mâ mětě A těmě o hanganě 'abu, ka Mâ-a vâ na bâ, na, Jonga n' inyěni.

37. Ndi ba diyakindi na jángâ, na bâ-ba pikiliya na ba yěnindi ilina.

38. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, O yěněkě li njuke ea nde? mapikiliya ma umwaka li o melema manyu na nde?

39. Hilakěni makadu mamě na matambi mamě, na A t' Umba mětě: ta kupani 'Mba ni, oa yěněni; 'kabajana ilina i 'bě na me-

honi na bevehe, k' inyëni o yënëki 'Mba ni Mbi jadi.

40. O MÂ-a bi nonaně vângo, ka MÂ-a levidě bâ makadu *maju* na matambi *maju*.

41. O bâ-ba diyaki ba t' o kamidě na mbya, ba mamaka, Mâ na bâ, na, O bi na beja okava ?

42. Ka bâ-ba vě Mâ ekulu ea 'jaka bo upakwě, na ea ekoda ea boyi.

43. Ka MÂ-a nângâ *beâ*, ka MÂ-a ja *beâ* o pwanj' 'abu.

44. Ka MÂ-a vâ na bâ, na, Ndaga jamě i kalaki n' inyëni o 'Mba-mbi diyakidi Mbi ngite n' inyëni, *nd'* ekadi ; na belombo beě-hěpi be ka timwěndi, be di lěndwěngo o Elekanako ea Mosěs, na o basâki, na o Psamu o pěl' 'amě.

45. Já ndi jaju ja bumudě bâ mapikiliya mabu, na ba bweyakidě Malěndwě,

46. Ka MÂ-a vâ na bâ, na, E lěndwěngo kakana, na kakana ka Kraist a lukaki na wa, na MÂ-a 'pumbuwa o bawewe o buhwa bo' ilalo :

47. N' iluwa ja melema n' ivěngidě ja bobě be ka pakudwě betomba beěhěpi o dina jaju, jali na Jěruselěm.

48. Inyëni ndi tali ja belombo těkabe.

49. ¶ Hilakěteni, Mbi bandakiděndi mohano mua Paia o inyěni-o jadi: ndi ta himbani o mboka Jěruselěm, kabo inyěni o ka pugwi na ngudi oviya 'ba.

50. ¶ Ka Mâ-a valana bâ kwanga nala Bětane A ka bětakě makadu maju ka Mâ-a vambiya bâ ibâta.

51. E diyakindi, o Mâ-a vambakiyi bâ ibâtâ, ka Mâ-a pěhwě na bâ, ka Mâ-a betanwě o Hěvěn.

52. Ka bâ-ba kaliya Mâ, ka bâ-ba timba o Jěruselěm na mbya 'něně:

53. Ba diyakind' o těmpěl lilimiděngo, ba tumbwakidě na ba bendakě Anyambě Aměn.

7
Siseu. John. 100. 20. 1881
SANGO EYAMU

EA JÂN E LĚNDĚKIDI.

THE GOSPEL ACCORDING TO
JOHN,

TRANSLATED INTO THE BENGA LANGUAGE

BY THE LATE REV. W. CLEMENS, AND WITH THE OTHER GOSPELS
REVISED AND HARMONIZED BY REV. R. H. NASSAU.

GABOON AND CORISCO MISSION, WEST AFRICA.

NEW YORK:
AMERICAN BIBLE SOCIETY,
INSTITUTED IN THE YEAR MDCCCXVI.

1881.

[Benga, 16mo.]

SANGO EYAMU

EA JÂN E LĚNDĚKIDI.

KAPITA I.

1. Ndaga e diyakind' o jali, na Ndaga e diyaki na Anyambě, na Ndaga tě e diyakindi Anyambě.

2. Yâ tě e diyaki na Anyambě o jali.

3. Mâ nd' A velakidi belombo beěhěpi; o 'bě na elombo e velakudwě, A diye, e di velwěngo.

4. Eměná e diyakind' o Mâ-a jadi; eměná tě e diyakindi Bwe ya bato.

5. Ndi Bwe tě e bumwakindi o ivititi; ndi ivititi viu yowakě yâ.

6. ¶ O diyaki na momo a lomakudwě oviya Anyambě a jadi, dina jaju *ndi Jân*.

7. Mâ nd' a vakidi upakuwi, ka pakuwa o pělě 'a Bwe těně, na ovaně nd' o *bato* běhěpi ba ka kamidě Mâ.

8. Au diyaka Bwe těně, ndi *a lomakudwěndi* ka pakuwa o pělě 'a Bwe těně.

9. *Yâně* e diyakindi Bwe 'a pákwěpákwě, e bumwakidě moto uěhěpi a vakě o he.

10. A diyakind' o he, *Mâ* tepě a velaki he, ndi he yu yowakě *Mâ*.

11. A vakind' o ibaju mětě ba jadi, ndi ibaju mětě bu vĕhĕlĕkidě *Mâ*.

12. Ndi tango e vĕhĕlĕkidě *Mâ* ya ndi eaju e vĕki ngudi na ba bĕ bana ba Anyambĕ, ba kamakidě dina jaju:

13. Bu jakwě na makiya, na bâ bu jakwě n' upango mua mehoni, bu jakwě tepě n' upango mua moto, kabo mua Anyambĕ.

14. Ndaga tĕ e 'lwakudwi mehoni, ka yâ-ya diya o hwě-ho jadi, (ka hwě-hwa yĕně ivenda jaju, pani ka ivenda ja mwana ua Hangwě u' umbâkâ,) A di londango ti na ehkwě na pákwěpákwě.

15. ¶ *Jân* a pakwakindi o pĕl' 'aju, ka mĕ-a yama, na, *Mâ* nd' ekanĕ uamĕ a vâki, na, A vakě o mbuhw' amĕ, A ndi wa n' umba; 'kabojana A diyakite ovanĕ mbi t' o diya.

16. Ilonda jaju nd' ijahu ja bĕhĕpi i di pahiyango, ehkwě o ehkwě.

17. Ikabojana belekanako be vĕkudwĕ na Mosĕs, ndi ehkwě na pákwěpákwě be vaki na Jisus Kraist.

18. O 'bě na moto a di yěněngo Anyambě o 'gombe t' egombe; Mwana u' umbâkâ, A jadi o ngonga ya Hangwě, Mâ nd' A di pakuwango o pěl' 'aju.

19. ¶ Upako mua Jân nd' ekamu, o Jiu ba lomakidi prist na ba Livai oviya Jěrusalěm, ka uwa mâ, *na*, Ávě lě nja?

20. Ka mâ-a mēmě, au hâhâkâ; ndi a mēměki, *na*, Mbi 'bě Kraist.

21. Ka bâ-ba uwa mâ, *na*, Nde lě? Ávě ndi Ilaias? Ka mâ-a vâ, *na*, Mbi 'bě mâ. Ávě ndi usâki tě? Ka mâ-a yavwana, *na*, Nyawě.

22. Já ndi jabu ja vâ na ju, *na*, Nd' âvě lě nja? ho vale ka languwa ba ma loma hwě. O vâkâ lě na o pěl' 'âvě mětě?

23. Ka mâ-a vâ, *na*, Uмба *ndi* joyi j' umbâkâ i yakě o nginga, *na*, Těkiděni njea ja Anyambě, pani ka usâki Iseyas-a vâkidi.

24. Ba lomakudwě ba diyakindi ba Farisi.

25. Ka bâ-ba uwa mâ, *na*, Nd' e lě nde 'âvě e baptaisakě, oningě na o 'bě Kraist, *na* Ilaias, *na* ba usâki tě?

26. Jân a yavwanaki bâ, *na*, Mbi baptaisakandi na miba: ndi Umbâkâ a ndi de o inyěni-o jadi, uanyu a ha 'wě:

27. Mâ ndi A vakě o mbuhw' 'amě, A ndi

pânwěngo oboho n' umba, mbi 'bě weyango na mbi unjuwaka ukâdi mua ikogo jaju.

28. Belombo tĕkabe be hamakindi o Bĕta-bera o pĕlĕ 'pâkwĕ ya Jâdan, o Jân a diyakidi a baptaisana.

29. ¶ Jân a yĕnĕki Jisus' a vaka o mâ-a jadi o buhwa bopâkwĕ, ka mua vâ, na, Umbwakiyateni Mwanudâmbe ua Anyambĕ, a vĕngĕkidĕ bobē boa he.

30. Mâ nd' ekanĕ uamĕ a vâki, na, Momo a vakandi o mbuhw' 'amĕ, A di pânwěngo oboho n' umba; 'kabojana a diyakite ovanĕ mbi t' o diya.

31. Mbu yowakĕ Mâ: ndi A ka levudwĕ-ndi Isreĕl, ovanĕ nd' umba-mbi viyedi ka baptaisa na miba.

32. Ka Jân a pakuwa, na, Mbi yĕnĕkindi Ilina i hubaka oviya oba pani ka mbenga, na já na batamaka o Mâ-a jadi.

33. Mbu yowakĕ Mâ: ndi A lomaki 'mba ka baptaisa na miba, Mâ nd' a vâki n' umba, na, Uâvĕ a ka yĕnĕ Ilina i hubaka na já-ja diya o Mâ-a jadi, Mâ ndi mânĕ a baptaisakĕ n' Iliná Iyamu.

34. K' umba-mba yĕnĕ, k' umba-mba pakuwa upako, na, ekanĕ a Mwana-Anyambĕ.

35. ¶ Buhwa bo vitakidě bopákwě Jân a tēměki pě na beyokwedi beaju bebale ;

36. A tamwakiya Jisus o Mâ-a tamwaki-
kidi, ka mâ-a vâ, *na*, Umbwakiyateni Mwa-
nudâmbě ua Anyambě.

37. Beyokwedi bebale be yokaki mâ-a ka-
laka, ka beâ-bea vitě Jisus.

38. Já ndi ja Jisus ja 'luwa, ka Mâ-a
yěně bâ-ba vitakě Mâ, ka Mâ-a vâ na bâ,
na, O vahaka li ndě? Ka bâ-ba vâ na ju,
na, Rabai, (yěně ndi, *na*, Uyokwidi oningě
ja 'ludwě,) o diyaka lě ove?

39. Ka Mâ-a vâ na bâ, *na*, Vaka ka yěně-
keni. Ka bâ-ba viya ka yěně o Mâ-a diya-
kidi, ka bâ-ba nangiya buhwa těboně o
Mâ-a jadi: 'kabojana e diyaki ya bě ma-
wěla manai.

40. Umbâka ua babale ba yokaki Jân ba
vitakidě, ndi Andru mwana nyangwě na
Saimân Pitě.

41. A duwakindi o bohoboho mwana nya-
ngwě mětě Saimân, ka mâ-a vâ na ju, *na*,
Ho duwi Měsaias: i ndi, *na*, Kraist, oningě
ja 'ludwě.

42. Ka mâ-a vana mâ o Jisus a jadi.
O Jisus a yěni mâ ka Mâ-a vâ, *na*, Ávě
ndi Saimân mwan' 'a Jonas: o ka tubwi,

na, Sifas, yeně ndi, *na*, ilale, oningě ja 'ludwě.

43. ¶ Jisus a mbakindi o vala o Galili o buhwa bo vitakidě, ka Mâ-a yeně Filip, ka Mâ-a vâ na ju, *na*, Vitakě 'Mba.

44. Filip a diyakindi ua Bětseda, mboka ya Andru na Pitě.

45. Filip a duwakindi Nataneěl, ka mâ-a vâ na ju, *na*, Ho duwi Mâ ua Mosěs o belekanako na basâki a lënděkidi, *na*, Jisus ya Nasarět mwan' 'a Josěf.

46. Ka Nataneěl a vâ na ju, *na*, Elombo eyam' e te vakiya o Nasarět? Filip a vâki na ju, *na*, Vaka ka yěněkě.

47. Jisus a yěněki Nataneěl a vaka o Mâ-a jadi, ka Mâ-a vâ, *na*, Umbwakiyate ua Isreěl mětě, a ha 'bě n' ukândâ.

48. Nataneěl a vâki na ju, *na*, Wa yowě lě 'mba na ove? Ka Jisus a yavwana mâ, *na*, Mbi ma yěnět' âvě, o âvě-o ma diya ibomako ja ele ya itâlâ ovaně Filip a t' o ndiya 'vě.

49. Nataneěl a yavwakindi ka mâ-a vâ na ju, *na*, Rabai, o ndi Mwana Anyambě; âvě ndi Upolo mua Isreěl.

50. Jisus a yavwanaki ka Mâ-a vâ na 'ju, *na*, Ikabojana Mbi ma vwi na nâvě, *na*,

Mbi ma yěnět' ávě o ibomako ja ele ya itálá o kamakiděte? o ka yěni belombo beněně wa na ekabe.

51. Kâ Má-a vâ na ju, *na*, Pâkwěpâkwě mětě Mbi vâki n' inyěni, *na*, Egombe tēkae tombango, o ka yěněndini oba bwe, na injěl ja Anyambě i betaka na já i hubaka o Mwana-moto a jadi.

KAPITA II.

1. Diba i diyakindi o hwi 'lalo o Kena ya Galili, nyangw' 'a Jisus a diyakind' ovoně.

2. Jisus na beyokwedi beaju ba ndakudwě tepě o diba.

3. O bâ-ba vahi wain, ka nyangw' 'a Jisus a vâ na Má, *na*, Ba 'bě na wain.

4. Ka Jisus a vâ na mâ, *na*, Mwajo Mbi ka ha lě na nâvě na? iwěla jamě i ha pâyete.

5. Nyangwě a vâki na bahayi, *na*, Elo-mbo eaju yěhěpi e ka vâýě n' inyěni, *na*, Hakani; hakani.

6. Omě o diyaki na bevondo bea miba utoba bea malale, itukidi via Jiu, be weyaka yâká galân ibale na ba ilalo.

7. Jisus a vâki na bâ, *na*, Londakëni bevondo na miba. Ka bâ-bâ londě beâ nal' udumbu.

8. Ka Mâ-a vâ na bâ, *na*, Tokani, oa valanani gâveni y' isango. Ka bâ-ba valana.

9. O upangiyi mu' isango u bëki miba ma 'lwakudwě wain vekango, au yowakě o yâ e vakiyedi, (kabo bahayi ba tokaki miba ndi ba yowakidě,) ka gâveni y' isango ya ndiya ubayi,

10. Ka mâ-a vâ na ju, *na*, Moto uěhěpi a těkidi wain eyam' o jali, na oningě bato ba maděngě o mâtâ bwamu, běngě a těkidě ebe: *nd'* âvě o tatango wain eyamu na pâ kya těkaně.

11. Jali tě ja belembo ekadi, ndi ja Jisus i hakidi o Kena ya Galili, ka yâ e levidě ivenda jaju, ka beyokwedi beaju bea kamidě Mâ.

12. ¶ Ka Mâ-a vala o Kapërneum o ekae e bëki pa, na nyangwě na bana ba nyangwě na beyokwedi beaju; bu bembaka ovoně hwi iitě.

13. ¶ Isango ja Jiu j' Ikunduwa i diyaki ja bě piělě, ka Jisus a vala o Jěruselěm.

14. Ka Mâ-a duwa o těmpil ba ma ha-

mbaka nyati, na medâmbě, na mbenga, na bapepengani ba dâlě bâ diyediye :

15. O MÂ-a běkidi hango ukasa mua me-kâdi mehâlě, ka MÂ-a duma bâ bĕhĕpi o tĕmpil na medâmbě na nyati; ka MÂ-a hova dâlě ja bapepengani, na MÂ-a ka idakě tagulũ ;

16. Ka MÂ-a vâ na ba ma hambaka mbe-nga, na, Vĕngĕkidi belombo tĕkabe okava : o pangakeni ndabo 'a Paia ya bĕ ndabo ya mahambe.

17. Ka beyokwedi beaju bea yongidě na e lĕndwĕngo, na, Edoko ya ndabo 'ávĕ e ji 'mba.

18. ¶ Já ndi ja Jiu ja yavuwa, ka bâ-ba vâ na ju, na, Nandi o haka belombo tĕka-be, ndi e lĕ nja ndĕmbo-ě eávĕ e levidě hwě ?

19. Ka Jisus a yavuwa, ka MÂ-a vâ na bâ, na, Bulwakidi tĕmpil tĕkaně, Mbi ka tĕdĕte yâ na hwi ilalo.

20. Ka Jiu ba vâ, na, Tĕmpil tĕkaně e diyakindi mabo ma mepuma manai na mepuma utoba ilongwě, o ka tĕdĕte yâ na hwi ilalo ?

21. Ndi A kalakindi tĕmpil ya nyolo 'aju mĕtĕ.

22. O Mâ-a diyakidi A pumbuwa òviya bawewe, ka beyokwedi beaju bea yongidě na yâ nd' eaju e kalaki na bá: ka bâ-ba kamidě ilěndwě, na ndaga ya Jisus e kalakidi.

23. ¶ O Mâ-a diyaki o Jěruselěm o iku-nduwa, o *buhwa bo'* isango, baitě ba kama-kidi dina jaju, o bâ-ba yěněkidi belembo beaju be ma haka.

24. Ndi Jisus Au vėkě bâ nyolo 'aju, 'kabojana A yowakiděte *bato* běhěpi.

25. Au vahaka tepě na moto a pakwakiye Mâ o pěl' 'a moto: 'kabojana a yowakiděte nyanga e diyakidi o moto a jadi.

KAPITA III.

1. O diyaki na momo ua Farisi, dina na Nikodimás, upangiyi mua Jiu.

2. Mâ nd' a vakidi o Jisus a jadi na bulu, ka mâ-a vâ na ju, *na*, Rabai, ho yowěngo na o ndi uyokwidi u di viyango Anyambě a jadi: 'kabojana o 'bě na moto a didi a haka belembo tě ibeávě be hakě ekabe, kabo Anyambě a di na ju.

3. Jisus a yavwanakindi, ka Mâ-a vâ na

ju, *na*, Mbi vâki na nâvě pákwěpâkwě mětě, *na*, Moto a yâlě o yěně egândâ ya Anyambě, kabo a ta jawě epakwě njo.

4. Nikodimâs a vâki na ju, *na*, Moto a ka jawě lě pě, *na*, mâ-a bě utodu? a ka ngiyi pě o ihuhu ja nyangwě epâkwě njo, na mâ-a jawě?

5. Jisus a yavwanakindi, *na*, Pâkwěpâkwě mětě Mbi vâki na nâvě, *na*, Kabo moto a jawě na miba na Ilina, a ngiye egândâ ya Anyambě.

6. A di jawěngo na mehoni, a mehoni; na a di jawěngo n' Ilina, a ndi ilina.

7. O mamake nyang' 'amě e ma vâ na nâvě, *na*, O jakwěni epâkwě njo.

8. O upupě u vungakě o mu tândâkě, o ka yokate edungu 'aju, ndi o 'bě na ngudi e pakwakě o mu vakiyě, na o mu kěkě: nonaně tepě o moto uěhěpi a di jawěngo n' Ilina.

9. Nikodimâs a yavwakindi ka mâ-a vâ na 'ju, *na*, Belombo těkabe be ka diya lě na?

10. Ka Jisus a yavuwa ka Mâ-a vâ na 'ju, *na*, O 'bě hangwě ya Isreěl, ndi oa 'wě belombo těkabe?

11. Pâkwěpâkwě mětě Mbi vâki na nâvě, *na*, Ho kalakandi ibeahu be yowudě, na

hwě-ho pakwakandi ibeahu be di yěněngo ;
ndi inyěni oa nāngákāni upako m̄uahū.

12. Oningě Mba languwa inyěni belombo
bea he, ó kamiděni, o l' o kamakidi, na,
oningě Mba languwa inyěni belombo bea
Hěvěn ?

13. O 'bě na moto a di betango o Hěvěn,
kabo Mâ-a vakiyed' o Hěvěn, Mwana-moto
a jad' o Hěvěn.

14. ¶ Pani ka Mosěs a betakidě mbamba
o nginga, nonaně tepě o Mwana-moto a ka
betwě oba :

15. Na a kamakidě Mâ uěhěpi a nyange,
ndi a ka pahiyandi eměná ya egombe yě-
hěpi. ·

16. ¶ Kakana ndi Anyambě a tândáki he,
ka Mâ-a vě Mwan' 'aju umbákâ, na, uěhěpi
a ka kamidě Mâ, a nyange; ndi a na eměná
ya egombe yěhěpi.

17. Ikabojana Anyambě au lomaka Mwa-
n' 'aju o he ka kwehě he, ndi kabo na ova-
ně nd' o he e ka yongě o Mâ-a jadi.

18. ¶ A kamakidě Mâ, a 'bě kwango': ndi
a ha kamakidě Mâ, a kwi pâni, 'kabojana a
'bě kamiděngo dina ja Mwana Anyambě
umbákâ.

19. Makwa nd' ekama, na, bwe ya pá o

hě, ndi bato ba tândâkândi ivititi wa na bwe, 'kabojana behadi beabu be ndi bobē.

20. Ikabojana moto uěhěpi a hakě bobē a binaki bwe, na mâ-á vaka o bwe, o banga behadi beaju be sulwě.

21. Ndi a hakě pâkwěpâkwě, a pâkândi o bwe, na ovaně nd' o behadi beaju be ka yowaně, na be hamaki na Anyambě.

22. ¶ Belombo těkabe pa, ka Jisus na beyokwedi beaju be viya o 'hiki ya Judia; omě nd' o Mâ-a diyaki na bâ, A baptaisana.

23. ¶ Jân a diyaki tepě a baptaisana o Inon, piělě na Selim, ikabojana omě o diyaki na miba maitě: ka bâ-ba viya, na bâ na baptaisakwě.

24. Ikabojana Jân a diyakite a t' o vawmwe o ndabo-ivititi.

25. ¶ Beyokwedi bea Jân na Jiu, ba diyaki na nyuwe o pěl' 'a itukwě.

26. Ka bâ-ba viya o Jân a jadi, ka bâ-ba vâ na ju, na, Rabai, A diyaki na nâvě o pělě 'pâkwě ya Jâdan, uâvě a pakwakě upako, umbwakiyate, A baptaisakandi, na bato běhěpi ba kěkěnd' o Mâ-a jadi.

27. Ka Jân a yavuwa ka mâ-a va, na, Moto a pahiyē elombo, kabo ya vewě mâ oviya Hěvĕn.

28. Inyěni mětě o pakwaki upako o pěl' 'amě, na mbi váki, *na*, Mbi 'bě Kraist, ndi mbi ndi lomwěngo o boho boaju.

29. A di n' ubâmbi, ndi ubayi: ndi mbweyi y' ubayi, e di de e yokaki joyi jaju, e peyaki na ngudi eitě na joyi j' ubayi: mbya tě eamě ekaně e hohonganiděndi.

30. A ka kenandi, ndi mbi *ka* hâlâvi-yěndi.

31. A vakiyě oba, a ndi wa na běhěpi: a jadi ua he, a he, na mâ-a kalaka tepě bea he: a vakiyě oba, a ndi wa na běhěpi.

32. Ibeaju be di yěněngo n' ibeaju be di yokango, beâ ndi ibeaju be pakwakě; nd' o bě na moto a kamakidě upako muaju.

33. A kamakidě upako muaju, a vaměngo o male maju na Anyambě a pâkwě-pâkwě.

34. Ua Anyambě a di lomango, a kalakandi ndaga ja Anyambě: 'kabojana Anyambě á věkě *Mâ* Ilina na 'yějâ.

35. Hangwě a tândâ Mwana, A ndi věngo belombo behěpi o benâ beaju.

36. A kamakidě Mwana, a na eměná ya egombe yěhěpi: ndi a ha kamakidě Mwana, a yěne eměná, ndi ngambi ya Anyambě a na ju.

KAPITA IV.

1. O Upangiyi a yowudě na Farisi ba diyaki ba yoka na Jisus a handi na Mâ-a baptaisaisa tepě beyokwedi wa na Jân,

2. (Ndi Jisus mětě au baptaisaka, kabo beyokwedi beaju,)

3. Ka Mâ-a dika Judia, na 'la o Galili.

4. Ndi e lukaki na A pudunganaka Sameria.

5. Jâ ndi jaju ja pâ o mboka ya Sameria, e tubakwě na Saikar, piělě na epěhi ya 'hiki ya Jekâb e věki mwan' 'aju Josěf.

6. Idango ja Jekâb i diyakind' omě. Ka Jisus a yěně nyolo vâhâ na 'këndâ, ka Mâ-a diya o idango : i diyakindi ja bě joba meolo piělě.

7. Omě o pâkindi mwajo ua Sameria ka toka miba : ka Jisus a vâ na 'ju, na, Vě 'Mba, Mbi mâte.

8. (Ikabojana beyokwedi beaju be diyaki bea valanidě o mboka ka hamba beja.)

9. Ka mwad' 'a Sameria a vâ na ju, na, Yeně e lě nd' eâvě ua Jiu, nd' o jombaka 'mba miba, umba mwad' 'a Sameria ? 'kabojana ba Jiu na ba Sameria ba jukaka.

10. Jisus a yavwanaki ka Mâ-a vâ na 'ju,

na, O jaka yowěngo ivě ja Anyambě, na A vâkě na nâvě, *na*, Věkě 'Mba, Mbi mâte; t' o uwi Mâ, na Mâ-a vě âvě miba ma eměná.

11. Ka mwajo tě a vâ na 'ju, *na*, Paia, o 'be na elombo e tokanakě, n' idango i tepě na ndiba: nd' o pahiye lě miba tě ma eměná maně ove?

12. Ávě ndi boněně wa na hangw' 'ahu Jekâb, a věki hwě idango, mâ mětě a mâtâ-kiyěte omě, na bana baju, na bembe beaju?

13. Jisus a yavwanaki mâ, *na*, Moto uěhěpi a mâtâkě miba těkama, a ka yokandi evělē njo 'pakwě.

14. Ndi moto uěhěpi a ka mâtě miba mamě ma' ka veyě mâ, a yoke pě evělē; ndi miba mamě ma ka veyě mâ, ma ka diyandi idango ja miba i vovolaka nala o eměná ya egombe yěhěpi.

15. Ka mwajo a vâ na 'ju, *na*, Paia, věkě 'mba miba těkama, ovaně nd' umba-mbi ka měndě mbi yoke pě evělē, n' umba-mbi viye pě okava ka toka.

16. Jisus a vâki na 'ju, *na*, Ka ndakiye momi 'âvě, na nâvě oa viya okava.

17. Ka mwajo a yavwana, *na*, Mbi 'bě na momo. Jisus a vâki na 'ju, *na*, Oa vwi bwamu, *na*, Mbi 'bě na momo.

18. Ikabojana o bango bamo batano, na mâ uâvě a janidi kya těkaně, a 'bě momi 'ávě: o yeně nd' eâvě e vwi pákwěpákwě.

19. Ka mwajo a vâ na 'ju, *na*, Paia, mbi yowudi na o ndi usâki.

20. Bahangwě bahu ba ma kalakiyandi o ukodi těkamu; ndi inyěni mâ na o Jěruselěm ndi iboko via bato vi lukakě o kaliya.

21. Jisus a vâki na mâ, *na*, Mwajo, kamakidě 'Mba, iwěla i vakandi, ijanyu i ka měndě o kaliya Hangwě, tombe o ukodi těkamu, tombe o Jěruselěm.

22. Inyěni o kálakiyandi eanyu e ha yowě: ho. yowěngo elombo 'ahu e kalakiyě, 'kabojana iyonga i ndi ja Jiu.

23. Ndi iwěla i vakandi, jâ nd' ekadi, o bakaliyi ba mbambaě ba ka kaliyě Hangwě n' ilina na pákwěpákwě: 'kabojana Hangwě a vahakandi jángâ tědině i kalakiyě Mâ.

24. Anyambě a *ndi* Ilina: ba kalakiyě Mâ, ba lukakand' o kaliya *Mâ* n' ilina na pákwěpákwě.

25. Mwajo a vâki na ju, *na*, Mbi yowěngo na Měsaias a vakandi, a tubakwě *na*, Kraist; o Mâ-a ka pâyě, A ka pakuwi hwě belombo beěhěpi.

26. Jisus a vâki na ju, *na*, Umba-mbi kalakě na nâvě, Umbi *Mâ*.

27. ¶ Kakana ka beyokwedi beaju bea pâ, ka bâ-ba mama na A kalaki na mwajo tě: nd' o 'bě na moto a vâki, *na*, O vahaka lě nde? naba, *na*, E lě nd' eâvě e kalakě na mâ?

28. Ka mwajo a dika evondo 'aju, ka mâ-a vala o mboka, ka mâ-a vâ na bamio, *na*,

29. Okani, ka yěněkeni Momo, a di 'mba pakuwango belombo beěhěpi ibeamě be di hango: a 'bě Kraist ekaně?

30. Ka bâ-ba vala oviya mboka, na 'la o *Mâ*-a jadi.

31. ¶ O egombe těeně beyokwedi beaju be kalaki, *na*, Uyokwidi, jaka.

32. Ndi A vâki na bâ, *na*, Mbi na beja be jakě ibeanyu be ha 'wě.

33. Ovaně nd' o beyokwedi be vâki bâ mětě na bâ mětě, *na*, Moto a ma vani *Mâ elombo* e jakě?

34. Jisus a vâki na bâ, *na*, Beja beamě ndi iha ja upango mua A lomaki 'Mba, n' ihânjâbidě ja ehavu 'aju.

35. Oa vâkâni, *na*, Ngandě inai, *vâkâna* ndonda e pândi? umbwakiyateni, Mbi vâki

n' inyëni, *na*, Betakëni mihâ, oa 'mbuwani o behiki; bea bi botano pâni na ndonda.

36. A benjakë a pahakiyandi mahomano, na mâ-a yolakë bebuma o emênâ ya 'gombe yëhëpi: ovanë nd' o bâ babale, a liyakë na a benjakë, ba ka peyë ta.

37. Okava nd' o ndaga tënë e di pâkwë-pâkwë, *na*, Umbâkâ a liyaka, upâkwë a benjaka.

38. Mbi lomindi inyëni ka benja, o inyëni o ha hakidi ehavu: bato bapâkwë ndi ba hakidi, inyëni o ngiyendi o behavu beabu.

39. ¶ Ba Sameria baitë ba mboka tënë ba kamakidi Mâ na nyanga ya mwajo e vâki, *na*, A ma pakuwi 'mba belombo beamë be di hango beëhëpi.

40. O ba Sameria ba pâkidi o Mâ-a jadi, ba hâhâlâkidi Mâ na A t' o diya na bâ: ka Mâ-a diya omë hwi ibale.

41. Baitë bapâkwë ba kamakidëndi, 'kabojana ndaga jaju mëtë;

42. Ka bâ-ba vâ na wa mwajo, *na*, Nandi ho kamidëndi, hanga 'kabojana âvë-o na pakuwa hwë; ho yoki Mâ-a kalaka hwë mëtë, ho yowudëndi mbambaë na ekanë a ndi Kraist, Uhungini mua he.

43. ¶ Hwi ibale tombango ka Mâ-a vëngě-mě omě, na 'la o Galili.

44. Ikabojana Jisus mâ mětě A vâki, na, usâki á hekakudwě o 'hiki 'aju mětě.

45. O Mâ-a pâkidi o Galili, ba Galili ba vëhělěkidi Mâ, ba yëněkindi belombo beë-hěpi ibeaju be hakidi o Jëruselēm o isango : 'kabojana bâ-ba kěki tepě isango.

46. Nonaně ka Jisus a pâpě epâkwě njo o Kena ya Galili, o Mâ-a 'lwakidě miba wain. E diyaki na momo n' uhuhu uněně, mwan' 'aju a diyakindi a běkě o Kapërneum.

47. O mâ-a yokakidi na Jisus a vakandi oviya Judia na 'la o Galili, ka mâ-a vala o Mâ-a jadi, a ka hâhâlâkidi Mâ na A vake ka yongě mwan' 'aju : 'kabojana a diyakindi a bě o bowaka.

48. Jâ ndi ja Jisus ja vâ na ju, *na*, Oa kamiděni kabo oa yëněni ndembo na belombo be mamanakwě.

49. Momo t' uněně a vâki na ju, *na*, Paia, vaka na mwan' 'amě na taka wa.

50. Jisus a vâki na ju, *na*, Kěkě o njea 'vě ; mwan' 'ávě a te mihâ. Ka momo tě a kamidě ndaga ya Jisus e kalaki na ju, ka mâ-a vala o njea 'aju.

51. O mâ-a diyakidi a kěkě, ka bahayi

baju ba lata na ju, ka bâ-ba languwa *mâ*, na, Mwan' 'âvë a mihâ.

52. Ka mâ-a uwa bâ iwëla jaju i yalakidë iyonga. Ka bâ-ba vâ, *na*, Vaiko o iwëla jâkâ ndi ivëvu i dikaki mâ.

53. Nonanë nd' o hangwë a yowakidë na *i diyakite* iwëla ja Jisus i vâki na ju, *na*, Mwan' 'âvë a te mihâ: ka mâ mëtë a kamidë na ndabo 'aju yëhëpi.

54. Elembo epâkwë ya bebale *nd'* ekae ya Jisus e hakidi, o Mâ-a valakidi o Galili oviya Judia.

KAPITA V.

1. Ekae tombango, o diyaki na isango ja Jiu: ka Jisus a vala o Jëruselëm.

2. O Jëruselëm o na etima o *ihambanido* ja medâmbë e tubakwë na emi ya Hibru, *na*, Betësda, e jadi na belëmbë betano.

3. Omë nd' o nangakiyë ebimba enënë, ea mebëdi, pâgu, ba dëhimakë, na bevande limbelimbe, ba vengakë ininganë ja miba.

4. Ikabojana enjël e ma këkëndi o 'gombe yâkâ o etima tënë ka ninganë miba: moto ka moto a ma pâkâ omë na bohoboho, oningë miba ma ninganwëngo, a yonga-

kandi jángá ja ebědi jěhěpi ijaju i diyakakě.

5. Momo n' uhuhu a diyakind' omě, a diyaki na 'bědi mabo ma mepuma malalo na mepuma logwambi.

6. O Jisus a yěněki má bya, ka Mâ-a yowě na a bembindi n' *itingidi těvině* ego-mbe eyaba, ka MÂ-a vâ na ju, *na*, O vaha-kand' o diya upeha? '

7. Ubědi a yavwanaki Mâ, *na*, Upangiyyi, mbi 'bě na moto a vamakě 'mba o etima, oningě miba ma ninganwěngo: mbi běkěte mbi vaka, vâkâna upâkwě a pitakandi oboho n' umba.

8. Ka Jisus a vâ na ju, *na*, Umwaka, nâ-ngâkâ ikondo jávě, na nâvě oa tamuwa.

9. Elěngiaha tepě momo tě a bě upeha, ka mâ-a nângâ ikondo jaju, a ka tamwaka: buhwa tě bo diyaki buhwa bo' Iyâjâ.

10. ¶ Jiu ba vâki na a yongakudwě, *na*, Bo ndi buhwa bo' Iyâjâ; e 'bě bwamu na nâvě o bapakě ikondo jávě.

11. A yavwanaki bâ, *na*, A ma panga 'mba upeha Mâ nd' a ma vâ n' umbâ, *na*, Nângâkâ ikondo jávě, na nâvě oa tamuwa.

12. Já ndi jabu ja uwa má, *na*, A lě nja

moto-ě a ma vâ na nâvě, *na*, Nângáká ikondo jávě, na nâvě oa tamuwa.

13. Ndi a yongakudwě á yowakě Mâ: 'kabajana Jisus a nyângákindi o bâ-ba jadi, ebimba ea bato e diyakindi iboko *těvině*.

14. Ekabe tombango Jisus a duwaki mâ o těmpil, ka Mâ-a vâ na ju, *na*, Umbwakiyate oa bě ndi upeha: o hake pě bobe, obanga elombo ebe wa ya pâ o âvě-o jadi.

15. Ka momo tě a věngěmě, ka Mâ-a languwa Jiu na A diyaki Jisus a pangaki mâ-a bě upeha.

16. Ovaně nd' o Jiu ba haki Jisus njuke, na bâ-ba ka vahaka o weya Mâ, 'kabajana A hakindi belombo těkabe o buhwa bo' Iyâjá.

17. ¶ Ndi Jisus a vâki na bâ, *na*, Paia a hakandi o 'gombe těkae, Mbi haka tepě.

18. Ovaně nd' o Jiu ba vahaki pě o weya Mâ, 'kabajana Au weyaka kabo buhwa bo' Iyâjá dipâ, ndi A vâki tepě na Hangwě ndi Anyambě, a pangaki Mâ mětě na A te nyanğa pâká na Anyambě.

19. Jisus a yavwanakindi ka Mâ-a vâ na bâ, *na*, Pâkwěpâkwě mětě Mbi vâki n' inyěni, *na*, Mwana a haye elombo mâ mětě, kabo eaju e yěněkě Hangwě a haka: 'kabo-

jana belombo beaju be hakě, beâ tepě bea Mwana be hakě.

20. Ikabojana Hangwě a tândâkândi Mwana, A leviděngo Mâ belombo beaju mětě be hakě beěhěpi : a ka levidě tepě Mâ behavu beněně wa na ekabe, ovaně nd' inyěni o jadi o mamananakani .

21. Pani ka Hangwě a pumbwakidě bawewe, na Mâ-a pangaka *bâ* mihâ ; nonaně tepě o Mwana a pumbwakidě uaju a ka pangě.

22. Ikabojana Hangwě a yěkěkidě moto ; ndi A věngo Mwana yěkě yěhěpi :

23. Ovaně nd' o *bato* běhěpi ba ka dilě Mwana, pani ka *bâ*-ba dilakě Hangwě. A ha dilakě Mwana, á dilakě Hangwě e lomaki Mâ.

24. Mbi vâki n' inyěni pâkwěpâkwě mětě, *na*, A yokakě ndaga jamě, na mâ-a kamidě Mâ-a lomaki 'Mba, a na eměná ya egombe yěhěpi, a pâye pě o makwa ; ndi a tombindi oviy' iwedo nala eměná.

25. Mbi vâki n' inyěni pâkwěpâkwě mětě, *na*, Iwěla i vakandi, i tepě kya těkaně, o bawewe ba ka yokě jowi ja Mwana Anyambě : ba ka yokě ba ka diyandi.

26. Pani ka Hangwě a di na eměná mâ

mětě, nonaně nd' o Mâ-a di vëngo Mwana, na A diake na 'mënâ mâ mětě;

27. A vëngo tepě Mâ ngudi e yëkënkidë, 'kabajana A ndi Mwana-moto.

28. O mamakeni ekae: 'kabajana iwëla i vakandi, ja bëhëpi ba jadi o malonga, ba ka yoki jowi jaju,

29. Ba ka pumbuwandi; ba di hango bwam', ipumbuwa ja emënâ; ba di hango bobë, ipumbuwa j' ivomudwë.

30. Mba haye elombo Umba mětě: Mbi yëkëkidëndi pani ka Umba-mbi yokakë: yëkë 'amë e hohonganëngo; 'kabajana Mba vahaka upango muamë mětě, kabo upango mua Hangwë e lomaki 'Mba.

31. Oningë Mbi pakwaka upako o pël' 'amë, vâkâna upako muamë u 'bë pâkwëpâkwë.

32. ¶ O n' upâkwë a pakwakë upako o pël' 'amë, Mbi yowëngo na upako muaju u pakwakë o pël' 'amë, u pâkwëpâkwë.

33. O lomakidëndini o Jân a jadi, ka mâ-a pakuwa upako o pâkwëpâkwë.

34. Ndi Mba pahakiya upako o moto a jadi: ndi Mbi vâki belombo tëkabe, na ovanë nd' inyëni o ka yongwëni.

35. A diyaki, bwe e yodakë na e bu-

mwakě: n' inyěni o diyakindi bábángo na o peya na bwě 'aju o egombe.

36. ¶ Mbi n' upako uněně wa na *mua* Ján: ikabojana behavu bea Hangwě be věki 'Mba na Mbi hánjábâkidě beâ, beâ ndi ibeamě be hakě, be pakwakandi o pěl' 'amě, na, Hangwě nd' a lomaki 'Mba.

37. Hangwě e lomaki Mba mâ mětě, a tepě pakuwango o pěl' 'amě. O ha yokeni joyi jaju egombe t' egombe, n' inyěni o ha yěněteni uvela muaju.

38. O 'běni na ndaga jaju o inyěni o jadi: 'kabojana oa kamakiděni uaju a di lomango.

39. ¶ Butakani Malěndwě; 'kabojana omě nd' inyěni o pikilakiyě na o ndini na eměná ya 'gombe yěhěpi: mâ ndi ma pakwakě o pěl' 'amě.

40. Ndi oa viyeni o 'Mba-mbi jadi, na ovaně nd' inyěni o ka pahiyě eměná.

41. Mba pahakiya ihekudwě o bato ba jadi.

42. Ndi Mbi yowěngo inyěni, na o 'běni n' itândě ja Anyambě o inyěni-o jadi.

43. Mbi pândi na dina ja Paia, ndi inyěni oa věhělěkidi 'Mbani: oningě upâkwě a

viya na dina jaju mětě, mâ ndi uanyu a ka vĕhĕlidě.

44. O l' o kamakiděni na? ba pahana-kiyěni ihekudwě, n' inyěni-oa vaheni ihekudwě i *vakiyě* Anyambě a jadi dipâ.

45. O pikilakiyeni na Mbi ka tubandi inyěni o Hangwě a jadi: o n' *umbâká* a tubâkě, Mosěs, uanyu a pitakidě.

46. Ikabojana o jaka o kamakiděni Mosěs, t' o kamakiděti 'Mbani: 'kabojana a lënděkindi o pěl' 'amě.

47. Nd' oningě ó kamiděni malendwě maju, o ka kamidě li ndaga jamě na?

KAPITA VI.

1. Belombo tĕkabe tombango Jisus a kĕkindi o mwidi mua manga ma Galili, ma jadi, *na*, ma Tibiriâs.

2. Kâ ebimba ea bato eněně ya vitě Mâ, 'kabojana ba yěněkindi belembo beaju be hakidi o mebĕdi.

3. Jisus a betakindi o ukodi, ka Mâ-a diya omě na beyokwedi beaju.

4. Isango ja Jiu j' Ikunduwa, i diyaki ja bĕ piělě.

5. ¶ O Jisus a betakidě mihâ *maju* ka Mâ-a yěně njamba ea bato eněně ba vaka o Mâ-a jadi, A vâki na Filip, *na*, Ho ka hamba lě pěmbě ove ijabu i ka jě?

6. (A vâkind' ekae isulě jaju: 'kabajana mâ mětě A yowakiděte ka Mâ-a ka hayě.)

7. Filip a yavwanaki Mâ, *na*, Kama ja fula ibale ja pěmbě i 'bě twětwe na bâ, moto moto a nângâkâ vipupuhu.

8. Eyokwedi 'aju yâkâ, Andru mwana-nyangwě na Saimân Pitě, a vâki na ju, *na*,

9. Mwana a nd' okava, a di na membunda mea pěmbě ya barli metano na bejaka behâlě bebale: ndi be ka ha lě nde o bato tě baitě ekaba ba jadi?

10. Ka Jisus a vâ, *na*, Diyakidi bato těkaba (Iboko tě i diyaki na mbwisanga iitě mětě.) Ka bamo ba diya o he ka tâjen itano o tango 'abu.

11. Ka Jisus a nângâ membunda; o Mâ-a diyakidi a vě akeva, ka Mâ-a kaba na beyokwedi, na beyokwedi bea vě ba diya-kudwě o he; a haki tepě bejaka nonaně nyang' 'abu e vahakidi.

12. O bâ-ba diyaki ba vula, A vâki na beyokwedi beaju, *na*, Yolakěni nguhu i ma

dikana, ovaně nd' o elombo e ka mēndě e nyange.

13. Ka bâ-ba yolě *jâ* ta, jomu ja belinga na belinga bebale bea londa na nguhu ja membunda mea pēmbě ya harli metano, i dikanakidi tombēngo ba jakidi.

14. Jâ ndi ja bato tē o bâ-ba yēnēkidi elembo ya Jisus e hakidi, ja vâ, *na*, Pâ-kwēpâkwě ekaně e usâki tē u ka viyě o he.

15. ¶ O Jisus a diyakidi A yowě na ba 'mbakind' o pâ ka nângâ Mâ na ngudi, o panga Mâ upolo, A vengēměki pě nala ukodi, mâ mētě dipâ.

16. O kolo e diyaki ya pâ, beyokwedi beaju be hubakindi o manga,

17. Ka bâ-ba vama o elende, ka bâ-ba jabuwa o manga nala o mwidi mua Kapērneum. Idiyakindi ja bē ivititi, ka Jisus Au diyaki hubango o bâ-ba jadi.

18. Kâ manga ma bumba na tina y' upupě uněně u vungakidi.

19. O bâ-ba diyaki ba duka pani ka mabo ma fâlângâ mabale na fâlângâ itano naba mabo malalo, ba yēnēki Jisus a tamwaka o manga, A bengakiyi piělě na elende: ka bâ-ba banga.

20. Nd' A vâki na bâ, *na*, A te 'Mba: o bangakeni.

21. Jâ ndi jabu ja tândâ o nângâ Mâ o 'lende: elëngiaha tepě elende e pâkâ o he 'abu e kěkidi.

22. ¶ Buhwa bo vitakidě, o bato ba tēmēkidi o mwidi upâkwě mua manga bu yěněkě elende epâkwě omě, kabo yâkâ ya beyokwedi e vamakidi, Jisus tepě Au kěkě na beyokwedi beaju o 'lende, ndi beyokwedi beaju be kěkite dipâ;

23. (Ndi belende bepâkwě be vakiyend' oviya Tibiriâs piělě n' iboko viabu vi jaki pěmbě, o Upangiyi a diyaki a vě akeva:)

24. O bato ba yěněkidi na Jisus a 'bě omě tombe na beyokwedi beaju, ka bâ-ba vama tepě o belende, ka bâ-ba pâ o Kapërneum ba vahaka Jisus.

25. O bâ-ba diyaki ba duwa Mâ o pělě 'pâkwě ya manga, ba vâki na ju, *na*, Rabai, o vaki lě okava nja 'gombe-ě?

26. Jisus a yavwanaki bâ ka Mâ-a vâ, *na*, Mbi vâki n' inyěni pâkwěpâkwě mětě, *na*, Oa vahaki 'Mbani 'kabojana o yěněkindini belembo, ndi 'kabojana o jakindi mēmbunda mea pěmbě n' inyěni na vulaka

27. ¶ O hakiyeni beja be nyangakě, ndi

hakiyani beja be diyakě egombe yěhěpi, bea Mwana-moto be ka věyě inyěni : 'kabojana Anyambě ya Hangwě a ndi Mâ lënděngo male.

28. Jâ ndi jabu ja vâ na ju, *na*, Ho hake lě na, ho haye behavu bea Anyambě ?

29. Jisus a yavwanaki bâ ka Mâ-a vâ, *na*, Ehavu 'a Anyambě nd' ekae, *na*, Kamakidi Mâni uaju A di lomango.

30. Ba vâki na ju, *na*, E lě nja ndembo-ě eâvě e levakidě, eahu e jadi e yěněkě, na hwě-hwa kamidě âvě ? O haka lě na ?

31. Bahangwě bahu ba ma jaki pěmbě o utove ; pani ka yâ e di lëndwěngo, *na*, A věki bâ pěmbě e jakě ya viya o Hěvěn.

32. Jâ ndi ja Jisus ja vâ na bâ, *na*, Mbi vâki n' inyěni pâkwěpâkwě mětě, *na*, Mo-sěs au věkě inyěni pěmbě tě e vakiyed' o Hěvěn ; ndi Paia a věkěndi inyěni pěmbě ya pâkwěpâkwě e vakiyě o Hěvěn.

33. Ikabojana pěmbě 'a Anyambě ndi Mâ-a vakiyed' o Hěvěn, A věkě eměná o he.

34. Ba vâki na ju, *na*, Upangiysi věkě hwě pěmbě těně egombe yěhěpi.

35. Jisus a vâki na bâ, *na*, Umba ndi pěmbě ya 'měná : a ka viyě o 'Mba-mbi jadi, a yoke nja ; a kamakidě 'Mba, a yoke evělě.

36. Ndi Mbi vâki n' inyëni, *na*, O ti 'Mbani yënëngo, ndi oa kamakidëni.

37. Bëhëpi ba Hangwë ba di 'Mba vëngo ba ka pândi o 'Mba-mbi jadi; a ka viyë tepë o 'Mba-mbi jadi, Mba pumë mâ.

38. Ikabojana Mbu hubaka oviya Hëvën ka ha upango muamë mëtë, kabo upango mua A lomaki 'Mba.

39. Upango mua Hangwë a lomaki 'Mba nd' ekamu, *na* eaju e di 'Mba vëngo yëhëpi ya nyange, ndi Mbi ka pumbudi pë yâ o buhwa boa madikanido.

40. Upango mua A lomaki 'Mba nd' ekamu, *na* uëhëpi a yënëkë Mwana, *na* mâ-a kamakidë Mâ, a *na* 'mënâ ya egombe yëhëpi: Mbi ka pumbudi mâ o buhwa boa madikanido.

41. Jiu ba hâkâlânâkiyi Mâ 'kabojana A vâki, *na*, Umba ndi pëmbë e vakiyed' oviya Hëvën.

42. Ka bâ-ba vâ, *na*, A 'bë Jisus ekanë mwan' 'a Josëf, ho dimbakiyi Hangwë *na* nyangwë? ndi e lë nde eaju e vâkë, *na*, Mbi hubakindi oviya Hëvën?

43. Jisus a yavwakindi ka Mâ-a vâ *na* bâ, *na*, O hâkâlânâkiyeni inyi mëtë n' inyi mëtë.

44. O 'bě na moto a ka viyě o 'Mba-mbi jadi, kabo Hangwě a lomaki 'Mba a dula mâ: na Mbi ka pumbudi mâ o buhwa boa madikanido.

45. E lëndwěngo o usâki, *na*, Bâ bēhēpi ba ka yokudwi na Anyambě. Tina tēnē ya moto uēhēpi a di yokango na mâ tepě yokuwango o pěl' 'a Hangwě, a vakandi o 'Mba-mbi jadi.

46. Hanga na moto ka moto a yēnēngo Hangwě, kabo Mâ-a di oa Anyambě, Mâ nd' a di yēnēngo Hangwě.

47. Mbi vâki n' inyēni pâkwěpâkwě mētě, *na*, A kamakidě 'Mba, a na 'mēnâ ya egombe yēhēpi.

48. Umba ndi pēmbě tē ya emēnâ.

49. Bahangwě banyu ba ma jaki mana o utove, ndi ba wendi.

50. Ekaně ndi pēmbě e vakiyě o Hēvěn, e jadi oningě moto a jengě yâ, vâkâna a we pē.

51. Umba ndi pēmbě e di mihâ, e vakiyed' o Hēvěn: oningě moto a jengě pēmbě tēkaně, a ka diyandi egombe yēhēpi: pēmbě 'amě e ka vōyě ndi mehoni meamě, imeamě me ka vōyě o emēnâ ya he.

52. Ka Jiu ba sâja bâ mētě na bâ mētě,

na, Momo tĕkanĕ a l' a vĕkĕ hwĕ mehoni *meaju* ija na ?

53. Jisus a vâki na bâ, *na*, Pâkwĕpâkwĕ mĕtĕ Mbi vâki n' inyĕni, *na*, Oa diyeni na emĕnâ oningĕ o jeni mehoni mea Mwana moto, n' inyĕni-oa mâti makiya maju.

54. Uĕhĕpi a jakĕ mehoni meamĕ na mâ-a mâtâkâ makiya mamĕ, a na emĕnâ ya ego-mbe yĕhĕpi : Mbi ka pumbudi mâ o buhwa boa madikanido.

55. Ikabojana mehoni meamĕ ma ndi beja pâkwĕpâkwĕ, makiya mamĕ ma ndi imâtâ pâkwĕpâkwĕ.

56. A jakĕ mehoni meamĕ na mâ-a mâtâ-kâ makiya mamĕ, a diyakandi o 'Mba-mbi jadi, Uмба tepĕ o Mâ-a jadi.

57. Pani ka Hangwĕ e jadi, a lomaki 'Mba, n' Uмба-mbi diyaka na Hangwĕ : nonanĕ tepĕ a jakĕ 'Mba, a ka diyi n' Uмба.

58. Ekanĕ ndi pĕmbĕ tĕ e vakiyed' o Hĕvĕn : hanga pani ka bahangwĕ banyu ba jaki mana, ndi ba wendi : a ka jĕ pĕmbĕ tĕkanĕ a ka diyandi egombe yĕhĕpi.

59. A vâki belombo tĕkabe o sinigâg, o Mâ-a yokwakidĕ o Kapĕrneum.

60. Beyokwedi beaju beitĕ, o bâ-ba yoka-

kidi *ekae*, ba *vâki*, *na*, Ekaně ndi ndaga ekolo ; a lě nja a ka *yâlě* o yoka *yâ* ?

61. O Jisus *mâ* *mětě* A yowudě na beyokwedi beaju be *hâkâlânâkiyi* *yâ*, A *vâki* na *bâ*, *na*, *Ekae* e numbakiděndi inyěni ?

62. *E lě nde* oningě oa yěněni *Mwana-*
moto A *betaka* o *Mâ-a* diyakid' o vyo ?

63. I ndi *Ilina* i umwakidě ; mehoni *meá*
kovaka *elombo* : ndaga *jamě* i *kalakě* n'
inyěni, i ndi *ilina* na *eměná*.

64. Ndi o na *bâkâ* o *inyeni-o* jadi ba ha
kamakidě. *Ikabojana* Jisus a *yowakiděte*
oviya jali ba ha *kamakidě*, na a ka *kândidě*
Mâ.

65. Ka *Mâ-a* *vâ*, *na*, *Ovaně* nd' o 'Mba-
mbi *vâki* n' *inyěni* na o 'bě *nâ* *moto* a ka
yâlě o *viya* o 'Mba-*mbi* jadi, kabo ya *věwě*
mâ *oviya* *Paia* a jadi.

66. ¶ *Oviya* 'gombe *těeně* beyokwedi bea-
ju *beitě* be *timbaki* na *mbuhwa*, bu *tamwa-*
ka *pě* na ju *epâkwě* njo.

67. Já ndi ja Jisus ja *vâ* na *jomu* na be-
bale, *na*, *Inyěni-o* ka 'la *tepěni* ?

68. Ka *Saimân* *Pitě* a *yavwana* *Mâ*, *na*,
Upangiyi ho ka *late* o *nja* jadi ? *âvě* nd' O
di na *ndaga* ja *eměná* *yâ* *egombe* *yěhěpi*.

69. Ho *kamiděngo*, na *hwě* *tepě* *yowěngo*

na Ávě ndi Kraist těně, Mwana-Anyambě ya mihâ.

70. Jisus a yavwanaki bâ, *na*, Mbu pá-nâk' inyěni jomu na babale, nd' umbákâ o inyěni-o jadi a ndi děvil?

71. A kalakindi o pěl' 'a Judas Iskariát *mwana* ua Saimân : ikabojana má ndi mâně a ka kândě Mâ, a diyakite wa jomu na babale.

KAPITA VII.

1. Belombo těkabe tombángo, Jisus a jopakindi o Galili : Au vahaka o jopa o Judia, 'kabojana Jiu ba butakindi o weya Mâ.

2. Isango ja Jiu ja meákâ i diyaki ja bě piělě.

3. Bana ba nyangwě ba váki na ju, *na*, Umwaka oviya okava, na návě-oa 'la o Judia, ovaně nd' o beyokwedi beávě be ka yěně tepě behavu beávě be hakě.

4. Ikabojana o 'bě *na* moto a hakě elombo ikutakuta na má mětě a vahaka o yowaně o bwebwe. Oningě na o hakandi belombo těkabe, levakidě nyolo 'ávě mětě he.

5. (Ikabojana bana ba nyangwě bu kamakidě Mâ.)

6. Já ndi ja Jisus ja vâ na bâ, *na*, Egombe 'amě e ha pâyete: ndi egombe 'anyu e te 'gombe yěhěpi kokango.

7. He ya yâlě o bina inyěni; ndi e binaki 'Mba, 'kabojana Mbi langwakiyandi o pěl' 'a yâ, nana behavu beaju be nd' o beva.

8. Kěkěteni o isango těkadi: Mbi ha vatele o isango těkadi; 'kabojana egombe 'amě e ha timete.

9. O Mâ-a diyakidi a vâ ndaga těkadi o bâba jadi, ka Mâ-a diyate o Galili.

10. ¶ Nd' o bana ba nyangwě ba diyaki ba vala, ka Mâ-a vala tepě o isango, hanga o bwebwe, ndi panika ikutakuta.

11. Ka Jiu ba vaha Mâ o isango, *na*, A l' ove?

12. O diyaki n' ihákâlâniyě iitě o bato ba jadi o pěl' 'aju: 'kabojana bâkâ ba vâki, *na*, A ndi mot' uyamu: bâkâ mâ, *na*, Nyawě; A yabaki bato.

13. Ndi moto au kalaka o bwebwe o pěl' 'aju, na jângâ ja Jiu.

14. ¶ O hanganě e' isango Jisus a kěkěndi o těmpil A ka yokwanakidě.

15. Ka Jiu ba mamana, *na*, Moto těkaně a yowudě lě iyowě *na*, a yokuwe?

16. Jisus a yavwanaki bâ ka Mâ-a vâ, *na*,

Iyokwanidě jamě i 'bě ijamě, i ndi ja A lomaki 'Mba.

17. Oningě moto a bâbingě o ha upango muaju, a ka yowěte o pěl' 'a iyokwanidě ipě i ndi ja Anyambě, ipě Mbi kalakate Umba mětě.

18. A kalakě o pěl' 'aju mětě, a vahaka-ndi ivenda jaju mětě: ndi a vahakě ivenda ja a lomaki mâ, mâ ndi pákwěpákwě, na bobe bo 'bě o ma-a jadi.

19. Mosěs au věkě inyěni belekanako, nd' o 'bě na moto n' umbâkâ a tatakě belekanako? Ndi e lě nde eanyu e vahaka o weyi 'Mbani?

20. Ebimba e yavwanakindi ka yâ ya va, na, O na děvil: nja a vahaka o weya 'vě?

21. Jisus a yavwanakindi ka Mâ-a vâ na bâ, na, Mbi hango ehavu yâkâ eanyu ya běhěpi e mamanakě.

22. Ndi Mosěs a věkindi inyěni ihěbwě, (hanga o nyanga ya na i ndi ja Mosěs, ndi i ndi ja bahangwě;) n' inyěni o hěběkě-ndini moto o buhwa bo' Iyâjâ.

23. Oningě moto a pahiya hěbwě o buhwa bo' Iyâjâ, nana elekanako ya Mosěs e weya-kwě; o lingwakandini n' Umba, 'kabojana

Mbi ma yongi moto yongěngo o buhwa bo' Iyâjá?

24. O yěkėkiděni o bwebwe, ndi yěkėkidi yěkė ya hohonganěngo.

25. Já ndi ja ba Jěruselěm báká ja vá, na, A 'bě má ekaně uabu a vahakě o weya?

26. Ndi, umbwakiyate, A kalakate, A bange, na bá-bá váká na ju elombo. Bapangiyi ba te yowěngo pákwěpákwě na Kraist mětě nd' ekaně?

27. Ndi ho yowěngo pělě ea ekaně e viyedi: nd' o Kraist a ka páyě, o 'bě na moto a ka yowě pěl' 'aju e viyedi.

28. Ka Jisus a yama o Má-a diyakidi a yokwanakidě o těmpil, na, O yowuděti 'Mbani, o yowuděteni tepě pěl' 'amě e viyedi: Mbu pumanakiya Umba mětě, ndi A lomaki 'Mba, A ndi pákwěpákwě, uanyu a ha 'wě.

29. Ndi Mbi yowuděte Má; 'kabajana Mbi viyango oviya Má-a jadi, na Má tepě a i 'Mba lomango.

30. Já ndi jabu ja vaha o nángá Má: ndi o 'bě na moto a kahakidě Má bená, 'kabajana iwěla jaju i diyakite i t' o pá.

31. Baitě ba ebimba ba kamakidi Má, ka bá-ba vá, na, O Kraist a ka páyě, a ka

handi belembo wa na ekabe bea *momo* těkaně be hakě?

32. ¶ Farisi ba yokakindi na ebimba e kalakandi belombo těkabe o pěl' 'aju: ka Farisi na prist ja meolo ba loma bavengi ka bweya Mâ.

33. Ka Jisus a vâ na bâ, *na*, Mbi te n' inyěni okava egombe ehâlě, vâkâna Mbi valindi o A lomaki 'Mba a jâdi.

34. O ka vahandi 'Mbani, ndi oa duwi 'Mba-ni: oa yâlěni o pâ o Umba-mbi jadi.

35. Jiu ba vâki bâ mětě na bâ mětě, *na*, A ka 'la l' ove, o hwě-ho ka mëndě ho duwe Mâ? a ka 'landi o ba di vanjanganango o Betomba bepâkwě be jadi, ka yokudě Betomba bepâkwě?

36. I lě nj' ivâdi ijaju i vâkě ekadi, *na*, O ka vahandi 'Mbani, ndi oa duwi 'Mbani: oa yâlěni o pâ o Umba-mbi jadi?

37. O buhwa tě boněně boně bo' isango boa madikanido, Jisus a těměkindi ka Mâ-a yama, *na*, Oningě moto a di na evělě; a vake o Umba-mbi jadi ka mâtâ.

38. A kamakidě 'Mba, pani ka ilěndwě i vâkě, *na*, ihuhu jaju i ka vovolandi liho la miba ma eměňâ.

39. (A kalakind' ekae o pěl' ea Ilina ja ba

ka kamidě MĀ i ka pahiyě; 'kabošana Ilina Iyam' i diyakite i t' o věwě, 'kabošana Jisus a diyakite A t' o hekudwě.)

40. ¶ Baitě ba ebimba o bâ-ba yokakidi ekae, ba vâki, *na*, Pâkwěpâkwě ekaně a ndi Usâki tě.

41. Bâkâ mâ, *na*, Ekaně a ndi Kraist mětě. Bapâkwě mâ, *na*, Kraist a ka viya-ndi oviya Galili?

42. Ilěndwě ja vâkâ na Kraist a ka viya-ndi o ibângâ ja Devid, o ibâkâ ja Bětlihěm o Devid a diyakidi?

43. Ipěhě i diyaki o ebimba e jadi o pěl'aju.

44. Bâkâ o njamb' 'abu ba vahakind' o bweya Mâ, ndi moto au kahakidě Mâ benâ.

45. ¶ Ka bavengi ba viya o prist ja meolo na Farisi ba jadi; ka bâ-ba uwa bâ, *na*, E lě nd' eanyu e ha vani MĀ?

46. Ka bavengi ba yavwuwa, *na*, O 'bě na moto a kalakě n' ivâkwě pani ka momo těkaně.

47. Ka Farisi ba yavwana bâ, *na*, Inyě-ni-o yabudwě tepěni?

48. Bapangiyyi n' umbâkâ tombe na ba Farisi, ba te MĀ kamiděngo?

49. Ndi ebimba tě e ha 'wě belekanako ekae, e ndi hâkwěngo.

50. Nikodimâs a vâki na bâ, (a vakidi o Jisus a jadi na bulu, a diyakindi umbâkâ uabu,) *na*,

51. Elekanako 'ahu e yěkěkiděte moto, e t' o yoka mâ-a kalaka, na o yowě eaju e hakě?

52. Ba yavwakindi ka bâ-ba vâ na ju, *na*, O tepě oa Galili? Butaka na nâvě-oa 'mbuwa; 'kabojana usaki a pumiye o Galili.

53. Moto uěhěpi a kěkindi o ndabo 'aju mětě.

KAPITA VIII.

1. Jisus a kěkindi o ukodi mua Âlivi :

2. A pâki pě o těmpil bopundaka n' ubwa, o Mâ-a diyakidi diyango, bato běhěpi ba vakindi o Mâ-a jadi, ka Mâ-a yokudě bâ.

3. Balěndi na Farisi ba vani Mâ mwajo a bweyakudwě n' ihonde: o bâ-ba těkidě mâ o hanganě,

4. Ba vâki na ju, *na*, Paia, mwajo tekaně a bweyudwěndi n' ihonde, n' ihadi mětě.

5. Ndi Mosěs a sombiyakidi hwě o bele.

kanako na manga ka ekama ba ka yangwa-kwě malale : nd' Ávě-o vâkâ lě na ?

6. Ba kalakind' ekae iyějijyě jaju, ovaně nd' o bâ-ba ka duwě eabu e ka tubě Mâ. Ndi Jisus a balamakindi ka Mâ-a lëndě o he n' upenjo *muaju*, *ona Au yokaka bâ*.

7. O bâ-ba diyakite ba batakě Mâ ka Mâ-a tepuwa ka Mâ-a vâ na bâ, *na*, A ha 'bě na bobe o inyěni-o jadi, a take na yanguwa mâ ilale.

8. Ka Mâ-a balama pě, ka Mâ-a lëndě o he.

9. Melema mea ba yokaki *yâ mětě* me sulakidi bâ, ka bâ-ba puma umbâkâ n' umbâkâ, yalěngo n' utodu kwanga nala ua madikanido : ka Jisus a dikana dipâ na mwajo o hanganě de.

10. O Jisus a běkidi tepuwango, Au yě-někě moto kabo mwajo, A vâki na ju, *na*, Mwajo batubi bâvě ekaba ba l' ove ? o 'bě na moto a ma kwehě ávě ?

11. A vâki, *na*, Moto a 'be, Upangiyi. Jisus a vâki na ju, *na*, Mba kwehě tepě ávě ; kekě, ndi o hake pě bobe njo epâ-kwě.

12. ¶ Já ndi ja Jisus ja kala pě na bâ, *na*, Uмба ndi bwe ya he : a vitakě 'Mba a

tamuwe n' ivititi, nd' a ka diyi na bwe ya eměná.

13. Ovaně nd' o Farisi bu vâki na ju, *na*, Ávě mětě t' o pakwakě upako muávě; upako muávě u ibě pákwěpákwě.

14. Jisus a yavwanakindi ka Mâ-a vâ na bâ, *na*, Tombekete Mbi pakwaka upako muamě Umba mětě, upako muamě u te pákwěpákwě: 'kabajana Mbi yowěngo pěl' 'amě e vakiyedi, na pěl' 'amě ea 'la: ndi inyěni-oa 'wěni pěl' 'amě e pákidi, na pěl' 'amě ya 'la.

15. O yěkěkiděndini na mehoni, ndi Mba yěkěkidě moto.

16. Ndi oningě Mbi yěkěkidě, yěkě 'amě e ndi pákwěpákwě: 'kabajana Mbi 'bě dipá, kabo Umba na Hangwě e lomaki 'Mba.

17. E tepě lěndwěngo o elekanako 'anyu, na upako mua bato babale u ndi pákwěpákwě.

18. Umba ndi umbáká a pakwakě o pěl' 'amě mětě; na Hangwě e lomaki 'Mba, a pakwaka tepě o pěl' 'amě.

19. Ba vâki na ju, *na*, Hângwě a l' ove? Jisus a yavwanaki, *na*, Inyěni-oa 'wi 'Mbani tombe na Paia tepě: o jaka o yowaki 'Mbani, t' o yowudě tepěni Paia.

• 20. Jisus a kalaki ndaga tĕkadi o kundu, o MĀ-a diyaki a yokwanakidĕ o tĕmpil : mo-to .au bweyaka MĀ 'kabajana iwĕla jaju i diyakite i t' o pĀ.

21. JĀ ndi ja Jisus ja vĀ pĕ na bĀ, *na*, Mb' 'alandi o njea 'mĕ, o ka vahandi 'Mbani ; o ka wandini na mabe manyu : iboko vĭamĕ vi ka 'lĕ oa yĀlĕni o pĀ.

22. Ka Jiu ba vĀ, *na*, A ka weyi nyolo 'aju ? 'kabajana a vwi, *na*, Oa yĀlĕni o pĀ pĕl' 'amĕ e kĕkĕ.

23. A vĀki na bĀ, *na*, O ndini ba he ; Mbi ndi ua oba : inyĕni-o ndini ba he tĕkanĕ ; Mbi 'bĕ ua he tĕkanĕ.

24. Ovanĕ nd' Umba-mbi vĀkĕ n' inyĕni na o ka wandini na mabe manyu : 'kabajana oningĕ ó kamidĕni na Umb' i *mĀ*, o ka wandini na mabe manyu.

25. Ka bĀ-ba vĀ na ju, *na*, Āvĕ lĕ nja ? Ka Jisus a vĀ na bĀ, *na*, Mbi nd' uamĕ a vĀki n' inyĕni oviya jali.

26. Mbi na belombo beitĕ be kalakĕ na be yĕkĕkidĕ inyĕni : ndi A lomaki 'Mba, A ndi pĀkwĕpĀkwĕ ; Mbi kalaki na he belombo beamĕ be di yokango na ju.

27. Ndi bu bweyakidĕ na A kalaki na bĀ o pĕl' 'a Hangwĕ.

28. Jisus a vâki na bâ, *na*, O inyëni-o ka betëni Mwana-moto oba, nandi bêngë o yowakëni na Umb' i *mâ*, na Mba haka elombo Umba mëtë; ndi Mbi kalaki belombo tēka-be panika Paia a yokwakidë 'Mba.

29 A lomaki 'Mba a n' Umba: Hangwë a 'bë 'Mba dikango dipâ; 'kabajana Mbi hakandi egombe yëhëpi belombo be tândâ-kidë Mâ.

30. Baitë ba kamakidi Mâ, o Mâ-a diyaki a kalaka ndaga tēkadi.

31. Jâ ndi ja Jisus ja vâ na Jiu tē ba kamakidë Mâ, *na*, Oningë o lilimidëngëni o ndaga 'amë, *vâkâna* o ndini beyokwedi be-amë mbambaë;

32. Vâkâna nandi o ka yowëndini pâkwë-pâkwë, na pâkwëpâkwë tē e ka pangandi inyëni humu.

33. ¶ Ba yavwanaki Mâ, *na*, Ho ndi ibângâ ja Ebrahim, moto ka moto a 'bë hwë nivango: ndi e lë ndi eävë e vâkë, *na*, O ka pangwëndi humu?

34. Jisus a yavwanaki bâ, *na*, Pâkwëpâkwë mëtë, Mbi vâki n' inyëni, *na*, A hakë bobë uëhëpi, a ndi univwi mua bobë.

35. Uhayi a diyaka o ndabo egombe yëhëpi, *ndi* Mwana nd' a diyakë egombe yëhëpi.

36. Nd' oningě Mwana a pangingě inyě-
ni humu, vâkâna o diyendini humu mba-
mbaě.

37. Mbi yowěngo na o ndini ibângâ ja
Ebrahim; ndi o vahakand' o weyi 'Mbani,
'kabojana ndaga 'amě e 'bě n' iboko o inyěni
o jadi.

38. Mbi kalakandi ibeamě be di yěněngo
na Paia: inyěni o hakandini tepě ibeanyu
be yěněkidi na hângw' 'anyu.

39. Ba yawwakindi ka bâ-ba vâ na ju, na,
Hangw' 'ahu ndi Ebrahim. Jisus a vâki
na bâ, na, O jakani bana ba Ebrahim, t' o
hakateni behavu bea Ebrahim.

40. Ndi kya tēkaně, o vahakand' o weyi
'Mbani moto a langwakiyě inyěni pâkwě-
pâkwě, eamě e di yokango na Anyambě:
Ebrahim au haka ekae.

41. O hakandini behadi bea hângw' 'anyu.
Jâ ndi jabu ja vâ na ju, na, Hu jakwě behi-
la; ho te Hangwě pâkâ, kažo Anyambě.

42. Jisus a vâki na bâ, na, Anyambě a
jaka Hângw' 'anyu, t' o tândâkâti 'Mbani:
'kabojana Mbi pumakiyendi k' Umba-mba
viya o Anyambě a jadi; Mbu vaka Umba
mětě, Mâ nd' a lomaki 'Mba.

43. E lě ndi eanyu e ha bweyakidě ikali-

di viamě? 'kabojana oa yâlěni o yoka ndaga 'amě.

44. O ndini ba hângw' 'anyu, děvil, idokuwa ja hângw' 'anyu t' ijanyu i ka bâbě o ha: a diyakite uweyani oviya jali. Au diyaka o pâkwěpâkwě; 'kabojana pâkwěpâkwě eu diyaka o mâ-a jadi. Oningě a kala bojowa, a kalakate ibeaju mětě: 'kabojana a ndi unoki, na mâ-a tēpě hangwě ya bojowa.

45. Oa kamakidi 'Mbani, 'kabojana Mbi langwakiyandi *inyěni* pâkwěpâkwě.

46. A lě nja o inyěni-o jadi a sulakě 'Mba na bobě? Nd' oningě Mbi kalaka pâkwěpâkwě, e lě ndi eanyu e ha kamakidě 'Mba?

47. A di ua Anyambě, a yokaki ndaga ja Anyambě; inyěni-oa yokaki jâni, 'kabojana o 'běni ba Anyambě.

48. Jâ ndi ja Jiu ja yavwa ka bâ-ba vâ na ju, na, Hoa vâkâ bwamu, na O ndi ua Sameria, na nâvě-o na děvil?

49. Jisus a yavwanakindi, na, Mbi 'bě na děvil: ndi Mbi hekakidi Paia, inyěni-oa hekakidi 'Mbani. .

50. Mba vahaka tēpě ivenda jamě mětě: o n' umbâkâ a vahakě, na Mâ-a yěkěkidě.

51. Pákwěpákwě měte Mbi váki n' inyěni, *na*, Oningě moto a tataka ndaga jamě, a yěne iwedo nala egombe yěhěpi.

52. Já ndi ja Jiu ja vá na ju, *na*, Nandi ho yowudi na O na děvil. Ebrahim a wendi na basáki; na návě má, *na*, Oningě moto a tataka ndaga jamě, a veke iwedo nala 'gombe yěhěpi.

53. Ávě nd' o di wa na hangw' 'ahu Ebrahim, a wedi? na basáki ba wedi: o pangaka lě Ávě mětě nja?

54. Jisus a yavwanakindi, *na*, Oningě Mbi hekakidě nyolo 'amě mětě, vákána ihekidě jamě i 'bě elombo: Paia nd' a hekakidě 'Mba, uanyu a vákě na A ndi Anyambě 'anyu.

55. Ndi oa 'wi Máni; ndi Mbi yowěngo MĀ: oningě Mba vá, *na*, Mba 'wě MĀ, Mbi tepě ujojowi pani k' inyěni: ndi Mbi yowěngo MĀ, n' Umba-mbi tataki ndaga jaju.

56. Hángw' 'anyu Ebrahim a peyakindi iyěně ja buhwa boamě: a yěněki *boá*, ka má-a yěně mbya.

57. Já ndi ja Jiu ja vá na ju, *na*, O ha pādětě mabo ma mepuma matano utodu, na návě *má na* o yěněkindi Ebrahim?

58. Jisus a váki na bá, *na*, Pákwěpákwě

mětě Mbi vâki n' inyëni, *na*, Oviya Ebraham a t' o diya, Mbi diyakite.

59. Já ndi jabu ja tâlidě malale ma yangwakiyě Mâ: ndi Jisus a kutaki nyolo 'aju, ka Mâ-a puma o těmpil, a pudungana ki hangan' 'abu, kâ Mâ-a tomba kakana.

KAPITA IX.

1. O *Jisus* a tombakidi, A yěněki momo a diyaki pâgu oviya ijadi jaju.

2. Beyokwedi beaju be uwaki Mâ, *na*, Uyokwidi nja haki bobě, momo těkaně, ipě hangwě na nyangwě, eaju e jakudwě pâgu?

3. Jisus a yavwanakindi, *na*, Momo těkaně a 'bě hango bobě, tombe na nyangwě na hangwě: ndi e ndi na behavu bea Anyambě be ka yowaněndi o mâ-a jadi.

4. Mbi hake behavu bea A lomaki 'Mba o mu ngite mwehe: bulu bo vakandi, o moto a yâlě pě o ha ehavu.

5. Mbi ndi bwe ya he, ulingo muamě u didi o he těkaně.

6. O Mâ-a diyakidi a kala ekae, a tuwaki malě o he, ka Mâ-a bunda mahě na malě tě, ka Mâ-a hingila mahě tě o mihâ ma pâgu.

7. A vâki na ju, *na*, Kěkě, ka tukake o 'tima ya Siloam, (e jadi *na*, Lomwěngo, oningě ja 'ludwě.) A kěkindi nandi ka tuka, a timbakindi, a ka yěněkě.

8. ¶ Bato ba longaki na ju baka na ba yěněki mâ ovyo a jakudwě pâgu, ba vâki, *na*, A 'bě mâ ekaně a diyaki diya a jombanaka?

9. Bâkâ mâ, *na*, Mâ nd' ekaně: bapâkwě mâ, *na*, A kwanaki mâ: *ndi* a vâki, *na*, Umpi mâ.

10. Ovaně nd' o bâ-ba vâki na ju, *na*, Mihâ mâvě ma bumwaniyě lě na?

11. A yavwanaki na, Momo, a tubakwě, *na*, Jisus, a bâhâkidi mahě ka Mâ-a hingila mâ o mihâ mamě, ka Mâ-a vâ n' umba, *na*, Kěkě, ka tukake o 'tima ya Siloam: k' umbamba vala na tukaka, k' umbamba yěně.

12. Jâ ndi jabu ja vâ na ju, *na*, A l' ove? A vâki, *na*, Mba 'wě.

13. ¶ Ba vanaki mâ a diyaki pâgu o vyo o Farisi ba jadi.

14. Bo diyaki buhwa bo' Iyâjâ o Jisus a bâhâkidě mahě na Mâ-a bumwakidě mihâ maju.

15. Jâ ndi ja Farisi ja uwa pě mâ na a pahakiye lě iyěně jaju na. A vâki na bâ,

na, A vamakiděndi mahě o mihá mamě, k' umba-mba tuka, k' umba-mba yěně.

16. Ovaně nd' o Farisi jáká i vâki, *na*, Momo těkaně a 'bě ua Anyambě, 'kabojana a tataka buhwa bo' Iyâjâ. Bapâkwě ba vâ, *na*, Moto a jadi ube a l' a haka elembo ya jángâ těkadi na-e? Ipěhě i diyaki o bâ mětě ba jadi.

17. Ba vâki pě na mwa tě ua pâgu, *na*, O vâká lě o pěl' 'aju, nana o Mâ-a bumudě mihâ mâvě na-e? A vâki, *na*, A ndi usâki.

18. Ndi Jiu bu kamakidě o pěl' 'aju, na a diyaki pâgu nana a pahiyendi iyěně jaju, kabo o bâ-bâ ndakiyedi hangwě na nyangwě ya a pahakiyedi iyěně.

19. Ka bâ-ba uwa bâ, na, Mwan' 'anyu nd' ekaně, uanyu a vâké na a jakudwi pagu? Ndi a yěněké lě pě nand' e?

20. Hangwě na nyangwě ba yavwanaki bâ, na, Ho yowěngo na mwana 'hu nd' mwan' 'ahu ekaně, tepě na a jakudwi pâgu.

21. Ndi elombo e pangi mâ-a yěněké, hoa 'wě yâ; na A bumudě mihá maju hoa 'wě: a běndi ijaju igona; uwaki mâni: mâ mětě a ka kalate.

22. Hangwě na nyangwě ba kalaki *ndaga* těkadi, 'kabojana ba bangaki Jiu:

'kabajana Jiu ba diyaki ba lata pâni ta, na moto a ka mēmě Mâ na a diyaki Kraist, a ka pumwënd' o sinigâg.

23. Ovaně nd' o hangwě na nyangwě ba vâki, *na*, A bëndi ijaju igona; uwaki mâni.

24. Já ndi jabu ja ndiya pě momo tě a diyaki pâgu, ka bâ-ba vâ na ju, *na*, Bendakě Anyambě: ho yowěngo na momo těkaně A moto ube.

25. A yavwanaki ka mâ-a vâ na, Ipě A ndi mot' ube, *ipě a ibě* mba 'wě: mbi yowěngo elombo yâkâ, mbi diyaki pâgu, ndi mbi ka yěnekěndi.

26. Já ndi jabu ja vâ pě na ju, *na*, A haki l' âvě na-e? A bumwaki lě mihâ mâvě na-e?

27. A yavwanaki bâ, *na*, Mbi ma languwat' inyěni, ndi ou yokani: o vahaka li o yoki njo epâkwě na-e? inyěni o ka bâbâtě o diya tepě beyokwedi beaju?

28. Já ndi jabu ja kila mâ ka bâ ba vâ, *na*, O ndi eřokwěd' 'aju; ndi ho ndi beyokwedi bea Mosěs.

29. Ho yowěngo na Anyambě a kalaki na Mosěs; *ndi* ekaně, hoa 'wě o pěl' 'aju e viyedi.

30. Momo tě a yavwanaki bâ, *na*, Okava nd' elombo e mamanakwě, eanyu e ha 'wě

o pěl' 'aju e viyedi, ndi A bumudi 'mba mihâ mamě.

31. Ho yowěngo na Anyambě a yokakiya bato babe: ndí oningě moto a diyengě ukaliyi mua Anyambě, na mâ-a haka upango muaju, mâ ndi uaju a yokakiyě.

32. Ekae e ha yokane oviya jali ja he, na moto ka moto a bumuděngo mihâ ma a di jawěngo pâgu.

33. Momo těkaně a jaka a diye ua Anyambě, t' A yâlě o ha elombo ka 'lombo.

34. Ba yavwanakindi ka bâ ba vâ na ju, na, Ávě-o jakudwě kabo na bobě, na nâvě-o ka yokwakidě hwě? Ka bà-ba pumě mâ o uhěngě.

35. Jisus a yokakindi na ba pumi mâ o uhěngě: o Mâ-a diyakidi A duwa mâ, A vâki na ju, na, O kamakiděte Mwana ua Anyambě?

36. A yavwanakindi, na, Mâ-a lě nja, Upangiyi, nana mbi kamidě Mâ?

37. Jisus a vâki na ju, na, O te Mâ yěněngo, Mâ tepě A kalakě na nâvě ekaně.

38. Ka mâ-a vâ, na, Upangiyi mbi kamiděndi. Ka mâ-a kaliya Mâ.

39. ¶ Ka Jisus a vâ, na, Mbi pândi o he

těkaně o yěké; na na ba ha yěněké ba yěněke, na ba yěněké ba diyake pāgu.

40. Farisi *jáká* i diyaki na ju, i yokakidi ndaga tēkadi, i vāki na ju, *na*, Ho tepě pāgu.

41. Jisus a vāki na bā, *na*, O jakani pāgu, t' o 'běni na bobē: nd' o vākāndini, *na*, Ho yěněkēte; ovaně nd' o bobē boanyu bo ngitewě.

KAPITA X.

1. Mbi vāki n' inyēni pākwēpākwě mētě, *na*, A ha ngakiya o jāmbě na 'la o ibemba ja medāmbě, kabo bobetaka o pělě 'pākwě, a ndi mwibi n' upatuwi.

2. Ndi a ngakiyě o jāmbě, mā ndi utati mua medāmbě.

3. Mā ndi ua a tatakě jāmbě a dubwakiyě; medāmbě me yokakě joyi jaju: mā nd' a ndakiyě medāmbě meaju na mina, na mā-a dulakě meā o bwebwe.

4. O mā-a pumakě medāmbě meaju mētě, a kēkēndi o boho boabu, vākāna medāmbě me vitaki mā: 'kabojana me yowudēndi jowi jaju.

5. Mea vite mwēngi, ndi me ka kweyi mā: 'kabojana mea 'wě mowi ma bangi.

6. Jisus a kanakiyi bâ ukanakâdi tēmuně: ndi bu bweyakide belombo beaju be kalaki na bâ.

7. Jisus a vâki na bâ epâkwě njo, *na*, Pâkwěpâkwě mětě Mbi vâki n' inyěni, *na*, Umba ndi jámbě ja medâmbě.

8. Běhěpi ba di viyango o boho n' Umba, ba ndi miyibi na bapatuwi: ndi medâmbě meu yokakiya bâ.

9. Umba ndi jámbě: mota ka moto a ka ngiyě n' Umba, a ka yongandi, vâkâna a ka ngiyandi o utema na mâ-a pumaka o bwebwe, na mâ-a ka pahiyandi iboko vi jakě.

10. Mwibi u vakate, kabo ka iba, na ka weya, na ka jilidě: Mbi pândi na ovaně nd' o bâ-ba ka pahiyě eměná, na ovaně nd' o bâ-ba ka pahiyě *yâ* eitě wa.

11. Umba ndi utati mua medâmbě uyam': utati uyam' u nangakiděndi eměná 'aju o pělě ea medâmbě.

12. Ndi ukâlwi u ha 'bě utati mua medâmbě, a ha 'bě a duwě meâ, a yěningě njâ e vaka vâkâna a diki medâmbě, na mâ-a kweya; na njâ ea bweya meâ, na eâ e ka vanjanganakě meâ.

13. Ukâlwi u kweyakandi, 'kabajana a te bokâlâkwě, a 'bě n' isâlâ o pěl' 'a medâmbě.

14. Umba ndi utati uyamu, Mbi yowěngo *medâmbě* meamě, n' imeamě me yowěngo 'Mba.

15. Panika Hangwě^a a yowudě 'Mba, nonaně tepě Umba-mbi di Hangwě yowěngo: Mbi nangiděngo eměná 'amě o pěl' ea medâmbě.

16. Mbi na medâmbě mepâkwě me ha 'bě mea ibemba těkadi: meâ ndi imeamě me ka vaně, meâ tepě me ka yoki joyi jamě; vâkâna me diyendi mwanga umbâkâ, utati tep' umbâkâ.

17. Ovaně nd' o Paia a tândâki 'Mba, 'kabojana Mbi nangiděngo eměná 'amě, nana Mbi ka nângě pě yâ.

18. O 'bě na moto a nângâkě 'Mba yâ, Mbi yâ nangiděngo Umba mětě. Mbi na ngudi e nangakidě yâ, n' Umba-mbi na ngudi e nângâkě pě yâ. Elekanako tĕkae nd' eamě e pahiyedi o Paia a jadi.

19. ¶ Ipěhě i diyaki pě o Jiu ba jadi o pěl' ea ndaga tĕkadi.

20. Bato baitě ba vâki; *na*, A na děvil, A ndi eboki; e lě ndi eanyu e yokakiyi Mâni?

21. Bapâkwě mâ, *na*, Ekadi i 'bě ndaga ja moto a di na děvil. Děvil a ka yâlěte o bumudě mihâ ma pâgu?

22. ¶ E diyakindi o Jěruselěm isango ja iyě ja těmpil, e diyaki tepě epedi y' ivěvu.

23. Jisus a tamwakindi o těmpil o 'lěmbě ea Sálomân.

24. Jiu ba vakindi ulwaniděngo Mâ, ka bába vâ na ju, *ua*, U lě nj' ulingo-ě umuâvě u pangakě hwě-ho bomaka penda? Langwakiya hwě pubwe ipě O ndi Kraist.

25. Jisus a yavwanaki bâ, *na*, Mbi pakuwendi inyěni, ndi ou kamiděni: behavu beamě be hakě na dina ja Paia, be pakwakandi o pěl' 'amě.

26. Ndi inyěni oa kamakiděni, 'kabojana o 'běni medâmbě meamě, panik' Umba-mbi ma vâ n' inyěni.

27. Medâmbě meamě me yokaki joyi jamě, n' Umba-mbi yowuděte meâ, na meâ me vitanaki 'Mba:

28. Mbi věngo mea eměná ea egombe yě-hěpi; me ka měndě me nyange, o 'bě tepě na moto a ka patuwě meâ o benâ beamě.

29. Paia a vėkidi 'Mba *meâ*, A ndi boněně wa na běhěpi; o 'bě na moto a ka yâlě o patuwa *meâ* o benâ bea Paia.

30. Hwě na Hangwě, ho te mot' umbáká.

31. Já ndi ja Jiu ja tâlidě pě malale ma yangwakiyě Mâ.

32. Jisus a yavwanaki bâ, *na*, Mbi leviděngo inyěni behavu beyamu beité oviya Paia a jadi; ndi, e lě nja 'havu-ě eanyu e yangwanakiyě 'Mba malale o behavu těbeně?

33. Jiu na yavwanaki Mâ, *na*, Hoa yangwaka 'vě malale o ehavu eyamu; ndi na tina ea ikila ja Anyambě, na tepě 'kabajana Ávě-o jadi moto, O pangaka nyolo 'ávě Anyambě.

34. Jisus a yavwanaki bâ, *na*, E 'bě lěndwěngo o 'lekanako 'anyu, *na*, Mbi vâki, *na*, O ndini beanyambě?

35. Oningě na a tubaki bâ, *na*, beanyambě, ba ndaga ja Anyambě i lumbakiyedi; ilěndwě ja yâlě o weywě;

36. O vâkândini na ua Hangwě a di nyěviděngo na a lomakidi o he, *na*, O kilakandi Anyambě; 'kabajana Mbi vâki, *na*, Umba ndi Mwana ua Anyambě?

37. O kamakidi 'Mbani, oningě na Mba haka behavu bea Paia.

38. Nd' oningě Mbi haka, tombekete o kamidi 'Mbani, kamakiděni behavu: ovaně nd' inyěni-o ka yowěni n' inyěni-oa kamiděni na Hangwě nd' o 'Mba-mbi jadi, n' Umba-mbi tepě o Mâ-a jadi.

39. Ovaně nd' o bâ-ba vahaki pě o bweya Mâ; ka Mâ-a kweya oviya benâ beabu,

40. A këki pě o mwidi 'pâkwě ea Jâdan, iboko via Jân vi baptaisanakidi o bohoboho; Ka Mâ-a diyate omě.

41. Ka baitě ba vala o Mâ-a jadi, ka bâ-ba vâ, na, Jân au haka elembo; ndi belombo bea Jân be kalakidi o pěl' 'a momo tēkaně beěhěpi, be diyaki pâkwěpâkwě.

42. Baite ba kamakidi Mâ omě.

KAPITA XI.

1. *Momo* n' uhuhu a diyakindi a běkě, *dina, na, Laserâs*, ua Bětane mboka ya Meri na iluku jaju Martha.

2. (Me diyaki Meri *tš* me hakiyedi Upangiyi mavulě ma kango, ka mâ-a tituwa matambi maju na howe jaju, ndomi 'aju Laserâs nd' a diyakidi a běkě.)

3. Maluku maju ma lomaki ndaga o Mâ-a jadi, na, Upangiyi, umbwakiyate uâvě a tândâkě a běkěndi.

4. O Jisus a yokakidi *eně*, a vâki, na, Ebědi tēkae e 'bě y' iwedo, ndi y' ivenda ja

Anyambě, nana Mwana-Anyambě a ka he-
kudwě na eá.

5. Jisus a ma tándâki Martha na iluku
jaju na Laserás.

6. O Mâ-a yokaki na a běkěndi, a nanga-
kiyi pě hwi ibale o iboko t' iviaju vi diya-
kidi.

7. Beně kělěbě, ka Mâ-a vâ na beyokwe-
di *beaju, na*, Ho kěke pěni o Judia.

8. Beyokwedi *beaju* be vâki na ju, *na*,
Paia, Jiu ba vahite o yanguwa 'vě malale
kya, na návě o kěkě pě ovoně ?

9. Jisus a yavwanakindi, *na*, Buhwa báká
a 'bě jomu ja mawěla na mawěla mabale ?
Oningě moto a tamwaka na mwehe, a vu-
ngule, jambojana a yěněkěndi bwe ya he
těkaně.

10. Nd' oningě moto a tamwaka na bulu,
a ka vungulandi, 'kabojana a 'bě na bwe.

11. O Mâ-a běki belombo těkabe kalango,
ka Mâ-a vâ na beyokwedi *beaju, na*, Mbwe-
yi 'ahu Laserás a yakandi; ndi Mb' 'alandi
nana Mbi umwakidě má o viyá.

12. Já ndi ja beyokwedi *beaju* ja vâ, *na*,
Upangiyi, oningě na a yakandi vákâna a ka
yongandi.

13. Ndi Jisus a kalakindi o pěl' 'a iwedo

jaju : ndi bâ-ba pikilakiyi na ipě a kalaki-
ndi o pěl' 'a iyâjâ o viyâ.

14. Ka Jisus a languwa bâ pubwe, *na*,
Laserâs a wendi.

15. Mbi yěněkě mbya o pěl' 'anyu, 'ka-
bojana Mbu diyaka omě, nana inyěni-o ka
kamiděni ; ndi ho kěkeni o mâ-a jadi.

16. Jâ ndi ja Tâmas e tubakwě na Didi-
mâs, ja vâ na beyokwedi na ju, *na*, O 'kani
tepě, ho vali nana ho we na ju.

17. O Mâ-a pâkidi Jisus a kâbâkidi mâ
a diyaki a *nangakiya* o malonga hwi inai.

18. (Bětane a diyaki piělě na Jěruse-
lěm, panika masěi ma jomu na fâlângâ
itano :)

19. Baitě ba Jiu ba vakindi o Martha na
Meri ba jadi ka nyěvidě bâ o pěl' 'a ndomi
'abu.

20. O Martha a yokakidi na Jisus a va-
kandi, ka mâ-a vala ka lata na ju : ndi Meri
a diyakite diyango o ndabo.

21. Jâ ndi ja Martha ja vâ na Jisus, *na*,
Upangiyi, o jaka okava, te mwan' ina au
wa.

22. Ndi mbi yowěngo na tombekete kya
těkaně, elombo 'âvě e ka uwě Anyambě,
Anyambě a ka vënd' Âvě *yâ*.

23. Jisus a vâki na ju, *na*, Ndomi 'âvĕ a ka pumbuwate.

24. Martha a vâki na ju, *na*, Mbi yowu-dĕte na a ka pumbuwandi o ipumbuwa o buhwa boa madikanido.

25. Jisus a vâki na ju, *na*, Umba ndi ipumbuwa na emĕnâ: a kamakidĕ 'Mba, tombekete a wa, a ka diyate:

26. Uĕhĕpi a ka kamidĕ 'Mba, mâ te mihâ, a ka mĕndĕ a we pĕ. O kamakidĕt' ekæ?

27. A vâki na ju, *na*, E, Upangiyi: mbi kamakidĕndi na Âvĕ ndi Kraist mĕtĕ, Mwa-na ua Anyambĕ a lenakudwĕ na A ka viyĕ o he.

28. O mâ-a bĕke ekabe kalango ka mâ-a 'la ka ndiya iluku jaju Meri ikutakuta, na, Uyokwedi a pândi, A ndakiyand' âvĕ.

29. O mâ-a yokakidi *enĕ*, ka mâ-a 'muwa wâwâ, na vala o Mâ-a jadi.

30. Jisus a diyakite a t' o pâ o mboka, a diyakite iboko tĕ via Martha vi lataki na ju.

31. Jiu tĕ ba diyakidi na mâ ba nyĕvĕ-kidĕ mâ o ndabo, o bâ-ba yĕnĕki Meri a umwaka wâwâ na mâ-a pumaka, ba vita-kidi mâ, na, A 'landi o malonga ka ya ovonĕ.

32. O Meri a pâkidi iboko via Jisus vi diyakidi, a yěněki Mâ, ka mâ-a kwa o beko beaju, a vâki na ju, *na*, Upangiyi, o jaka okava, te mwan' ina au wa.

33. O Jisus a yěněki mâ a yaka, na Jiu tepě ba vakidi na mâ, ba yaka, ilina jaju i njimakindi, ka Mâ-a yěně njuke.

34. A vâki, *na*, O nangidě li mâni ove? Ba vâki na ju, *na*, Upangiyi, vaka, ka yěněkě.

35. Jisus a yakindi.

36. Jâ ndi ja Jiu ja vâ, *na*, Yěněkěteni ka Mâ-a tândâkě mâ.

37. Ka bâkâ ibabu ba vâ, *na*, Momo tě a bumwakidě mihâ ma pâgu ekaně, au 'mbakate o yâlě o panga momo těkaně na au wake?

38. Jisus a njimaki pě o ulema muaju ka Mâ-a pâ o malonga. U diyakindi ubwalange, ilale omě nangudwěngo.

39. Jisus a vâki, *na*, Věngěkiděni ilale. Iluku ja a diyakidi wango, Martha, a vâki na ju, *na*, Upangiyi, a ka nâvâkândi egombe tēkae: 'kabojana a bi na wa na hwi inai.

40. Jisus a vâki na ju, *na*, Mbu vâká na nâvě na oningě o kamiděngě, o ka yěněndi ivenda ja Anyambě?

41. Já ndi jabu ja vëngidě ilale oviya *iboko* via ekengo vi nangakiyedi. Ka Jisus a betě mihá *maju* oba, ka Mâ-a vâ na, Paia, Mbi langakand' Âvëo Âvë-o di 'Mba yokiyango:

42. Mbi yowëngo na O yokakiyi 'Mba egombe yëhëpi: ndi Mbi vâkândi *ekae* o pël' ea bato ba di tëmětëmě, nana bâ-ba ka kamidě na Âvë nd' o lomaki 'Mba.

43. O Mâ-a bëki nonaně kalango, a yama-ki na joyi oba, *na*, Laserâs, pumaka.

44. Ka a diyakidi wango a puma, maka-du na matambi katwëkatwë na menamba mea malonga: boho boaju bo diyaki di-*ngwëngo* na 'vëlëhë. Jisus a vâki na bâ, *na*, Unjuwaki mâni, n' inyëni-oa huludě mâ-a këke.

45. Já ndi ja Jiu tě ba vakidi o Meri a jadi baitě ba kamidě Mâ, o bâ-ba yënëki belombo bea Jisus be hakidi.

46. Ndi bâkâ ibabu ba këkëndi o Farisi ba jadi, ba 'la ka languwa bâ belombo bea Jisus be hakidi.

47. ¶ Já ndi ja prist ja meolo na Farisi ja lata êhoka, ka bâ-ba vâ, *na*, Ho hake li na? 'kabojana momo tëkaně a hakandi me-goma meitě.

48. Oningě hoa huludě Mâ nonaně, vâkâna bato běhěpi ba ka kamidi Mâ: vâkâna ba Roma ba ka pândi, na bâ-ba nângâ etomba 'hu n' iboko viahu:

49. Uabu umbâkâ, *dina* Keafas, a diyakidi prist ya molo upuma tĕ, a vâki na bâ, na, Oa 'wĕni elombo ka 'lombo.

50. Oa pikilakiyani na e lukango o pĕl' 'ahu, nana mot' umbâkâ a waka o pĕl' 'a bato, ovaně nd' o etomba yĕhěpi e ka mĕndĕ e nyange?

51. Au kalaka ekae eaju mĕtĕ: ndi a diyakindi prist ya molo upuma tĕmunĕ, a sâkâkindi na Jisus a ka wandi o pĕl' 'a 'tomba tĕenĕ;

52. Hanga kabo etomba tĕenĕ dipâ, ndi nana A ka yolĕndi tepĕ bana ba Anyambĕ ba diyakidi vanjanganango o vaba iboko viâkâ.

53. Oviya buhwa tĕbonĕ ba lataki ehoka nana ba weyi Mâ.

54. Ovanĕ nd' o Jisus a ha tamwaki pĕ o bwebwe o Jiu ba jadi; ndi A vĕngĕmĕkind' omĕ na kĕkĕ o 'hiki piĕlĕ na nginga, o mbo-ka e tubakwĕ, na, Ifreim, omĕ nd' o Mâ-a diyakidi na beyokwedi beaju.

55. ¶ Isango ja Jiu j' Ikunduwa i diyaki

ja bě piěľě: ka bato baitě ba vala oviya 'hiki o Jěruselěm, ka tuka nyolo jabu, ovaně isango i t' o pã.

56. Ka bâ-ba buta Jisus, ba ka kalaka bâ mětě na bâ mětě o bâ-ba tēměkidi o tēmpil, na, O pikilakiya li na, nana A ka diyandi A viye o isango?

57. Prist ja meolo na Farisi ba diyaki ba vě elekanako, na, oningě moto ka moto a di yowěngo o Mâ-a jadi, a salake, ovaně nd' o bâ-ba ka nāngě Mâ.

KAPITA XII.

1. Jâ ndi ja Jisus ja vala o Bětane ya Laserás a diyakidi wango, uaju A pumbwákidě, hw' utoba ovaně isango j' Ikunduwa i t' o pã.

2. Omě nd' o bâ-ba yambakiyi Mâ beja bea kolo; na Martha a dilakě: ndi Laserás nd' umbákâ a diyaki na ju o tagulu.

3. Jâ ndi ja Meri ja nāngâ iwěla ja mavulě ma kango ma spaiknard ma weyakě itambe iněně, a hakiyi beko bea Jisus, na mâ-a ka titwaka bea na howe jaju: ndabo e londaki ti na kango ya mavulě tě.

4. Já ndi ja eyokwedi 'aju yâkâ, Judas Iskariât, *mwan'* 'a Saimân, a kândâkiyi Mâ, ja vâ, *na*,

5. Mavulě tě ma kango ekama, ma 'nyě-lwě o hambwě na kama ja fula ilalo nande, na já-ja věwě mekuge ?

6. A vâkind' ekae, hanga o nyanga ya na a yěněkindi mekuge isálá ; ndi 'kabojana a diyakindi mwibi, mâ tepě a diyaki na elandi, a ma bapakě be vamakwě omě.

7. Já ndi ja Jisus ja vâ, *na*, Dikaka mâ mbwe : a tatakindi ekae ya buhwa boamě bo ka tongwě.

8. Ikabojana o ndini na mekuge egombe yěhěpi ; o 'běni n' Umba egombe yěhěpi.

9. Bato ba Jiu baitě ba yowakidě na A nd' omě : ba kěkěndi hanga o pěl' 'a Jisus pa, ndi ovaně nd' o bâ-ba ka yěně Laserâs tepě, uaju a pumbwakidě.

10. ¶ Ndi prist ja meolo i hakindi ehoka nana ba weyaka Laserâs tepě ;

11. Ikabojana tin' 'aju ndi ya Jiu baitě ba kěkidi, ka bâ-ba kamidě Jisus.

12. ¶ O buhwa bo vitakidě bato baitě ba vakidi o isango, o bâ-ba yokakidi na Jisus a vakandi o Jěruselěm,

13. Ba nângâkindi magogo ma biya, ka

bâ-ba vala ka lata na ju, ba yamaka, *na*, Hosana : Ibâtâ n' Upolo mua Isreël, a vakë na dina j' Upangiyi.

14. O Jisus a duwakidi mwan' 'a buru, A diyakind' o eâ diya; pani ka yâ-e di lëndwěngo, *na*,

15. O bangake, mwamwajo ua Saion; umbwakiyate, Upolo muâvë u vakandi, diyango o mwana-buru.

16. Beyokwedi beaju bu bweyakidě belo-mbo tēkabe o bohoboho: nd' o Jisus a diyakidi a hekudwě, ka bâ-ba yongidě na belo-mbo tēkabe be lënděkudwěndi o pěl' 'aju, na *na* ba haki tepě Mâ belombo tēkabe.

17. Ebimba e diyaki na ju o Mâ-a ndakiyi Laserâs o malonga maju na pumbudě mâ, ba pakwakindi.

18. Tina tēkaně bato ba lataki na ju, 'kabojana ba yokaki na a hakindi ugoma tēkamu.

19. Ovaně nd' o Farisi ba vâki bâ mětě na bâ mětě, *na*, Oa yěnekěni na oa hakani elombo? umbwakiyateni, he e vitidi Mâ.

20. ¶ Griki jâkâ i diyaki tepě o bâ-ba jadi, ba vaki ka kaliya o isango.

21. Bâ ndi ba vakidi o Filipa jadi, a diyakidi ua Bětseda ya Galili, ka bâ-ba

vâ na ju, *na*, Paia, ho vahakandi o yěně Jisus.

22. Ka Filip a viya ka languwa Andru: ka Andru na Filip ba languwa pě Jisus.

23. ¶ Já ndi ja Jisus ja yavwana bâ, *na*, Iwěla i pândi ja Mwana-moto i ka hekudwě.

24. Mbi vâki n' inyěni pâkwěpâkwě mětě, *na*, Kabo dihâ ja wheat ja kwa o he, *na* já ja wa, i diyakate dipâ: nd' oningě ja wa, vâkâna i lângâki bebuma beité.

25. A tândâkě eměná 'aju, a ka nyangi yâ; ndi a binakě eměná 'aju, o he těkaně, a ka tati yâ o eměná ya egombe yěhěpi.

26. Oningě moto ka moto a dilakě 'Mba, a vitake 'Mba; o Umbi jadi, omě tepě udili muamě u ka diyě: oningě moto te moto a ka dilě 'Mba, Mâ ndi ua Paia a ka hekidě.

27. Ilina jamě i yěněki njuke kya těkaně; nandi Mbi ka vâ lě na? Paia, yongakě 'Mba oviya iwěla těkadi: ndi tina těkaně nd' eame e vanakidi o iwěla těkadi.

28. Paia, hekakidě dina jávě. Ka joyi ja viya oviya Hěvěn, *na*, Mbi já hekiděngo, n' Umba-mbi ka hekidě tepě já.

29. Ebimba e diyaki tēměngo omě e yokaki já, ka eâ-ea vâ, *na*, E ndi ngadi. Bâká mâ, *na*, Enjěl nd' e kalaki na ju.

30. Jisus a yavwanakindi, ka Mâ-a vâ, na, Joyi tĕkadi ju viya o pĕl' 'amĕ, ndi o pĕl' 'anyu.

31. Yĕkĕ ya he tĕkanĕ ya bĕndi kya tĕkanĕ: kya tĕkanĕ ndi ea upolo mĕa he tĕkanĕ u ka 'hwĕndi.

32. Nd' Umba, oningĕ 'Mba betwĕ oba ea he, vâkâna Mbi ka duli *bato* bĕhĕpi o 'Mbi jadi.

33. (A vâkindi ekae, ilevidĕ j' iwedo jaju i ka wĕ.)

34. Ebimba e yavwanaki Mâ na, Ho ndi yokango o Belekanako na Kraist a ka diyate egombe yĕhĕpi: nd' O vâkâ lĕ pĕ, na, Mwana-moto a ka betwĕnd' oba, nande? Mwana tĕ ua moto ekanĕ a lĕ nja?

35. Já ndi ja Jisus ja vâ na bâ, na, Bwe e te n' inyĕni okava egombe ehâlĕ. Tamwakani egombe 'anyu e di na bwe, obanga ivititi via pâ o inyĕni o jadi: jambojana a tamwakĕ n' ivititi, a 'we pĕlĕ 'aju e kĕkĕ.

36. Kamakidĕni bwĕ, o inyĕni-o jadini na bwe, ovanĕ nd' inyĕni-o ka diyĕni bana ba bwe. O Jisus a kalaki belombo tĕkabe ka Mâ-a vĕngĕmĕ, ka MÂ-a kuta nyolo 'aju oviya o bâ-ba jadi.

37. ¶ Ndi tombekete ka MÂ-a hakidi

megoma meitě o bá-ba jadi, bu kamakidě Mâ :

38. Na ovaně nd' o ndaga ja Iseyas usáki i kalakidi, i ka hohonganě, *na*, Upangiyi, a lě nja a di kamiděngo upako anuahu? a lě nja a levudwě enâ y' Upangiyi?

39. Ovaně nd' o bá-ba ha yálákidě o kamidě, 'kabojana Iseyas a vâki pě, *na*,

40. A ndi dibango mihâ mabu, na Mâ-a delidě bebumulema beabu; ovaně nd' o bá-ba ka diyě ba yéne na mihâ *mabu*, na bá-ba bweyidě na melema *meabu*, na ba 'luwa, n' Umba-umba yongě bá.

41. Iseyas a vâkindi belombo těkabe o mâ-a yěněkidi ivenda jaju, ka mâ-a kala o pěl' 'aju.

42. ¶ Tombekete ka yâ e diyaki nonaně, bapangiyi baněně baitě ba kamakidi Mâ; ndi bu mēměkkě Mâ o pěl' 'a Farisi, o banga ba věngudwě o sinigâg:

43. Ikabojana ba ma tândákândi ibendě ja bato, wa na ibendě ja Anyambě.

44. Jisus a yamaki ka Mâ-a vâ, *na*, A di 'Mba kamiděngo a kamakidě 'Mba, ndi a kamakiděndi A lomaki 'Mba:

45. Na a yěněkkě 'Mba, a yěněkkěte A lomaki 'Mba.

46. Mbi pândi bwe o he tēkaně, nana uěhěpi a kamakidě M'ba, a diye n' ivititi.

47. Oningě moto te moto a ka yokě ndaga jamě, na mâ-á kamidě já, Mba yěkidě mâ : jambojana Mbu vaka ka yěkidě he, kabo ka hungina he.

48. A kiyakě 'Mba, na mâ-á vėhėlidě ndaga jamě, a n' Umbákâ a yěkėkidě mâ : ndaga jamě i di kalango, já ndi i ka yěkidě mâ o buhwa boa madikanido.

49. Ikabojana Mbu kalaka Umba mětě; ndi Hangwě e lomaki 'Mba, nd' A vėki 'Mba elekanako nyanga 'amě e ka vâyě, na nyanga 'amě e ka kalě.

50. Mbi yowěngo na elekanako 'aju ndi eměná ya egombe yěhěpi: nyanga 'amě e kalakě yěhěpi, e ndi ka Hangwě a vâki n' Umba, nonaně tepě Umb'-i kalakě.

KAPITA XIII.

1. O isango j' Ikunduwa i t' o pá, o Jisus a yowakidě na iwěla jaju i diyaki ja pá, ijaju i ka vėngěmě o he tēkaně nala o Hangwě a jadi, A tândâkindi ibaju mětě ba diyakid' o he, A tândâki bâ nal' ihuku.

2. O huma ya kolo e makiyedi, (ka děvil ya vama o ebumulema ya Judas Iskariát, *mwan' 'a* Saimán, ovaně nd' o mâ-a ka kândě Mâ,)

3. Jisus a yowakiděte na Hangwě a věngo Mâ belombo beěhěpi o benâ beaju, nana A vakiyendi Anyambě a jadi, na Mâ-a 'la tepě o Anyambě a jadi ;

4. A umwakindi o huma ea kolo, ka Mâ-a nangidě ngâi jaju bya ; ka Mâ-a nângâ tolo, ka Mâ-a dinga utumba.

5. Beně pa, A hovakidi miba o sěngě, ka Mâ-a yalě o tuka matambi ma beyokwedi, na Mâ-a ka titwaka *mâ* na tolo tě eaju e diyakidi dinganango.

6. Já ndi jaju ja viya o Saimán Pitě a jadi, ka Pitě a vâ na ju, *na*, Upangiyi, o tukaki matambi mamě ?

7. Jisus a yavwanakindi ka Mâ-a vâ na ju, *na*, Eamě e hakě, ávě-oa 'wě yâ kya těkaně ; ndi o ka yowěte okava to-
mbango.

8. Pitě a vâki na ju, *na*, Oa tuke mata-
mbi mamě. Jisus a yavwanaki mâ, *na*, Oningě Mbi tuke ávě, vâkâna o 'bě na ngabo Umba-mbi jadi.

9. Saimán Pitě a vâki na ju, *na*, Upa-

ngiyi, hanga matambi mamě dipâ, ndi makadu *mamě* na molo *muamě*.

10. Jisus a vâki na ju, *na*, A di tanwěngo, a vahaka pě ituka kabo ituka ja matambi, ndi a ndi botano o pělě jěhěpi: inyěni-o ndini botano, ndi hanga běhěpi.

11. Ikabojana a yowakiděte a ka kândě Mâ: ovaně nd' o Mâ-a vâki, *na*, O 'běni tanango inyěni běhěpi.

12. O Mâ-a diyakidi a madě ituka ja matambi mabu, a nângâki ngâi jaju, a diyaki pě, ka Mâ-a vâ na bâ, *na*, O yowuděteni eamě e ma hi inyěni?

13. O tubakandi 'Mbani, *na*, Uyokwidi n' Upangiyi: o vâkândini bwamu; 'kabojana Mbi *nonane*.

14. Ndi oningě Uмба, Upangiyi muanyu na Uyokwidi muanyu, Mba tuka inyěni matambi; inyi mětě n' inyi mětě o lukakand' o tukanani matambi.

15. Ikabojana Mbi věndi inyěni mbuna, *na*, hakani k' Umb'-i ma hi inyěni.

16. Pâkwěpâkwě mětě Mbi vâki n' inyěni, *na*, Uhayi a 'bě boněně wa na Upangiyi; a lomakwě a 'bě boněně tepě wa na a ma loma mâ.

17. Oningě oa yowěni belombo těkabe, n' inyěni-oa hi beáni, ibâtâ n' inyěni.

18. ¶ Mba kalaka o pěl' 'anyu bēhěpi; Mbi yowěngo ibamě ba di pânângo; ovaně nd' o ilěndwě i ka hohonganě, *na*, A jakě n' umba pěmbě, a betiděndi ekikind' 'aju o pěl' 'amě.

19. Mbi langwakiyandi inyěni e t' o pà, na ovaně nd' inyěni-o ka kamiděni, o yâ e ka pâyě, na Umba ndi *mâ*.

20. Pâkwěpâkwě mětě Mbi vâki n' inyěni, *na*, A vĕhĕlĕkidě uamě a lomakě, a vĕhĕlĕkidi 'Mba; a vĕhĕlĕkidi 'Mba, a vĕhĕlĕkidě a lomaki 'Mba.

21. O Jisus a bĕki nonaně kalango, ilina jaju i yĕnĕki njuke, ka Mâ-a vâ, na, Pâkwěpâkwě mětě Mbi vâki n' inyěni, *na*, Ua njamba 'nyu umbâkâ, a ka kândi 'Mba.

22. Jâ ndi ja beyokwedi ja 'mbwaniya, ba bomaka penda uaju a kala.

23. Omě o diyakindi eyokwedi yâkâ hikamiyango o ngonga 'a Jisus, ya Jisus e ma tândâkâ.

24. Saimân Pitě a vĕki mâ ndembo na a uwake na a lě nja uaju A vâ.

25. Jâ ndi ja a diyaki nangiyango o ngo-

nga 'a Jisus, ja vâ na ju, *na*, Upangiyi, a lě nja ?

26. Jisus a yavwanakindi, *na*, Mâ ndi uamě a ka vĕyě itambu, oningě Umba *jâ* dubango. O Mâ-a běki itambu dubango, ka Mâ-a vĕ *jâ* Judas Iskariât *mwan'* 'a Saimân.

27. Ka Setan a ngiya o mâ-a jadi, itambu tombango. *Jâ* ndi ja Jisus ja vâ na ju, *na*, Haka wâwâ eâvĕ e hakě.

28. Ndi o 'bĕ na moto o tagulu a yowakidĕ tin' 'aju e kalaki na ju ekae.

29. Bâkâ ba pikilakiyi na 'kabojana Judas a diyaki na elandi, ovaně nd' o Jisus a diyaki A kala na ju, *na*, Hambaka ibeahu be nyamakě o pĕl' isango ; naba, na, a vĕke mekuge elombo.

30. O mâ-a nângâkidi itambu, a pumaki wâwâ : bo diyaki bulu.

31. ¶ Ovaně nd' o mâ-a diyakidi a puma Jisus a vâki *na*, Nandi Mwana-moto a hekudwĕndi, na Anyambĕ a hekudwi na Mâ.

32. Oningě Anyambĕ a hekudwĕ na Mâ, Anyanbĕ a ka hekidi tepĕ Mâ na ma mĕtĕ ; na Mâ-a ka hunganandi o hekidĕ Mâ.

33. Bandĕmbĕ, Mbi te n' inyĕni okava egombe ehâlĕ. O ka vahandi 'Mbani ; pani k' Umba-mbi vâki na Jiu, *na*, Oa yâlĕni o

vala, o 'Mba-mbi kĕkĕ; nyanga tĕ te eamĕ e vâkĕ n' inyĕni.

34. Mbi vĕndi inyĕni elekanako ya kya, na, Tândânâkâni; pani k' Umba-mbi tândâkĕ inyĕni, tândânâki tepĕ nonanĕ.

35. Ekae ndi ya *bato* bĕhĕpi e ka yowanĕ na o ndini beyokwedi beamĕ, oningĕ-o jadi ni n' itândĕ inyĕni mĕte n' inyĕni mĕtĕ.

36. ¶ Saimân Pitĕ a vâki na ju, na, Upangiyyi, oa la l' ove? Jisus a yavwanaki mâ, na, Oa yâlĕ o vitĕ 'Mba kya tĕkanĕ, O Mbi kĕkĕ; ndi o ka vitĕ 'Mba o egombe e vakĕ.

37. Pitĕ a vâki na ju, na, Upangiyyi, e lĕ nde eamĕ e ka 'nyĕ o vitĕ Âvĕ kya tĕkanĕ? Mbi ka nangidĕndi emĕnâ 'amĕ o pĕl' 'âvĕ.

38. Jisus a yavwanaki mâ, na, O ka nangidete emĕnâ 'âvĕ o pĕl' 'amĕ? Pâkwĕ-pâkwĕ mĕtĕ Mbi vâki na nâvĕ, na, Kuba ya kâkâle nd' o hâhiye 'Mba njo ilalo.

KAPITA XIV.

1. Ebumulema 'anyu e yĕnĕke njuke: inyĕni ba kamakidĕ Anyambĕ, kamakidĕ tepĕ 'Mbani.

2. O ndabo 'a Paia o na bediya beitĕ; e

jaka e diye *nonaně*, te Mbi languwet' inyěni. Mb' 'alandi ka kenjiyě inyěni iboko.

3. Oningě Mba vala ka kenjiyě inyěni iboko, Mbi ka pâte njo epâkwě ka nâng' inyěni o 'Mba mětě mbi jadi; ovaně tepě inyěni-o ka diyě o Umb' 'i jadi.

4. Oa dimbakiyani pělě 'amě e kěkě, oa dimbakiya tepěni njea.

5. Tâmas a vâki na ju, *na*, Upangiyi, hoa 'wě pělě 'âvě e kěkě; ho ka yâlě lě o yowě njea na-e?

6. Jisus a vâki na ju, *na*, Umbi Njea, na Pâkwěpâkwě, na Eměná: o 'bě na moto a ka pâyě o Hangwě a jadi, kabo n' Umba.

7. O jaka o yowaki 'Mbani, t' o yowudě tepěni Paia: oviya egombe tēkae o yowudě-ndi Mâni, o yěni tepi Mâni.

8. Filip a vâki na ju, *na*, Upangiyi, levakidě hwě Hangwě, na yâ ya hwěmidě hwě.

9. Jisus a vâki na ju, *na*, Mba bēndi n' inyěni okava egombe eyaba, ndi hângě o ha yowě 'Mba Filip? a di 'Mba yěněngo, a yěnite Hangwě; ndi e lě nde eâvě e vâkě, *na*, Levakidě hwě Hangwě?

10. Oa kamakidě na Mbi nd' o Hangwě a jadi, na Hangwě tepě o Umb' 'i jadi? Mba kalaka ndaga jamě i kalakě na nâvě Umba

mětě: ndi Hangwě e jadi o Mba-mbi jadi, nd' a hakě behavu.

11. Kamakidi 'Mbani na Mbi nd' o Hangwě a jadi, Hangwě tepě o Umb' 'i jadi: oningě e diye nonaně, kamakidi 'Mbani o nyanga ea behavu.

12. Mbi vâki n' inyěni pâkwěpâkwě mětě, na, A kamakidě 'Mba, behavu beamě be hakě mâ-a ka ha tepě beâ; a ka hi *behavu* beněně wa na ekabe; 'kabajana Mb' 'alandi o Paia a jadi.

13. Yěhěpi eanyu e ka uwě na dina jamě, Mbi ka hi yâ, ovaně nd' o Hangwě a ka bendwě o Mwana a jadi.

14. Oningě oa uwani elombo te elombo na dina jamě, Mbi ka hi *yâ*.

15. ¶ Oningě o tândâki 'Mbani, tataki belekanako beamě:

16. Mbi ka kaliyandi Hangwě, na Mâ-a vě inyěni Unyěvidi upâkwě, nana u ka diyě n' inyěni egombe yěhěpi;

17. Mâ ndi Ilina ja pâkwěpâkwě: ja he tēkaně i ha yâlâkě o pahiyě, 'kabajana ya yěněkě Mâ, yâ ya 'wě tepě Mâ: ndi inyěni-o yowuděndi Mâni, 'kabajana a diyakandi n' inyěni, na Mâ-a ka diyandi o inyěni-o jadi.

18. Mba dike inyěni nyuwe: Mbi ka pândi inyěni-o jadi.

19. Ěgombe ehálě, vákâna he ya yěne pě 'Mba; ndi inyěni-o yěněkěndi 'Mbani: 'ka-bojana Mbi mihâ, inyěni-o ka diya tepěni mihâ.

20. O buhwa těboně vákâna o yowudě-ndini na Mbi nd' o Paia a jadi, inyěni-o Umb' 'i jadi, n' Umba tepě o inyěni-o jadi.

21. A di na belekanako beamě, na mâ-a tataka beâ, mâ nd' a tândâkě 'Mba: a tâ-ndâkě 'Mba, a ka tândwi na Paia, n' Umba-mbi ka tândi mâ, n' Umba-mba levidě mâ nyolo 'amě.

22. Judas, (hanga ja Iskariât.) a vâki na ju, *na*, Upangiyi, yeně e lě na ya na o ka levidi hwě nyolo 'âvě, nd' o levidě yâ he?

23. Jisus a yavwanakindi ka Mâ-a vâ na ju, *na*, Oningě moto a tândâkâ 'Mba, a ka tati ndaga jamě: Paia a ka tândi mâ, ho ka pândi o mâ-a jadi, na hwě-ho ka diyaka o mâ-a jadi.

24. A ha tândâkâ 'Mba, a tataka ndaga jamě: ndaga janyu i yokakě, i 'bě ijamě, ndi i ndi ja Hangwě e lomaki 'Mba.

25. Mbi kalaki n' inyěni belombo těkabe, o 'Mb' 'i *ngite* n' inyěni o pwanja.

26. Ndi Unyěvidi, *u jadi, na*, Ilina Iyamu, ja Hangwě i ka lomě na dina jamě, u ka yokuděndi inyěni belombo beěhěpi, na Mua ka pangak' inyěni o yongakidi belombo beěhěpi ibeamě be didi inyěni languwango.

27. Mbi diki jonga n' inyěni, Mbi věndi inyěni jonga jamě: Mba věkě inyěni pani ka he e věkě. Ebumulema eanyu e yěněke njuke, na eá e bangake.

28. O ma yokateni k' Umb' 'i ma vâ n' inyěni, *na*, Mb' 'alandi, n' Umba-mbi ka pâte inyěni-o jadi *epâkwě njo*. Oningě na o tândâkândi 'Mbani vâkâna o ka peyandini 'kabajana Mbi vâki, *na*, Mb' 'alandi o Hangwě a jadi: 'kabajana Paia a ndi boněně wa n' Umba.

29. Nandi Mbi languwendi inyěni, o yâ e ha hamete, nana o yâ e ka hamě, o ka kamakiděni.

30. Mba kale pě n' inyěni sasě okava tombango: 'kabajana upolo mua he těkaně u vakandi, u 'bě na elombo o Umb' 'i jadi.

31. Ovaně nd' o he e ka yowě na Mbi tândâki Hangwě; na pani ka Hangwě a věki 'Mba elekanako, nonaně tepě Umbi hakě. Umwakani, ho věngěměkeni okava.

KAPITA XV.

1. Umba ndi Ukâdi inua pákwěpákwě; Paia ndi momo a liyakě.

2. Paha yěhěpi e did' Umba-mbi jadi e ha lāngáká bebuma, a věngěkidi yá: *paha* yěhěpi e lāngákě bebuma, a bongwaki yâ, ovaně nd' o yâ e ka lāngě bebuma beité.

3. O ndini botano na ndaga jamě i di kalango n' inyěni.

4. Diyakani o 'Mb' 'i jadi, Umba tepě n' inyěni. Pani ka paha e ha yâlâkě o lāngâ ebuma yâ mětě, kabo e jadi o ukâdi: inyěni tepě oa yâlěni, kabo oa diyani o Mba-mbi jadi.

5. Umba ndi ukâdi, inyěni *ndi* paha. A jadi o 'Mb' 'i jadi, Umba tepě o mâ-a jadi, mâ nd' a lāngákě bebuma beité: 'kabojana Mbi diye, oa yâlěni o ha elombo ka 'lombo.

6. Oningě moto a diye o 'Mb' 'i jadi a uhu-dwěndi, na mâ-a vivilaniya pani ka paha; vâkâna bato ba yolaki já na bâ-ba uhwa já o veyá, na já-ja dikiya.

7. Oningě oa diyani o 'Mb' 'i jadi, na ndaga jamě inyěni-o jadi, o ka uwateni eanyu e ka vahě, vâkâna e ka hawěndi inyěni.

8. Paia a bendakwěndi na 'kae ya na o

lângâkândi bebuma beité, nonaně nd' inyě-
ni-o ka diyěni beyokwedi beamě.

9. Pani ka Hangwě a di 'Mba tândângo,
nonaně tepě Umb'-i didi inyěni tândângo:
diyakani n' itândě jamě.

10. O ka diyandini n' itândě jamě oningě
o tatakani belekanako beamě; pani k'
Umba-mbi di tatango belekanako bea Paia,
n' Umba-mbi jadi n' itândě jaju.

11. Mbi languwendi inyěni belombo tē-
kabe, na ovaně nd' o mbya 'amě e ka diyě
n' inyěni, na *na* ovaně nd' o mbya 'anyu e
ka londwě.

12. Elekanako 'amě nd' ekae, na, Tândâ-
nâkâni, pani k' Umba-mbi jadi inyěni tâ-
ndângo.

13. Moto a 'bě n' itândě iněně wa pě na
ekadi, ja moto a vě eměná 'aju o pěl' 'a
mbweyi jaju.

14. O ndini mbweyi jamě, oningě o ha-
kani eamě e sombiyak' inyěni yěhěpi.

15. Mba tube pě inyěni na bahayi oviya
'gombe tēkae; 'kabajana uhayi á yowakě ya
upangiyi u hakě: ndi Mbi ndi inyěni tuba-
ngo na mbweyi; 'kabajana Mbi te inyěni
yowuděngo belombo beěhěpi ibeamě be di
yokango o Paia a jadi.

16. O bi 'Mbani pânângo, nd' Umba ndi jadi inyëni pânângo, k' Umba-mba kenj' inyëni, na ovaně nd' inyëni o ka valě ka lângâ bebuma, na bebuma beanyu be ka bembakě: ovaně nd' o eanyu e ka uwě Hangwě na dina jamě, a ka vi yâ inyëni.

17. Mbi sombiyakëndi inyëni belombo těkabe, na ovaně nd' inyëni-o ka tândâněni.

18. Oningě he ya bin' inyëni, oa dimbakiyani na e binakite 'Mba oboho *e t' o bin'* inyëni.

19. O jakani ba he, te he e tândákât' ibaju mětě; ndi he e binakandi inyëni 'kabojana o 'běni ba he, ndi Mbi pânângo inyëni o he.

20. Yongakiděni ndaga 'amě e vâki n' inyëni, *na*, Uhayi a 'bě boněňě wa na upangiyyi muaju. Oningě na ba haki 'Mba njuke, vâkâna ba ka hi tepě inyëni njuke: oningě na ba tataki ndaga jamě, vâkâna ba ka tati tepě ijanyu.

21. Ba ka handi inyëni belombo těkabe beěhěpi o pěl' ea dina jamě, 'kabojana ba 'wě A lomaki 'Mba.

22. Mbi jáka Mbi pâyé n' Umba-mba kala na bâ, te ba 'bě hango bobé: ndi okava ba 'bě pě na ponda ya bobé boabu.

23. A binakě 'Mba, a binaka tepě Paia.

24. Mbi jaka Mbi haye o bâ-ba jadi behavu bea mot' upâkwě be ha hakidi, te ba 'bě hango bobbe: ndi kya těkaně ba te yě-něngo, na bâ-ba bini tepě hwě na Paia běhěpi.

25. Ndi *ekae e ndi* na ovaně nd' o ndaga e di lěndwěngo o Belekanako beabu, e ka hohonganě, na, Ba binakate 'Mba, tina e diye.

26. Nd' o Unyěvidi u ka pâyě, umuamě u ka lomě inyěni-o jadi oviya Hangwě a jadi, Ilina ja pâkwěpâkwě, i vakiyě o Hangwě a jadi, A ka pakuwand' o pěl' 'amě.

27. N' inyěni-o ka pakuwa tepěni, 'kabojana o diyendini n' Umba oviya jali.

KAPITA XVI.

1. Mbi languwendi inyěni belombo těkabe na o banga o kábâni.

2. Ba ka věngiděndi inyěni o sinigâg: e! egombe e vakandi ya uěhěpi a weyakě inyěni, e ka piviyě na a hakandi ehavu ya Anyambě.

3. Ba ka handi inyěni belombo těkabe, 'kabojana ba 'wě Hangwě, n' Umba.

4. Mbi langwakiyandi inyëni belombo tēkabe na ovaně nd' inyëni o ka yongidě, o iwěla i ka pâyě, na Mbi langwakiyate inyëni beâ. Mbu langwakiya 'nyëni belombo tēkabe o jali, 'kabajana Mbi diyaki n' inyëni.

5. Ndi Mb' 'alandi o A lomaki 'Mba a jadi, ó uwaki 'Mbani n' umbâkâ, na, Oa 'la l' ove?

6. Ndi ebumulema eanyu e londi na ngěbě ti, 'kabajana Mbi languwendi inyëni belombo tēkabe.

7. Tombekete ka yâ e di nonaně, Mbi langwakiyandi inyëni pâkwěpâkwě, na: E ndi bwam' o pěl' 'anyu n' Umba-mbi kěkě: 'kabajana Mbi vale, Unyěvidi mua viye inyëni-o jadi; ndi oningě Mba věngěmě, vâkâna Mbi ka lomi mâ inyëni o jadi.

8. O Mu-a kâ pâyě a ka suli he o pěl' ea bobe na ea hohonganěngo, na ęa yěkě:

9. Ya bobe, 'kabajana bá kamakidě 'Mba;

10. Ya hohonganěngo, 'kabajana Mb' 'alandi o Paia a jadi, n' inyëni oa yěne pi 'Mbani;

11. Ya yěkě, 'kabajana upolo mua he tēkaně u yěkěkudwěndi.

12. Mbi na belombo beitě be kalakě n' inyëni, ndi oa yâli beâni kya tēkaně.

13. Nd' o Ilina ja pákwěpákwě i ka páyě, i ka tumbwanandi inyěni o pákwěpákwě yěhěpi ; 'kabojana A kale o pěl' 'aju mětě : ndi eaju e ka yokě, *yá* nd' eaju e ka kalě : A ka leviděndi inyěni belombo be vakě.

14. A ka hekidi 'Mba : 'kabojana A ka pahiyandi ibeamě, na Mâ-a ka levakidě inyěni.

15. Belombo bea Hangwě be janidi be ndi beamě ; tina těně nd' eamě ya vâ na, A ka nângândi ibeamě, na Mâ-a levidě inyěni.

16. Ukili kwěi vâkâna oa yěne pi 'Mbani : n' ukili kwěi, vâkâna o yěni pi 'Mbani ; 'kabojana Mb' 'alandi o Hangwě a jadi.

17. Ja ndi ja beyokwedi beaju *beâkâ* ja vâ bâ mětě na bâ mětě, *na*, Ekae e lě nde eaju e ma vâ na hwě, *na*, Ukili kwěi, vâkâna oa yěne pi 'Mbani : n' ukili kwěi, vâkâna o yěni pi 'Mbani : na ikabojana Mb' 'alandi o Hangwě a jadi.

18. Ovaně nd' o bâ-ba vâki, *na*, Ekae e lě nde eaju e vâki, *na*, Ukili kwěi ? Hoa yowě o pakuwa ka Mâ-a vâ.

19. Ka Jisus a yowě na ba vahakandi o uwa Mâ, ka Mâ-a vâ na bâ, *na*, O uwakandini inyi mětě n' inyi mětě, o pěl' 'amě e ma vâ, *na*, Ukili kwěi, vâkâna oa yěne pi

'Mbani: n' ukili kwëi, vâkâna o yëni pi
'Mbani?

20. Pâkwëpâkwë mëtë Mbi vâki n' inyëni, na, O ka yandini na inyëni-o hilevakani, ndi he e ka peyandi: o ka yënëndini ngëbë, ndi ngëbë 'anyu e ka 'luwandi mbya.

21. Mwajo, o mâ-a békë a bë n' ijadi, a yënëki ngëbë 'kabajana iwëla jaju i pândi: nd' o ma-a diyakë a ja mwana, a yongakidë pě mehiyo na mbya ya na moto a jawudwëndi o he.

22. O ndini kya tēkaně na ngëbë: ndi Mbi ka yëni pě inyëni, vâkâna ebumulema eanyu e ka yëni mbya; moto a nângâne inyëni mbya 'anyu.

23. O buhwa tēboně oa uwi 'Mbani' elombo. Mbi vâki n' inyëni pâkwëpâkwë mëtë, na, Eanyu e ka uwë Hangwë na dina jamě, A ka vëndi inyëni.

24. O 'bëni uwango elombo o vyo na dina jamě: uwakani, vâkâna o pahiyendini, ovaně nd' o mbya 'anyu e ka londě.

25. Mbi kalakandi n' inyëni belombo tēkabe na mekanakâdi: ndi egombe e vakandi eamě e ka diyě Mbi kale pě n' inyëni na mekanakâdi, ndi Mbi ka levidëndi inyëni Hangwë o bwebwe.

26. O buhwa těboně ndi iboanyu bo ka uwě na dina jamě: Mba vâki n' inyěni na Mbi ka kaliyandi Hangwě o pěl' 'anyu :

27. Ikabojana Hangwě mâ mětě A tândâkândi inyěni, 'kabojana o tândâkândi 'Mbani, na-na o ndini kamiděngo na Mbi vakiyendi o Anyambě a jadi.

28. Mbi vakiyendi o Hangwě a jadi, k' Umba-mba, viya o he: Mbi dikaki pě he, na 'la o Hangwě a jadi.

29. Beyokwedi beaju be vâki na ju, *na*, Hilakěte, oa kali bwe, ou kala pě n' ukanakâdi.

30. Ho yowuděndi nandi, na O yowuděndi belombo beěhěpi, o ibě tepě na mala na motó a uwake âvě: ekae nd' eahu e kama-kidě na o vakiyendi o Anyambě a jadi.

31. Jisus a yavwanaki, bâ, *na*, Nandi o t' inyěni-o kamiděni ?

32. Umbwakiyateni, iwěla i vakandi na j' i pândi, ijanyu i ka vanjanganě, moto moto iboko viaju mětě, o ka dikandi 'Mbani dipâ: ndi Mbi 'bě dipâ, 'kabojana Hangwě a n' Umba.

33. Mbi langwakiyendi inyěni belombo těkabe, ovaně nd' inyěni o ka pahiyěni jonga o Umb'-i jadi. O ka diyandini na

betuniya o he, ndi diyaki bwamu: Mbi bali he.

KAPITA XVII.

1. Jisus a kalaki ndaga tĕkadi ka Mâ-a betĕ mihâ maju oba, na, Paia, iwĕla i pâ-ndi; bendakĕ Mwan' 'âvĕ, ovanĕ nd' o Mwan' 'âvĕ a ka bendĕ tepĕ Âvĕ:

2. Pani ka Âvĕ-o di Mâ vĕngo ngudi e pangakiyĕ mehoni meĕhĕpi, na A vĕkĕ tango 'âvĕ e di Mâ vĕngo emĕnâ ya egombe yĕhĕpi.

3. Emĕnâ ya egombe yĕhĕpi nd' ekaĕ, na ovanĕ nd' o bâ-ba ka yowĕ Âvĕ dipâ, Anyambĕ ya pâkwĕpâkwĕ, na Jisus Kraist, uâvĕ a di lomango.

4. Mbi nd' Âvĕ bendĕngo o he: Mbi hânjâbidĕngo ehavu 'âvĕ e vĕki 'Mba na Mbi hake.

5. Nandi Paia o bendakĕ 'Mba na nâvĕ mĕtĕ, n' ivenda t' ijamĕ i diyanaki na nâvĕ ovanĕ he e t' o diya.

6. Mbi ndi levidĕngo dina jâvĕ bato bâvĕ ba vĕki 'Mba o he: ba diyakindi ibâvĕ, ka Âvĕ-oa vĕ 'Mba bâ; ba ndi tatango ndaga jâvĕ.

7. Nandi ba yowuděndi na belombo. beě-
hěpi ibeávě be di 'Mba věngo, be ndi
ibeávě:

8. Ikabojana Mbi vi bâ ndaga jávě i
věki 'Mba; ba věhělidi *jâ*, ba tepě yowěngo
pâkwěpâkwě na Mbi vakiyendi o Ávě-o
jadi, ba tepě kamiděngo na Ávě nd' o
lomaki 'Mba.

9. Mbi kalakiyand' o pěl' 'abu: Mba
kalakiya o pěl' 'a he, ndi kabo o pěl' ibávě
ba di 'Mba věngo; 'kabojana ba ndi ibávě.

10. Ibamě běhěpi ba nd' ibávě, ibávě ba
ndi ibamě; Mbi bendakwi na bâ.

11. Mbi 'bě pě o he, nd' ekaba ba ngite o
he; Mbi vakandi o Ávě-o jadi. Paia ya
holi, tataka bâ, na dina jávě mětě, ibávě
ba věki 'Mba, ovaně nd' o bâ-ba ka diyě
pani ka mot' umbákâ, pani ka hwě-ho *jadi*.

12. Mbi tataki bâ na dina jávě, o 'Mb'-i
diyaki na bâ o he: Mbi tatakindi ibávě ba
věki 'Mba, n' umbákâ a 'bě nyangango kabo
mwana u' inyanga; na ovaně nd' o Ilé-
ndwě i ka hohanganě.

13. Nandi Mbi vakandi o Ávě-o jadi, Mbi
kalaki belombo těkabe o he, ovaně nd' o
bâ-ba ka pahiyě mbya 'amě londango o bâ-
ba jadi.

14. Mbi vĕngo bâ ndaga jâvĕ ; na he e binaki bâ, 'kabojana ba ibĕ ba he, pani k' Umba-mbi ha 'bĕ ua he.

15. Mba kalakiya, na, Vĕngĕkidĕ bâ oviya he, ndi tataka bâ oviya bobe.

16. Ba ibĕ ba he, pani k' Umba-mbi ha 'be ua he.

17. Nyĕvĕkidĕ bâ na pâkwĕpâkwĕ 'âvĕ : Ndaga 'âvĕ e ndi pâkwĕpâkwĕ.

18. Pani ka 'vĕ o di 'Mba lomango o he, nonanĕ tepĕ Umba-mbi di bâ lomango o he.

19. O nyanga 'abu nd' eamĕ e nyĕvĕkidĕ nyolo 'amĕ mĕtĕ, ovanĕ nd' o bâ-ba ka nyĕvudwĕ na pâkwĕpâkwĕ.

20. Mba kalakiya kabo o pĕlĕ ea 'kaba pa ; ndi Mbi kalakiyate na o pĕlĕ ea ba ka kamidi 'Mba na ndaga jabu :

21. Ovanĕ nd' o bâ bĕhĕpi ba ka diyĕ mot' umbâkâ, pani ka 'vĕ, Paia, o *didi* Umba-mbi jadi, n' Umba o Âvĕ-o jadi, na ba diyake mot' umbâkâ o hwĕ-ho jadi : ovanĕ nd' o he e ka kamidĕ na Âvĕ nd' o lomaki 'Mba.

22. Ivenda jâvĕ i vĕki 'Mba, Mbi vi bâ jâ ; ovanĕ nd' o bâ-ba ka diyĕ mot' umbâkâ, pani ka hwĕ-ho jadi mot' umbâkâ ;

23. Umba na bâ, Âvĕ n' Umba, ovanĕ

nd' o bâ-ba ka diyě hânjâbiyěngo mot' umbâ-kâ; ovaně nd' o he e ka yowě na Ávě nd' o lomaki 'Mba, na-na o tândâki bâ pani ka 'vě-o tândâkě 'Mba.

24. Paia, Mbi vahaki tepě na ibâvě ba věki 'Mba ekaba, ba diyake Umba-mbi jadi; ovaně nd' o bâ-ba ka yěně ivenda jamě ijâvě i vi 'Mba: 'kabojana o tândâkíte 'Mba oviya he e t' o yalwě.

25. Paia-o ya hohonganěngo, he ea 'wě Ávě: ndi Mbi yowuděnd' ávě; ekaba ba yowěngo na Ávě nd' o lomaki 'Mba.

26. Mbi bâ pakuwango dina jâvě, n' Umba-mbi ka pakuwa tepě já: na ovaně nd' o itânde jâvě i tândânâkě 'Mba, i ka diyě o bâ-ba jadi, n' Umba tepě a bâ-ba jadi.

KAPITA XVIII.

1. O Jisus a běki ndaga těkadi kalango, ka Mâ-a puma na beyokwedi beaju na jabuwa o viho Kidrân, omě o diyaki na mwanga umuaju u ngakiyedi na beyokwedi beaju.

2. Judas t' i kândâkidě Mâ, a yowâkiděte iboko tě: 'kabojana Jisus a ma kěkě na beyokwedi beaju omě mběmbě.

3. Já ndi ja Judas ja viya omě, o mâ-a bĕkidi pahiyango njamba *ya bato* na benami oviya prist ja meolo na Farisi ba jadi, ba vaka na litwa, na meanyo, na bevolani:

4. Jisus a yowakiděte belombo beĕhĕpi be ka viyě o Mâ-a jadi, A kĕkindi ka Mâ-a vâ na bâ, *na*, O butaka li nja ?

5. Ka bâ-ba yavwana Mâ, *na*, Jisus ja Nasarĕt. Jisus a vâki na bâ, *na*, Umba nd' *ekanĕ*. Judas e kândâkidě Mâ, a tĕmĕki tepě na bâ.

6. O Mâ-a vâki na bâ, *na*, Umba nd' *ekanĕ*, ba timbaki na mbuhwa, ka bâ-ba kwa o he.

7. Já ndi jaju ja uwa pĕ bâ, *na*, A lĕ nj' uanyu a butakĕ? Ba vâki, *na*, Jisus ja Nasarĕt.

8. Jisus a yavwanaki bâ, *na*, Mbi ma languwate inyĕni, na, Umba nd' *ekanĕ*: ndi oningĕ na o butakandi 'Mbani, hulwakidĕni ekaba ba kĕkĕ:

9. Ovanĕ nd' o ndaga 'aju e kalakidi e ka hohonganĕ, *na*, Ibâvĕ ba vĕki 'Mba, Mbu nyangĕ n' umbâkâ.

10. Saimân Pitĕ a diyaki n' ukwala mu' ibâtâ, a hodwaki muâ ka mâ-a bweya muâ

uhayi mua prist ya molo, na lenaka ditâ jaju iyomi. Dina ja uhayi tē ndi Malkâs.

11. Jâ ndi ja Jisus ja vâ na Pitě, *na*, Vamakě ukwala muâvě o egolo: Mbi mâtâke kâpi ya Paia e vĕki 'Mba ?

12. Jâ ndi ja njamba na ngâwě na benami bea Jiu, ja nângâ Jisus ka bâ-ba kata Mâ.

13. Ka bâ-ba valana Mâ o bohoboho o Anas a jadi, ('kabojana a diyakindi ukiyo mua Keafas, e diyakidi prist ya molo upuma tĕmuně.)

14. Nandi Keafas mâ nd' a kelevakidi Jiu na, e ndi lukango na moto umbâkâ a waka o pĕl' 'a bato.

15. ¶ Ka Saimân Pitě a vitě Jisus, na eyokwedi epâkwě. Eyokwedi tĕnĕ e diyaki yowanĕngo na prist ya molo, ka yâ-ya ngiya na Jisus o ikenga ja prist ya molo.

16. Ndi Pitě a tĕmĕkindi obwebwe o ubiyâ. Jâ ndi ja eyokwedi tĕ epâkwě e diyaki yowanĕngo na prist ya molo, ya puma ka kala n' itângâ i tataki jâmbĕ, ka mâ-a ngidĕ Pitě.

17. Jâ ndi j' itângâ tĕ i tataki jâmbĕ ja vâ na Pitě, *na*, O 'bĕ tepĕ, ua beyokwedi bea momo tĕkanĕ ? A vâki, *na*, Mbi 'bĕ.

18. Bahayi na benami ba tēmēkind' omě ba diyaki ba haķa veyā via mala; ('kabojana i diyakind' ivěvu :) na bā-ba lālākā: Pitě a tēměki na bā, a lālākā veyā.

19. ¶ Prist ya molo e batakindi Jisus o pěl' 'a beyokwedi beaju, na iyokwanidi viaju.

20. Jisus a yavwanaki mâ, *na*, Mbi kalaki na he o bwebwe; Mbi yokwakiděte o sini-gâg na o tēmpil, o Jiu ba pākě mběmbě; Mbi 'bě vângo elombo ikutakuta.

21. O uwaka lě 'Mba nande? uwaka ba yokaki 'Mba-mbi kalaka, nyanga 'amě e vâki na bā: umbwakiyate, ba yowuděte nyanga 'amě e vâkidi.

22. O Mâ-a běki nonaně kalango, enami yâkâ e diyaki tēměngo, e bweyaki Jisus ibanjo, *na*, O yavwanaki prist ya molo nonaně?

23. Jisus a yavwanaki mâ, *na*, Oningě na Mbi ma kali bobē, pakwaka o pěl' 'a bobē: nd' oningě bwam' o bomaka lě 'Mba nande?

24. (Anas a diyaki a validě Mâ katwěngo o prist ya molo, Keafas, a jadi.)

25. Saimân Pitě a diyakite de a lālâkidě nyolo 'aju. Ba vâki na ju, *na*, O 'bě ua

beyokwedi beaju? A háhâkindi ka mâ-a vâ na, na, Mbi 'bë.

26. Uhayi umbákâ mua prist ya molo, (a diyaki ijawe na mâ ua Pitë a lenaki ditâ,) a vâki na ju, na, Mbu yënëké âvé na ju o mwanga?

27. Já ndi ja Pitë ja háhâ pê: elëngiaha tepë kuba e kâkâlâká.

28. ¶ Já ndi jabu ja validë Jisus oviya Keafas a jadi nala o ndabo ya yëké: e diyaki n' ubwa: bâ mëtë bu ngakiya o ndabo ya yëké, obanga ba bevë nyolo; ovanë nd' o bâ-ba ka jë isango j' Ikunduwa.

29. Já ndi ja Pailat ja puma o bâ-ba jadi, ka mâ-a vâ na bâ, na, E lë nja ebuke eanyu e vanakë o pêl' 'a moto tëkanë?

30. Ba yavwanaki mâ, na, A jaka a diye mot' ube, te hu vë âvé Mâ.

31. Já ndi ja Pailat ja vâ na bâ, na, Nângâki Mâni n' inyëni-oa yëkidi Mâni hohonganëngo na elekanako 'anyu. Jiu ba vâki na ju, na, E 'bë twëtwë na hwë-ho weyaka moto:

32. Ovanë nd' o ndaga ya Jisus e kala-kidi e ka hohonganë, eaju e vâkidi ilevidë j' iwedo jaju i ka wë.

33. Já ndi ja Pailat ja ngiya pê o ndabo

'a yěké a ndakiyi Jisus, ka má-a vâ na ju, *na*, O ndi Upolo mua Jiu ?

34. Jisus a yavwanaki má, *na*, Ávě mětě t' o vâké elombo tēkae, ipě bato *hapâkwě* ndi ba ma languwa ávě yâ o pěl' 'amě ?

35. Pailat â yavwanaki, *na*, Mbi tepě ua Jiu ? Etomba 'vě mětě na prist ja meolo ndi ba did' ávě 'mba věngo. O lě hango nde ?

36. Jisus a yavwanakindi, *na*, Ipangiya jamě i 'bě ja he tēkaně: ipangiya jamě i jaka ja he tēkaně, te bahayi bamě ba ka *yanate* nana Mbi věkwě Jiu: ndi ipangiya jamě i 'bě ja 'kava.

37. Ka Pailat a vâ na ju, *na*, Ndi, o nd' upolo ? Jisus a yavwanaki, *na*, O vâki na Mbi nd' upolo. Ihuku tēkadi ndi ijamě i janakudwě, na tina tēkaně ndi eamě e vanakidi o he, nana Mbi pakwake pâkwě-pâkwě. Uěhěpí a di ua pâkwěpâkwě, a yokaki joyi jamě.

38. Pailat a vâki na ju, *na*, Pâkwěpâkwě e lě nde ? O má-a běkidi ekae vāngo ka má-a puma pě o Jiu ba jadi, ka má-a vâ na bá, *na*, Mbi 'bě duwango njěnji o Má-a jadi *na vilolombo*.

39. Nd' inyěni-o ndini na mběmbâ na

mbi ka hulakidě inyěni umbâkâ o isango j' Ikunduwa: o ka bâbâteni mbi hulakid' inyěni Upolo mua Jiu ?

40. Jâ ndi jabu ja bĕhĕpi ja yama pĕ, na, Hanga ekanĕ, ndi Barabas. Nandi Barabas a diyaki upatuwi.

KAPITA XIX.

1. Jâ ndi ja Pailat ja nângâ Jisus ka mâ-a kukuwa *Mâ*.

2. Ka sâjĕ ja longa korowa ya mayâ, ka bâ-ba tĕdĕ *yâ* o molo muaju, ka bâ-ba bâtidĕ *Mâ* ibâtâ iveyu,

3. Ba vâkâ, *na*, Mbolo, Upolo mua Jiu! ba bomaki *Mâ* na makadu mabu.

4. Pailat a pumaki pĕ: ka mâ-a vâ na bâ, *na*, Umbwakiyateni, mbi vanindi *mâ* o inyěni-o jadi ovanĕ nd' inyěni-o ka yowĕni na mbu duwa njĕnji o *Mâ*-a jadi.

5. Jâ ndi ja Jisus ja puma, bătângo korowa ya mayâ na ibâtâ iveyu. Ka *Pailat* a vâ na bâ, *na*, Hilakĕni momo tĕ!

6. O prist ja meolo na benami ba yĕnĕki *Mâ*, ba yamaki na ngudi, *na*, Kâmâkidĕ *Mâ*, kâmâkidĕ *Mâ* o krâsi. Pailat a vâki

na bâ, *na*, Nângâki Mâni n' inyëni-oa kâ-midi *Mâni*: 'kabojana mbu duwa njënji o Mâ-a jadi.

7. Jiu ba yavwanaki mâ, *na*, Ho na elekanako, hohonganëngo na elekanako 'ahu A lukakand' o wa, 'kabojana a pangaki nyolo 'aju na A ndi Mwan' 'a Anyambë.

8. ¶ O Pailat a yokaki ndaga tënë, a bangaki pë wa ;

9. A ngaki pë o ikenga ja yëkë, ka mâ-a vâ na Jisus, *na*, O viye lë na ove? Ndi Jisus au vëkë mâ iyavwana.

10. Jâ ndi ja Pailat ja vâ na ju, *na*, Oa kalaka n' umba e? oa 'wë na mbi na ipanga i kâmâkidë âvë o krâsi na ipanga tëpe i hulakidë âvë?

11. Jisus a yavwanaki mâ, *na*, O 'bë na ipanga i hakë 'Mba elombo, kabo ya vëwë âvë oviya oba: vâkâna a vëki âvë 'Mba, mâ ndi a di na bobë bonënë wa.

12. Ovanë nd' o Pailat a vahakind' o hulidë Mâ oviya 'gombe tëene: ndi Jiu ba yamaki, *na*, Oningë oa huludë momo tëkanë, vâkâna o 'bë mbweyi ya Sisa. Uëhëpi a pangakë mâ mëtë upolo, a kalakand' o pël' 'a Sisa.

13. ¶ O Pailat a yokaki ndaga tënë, a

vanaki Jisus o bwebwe ka mâ-a diya o 'diya ya yêkě o iboko i tubakwě *na* Nděki-yamalalě, ndi na Hibru, *na*, Gabata.

14. I diyakindi ikenje j' isango j' Ikunduwa, *na* egombě ya jomu na mawěla mabale; ka mâ-a vâ na Jiu, *na*, Hilakěteni Upolo muanyu!

15. Ndi ba yamaki *na* ngudi, *na*, Věngěkidě *Mâ*, věngěkidě *Mâ*, kâmâkidě *Mâ* o krâsi. Pailat a vâki na bâ, *na*, Mbi kâmâkidě Upolo muanyu o krâsi? Prist ja meolo i yavwanaki, *na*, Ho 'bě n' upolo kabo Sisa.

16. Jâ ndi jajū ja vē *Mâ* o bâ-ba jadi, *na*, A kěkě ka kâmudwě o krâsi. Ka bâ-ba nângâ Jisus, *na* valanaka *Mâ*.

17. *Mâ* krâsi 'aju bapěngo A kěkě o iboko vi tubakwě, *na*, *Iboko* via mbombo, vi tubakwě *na* Hibru, *na*, Gâlgâta :

18. O bâ-ba kâmâkidě *Mâ*, *na* bapâkwě babale *na* *Mâ*, ekaně pělě pâkâ, ekaně pělě pâkâ, Jisus o hanganě.

19. ¶ Pailat a lěnděkindi ulěndâ ka mâ-a panidě mâ o krâsi. U diyaki lěndwěngo, *na*, JISUS JA NASARET, UPOLO MUA JIU.

20. Jâ ndi ja ulěndâ těkamu mua langwě

na Jiu iitě: 'kabojana iboko via Jisus vi kámakudwě, vi diyaki piělě na mboka: u diyaki lěndwěngo na Hibu, na Griki, na Latin.

21. Já ndi ja prist ja meolo ja Jiu ja vâ na Pailat, na, O lěnděke, Upolo mua Jiu; ndi kabo, na, ekaně a vâki, na, Umba ndi Upol mua Jiu.

22. Pailat a yavwanaki, na, Eamě e lěnděkidi e ndi lěndwěngo.

23. ¶ Já ndi ja sâjě ja nângâ ngâi jaju, o bâ-ba diyaki ba kâmidě Jisus, ka bâ-ba ha ngabo inai, yâně sâjě ngabo; na koto 'aju tepě: koto yu diyaka n' ulânjâ, e diyaki bolongakwě oviya oba nala o he.

24. Ba vâki bâ mětě na bâ mětě, na, Hó nyaki yâni, ndi ho hōdwaki yâni kwai, ya a ka nângě yâ: ovaně nd' o Ilěndwě i ka hohonganě i vâkě, na, Ba kabaki ibâtâ jamě, bâ mětě na bâ mětě na bâ-ba hōdwaka kwai o pěl' 'a koto 'amě. Ovaně nd' o sâjě ba haki belombo těkabe.

25. ¶ Omě o diyaki de baka na krâsi ya Jisus, nyangwě, na iluku ja nyangwě, Meri mwad' 'a Klopas, na Meri Magdalini.

26. O Jisus a yěnkidi nyangwě na eyokwedi tě eaju e ma tândâka, tēměngo, a

vâki na nyangwě, *na*, Mwajo, hilakě mwan'âvě!

27. Já ndi jaju ja vâ na eyokwedi tĕ, *na*, Hilakě nyângwě! Oviya iwĕla tĕdinĕ ka eyokwedi tĕenĕ ya valana mâ o mbok'aju mĕtĕ.

28. ¶ Jisus a yowakidĕte, ekae tombango, na belombo beĕhĕpi be hânjâbiyendi, na ovanĕ nd' o llĕndwĕ i ka hohonganĕ, a vâki, *na*, Mbi yokakandi evĕlĕ.

29. Omĕ o diyaki na eva tĕdwĕngo, ti na vinigar: ka bâ-ba londĕ nyândâ na vinigar, ka bâ-ba kanidĕ *yâ* o hisâp, ka bâ-ba vamĕ *yâ* o udumbu muaju.

30. Nandi o Jisus a bĕki nângângo vinigar, a vâki, *na*, E hânjâbiyendi: A ka balakidĕ molo muaju, ka Mâ-a vĕ ilina.

31. Jiu ba hâhâlâkidi Pailat, 'kabojana bo diyaki buhwa bo' ikenjĕ, na nyolo i diyake pĕ o krâs o buhwa bo' Iyâjâ, ('kabojana buhwa tĕ bo' Iyâjâ bonĕ bo diyaki buhwa bonĕnĕ,) na ba bukakwĕ beko, na bâ-ba ka vĕngĕkudwĕ.

32. Já ndi ja sâjĕ ja pâ, ka bâ-ba buka beko bea ua bohoboho, n' upâkwĕ a kâmâkudwĕ na ju.

33. Nd' o bâ-ba pâkidi o Jisus a jadi, na

bâ na yěněki Má na a wendi pâni bu buka-ka pě Má beko :

34. Ndi sâjě pâkâ e sokaki Má o mbanja 'aju n' ikângâ, ka omě oa hungana o puma makiya na miba.

35. A yěněki *yâ*, a pakwakindi, n' upako muaju u mbambaye : a yowěngo na a vâki mbambaye, ovaně nd' inyěni-o ka kamiděni.

36. Belombo těkabe be hamakindi, na ovaně nd' o Ilěndwě i ka timwě, *na*, Evehe 'aju yá bukwě.

37. Tepě ilěndwě ipâkwě i vâki, *na*, Ba ka 'mbuwi Má, uabu a sokakidi.

38. ¶ Ekae pa, Josěf ja Arimatia, (a diyaki eyokwedi ya Jisus, ikutakuta na jângâ ja Jiu,) a hâhâlâkidi Pailat na a věngěkidě ekengo ya Jisus : ka Pailat a bâbâ. A vakindi ka mâ-a nângâ ekengo ya Jisus.

39. Ka Nikodimâs a viya tepě omě, (a takidi o viya o Jisus a jadi na bulu,) a vanakidi mâr na alo hâbwěngo *be pehwaka* ka kama ya mawěla.

40. Jâ ndi jabu ja nângâ ekengo 'a Jisus, ka bâ-ba dinga yâ na menamba mea ivěla na meyâmbâ ka salě ea Jiu e ma tonga-naka.

41. Nandi o iboko viaju vi kámâkudwě o krâsi, o diyaki na mwanga; mwanga tě u diyaki na malonga ma kya, ma t' o nangu-dwě moto.

42. Omě nd' o bâ-ba nangakidě Jisus o pěl' ikenjě ja Jiu; 'kabojana malonga ma diyaki piělě.

KAPITA XX.

1. Meri Magdalini a vakindi o *buhwa boa* wiki boa bohoboho, n' ubwa n' ubwa, n' ivititi viěhěpi, o malonga, ka mâ-a yěně ilale věngudwěngo o malonga.

2. Já ndi jaju ja vala membila, nala o Saimân Pitě a jadi, na eyokwedi epâkwě ya Jisus e ma tândâkâ, ka mâ-a vâ na bâ, *na*, Ba nângindi Upangiyi oviya malonga, ndi hoa 'wě o bâ-ba nangidě Mâ.

3. Ovaně Pitě na eyokwedi tě epâkwě ba pumakindi, ka bâ-ba pâ o malonga.

4. Ba kěki membila njamba: ka eyokwedi tě epâkwě ya kebě Pitě, ka mâ-a pâ o malonga na bohoboho.

5. A balamakindi, a *'mbwakiya utema*, ka mâ-a yěně menamba mea ivěla bya; ndi au ngakiya.

6. Já ndi ja Saimân Pitě ja viya, a vita-kě mâ, ka mâ-a ngiya o malonga, a umbwakiya menamba mea ivěla bya ;

7. Na 'vělěhě tě e diyakidi o molo muaju, yu diyaka o menamba mea ivěla me jadi, ndi e diyakindi iboko n' iviaju mětě dingwěngo.

8. Já ndi ja eyokwedi tě epâkwě e vakidi o malonga na bohoboho, ya ngiya, ka mâ-a yěně, ka mâ-a kamidě.

9. Ikabojana ba diyakite ba t' o yowě Ilěndwě, na A ka pumbuwi pě oviya bawewe.

10. Já ndi ja beyokwedi ja valanidě pě o 'abu.

11. ¶ Ndi Meri a těměkind' o malonga o bwěbwě, a yaka: o mâ-a diyakidi a yaka, a balamakindi, a ka 'mbwakiya o malonga.

12. A yěněkindi enjěl ibale diyango, n' ibâtá itano, yâkâ o molo, epâkwě o beko, o ekengo ya Jisus e nangakiyedi.

13. Ka bâ-ba vâ na ju, na, Mwajo, o yaka lě nde? A vâki na bâ, na, Ikabojana ba nângindi Upangiyi muamě, n' umbamba 'wě o bâ-ba nangidě Mâ.

14. O mâ-a diyaki nonaně vângo, a timbakiděndi iběyi, ka mâ-a yěně Jisus de, ndi au yowakě na a Jisus.

15. Jisus a vâki na ju, na, Mwajo, o yaka

lě nde? o butaka lě nja? A piviyaki Mâ na ipě A ndi utati mua mwanga, a vâki na ju, *na*, Pa, ipě âvĕ nd' o bapidĕ Mâ okava, langwakiya 'mba iboko viâvĕ vi ma nangidĕ Mâ, mbi vale ka nângâ Mâ.

16. Jisus a vâki na ju, *na*, Meri. A ulwakiindi ka mâ-a vâ na ju, *na*, Raboni; yĕnĕ ndi, *na*, Uyokwidi.

17. Jisus a vâki na ju, *na*, O kupanakĕ 'Mba: 'kabojana Mbi ha betete o Paia a jadi; ndi kĕkĕ o banabina ba jadi, o ka vâki na bâ, *na*, Mbi betakandi o Paia a jadi na Hângw' 'anyu, o Anyambĕ 'amĕ na Anyambĕ 'anyu a jadi.

18. Meri Magdelini a vakindi ka mâ a languwa beyokwedi na a ma yĕnĕndi Upangiye, na *na* A kalaki na ju belombo tĕkabe.

19. ¶ Na kolo ya *buhwa* tĕ boa bohoboho boa wiki, o mambĕ ma diyaki dibwĕdibwĕ o iboko via beyokwedi vi diyaki yolânĕngo na jângâ ja Jiu, Jisus a vakindi, ka Mâ-a tĕmĕ o hangan' 'abu, ka Mâ-a vâ na bâ, *na*, Jonga n' inyĕni.

20. O Mâ-a diyaki nonanĕ vângo, a levakidi bâ makadu *maju* na mbanja 'aju. Já ndi ja beyokwedi ja yĕnĕ mbya, o bâ-ba yĕnĕkidi Upangiye.

21. Já ndi ja Jisus ja vâ pĕ na bâ, *na*, onga n' inyĕni : panika Hangwĕ a di 'Mba andidĕngo, nonanĕ tepĕ Umba-mbi lomaki nyĕni.

22. O Mâ-a bëki nonanĕ vângo, A vegu-akindi o *bà*-ba jadi, ka Mâ-a vâ na bâ, *na*, 'ahakiyani Ilina Iyamu.

23. Uanyu a ka vĕngidĕ mabe uĕhĕpi, ma a vĕngudwi mâ ; *na* uanyu a ka himbidĕ *vabe* uĕhĕpi, ma ka himbudwĕndi.

24. ¶ Ndi, umbâkâ ua jomu na babale, Tâmas, a tubakwĕ na Didimâs, au diyaka na bâ, o Jisus a pâkidi.

25. Beyokwĕdi bepâkwĕ be vâki na ju, *na*, Ho yĕnindi Upangiyi. Ndi a vâki na bâ, *na*, Kabo mba yĕnĕ makadu maju na mabeko ma hângâ, n' umba-mba ngidĕ upenjo nuamĕ o mabeko ma hângâ, n' umba-mba ngidĕ ikadu jamĕ o mbanja 'aju, mba kamidĕ.

26. ¶ Hwi logwambi tombango, beyokwĕdi beaju be lataki pĕ, Tâmas a diyaki na bâ : *jâ ndi ja* Jisus ja pâ, mambĕ ma liyaki dibwĕngo, ka Mâ-a tĕmĕ o hangan' abu, A vâki na bâ, *na*, Jonga *i diyake* n' nyĕni.

27. Já ndi jaju ja vâ na Tâmas, *na*, Ha-

mbakidě upenjo muávě okava na návě oa hilě makadu mamě; na návě oa hambidě ikadu jávě wa ngidě *jâ* o mbanja 'me; o diyake pě o diye n' ikamidě, ndi kama-kidě.

28. Tâmas a yavwanaki ka mâ-a vâ na Mâ, *na*, Upangiyi muamě, na Anyambě 'amě.

29. Jisus a vâki na ju, *na*, Tâmas, o kamiděndi 'kabajana o yěni 'Mba: ibâtâ na ba kamakidě, ba yěne.

30. ¶ Tepě Jisus a hakindi ndembo iitě ipâkwě o pwanja ya beyokwedi beaju, i ha 'bě lëndwěngo o ejanganangobo tēkae.

31. Ndi ekabe be ndi lëndwěngó na ovaně nd' inyěni-o ka kamiděni na Jisus a ndi Kraist Mwana ua Anyambě: nana o inyěni-o kamakidě o ka pahiyandini eměná na dina jaju.

KAPITA XXI.

1. Jisus a levakidi pě beyokwedi nyolo, belombo tēkabe tombango, o manga ma Tiberiās: kakana nd' o Mâ-a levakidě *nyolo*.

2. Omě o diyaki lataniyango Saimán Pitě, na Tâmas e tubakwě na Didimās, na Nata-

šěl ya Kena o Galili, na *bana* ba Šěbědi,
a beyokwedi beaju bepâkwě bebale.

3. Saimân a vâki na bâ, *na*, Mb' 'alandi o
ombo. Ba vâki na ju, *na*, Ho 'alandi tepě
a nâvě. Ka bâ-ba puma na hunganaka o
ama o elende; bu weyaka elombo ka 'lo-
bo na bulu tēboně.

4. O ubwa u diyaki mua pâ, Jisus a tē-
ěkindi o uhěke; ndi beyokwedi bu yowa-
ě pě na A ndi Jisus.

5. Jisus a vâki na bâ, *na*, Bana, o iběni
a elombo e jakwě? Ba yavwanaki Mâ,
a Nyawě.

6. Ka Mâ-a vâ na bâ, *na*, Uhwakani
âba o pělě ya 'lende eyomi, vâkâna o du-
indini. O bâ-ba diyaki uhwango, bu yâ-
kě o dula elâba na bwinge boa bejaka.

7. Já ndi ja eyokwedi ya Jisus e ma
ndákâ, ja vâ na Pitě, *na*, A ndi Upangiyi.
andi o Saimân Pitě a yokakidi na a ndi
pangiyi, a tingakindi koto 'aju y' uhombo,
'kabajana a diyakindi uhamba,) ka mâ-a
wa nyolo 'aju o manga.

8. Beyokwedi bepâkwě be vakindi na ele-
de ehalě, ('kabajana bu diyaka yaviděngo
a he, ndi e ma diyakate masěi ma kama ja
ambanâ ibale,) ba dulaka elâba na bejaka.

9. O bá-ba diyaki ba hubě o he, ba yěně-ki veyá via mala, na bejaka omě bya, na pěmbě.

10. Jisus a vâki na bá, na, Vanakani bea bejaka beanyu be ma weya kya.

11. Saimân Pitě a kěkindi, ka má-a dula elába o he, londango ti na bejaka beněně, kama páká na mabo matano na bejaka belalo: ndi elába yu nyakiya, tombekete ka beá be diyaki beité.

12. Jisus a vâki na bá, na, Okani, ka jakeni. Eyokwedi na ya yáká, é jakiyedi o uwa Má, na, Ávé lě a nja? bá yowěngo na A ndi Upangiyi.

13. Já ndi ja Jisus ja pá, ka Má-a nângá pěmbě, ka Má-a vě há tepě na bejaka.

14. Njo y' ilalo nd' ekaně ya Jisus e levakidě nyolo 'aju o beyokwedi beaju be jadi, o Má-a diyakidi pumbuwango oviya baxewe.

15. ¶ O bá-ba makidě ija, Jisus a vâki na Saimân Pitě, na, Saimân mwan' 'a Jonas, o tândâki 'Mba wa na ekaba? A vâki na ju, na, E, Upangiyi: o yowuděte na mbi tândâkând' Ávé. A vâki na ju, na, Bombaka bana bamě ba medâmbě.

16. A vâki pě na ju njo y' íbalě, na, Saimân, mwan' 'a Jonas o tândâki 'Mba? A

vâki na ju, *na*, E, Upangiyi: o te yowěngo na mbi tândákând' Ávě. Jisus a vâki na ju, *na*, Jakidě medâmbě meamě. •

17. A vâki na ju njo y' ilalo, *na*, Saimân, *meas'* 'a Jonas, o tândákâte 'Mba? Pitě a yěněki ngěbě, 'kabejana a vâki na ju njo y' ilalo, *na*, O tândákâte 'Mba? Ka mâ-a vâ na ju, *na*, Upangiyi, o yowuděndi belombo beěhěpi; oa dimbakiya na mbi tândákând' Ávě. Jisus a vâki na ju, *na*, Bombaka medâmbě meamě.

18. Mbi vâki na nâvě pâkwěpâkwě mětě, *na*, o 'Ávě o diyakidi iwanja o ma tingakandi utumba o nyolo 'âvě, na navě o tamwaka o loboko lâvě lo vahakidi; ndi o âvě o ka wě o ka hambidi makadu mâvě n' upâkwě a ka bătiděnd' âvě, na mâ-a ka bapakě *âvě*, o iboko viâvě vi ka diyě o vahe.

19. A kalakind' *ekae*, ilevidě ja jângâ j' iwedo jaju i ka bendaně Anyambě. O Mâ-a diyaki nonaně vângo A vâki na ju, *na*, Vitakě 'Mba.

20. Já ndi ja Pitě ja 'luwa, ka mâ-a yěně eyokwedi tě ya Jisus a ma tândákâ, e vitakě; (e diyakidi hikamiyango o ngonga 'aju o huma ya kolo, a vâki, *na*, Upangiyi, a lě a nja a kândâkě Ávě?)

21. Pitě a yěněki má, ka má-a vâ na Jisus, *na*, Upangiyi, momo těkaně a *ka ha* lě na ?

22. Jisus a vâki na ju, *na*, Oningě 'Mba vaha na a yěngěkidě kabo Mba pâ, *eně* e lě nde o âvě o jadi ? Vitakěte âvě 'Mba.

23. Jâ ndi ja ndaga těkadi ja vala o bababina ba jadi, na eyokwedi tēeně ya we : ndi Jisus au vâkâ na ju, *na*, A we ; kabo, *na*, Oningě Mba vaha na a yěngěkidě kabo Mba pâ, *eně* e lě nde o âvě o jadi.

24. Ekae ndi eyokwedi tě e pakwaki o pěl' 'a belombo těkabe, na e lěnděki belombo těkabe : na hwě-ho yowěngo na upako muaju u ndi mbambaye.

25. O tepě na belombo bepâkwě beité, bea Jisus be hakidi, be jadi, oningě bea lěndwě beěhěpi, mbi piviyaki na he yâ mětě, ya yâlě o huka bejanganangobo be ka lěndwě. Aměn.

15
Bengal Acts (1881)

BEHADI BEA METODU.

THE ACTS OF THE APOSTLES,

TRANSLATED INTO THE BENGAL LANGUAGE

BY THE LATE REV. JAMES L. MACKAY, REVISED AND WITH THE
OTHER GOSPELS HARMONIZED BY THE REV. R. H. NASSAU.

GABOON AND CORISCO MISSION, WEST AFRICA.

NEW YORK:
AMERICAN BIBLE SOCIETY,
INSTITUTED IN THE YEAR MDCCCKVI.

1881.

[Bengal, 18mo.]

BEHADI BEA METODU.

KAPITA I.

1. Ejanganangobo ya bohoboho eamě e lënděkiyedi ávě, Teofilo, e diyakindi ya bea Jisus be yalakidě iha n' iyokudě beě-hěpi.

2. Kwanga nala buhwa boaju bo nângakudwě oba, na mbuhěmbuhě ka Mâ-a sombiya metodu meaju me pânákidi n' Ilina Iyamu :

3. Ibaju ba levakidě nyolo 'aju mihá o betuniya beaju be běki tombango, na ndembo i ha 'bě na ngudi ya bomwě penda, a yěněněki na bâ mabo ma hwi manai, a kalaka o pělě 'a belombo bea ipangiya ja Anyambě :

4. O Mâ-a diyaki lataniyango na *bâ*, a langwakiyi bâ na bá takete o vëngëmě o Jërusalěmi, ndi ba vengake mohano mua Paia, umuanyu u di yokango n' Umba.

5. Ikabojana Jân a ma bapitaisaki mětě na miba, ndi hwi ja yaviye nd' o bapitaiswěni n' Ilina Iyamu.

6. O bâ-ba lataniyedi ka bâ-ba uwa Mâ, na, Paia, o ka timbë tepë Isreël ipangiya o egombe tēkae?

7. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, E ibë 'anyu y' iyowë ja begombe, tombe bepedi bea Paia be di vamëngo o ngud' 'aju mëtë.

8. Ndi o ka dūwandi ngudi oningë Ilina Iyamu i puggingë inyëni; vâkâna wa bëndini tali jamë o Jërusalëmi na Judia yëhëpi, na Samaria, kwanga nala o ihuku ja he ja yavidëngo.

9. O Mâ-a kali belombo tē ekabe, ba umbwakiyate, ka evindi ya nângânâ bâ Mâ o mihâ mabu.

10. O bâ-ba diyakidi ba umbwakiya oba dongodongo, o Mâ-a diyakidi a betaka, ba hilëte bato babale ba di tēmëngo baka na bâ n' ibâtâ itano.

11. Ba vâki tepë, na, Inyi bamo ba Galili, e lë nde eanyu e di tēmëngo o 'mbwakiyani oba? Jisus tē i nângânudwë inyëni na 'la o Hëvën ekadi, A ka viyate nyanga tē eanyu e yënëkë Mâ-a kékë o Hëvën ekanë.

12. Ka bâ-ba timba o Jërusalëm oviya ukodi u tubakwë, na, Alivët, u didi oviya o Jërusalëm ekëndâ ya buhwa bo' Iyâjâ.

13. O bâ-ba pâkidi ka bâ-ba beta o ilika via oba, ba diyakindi ovoně Pitě, na Jems, na Jân, na Andru, Filipo, na Tâmas, Batałomiu, na Matiu, Jems ja Alfios, na Saimân Silote, na Juda *mwa' nyangwě* na Jems.

14. Ekaba bēhēpi ba diyakite ikando j' ikaliya n' ihâhâlidě jâkâ, na bajo, na Meri nyangwě 'a Jisus, na bana ba nyangwě.

15. ¶ Já hwi tēdině ndi ja Pitě i tēmēkidi o hanganě ya beyokwedi, na, (tango 'a mina yēhēpi ta e diyakindi ka kama na mabo mabale),

16. Bamo na banabina, ndaga tē y' Ilina Iyamu e kalakidi ovyo n' udumbu mua Devidi o pělě 'a Judas a tumbwanaki ba nângâki Jisus, ekaně e diyakite na e ka hohonganandi.

17. Ikabojana a langakudwěndi o tango 'ahu, na mâ-a diyaki tepě a duwa mběi o 'havu tē ya minise ekae.

18. Nandi momo tē ekaně a hambakindi ehiki na mahomano ma bobē; o mâ-a kwi molo na he, ka mâ-a tumbiya na hanganě, ka miya meaju mea pumě.

19. E diyakite yowaněngo na badiya ba Jěrusalěmi bēhēpi, ovaně nd' o ehiki tēně

e ma tubakwě na emi 'abu mětě, *na*, Asě-
ldama, yeně e ndi, *na*, Ehiki ya makiya.

20. Ikabojana e lěndwěngo o ejangana-
ngobo ya Psamu, Ediya 'aju e diyake ebo-
bolo, e diyake na moto: *na*, Ipangiya jaju
i nāngākwe na mot' upākwe.

21. Ovaně vākāna bamo tē ba jopi na
hwě ulingo mua Upangiyi Jisus u jindi na
hwě ekaba,

22. Oviya baptisma ya Jān, nala o bu-
hwa tē iboaju bo nāngānākudwě hwě,
umbākā a 'lwakudwě tali na hwě y' ipu-
mbuwa jaju.

23. Ka bâ-ba pānā babale, Josěf i tuba-
kwě na Barsabas, a ma tubakwě na Justus,
na Mataias.

24. Ka bâ-ba kaliya, *na*, Āvē Jěhova,
a di yowěngo melema mea *bato* bēhēpi,
levakidě o babale ekaba uāvē a di pānā-
ngo,

25. Na ovaně nd' o mĀ-a ka nāngě mběi
ya ehavu tē ya minise n' utodu ya Judas e
kwaki na bobē ekae, na ovaně nd' o mĀ-a
ka 'lē o iboko viaju mětě.

26. Ka bâ-ba vē kwai jabu, ka kwai ya
kwa na Mataias; ka mĀ-a langwě o tango
ya jomu ja metodu n' utodu 'mbākā.

KAPITA II.

1. O buhwa boa Pěntikost bo pâdi, ba běhěpi ba diyakindi o ikando iboko viákâ.

2. O mbenjě pákâ joyi i viyendi oba, o na ja ngombe e vungaka, ka jâ-ja yambiya ndabo 'abu e diyakidi.

3. Ka bemi bea paha omě ona veyâ, bea puniya o bâ-ba jadi, ka viâ via kokaniya bâ.

4. Bâ běhěpi ba bě londango n' Ilina Iyamu, ba ka kalaka na bemi bepâkwě, ka Ilina i věki bâ ukalo.

5. Na Jiu i diyaki tepě, i diyaka o Jěrusalěmi, bamo bayamu, ba betomba beěhěpi be did' o he.

6. O ekae e yokanidi, ka ebimba ya yolaně ba kubakindi, 'kabojana moto uěhěpi a yokaki bâ-ba kalaka etomb' 'aju mětě.

7. Ba mamakindi umamo uněně ba ka uwanaka, na, Yěněkěteni ba 'bě ba kalakě ekaba běhěpi, ba Galili?

8. Ndi e lě nde eahu e yokakě moto uěhěpi na emi 'ahu mětě, eahu e janakudwě?

9. Ba Partia, na ba Media, na ba Ilim, na badiya ba Měsopotamia, na o Judea, na Kapadosia, na o Pontos, na Asia,

10. O Fligia, na Pamfilia, o Ijipt, na pělě ya Libia o pělě 'a Sireni, na bangi ba Roma, Jiu, na ba ulwakě.

11. Ba Kriti, na ba Arebia. ho yokaki bâ ba kalaka belombo bea Anyambě be mama-nakwě na bemi beahu mětě.

12. Ba ka mamaka ba ka butaka bâ mětě, na bâ mětě, na, Ekae e lě na ě?

13. Bapâkwě ba ma kyebaka bâ, na, Bamo tě ekaba ba vulango ivě j' usasa.

14. ¶ Ndi Pitě a tēměkindi na jomu n' umbâkâ, ka mâ-a betě joyi, ka mâ-a vâ na bâ, na, Inyi bamo ba Judia, n' inyi ba diya-kě o Jěrusalēm, yowakěni ekae, n' inyěni wa yoka tepě ni ndaga jamě.

15. Ikabojana ekaba ba 'bě peyango k' inyěni o yebakiyěni, 'kabojana buhwa bo ngite mawěla ibuwa.

16. Ndi ekae, ndi ya usâki Joël e kala-kidi, *na,*

17. Anyambě a vâki, *na,* E ka diyandi o hwi ja madikanido, mbi ka hovandi bato bēhēpi Ilina jamě: na bana banyu ba bamo na ba bajo ba ka sâkâkâ, na mawanja manyu ma ka yěněkě behihila, na batodu banyu ba ka yâtâkâ ndâtâ:

18. Mbi ka hoviděndi bahayi bamě ba

bamo na ba bajo, Ilina jamě o hwi tědině ;
na bâ-ba ka sâkâkâ :

19. Mbi ka leviděndi belombo be mama-
nakwě o hěvěn oba, na ndembo o he mětě ;
makiya, na veyá, na bengumbi bea itutu :

20. Joba i ka uluwandi ivititi, na ngá-
ndě makiya, na buhwa tě boa Anyambě
boněně boa yowaněngo na ta ka pá.

21. E ka diyi na moto ka moto uěhě-
pi a ka tubě dina ja Jěhova, t' a ka
yongě.

22. Inyi bamo ba Isreěl, yokaki ndaga
tě ekadi ; Jisus ya Nasarět, momo ua
Anyambě u yějěněkiyedi inyěni na me-
goma, na belombo be mamanakwě, na nde-
mbo ja Anyambě i haki na Mâ o ha-
nganě 'anyu, te ka inyi mětě o di teni yo-
wěngo :

23. Mâ uanyu a bweyakudwě, n' upango
mua Anyambě u diyakite ovyo leniyango n'
iyowě jaju ja bea bohoboho, k' inyěni wa
nângâni, na kâmâkidi o krâs na benâ bebe
na weyakani :

24. Ua Anyambě a pumbudě, o Mâ-a
bědi mehiyo mea iwedo unjuwango ; 'kabo-
jana yu diyaka na ngudi ya diya na i hu-
kake Mâ.

25. Ikabojana Devidi a kalakate o pěl' 'aju, *na*, Mbi takite o yěně Jěhova o boho boamě; 'kabojana a ndi o enâ 'amě eyomi, na banga mba ninganě.

26. Ovaně nd' o ulema muamě u peyaki, na emi 'amě e ka yěněkě mbya; tepě mehoni meamě me ka yâjâ n' ipitě:

27. Ikabojana wa dika ilina jamě o hěl, na nâvě wa huludě tepě Uâvě ua holi a bâkâ.

28. O 'inba yowuděngo njea ja eměná; o ka londi 'mba na mbya o pwanja 'âvě.

29. Bamo *na* banabina, mbi t' o kala n' inyěni o pělě 'a hangwě 'ahu Devid, na a wendi, na mâ-a tongudwě tepě, na malonga maju ma tepě na hwě na boa buhwa tě ekabo.

30. O mâ-a diyaki usâki, yowěngo na Anyambě a kanakiyi mâ, na ebuma ya ukuba muaju o pělě ya nyolo, ndi eaju e ka pumě Kraist ka diya o eka 'aju.

31. O mâ-a tidi o yěně ekae, ka mâ-a kala o pělě ya ipumbuwa ja Kraist, na Ilina jaju ju dikakwě o hěl, na mehoni meaju meu bâkâ.

32. Jisus tě ekadi ndi ja Anyambě i pumbudě, yâ ndi eahu e di tali.

33. O Mâ-a betudwě na enâ ya Anyambě eyomi na Mâ-a 'la ka duwa oviya Hangwě a jadi panga 'a Ilina Iyamu, ka Mâ-a hubě eanyu e yěněkě, na eanyu e yokakě ekae.

34. Ikabojana Devid a 'bě betango oba, ndi mâ mětě a vâki, na, Jěhova a vâki n' Upangiyi muamě, na, Diyaka o 'nâ eamě eyomi,

35. Kabo Mba ta panga ndoba jávě ebo-nga 'vě e pitakiyě.

36. Ndabo ya Isreěl e yowakě pâkwě-pâkwě na Anyambě a pangi Jisus tě, eanyu e kâmâkidě o krás, ekaně, Upangiyi na Kraist.

37. ¶ Nd' o bâ-ba yokidi ekabe, ba pěhě-kiyendi ulema muabu, ka bâ-ba vâ na Pitě na metodu mepâkwě, na, Bamo na banabina ho ka ha lě na ě?

38. Já ndi ja Pitě ja vâ na bâ, na, Ulwakani, na inyi běhěpi na baptaiswěni na dina ja Jisus Kraist, o ivěngidě ja bobe, n' inyěni wa pahiyani ivěwě ja Ilina Iyamu.

39. Ikabojana mohano u ndi umuanyu na bana banyu, na ba di yaviděngo běhěpi, tango ya Jěhova Anyambě 'ahu e ka ndiyě.

40. Na ndaga ipâkwě iitě nangudi ijaju i kalakiyi bâ bokelevakidě, *na*, Yongaki nyo-
lo janyu o igona tě ibe ekadi.

41. ¶ Já ndi ja ba pahakiyi ndaga jaju na mbya, ja baptaiswě; buhwa tě bo badakudwě bâ, ka tâjen ja malina ilalo.

42. Ba lilimakiděndi iyokwanidi via metodu n' ulato, n' ipěhě ja pěmbě, na makaliya.

43. Ka jángâ ja bweya ilina jěhěpi; na belombo be mamanakwě na ndembo iitě ja metodu i hakidi.

44. Ba kamakidě běhěpi ba diyaki ta, na bâ-ba diyaki tepě belombo behěpi ta;

45. Ka bâ-ba hamba behiki beabu na hika 'abu, ka bâ-ba kaba na moto uěhěpi, nyanga ya moto uěhěpi e ma nyamaka.

46. Ba diyaki buhwa boěhěpi ikāndo jabu jákâ o těmpěl, ba pěhěkě pěmbě o mandako, ba jaka beja beabu na mbya n' ulema 'mbâkâ.

47. Ba bendakě Anyambě, n' unyěvěno na bato běhěpi. Ka Upangiyi a badiya church ba ka yongě, buhwa boěhěpi.

KAPITA III.

1. Ka Pitě na Jân ba 'la o těmpil o iwěla j' ikaliya, ja malalo.

2. Momo umbákâ a diyakidi ebokě oviya jemi ja nyangwě a bapakudwěndi, kâ mâ-a nangudwě o jámbě j' ugomba mua těmpil i tubakwě, na, Iyamu, o ijomba ja ba ngakiyě o těmpil.

3. O mâ-a yěni Pitě na Jâni ba 'mbaka o ngiya o těmpil, ka mâ-a jomba.

4. Ka Pitě a hilě mâ dihâ sii, na Jâni na, Umbwakiya hwě.

5. Ka mâ-a yokolidě bâ, a yanaka na a ka duwandi elombo o bâ-ba jadi.

6. Jâ ndi ja Pitě ja vâ, na, Ho 'bě na silvēr na gol, ndi eamě e janidi, ndi eamě e ka věyě ávé. Na dina ja Jisus ya Nasarēt tēměkě, o ka tamwaka.

7. Ka mâ-a bwěya mâ o 'nâ eyomi, ka mâ-a tědě mâ; ka matambi na matingilingo ma duwa ngudi o njo pákâ.

8. O mâ-a sodidi, ka mâ-a tēmě de, a ka tamwaka, ka mâ-a ngiya na bâ o těmpil, a tamwaka, a sodaka, a bendakě Anyambě.

9. Ka bato bēhēpi ba yěně mâ a tamwaka, a bendakě Anyambě.

10. Ka bâ-ba yowě na a diyakite mâ-a diyakidi a jombanaka o jámbě j' ugomba mua těmpil Iyamu; ba ka mamaka e hamakid' o mâ-a jadi n' umamo uněně.

11. O momo tě ua 'bokě a yongakudwě a hukite Pitě na Jân hukango, ka bato běhěpi ba pumanidě umbila nala o bâ-ba diyakidi o elěmbě e tubakwě, na, ya Sâlamân, ba mamaka nangudi.

12. ¶ O Pitě a yěnidi, ka mâ-a vâ na bato, na, Inyěni bamo ba Isreěl, o mamaka lě ni ekae na nde? e lě nde eanyu e 'mbwakiyě hwě dongodongo, ona na ngudi 'ahu, na bwamu boahu ndi be pangi momo tě ekaně a tamwaka?

13. Anyambě ya Ebreham na Aisak, na Jekâbu, Anyambě ya bahangwě bahu ndi a bendidě Mwana 'aju Jisus, uanyu a hulakidě, ka inyěni wa hâhâ Mâ ni o boho boa Pailat o mâ-a pangaki na a hulakidi Mâ.

14. Ndi o hâhâkindini ua Holi, Uyamu, o ka vahakani na eweyi-bato na e věkwě inyěni.

15. Ka inyěni wa weyaki Upolo mua eměná, ua Anyambě a pumbwakidi oviya bawewe, yâ ndi eahu e didi tali.

16. Ndi dina jaju, na ikamidě ja dina

jaju, ndi i yâdidě momo tě, uanyu a yě-
někě, uanyu a ha dimbakiya ekaně; e, ika-
midě jaju ndi i vi mâ iyongě tě ja hânjâbi-
yěngo ekadi o boho boanyu boa běhěpi.

17. Ndi banabina mbi te yowěngo, na o
hakindini n' ipuhwa ja iyowě, te ka bapa-
ngiyi banyu ba *hakidi*.

18. Ndi belombo tě, bea Anyambě be
levakidě o vyo na udumbu mua basâki
baju, na Kraist a ka yěni betuniya, a ho-
honganidě tepě nonaně.

19. ¶ Yěněkěni ngěbě, wa uluwani, ovaně
nd' o mabe manyu ma ka buludwě, o 'go-
mbe ya iyâdiyě e ka viyě o pwanja ya
Upangiyi.

20. Ndi a ka lomi Jisus Kraist, a kala-
kudwě inyěni o vyo:

21. Ua hěvěn a ka pahiyě kabo o bego-
mbe bea itimbě ja belombo beěhěpi, bea
Anyambě be di kalango na medumbu mea
basâki baju oviya jali ja he.

22. Ikabojana Mosēs a vâkite na baha-
ngwě bahu pâkwěpâkwě, na, Jěhova Anya-
mbě 'anyu a ka betěndi bana ba banya-
ngwě banyu Usâki u ka kwaně 'Mba: mâ
ndi uanyu a ka yokiyě, belombo beěhěpi
ibeaju be ka vayě n' inyěni.

23. E ka diyi na ilina jëhëpi i ka mëndë i yokiyë usâki tēmunë, i ka weywëndi oviya bato ba jadi.

24. E, basâki bëhëpi oviya Samuël, kwannga nala ba vitakidë, tango e di kalango yëhëpi, te langwakidi o pëlë 'a hwi të ekadi.

25. Inyëni ndi bana ba basâki, na ba panga ya Anyambë e panganakidë bahangwë bahu, na Ebreham, Na, ibângâ jâvë ndi ja iniyâ ma he të ekanë yëhëpi ma ka vambanwë ibâtâ.

26. Inyëni ndi ba Anyambë ba betidë mwan' 'aju Jisus, o bohoboho, ka Mâ-a loma Mâ ka vamba inyëni ibâtâ, j' iludë j' inyëni bëhëpi oviya mabe manyu.

KAPITA IV.

1. O bâ-ba diyaki ba kalaka na bato, ka prist na upangiyi mua tēmpil, na Sajusi, ba pâ o bâ-ba jadi.

2. Linguwango na na ba yokwakidi bato, na ba kalakiyendi ipumbuwa j' iwedo na Jisus baka.

3. Ka bâ-ba bweya bâ, ka bâ-ba vamë bâ

o ndabo-ivititi na buhwa bopákwě bo t' o ya; 'kabojana e diyaki ya bě epedi ya kolo.

4. Tombekete ka beně be diyakidi, ba yokaki ndaga baitě, ba kamakiděndi; tango ya bamo e diyakindi ka tâjen itano.

5. ¶ E diyakindi bea bwe ka bapangiyi, na batodu, na balěndi,

6. Na Anas prist ya molo, na Keefas, na Jân, na Alěxanda, na tango e diyaki jawěngo na prist ya molo, ba yolane o Jěrusalěm.

7. O bá-ba tědě bá o hanganě, ka bá-ba uwa bá, na, E lě nja ngud' ě, tombe nja din' ě, ijanyu i hanidini ekae?

8. Jâ ndi ja Pitě, londango n' Ilina Iyamu, ja vâ na bá, na, Inyi bapangiyi ba bato na batodu ba Isreěl,

9. Oningě na ho kâtákwěndi o buhwa tě ekabo na ehavu eyamu e hakudwě ebokě, tina 'aju e yonganidi;

10. Ndi inyi běhěpi yowakěni na bato ba Isreěl běhěpi, na dina ja Jisus Kraist ya Nasarět, uanyu a kâmákidi o krâs; ua Anyambě a pumbwakidě; Mâ ndi a tědě momo těkaně o boho boanyu okava upeha.

11. Ilale tě ijanyu ja balongi i ha yěně-

kidi elombo, ndi ja bě molo mu' itududu ekadi.

12. Iyonga i 'bě pě n' upâkwě, Ikabojana o 'bě na dina ipâkwě he i di vanguardwěngo bato, ijahu i ka yonganě.

13. Ndi o bâ-ba yěni na Pitě na Jâni bu bangaka, na bâ tepě yowěngo na bu yokwaka, ba diyaki bamo ba ha diyaki n' iyowě, ba ka mamaka, ka bâ-ba yowě na ba diyaki na Jisus.

14. Hilěngo momo a yongakidi na bâ tēměngo, bu diyaka na ngudi ya boma penda.

15. Ndi o bâ-ba sombidě bâ na ba t' o puma o 'hoka, ka bâ-ba hohonganě bâ mětě na bâ mětě,

16. Na, Ho hake lě bamo těkaba na? 'kabojana ba hango ugoma u *di* yowaněngo, mua ba Jěrusalěm běhěpi u ha dimbakiya, na hwě-ho 'bě na ngudi o dimba *yâ*.

17. Ndi o banga ya yavidě pě o bato ba jadi, ho hihake bâ-i pâni, na ba kalake pě na moto ka moto na dina těkadi.

18. Ka bâ-ba ndiya bâ, ka bâ-ba kandidě bâ na ba kalakiye na ba yokwakidě pě na dina ja Jisus na vilolombo.

19. Ndi Pitě na Jân ba timbwanaki bâ, na, Ipě e hohonganěngo o boho boa Anyambě, na ho yokakiya inyěni wa na Anyambě, hohonganakěni.

20. Ikabojana ho 'bě na ngudi o diya ho kale belombo beahu be yěněkidi n' ibeahu be yokakidi.

21. Ndi o bâ-ba hihi pě bâ, ka bâ-ba hulidě bâ, ba duwe elombo ya vomwanidě bâ, na tina 'a bato, 'kabojana *bato* běhěpi ba bendakiděndi Anyambě o nyanga e hamakidi.

22. Ikabojana momo tě a levakidě ugoma tě mu' iyonga ekamu, a diyakindi a tomba igona ja mabo ma mepuma manai.

23. ¶ O bâ-ba huludwě ka bâ-ba 'la o njamb' 'abu, ka bâ-ba languwa bea prist na batodu be vâki na bâ beěhěpi.

24. O bâ-ba yokidi ka bâ-ba betě moyi mabu o Anyambě a jadi, bâ běhěpi ta, na, Jěhova âvě *ndi*. Anyambě, e velakidi oba na he na manga, na be did' omě beěhěpi.

25. A vâki n' udumbu mua uhayi muâvě Devid, *na*, Bato ba ha 'wě Anyambě ba yokaki lě ngambi ya nde, na bato ba yebakiya beyebyayebya ?

26. Mepolo mea he me tēmėkindi ka bapangiye ba yolanė ihmıbidė ja Jėhova n' ihmıbidė ja Kraist 'aju.

27. Ikabojana Hėrod, na Pontius Pailat, na Jėntail, na bato ba Isreėl, ba latanakiyendi mbambai ihmıbidė ja mwan' 'ávė uya mu Jisus, uávė a di papudėngo,

28. Iha ja ya ená 'ávė, na ehoka 'ávė be lenakidė na be ka hamandi.

29. Ndi Upangiye hilakėte ka bā-ba hiha kė: pangaka bahayi bāvė ba kalaka ndaga jávė, ba diye na jángá,

30. N' ihmıbidė ja 'ná 'ávė iyonganė, na ovanė nd' o ndembo na megoma be ka hamė na dina ja Mwan' 'ávė ua holi Jisus.

31. ¶ O bā-ba kaliyedi, iboko viabu vi diyaki lataniyango, vi ninganakidėndi, ka bā bėhėpi ba londa n' Ilina Iyama, ba ka kalaka ndaga ja Anyambė, ba bange pė.

32. Ebimba e kamakidė yėhėpi, e diyaki ndi ulema umbáká, ilina jáká: bu diyaka na a ma váká na belombo beaju be ma pigaka be diyakindi ibeaju mėtė, ndi ba diyakite belombo bėhėpi ta.

33. Metodu me levakidėndi ipumbuwa ja Upangiye Jisus na ngudi enėnė: na ehėkwė enėnė e diyaki tepė na bā bėhėpi.

34. Bu diyaka na a ma nyamaka; 'kabo-jana tango e ma pigaka behiki na mandabo ba ma hambakidi beá, ba vanaka mahambe ma belombo be ma hambakudwě,

35. Ka nangidě *má* o beko bea metodu, ngabo e ka kabakwě na moto uěhěpi, nyannga 'aju e ma nyamaka.

36. Josēs ua metodu a vangakidě na Barnabas, (i didi *na*, Mwana a hambakě) ua diya ja Livai ya ehe ya Saiprās,

37. A diyaki na 'hiki ka *mâ-a* hambidě yâ ka *mâ-a* vana đálě, ka nangidě jâ o beko bea metodu.

KAPITA V.

1. Ndi momo 'mbâkâ, dina na Ananaia, na mwad' 'aju Safaira ba hambiděndi ehiki.

2. Ka *mâ-a* kuta *epěhi* ya ihambe, (mwad' 'aju a diyakite yowěngo,) ka *mâ-a* vana mběi pâkâ ka *mâ-a* nangidě yâ o beko bea metodu.

3. Ka Pitě a vâ, *na*, Ananaia, e lě nde ya Setan e londidě ulema muâvě na jowakiya Iina Iyamu wa tata *epěhi* y' ihambe ja ehiki?

4. O yâ e diyakidi yu diyaka eâvě mětě?

o yâ běki hambudwěngo yu diyakate o ngud' 'ávě mětě? o lě bondango ndaga tēkaně o ulema muávě na ě? o 'bě jowiyango bato, o jowiyango Anyambě.

5. Ananaia a yokakate ndaga tēkadi, ka mâ-a kwa, ka mâ-a wa: ka jângâ iněně ja bweya ba yokaki belombo tēkabě běhěpi.

6. Ka mawanja ba tēmě, ka bâ-ba viha mâ, ka bâ-ba pumana *mâ*, ka bâ-ba tonga *mâ*.

7. O ulingo mua mawěla malalo ka mwad' 'aju a ngiya, a yowě be hamidě.

8. Ka Pitě a yavwana mâ, na, Langwakiya 'mba ipě nyanga 'anyu e ma hamba ehiki yěhěpi te ekaně? Ka mâ-a vâ, *na*, E, yěhěpi te ekaně.

9. Já ndi ja Pitě ja vâ na mâ, *na*, E lě nde eanyu e di lataniyango ka yějiya Ilina ja Anyambě? Hilakěte beko bea ba bapě momi 'ávě be-a *běnd'* ubiyâ, ba ka pumana tepě ávě.

10. Já tepě ijaju ja kwa o beko beaju o njo páká, ka mâ-a wâ; ka mawanja ma ngiya ka bâ-ba kâbidě mâ wango, o bâ-ba bapidě *mâ*, ka bâ-ba tonga *mâ* baka na momi 'aju.

11. Ka jângâ iněně ja bweya church yě-
hěpi, na tango e yokaki belombo těkabe.

12. ¶ Ka ndembo na megoma beité bea
hawě o bato ba jadi na benâ bea metodu ;
(bâ běhěpi ba diyaki lataniyango o elěmbě
ya Sâlâmân.

13. Bapâkwě bu' diyaka pě na moto a
jijakiyedi o latě nyolo 'aju na bâ ; ndi bato
ba kenakidi bâ.

14. Ba kamakidě ba badakudwě pě Anya-
mbě, bebimba bea bajo na bamo ;)

15. Ovaně nd' o bato ba ma vanaka me-
bědi o mehěngě, ba nangakidě *bâ* o mako-
ndo na bebonga beněně, na edingiha ya
Pitě a tombaka e ka tāmě o diba bâ.

16. O diyaki na ebimba e vakiyedi o ma-
mboka ma diyakidi uluaniděngo Jěrusalěm
ba vanaka mebědi, na ba ma yěněki' njuke
na malina mabe : ka *bâ* běhěpi ba yonga.

17. ¶ Já ndi ja prist ya molo ja těmě, na
ba diyaki na ju běhěpi, (ba pělě ya Sajusi,
ka' bâ-ba yoka jeku iitě.

18. Ka bâ-ba bweya metodu, ka bâ-ba
vamě bâ o ndabo-ivititi.

19. Ndi enjěl ya Anyambě e dubwaki
mambě ma ndabo-ivititi na bulu, ka yâ-ya
pumě bâ, na,

20. Kěkěni ka tēměkeni, ka kalakeni na bato ndaga ja eměná tēkae jěhěpi, o tēmpil.

21. O bâ-ba yoki *nonaně*, ka bâ-ba ngiya o tēmpil n' ubwa mětě ba ka yokwakidě. Ka prist ya molo na ba diyaki na mâ ba pâ, ka bâ-ba lata ehoka, na batodu ba bana ba Isreěl, ka bâ-ba lomidě o ndabo-ivititi ka nāngidě bâ.

22. O benami be bědi wě, bá kâbidě bâ o ndabo-ivititi, ka bâ-ba timbě ka languwa,

23. Na, Mbambayě ho ma kâbiděte ndabo-ivititi dibamango bwamu, na bevengi tēměngo o bwebwe, ndi o hwě-ho dubuwedi hó kâbidě moto omě.

24. Ndi o prist ya molo, na ngâwě ya tēmpil, na prist iněně ba yokidi belombo tēkabe, ba ka mamaka beâ, na, Ekae e ka diya lě na ě?

25. Ka moto a viya ka languwa bâ, na, Hilakěteni bamo tě ibanyu ba ngakidě o ndabo-ivititi, ba tēměngo o tēmpil, ba yokwakidi bato.

26. Já ndi ja ngâwě na benami ja vale ka bâ-ba vana bâ, hanga na bwai, na jángâ ja na o banga bato ba yanguwa bâ malale.

27. O bâ-ba pâni bâ, ka bâ-ba diyidě *bâ* o boho boa ehoka, ka prist ya molo a uwa bâ,

28. Na, Hwa 'bo kandakidě inyěni, na, o yokwakidě pě ni na dina těkadi? ndi yě-někěteni o londiděndini Jěrusalěm yěhě-pi na eyokwanidi 'anyu, na o 'mbakandini o pādě makiya ma moto těkaně o hwě-ho jadi.

29. ¶ Jâ ndi ja Pitě na metodu *mepâ-kwě* ja timbwana bâ, na, Ho lukakandi o yokiya Anyambě wa na bato.

30. Anyambě ya bahangwě bahu ndi a betidě Jisus uanyu a weyakidi k' inyěni wa kělidi Mâ ni o 'le.

31. Mâ ndi ua Anyambě a betidě na enâ 'aju eyomi, na a *diyaki* Utumbwani na Uhungini u věkě Isreěl iluwa, n' iyudwě ja mabe.

32. Hwě ndi tali jaju ja belombo těkabe; yâ nyanga tě te Ilina Iyamu, ja Anyambě i věkidi ba yokakiyě Mâ.

33. ¶ O bâ-ba yoki nonaně ka bâ-ba pě-hiyě *melema*, ka bâ-ba tinga na ba weyaki bâ.

34. Ka Farisi pākâ ya tēmě o ehoka, dina na Gameliěl, uyokwidi mua beleka-

nako, ua bato bēhēpi a ma yēnēkē jambo inēnē, ka mâ-a vâ na metodu me t' o bakudwē ;

35. Ka mâ-a vâ na bâ, na Inyi bamo ba Isreël, bandamakidēni nyanga 'anyu e hakē o pēlē ya bamo tēkaba.

36. Ikabojana o hwi ja bohoboho, Tudas a tēmēkindi, a ka mēmēkē na a bēndi uaju moto, ka tango ya bato ka kam' inai ya lata na mâ ; nd' a weyakudwēndi, ka tango e yokakiyi mâ yēhēpi ya pajangana, ba wakindi o ndâyē.

37. O moto tēkanē a bēdi tombango, ka Judas ya Galili a tēmē o hwi ja pago, a valanaki tepē bato baitē, ndi a waki tepē, ka tango e yokakiyi mâ yēhēpi ya pajangana.

38. Ndi mbi vâki n' inyēni, na, Himbamakani, dikakani bamo tēkaba mbwe : oningē ehoka tēkae tombe ehavu tēkae e diyete ya bato, e ka wate o ndâyē.

39. Ndi oningē e diyete ya Anyambē, o 'bē na ngudi ya weyidi yâ ni o ndâyē, o banga wa duwaniyani o yanaki na Anyambē.

40. Ka bâ-ba yokiya mâ, ka bâ-ba ndiya metodu, o bâ-ba bi bâ bomango, ka. bâ-ba

kandidě bā na ba kalake pē na dina ja Jisus, jā ndi jābu ja hulidě bā.

41. ¶ Ka bā-ba vala o boho boa ehoka, ba kěķě ba peyaka nana ba langudwi na ba bi weyango na o yoka ihāni o nyanga ya dina jaju. —

42. Bu dākā iyokudě n' ikaliya ja Jisus Kraist o tēmpil na o mandabo, buhwa ka buhwa boēhēpi.

KAPITA VI.

1. O hwi tēdině o tango ya beyokwedi e kenindi, ka ba Grisi ba tākālāniyě na Hibru, 'kabojana mealika meabu me ma pojakwěndi o ngabo ya buhwa boēhēpi.

2. Jā ndi ja jomu na babale ja ndiyě ebimba ya beyokwedi, ka bā-ba vā, na, E 'bě hohonganěngo na ho dikaka ndaga ja Anyambě na hwě-ho ka hakiya tagulu.

3. Ndi bana bina, 'mbwakiyani o tango 'anyu bamo hěmbwědi ba kuma eyamu, ba di londango n' Ilina Iyamu, n' iyowě, ibahu ba ka bweya o ehavu tēkae.

4. Ndi hwě-ho ka diya kabo b' ikaliya n' ipakuwa ja ndaga.

5. ¶ Ka ndaga ya tāndidě ebimba yě.

hěpi, ka bâ-ba pânâ Stivěn, momo a di-yaki londango ikamidě n' Ilína Iyamu, na Filip, na Prokorus, na Nikenor, na Timon, na Parminas, na Nikolas, a ulua-kidi ua Antiák.

6. Ka bâ-ba tědě bâ o boho boa metodu: o bâ-ba bědi kaliyango, ka bâ-ba kahidě bâ makadu.

7. Ka ndaga ja Anyambě ja kena ka tango ya beyokwedi ya vuha o Jěrusalēm na ngudi, na njamba 'něně ya prist na kâlâmâkiyě ikamidě.

8. Ndi Stivěn a diyakidi ikamidě na ngudi ti, a ma haki belombo be mamakwě na megoma o mecho mea bato.

9. ¶ Já ndi ja ba sinigâg tě tubakwě na ya Libertini, na ba Sirini, na ba Alěxanda, na ba Silisa, na ba Asia, ba ka bomaka na Stivěn penda.

10. Ba diye na ngudi ya huka iyowě n' ilina jaju i ma kalanaka.

11. Já ndi jaju ja kâlâ bato ba vâki, na, Ho i mâ yokango a kalaka ndaga ja makili o pělě 'a Mosěs na Anyambě.

12. Ka bâ-ba vegudě bato, na batodu, na balěndi, ka bâ-ba pâ o mâ-a jadi, ka bâ-ba bweya mâ, ka bâ-ba pādě *mô* o ikando.

13. Ka bâ-ba tĕdĕ tali ja 'vela, i vâki, na, Moto tĕkanĕ a dâkâ ikala ja ndaga ja makili o pĕlĕ 'a iboko tĕ via holi ekavi, na o pĕlĕ 'a elekanako.

14. Ikabojana ho yokango a vâkâ na Jisus tĕ ya Nasarĕt ekanĕ, a ka buludĕndi iboko tĕkavi, na Mâ a uludĕ mbĕmbâ ja Mosĕs i dikakiyi hwĕ.

15. O ba diyakidi o ikando bĕhĕpi ba hilidĕ mâ, ka bâ-ba yĕnĕ boho boaju boa bĕ o mâ na boa enjĕl.

KAPITA VII.

1. Jâ ndi ja prist ya molo ja vâ, na, Belombo tĕkabe be nonanĕ ?

2. Ka mâ-a vâ, na, Bamo, banabina, na bapaia, ta yokani ; Anyambĕ y' ivenda e pumakiyedi hangw' 'ahu Ebreham o mâ-a diyakidi o Mĕsopotemia ovanĕ a t' o diya o Karan.

3. Ka Mâ-a vâ na mâ, na, Umwaka o ehe 'âvĕ, dikaka majawĕ mâvĕ, na nâvĕ wa viya o ehe 'amĕ e ka levid' âvĕ.

4. Ka mâ-a 'muwa o ehe ya Kaldia na diyaka o Karan, o hangwĕ a bĕdi wango na mâ na umwaka pĕ omĕ na

vaka ka diya o ehe tě eanyu ya bě. ekae.

5. Au věkě mâ ekuha omě na vilolombo via tēdě itambi jaju; ndi a yohanakidēte mâ na A ka vi mâ yâ eabu, na bana baju, e ka longě, ovaně a t' o pâ na mwana.

6. Ka Anyambě a kala kakana na, ibângâ jaju i ka diyi bangi o ehe ya ngani, ba ka luki bâ na bâ-ba ka jongolakidě tepě bâ, kama ja mepuma inai.

7. Ka Anyambě a vâ pě, na, Mbi ka yěkiděndi etomba tě e ka lukě bâ yeně, nandi bēngě ba vake ka kaliya 'Mba o iboko tēkavi.

8. Ka Mâ-a vě mâ panga ya ihěbwě, ka *Ebreham* a ja Aisak, ka mâ-a hěbě mâ na hwi lowambi, ka Aisak a *ja* Jekôb, na Jekôb na *jaka* jomu ja mejâmbi na mejâmbi mebale.

9. Ka mejâmbi mea viniya Josěf, ka bâ-ba hamba mâ o Ijipt, nd' Anyambě a diyaki na mâ,

10. Ka Mâ-a věngidě mâ o njuke jaju jěhěpi, ka Mâ-a vě mâ unyěvěno n' iyowě o boho boa Fero y' upolo mua Ijipt, ka Mâ-a panga mâ gâveni ya Ijipt na ndabo 'aju yěhěpi.

11. Ka nja y' usalâku ya kwa o ehe ya Ijpt na Kenan, etuniya enënë; bahangwě bahu ba diye pě na ngudi ya duwa bodiyana.

12. Ndi o Jekâb a yoki na beja be ndi o Ijpt, ka mâ-a loma bahangwě bahu o boho.

13. *Njo* y' ibale ndi ya Josěf e yowanakidě na bana ba hangwě, ka majawě ma Josěf ma yowaně o Fero a jadi.

14. Já ndi ja Josěf ja banda, ka mâ-a ndidě hangwě Jekâb na majawě maju měhěpi, mabo ma bato hěmbwědi na bato batano.

15. Ka Jekâb a huba o Ijpt, ka mâ-a wa, bâ na bahangwě bahu bēhěpi.

16. Ka bâ-ba valanwě o Saikēm, ka bâ-ba nangudwě o budu boa Ebreham bo hambaki na bana ba Ěmor ya *hangwě* Saikēm na dâlě.

17. Ndi o egombe ya panga ya Anyambě e kanakiyedi Ebreham e bakamidi, ka bato ba tomбуwa ka bwingě o Ijpt.

18. Kwanga na upolo upâkwě u betakidi u ha yowakidě Josěf.

19. U kândâki bato bahu, a ka jongolakidě bahangwě bahu, ba ka 'hwaka bana babu na banga ba diya.

20. Yâ 'gombe tĕ ndi ya Mosĕs e jakudwĕ, a diyaki bwamu boite, ka mâ-a bongunwĕ o ndabo 'a hangwĕ ngândĕ ilalo :

21. O mâ-a uhwakudwĕ ka mwana ua Fero ua mwajo a tâlidĕ mâ, ka mâ-a tombudĕ mâ, ka mwan' 'aju mĕtĕ.

22. Ka Mosĕs a yokudwĕ iyowĕ ja Ijpt jĕhĕpi, a diyaki na ngudi ya ndaga na behadi.

23. O mâ-a diyakidi a pādĕ igona ja mabo ma mepuma manai, ka yâ-ya pâ o ulema muaju na a kĕkĕ ka pepuwa bana ba nyangwĕ ba bana ba Isreĕl.

24. O mâ-a yĕnidi umbâkâ a bevakudwĕ ka mâ a kamaniya mâ, ka mâ-a kunda a pambalakudwĕ ka mâ-a bweya ua Ijpt :

25. Ikabojana a yebakiyi na ipĕ bana ba hangwĕ ba ka yowi na Anyambĕ a ombakandi o vengidĕ bâ na enâ 'aju : ndi bu bwĕyakidĕ.

26. Buhwa bopâkwĕ o bâ-ba diyaki ba yomanaka ka mâ-a levidĕ pĕ bâ nyolo 'aju mĕtĕ, na a lataki bâ, na, Bamo, inyi nyangwĕ pâkâ, o bevanakiya li nande ?

27. Ka a bevakiyedi upâkwĕ a tindiya mâ, na, Nja pangid' âvĕ upangiysi n' uyĕkidi muahu ?

28. O 'mbaka tepě o weya 'mba, ka ávë-o weyakidi moto ua Ijpt vaiko?

29. O Mosës a yokidi ka mâ-a kweya, ka mâ-a diya mwěngi o ehe ya Midian, eaju e jaki bana babale.

30. O mabo ma mepuma manai ma tombidi ka Enjěl ya Jěhova ya pumiya mâ o nginga ya Saina n' ungonyi mua veyo o ele.

31. O Mosës a yěnidi ka mâ-a mama ndaga a vâye; na a bakame ka hilě, ka joyi ja Jěhova ja kâbidě mâ.

32. Na, Umba ndi Anyambě ya bahângwě, Anyambě ya Ebreham, Anyambě ya Aisak, na Anyambě ya Jekâb. Jâ ndi ja Mosës ja likima, a jijiye pě o hilě.

33. Ka Jěhova a vâ na mâ, na, Věngěkidě makogo mâvě o matambi mâvě; 'ka-bojana mahě ma iboko tě iviâvě vi di tēměngo vině, ma ndi holi.

34. Mbi yěněngo, mbi yěněngo majili ma bato bamě ba jadi o Ijpt ma yěněkě, Mbi yokango udiki muabu u dakakě, Mbi pwi ka věngidě bâ. Ndi vaka, Mbi lomi ávë o Ijpt.

35. Mosës tě u muabu u kiyakidi, na, Nja pangid' ávë upangiyi n' uyěkidi? te

mua Anyambě u lomaki pě ka pangiya na ka vĕngidě bā na enā ya Enjěl tě e pumakiyi mā o ele.

36. O mā-a bědi belombo be mamanakwě na megoma hango o ehe ya Ijipt, na manga ma veivei, na nginga, o mabo ma mepuma manai, ka mā-a vĕngidě bā.

37. ¶ Mā, Mosěs tě, nd' u vāki na bana ba Isreěl, na, Jěhova Anyambě 'anyu a ka betěndi 'nyěni Usāki mua bana ba banyangwě banyu u ka kwaně 'mba; mā nd' uanyu a ka yokiyě.

38. Mā ekaně nd' a diyaki na church o nginga na enjěl e kalaki na mā o ukodi mua Saina na bapaia; a pahakiyi ndaga ja eměnā ijaju i vėki hwě:

39. Ua bahangwě bahu a ha yokakiyedi ndi ba tindakiyi mā, melema meabu me ka timbaka o Ijipt,

40. Na Erān, na, Haka hwě bea anyambě be ka 'lě o boho boahu: 'kabojana hwa 'we pě ka Mosěs tě u vanakiyi hwě o ehe ya Ijipt ekamu a hadi.

41. Ka bā-ba vela etumbě ya nyati o hwi tědině, ka bā-ba yambiya ugano, ba ka peyaka na behavu bea benā beabu mětě.

42. Ka Anyambě a vonguwa, ka Mâ-a vě bá o ikaliya ja ndumba ya oba ; ka yâ didi lëndwěngo o 'janġanangobo ya usâki, na, Inyi ndabo ya Isreël o ndi Mbi dikiděngo tito ja wewe, na benambo, o mabo ma mepuma manai o nginga.

43. E, ka inyěni wa nângâni mâkâ mua Molâk na nyětěti ya anyambě 'anyu Rěmfan, megano meanyu me velakidi na me kalakiyě: Mbi ka valanandi 'nyěni tombango Babilon.

44. Bahangwě bahu ba diyaki na mâkâ mua tali o nginga ka Mâ-a levakidě, o Mâ-a kalaki na Mosěs, na a hakete mâ honganěngo na mbago 'aju e yěněkidi.

45. Mu-a bahangwě bahu ba vakidi o mbuhwa na Jâsua u vanakidi o ehe ya Jěntail, ba Anyambě ba dumakidi o boho boa bahangwě bahu, wě na o hwi ja Devid ;

46. A duwakindi unyěvěno o boho boa Anyambě, ka Mâ-a vaha o duwa Anyambě ya Jekâb mâkâ.

47. Ndi ka Sâlâmâni a longa Mâ ndabo.

48. Tombe ka Ua-oba-mětě a ha diyaka o těmpil i longakwi na benâ ; ka usâki e vâkidi, na,

49. Hěvĕn eka 'amě, he ebong' 'amě e pitakě: nja ndabo-ě eanyu e ka longiyě 'Mba? ka Anyambě a vâkě; nj' iboko-ě iviamě vi ka yâjě? ●

50. E 'bě 'ná eamě e veli belombo tĕkabe beĕhĕpi?

51. ¶ Inyi ba mabâlu yenyeyenye ba ha 'bě hĕbwĕngo melema na matâ ekaba, o teni Ilina Iyamu kabo bohimbakidě: nyannga ya bahangwě banyu *e ma haka*, yâ te eanyu *e hakě*.

52. E lě nja usâki ya bahangwě banyu u ha ngongolakidě? ba weyaka ba ma levakidě o pĕlě y' ipâdi via Wa Hohonganĕngo; uanyu a diyi bakândi, na baweyi;

53. Inyĕni ba pahakiyi belekanako na evĕdi ya enjĕl, nd' o tati *beâ* ni.

54. ¶ O bâ-ba yokidi belombo tĕkabe, ka bâ-ba pĕhiya melema, ba ka kalakidě mahonga *mabu*.

55. Ndi o mâ-a diyakidi londango n' Ilina Iyamu a hilakidĕndi oba sii, ka mâ-a yĕně ivenda ja Anyambě, na Jisus a jadi tĕmĕngo o 'ná ya Anyambě eyomi.

56. Ka mâ-a vâ, na, Hilakĕteni, mbi yĕněkĕndi oba bwe, na Mwana-moto a jadi tĕmĕngo o enâ ya Anyambě eyomi.

57. Ka bâ-ba yama nangudi, matâ mabu dibango, ka bâ-ba 'la umbila o mâ-a jadi njamba pâkâ.

58. Ka bâ-ba pumě *mâ* o mboka, ba ka bweyaka *mâ* ko-ko ja malale; ka tali ja nangidě ngâi jabu o beko bea iwanja ja momo, dina na Sâl.

59. Ka bâ-ba bweya Stivěn ko-ko ja malale, ka mâ a dakiya *Anyambě*, na, Upangiyi Jisus, nângákâ ilina jamě.

60. Ka mâ a balama, ka mâ-a yama nangudi, na, Upangiyi, o langake bâ bobě tĕkabo. O mâ-a vwi nonaně, ka mâ-a kwa o viyâ.

KAPITA VIII. ·

1. Sâl a *Qiyakite* iwedo jaju kamiděngo. O yâ egombe tĕně ndi ya church e diyakidi o Jĕruselĕm, e hakudwě njuke enĕně; ka bâ bĕhĕpi ba pajangana indandanda via Judia na Semeria, dikango kabo metodu.

2. Ka bato bayamu ba bapě Stivěn *ka tonga mâ*, ka bâ-ba eya mâ mbembe enĕně.

3. Ndi Sâl a ma weyakate church kabo

kwedi, a ngakiya ndabo jěhěpi a ngwanga taka bamo na bajo, ka vamakě *bâ* o ndabo-ivititi.

4. Ovaně nd' o ba hamanakidi, ba kěkidi ba kěkě ba kalaka ndaga.

5. Ka Filip a 'la o mboka ya Semeria, ka mâ-a kaliya *bâ* Kraist.

6. Ka bato ba yokolidě belombo bea Filip be kalakidi njamba, ba yokaka ba yěněkě megoma meaju me ma haka.

7. Ikabojana malina mabe, ma ma běki yamango na mâ ma věngěmě na baitě ba mâ diyaka na mâ, na ba ma yandakudwě na ngadi, na byěmě, be yongaka.

8. Mboka těně e diyaki ya bě na mbya 'něně.

9. Nd' o diyaki na momo 'm^hâkâ, dina na Saimân, a takidi o timba o mboka těně a yabaka bato ba Semeria, na a běndi uaju moto uněně.

10. Mâ nd' uabu ua běhěpi a ma yokakiya na nděmbě na batodu, na, Momo těkaně a ngudi ya Anyambě eněně.

11. Ba ma dilaki mâ 'kabojana a vula a yabaka *bâ* n' utimbo.

12. Nd' o *bâ*-ba kamakidě nyanga ya Fi-

lip e kalakidi o pělě y' ipangiya ja Anyambě na dina ja Jisus Kraist, ka bâ-ba baptaiswě, na bajo na bamo.

13. Ka mâ mětě Saimân a kamidě tepě: o mâ-a baptaisudwě a ka diyaka na Filip, a ka mamaka o mâ-a yěni megoma na ndembo i hamakidi.

14. Ndi o metodu me diyakidi o Jěruseľem me yokakidi, nana ba Semeria ba pahiyi ndaga ja Anyambě, ka bâ-ba loma Pitě na Jân o bâ-ba jadi:

15. O bâ-ba bi wě, ka bâ-ba kaliya bâ na ba pahakiye Ilina Iyamu:

16. (Ikabojana i diyakite i ta o puga bâ na moto n' umbákâ: ba diyakite kabo baptaiswěngo na dina, j' Upangiya Jisus.)

17. Ka bâ-ba kahidě bâ makadu, ka bâ-ba pahiya Ilina Iyamu.

18. O Saimân a yěni na ikahidě ja makadu mea metodu, ndi pâkidi Ilina Iyamu, ka mâ-a vě bâ hika,

19. Na, Věkě tepi 'mba ni ngudi tēkaně, ovaně nd' umba-mbi ka běyě mbi kahiděngě moto makadu, na mâ-a pahiya Ilina Iyamu.

20. Ndi Pitě a vâki na mâ, na, Hika 'vě e hinakiyete na nâvě, jambojana o pikili-

yangó na bova boa Anyambě bo ndi bo hambakwě na hika.

21. O 'bě na mběi tombe ikabo o itato těkadi : 'kabojana ulema muâvě u 'bě honganěngo o mihâ ma Anyambě.

22. Yěněkě ngěbě o nyanga ya bobē tē iboâvě bo hadi ekabo, wa kaliya Anyambě ipě a ka iyidě ipikiliya ja ulema muâvě.

23. Ikabojana mbi hilidi na o ngite o njongi 'a jodi, na meboka mea bobē.

24. Já ndi ja Saimân ja vâ, na, Kalakiyi 'mba ni Upangiyi, ovaně nd' o belombo tē ibeanyu bea kalaka be ka diyě be pâye o 'mba-mbi jadi.

25. O bâ-ba bi langango na bâ tepě ndaga ja Anyambě kaliyango, ka bâ-ba timba o Jěruselēm, ba kěkě ba kalakiya sango eyam' o mamboka ma Semeria maitě.

26. Ka enjěl ya Anyambě ya kala na Filip na, Těměkě, kěkě o pěl' 'a diko o njeya e vakiyě oviya Jěrusalēm na pá o Gesa, e di nginga.

27. Ka mâ-a tēmě ka mâ-a vala : a hilěte momo ua Ithiopia, utonga mua ngudi eněně o ivenda ja Kandase ya kweno ya ba Ithiopia, a ma pangakiya ungumba muaju muěhěpi, a viya o Jěruselēm ka kaliya,

28. A timbaka, o ndabo-'a-belape diyango, a langaka Isea ya usâki.

29. Ka Ilina ja Anyambě ja vâ na Filip, na, Bengakiya, wa bakama na ndabo tě ya belape ekaně.

30. Ka Filip a 'la ovoně umbila, o mâ-a yoki mâ-a langaka Isea ya usâki, ka mâ-a vâ na mâ, na, O bweyakiděte nyanga 'vě e langakě ?

31. Ka mâ-a vâ, na, Mbi ka bweyidě lě na, moto a t' o levidě 'mba ? Ka mâ-a vaha na Filip a betake ka diya na mâ.

32. Iboko via ilěndwě iviaju vi diyakidi a langaka nd' ekavi, A tumbwanakudwěndi ka udâmbě u kěkě ka weyuwě, emukumuku bwěsě na mwana-udâmbě a didi o boho boa ba kěngěkě Mâ, nonaně tepě o mâ-a ha dubwakidi udumbu muaju ;

33. O ihubiya jaju ka yěkě 'aju ya nângânwě Mâ ; nja ka pěhě mbamba jaju ? Ikabojana eměná 'aju e věngudwěndi o he.

34. Ka utonga mâ-a timba na Filip, na, Mba hâhâliděnd' âvě, nja ua usâki a kalakiya belombo těkabe ? mâ mětě, ipě mot' upâkwě ?

35. Jâ ndi ja Filip ja dubuwa udumbu

muaju, ka mâ-a yalě o ilěndwě tě ka mâ-a kaliya mâ Jisus.

36. O bâ-ba validi ekěndâ ka bâ-ba pâ o miba na mahuhu ; ka utonga mâ-a vâ, na, Yěněkěte, miba *nd' ekama* ; e lě pě nde e himbakidě 'mha na mbi baptaisakwě ?

37. Ka Filip a vâ, na, Oningě na o te kamiděngo n' ulema muávě muěhěpi, na nâvě wa baptaiswě. Ka mâ-a timbě, na, Mbi kamiděngo na Jisus Kraist a Mwana-Anyambě.

38. Ka mâ-a sombiya na ndabo 'a-belape e těměke de ; ka Filip n' utonga běhě ba huba o miba ; ka mâ-a baptaisa mâ.

39. O bâ-ba jabuwedi o miba, k' Ilina ja Upangiya ja nângâ Filip, utonga u yěne pě mâ : ka mâ-a 'la ekěndâ a kěķě a peyaka.

40. Ndi Filip a duwanakiyendi o Asotus : a tombaka ka mâ-a kaliya o mamboka měhěpi, kwanga nala o mâ-a pâkidi o Sěsaria.

KAPITA IX.

1. Sâl a diyakite a ngite a vegumaka mekěťku mea iweya ja beyokwedi bea Upangiya, ka mâ-a 'la o prist ya molo a jadi,

2. Kâ vaha bejanganangobo be kĕkĕ o Damakus o sinigâg i jadi, na oningĕ a duwingĕ ba njeja tĕkanĕ, ba diye tombe bamo, tombe bajo, a vana bâ na mekato o Jĕrusalĕm.

3. A kĕkĕte a bĕ baka na Damaskus: tepĕ o njo pâkâ bwe ya viya ka panyiya mâ ya viya oba.

4. Ka mâ-a kwa o he, ka mâ-a yoka joyi, i vâkâ na mâ, *na*, Sâli, Sâli, o haka lĕ 'mba njuke tĕ enĕnĕ ekanĕ ya nde?

5. Ka Mâ-a vâ, *na*, Âvĕ a lĕ nja, Upangiyyi? K' Upangiyyi a vâ, *na*, Umb' i Jisus uâvĕ a hakĕ njuke tĕ enĕnĕ ekanĕ: e bokolo na o tudakiya o ndongo.

6. A njanjalanaka, a mamaka, ka mâ-a vâ, *na*, Upangiyyi, o ka vahâ lĕ 'mba mbi haka nde? K' Upangiyyi Mâ-a vâ n mâ, *na*, Tĕmĕkĕ, kĕkĕ o mboka, ovonĕ nd' âvĕ-o ka langudwĕ nyanga 'vĕ e ka hayĕ.

7. Ka ba kĕki na mâ njamba ba tĕmĕde, ba puhaka ndaga ya kala, bâ te yokango joyi, ndi ba yĕne moto.

8. Ka Sâl a 'muwa o he; o mihâ maju ma bumuwedi a yĕne moto: ndi ba tumbwanaki mâ o 'nâ vyĕ, na pânâ o Damaskus.

9. A diyaki hwi 'lalo a yěne, a je, na mâ-a mâte.

10. ¶ Eyokwedi yâkâ e diyakindi o Damaskus dina Ananaias, mâ ndi ua Upangiye a vâkidi o ndâtâ, *na*, Ananaias. Ka Mâ-a vâ, *na*, Hilakětě, umbate te 'kaně, Upangiye.

11. Ka Upangiye mâ-a vâ na mâ, *na*, Těměkě, kěkě o uhěngě u tubakwě na De, wa uwa ba ndabo 'a Judas momo a tubakwě na Sâl ya Tarsus: hilakěte, a kalakiyandi.

12. Na mâ-a tepě yěněngo ehihila, momo a tubakwě na Ananaias a vaka o mâ-a jadi, ka kahidě mâ ikadu, na a yěněkě.

13. Ka Ananaias a timbě, *na*, Upangiye mba vuli mbi yokaka na bato baitě, nyanga ya bobebona momo těkaně bo di hango bato bâvě bayamu ba didi o Jěrusalěm:

14. Ndi na kumbanakidě o mâ-a věwudwě ngudi ya na a katake ba tubakě dina jâvě, na prist ya molo okava.

15. K' Upangiya a vâ na mâ, *na*, Haka ekěndâ, 'kabojana a ndi eva 'mě e di pânângo e ka bapě dina jamě o Jěntail, na mepolo, na bana ba Isreel ba jadi.

16. Ikabojana mbi ka levidi mâ nyanga

ya belombo beněně ibeaju be ka yěně o nyanga ya dina jamě.

17. Ka Ananias a ha ekěndā 'aju. O mâ-a ngiyedi o ndabo, ka mâ-a kahidě mâ makâdu, na, Mwanina Sâl, Upangiyi, (Jisus a pumakiyedi âvě o njeja, o âvě-o vakiyedi,) a lomi 'mba na yěněkě, na nâvě wa londa n' Ilina Iyamu.

18. Tepě ka belombo bea kwa o mihâ maju ona manyâ; ka mâ-a yěně o mbenjě pâkâ ka mâ-a tēmě ka mâ-a baptâiswě.

19. O mâ-a pahiyi beja ka mâ-a yâdiyě. Já ndi ja Sâl ja diya na beyokwedi be diyakidi o Damaskus mbei ya hwi.

20. O yâ njo tě ya pâkâ a ka langwakiya Kraist o sinigâg, na, a Mwana-Anyambě.

21. Ndi ba yokakidi bēhēpi ba mama-kindi, na, A 'bě a ma weyaka ba ma dakiya dina tēkadi o Jērusalēm ekaně, na mâ a pâte okava o yâ na ovaně nd' o mâ-a ka 'laně bâ na mekato o prist ja meolo i jadi?

22. Ndi Sâl a yâdâki boyâdâkâ na boyâdâkâ, a ka suliyakě Jiu i diyakidi o Damaskus, n' ilevidě ja na ekaně ndi na Kraist mětě.

23. ¶ O hwi iitě i bēdi tombango, ka Jiu

ba vala o ehoka na ba 'mbakandi o weya mâ :

24. Ndi eveng' 'abu e ma vengamakiya mâ, e diyaki ya yowaně o Sâl a jadi: ba ka vengaka inambě ma megomba, bulu na mwehe na ovaně nd' o bâ-ba ka weyě mâ.

25. Já ndi ja beyokwedi ja nângâ mâ na bulu ka bâ-ba vamě mâ o ngandi ka bâ-ba hubě mâ o ugomba.

26. O Sâl a pâdi o Jêrusalēm wě, a ka yějěkě o lata na beyokwedi: ndi bâ bēhēpi ba ma bangaki mâ, ba diye kamiděngo na a ndi eyokwedi.

27. Ndi Barnabas a nângâki mâ, ka mâ-a pâde mâ o metodu me jadi, ka mâ-a languwa bâ nyanga 'aju e yěněkidi Upangiyi o njeja, na nyanga 'aju e kalaki na mâ, na eaju e kalaki dina ja Jisus o Damaskus a bange.

28. A diyaki na bâ o Jêrusalēm, a vakiya, a timbaka.

29. A ka kalaka na dina ja Upangiyi Jisus a bange, a bomaka penda na ba Gris: ba ka 'mbaka o weya mâ.

30. O bana ba nyangwě ba yowudě, ka bâ-ba hubana mâ o Sēsaria na validě mâ o Tarsus.

31. Nandi běngě church i pahakiye iyâjá oviya Judia na Galili nala o Semeria, i ka tombwaka. Ka já ja vaha o bâ-ba tamuwi na jángâ ja Upangiyi, na mbya y' Ilina Iyamu.

32. ¶ O Pitě a tombidi a kěķě a ka hama ka mâ-a pâ o bato bayamu ba diyakidi o Lida ba jadi.

33. Ka mâ-a kâbidě omě momo dina na Enias, a diyakidi a bě o ikondo mepuma lowambi na ebědi 'a ngadi.

34. Ka Pitě a vâ na mâ, na, Enias, Jisus Kraist a yongiděnd' âvě: těměkě, wa samba enangi 'âvě. Ka mâ-a hungana tepě o těmě.

35. O ba diyakidi o Lida na Saron, běhěpi ba yěně mâ, ka bâ-ba uluwa o Upangiyi a jadi.

36. ¶ Eyokwedi yâká e diyakindi o Jâpa, dina na Tabaita, i 'luakudwě, na, Dâkas: mwajo těkaně a diyaki na behavu beyamu beitě, na bova boaju bo ma věněķě.

37. O já hwi tědině a 'la ka bě ka mâ-a wa: o bâ-ba bi mâ tukango ka bâ-ba nangidě *mâ* o ilika via oba.

38. Nd' o Lida a diyakite baka na Jâpa, na beyokwedi tepě yokango na Pitě a nd' omě ka bâ-ba loma bato babale o mâ-a jadi,

na ba vahaki *mâ* a *pâkâ* o *bâ* ba jadi, bohadivakidě.

39. Já ndi ja Pitě ja tēmě ka *mâ*-a 'la na *bâ*, o *mâ*-a *pâdi* ka *bâ*-ba valana *mâ* o ilika via oba : ndi mealika mešhěpi me diyaki baka ilevidě ja koto na ngái ja *Dâkas* i haki, o *mâ*-a diyakidi a ngite na *bâ*.

40. Ndi Pitě a pumakidi *bâ* běhěpi, o *mâ*-a humi mabângá ka *mâ*-a kaliya, ka *mâ*-a vonguwa o ekengo e jadi, na, *Tabaita*, umwaka. Ka *mâ*-a dubuwa mihá : o *mâ*-a yěně Pitě, ka *mâ*-a diya diya.

41. Ka *mâ*-a hambidě *mâ* ená, ka *mâ*-a hěhě *mâ* ; o *mâ*-a bedi bato bayainu na mealika ndiyango, ka *mâ*-a timbě *mâ* o *bâ* ba jadi mihá.

42. Ka *yâ*-ya yowaně o *Jâpa* yěhěpi ; ka baitě ba kamidě *Upangiyi*.

43. O bea be bi nonaně hamango, ka *mâ*-a diya hwi iitě o *Jâpa* na *Saimân* *pâkâ* e ma haka bekoto.

KAPITA X.

1. O diyaki na momo 'mbákâ o *Sěsaria*, dina na *Kárnlias*, senturian ya njamba tě e ma tubakwě na ya ba *Itali*.

2. *Momo* uyamu, a ma bangaka Anyambě, bā na ba ndabo 'aju bēhēpi, a ma vēkě bato bova boitě, na mâ a kalakiya tepě Anyambě egombe yēhēpi.

3. O epedi ya mawěla malalo ka mâ-a yěně ehihila, enjěl ya Anyambě suka e vaka na o mâ-a jadi, ka ya vâ na mâ, *na*, Kârnilias.

4. O mâ-a hilidě mâ ka mâ-a banga, mâ na, E lě nde Upangiyi? Ka mâ-a vâ na mâ, *na*, Makaliya mâvě na bova boávě be pândi iyongidě o boho boa Anyambě.

5. Ndi lomaka bato o Jâpa, ka ndiya Saimân, a di pě na dina ipâkwě, na, Pitě :

6. A lumbiyango Saimân e hakě bekoto, a di ndabo baka na manga; mâ ndi a ka languw' âvě nyanga 'vě e ka hayě.

7. O enjěl e kalaki na Kârnilias e validi kâ mâ-a ndiya bahayi ba ma diyaka na mâ o ndabo babale, na sâjě eyamu o tango ya ba ma hakiya mâ egombe yēhēpi.

8. O mâ-a bi bā belombo *těkabe* beēhēpi langwango, ka mâ-a lona bā o Jâpa.

9. ¶ Bia bwe o bā-ba diyaki ba kěkě ekëndâ ba bě baka na mboka, ka Pitě a 'la o ndabo oba ka kaliya, o epedi ya jobameolo.

10. A diyakindi a ka yokaka nja, a 'ka 'mbaka o ja : o bâ-ba diyaki ba kenjakě, ka mâ-a kwa uge,

11. Ka mâ-a yěně hěvěn bwē, na elombo e hubaka o mâ-a jadi ona sande, tingwěngo o mahuku manai, e hulakudwě o he :

12. E diyaki na tito i didi o he ja bengo benai jěhěpi na tito ja mehili, na belombo be landakě, na lonâni la oba.

13. Ka joyi ja pâ o mâ a jadi, na, Pitě, emwaka ; weyaka, o ka jaka.

14. Ndi Pitě a vâki, na, Hanga nonaně, Upangiyi ; ekaboja mbi 'bě jango belombo be di bea kâmân be ha 'bě o tana.

15. Ka joyi ja kala pě na mâ njo y' ibale, na, O tubake ya Anyambě e di taněngo na e kâmân.

16. Ekae e hamaki njo ilalo ; ka elombo ya nângwě pě oba.

17. O ulingo mua Pitě u diyakidi a mama ehihila tě eaju e yěněkidi yeně, ka yâ e ka diyě, tepě bamo tě ba Kârniliyas ba lomakidi ba bě o jâmbě j' ugomba, ba ka uwaka mâ o ndabo 'a Saimân.

18. Ka bâ-ba ndiya, ka bâ-ba uwa n' ipě Saimân e tubakwě tepě na Pitě, a lumbiyan-go omě.

19. ¶ O Pitě a diyakidi a pikilakiya ehihila, k' Ilina ja vâ na ju, *na*, Hilakěte, bamo balalo ba vahakand' âvě.

20. Těměkě, wa huba na vala na bâ, o bome elombo penda: 'kabojana umb' i ma loma bâ.

21. Ka Pitě a huba na vala o bato ba Kârniliyas ba lomakidi o mâ-a jadi; na, Hilakěteni, umba uanyu a vahakě: ndi ekaně o ma viya lě nde?

22. Ka bâ-ba vâ, *na*, Kârniliyas ya senturian, moto uyamu', a bangakě Anyambě, ua 'tomba ya Jiu yěhěpi a tubaki itubi iyamu, Anyambě a kelevidi mâ na enjěl eyamu na a bandake âvě o ndabo 'aju, vâkâna a yoki ndaga na nâvě:

23. Ka mâ-a ngidě bâ, ka mâ-a ha *bâ* ulunda. Bia bwe, ka Pitě a vala na bâ ka bana ba nyangwě ba Jâpa bákâ, ba vala na mâ njamba.

24. Bopâkwě bwě, ka bâ-ba pâ o Sěsaria. O Kârniliyas a bědi majawě maju, na mboi jaju j' ulema ndiyango, a ka vengaka bâ.

25. O Pitě a diyakidi a ngâkiya, ka Kârniliyas a lata na mâ, ka mâ-a kwa o beko beaju, a kalakiya *mâ*.

26. Ka Pitě a umudě mâ, na, Těměkě: umba-mbi te momo.

27. O mâ-a bi na mâ kalango, ka mâ-a ngiya ka mâ-a kâbidě baitě ba yolanakidě.

28. Ka Mâ-a vâ na bâ, na, Wa dimbakiyani e 'bě elombo ya hohonganěgo na moto a di ua Jiu, a lataka njamba na ua etomba epâkwě, tombete a pâkâ o mâ-a jadi; ndi Anyambě a 'mba leviděngo na mbi tubake moto ka moto uěhěpi na a kâmân tombe na a 'bě o tana.

29. O umba-mbi bědi bandwěngo, k' umba mbi vakě, mbi diye na ndaga ya petuwa: k' umba-mbi uwake ndaga 'amě e ma bandanwě?

30. Ka Kârniliyas a vâ, na, Na hwi 'nai mbi diyaki mbi hindinaka kwanga n' iwěla těkadi; o mawěla malalo, umba-mbi diyakidi mbi kalakiya o ndabo 'amě, hilakěte momo, a di těměngo o boho boamě n' ibâtâ itano,

31. Na, Kârniliyas, ikaliya jâvě i yokani-ndi, na bova boâvě bo yongudwě tepě o boho boa Anyambě.

32. Bandaka o Jâpa, wa ndidě Saimân e tubakwě tepě, na, Pitě; a lumbiyango o ndabo ya Saimân e hakě bekoto baka na

manga: mâ ndi a ká bëyě pângo na mâ-a kala na nâvë.

33. K' umba-mba banda 'vë o njo páká ; bwamu tepě ka 'vë o páde. Yâ nd' eahu e didi okava kotamango o boho boa Anyambě, ka yoka belombo bea Anyambě be jadt âvë sombiyěngo beěhěpi.

34. ¶ Jâ ndi ja Pitě ja dubuwa udumbu muaju ka mâ-a vâ, na, E pákwěpákwě k' umba-mbi di hilěngo na Anyambě a 'bë ukumuni mâ-a bato:

35. Nd' a te o 'tomba ka 'tomba yěhěpi a ka bangě mâ, na mâ-a haka hohonganěngo, mâ te uaju a nângâkě.

36. Ndaga ja *Anyambě* i bandakidě bana ba Isreël, i kalakudwě jonga na Jisus Kraist: (Mâ nd' Upangiyi mua běhěpi:)

37. Ndaga tě i janyu i ha dimbakiya, i hamanaki na Judia yěhěpi, ubota na Galali, i dibaki mbuhwa na baptisma ya Jân, e ma kalakiya ;

38. Na nyanga ya Anyambě e bakakidi Jisus ya Nasarět n' Ilina Iyamu na ngudi: a ma kěkě a kěkě a haka bwamu, a yongakě ba ma pinyalakudwě na děvil; ekaboja Anyambě a diyaki na Mâ.

39. Hwě ndi tali ja belombo těkabe beě-

hěpi oviya 'he ya Jiu na pá o Jěrusalěm ;
uabu a weyakidi ka bâ-ba kělidě Mâ o ele :

40. Mâ ndi ua Anyambě a pumbwakidě
na hwi 'lalo, ka Mâ-a levidě nyolo 'aju o
bwebwe ;

41. Hanga o bato běhěpi, ndi kabo tali i
pânâkudwě o boho boa Anyambě, hwě ba
ma jaka na ba ma mâtâká na ju o Mâ-a
běki pumbuwango o iwedo.

42. Ka Mâ-a sombiya hwě na ho langwa-
kiye bato běhěpi, na hwě-ho ka pupaka na
Mâ ndi ua Anyambě a di pangango *na a*
diyake uyěkidi mua ba di mihâ na ba di
wewe.

43. Mâ ndi ua basâki běhěpi a di tali na
a ka kamidě ma na dina jaju, te a ka pahi-
yě iyidwě ja bobe.

44. ¶ O Pitě a diyakidi a ngite a kalaka
ndaga těkadi, ka Ilina Iyamu ja puga ba
yokaki ndaga běhěpi.

45. Tango ya ba ma hěběkwě e kama-
kidě na tango e vaki na Pitě ba mamaki-
ndi, 'kabojana Jěntail ba pugakudwě tepě
na Ilina Iyamu.

46. Ikabojana ba yokaki bâ ba kalaka
bemi bepâkwě, ba ka bendakě Anyambě.
Jâ ndi ja Pitě ja timbě, na,

47. O na moto ua kandidě miba na banga ekaba ba baptaiswě, ba di pahiyango Ilina Iyamu ka hwě ekaba ?

48. Ka mâ-a sombiyě bâ na ba baptaisakwě na dina ja Upangiyi. Já ndi ijabu ja hâhâlidě mâ na a t' o diya na bâ mběi ya hwi.

KAPITA XI.

1. Ka metodu na bana ba nyangwě ba diyakidi o Judia, ba yoka na Jěntail ba pahiyendi ndaga ja Anyambě.

2. O Pitě a betidi o Jěrusalěm, já ndi ja ba ma hěběkwě ja sâja na ju,

3. Na, O kěkindi o bato ba ha 'bě hěbwěngo ba jadi, ka 'vě 'wa ja na bâ.

4. Ndi Pitě a timbakiyendi *upako* oviya jali, a ka langwaka bâ hohonganěngo, na,

5. Mbi diyakindi o mboka ya Jâpa, mbi kalakiya : o 'mba-mbi kwedi uge, k' umbamba yěně ehihila, elombo e hubaka ona sandě eněně, e hulakudwě oba, tingamango o mahuku manai ; ka yâ ya pa o umbambi jadi :

6. Ka umba-mba batidě yâ mihâ mamě

k' umba na hilě, k' umba-mba yěně tito i did' o he ja bengo benai, na tito ja mehili na belandě, na lonani la oba.

7. K' umba-mba yoka joyi i vâkâ n' umba, *na*, Pitě, umwaka: weyaka, o ka jaka.

8. Ndi ka umba-mba vâ, *na*, Hanga nonaně, Upangiyi, 'kabojana o 'bě na elombo ya kâmân tombe e ha 'bě o tana e di ngiyango udumbu muamě o 'gombe te 'gombe.

9. Ka joyi ja timbě pě 'mba oviya oba, *na*, O tubake ya Anyambě e di taněngo na e kâmân.

10. Ekae e hamaki njo ilalo: ka beěhěpi bea timba o hěvën.

11. O yâ njo tě ya pâkâ, hilakěte bamo balalo ba bě o ndabo 'amě e diyakidi, ba lomwě oviya Sěsaria na pâ umba-mbi jadi.

12. K' Ilina ja tundudě 'mba na mbi kěkě na bâ, mbi bome elombo penda. Ka ba tě bina utoba ekaba ba vitě 'mba, ka hwě-hwa ngiya o ndabo ya momo tě.

13. Ka mâ-a levidě hwě nyanga 'aju e yěněkidi enjěl o ndabo 'aju de, ka yâ-ya vâ na mâ, *na*, Lomaka bato o Jâpa, wa

ndidě Saimân a didi na din' ipákwě, na, Pitě ;

14. Mâ ndi a ka languwě âvě ndaga janyu na ba ndabo 'âvě, i ka yonganě.

15. Mbi yalakěte ikala, ka Ilina Iyamu ja puga bâ, te ka jâ i haki hwě o jali.

16. Jâ ndi jamě ja yongidě ndaga y' Upangiyi o Mâ-a vâki, na, Jân a ma baptaisakě mětě na miba ; ndi o ka baptaiswěndini na Ilina Iyamu.

17. O Anyambě a vėkite bâ bova, ka iboaju bo vėki hwě ba kamakidě Upangiyi Jisus Kraist, mbi lě ua 've k' umba-mbi 'mbakidi o himbidě Anyambě ?

18. O bâ-ba yoki belombo tėkabe ka bâ-ba vâlamiyě, ba ka bendakě Anyambě, na, Hângě Anyambě a vė tepě Jěntail iluwa ja melema ja eměná.

19. ¶ Já ndi ja ba pajanganakidi na njuke e hakudwě Stivěn ja 'la kwanga na o Finisi na Saiprus na Antiák, ba kaliye bapákwě ndaga, kabo Jiu dipâ.

20. Bákâ ba diyaki bamo ba Saiprus na Sirini, o bâ-ba pâdi o Antiák ba ka kalaka na ba Gris, ba kalakiya Upangiyi Jisus.

21. Enâ ya Upangiyi e diyaki na bâ :

ka tango eněně ya kamidě ka ya ulūwa o Anyambě a jadi.

22. ¶ Ka sango ya belombo tēkabe ya pá o matâ ma church e diyakidi o Jěrusalēm: ka bâ-ba loma Barnabas na a kēke ka hukiya o Antiâk.

23. O mâ-a bēdi wě, na mâ tepě yěněngo ehewě na Anyambě, a yěněki mbya, ka mâ-a leva bâ bēhēpi na ba bakamaka o Upangiyi a jadi na itinga ja ulema.

24. Ikabojana a diyaki moto uyam', Ilina Iyamu n' ikamidě ti: ka bato baitě ba badudwě o Upangiyi a jadi.

25. Já ndi Barnabas ja 'la o Tarsus ka vaha Sâl:

26. O mâ-a duwi mâ ka inâ-a pādě mâ o Antiâk, e diyakindi ba makiděndi upuma uhuhu, ba yolanakě na church, ba yokwakidě bato baitě. Beyokwedi be takindi o tubwě na Krisân o Antiâk.

27. ¶ Já hwi tēkadi ba vakiyi basâki o Jěrusalēm na pá o Antiâk.

28. Ka ua njamba 'abu 'mbâkâ, dina nâ Agabus, a tēmě ka mâ-a sala n' Ilina Iyamu, na, usalâku uněně u ka diyandi o he yēhēpi: e hohonganakidě o hwi ja Klâdias Sisar.

29. Ka beyokwedi bea tinga na ba bandakiděndi ihana, moto uěhěpi hohonganěngo na ngud' 'aju, o bana ba nyangwě ba diyakidi o Judia ba jadi.

30. Ka bâ-ba ha tepě, ka bâ-ba bandidě beâ batodu o benâ bea Barnabas na Sâl.

KAPITA XII.

1. O yâ egombe těně, ndi ya Hěrod y' Upolo e hambakidě benâ *beaju* o inyungudě ja church.

2. Ka mâ-a weya Jems ya mwa' nya-ngwě na Jân n' ukwala.

3. O mâ-a yěni yâ e tândâkidě Jiu, ka mâ-a bada pě, na a bweyaka tepě Pitě. Hwi tědině ndi i diyaki ja pěmbě e ha 'bě na ist.

4. O mâ-a bweyi mâ ka mâ-a ngidě *mâ* o ndabo-ivititi, ka mâ-a bweyidě *mâ* jomu ja sâjě na sâjě utoba na i tatake mâ; a yanaka isango ja bokunduaka tombango, vâkâna a pumidi mâ o bato ba jadi.

5. Já ndi ja Pitě ja tatwě a ndabo-ivititi: ndi church yu dâkâ mâ o ikaliya o Anyambě a jadi.

6. Ndi o Hërod a diyakidi a ka 'mbaka o pumě mâ, Pitě a diyakindi a yaka bulu tē o hanganě ya sâjě ibale vamwěngo mehinganakano mebale; batati o ubiyâ ba tataka ndabo-ivititi.

7. Hilakěte enjěl ya Anyambě a pândi o *mâ-a* jadi, bwe e ka panyaka o ndabo-ivititi: ka yâ-ya bweya Pitě o ubaha, na umwavidě mâ, na, Umwaka wâwâ. Ka mehinganakano meaju mea kutuwa o benâ beaju.

8. Ka enjěl ya vâ na mâ, *na*, Tingaka utumba, wa tinga makogo mâvě: ka mâ-a ha tepě. Ka mâ-a vâ na mâ, *na*, Pugaka kapa 'âvě, wa vitě 'mba.

9. Ka mâ-a puma na vitě mâ, a yowě na ya enjěl e hakidi yeně e pâkwěpâkwě; ndi a ma yebakiyi, na, a yěněkěndi ehihila.

10. O bâ-ba tombidě ilika via bohoboho na via lobale, ka bâ-ba pâ o jâmbě ja bekěi i pulakiyě o mboka; i dubwanakiyi n' upango muaju mětě: ka bâ-ba puma, ba bě landango uhěngě umbâka; já ndi ja enjěl ja dika mâ.

11. O Pitě a pwi ka yongidě, mâ na, Nandi mbi yowuděndi na e pâkwěpâkwě na Upangiyi a ma lomandi enjěl 'aju na *MA-a*

věngidě tepě 'mba o benâ bea Hěrod, na nyanga ya bato ba Jiu e ma yanaka.

12. O mâ-a batidě ka mâ-a pâ o ndabo ya Meri mea nyangwě ya Jân, i diyaki pě na dina ipâkwě, na, Mark ; o baitě ba diyaki yolaněngo ba kalakiya.

13. O Pitě a tinidě jâmbě j' ugomba, ka mwa-mwajo a viya ka yokolidě, dina jaju ndi Roda.

14. O mâ-a yembi joyi ja Pitě au dubwaka pě jâmbě na mbya, ndi a kěkindi umbila ka languwa, na, Pitě a ndi o ubiyâ de.

15. Ka bâ-ba vâ na mâ, na, O potuwango. Ndi a lilimakidi na e nonaně. Já ndi jabu ja vâ, na, E ndi enjěl 'aju.

16. Ndi Pitě a diyakite kabo tinakidě. O bâ-ba dubuwi jâmbě na yěně mâ, ba ka mamaka.

17. Ndi a pěpěkidi bâ na enâ na ba vâlâ-mâkiye, a ka langwakiya bâ nyanga ya Upangiye e věngěkidě mâ o ndabo-ivititi. Ka mâ-a vâ, na, Kěkěni ka levakiděni Jems na bana bina belombo těkabe. Ka mâ-a věngěmě na 'la o iboko ipâkwě.

18. Boyaka te sâjě ba viya ka vavalana, na, Pitě a ha lě na ě ?

19. O Hěrod a bi mâ vahiděngo a duwe,

ka mâ-a kâtâ batati, ka mâ-a sombiya na ba wake. Jâ ndi jaju ja huba o Judia na pâ o Sësaria, ka mâ-a diya omě.

20. ¶ Hěrod a binaki na ba Tair na Saldân nangudi. Ka bâ-ba lata njamba pâkâ na pâ o mâ-a jadi, o bâ-ba bědi mboi na Blastus a ma pangakiya ilika via upolo latango, ka bâ-ba vaha jonga, 'kabojana ehe y' upolo ndi e ma bombaka eabu.

21. O buhwa bo levakudwě ka Hěrod a bătâ kěmbâ jaju j' upolo, a diyendi o eka 'aju, a ka kalaka na bâ.

22. Ka bato ba yamanidě, na, *Ekadi i* joyi ja anyambě, i 'bě ja moto.

23. Ka enjěl ya Upangiyi ya bweya mâ, 'kabojana a ib' u věkě Anyambě ivenda: ka mâ-a jewě na melâmbi, na waka.

24. ¶ Ndi ndaga j' Anyambě i tombwaki kindi ka jâ-ja vuha.

25. Ka Barnabas na Sâl ba timba oviya Jěrusalēm o bâ-ba makidě uloma *muabu*, ka bâ-ba nângâ Jân, i diyaki pě na din' ipâkwě, na, Mark.

KAPITA XIII.

1. Ndi church e diyakidi o Antiâk, e diyaki na basâki na bayokwedi na bahuu;

ba Barnabas na Simiân e tubakwě, na, Nijěr, na Lusius ya Sairini, na Maneën, a tombwaki na Hěrod ya titrark, na Sâl.

2. O bâ-ba diyaki ba haki Anyambě n' ihindina, ka Ilina Iyamu ja vâ, *na*, Bakakidi 'mba ni Barnabas na Sâl o ehavu 'amě e di bâ ndiyango.

3. O bâ-ba bědi hindinango ka kaliyango, ka bâ-ba kahidě bâ benâ ka bâ-ba validě *bâ*.

4. ¶ O bâ-ba lomudwě na Ilina Iyamu, ka bâ-ba vala nala o Silisia; ka bâ-ba tindiya pě omě ovaně na pâ Saiprus.

5. O bâ-ba diyakidi o Salamis, ba kalakiyi ndaga ja Anyambě o sinegâg ya Jiu. Ba diyaki tepě na uhayi *muabu* Jân.

6. O bâ-ba tombidě nenge na pâ Pafos, ka ba-ba kâbidě nganga pâkâ, e didi usâki mua vela ua Jiu, dina na Bar-jisus:

7. A ma diyaki Surjius Pâlâs gâveni ya ehe tě moto ua bokeli; a ndakiyi Barnabas na Sâl, na a vahakandi o yoka ndaga ja Anyambě.

8. Ndi Elimas ya nganga, ('kabojana dina jaju i ma uluakudwi nonaně,) a himbakidi bâ, a vahaka o vongudě gâven oviya ikamidě.

9. Já ndi ja Sál (a *ma tubakwě* tepě, na, Pál) a di londango n' Ilina Iyamu, ja batidě má mihá,

10. Ka mâ-a vâ, *na*, A! moto a di londango na bokeli boitě, n' ujolongo uitě, mwana ua děvěl, ndoba ya bwamu boěhěpi, wa dâye ilěngidě ja njeja ja Upangiyi, ja honganěngo?

11. Ndi hilakěte enâ ya Upangiyi ya běndi o âvě-o jadi, o ka diyi pâgu, wa yěně joba o ulingo. O njo pâkâ tepě ka bengumbe n' ivititi via kwa o mâ-a jadi; a kěkě a vahaka moto a tumbwana mâ o 'nâ bweyango.

12. Ka gâven a kamidě o mâ-a yěněki nyanga e hamakidi, a ka mamaka iyokwanidi ja Upangiyi.

13. O Pál na njamb' 'aju ba 'njuwedi o Pafos, ka bâ-ba pâ o Pâga ya Pamfilia: ka Jân a dika bâ na timbaka o Jěrusalěm.

14. ¶ Nd' o bâ-ba umuwedi o Pâga ka bâ-ba pâ o Antiâk ya Pisidia; o buhwa bo' Iyâjâ ka bâ-ba ngiya o sinigâg ka bâ-ba diya diya.

15. O belekanako na basâki be bědi langwěngo, ka bapangiyi ba sinigâg ba bandidě bâ, *na*, *Inyi* bamo *na* bana bina, ipě o ndi na ndaga ya leva bato, kalakani.

16. Já ndi ja Pâl ja tĕmě, o m^â-a bi pĕpidĕngo na en^â ka m^â-a v^â, *na*, Bamo ba Isreĕl, na inyĕni ba bangaki Anyambĕ, yokolakidĕni.

17. Anyambĕ ya bato tĕ ba Isreĕl ekaba a p^ân^âki bahangwĕ bahu ka M^â-a betidĕ bato, o b^â-ba diyaki bangi o ehe ya Ijipt, ka M^â-a vĕngidĕ b^â omĕ na en^â ey^âdĕ.

18. Ka M^â-a yika pani jabu o nginga mabo ma mepuma manai.

19. O M^â-a bĕdi jilidĕngo betomba hĕmbwĕdi o ehe ya Kenan, ka M^â-a kabiya b^â ehe 'abu na kwai.

20. Yenĕ kĕlĕbĕ ka M^â-a vĕ b^â bayĕkidi ulingo mua kama ja mepuma inai na mabo matano, kwanga na p^â o egombe ya Samuĕl ya us^âki.

21. Na mbuhĕmbuhĕ ka b^â-ba vaha upolo: ka Anyambĕ a vĕ b^â S^âl mwan' 'a Kish momo ua diy^â ja Bĕnjamin, o ulingo mua mabo ma mepuma manai.

22. O M^â-a vĕngidĕ m^â, ka M^â-a betidĕ b^â Devid na a diyake upolo muabu: uaj^u a langwakidi ilango, *na*, Mbi duwango Devid ya Jĕsi moto a didi ulema k' umuamĕ, a ka hayĕ upango 'muamĕ muĕhĕpi.

23. O ib^âng^â ja momo tĕ ekanĕ ndi ja

Anyambě i tědě Isrěel Uhungini, Jisus, hohonganě na mohano *muaju* :

24. O Jân a kalakiyi bato ba Isreël baptisma y' iluwa o bohoboho, ovaně a t' o pá.

25. O Jân a diyakidi a ka 'mbaka o hânjâbidě ekěndâ 'aju, a ma vâki, *na*, O pivi-yaka li na mbi lě a nja? Mbi 'bě *Mâ*. Ndi hilakěteni, umbâkâ a bengakě 'mba, uamě a ha 'bě weyango tombe n' injuwa ja makogo *maju*.

26. Bamo *na* bana-bina, bana ba diyâ ja Ebreham, na tango e bangakě Anyambě, inyěni ndi o bandudwěni ndaga tě j' iyonga ekadi.

27. O ba Jěrusalěm na bapangiyi babu ba ha yowakidě *Mâ*, tombe na moyi ma basâki ba ma langakwě buhwa boa Iyâjâ boěhěpi, ka bâ-ba hohonganě *beâ* o bâ-ba kwehacidě *Mâ*.

28. Tombe ka bâ-ba ha duwaki tina ya weyana *Mâ*, ba vahaki Pailat na a weyacidě *Mâ*.

29. O bâ-ba hohonganidě nyanga e lěndě-kudwě *Mâ* yěhěpi, ka bâ-ba hubě *Mâ* o ele, ka bâ-ba nangidě *Mâ* o budu.

30. Ndi Anyambě a pumbwakidi *Mâ* o iwedo:

31. Ka Mâ-a yĕnĕnĕ na ba vakiiyi na Mâ o Galili na pâ o Jĕrusalĕm hwi iitĕ, ba di tali jaju o bato ba jadi.

32. Ndi ho langwakandi 'nyĕni sango 'a mbya ya na mohano u yohanakudwĕ bahangwĕ bahu,

33. Anyambĕ a timidi mâ na hwĕ, bana babu, o Mâ-a pumbudĕ Jisus; ka yâ e di lĕndwĕngo o Psamu y' ibale, *na*, O mwan' 'amĕ, buhwa tĕkabo ndi boamĕ bo jad' avĕ.

34. Ndi o pĕl' 'aju e pumbwakidĕ Mâ o iwedo, na a timbĕ pĕ ka bâ, a vâki kakana, Mbi ka vĕnd' inyĕni ngâtâ ja Devidi ja mbambaye.

35. Ovanĕ tepĕ o Mâ-a vâkĕ o *Psamu* epâkwĕ, na, Wa huludĕ uâvĕ A di Holi a bâká.

36. Ikabojana Devid a bĕkite mâ igona. jaju hayango, n' upango mua Anyambĕ, ka mâ-a kwa o viyâ, na nangakudwĕ o bahangwĕ ba jadi, ka mâ-a bâ.

37. Ndi ua Anyambĕ a pumbwakidĕ, au bâká.

38. ¶ Bamo *na* bana bina, yowakĕni na momo tĕkanĕ a kalakudwĕ inyĕni iyidwĕ ja mabe;

39. Ba kamakidě bēhēpi ba huwakudwi na belombo beēhēpi, ibeabu be ha 'bē na ngudi ya huwudwě na belekanako bea Mosēs, o pěl' 'aju.

40. Ndi bandamakidēni, o banga e di kaluwěngo o basáki, ya pā o inyēni-o jadi ;

41. Inyēni ba pějěkě, hilakēni, wa manani, wa wani ; ikabojana mbi hakandi ehavu o hwi janyu, ehavu 'anyu e ka mēndě o kamidēni, tombete moto a langwakate inyi yā.

42. O Jiu ba pumidi o sinigág, ka Jěntail ba hāhālidě na ndaga tēkadi i kalakudwě pē bā buhwa bo' Iyájá bopákwě.

43. O ebimba e kumbulanidi, ka Jiu iitě, na ba ma 'luakidi ikaliyedi, ba vitě Pāl na Barnabas ; o bā-ba kali na bā, ka bā-ba sombiyě bā, na, ba lilimakide o diya na ehekwě ya Anyambě.

44. Buhwa bo' Iyáyá bopákwě, bo latakiayi manini ma na mboka yēhēpi ka yoka ndaga ja' Anyambě.

45. Ndi o Jiu ba yēni bebimba ka bā-ba viniya bā, ba ka kalaka bobē o pělě 'a belombo bea Pāl be kalaki, ba bomaka penda, ba kilaka Anyambě.

46. Ndi Pál na Barnabas ba yádáki pě n' iněně, ka bá-ba vá, *na*, Ma diyaki mala na ndaga ja Anyambě i take o kaludwě inyěni: ndi inyěni o věngiděndi já ni, o ndi yěněngo nyolo janyu na i 'bě weyango eměná e ha 'bě n' ihuku, yěněkěteni, ho vonguwendi o Jěntail ba jadi:

47. Ikabojana Anyambě e di hwě sombiyěngo na ho hake nonaně, *na*, Mbi nd' ávě těděngo na diyaka bwe ya Jěntail, *na* ovaně nd' ávě o ka diyě o iyongě ja mahuku ma he.

48. O Jěntail ba yoki nonaně, ba yěněki mbya, ba ka bendakě ndaga ja Upangiyi: tango e lenakudwě na ba ndi ba eměná e ha 'bě n' ihuku, ba kamakiděndi.

49. Ka ndaga ja Upangiyi ja hamana indendandenda těvině viěhěpi.

50. Ndi Jiu ba vegwakiděndi bajo bayamu ba ma dilakwě, *na* bato baněně ba mboka těně, ka bá-ba ha Pál na Barnabas njuke eněně, ka bá-ba дума bá o betěbě beabu.

51. Ka bá-ba pupuwa bá mahě ma beko beabu, ka bá-ba pá o Ikonium.

52. Ka beyokwedi bea londa *na* mbya, n' Ilina Iyamu.

KAPITA XIV.

1. E diyakidi o Ikonium ka bâ bēhē ba vala o sinigâg ya Jiu ta, ka ndumba 'nēnē ya Jiu, tepě na Grik, ya kamidě na nyanga 'abu e kalakidi.

2. Ndi Jiu i ha kamakidě ba vegwakidi Jěntail, ka bâ-ba panga mapikiliya mabu ma bevaka na bana-bina.

3. Ba diyakindi ulingo uyaba ba kalaka ba bange, na Upangiyi a ma kamanakiya ndaga ja ehekwě 'aju, a hulakidě ndembo na belombo be mamakwě na be hamake na benâ beabu.

4. Ndi ndumba ya mboka e pēhiyendi bākâ ba timba na Jiu, bākâ na metodu.

5. O Jěntail na Jiu tepě na bapangiyi babu, ba vwi na ba pumaki bâ, na bâ-ba jongolidě bâ, ba ka bweyaka bâ malale,

6. O bâ-ba yowudě, ka bâ-ba kweya na vala o Listra na Derbe, mboka ja Laikaonia n' indendandenda e jad' omě uluaniděngo.

7. Ka bâ-ba kaliya sango eyam' omě.

8. ¶ Mot' umbakâ a diyakindi o Listra, yěmiyěngo o beko, a didi ebokě oviya jemi ja nyangwě, a tamuwě.

9. A yokaki Pâl a kalaka : o mâ-a hilidě

má dihâ sii, ka mâ-a yěně mâ na a na ika-
midě i ka yongě mâ,

10. Ka mâ-a vâ joyi oba, *na*, Těměkě na
beko beávě de. Ka mâ-a soda, a ka ta-
mwaka.

11. O bato ba yeni nyanga ya Pâl e ha-
kidi, ka bâ-ba betě moyi mabu na etomba
ya Laikaonia, *na*, Bea anyambě be hubindi
o hwě-ho jadi na mevela mea bato.

12. Ka bâ-ba vangidě Barnabas, *na*, Jupi-
těr; Pâl, *na*, Měrkurius, ikabojana mâ ndi a
diyakidi ukali uněně.

13. Jâ ndi ja prist ya Jupitěr e diyakidi
o mboka ya vana nyati na malângâ o ma-
mbě ma megomba, ba ka 'mbaka o yambiya
bâ mwambo, bâ na bato.

14. O Metodu, Barnabas na Pâl, ba
yokidi ka bâ-ba nyaya ngâi jábu, ka
bâ-ba vala umbila o bato ba jadi, ba ya-
maka,

15. Ba vâkâ, *na*, Bamo, o haka li belombo
těkabe nande? Ho te bato ba itingidi k'
ivianyu, ho kalaki n' inyěni na vongwakani
oviya behayěhayě těkabe, na pâ o Anyambě
ya eměná e velakidi oba na he, na manga
na be jad' omě beěhěpi.

16. A hulakidě betomba beěhěpi, o ego-

mbe tě e di tombango, na ba tamwakete o njeja jabu mětě.

17. Ndi Au dikaka mâ mětě a diye na tali, a haki bwam' a věkě hwě mbwiya oviya oba, na hongodi ya bebuma, a londaka melema meahu na beja na mbya.

18. Manini ma na bu yâlâkě o kandidě bâ na ndaga tĕkadi, na ba yambakiye bâ mwambo.

19. ¶ Ka Jiu jákâ ja viya o Antiák na Ikonium, ba ka hihakidě bato, o bâ-ba bĕdi Pâl malali bweyango, ka bâ-bâ dula mâ o mboka o bwebwe, ba yebakiya na a wendi.

20. Ndi o beyokwedi be lungi mâ ka má a 'muwa, ka mâ-a pá o mboka: bia bwe, ka bâ na Barnabas ba 'la o Dĕrbi.

21. ¶ O bâ-ba bĕdi sango eyamu kaliyango, o mboka tĕně, na bâ tepě bato baitě yokudĕngo, ka bâ-ba timba pĕ o Listra, na Ikonium, na Antiák.

22. Ba yâdâkidě malina ma beyokwedi, ba kelevakidě bâ na ba lilimakidě ikamidě tepě, na ho ka ngiyate o ipangiya ja Anyambĕ kabo na njuke eitě.

23. O bâ-ba pendi bâ batodu o church yĕhĕpi, na bâ tepě kaliyango, na bâ hindi-

nango, ka bâ-ba dikiya ba Anyambě 'abu e ma kamakidě.

24. O bâ-ba tombidě Pisidia ka bâ-ba pâ o Pamfilia.

25. O bâ-ba bědi ndaga o Pâga kaliyango, ka bâ-ba huba o Atalia :

26. Ka bâ-ba 'muwa omě na pâ o Antiák, omě nd' o bâ-ba bweyakidě bâ ehewě ya Anyambě, o iha ja ehavu 'abu e ma haka.

27. O bâ-ba pâdi na bâ tepě church yolaněngo ka bâ-ba timbiya nyanga ya Anyambě e haki na bâ, na nyanga 'aju e dubuwi Jěntail jámbě ja ikamidě.

28. Ka bâ-ba diya na beyokwedi omě ulingo uyaba.

KAPITA XV.

1. Ka bamo bâkâ ba vakiyedi o Judia, ba yokudě bana-bina, na, O t' o hěbwěni eřingidi ya Mosěs, wa yongeni.

2. O bâ na ba Pâl na Barnabas, ba yomanj jomano iněně, na bâ-ba boma tepě penda eněně, ka bâ-ba tinga na Pâl na Barnabas na bapâkwě ba tango tě ba beta-ke, na vala o Jěrusalěm o metodu na batodu ba jadi, ka lenidě ndaga těkaně.

3. O church e bi bâ dikiděngo, ka bâ-ba ka hama o Finise na Semeria, ba langwaka nyanga 'a Jěntail e didi uluango: ka bâ-ba panga bana-bina ba yěněki mbya eněně.

4. O bâ-ba pâdi o Jěruselēm, ka church ya vėhělěkidě bâ, na metodu, na batodu, ka bâ-ba languwa belombo bečhěpi, nyanga ya Anyambě e hadi na bâ.

5. Ndi bâkâ ba tēměkindi ba diyaki ba pělě 'a Farisi, ba ma kamakidě, na, E na mala ma na ba hěběkwě, na bâ-ba ka tata-ka elekanako ya Mōsēs.

6. ¶ Ka metodu na batodu ba yolaně o ihilě ja ndaga těkaně.

7. O bâ-ba bomi penda, ka Pitěr a tēmě ka mâ-a vâ na bâ, na, Bamo na bana-bina, o teni yowěngo nyanga ya Anyambě e pâ-nâki 'mba o tango 'ahu, na Jěntail ba yokaki ndaga ja sango eyamu n' udumbu 'muamě, na bâ-ba ka kamakidě.

8. Ka Anyambě, a yowudě melema, Mâ mětě a diya bâ tali, ka Mâ-a vě bâ Ilina Iyamu te ka *Mâ-a věki* hwě:

9. A yěne hwě na bâ nyang' ibale, ka Mâ a bonguwa melema meabu n' ikamidě.

10. Nd' e lě nde eanyu e yějěkiyě Anyambě na o bătâkiděndini mabâlu ma beyo-

kwedi panga, eahu na bahangwě bahu e ha diyaki na ngudi ya bapě ?

11. Ho kamiděngo na ehekwě ya Upangiyi Jisus Kraist, ndi eahu e ka yongani, yâ nyanga tē te eabu.

12. ¶ Já ndi ja ebimba yěhěpi ja vâlâmiyě ba ka yokolakidě ka Pâl na Barnabas ba ma langwaka nyanga ya Anyambě e ma haka megoma na belombo be mama kwě na benâ beabu.

13. ¶ O bâ-ba vâlâmiyedi ka Jems a timbě, na, Bamo na bana-bina, ta yokolakidi 'mba ni.

14. Simion a languwendi nyanga ya Anyambě e yalakidě o lumbiya Jěntail, o huduwa bâ bato ba dina jaju.

15. Ndaga ja basâki i lataka tepě na ekae ; ka yâ di lěndwěngo, na,

16. Na mbuhěmbuhě vâkâna Mbi timbendi, n' umba-mba longa mâkâ mua Devid u kwedi : Mbi ka longi bea huluwango, n' umba-mba tēdē mâ :

17. Na ovaně nd' o bato ba di dikana-ngo ba ka vahě Upangiyi, na Jěntail i tubudwě dina jamě jěhěpi, nonaně ndi ka Anyambě tē e hakě belombo tēkabe beehěpi, a vâkě.

18. Behavu bea Anyambě beěhěpi be te yowaněngo o Mâ-a jadi oviya jali ja he.

19. Vákâna ijamě joyi ndi na ho hakeni ba Jěntail ba didi uluango o Anyambě a jadi njuke :

20. Ndi ho lěnděkiye bâ ni bejangana-ngobo bea na ba bambwake ijongoliya, na megano, na ihonde, na belombo be dibakwě jeku na makiya.

21. Ikabojana Mosěs oviya ovyo, a te na ba kalakiyě mâ o mamboka měhěpi, a langakwě o sinigâg buhwa boa Iyâjâ beěhěpi.

22. Ka metodu, ba batodu, na church yěhěpi, ba tândâ o bâ-ba pâni bato ba njamba 'abu, ka bâ-ba loma bâ na Pâl na Barnabas, o Antiâk, ba Judas e tubakwě, na, Barsabas, na Sailas, bato baněně o tango ya bana-bina :

23. Ka bâ-ba banda bâ mbandu i kěkě kakana ; Metodu, na batodu, na bana-bina, ba homakandi bana ba banyangwě ba Jěntail ba jad' o Antiâk, na Siria, na Silisia.

24. O hwě-ho yokaki na bâkâ ba vakiyendi o hwě-ho jadi ba hakindi 'nyěni njuke na ndaga, ba uluakidě malina manyu, na, *Ta* hěbwěni, wa tatani belekanako ; ho vęye bâ elekanako *ka yeně* :

25. Ka hwě-hwa yěně bwamu o hwě-ho di lataniyango itinga jákâ na ho pânake bamo, na hwě-hwa loma bâ na Barnabas na Pâl, ibahu ba tândâkě ;

26. Bamo ba di beměná beabu pāděngo o mahihi o nyanga ya dina ja Upangiyi Jisus Kraist.

27. Ho lomindi Judas na Sailas, ba ka languwate inyěni belombo tě n' udumbu.

28. Ikabojana hwě n' Ilina Iyamu ho yě-něngo na e bwamu na ho bapidě pě inyěni jumbu iněně wa na belombo te be di na mala ekabe ;

29. Na, věngěměkěni oviya bejaka be yambakudwě megano, na makiya, na belombo be dibakwě jeku, n' ihonde ; o věngiděngěni nyolo janyu oviya belombo těkabe, vâkânâ o handi bwamu. Diyaki pâlâ.

30. O bâ-ba věwudwě ekěndâ ka bâ-ba pâ o Antiâk : o bâ-ba yolidě ebimba ka bâ-ba bweyidě bâ mbando.

31. O bâ-ba langi yâ, ba ka peyaka na ndaga těně.

32. O Judas na Sailas, ba diyaki tepě ba-sâki bâ metě, ba ka levaka bana-bina na ndaga iitě nangudi, ba ka yâdâkidě bâ.

33. O bâ-ba diyedi omě ulingo, ka bana-

bina ba hulidě ba na jonga, na pâ o metodu me jadi.

34. Ndi Sailas a tândâkindi o diya pě omě ulingo.

35. Pâl, bâ na Barnabas ba diyaki tepě o Antiâk, bâ na bapâkwě baitě ba yokwakidě, na bâ-ba kalakiya ndaga ja Upangiyi.

36. ¶ Hwi jáká .kělěbě, ka Pâl a vâ na Barnabas, na, Ho t' o vala ka pepuwa banabina o mamboka mēhēpi imahu ma kaliyedi ndaga ja Upangiyi, *hwa ta yěně* ka bâ-ba hakě.

37. Ka Barnabas a panga na ba 'lani Jân, a di pě na dina ipâkwě, na, Mârk.

38. Ndi Pâl au yěněkě na e bwamu na ba valanaka mâ, na o mâ-a dikaki bâ o Pamfilia, a vale pě na bâ o ehavu.

39. O jomano i kenidi ka bâ-ba pěhě, ekaně a kěkě eaju pělě, ekaně a kěkě eaju pělě: ka Barnabas a nângâ Mark, ka mâ-a tindiya na vala o Saiprus;

40. Ka Pâl a pânâ Sailas, o bana ba nyangwě ba bweyidě bâ ehewě 'a Anyambě, ka mâ-a vala.

41. Ka mâ-a tomba o Siria na Sailisia, a kěkě a yâdâkidě ba church.

KAPITA XVI.

1. Já ndi ijabu ja pá o Děrbi na Listra : ka bâ-ba kâbidě eyokwedi omě, dina na Timotius, mwana ua mwajo 'mbákâ ua Jiu, a ma kamakidě ; ndi hangwě a *diyakindi* ua Grik :

2. Ua bana-bina ba diyakidi o Listra na Ikonium, a ma tubaka itubi iyamu.

3. Má ndi ua Pál a pangakidi o valana ; ka mâ-a nângâ mâ, ka mâ-a hěbě mâ, na jângâ ja Jiu i diyakidi o ekulu tĕnĕ : ika-bojana bâ bĕhĕpi bu dimbakiya na hangwě a ndi ua Grik.

4. O bâ-ba ma khamaka o mamboka, ba ka bweyakidě bâ mbando ja metodu, na batodu ba diyakidi o Jĕruselĕm, i bandakidi.

5. Ka church ja huka ikamidě, i ka vuhaka buhwa boĕhĕpi.

6. Nd' o bâ-ba tombidě Frigia n' indandanda via Galesia, o Ilina Iyamu i kandidě bâ na ba kalakiye ndaga o Asia,

7. O bâ-ba bĕdi pângo o Mysia, ka bâ-ba yĕjĕ o vala o Betinia, ndi Ilina ju hula-kidě bâ.

8. O bâ-ba tombi baka na Mysia, ka bâ-ba huba na pá o Troas.

9. Ka Pál a yěně ehihila na bulu. Moto ua Masidonia a jadi de, a háhálákidě má, na, Vaka o Masidonia, ka hana hwě.

10. O má-a bědi ehihila yěněngo, ka hwě hwa panga ekěndá ya Masidonia o njo pá-ká, yowěngo mětě na Upangiyi a ndiyi hwě ka kaliya bá sango eyamu.

11. O hwě-ho 'njuwedi o Troas, ka hwě-hwa pá na ikángá tě ja jáká o Samotresia, bopákwě o Niapolis;

12. Oviya omě na pá o Filipai, e di mboka eněně o ekulu tě ya Masidonia yeně, yá tepě káloni: ho diyakindi o mboka těně mběi ya hwi.

13. O buhwa boa Iyájâ ka hwě-hwa umuwa o mboka, ka hwě-hwa pá baka na viho o ikaliya i 'mbakid' o hawě; na hwě na diyanakidě ho ka kalaka na bajo, ba ma páká omě.

14. ¶ Ka mwajo umbákâ dina na Lidia, ehambi ya mangála, o mboka ya Taiataira, a ma kalakiya Anyambě, a yoka; o Anyambě a dubuwedi ukema 'muaju, a ka yokolakidě belombo bea Pál be ma kalaka.

15. O bá na ba ndabo 'aju ba baptaisudwě, ka má-a háhálidě hwě, na, Oningě na o ndi 'mba ni yěněngo na mbi na ikamidě

ja Anyambě, ndi vakani o ndabo 'amě, wa diyani omě. Ka mâ-a dula hwě.

16. E diyakindi o hwě-ho kěki ka kaliya, ka mwajo 'mbâkâ, a diyaki hweywěngo n' ilina i ma sâkâkâ, a ngakidě ba duwě mâ nyeno eněně na nyanga 'aju e ma sâkâkâ, a latana hwě :

17. A ma vitanakě hwě na ba Pâl, a ka yamaka, na, Bamo těkaba ba ndi bahayi ba Anyambě ya oba mětě, ba levakidě hwě njea y' iyonga.

18. A ma hakandi ekae hwi iitě. Ndi o Pâl a yěni ngěbě ka mâ-a vonguwa, ka mâ-a vâ na ilina, na, Mbi sombiyakěndi âvě na dina ja Jisus Kraist, na, věngěměkě o mâ a jadi. Ka mâ-a věngěmě iwěla tě.

19. ¶ O ba duwě mâ ba yěnidi na ipite jabu i ma kovanaka i 'bě pě, ka bâ-ba bweya Pâl na Sailas, ka bâ-ba dula bâ o ihambanido, o bapangiyi ba jadi,

20. Ka bâ-ba pânâ bâ o bayěkidi bajadi, na, Bamo těkaba ba ndi ba Jiu, ndi na haki mboka 'ahu njuke eněně,

21. Na bâ-ba yokwakidě mběmbâ i ha 'bě hohanganěngo na ho pahakiya, tombe ho tataka, jambojana hwě ba Roma.

22. Ka ebimba ya umwanidě ukenda

'mbâkâ na o bâ-ba jadi: ka bayëkidi ba nyaya ngâi jabu, ka bâ-ba sombiya na ba bomakwë.

23. O bâ-ba bweyi bâ mekasa meitë, ka bâ-ba vamë bâ o ndabo-ivititi, na, utati mua ndabo-ivititi na a bandamakidë bâ bwamu.

24. O mâ-a pahiyedi ileva tëdinë, ka mâ-a ngidë bâ o ndabo-ivititi ya 'tema, ka mâ-a kâmidë bâ meboka.

25. ¶ Na bulu-tema, ka Pâl. na Sailas ba kaliya, ba ka tumbwakidë lembo lo benda-kë Anyambë: ka ba diyakidi o ndabo-ivititi ba yoka.

26. O njo pâkâ tepë, he ka ninganaka, jali ja ndabo-ivititi i ka hohaka: ka mambë mëhëpi ma dubwaniya o mbenjë pâkâ, ka meboka meabu mea bëhëpi mea hâniyë.

27. O utati mua ndabo-ivititi a 'muwend' o viya viaju, a 'la ka yënë mambë ma ndabo-ivititi bwe, ka mâ-a hoduwa ukwala 'muaju na a ombakandi o weya nyolo 'aju, a yebakiya na mbwedi i mand' o kweya.

28. Ka Pâl a yama joyi oba, na, O kokakidë nyolo 'âvë; 'kabajana ho te hwë bëhëpi.

29. Ka mâ-a ndiya vituwa, ka mâ-a soda

na ngiya, a vaka a likimaka, ka mâ-a kwa o boho boa Pâl na Sailas ;

30. Ka mâ-a pumana bâ, ka mâ-a vâ, na, Bamo, mbi hake læ nja 'lombo-ě e ka yongě 'mba ?

31. Ka bâ-ba vâ, na, Kamakidě Upangiye Jisus Kraist, vâkâna o yongindi, na ba ndabo 'âvě.

32. Ka bâ-ba kala na mâ ndaga ja Upangiye, tepě na ba diyakidi o ndabo 'aju běhěpi.

33. Ka mâ-a nângâ bâ o iwěla tě na bulu, ka mâ-a tuka bâ mabibi ; ka mâ-a baptaiswě, bâ na ibaju běhěpi njamba pâkâ.

34. O mâ-a ngidě bâ o ndabo 'aju, ka mâ a tědě bâ beja, a ka peyaka, kamiděngo Anyambě, bâ na ndabo 'aju yěhěpi.

35. O buhwa bo yadi ka bayěkidi ba loma sarjěnt, na, Hulakidi bamo těbaně, ba kěke.

36. Ka utati mua ndabo-ivititi a languwa ndaga tě Pâl, na, Bayěkidi ba lomandi joyi na hulamakani, wa 'lani, ndi kěkěni, o ka kěki na jonga.

37. Ndi Pâl a vâki na bâ, na, Ba hwě bomango o bwebwe ho kobe, ho jadi ba

Roma, na bâ tepě hwě vaměngo o ndabo-iviti, na ba-pumaki pě hwě ikutakuta? nyawě na vilolombo; ndi ba vake bâ mětě na bâ-ba pumě hwě.

38. Ka sarjěnt ba languwa ndaga těkadi bayěkidi, ba ka bangaka, o bâ-ba yokidi na ba ndi ba Roma.

39. Ka bâ-ba pâ, ka hâhâlidě bâ, ka bâ-ba pumě bâ, ka bâ-ba vaha bâ na ba umwawe o mboka 'abu.

40. O bâ-ba pumidi o ndabo-iviti, ka bâ-ba ngiya o ndabo ya Lidia, o bâ-ba yěni bana-bina, ka bâ-ba homba bâ, běngě ba kěkě.

KAPITA XVII.

1. Ndi o bâ-ba tombidě Amfipolis na Apollonia, ka bâ-ba pa o Těsalonika, omě o diyaki na sinigág ya Jiu.

2. Pâl, oviya i diyakidi itingidi viaju, ka mâ-a ngiya o bâ-ba jadi, hwi j' Iyâjâ ilalo, a věkě bâ tina o ndaga ja Anyambě.

3. A bumwakidě a pulakidě na ma diyaki mala na Kraist a yěněki betuniya, na Mâ-a pumbuwa pě: na Jisus tě eamě e kalakiyě ekaně, ndi Kraist.

4. Ka bákâ ba kamidě, ka bâ-ba timba na Pâl na Sailas, ndumba eněně ya Grik i ma kalakiya, na bajo baněně mběi 'něně.

5. ¶ Ndi Jiu i ha kamakidě, ba umwaki n' ivina, ka bâ-ba nângâ bato bákâ babe ba ekondo ya hubiyango, ka bâ-ba lata njamba, ka bâ-ba ha ilombe o mboka yěhěpi, ka bâ-ba kuhwa ndabo ya Jeson, na ba vahakandi o pumě bâ o bato ba jadi.

6. O bâ-ba ha duwi bâ ka bâ-ba dula Jeson na banabina bákâ, na pânâ bâ o bapangiyi ba mboka ba jadi, ba yamaka, na, Ba uluakidě he, melo na he, ekaba ba pâ tepě okava;

7. Ba Jeson ba ngidě ekaba, ekaba bēhepi te ba hingake na elekanako ya Sisar melo mbiani, na wa bi pě na upolo upâkwě, na, Jisus.

8. Ka bâ-ba ha bato na bapangiyi ba mboka těně njuke, o bâ-ba yoki belombo tēkabe.

9. O bâ-ba panganidě na Jeson na bapâkwě, ka bâ-ba hulidě bâ.

10. ¶ Ka bana-bina ba hungana o validě Pâl na Sailas na bulu, na pâ o Beria; o bâ-ba pâdi omě, ka bâ-ba ngiya o sinigág ya Jiu.

11. Ekaba ba diyaki batwëbatwë wa na ba Tësalonika, ikabojana ba diyaki kokëngo n' ivëhëlidë ja ndaga o mapikiliya mabu, n' ibuta ja ndaga ja Anyambë, buhwa boëhëpi, n' ipë belombo tëbenë be te nonanë.

12. Ovanë nd' o baitë ba kamakidë: na bajo ba ma dilakwë ba Grik, na bamo mbëi 'nënë.

13. Ndi o Jiu ja Tësalonika ba yowudë na Pâl a kaliya ndaga ja Anyambë o Beria, ka bâ-ba lataniya tepë omë ba ka vegwakidë bato.

14. Já ndi ja bana-bina ja hungana o validë Pâl na a këke ona a 'mbaka o vala o manga: ndi Sailas na Timotius ba dikana-kite omë.

15. Ka ba tumbwanaki Pâl, ba pädë mâ o Athëns: ka bâ-ba vala o mâ-a sombidë bâ, na Sailas, na Timotius ba hunganake o vala o mâ-a jadi.

16. ¶ Ndi o Pâl a diyakidi a vengaka bâ o Athëns, k' ilina jaju ja betë, o mâ-a yëni mboka londango na megano.

17. Ovanë nd' o mâ-a ma kalakà na Jiu na bato ba ma kalakiya na ba ma lataka na mâ o sinigâg na lohambanido, buhwa boëhëpi.

18. Já ndi ja bato b' iyowě bákâ ba Epikurus na ba Stoik, ba dibidě má: bákâ bá, na, Moto tē ua evávâlâ ekaně a 'mbaka lě o vâ na? Bákâ má, na, A umwanakiyi na a ndi elevidi ya bea anyambě beyânâ: jambojana o mâ-a kalakiyi bâ Jisus na ipumbuwa.

19. Ka bâ-ba nângâ má ka bâ-ba pânâ má o Ariapogus, na, Yowakidě hwě eyokwidi tē ya kya eávě e kalakiya ekae?

20. Ikabojana o pâkiděndi belombo be mamakwě o matâ mahu: ho vahakandi` o yowě ka belombo tēkabe be jadi.

21. (Ikabojana ba Athěns na bangi ba diyakidi omě, bu tombakě egombe 'abu iha ja elombo 'pâkwě, kabo n' ilanguwa tombe 'yoka ja elombo eyânâ.)

22. ¶ Já ndi ja Pâl ja tēmě o hanganě ya ukodi mua Mars, ka mâ-a vâ, na, Inyěni bamo ba Athěns, mbi hilěngo na o ndini na relijin eitě o pělě ya belombo beěhěpi.

23. Ikabojana o 'mba-mbi diyaki mbi tombaka, mbi hilakiděndi megano manyu, k' umba-mba duwa âltar, lěndwěngo, na, **YA ANYAMBĚ E HA 'WANĚ.** Uanyu a kalakiyěte o yowi Mâ ni, ekaně Mâ ndi uamě a langwakiyě inyěni.

24. Anyambě e velaki he na belombo be jad' omě, o Mâ-a didi Upangiyi mua he na oba, a diye o tĕmpil i hakwě na benâ :

25. Na Mâ-a kalakudwě tepě na benâ bea bato bwěsě ona a na elombo 'aju e nyamakě, jambojana Mâ t' a vĕkě bĕhĕpi emĕnâ na pudi, na belombo beĕhĕpi.

26. Na Mâ-a velango betomba bea bato beĕhĕpi makiya mâkâ, na ba diyake o boho boa he, ka Mâ-a lenidě hongodi e vânakudwi ovyo, na mekabo mea bolongi boabu :

27. Na ba vahakiye Upangiyi n' ipě ba ka bodidě Mâ, na bâ-ba duwa Mâ, tombe ka Mâ-a ha 'bĕ yavidĕngo na hwě bĕhĕpi :

28. Ikabojana Mâ nd' uahu a diyanakě, na hwě-ho tamwaka, na hwě-ho jadi ; bwěsě te ka balĕndi banyu mĕtĕ bâkâ ba vâkě, na, Ikabojana ho tepě beloani beaju.

29. Ndi o hwě-ho didi beloani bea Anyambě, hwa lukaka o pikiliya na Anyambě a kwanaki hika, tombe silvĕr, tombe ilale i pakakwě n' ikĕngĕ na bokali boa moto.

30. Anyambě a ma pojaki begombe bea bohuma tĕkabo ; ndo kya okava a ka sombiyaki bato bĕhĕpi ba loboko lĕhĕpi na ba uluake :

31. Ikabojana a lenidĕngo buhwa i boaju

bo ka yëkidë he, yëkë eyamu, na Momo të uaju a di kenjëngo; uaju a jadi yowu-dëngo bato bëhëpi n' ipumbudë jaju i pumbwakidë Mâ.

32. ¶ Nd' o bâ-ba yokidi o pëlë ya ipumbuwa, bâkâ ba ka vëhëkë, bâkâ mâ, na, Ho ka yoka itato təkadi na nâvë egombe 'pâkwë.

33. Ka Pâl a vala oviya o bâ-ba diyakidi.

34. Ndi bamo bâkâ ba natamakite o mâ-a jadi, ka bâ-ba kamidë: ba diyakidi o tango të ndi o Daionisius ya Ariapogus, na mwajo dina na Damaris, na bapâkwë tepë.

KAPITA XVIII.

1. O belombo təkabe be bëd' këlëbë, ka Pâl a 'muwa o Athëns, na pâ o Kârint;

2. Ka mâ-a kâbidë Jiu pâkâ, dina na Akwila a jakudwë o Pântus, a viyate o Itali kya, bâ na mwad' 'aju Prisila, ('kabajana Klâdias a sombiyakidi Jiu jëhëpi na i 'mwake o Roma,) ka mâ-a pâ o bâ-ba jadi.

3. O mâ-a diyakidi ebano të ka bâ, na bâ-ba diya, a ka haka ehavu, ('kabajana eabu evângâ e diyakidi ndi iha ja meâkâ.)

4. A věkě tina o sinigâg buhwa bo' Iyâjâ boěhěpi, a tunduakidě Jiu na Grik.

5. O Sailas na Timotias na pâdi oviya Masidonia, ka Pâl a babaliya ilina, a ka pupaka Jiu na Jisus ndi Kraist.

6. O bâ-ba himbidě nyolo jabu mětě, ba ka kilaka, ka mâ-a pupuwa ngâi *ja-ju*, na bâ, na, Makiya manyu ma *běte* o meolo meanyu mětě; mbi tanindi: oviya okava tepě umba-mbi kěkě o Jěntail ba jadi.

7. ¶ Ka mâ-a 'nuwa omě, ka mâ-a ngiya o ndabo ya momo 'mbâkâ a ma kalakiya Anyambě, dina jaju ndi Justus, ndabo 'aju e ma bakaki na sinigâg.

8. Ka Krispus ngâwě ya sinigâg, a kamidě Upangiysi, bâ na ba ndabo 'aju běhěpi: ba Kârint bătě o bâ-ba yokidi, ba kamakiděndi ka bâ-ba baptaiswě.

9. Já ndi ja Upangiysi ja kala na Pâl na bulu, na ehihila, na, O bangake, ndi kalaka, o vâlâmâkiye:

10. Ikabojana Mbi te na nâvě, o 'bě na moto a ka kupaně âvě, na kokakiděnd' âvě: 'kabojana Mbi na bato bătě o mboka těkaně okava.

11. Ka mâ-a diya *omě* upuma umbâkâ

na ngândě utoba, a yokwakidě bâ ndaga j' Anyambě.

12. ¶ O Galio a diyakidi gâven ya Akea, Jiu ba logwakindi, ka bâ-ba timba ukenda umbâkâ o ihimbidě ja Pâl, ka bâ-ba pâdě mâ o 'diya ya yěkě,

13. Na, Ekaně a tundwakidi bato na ba kalakiyi Anyambě nyanga e ha 'bě ya elekanako.

14. O Pâl a diyakidi a 'mbaka o dubuwa udumbu, ka Galio a vâ na Jiu, na, Ka na i ndi 'tato ja ibevaniya tombe ja bobo, e inyi Jiu, te mbi te na tina ya 'yika n' inyěni.

15. Ndi oningě na i te penda ja ndaga na mina na belekanako beanyu, umbwakiyani *yeně* inyěni mětě; mba yěkidě itato ka dině.

16. Ka mâ-a duma bâ o 'diya ya yěkě.

17. Ka Grik jěhěpi ja nângâ Sâstěnes, ngâwě ya sinigâg, ka bâ-ba boma mâ o boho boa ediya ya yěkě: ndi Galio au yěněkě belombo těkabe beěhěpi isâlâ.

18. ¶ O ekabe be bědi kělěbě, ka Pâl a diya pě *omě* ulingo uitě, ka mâ-a yokaně bana ba nyangwě, ka mâ-a tindiya na vala o Siria, bâ na Prisila, na Akwila; a kěngě-

kidi molo muaju o Sěnkria; ikabojana a diyaki na panga.

19. O mâ-a pâdi o Ěfesus, ka mâ-a dika bâ omě: ndi mâ mětě a ngakiyendi o sini-gâg, a věkě Jiu tina.

20. O bâ-ba vâki na a tepě o diya na bâ ulingo, au kamakidě:

21. Ndi a yohanakidi bâ, na, Tombete na nalě mbi ka tatandi isango tě i vakě o Jěrusalěm ekadi: ndi mbi ka timbate o inyěni-o jadi, oningě Anyambě a bagina. Ka mâ-a tindiya oviya Ěfesus.

22. O mâ-a hědě o Sěsaria, ka mâ-a beta ka homa church, ka mâ-a huba na vala o Antiák.

23. O mâ-a tombidě ulingo, ka mâ-a 'mu-wa na vala o ehe ya Galesia na Fligia yě-hěpi, a yádâkidě beyokwedi beěhěpi.

24. ¶ Ka Jiu pâká dina na Apâlâs, a jakudwě o Alěxandria, ukali uyamu bade mětě na ndaga ja Anyambě, ya pâ o Ěfesus.

25. Momo těkaně a yokwakudwěndi nje-ya ya Upangiyi; o mâ-a diyaki yádângo ilina, a ma kalakandi na mâ-a yokwakidě tepě ndaga ja Anyambě nangudi, a dite yowěngo kabo baptisma ya Jân.

26. A ka yalaka o kala o sinigâg, a ba-

nge. O Akwila na Prisila ba yokidi, ka bâ-ba nângâ mâ ka bâ-ba pĕhĕ mâ njeya ya Anyambĕ bwĕbwe.

27. O mâ-a pangidi o tomba na vala o Akea, ka bana ba nyangwĕ ba lĕndĕ bejannganangobo, be levake beyokwedi na ba vĕhĕlĕkidĕ mâ: o mâ-a pâdi, a ka hanaka ba ma kamakidĕ na ehekĕwĕ.

28. A ma sulaki Jiu nangudi, a levakidĕ o ndaga ja Anyambĕ, na Jisus ndi Kraist.

KAPITA XIX.

1. E diyakindi o Apâlâs a diyakidi o Kârint, o Pâl a tombidi o betĕbĕ bea oba ka mâ-a pâ o Ěfîsus: ka mâ-a kâbidĕ beyokwedi beâkâ omĕ,

2. Ka mâ-a vâ na bâ, *na*. N' inyĕni na kamidĕ, o teni pahiyango Ilina Iyamu? Ka bâ-ba vâ na mâ, *na*, Ho 'bĕ yokango nana o na Ilina Iyamu.

3. Ka mâ-a vâ na bâ, *na*, Ndi o baptaisakudwĕ lĕ ni o nja jadi? Ka bâ-ba vâ na mâ, *na*, O baptisma ya Jân.

4. Jâ ndi ja Pâl ja vâ, *na*, Mbambayĕ Jân a ma baptaisakandi na baptisma ya

iluwa, a vâkâ na bato na ba kamakidě a bengakě mâ, Mâ mâně ndi Jisus Kraist.

5. O bâ-ba yokidi ka bâ-ba baptaiswě na dina ja Upangiyi Jisus.

6. O Pâl a kahidě bâ benâ k' Ilina Iyamu ja puga bâ ; ba ka kalaka na bemi, ba ka yokwakidě.

7. Bamo tě bēhēpi ba diyakindi baka na jomu na babale.

8. Ka mâ-a ngiya o sinigâg, a ka kalaka o ulingo mua ngândě ilalo, a bangi, a boma-ka penda, a tunduakide belombo bea pělě ya ipangiya ja Anyambě.

9. Nd' o bâkâ ba deli melema, bá kamidě, ndi ba ka haka pě o kala na ebimba o boho o pělě ya njeya tēkaně, ka mâ-a vėngēmě, na paluakidě beyokwedi, a boma-ka penda o sikul ya Tairanus buhwa boěhēpi.

10. Ekae e diyakindi o ulingo mua me-puma mebale ; ovane nd' o ba diyakidi o Asia bēhēpi, na Grik, na Jiu, ba kokanaki-yedi iyoka ja ndaga ja Upangiyi Jisus.

11. Ka Anyambě a ha megoma na mehuhu na benâ bea Pâl :

12. Ovaně nd' o bevělēhi na menamba be vakiyě o nyolo 'aju be pângě o mebēdi me

jadi, tepě bebědi be vĕngĕmĕkĕ, malina mabe ma pumaka o bâ-ba jadi.

13. ¶ Já ndi ja Jiu jákâ i ma lengaka, ba ma vĕngĕkidi malina, ja nângâ yâ na ba ka ndakiyi ba diyakĕ na malina mabe, na dina ja Upangiyi Jisus, na, Ho kanakiyand' avĕ Jisus ya Pâl e kalakiyĕ.

14. O diyaki tepĕ na bana hĕmbwĕdi ba Siva ua Jiu, a diyaki ngâwĕ ya prist, ba haki nonanĕ.

15. Ka ilina ibe ja timbĕ, na, Mba dimbakiya Jisus, n' umba-mba dimbakiya tepĕ Pâl; ndi inyi lĕ ba nja?

16. Ka moto tĕ, a diyaki na ilina ibe, a soda o bâ-ba jadi, ka mâ-a kâbidĕ bâ, ka mâ-a bala bâ, ba ka pumaka o ndabo tĕnĕ mehamba na mavenge,

17. Ekae e yowanakidi na Jiu na Grik i diyakidi o Ěfesus jĕhĕpi: ka jángâ ja bweya bâ bĕhĕpi, ka dina ja Upangiyi Jisus ja kena.

18. Ka baitĕ ba kamakidĕ ba viya, ba ka mĕmĕkĕ, ba levakidĕ behadi beabu.

19. Ka baitĕ ba diyaki na megono mea utimbo, ba vana bejanganangobo beabu, ka bâ-ba tumba beâ o boho boa *bato* bĕhĕpi; ka bâ-ba langa beâ beĕhĕpi ihambe, ka bâ-

ba ^hobonganě mabo ma tâjen ja *bepěhi* bea hika matano.

20. Nonaně nd' o ndaga ja Anyambě i tombwakidi ka já ja kebě.

21. ¶ O belombo těkabe be bědi kělěbě, ka Pál a yana na ilina, na, oningě a ka hamingě o Masidonia na Akea vâkâna a valindi o Jerusalēm, na, Mba viya ovoně, vâkâna mbi yěni tepě Roma.

22. Ka mâ-a loma ba ma hakiya mâ babale o Masidonia, Timotius na Erastus; *ndi* mâ mětě a diyakindi o Asia ulingo.

23. O yâ egombe tě ka ilombe via hawě o pělě ya njeja těkaně.

24. Ikabojana *momo* 'mbâkâ dina na Dimětrius, ukuli mua hika, a ma haka Diana mbago ja hika, a ma ngakidě ba duwě ehavu nyeno eněně;

25. Ka mâ-a ndiya bâ na ba ma haka ehavu tě ndiyango kota, ka mâ-a vâ, na, Bamo, wa dimbakiyani na ehavu těkae ndi eahu e duwanakě boněně boahu.

26. O yěnekěteni, n' inyěni o yokaka tepě ni na hanga kabo o Ěfesus dipâ, ndi piělě na Asia yěhěpi te ya Pál těkeně, a tunduakidě na mâ-a 'luakidě bato baitě, a vâkâ na behakwě na benâ be 'bě bea anyambě.

27. Ovaně vâkâna e 'bě kabo ehavu tĕ eahu ekae dipâ e di na mahihi ma ihadivudwi, ndi na tĕmpil ya anyambĕ enĕnĕ ya mwajo, Diana, ua Asia na he yĕhĕpi a kalakiyate, a ka pĕjwĕ na bonĕnĕ boaju boa wa.

28. O bâ-ba yoki nonanĕ ba londaki na jeku, ba ka yamaka, na, Diana ya ba Ěfĭsus a nd' o kena.

29. Mboka yĕhĕpi ya bĕ ngwanĕĕ: o bâ-ba bweyi Gaius na Aristarkus, bamo ba Masidonia, ba ma jopaka na Pâl njamba, ka bâ-ba nganidĕ njamba pâkâ o ikenga inĕnĕ,

30. O Pâl a 'mbakidi o ngiya na vala o bato ba jadi, ka beyokwedi bea himbidi mâ.

31. Ka bâkâ ba diyakidi banĕnĕ o Asia, ba diyaki mbweyi jaju, ba banda mâ mbando, ba vahaka na a jĭjakiye o ngiya o ikenga.

32. Bâkâ ba yama yenĕ elombo, bâkâ ba yama epâkwĕ: 'kabojana ebimba e diyaki ya juka, baitĕ bu yowakĕ tina 'abu e latanakiyedi.

33. Ka bâ-ba dula Alĕxanda o ebimba e jadi, o Jiu ba tĕdĕ mâ o boho. Ka Alĕ-

xanda a pĕpidĕ na enâ, o mâ-a 'mbakidi o kamaniya nyolo 'aju o bato ba jadi.

34. Ndi o bâ-ba yowudĕ na a ndi ua Jiu, bĕhĕpi, joyi jâkâ, ba ka yamaka ulingo mua ba mawĕla mabale, Diana ya ba Ěfissus a *nd'* o kena.

35. O ulĕndi mua mboka a vâlâmidĕ bato, ka mâ-a vâ, *na*, Inyĕni bamo ba Ěfissus, nja moto-ĕ a dimbakiyĕ na mboka ya ba Ěfissus e kalakiyandi anyambĕ enĕnĕ ya mwajo, Diana, n' *ugano* u pukwakidi oviya Jupitĕ a jadi ?

36. O belombo tĕkabe be ha 'bĕ na ngudi ya bomwĕ penda, o lukakandi o vâlâmiyĕni, o hayeni elombo na bwayĕ.

37. Ikabojana o ndi bamo tĕ ekaba vanango okava ba 'bĕ bayibi ba church, na bâ-ba 'bĕ tepĕ bakili ba anyambĕ 'anyu ya mwajo.

38. Nd' oningĕ Dimĕtrius na ibaju ba ehavu, ba jadi na moto n' itato, elekanako e te bya, na gâven i teiwĕ: ba kalana-kiye.

39. Ndi oningĕ wa uwa tepĕ ni moto upâkwĕ itato, i ka leniyate o ikando ja honganĕngo.

40. Ho na mahihi n' ikâtwĕ n' ilombe tĕ

via buhwa ekavi, tina 'ahu ya tatuwa mbě-
lěkě těkaně, e diye.

41. O mâ-a bi nonaně kalango, ka mâ-a
validě ebimba.

KAPITA XX.

1. O ilombe i mayedi ka Pâl a ndiya be-
yokwedi, ka mâ-a yohaně bâ, ka mâ-a 'mu-
wa na vala o Masidonia.

2. O mâ-a tombidě hanganě tědině, na
mâ tepě bâ maleva maitě dikiyango, ka
mâ-a pâ o Gris.

3. Ka mâ-a diya ovoně ngândě 'lalo.
Ka Jiu ba venga mâ ehânge, o mâ-a di-
yakidi a ka 'mbaka o tindiya na vala o
Siria, ka mâ-a panga na a tombaki ja
Masidonia.

4. Ka ekaba ba vala na mâ njamba, na
vala o Asia, Sopatěr ua Beria; ba Těsalo-
nika, Aristarkus na Sikundus; na Gaius ua
Děrbe, na Timotius; ba Asia, Tikakus na
Trofimus.

5. O ekaba ba validi o bohoboho, ka bâ-
ba venga hwě o Troas.

6. O hwi ja pěmbě e ha 'bě na ist, i bědi
tombango, ka hwě-hwa tindiya o Filipai na

pâ o bâ-ba .diyakidi o Troas na hwi 'tano ;
ka hwě-hwa diya omě hwi hěmbwědi.

7. O buhwa boa wiki boa bohoboho, o beyokwedi be lataniyi ka pěhě pěmbě, ka Pâl a kaliya bâ, (kenjango na bia bwe tě te eaju e ka valě,) ka mâ-a kaliya kwanga na o bulu 'tema.

8. Ilika via oba iviabu vi diyaki lataniyango vi diyaki na litwa loitě.

9. Iwanja jâkâ i diyakindi o windě, o viyâ viněně, dina jaju Yutikus: o Pâl a bembidě ikaliya, ka mâ-a hinduwa na viyâ ka mâ-a pukuwa oviya nděki ya ilalo, ka mâ-a hěhwě ekengo.

10. O Pâl a hubidi, ka mâ-a kwa o mâ-a jadi, ka mâ-a puga *mâ*, ka mâ-a vâ, *na*, O yěněki njuke; 'kabojana eměná 'aju e ngite na ju.

11. O mâ-a betidi ka mâ-a pěhě pěmbě o mâ-a bi jango, ka mâ-a kala pě ulingo uyaba kwanga na yakako, na mâ na kěkě.

12. Ka bâ-ba vana iwanja tě ja bě mihâ, na bâ na yěněkě mbya 'něně.

13. ¶ Ka hwě-hwa vala o bwalo b' utangani o boho, já ndi ijahu ja tindiya na vala o Asos, ho yanaka na ho ka vami Pâl

omě : 'kabojana a lenakidi nonaně, o mâ-a pangakidi o 'tamuwa ja he.

14. O hwě na bâ ho latidi o Asos, ka hwě-hwa vamě mâ, ka hwě-hwa pá o Mitalini.

15. Ka hwě-hwa tindiya omě bia bwě, ka hwě-hwa pá hohonganěngo na Kios; bopâkwě ka hwě-hwa pá o Samos, ka hwě-hwa yěngidě o Trojilium; bopâkwě bo yadi ekabo, ka hwě-hwa pá Mailitus.

16. Ikabojana Pâl a yanaki na a 'li ka tomba baka na Ěfesus, jambojana au vahaka o tombě ulingo o Asia: a hunganaka na a ka pá o Jěrusalēm o buhwa boa Pěntikost.

17. ¶ Mâ te o Mailitus, ka mâ-a banda igende o Ěfesus, ka ndiya batodu ba church.

18. O bâ-ba pâdi o mâ-a jadi, ka mâ-a vá na bâ, na, Wa dimbakiyani oviya buhwa boa bohoboho i boamě bo pâkidi o Asia, nyanga 'amě e diyi n' inyěni,

19. Mbi hakiya Upangiyi na ihubidě j' ipikiliya jěhěpi na manyângádiba maitě, na mayějudwě, ma ma pâká o umba-mbi jadi na behänge bea Jiu be ma vengaka 'mba:

20. Tepě na nyanga 'amě e ha dimbakidi inyěni elombo ya mala, ndi mbi ma levakidě inyěni, n' umba-mbi yokwakidě inyěni

o bwebwe, mba viya yâně ndabo, mba timba yâně,

21. Mbi pupaka Jiu na Grik běhě, na ba uluake o Anyambě a jadi, na ba kamakidě Upangiyi muahu Jisus Kraist.

22. Ndi hilakěteni mb' 'aland' okava, katwěngo n' ilina na vala o Jěrusalēm, mba 'wě belombo be ka hawě 'mba ovoně :

23. Kažo nyanga y' Ilina Iyam' e pakwakě o mboka yěhěpi na mekato na betuniya be vengaki 'mba.

24. Ndi belombo těkabe bea hokakě 'mba n' umbamaba langaka tepě eměná 'amě ihambe iněně, na ovaně nd' umbamabi ka hânjâbidě ikânjâ jamě na mbya, na ehavu ya minise eamě, e pahakiyedi o benâ bea Upangiyi Jisus, o idakuwa ja sango eyamu ya ehewě ya Anyambě.

25. Ndi hilakěteni, mbi te yowěngo na inyi běhěpi, ibamě ba di kaliyango ipangiya ja Anyambě, wa yěne pi boho boamě.

26. Mba ndiyandi 'nyěni na diyaki tali o mwehe mua buhwa, ja na mbi papuwango oviya makiya ma bato běhěpi.

27. Ikabojana mbi 'bě inyěni dimbango ehoka Anyambě yěhěpi.

28. ¶ Bandamakidi nyolo janyu na

mwanga mua Ilina Iyamu vědi inyěni, na umbwakiyani muěhěpi, ijedě ja church ya Anyambě, eaju e hambaki na makiya maju mětě.

29. Ikabojana mba dimbakiya na umba okava valango, vâkâna wolf j' ikito e pâ-ndi o inyěni o jadi, i ka mëndě ba yongě mwanga.

30. O vengě lě bato ba ka viyate o tango 'anyu mětě, ba ka kalaka belombo bea ujo-longo o ikova ja beyokwedi.

31. Ovaně nd' umba-mbi vâkě n' inyěni, na, pepwakani, n' inyěni o ka yongakiděni na mbi 'bě dângo inyěni ikelevidě o ulingo mua mepuma melalo, na bulu na mwehe, na manyângâdiba.

32. Ndi bana-bina, mbi bweyakiděndi 'nyěni Anyambě, na ndaga ja 'hěkwě 'aju, e didi e yâdâkidě inyěni na jâ-ja vědi tepě inyěni ekuha na ba di nyěvudwěngo.

33. Mbi 'bě tânginango silvěr ya moto, tombe ka gold na ibâtâ.

34. E, inyi mětě o te pě ni yowěngo na benâ těkabe te be ma yongakě 'mba, na mala na ba ma diyaka n' umba.

35. Mbi t' inyěni leviděngo belombo beěhěpi na nyanga 'anyu e ka hayě megono ;

o ka yongaki bekěhě ; o ka yongakiděni ndaga ja Upangiyi Jisus, i vâki, *na*, Bova a bwam' wa na ipahiya.

36. ¶ O mâ-a bi nonaně vângo, ka mâ-a balama na bâ-ba ka kalakiya.

37. Bâ běhěpi ba eyaki nangudi na bâ na hikamakiya Pâl. o ibâlu, ba ka pyâpyâ-kâ mâ.

38. Ba yěněkě ngěbě wa, na ndaga jaju i vâki na ba yěně pě boho boaju. Ka bâ-ba vala ka dikidě mâ o bwalo b' utangani.

KAPITA XXI.

1. Ka yâ-ya hohonganě o hwě na bâ ho paluanidě, ka hwa tindiya, jâ ndi jahu ja těmě ikângâ jâkâ na jâkâ na pá o Koos, bopâkwě ka hwě-hwa pá o Rods, o hwě-ho 'muwedi omě ka hwě-hwa pá o Patara.

2. O hwě-ho duwi bwalo bo kěkě o Finisia, na hwě na vamaka omě, ka hwě-hwa tindiya.

3. O hwě-ho hemi Saiprus, ka hwě-hwa dikâ mâ na enâ 'a 'měngwě, ka hwě-hwa tamuwa na vala o Siria ka hwě-hwa hědě o

Tair : ikabojana bwalo b' utangani bo diyaki na bo hubaki junba omě.

4. O hwě-ho duwi beyokwedi, ka hwě-hwa yěngidě omě hwi hěmbwědi, o bâ-ba pugudwě n' Ilina ka bâ-ba vâ na Pâl na a kěke o Jěrusalěm.

5. O hwě-ho tombidě hwi tedině ka hwě ho 'muwa na vala, ka bâ na bajo babu na bana babu ba viya ka dikidě hwě uliko, kwanga na *hwě-ho* věngěmidi o mboka : ka hwě-hwa huma mabângâ o uhěkě, ho ka kalakiya.

6. O hwě-ho yohanidě ka hwě-hwa vama ; ka bâ-ba timbanidě o wabu.

7. O hwě-ho hânjâbidě ikângâ *jahu* oviya Tair, ka hwě-hwa pâ o Tâlimeis, ka hwě-hwa homa bana-bina, na nangakiya na bâ buhwa bâkâ.

8. Bia bwe ka hwě, ba diyaki ba njamba ya Pâl, hwa vala na vala ka bweya o Sěsaria ; ka hwě-hwa ngiya o ndabo ya Filip ya minisě, (a diyakidi o tango ya hěmbwědi,) ka hwě-hwa diya na ju.

9. Mâ momo těně a diyaki na babajo banai, behila, ba ma sâkâkâ.

10. O hwě-ho diyi hwi iitě *omě*, ka usâki umbâkâ, dina na Agabus, ya viya o Judia.

nděngo ka hwě-hwa tinga tepě na bá tatake belombo těbeně, kabo na ba tatake nyolo jabu oviya belombo be yambakudwi megano, na makiya, na belombo be dibakwě jeku, n' ihonde.

26. Bia bwe ka Pál a nângâ bato tě o mâ-a bongude nyolo 'aju, bâ na bâ ka mâ-a ngiya těmpil, ilevidě j' ihânjâbidě ja hwi j' ubongo kabo mwambo mu-a ta yambudwě o pěl' 'abu ya bēhēpi.

27. O hwi hēmbwēdi i diyedi i ka 'mbaka o diba, ka Jiu ja Asia, ba vegudi bato bēhēpi, o bâ-ba yēněki mâ o těmpil, ka bâ-ba bweya mâ,

28. Ba yamaka, *na*, Bamo ba Isreěl, hanakani: momo tě a yokwakidě bato bēhēpi iboko viēhēpi na ba himbakidi bato na elekanako na iboko tēkavi: wawa tepě na o mâ-a pākidi Grik o těmpil, a jongoliděngo iboko tě via holi ekavi.

29. (Ikabojana ba yēněki mâ o mboka o bohoboho, bâ na Trofimus ua Ěfesus, uabu a yebakiyi na Pál a ngakidi mâ o těmpil.)

30. Ka mboka yēhēpi ya 'muwa, ka bato ba yolăně: ka bâ-ba nângâ Pál na puma na mâ o těmpil o bwebwe: tepě mambě ma dibakwě.

31. O bá-ba 'mbakidi o weya má, ka sango ya viya o ngâwě eněně ya njamba e jadi, na Jěrusalěm yěhěpi e hakandi ilombe.

32. Ka má-a nângâ sâjě na sěnturian o njamba pâkâ, ka má-a 'la umbila nala o bá ba jadi: o bá-ba yěni ngâwě eněně na sâjě, ka bá-ba dika iboma ja Pâl.

33. Já ndi ja ngâwě eněně ja bakama ka má-a nângâ má, ka má-a sombiya na a kâ-mâkudwě mehinganakano meḃale; ka má a uwa má na a lě nja, na eaju e hadi.

34. Bâkâ ba yamaka yeně elombo, bâkâ yeně o ebimba: a diye na ngudi ya time upako n' ipako, ka má-a sombiya na a valanakwě o kastěl.

35. A pâkâte ilala, tepě a ka bapakwě na sâjě na jângâ ja bwayě boa bato.

36. Ikabojana ebimba 'a ḃato e vakindi e vaka e yamaka, *na*, Věngěmi na má ovaně.

37. O Pâl a diyaki na a nganakudwěndi o kastěl, ka má-a vâ na ngâwě eněně, *na*, Mbi kalakete na nâvě? Ka má-a vâ, *na*, Wa kalakate Grik?

38. O nyanga ya na a 'bě âvě moto tě ua Ijipt a hakidi ilombe hwi těkadině, ka má-a tumbwana tâjen ja bato inai ba ma weyanaka, o nginga?

39. Ndi Pâl a vâki, *na*, Mbi momo a didi Jiu ya Tarsus, ya Silisia, udiya mua mboka e ha 'bë yëviyëngo: ka umba-mbi hâhâlâkid' âvë, *na*, bâbâkâ 'mba-mbi kalaka na bato.

40. O mâ-a kamidë, ka Pâl a tēmë o ilala, ka mâ-a pëpidë bato na enâ: o bâ-ba vâlâmiyedi, ka mâ-a kalana bâ, na joyi ja Hibru, *na*.

KAPITA XXII.

1. Bamo, banabina, *na* bapaia, yökakani upako muamë u pakwakë inyëni.

2. (O bâ-ba yoki mâ a kalaka na bâ joyi ja Hibru, ka bâ-ba vâlâmiyë pë n' inënë; ka mâ-a vâ, *na*.)

3. Mbambayë mbi momo a di Jiu, a jakudwë o Tarsus, ya Silisia, ndi mbi tombwaki o mboka tēkanë o beko bea Gemelial, k' umba-mba yokudwë hohonganëngo na nyanga ya hânjâbiëngo ya belekanako bea bapaia, mbi diyaki na jai o pëlë ya Anyambë, bwësë te k' inyëni bēhëpi o jadini o buhwa tēkabo.

4. Mbi ma vitaki ba njeya tēkanë kwanga nala iwedo, mbi katakidë na mbi vamaake bajo na bamo o ndabo-ivititi.

5. Na prist ya molo a tepě 'mba tali na ekondo ya batodu yěhěpi; ibamě ba ma nāngānākā mbando o banabina ba jadi, k' umba-mba vala o Damaskus, ka pādě ba didi ovoně na mekato o Jěrusalěm, ka vomudwě.

6. Ka yā ya diya o 'mba-mbi diyaki mbi tamwaka, mba bě baka na Damaskus, joba meolo, o njo pākā ka bwe ya panyiya 'mba oviya oba.

7. K' umba-mba kwa o he, na yokaka joyi i vākā n' umba, na, Sāl, Sāl, o yalakě lě 'Mba nande?

8. K' umba-mba timbě, na, Ávě lě a nja, Upangiyi? Ka Mā-a vā n' umba, na, Umba ndi Jisus ya Nasarět, uávě a yalakě.

9. Ba diyaki n' umba ba yěněkite mětě bwe, ka bâ-ba banga; ndi bu yokaka joyi ja a kalaki n' umba.

10. K' umba-mba vā, na, Upangiyi, mbi hake lě na ě? K' Upangiyi a vā n' umba, na, Těměkě, wa vala o Damaskus, ovoně nd' ávě o ka langudwě o pělě ya belombo beávě be di lenudwěngo, na o ka handi.

11. O umba-mbi ha diyaki na ngudi ya yěně n' imanyi ja bwe těně, ka ba diyaki n'

umba ba bweyidě 'mba o 'nâ, na pâdě 'mba o Damaskus.

12. Ka Ananaias pâkâ, moto uyam' o pělě ya belekanako, ua Jiu i ma diyaka omě a ma langwaka ilango iyamu,

13. A pâ o umbi jadi, ka mâ-a tēmě, ka mâ-a vâ n' umba, *na*, Mwanina Sâl, yěněkě. Já iwěla tě, te ijamě i tamwakiyi mâ.

14. Ka mâ-a vâ, *na*, Anyambě ya bapaia a paluděnd' âvě, na yowakě upango 'muaju, wa yěně Uyamu, na n' âvě wa yoka joyi ja udumbu 'muaju.

15. Ikabojana o ka diyi tal' 'aju ya belo mbo beâvě be di yěněngo n' ibeâvě be di yokango, o bato běhěpi ba jadi.

16. Ndi o dilakě lě pě nde? tēměkě, wa baptaiswě, na n' âvě wa tuka mabe mâvě, o ka dakakiya dina ja Upangiyi.

17. E diyakindi o 'mba-mbi timbidi o Jěrusalěm, mbi kalakiyate o těmpil kakana k' umba-mba kwa uge;

18. K' umba-mba yěně Mâ a vâkâ n' umba, *na*, Hadivakidě, wa hungana o věngěmě o Jěrusalěm: 'kabojana ba yoke ilango jávě i ka languwě o pěl' 'amě.

19. K' umba-mba vâ, *na*, Upangiyi, ba dimbakiya, na mbi ma tinakiyi ba kama-

kid' âvě meboka, mbi bomaka bâ o sinigâg yěhěpi.

20. Na o makiya ma martyr mâvě Stiven ma popakidi, mbi diyakite de, kamiděngo iwedo jaju, mbi tataka ngâi ja ba weyaki mâ.

21. Ka Mâ-a vâ n' umba, na, Kěķě: 'kabojana mbi ka lomand' âvě okava yaviděngo mavuvě na Jěntail ba jadi.

22. ¶ Ka bâ-ba hukidě mâ iyokolidě o ndaga těně ovaně, *jâ ndi* ijabu ja betě moyi mabu, na, Věngiděni elombo těně o he těkaně, a ibě pě nyěviyěngo na a diyaka.

23. O bâ-ba yamidi, ba ka duwaka ngâi jabu, ba uhwaka mahě oba,

24. Ka ngâwě eněně a sombiyě na a ngakudwě o kastěl, na mâ a ka kâtâkwě na mbomako: na ovaně nd' o mâ-a ka yowě tina 'abu e yamakiyi mâ nonaně.

25. O bâ-ba kati mâ na mepinja, ka Pâl a vâ na sěnturion a diyakid' omě de, na, E te hohonganěngo na bomaka moto a: di ua Roma a kobe?

26. O sěnturion a yokidi, ka mâ-a 'la ka languwa ngâwě eněně, na, Bandamakidě nyanga 'âvě e hakě; 'kabojana momo těkaně a ndi ua Roma.

27. Ka ngâwě eněně a viya ka mâ-a vâ, *na*. Langwakiya 'mba, o ndi ua Roma? Mâ na, E.

28. Ka ngâwě eněně a timbě, *na*, Mbi hambaki humu na ihambe iněně. Ka Pâl a vâ, *na*, Nd' umba mbi bojakwě.

29. O njo pâka tepě ka ba 'mbaki o kâtâ mâ ba valanidě : na ngâwě eněně tepě a ka bangaka o mâ-a yowudě a ndi ua Roma, ka-bojana a katakidi mâ.

30. ¶ Bia bwe o mâ-a vahakidi o yowě tina ya Jiu e bakakidě mâ, ka mâ a 'njuwa mâ mekato, ka mâ-a sombiya prist iněně na ikando jabu jěhěpi na ba pulakiye, ka mâ-a hubana Pâl, na tědě mâ o boho boabu.

KAPITA XXIII.

1. Ka Pâl a hilě ehoka dihâ sii, ka mâ-a vâ, *na*, Bamo *na* bana-bina, mbi diyango n' ulema uyam' o boho boa Anyambě na boa buhwa těkabo.

2. Ka prist ya molo, Ananias, a sombiya ba tēměki na mâ baka na ba bweyake mâ udumbu.

3. Já ndi ja Pâl ja vâ na mâ, *na*, Anya-

mbě a ka bweyate âvě, âvě epima e jadi tanwěngo; o diyango okava na o yěkěkidi 'mba hohonganěngo na belekanako, nd' o ka sombiyakě 'mba na mbi bweyakwě, e diye hohonganěngo na belekanako ?

4. Ka ba diyakidi omě tēměngo bâ vâ, *na*, O kilakand' Anyambě prist 'aju ya molo.

5. Ka Pâl a vâ, *na*, Banabina, mbu yowě na mâ ndi prist ya molo, ikabojana e lëndwěngo, *na*, O kalake bobě o pělě ya upangiyi mua bato bâvě.

6. Nd' o Pâl a yowude na mběi pâká e ndi Sadusi, epâkwě Farisi, ka mâ-a yama o ehoka, *na*, Bamo *na* banabina, mbi ndi Farasi, mwana ua Farisi; ipite n' ipumbuwa ja bawewe ndi jamě i yěkěněkudwě.

7. O mâ-a bědi nonaně vângo, ka Farisi na Sadusi ba yomana jomano: ka ebimba ya pěhě.

8. Ikabojana Sadusi ba vâki na ipumbuwa i 'bě, na enjěl na ilina be ibě tepě; ndi Farasi ba ma kamakiděte beěhěpi.

9. Ka bâ-ba betě ilombe iněně: ka balěndi ba pělě 'a Farasi ba tēmě, ka bâ-ba sâja, *na*, Hu duwa moto těkaně na bobě; ndi tombe b' ilina oviya enjěl ya kala na mâ, ho yanakeni na Anyambě.

10. O jomano i kenidi, ka ngâwě eněně o mâ-a bangi na o banga Pâl a pahuwa, a sombiya sâjě na i hubake na bâ-ba 'la ka nângânâ bâ mâ na bwai, na bâ-ba vana mâ o kastěl.

11. Bulu tě bo bengidi boně, k' Upangiyi a těmě na mâ baka, ka Mâ-a vâ, na, Pâl, yâdâkiyě: nyanga 'vě e languwedi o pěl' 'amě o Jěrusalěm yâ te 'âvě e ka diyě tal' 'amě o Roma.

12. O bwâ bo yadi ka Jiu jâkâ ja lata-niya, ka bâ-ba hâkâ nyolo jabu jâki, na, Hwa je elombo na hwě-hwa mâte tepě, ho t' o weya Pâl.

13. Ba tingakidi utingo těkamu, ba diyaki wa na mabo manai.

14. Ka bâ-ba pâ o prist iněně na batodu ba jadi ka bâ-ba vâ, na, Ho hâkângo nyolo jahu jâki iněně, na, Hwa je elombo ka 'lombo, ho t' o weya Pâl.

15. Nandi inyěni na ehoka yowânakiděni ngâwě eněně na a hubanake inyi mâ vake, ona o vahaka o batěni elombo bwamu o pěl' 'aju; na hwě, o mâ-a ka vâye na a bakame, hwa paniya o weya mâ.

16. O mwana-kad' 'a Pâl a yokidi o pělě 'a evenga 'abu, ka mâ-a 'la ka ngiya o kastěl ka languwa Pâl.

17. Já ndi ja Pâl i ndakiya sěnturian pâkâ ka mâ-a vâ na mâ, *na*, Pâkidě iwanja těkadi o ngâwě eněně e jadi, 'kabojana a na elombo ya giligili eaju 'mbakě o languwa mâ.

18. O mâ-a nângi mâ ka mâ-a pâdě mâ o ngâwě eněně e jadi, *na*, Pâl tě ya mbwedi a ma ndiyi 'mba, ka mâ-a hâhâlidě 'mba na mbi pâkidě iwanja těkadi o âvě-o jadi, a na 'lombo e langwakiy' âvě.

19. Ka ngâwě eněně a bweya mâ o 'nâ, ka mâ-a vala *na mâ* o pěpěkě ikutakuta, ka mâ-a uwa *mâ, na*, O 'mbaka lě o languwa 'mba nja 'lombo-ě?

20. Ka mâ-a vâ, *na*, Jiu ba tingango na ba vahand' âvě o hubanaka Pâl vake o ehoka, o na ba vahaka pě o batě na ju elombo bwamu.

21. Nd' o bâbâke: ikabojana a vengakwendi okava na mabo ma bamo wa na manai, ba di kaniyango nyolo jabu na ba je, ba mâte, ba t' o weya mâ: ba bënd' okava kokěngo, ba 'mbwakiyate kabo mohano mu-a viya o âvě o jadi.

22. Ka ngâwě eněně ya hulidě iwanja tě, ka mâ-a languwa *mâ, na*, O pakwake moto na âvě ndi ua levidě 'mba belombo těkabe.

23. Ka mâ-a ndiya sënturion ibale, na, Kokakěni kama ja sâjě ibale i kěkě o Sěsaria, na bamo ba kabala mabo hěmbwědi, ba makângâ kam' ibale, o mawěla ma bulu ibuwa ;

24. Wa kenjěni tito i jabu i ka diyidě Pâl, wa pâdi mâ ni o Filix ya gâveni a jadi bwamu.

25. Ka mâ-a lěndě ejanganangobo ya mbando kakana :

26. Klâdias Lisias a homakandi gâveni e balanakě na bwamu, Filix.

27. Momo těkaně a bweyakudwi na Jiu, ka bâ-ba omba o weya mâ : já ndi ijamě ja pâ na ndumba, k' umba-mba yongě mâ, o 'mba-mbi yowakidě na a ndi ua Roma.

28. O 'mba-mbi vahakidi o yowě tina 'abu e bakakidě mâ, k' umba-mba pâdě mâ o ikando jabu :

29. Uamě a hilidě na a bakakudwěndi matato ma belekanako beabu, ndi a ibě na 'nângâ e di twětwě n' iwedo, tombe meboka.

30. O umba-mbi langudwě nyanga ya Jiu e vengamakiyě momo těkaně, k' umba-mbi panakiyě o bandidě mâ o âvě-o jadi, n' umba-mba sombiya tepě ba bakakidě mâ na

ba langwake eabu e di na mâ o boho boâvě.
Diyaka bwamu.

31. Ka sâjě ja nângâ Pâl te ka bâ-ba sombiyakudwě, ka bâ-ba pâdě mâ na bulu o Antipatris.

32. Biabwe ka bâ-ba dika bamo ba kabala na ba valanake mâ, ka bâ-ba timba o kastěl :

33. O bâ-ba pâdi o Sěsaria ka bâ-ba bweyidě gâven ejanganangobo 'a mbando, ka bâ-ba tědě tepě Pâl o boho boaju.

34. O gâven a langi yâ, ka mâ-a uwa na, a lě ua nja 'kulu-ě? O mâ-a yowudě na a ua Silisia ;

35. Ka mâ-a vâ, na, Mbi ka yokat' âvě o ba bakakid' âvě ba ka pâyě. Ka mâ-a sombiya mâ na a tatakwě o ikenga ja Hěrod ja yěkě.

KAPITA XXIV.

1. Na hwi 'tano ka Ananias prist ya molo a huba, bâ na batodu, n' ukali 'mbâka, *dina* na Těrtulus, a salake gâven o pělě 'a Pâl.

2. O mâ-a ndudwě, Těrtulus a ka sâjakiya mâ, na, O hwě-ho pahakiyě hwěi eitě

na návě, na behayu bea weyango be hakwě tepě etomba tēkae n' ipangiya jāvě,

3. Ho mēměki 'â egombe yěhěpi, o loboko lěhěpi na mbya, Filix eněně.

4. Ndi o banga mba himbidě pě âvě, mbi hâhâlâkiděnd' âvě, na, yokolakidě hwě ndaga ihâlě o pělě 'a kěng' 'âvě.

5. Ikabojana ho hâkâlângo moto tēkaně na a n' ulogo, a vegwakidě Jiu jěhěpi i did' o he, utumbwani mua njamba ya Nasarin :

6. A ombidi o vala ka jongolidě tēmpil : ka hwě-hwa bweya mâ na ho yěkěkidi mâ hohonganěngo na belekanako beahu.

7. Ndi ngâwě eněně Lysias a pâkindi ka mâ-a nângânâ hwě mâ o benâ beahu na bwaye boitě.

8. Ka mâ-a sombiyě ba ma sâjaka na ju na ba vake o âvě-o jadi : na ovaně nd' âvě o ka bě mâ hilěngo na návě wa yowě belombo tě ibeahu be ma sâjaka na ju ekabe behěpi.

9. Ka Jiu ba kamidě tepě, na belombo tēkabe be diyaki nonaně.

10. ¶ Já ndi ja Pâl, o gâven a pěpidě mâ na a kalake, ja timbě, na, Mbi yavwanakandi o pěl' 'amě mětě na mbya, na mbi

dimbiye pě na wa bi mepuma meitě, âvě te kabo yěkékidě bato těkaba :

11. Kaboja o t' o yowakě na mba běte na viya o Jěrusalěm ka kaliya, na jomu ja hwi na hwi 'bale.

12. Bu kábâkidě 'mba o těmpil, mbi bo-maka na moto penda, tombe mbi vegwakidě bato o sinigâg, na mboka :

13. Na bâ-ba sulě tepě belombo tě ibeabu be bakakidě 'mba ekabe.

14. Ndi mbi mēměkěndi ekae o boho boâvě, o pěl' 'abu e tubakě na lěngamě-ngo, nd' eamě e kalakiyě Anyambě ya bapaia, umba te kabo kamakidě belombo be di lěndwěngo o belekanako na basâki bēhēpi :

15. N' umba-mbi te n' ipitě ja Anyambě ijabu mětě i mēměkě, na bekengo be ka pumbuwandi, bea bayamu, na babe.

16. Omě okava nd' umba-mbi t' o volake, na ovaně nd' umba-mbi ka diyě ulema u ka měndě u duwe njěnji o pěl' 'a Anyambě na ya bato.

17. O mepuma meitě me bi tombango, k' umba-mba viya ka dikidě etomb' 'amě bova na benambo.

18. Ka Jiu ja Asia jáká ja kâbidě 'mba

o tĕmpil bonguĕngo, hanga tepĕ na na ebi-mba n' ilombe.

19. Ba ma nyĕvĕ o diya o boho boâvĕ okava, na bâ-ba ka tatwaka eabu e di n' umba.

20. Tombe te bâ ekaba ba kala, ipĕ ba 'mba duwango na ehadi ebe, o 'mba-mbi tĕmĕkidi o boho boa ehoka,

21. Kabo ja diya joyi tĕ ja jâkâ ekadi, ja na mbi yamakindi o 'bumbu 'abu, na, O pĕlĕ 'a Ipumbuwa ndi eamĕ e kâtânâkwĕ o buhwa tĕkabo.

22. O Filix a yoki belombo tĕkabe na mâ-a diyaki tepĕ n' iyowĕ iitĕ o pĕlĕ 'a njeja tĕkanĕ, a yĕngĕkidi bâ, na, O ngâwĕ enĕnĕ Lisias a ka hubĕ, vâkâna mbi yowu-dĕndi tumu y' itato t' ijanyu ekadi.

23. Ka mâ-a sombiya sĕnturian na e tatakĕ Pâl, a jelakĕ *mâ*, na a kandakidĕ mboi jaju i hakiya mâ, tombekete i vake o mâ a jadi.

24. Hwi tombango o Filix na mwad' 'aju Drusila, a diyaki ua Jiu, ba pâdi, ka mâ-a ndidĕ Pâl, ka mâ-a yoka o pĕlĕ 'a ikamidĕ ja Kraist.

25. O mâ-a tatuwedi o pĕlĕ 'a bwamu, tĕmpĕrance, na yĕkĕ e vakĕ, Filix a ka

likimaka, ka mâ-a timbë, *na*, Ta vala o kya okava: o 'mba-mbi ka duwë hongodi eyamu, vâkâna mbi ndiyendi âvë.

26. A ma bekinaka tepë na Pâl a ka vi mâ dâlë, na ma hulidë mâ: ovanë nd' o mâ-a ma ndakiya mâ bo ndakiya na bo ndakiya, a ka kalaka na mâ.

27. Na mepuma mebale, ka Portius Fëstus a pâ o maihana ma Filix: o Filix a vahidë o levidë Jiu ibiya, ka mâ-a dika Pâl na mekato.

KAPITA XXV.

1. Fëstus a bë na pâ o ehe të, na hwi 'lalo, ka mâ-a beta oviya Sësaria na pâ o Jërûsalëm.

2. Ka prist ya molo na Jiu inënë, ba languwa mâ o pëlë 'a Pâl, ka bâ-ba hâhâlidë mâ,

3. Na ba vahaki mâ a nyëvëkiyë bâ, na ma banda Pâl o Jërusalëm, ovanë ba vengaka mâ o njeja ba vahaka o weya mâ.

4. Ndi Fëstus a timbakidi na Pâl a tatakwëte o Sësaria, na mâ mëtë a ka ombaka tepë o timba *ovonë*.

5. Ka mâ-a vâ pě, Na ndi bâbâkâni ba

tango 'anyu ba di ba yálákě, ba hubaka n' umba ba 'la ka sâja na moto tĕkaně, ipě a na elombo ebe.

6. O mâ-a yĕngidě pĕ omě kebĕngo jomu ja hwi, ka mâ-a huba o Sĕsaria; biabwe ka mâ-a diya o ediya ya yĕkě ka mâ-a sombiya na Pâl a vanakwĕ.

7. O mâ-a pâdi, ka Jiu i vakiyedi o Jĕrusalĕm ja lunga mâ, ba ka bakakidě Pâl me-pako medilo meitĕ nangudi, i meabu me ha diyaki na ngudi ya sulĕ.

8. A yavwanakindi o pĕl' 'aju mĕtĕ, na, Mbi 'bĕ hango elombo ebe o pĕlĕ ya belekanako bea Jiu na tĕmpil, tombe na Sisar.

9. Nd' o Fĕstus a vahakidi o nyĕviya Jiu, a timbakidi Pâl, na, O ka kamidĕte o vĕla o Jĕrusalĕm, ka yĕkudwĕ belombo tĕkabe beĕhĕpi umba diya?

10. Já ndi ja Pâl ja vâ, na, Mbi tĕmĕngo o 'diya ya Sisar ya yĕkĕ, o mbi luki na yĕkudwi: wa dimbakiya na mbi ibĕ beviyango Jiu.

11. Jambojana umba kobango, tombete mba ha elombo e weyanakwĕ, mba kiyaka iwedo; ndi oningĕ na belombo tĕ bea 'kaba be sâjake n' umba ekabe be 'bĕ, o 'bĕ na

moto a ka nyěvě na bweyidě 'mba bâ. Mbi dakakiyi Sisar.

12. O Fěstus a kali na ikando ka mâ-a timbě, *na*, O dakiyendi Sisar? O ka pând' o Sisar a jadi.

13. ¶ Hwi kělěbě ka upolo Agripa na Běrnisi ba pâ o Sēsaria ka homa Fěstus.

14. O bâ-ba diyaki ba bě omě hwi iitě, ka Fěstus a languwa upolo itato ja Pâl, *na*, Moto 'mbâkâ a nd' okava ua Filix a dikaki na meboka :

15. Ua prist iněně na batodu 'ba Jiu, a langwakiyi 'mba, o 'mba-mbi diyakidi o Jěrusalěm, *na* ba vahaki mâ a yěkěkudwě.

16. K' umba-mba timbwana bâ, *na*, E 'bě pan' 'ahu ya ba Roma, ya na ho weyakiidi moto, a sâjakě a t' o yěně ibaju ba sâjanakě, *na* mâ a ta hahuwa benângâ beaju be punudwě.

17. O bâ-ba pând' okava, mbu dilě pě, bo-yaka mbi diyaka o 'diya ya yěkě, k' umba-mba sombiya na momo tě a vanakwě.

18. O ba ma sâjaka na mâ ba těmidi, bu běkěkidě pě usāju mua belombo beamě be yebakiyedi :

19. Ndi ba diyaki pě mâ na matato ma bekaliyěkaliyě beabu, *na* o pělě 'a Jisus pâ-

kâ e wedi, ua Pâl a mêměkě na a ngite mihâ.

20. O 'mba-mbi diyaki mbi bomaka matato ma jângâ tĕdině penda, k' umba-mba uwa *mâ* na, ipě a t' a kĕkě o Jĕrusalĕm, ka yĕkudwě matato tĕkama ovoně.

21. Nd' o Pâl a uwi na a tatakwě na pâdwě o matâ ma Âgustus, k' umba-mba sombiya na a tatakwě, kabo umba-mbi ka bandidě *mâ* o Sisar a jadi.

22. Jâ ndi ja Agripa ja vâ na Fĕstus, na, Mbi' ka ta tepě o yoka momo tĕně umba mĕtĕ. *Mâ* na, Vakě, vâkâna o yoki *mâ*.

23. O boâ bo yadi ka Agripa a pâ na Bĕrnisi na egândâ eitĕ, ka bâ-ba ngiya o iboko vi yokakwě, bâ na ngâwě inĕně na bato ba mboka tĕně banĕně, o Fĕstus a sombidě ka Pâl a vanwě.

24. Ka Fĕstus a vâ, na, Upolo Agripa na bamo ba di na hwě hindanĕngo okava bĕhĕpi, o yĕnĕkĕti momo tĕkaně ua ebimba ya Jiu yĕhĕpi a tatiyi 'mba oviya Jĕrusalĕm na pâ okava, ba yamaka na au nyĕvě pĕ na diya ulingo.

25. Nd' umba-mbi duwi na a ibĕ hango elombo weyanakwě, na *mâ*-a dakiye tepě

Águstus, k' umba-mba lenidě' na mbi vala kidi mâ.

26. Mbi 'bě mâ okava na elombo ya gili-gili ya lëndiya paia. Ovaně nd' umba-mba vana mâ o inyěni-o jadi, wawa nd' âvě-o jadi, Upolo Agripa, na ovaně nd' o mâ-a ka bě kâtwěngo, n' umba-mba duwa elombo e lënděkě.

27. Ikabojana mba yěněkě na e batango na mbi bandakidě mbwedi, ndi mbi tube benângâ beaju, be jadi punuěngo.

KAPITA XXVI.

1. Já ndi ja Agripa ja vâ na Pâl, na, O huludwi na kalakiya nyolo 'âvě mětě. Ka Pâl a hambid' enâ, a ka timbwanaka o pěl' 'aju mětě :

2. Upolo Agripa, mbi yěněki mbya k' umba mbi timbwanaka o buhwa těkabo o pělě 'a helombo tě bea Jiu be bakakidě 'mba ekabe o boho boavě :

3. Wawa n' umba-mbi di yowěngo na o hilinganango na pani na matato ma Jiu ma janidi : ovaně nd' umba-mbi háhálâkid' âvě na yikaka ka yokaka.

4. Idiyedi viamě oviya nděmbě, i taki na etomba 'amě mětě o Jěrusalēm, Jiu bēhēpi ba dimbakiya viā,

5. Ba yowakidě 'mba oviya jali, (ba jaka na ba ndi ba langwaka,) na umba-mbi ma bengaka pělě ya hohonganěngo mětě ikaliyedi viahu, mbi diyakindi Farisi.

6. Ndi mbi nd' okava de, na mbi yěkěku-dwěndi n' ipitě ja panga ya Anyambě e pangaki na bapaia :

7. Yâ panga tě ndi ya jomu jahu ja miyâ na miyâ mabale e lilimakidě idilě ja Anyambě, bulu na mwehe n' ipitě ja na e vakan-di. Jâ ipitě tě, Upolo Agripa, ndi ja Jiu i sâjaka n' umba ekadi.

8. O ka pivi na e ndi 'lombo e ha ibě na ngudi ya kamudwě, na Anyambě a t' a pumbwakidě bekengo ?

9. Mbambayě mbi piviyakindi na mbi nyěvěkěndi o ha belombo beitě be kěkě na dina ja Jisus ya Nasarět ka melombyani.

10. K' umba-mba ha tepě yâ o Jěrusalēm ; o 'mba-mbi duwi ngudi na prist ja meolo, mbi ka dibaka bato bayamu baitě na ndabo-ivititi ; mbi ka běkě ba weyakwě, vâkâna mbi vamaka tepě ijamě joi.

11. Mbi ma vomwakidi bâ njo iitě o sini-

gâg, mbi tundwakidě *bâ* na ba kilake Anya-
mbě ; o 'mba-mbi yoki na *bâ* jeku iněně,
mbi ka vitakě *bâ* kwanga na-la mamboka
ma ngani.

12. Yâ te eamě e valanakidi o Demaskus,
na ngudi n' uloma mua prist ja meolo,

13. Upolo, na joba meolo, k' umba-mba
yěně bwe ya viya oba, e kebakě epanyidi
ya joba, e pangakiyi hwě, na ba diyaki n'
umba o njamba uluaniděngo.

14. O hwě běhěpi ho kwedi o he, k' umba
mba yoka joi i kalaka n' umba, i vâkâ na
emi ya HIBRU, *na*, Sâl, Sâl, o yalakě lě
'Mba nande? *E* bokolo na o tudakiya o
ndongo.

15. K' umba-mba vâ, *na*, Upangiyi, âvě
lě nja? Ka Mâ-a vâ, *na*, Umb' i Jisus,
uâvě a pinyilakidě.

16. Nd' umwaka, ua tēmě na beko beâvě:
kaboja tina 'amě ya pumiy' âvě, ndi ya na
mbi pangakand' âvě minisě, na tali ya be-
lombo tě ibeâvě be yěnidi ekabe, n' ibeamě
be ka pumiy' âvě ;

17. Mbi patuaka âvě o benâ bea bato na
bea Jěntail, ijamě i lomaki âvě.

18. Na ka đubwake *bâ* mihâ mabu, o
'luakidě *bâ* oviya ivititi na puliya o bwe,

oviya o ngudi ya Sětan na pā o Anyambě a jadi, na ovaně ndi o bâ-ba ka pahiyě iyidwě ja mabe, na ekuha na tango e di nyěvudwěngo n' ikamidě jamě.

19. Upolo Agripa, ovaně nd' o 'mba-mbi ha lěvėkiyedi ehihila ya oba :

20. Ndi mbi takindi o levidě ba Damasus na Jěrusalěm, na betěbě bea Judia beěhěpi, nandi běngě mbi levakidi Jěntail na ba uluakę na bâ-ba vonguwa o Anyambě a jadi, na bâ-ba ka haka behavu be di kokango n' iluwa.

21. Jā tina těkadi ndi ja Jiu i bweyanakě 'mba ɔ těmpil na ba weyaki 'mba.

22. O 'mba-mbi duwedi ihana ja Anyambě k' umba-mbi dite na boa buhwa těkabo, mbi langwaka bahālě na baněně, mbi tube belombo bepākwě kabo bea basāki na Mosēs be vāki na be vakandi :

23. Na, Kraist a ka yěni betuniya na Mā ndi a ka tě na pumbuwa, na Mā-a ka levakidě bato na Jěntail bwe.

24. O ma-a diyakidi a kalaka nonaně o pěl' 'aju mětě, ka Fěstus a vā joi kehěngo, na, Pāl, o potuwendi ; iyokuwa iněně i potuděnd' āvě.

25. Ndi a vāki, na, Fěstus e ha balana-

kiya, mbi 'bě potuwango, ndi mbi kalaki ndaga ja pákwěpákwě, mihá bwe.

26. Ikabojana, Upolo, uamě a kalanakě bwebwe, a dimbakiya belombo těkabe. N' umba mbi tepě yowěngo, na belombo těkabe be 'bě kutamango o má-a jadi na ya yáká, 'kabojana belombo těkabe beu hamaka o itududu.

27. Upolo Agripa, o kamakiděte basáki? Mba dimbakiya na o kamakiděte.

28. Já ndi ja Agripa ja vâ na Pâl, na, O manini ma tundudě 'mba na mbi diyaki Kirisáni.

29. Ka Pâl a vâ, na, Mbi yombwakandi o Anyambě, na hanga kabo ávě dipâ, ndi běhěpi ba yokakě 'mba o buhwa těkabo, na te ba diyandi manini ma na bâ tepě leniyango nyang' amě e jadi, věngiděngo kabo meboka těkame.

30. O má-a bi nonaně kalango, já tepě j' upolo i umwake, bâ na gâven na Běrnisi na ba diyaki na bâ.

31. O bâ-ba validi o pěpěké, ka bâ-ba kala bâ mětě na bâ mětě, na, Momo těkaně a ibe hango elombo eaju e weyanakwě tombe e kámánâkudwě meboka.

32. Ka Agripa a vâ na Fěstus, na, Momo

těkaně a ma diyate a hulamakě, a jaka te a dakiye Sisar.

KAPITA XXVII.

1. O yâ e leniyi na ho ka tamuwandí na vala o Itali, ka bá-ba bweyidě Pál na mbwedi ipâkwě n' ihuhu o benâ bea moto, a tubakwě na Julius, sěnturion ya njamba ya Águstus.

2. O hwě-ho vamidi o bwalo boa Adramitium ka hwě-hwa tindiya, ho yanaka na ho ka tombi baka na betěbě bea Asia, Aristarkus ya Masidonia, a ma diyaka o Těsalonika, a diyaki na hwě o njamba.

3. Buhwa bopâkwě ka hwě-hwa bakama o Saidon. Ka Julius a ha Pál ibiya, ka má-a huludě má na a kěke o mbweyi jaju i jadi, ka yâdidě nyolo.

4. O hwě-ho tindiyedi omě, ka hwě-hwa tamuwa baka na Saiprus, ikabojana mepupě me vakiya oboho.

5. O hwě-ho tamuwi manga ma Silisia na Pamfilia, ka hwě-hwa pá o Maira, mboka ya Lysia.

6. Omě nd' o sěnturian a kábâkidě bwalo boa Alěxandria, bo kěké o Itali: ka má-a vamě hwě omě.

7. O hwě-ho tamuwedi na jana hwi iitě, manini ma na ho t' o hohonganě na Naidos, upupě mu-a 'la ka beva, ka hwě-hwa tumba baka na Kriti, hohonganěngo Salmone :

8. O hwě-ho tombidě omě na bâde, ka hwě-hwa pâ o iboko vi tubakwě, na, Tungu Iyamu ; mboka ya Lasia e te omě piělě.

9. O egombe eitě e tombidi, bekëndâ bea bě na mahihi, n' ihindina ja komania ja to-mba, ka Pâl a kelevidě bâ.

10. Ka mâ-a vâ na bâ, na, Bamo, mbi yěněki na ekëndâ tēkae e ka diyi hwě na ikokiya na inyangě, hanga kabo ja jumba ja bwalo, ndi na beměná beahu mětě ta.

11. Ndi sěnturian a kamakiděndi ngâwě na a duwě bwalo, wa na nyanga ya Pâl e kalakidi.

12. Ikabojana tungu yu diyaka twětว์ě na tomba egombe y' ivěvu, ovaně nd' o mběi pâkâ e timbaki na ho 'mwake omě, ipě ba ka tāmâ o bweyidě Finisi, na bâ ba tombe egombe y' ivěvu omě ; e diyakindi tungu ya Kriti, e ndi o pěl' 'a diko na ya ngângâ.

13. O upupě mua diko u vungi na jana, ba ka yebakiya na ba ka vahakandi o hohonganě nyang' 'abu e ma vaha, ka bâ-ba

unjuwa *omě*, ba ka tamwaka baka na Kriti.

14. Ulingo mu yavakiya pě na ekudikudi y' upupě ya betě, u tubakwě na Yurâ-klidân.

15. O bwalo bo pukidi bo yâlě pě o yekamiya upupě, ka hwě-hwa hulidě boá.

16. O hwě-ho tombi baka na nenge e tubakwě na Kláda, ho duwakindi ehavu eitě ibakidě ja elende :

17. O bâ-ba betidě yá, ka bâ-ba 'nângâ belombo be hanakě, ba ka tingaka bwalo oviya ukângálá; o bâ-ba bangi na banga ba kahama o tomba, ka bâ-ba hubě maku-ku, ba ka vombwaka.

18. O hwě-ho bolongani n' ukudi sasě, o buhwa bopâkwě bo yadi, ka bâ-ba hadividě bwalo.

19. O buhwa boa ilalo ho ka uhwaka belombo bea bwalo b' utangani na benâ beahu mětě.

20. O hwě-ho tombidě hwi iitě, ho yěni joba tombe nyětěti, n' ukudi u yeviye tēpě, ka hwě-hwa pojě ipitě j' iyonga.

21. O hwě-ho hindini nangudi ka Pâl a tēmě o hanganě 'abu, ka má-a vâ, *na*, Bamo, o jakate o yokakiyi 'mba ni n' inyěni

o 'njuwe pĕ ni o Kriti, te wu kovani ikokiya na inyangĕ tĕ ekadi.

22. Mbi kelevakidĕndi inyĕni na yâdâki melema : 'kabojana o ibĕ na moĕo a ka nya-ngĕ emĕnâ 'aju, kabo bwalo b' utangani.

23. Ikabojana enjĕl ya Anyambĕ, e duwĕ 'mba, uamĕ e dilakĕ, e ma tĕmi baka n' umba na bulu tĕkabo,

24. Na, Pâl, o bangake ; o ka pâdwĕndi o boho boa Sisar : ndi hilakĕte Anyambĕ a vĕnd' âvĕ ba tamwakĕ na nâvĕ bĕhĕpi.

25. Bamo, ovanĕ nd' umbi vâkĕ na yâdâki melema : 'kabojana mbi kamakidĕndi Anyambĕ na e ka diyandi k' umba-mbi ma langudwĕ.

26. Ndi tombekete ho ka tandi o kwa o nenge na ehuhu.

27. O meulu me diyaki mea diba jomu na menai, hwĕ te kabo vombwaka o Adria, ho betaka ho hubaka, na bulu o hanganĕ, ka bamo ba bwalo ba yebyia na ba bi baka na ehe :

28. O bâ-ba uhwi hongĕ, ka bâ-ba duwa mabo ma beguba mabale : o bâ-ba vombuwi pĕ kwĕi ka bâ-ba yĕjyĕ pĕ, ka bâ-ba duwa jomu na beguba betano.

29. O hwĕ-ho bangi na banga hwa ku-

mbiya o malale, ka bâ-ba uhwa nyilo inai o mahina, ba ka yombwaka buhwa.

30. O bamo ba bwalo ba ombidi o kweya bwalo, na bâ-ba hubě tepě elende o miba, ba vohanakidě na ba 'mbakandi o 'hwa nyilo o mahâ,

31. Ka Pâl a vâ na sěnturian na sâjě, *na*, Ekaba ba diye o bwalo, wa yongeni.

32. Já ndi ja sâjě ja lena megulu mea elende ka yâ-ya kwa.

33. O buhwa bo diyaki bo ka vaka, ka Pâl a hâhâlidě bâ běhěpi na ba jake, na, Buhwa těkabo ndi bwa jomu na hwi 'nai n' inyi na diya o hindinakani, o jeni elombo ka 'lombo.

34. Ovaně nd' o mbi hâhâlakidě inyěni na jakani, 'kabojana i ndi iyongě janyu: 'kabojana tombe na howe ya meolo meanyu ya kutuwe.

35. O mâ-a bi nonaně vângo, ka mâ-a nâ-ngâ pěmbě ka mâ-a vě Anyambě akeva o boho boabu boa běhěpi, o mâ-a pěhi *yâ*, a ka jaka.

36. Ka bâ běhěpi ba yâdiyě melema, ka bâ-ba ja tepě.

37. Hwě ba diyakidi o bwalo běhěpi, ho diyakindi kaṁa ibale na mabo hěmbwědi na bato utoba.

38. O bâ-ba vulidi, ka bâ-ba hadividě bwalo, ba ka 'hwaka hwit o manga.

39. O buhwa bo yadi bu yembaka ehe ndi ba duwaki tungu ehâlě n' uhěkě, ka bâ-ba panga na ba ngakidi bwalo omě, oningě ba yâliděngě.

40. O bâ-ba leni nyilo ka bâ-ba dika jâ o manga, ka bâ-ba unjuwa mekâdi mea epepa, ka bâ-ba betě porsen upupě, ba ka vitaka he.

41. O bâ-ba kwedi o mwega, ka bâ-ba hikě bwalo; mahâ ma kâmâmâkindi, ma diye pě na ngudi ya ninganě, ka mahina ma wa na ngudi ya mekeba.

42. Ehoka ya sâjě e diyaki na ba weyaki mbwedi, banga ba yâkiyě na kweyanidě.

43. Ndi o sěnturian a vahakidi o yonga Pâl, a himbakidi bâ upango 'muaba, ka mâ-a sombiya na ba di ba yâkâkiya ba take o kwa o manga na bâ-ba jabuwa o he:

44. Na bapâkwě ekaba, bâkâ o betimbe, bâkâ o *bepěhi* bea bwalo. Nonaně ndi o yâ e hohonganakidi, ka bâ běhěpi ba jabuwa o he pâlâ.

KAPITA XXVIII.

1. O bâ-ba yongidi, běngě ba yowakě na nenga e tubakwi na Mělita.

2. Bato tě ba duwě ehe baně ba hakiyi hwě kěngâ eité: ba latakidi hwě veyā, ka bâ-ba yolě hwě bēhēpi, 'kabajana mbwiya e diyakindi e nâkâ na ivěvu.

3. O Pâl a yolidě ubâmbâ mâ-a mendodi na kahidě meâ o veyā, ka mbamba ya viya o veyā, ka yâ-ya dinga mâ o 'nâ.

4. O ba duwě ehe tēně ba yēni tito tě ya ekěmbě nē mâ o 'nâ kělēměngo, ba vâki bâ mětě na bâ mětě, *na*, E 'bě na penda momo tēkaně a nd' eweyi bato, tombe ka mâ-a yongidi o manga, mangundako ma vahaka a diyaka.

5. Ka mâ-a kutudě tito o veyā, á yoki mehiyo.

6. Ndi ba umbwakiyi na a viyi ka landa tombe ka kwa ekengo o njo pâkâ: ndi o bâ-ba umbuwedi ulingo uněně, ba yěně mâ a kokakiya, ka bâ-ba uludě mapikilia mabu, ba ka vâkâ na a nd' anyambě.

7. Hanganě tě e diyaki na behiki bea moto uněně ua nenge tēně dina na Publius, a nângâki hwě ka mâ-a diyidě hwě n' ulunda hwi 'lalo.

8. Hwě t' omě ka hangwě 'a Publius, a nangiya na ebědi ya ivěvu, n' ulema mâ-a makiya: ka Pâl a ngiya o mâ a jadi, a

ka kalakiya, ka mâ-a kahidě mâ benâ, n' a yongakě mâ.

9. O ekae e hamidi, bapâkwě ba diyaki tepě na bebědi o nenge tě, ba vakindi ka bâ-ba yonga.

10. Ba dilakidi hwě idilě iněně, o hwě-ho validi, ba kenjakidi hwě belombo bea mala.

11. O ngânde ilalo i bědi kělěbě, ka hwě hwa vama na bwalo boa Alěxandria, bo tombakidě egombe e' ivěvu o nenge tě, ndembo 'aju ndi Kastor na Pâlâx.

12. O hwě-ho hědě o Sirikus, ka hwě-hwa yěngid' omě hwi 'lalo.

13. O hwě-ho 'muwedi omě ka hwě-hwa bâkâ na pâ o Rigium: buhwa boa bě tombango bâkâ, k' upupě mua diko mu-a vunga, ka hwě-hwa pâ bopâkwě ekabo o Pútiolai.

14. Ka hwě-hwa kâbidě bana-bina, ka bâ-ba vaha ho yěngěkidě o bâ-ba jadi hwi hěmbwědi, ka hwě-hwa vala na vitě Roma.

15. Ka bana-bina ba umuwa omě na viya ka bonganiya hwě o Apii Forum, na Tavěrn Ilalo: o Pâl a yěni bâ, ka mâ-a vě Anyambě akeva, ka mâ-a yâdiyě.

16. O hwě-ho pād' o Roma, ka sěnturion a bweyidě mbwedi ngâwě ya ba pepwakě:

ndi Pál a hulakudwěte na a diyake iboko n' iviaju, bâ na sâjě e ma tataka mâ.

17. Hwě t' omě na hwi 'lalo, ka Pál a ndidě Jiu iněně ndiděngo kota. O bâ-ba yolandidě, ka mâ-a vâ na bâ, *na*, Bamo *na* bana-bina, mba bevakiya bato, na pani ja bapaia, ndi mbi bweyakudwě mbwedi oviya Jěrusalěm na vamwě o benâ bea ba Roma.

18. O bâ-ba hilidě 'mba, ba ombakite o hulidě 'mba, 'kabajana mbu diyaka na tina ya weyanwě.

19. Ndi o Jiu ba ha bâbâkidi, k' umba mba tundudwě na mbi dakakiya Sisar; hanga pělě ya na mbi na elombo 'amě e 'mbakě o sâja na etomb' 'amě.

20. Yâ tina těkaně nd' eamě ya ndaniya inyěni na mbi yěni 'nyěni mba kala n' *inyěni*: 'kabajana ipitě ja Isreěl ndi jamě i vamanakwě uhanganakano těkamu.

21. Ka bâ-ba vâ na mâ, *na*, Ho ibě pahiyango mbanda ja viya o Judia o pěl' 'âvě o věngělě na bana-bina ba vakidi bu levakidi, na bâ-bu kalaka tepě bobe o pěl' 'âvě.

22. Ndi ho vahakand' o yoka na nâvě nyanga 'vě e pikilakiyě: 'kabajana ho yowěngo o pělě ya njamba těkaně, na e ibě na ba kamanakiyě yâ, iboko t' iboko viěhěpi.

23. O bá-ba lenidě má buhwa, ka baitě ba yolaně o ediy' 'aju: ka má-a pěhě na má-a ka pakwaka bá ipangiya ja Anyambě, a sulakě bá o pělě ya Jisus oviya elekanako ya Mosēs, na basáki oviya ubwa na pá o kolo.

24. Bákâ ba kamakidě belombo be kala-makidi, bákâ bá kamidě.

25. O bá-ba ha latanakiyedi bá mětě na bá mětě, ka bá-bá pajangana, o Pâl a bi na bá kalango ndaga tě ya pákâ ekaně, na, Ilina Iyam' i huwakite o kala na bahangwě bahu n' udumbu mua Isaias ya usáki,

26. Na, Ka vâke na bato těkaba, na, O boyokaka o ka yokateni, ndi wa bweyiděni: na o boyěněkě o ka yěně tepě ni, ndi wa batěni.

27. Ikabojana ulema mua bato těkaba u yâdindi, na matâ mabu ma tuni n' ivula j' iyoka, na bá-ba dibi tepě mihâ mabu; na banga ba yěně na mihâ *mabu*, ba yoka na matâ *mabu*, na bá-ba bweyidě na melema *meabu*, ba uluwa n' umbamba yongě bá.

28. Yowaki na iyongě ja Anyambě i pendudwi Jěntail, bá ndi ba ka yokě já.

29. O má-a kali ndaga těkadi, ka Jiu ba

hama, na ba ka bomaka penda bâ mětě na bâ mětě.

30. Pâl a diyaki mepuma mebalé mehuhu o ndabo 'aju mětě e ma vĕkĕ dâlĕ, a ngakidĕ ba ma vaka o mâ-a jadi.

31. A kalakiya ipangiya ja Anyambĕ, a yokwakidĕ belombo bea pĕlĕ ya Upangiya Jisus Kraist, a bekinaka, a diye na moto ua kandidĕ mâ.

IHUKU JA BEHADI.

